

COMMENTARIA IN QVATVOR POSTE-

RIORES LIBROS ORDINATIONVM

Regni Castellæ, Authore Doctore Didaco Perez de Salamanca Iu-
ris Pontificij ordinariè publico munere Regenti Cathedram

Decreti in præclarissima Vniuersitate Salmanti-

centi, deinde verò proprietatis

Vesperorum Sexti.

TOMVS SECVNDVS.

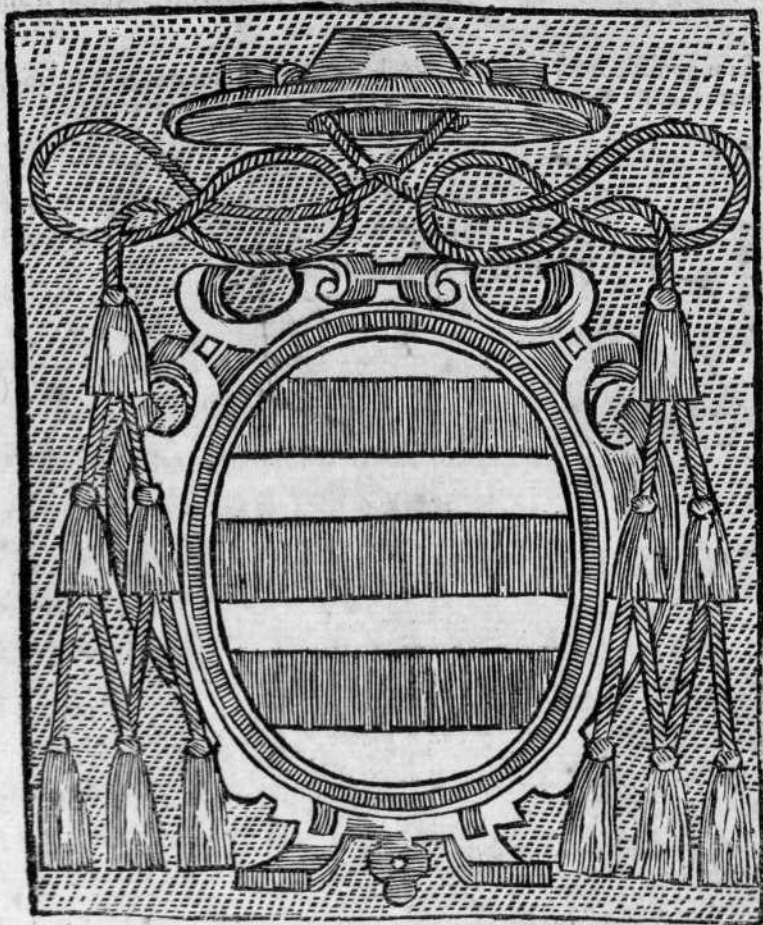
ILLVSTRISSIMO ET CLARISSIMO VIRO ERVDITONE

& virtutibus ornatissimo D. D. Ludouico Fernandez de Cordoua meritissimo Salmantinorum Episcopo,
& in eorum Academia Licentiati laurea in Iure Pontificio condecorato, Regioque Consiliario.

Ioannes Peretius de Leon, & D. Ioannes de Benävente Garay, Doctoris Didaci
Perez hæredes. S. P. D.

Anno.

1609.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

SALMANTICÆ,

In ædibus Antonie Ramirez viduæ.

Expensis Ioannis Garcia Bibliopole.

ERRATAS.

Tomus Secundus.

Página 7. columna. 1. línea. 29. generis le. iuris pa. 16. co. 1. li. 11. cognitionis le. cognationis pa. 19. co. r. lin. 7. trat le. erat pag. 44. co. 1. li. 7. luchas le. Muchas pa. 67. co. 2. li. 44. nihi le. nisi pa. 74. co. 1. lin. 38. lex le. ler co. 2. li. 19. por le. per. pa. 87. co. 1. li. 22. humerus le. numerus pa. 101. co. 1. li. 41. tandem le. tandam pag. 130. co. 2. lin. 28. filij le. filijs pa. 153. co. 1. li. 45. meriò le. merito pa. 157. co. 2. li. 42. facietate le. societate pag. 208. co. 2. li. 19. deposito le. deposito pa. 252. co. 1. li. 6. por le. porque pa. 336. co. 2. li. 24. faron le. facan pag. 348. co. 1. li. 23. quarto le. quanto pag. 357. col. 1. li. 22. embargado le. embargo pa. 406. co. 2. li. vlt. si le. fino

Tomus Tertius.

Página. 3. columna. 1. línea. 15. inquicion le. inquisicion pa. 7. co. 2. li. 5. sudichas le. sudichas pa. 9. co. 2. li. 14. diez le. de diez pa. 10. co. 1. li. 34. quomo le. quomodo co. 2. li. vlt. prohita le. prohibita pa. 36. co. 1. li. 2. do minus le. domus pa. 66. co. 2. li. 9. spiri le. spiritu pa. 68. co. 2. li. 14. ch. le. echen pa. 92. co. 2. li. 17. tradunt le. traduntur pa. 94. co. 2. li. 4. viua le. vitæ li. 16. este le. esset pa. 131. co. 2. li. 29. prauatis le. prauitatis pag. 145. co. 1. li. 28. tibi le. ibi li. 35. sine le. sene pa. 155. co. 2. li. 37. homicidia le. homicida pa. 180. co. 2. li. 44. verum le. vtrum pa. 187. co. 1. li. 3. Rua le. Rodrigo pa. 204. co. 2. li. 7. nescenti le. nescienti pa. 211. co. 2. li. 30. pam le. nam pa. 216. co. 1. li. 6. innocentem le. nocentem pa. 228. co. 1. li. 1. partitur le. patitur pa. 236. co. 1. in is otle y ar sele. de otra ley se pa. 233. co. 1. li. antep. ra le. infra pa. 259. co. 2. li. 6. auen le. auer li. 40. affectus le. effectus pa. 262. co. 1. li. 18. facit le. facti li. 21. cadere le. capere pa. 263. co. 2. li. 5. interfici possunt le. interficere potest pa. 267. co. 1. li. 14. lesi le. ley pa. 270. co. 2. li. 1. que le. que no pa. 285. co. 1. li. 18. 19. ra. repari le. reparari pag. 293. co. 1. li. 49. separatur le. speratur pa. 312. co. 1. li. 16. qñ obseruandum le. obseruandum qñ pa. 318. co. 1. li. 26. dili gen le. diligentem pa. 323. co. 1. li. 33. inferuire le. infæuire pa. 343. co. 2. li. 1. uenitur le. inuenitur pa. 387. co. 1. lin. 5. propositio le. proposito,

Con estas erratas estan impressos conforme a su original estos dos Tomos de las ordenanças reales. En fee de lo qual lo firme. En Salamanca oy. 6. dias de Deziembre 1609. El corrector &c.

Manuel Correa
De Mont. Negro.

S. A. L. M. A. N. T. I. C. A.
R. E. G. I. A.
BIBLIOTECA DE LA REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA

R. 106181

INDEX TITVLORVM

in Quatuor posteriores libros Ordina-
mentorum serie Alphabetico
contentorum.

A.

Lcaldes, Oficiales, y Regidores de los Concejos, libro sep-
timo, titulo secundo, folio 390. colum. 1
Aduinos y Herejes, libro 8. tit. 4. fol. 81. col. 2. Tom. 2.
Adulterios y stupros, libro. 8. ti. 15, fol. 277. col. 1.

B.

Blasphemias, libro 8. titulo 8. fol. 204. col. 1. Tom. 3.

C.

Contadores mayores, l. 6. tit. 2. fol. 259. colum. 2.
Contadores mayores de cuentas l. 6. tit. 3. fol. 293. colum. 1.
Concertadores y Escriuanos de priuilegios, l. 6. tit 8. fol. 325. col. 1.
Cosas vedadas, l. 6. titulo 9. fol. 326. col. 1.
Cosas halladas, y que se llaman mostrencas, y de los nauios y Ga-
leas y fustas de la mar, l. 6. tit. 12. fol. 371. col. 1
Concejos de las ciudades y villas, y de sus Regidores y oficiales, y
de sus priuilegios, y vsos y costumbres, l. 7. tit. 1. fol. 379. colum. 1.

D.

Desheredamientos, l. 5. titulo 6. fol. 173. colum. 1.
Donaciones y mercedes, l. 5. tit 9. fol. 221. colum. 2.
Deudas y pagas, l. 5. tit. 13. fol. 244. colum. 1.
Descomulgados, l. 8. col. 2. titulo 5. fol. 168. Tom. 3.

E.

Encomiendas, l. 5. titulo decimo, folio 233, colum. 2.

Entregasy execuciones, l. 5. tit. 14. fol. 246. col. 2.

F.

Fiadores, l. 5. tit. 11. fol. 235. colum. 1.

Ferías francas, l. 6. tit. 7. fol. 322. columna. 1.

Fuerças y daños, l. 8. tit. 18. fol. 347. col. 1. Tom. 3.

G.

Ganancias del marido y de la muger, l. 5. tit. 4. fol. 156. colum. 2.

Guarda de los huérfanos, l. 5. tit. 5. fol. 172. col. 1.

Guias, l. 6. tit. 11. fol. 369. colum. 2.

H.

Herencias, l. 5. tit. 3. fol. 144. colum. 1.

Homicidios, l. 8. tit. 13. fol. 255. col. 1. Tom. 3.

I.

Iudios y Mores, l. 8. tit. 3. fol. 56. colum. 1. Tom. 3.

Injurias y denuéstos, l. 8. tit. 9. fol. 216. col. 1. Tom. 3.

L.

Los que se van a morar de vnos lugares a otros, l. 7. tit. 4. f. 424. c. 1.

Ligasy monipodios, l. 8. tit. 11. folio 237. col. 1. Tom. 3.

Los que van contra la justicia, l. 8. titulo 12. folio 245. col. 2. To. 3.

M.

Matrimonios, l. 5. titulo primo. folio primo.

O.

Obreros y menestrales, l. 7. titulo quinto. fol. 427. col. 1.

P.

Prendas, l. quinta, titulo 2. fol. 235. colum. 2.

Portazgos

Portazgos y tributos.l.:6 tit. 10. fol. 358. colu. 2.
Proprios y rentas de los Concejos, l. 7. tit. 3. folio. 416. col. 1.
Pesquisas y acusaciones. l. 8. tit. 1. fol. 1. Tom. 2.
Perjuros y falsarios l. 8. tit. 6. fol. 184. col. 1.
Penas l. 8. tit. 19. fol. 351. col. 1.

R.

Rentas del Rey. l. 6. titulo primo, folio. 251. colum: 1.
Recaudadores, thesoreros, y arrendadores, fieles y cogedores. l. 6.
titulo quarto, fol. 296. colum. 1.
Robos, y de los que receptan a los malhechores, l. 8. titulo. 16. folio
315. colum. 2. Tom. 3.
Remisiones. l. 8. tit. 17. folio. 355. col. 1. Tom. 3.

T.

Testamentos y mandas. l. 5. titulo secundo, fol. colum. 2.
Troques y cambios: folio. 218. colum. 1.
Tercias del Rey, fol. 311. colum. 2.
Tomas de las Rentas del Rey, fol. 313. col. 2:
Trayciones y aleues, lib. 8. titulo septimo, folio. 144. col. 2, Tom. 3.
Tahures, lib: 8. tit. 10. fol. 231. col: 1. Tom. 3.

V.

Vendidas y compras. lib. 5. tit. 7. fol: 174. colum. 1.
Usuras, lib. 8. tit. 2. fol. 15. col. Tom. 2.
Vagamundos y holgazanes, lib. 8. tit. 14. fol. 271. col. 1.

LOCA IVRIS TAM COM- munis quam Canonici Regni Castellæ, Arago- num, ac Lusitanix, quæ in hisce Commentarijs in Quatuor posteriores libros Ordinamenti Regalis decla- rantur & elucidantur.

Ex iure Ciuili.

Ex Codice.

EX Per prouincias. C. de ædificijs pri-
uatis inducitur. fol. 47. col. 1. in versicu.
Est mihi textus.

- L. quisquis. C. ad. l. Iul. maiest. materia
declaratur. fol. 132. col. 2. in vers. Sed est dubiũ.
L. eum qui duas. C. de adulter. limitatur. fol. 48. co-
lum. 2. in vers. Et hic omnia.
L. si emancipata. C. qui admitti. inducitur. fol. 145.
col. 2. in princ.
L. legatum. C. de conditio. in ser. fol. 78. col. 2. in
versic. Quod valeat. (Ni vendida.
L. 1. C. de naturalib. liber. fol. 154. co. 1. in vers. sic.
L. in arenam. C. de in facioso. intellectus. fol. 100
col. 2. in vers. Et sic etiam.
L. minoribus. C. de his quibus vt indig. intellect.
fol. 148. col. 1. in princip. (tantum.
L. fin. C. de natural. liber. fol. 152. col. 1. in vers. In
L. 1. C. de sacros. eccle. fol. 61. col. 1. in princ.
L. Quod sponsæ. C. de dona. ante declar. fol. 61. co-
lum. 1. in vers. Nam certum est.
Titul. C. ne fideiuss. dotium lim. fol. 100. col. 1. in
vers. Huic si correlatiuè.
L. sicut ab initio. C. de action. & oblig. fol. 126.
col. 1. vers. Quæritur.
L. perfecta. C. de donat. quæ sub modo. ibi in ver-
sic. Nam donatio.
L. Adde. C. locati latè. fol. 201. col. 2. ad fin. & fo.
202. per duas col.
L. dudum. C. de contrah. emptione. fol. 213. col. 1.
L. Nulli. C. ne sanct. baptisma. induc. 3. Tom.
fol. 8. col. 1. glo. de pleyto.
L. curabit. C. de actioni. empr. declara. 3. Tom. fo.
16. col. 1. in vers. Et ultra hoc.
L. si pecuniam. C. de vsur. pupill. induc. Tom. 3.
fol. 19. col. 2. in vers. Ad idem.
L. improbum fœnus. C. ex quib. caus. infam. de-
cla. 3. Tom. fol. 25. col. 2. in vers. Restat vt.
L. fratres. C. de inofficio. testam. intel. 3. To. fol.
25. col. 2. in vers. Ex qua. (princip.
L. 5. C. de his qui sibi adscribunt. 3. To. f. 30. c. 1. in
L. licet. C. locati. 3. To. f. 30. c. 2. in vers. nec lógè.
L. Iudæos. C. de Iudæi decl. 3. Tom. fo. 80. col. 2.
L. Manicheos. C. de hæretic. 3. To. fo. 134. col. 1
ad med. in vers. Vnde.

- L. vnic. C. de rapt. virgi. 3. To. fo. 278. col. 2. ad fi.
L. quoties. C. de exactorib. tributorum, lib. 10. 3.
Tom. fol. 250. col. 1. ad med.
L. si quis maior. C. de transactio. 3. To. f. 184. c. 1.
L. vnic. C. de ingrat. lib. indu. 3. To. fo. 219. col. 2.
L. 2. C. de patrib. qui filios. 3. To. f. 219. c. 2. ad fi.
L. Aleorum vsus. C. de religiof. & sumptibus fun.
3. Tom. fol. 234. col. 1. ad fin.

Ex iure Authenticorum.

- Authentic. Sacramenta puberum. C. si aduersus
vendit. 3. Tom. fol. 186. col. 2. ad finem.
Authentic. Item nulla. C. de episc. & cleric. 3. To.
fol. 348. col. 1. in princip.
Authentica. ex causa. C. de liber. præter. fol. 82.
col. 1. in vers. Quæro vltimo.
Authentic. hoc amplius. C. de fideicommiss. folio
142. col. 2. in vers. Incommoda.
Authentic. omnes peregrini. C. corâ de successio.
fol. 136. col. 1. per totam.
Auth. de ecclesiasticis titulis. §. si quis aut. in ver.
si autè sanctissimus. colla. 9. fo. 141. c. 1. in prin.
Authentic. vt liceat matri & auix. §. Quia vero ex
consensu. in vers. Quod autem à nobis. colla. 8.
fol. 50. col. 1. in princip.
Authentic. vt liceat matri & auix. in prin. declar.
fo. 74. col. 1. in vers. Præterea.
Authentic. de hæredib. & falcidia. §. Illud. colla. 1.
fo. 91. col. 1. in versic. Secundo suadetur.
Authentic. de instrumen. cautela. in prin. 3. Tom.
fo. 190. col. 2. in vers. Et est no.
Authentic. de nuptijs. §. neque illud. collat. 4. fo. 92.
col. 2. in vers. Textus. in. §. nec.
Authentic. vt hi qui obligat. §. qui autem. in vers.
fi. colla. 6. 3. To. f. 27. c. 2. vers. Pro cõfirmata.
Authentic. quibus modis naturales. §. Et quoniam
varie. fo. 95. co. 2. in prin. & §. si quis autem. &
§. seq. 3. Tom. fo. 222. col. 2. ad fin.
Authentic. sed si post viginti. C. de inofficio. intel-
lect. fo. 36. col. 2. in vers. Ex quibus.

Ex Institutionibus.

- §. Tutor. de autorita. tuto. fol. 126. col. 2. in vers.
facit etiam.

Ex ff. Veteri.

- L. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. fol. 95.
col. 2. in vers. Nec obstat.

I N D E X.

- Lex. 1. §. si te rogauero. ff. de positi. fo. 208. col. 2. ad finem.
 Lex Procula. ff. de probationib. fol. 80. col. 2. in versu. In dubio.
 L. Cum duobus. §. damna. ff. pro socio. fol. 167. col. 1. in princip.
 L. 1. in §. venditor. ff. de actio. empti. fo. 190. col. 1. in versu. Quo fit.

Ex. ff. Veteri.

- L. si quis domum. ff. locati. fol. 200. col. 1. in versu. cu. Et ista ratio.
 L. vxoris. §. sponsi. ff. de his qui notat. infamia. fol. 37. col. 2. ad si. in versu. Quam sententiam.
 L. existimo. ff. de contrahen. emptione. fol. 194. col. 1. in princip.
 L. litis contestata. §. Pater. ff. de negot. gest. fol. 206. col. 1. in versu. Et ista.
 L. si fratres. §. Idem Papinianus. ff. pro socio intel lect. fo. 161. col. 2. ad medium.
 L. in causæ. §. Idem Pomponius. ff. de minorib. in tellect. fo. 181. col. 2. in prin. in versu. Nec obstat. & 182. col. 1. per totam.
 L. non licet. ff. de cōtrah. empti. intell. fo. 172. co. 2. in princip.
 L. legatum. §. Amittere. ff. de his quibus vt indig. fol. 43. col. 1. in princip.
 L. cum quis. ff. de cōditione causa data fol. 79. col. 2. in versu. Imo.
 L. cum hic status. §. si inter virum. ff. de donat. inter vir. fol. 257. col. 2. ad fin.
 L. ea quæ commendandi. in versu. Dolum malum. ff. de cōtrah. emptio. intel. fo. 191. col. 1. in ver. Dubium est.
 L. in lege Aquil. ff. Ad legem Aquiliam intel. fo. 210. col. 2. in versu. Quod autem.
 L. Habitatores. §. fin. ff. locati. fo. 190. co. 2. in versu. deducitur & fol. 200. col. 1. ad finem.
 L. Barbarius. ff. de offi. prætor. fol. 414. col. 1.
 L. si iactum retis. ff. de action. empt. fo. 166. col. 1. in versu. secus tamen.
 L. congruit. ff. de officio prætor. 3. Tom. fol. 12. col. 2. ad finem.
 L. 1. ff. de contrah. empti. 3. To. f. 15. co. 1. in prin.
 L. Iulianus. §. ex vendito. ff. de actio. emp. 3. Tom. fo. 15. col. 2. ad medium.
 L. cum post. in §. vsuras. ff. de iure dotium. 3. To. fo. 16. col. 1. in princ.
 L. idem qui in §. si procurator. ff. manda. fol. 19. 3. To. col. 2. in versu. Præterea iure.
 L. Iulianus. in §. si quis colludente. ff. de action. empt. 3. Tom. fol. 30. col. 1. in versu. Est tamen.
 L. si debitor. in §. verosimile. ff. de contrah. emptio. 3. To. f. 30. c. 2. in versu. Pro qua cōclusiōe.
 L. si vno anno. in princip. ff. locati. ibi. in versu.

Nec longè.

- L. fundi partem. ff. de cōtrah. empr. fol. 32. 3. To. col. 1. & in versu. Vel quo d ratione.
 L. Auus. ff. de pactis. 3. To. fo. 35. col. in princi.
 L. qui foueas. ff. an. l. Aquiliam. 3. To. fol. 369. co. 2. glo. Armas.
 L. in spōsalibus. ff. de sponsalib. fol. 6. col. 2. in ver. Nec obstat.

Ex. ff. Nouo.

- L. qui in alterius. ff. de regul. iuris. 3. To. fo. 30. co. 1. in princip.
 L. inter stipulantem. in §. sacram. in versu. si stipu latus fuero. ff. de verbor. 3. Tom. fo. 30. col. 2. in versu. Ad idem.
 L. eum qui. in §. Te & titium. ff. de verbo. 3. To. fol. 75. col. 1. in princi.
 L. 1. in §. Idem ait. ff. de iniurijs. 3. To. fo. 228. col. 1. ad medium.
 L. Aut facta. in §. euenit. ff. de pœnis. 3. To. fo. 283. col. 1. gl. publica.
 L. si quis liberum. in §. secundum. ff. de liber. ho. 3. mi. exhib. 3. To. fo. 344. col. 2. ad fin.
 L. si vxor. §. diuus. in versu. Sed si eo. ff. ad leg. Iu liam. de adult. f. 48. co. 1. in versu. Sed tex. ille.
 L. Ait pretor. §. si iudex. ff. de re iudic. fo. 91. col. 2. in versu. Fundat se.
 L. Imperator. ff. de fideicom. liberta. f. 117. col. 2. ad med.
 L. Qui autem. in §. vnde si quis. in versu. Proinde. ff. quæ in fraud. credito. fo. 145. col. 1. in versu. Dicendum.
 L. Ex sextante. in §. Latinius largus. ff. de excep tione rei iudica. fol. 248. col. 2. ad fin.
 L. 1. ff. de iure fisci. fo. 70. col. 1. in versu. Per quæ declarationem.
 L. Ne cum filio. ff. de furtis. fo. 130. col. 1. in prin.
 L. 4. §. Is qui. ff. de fideicom. liberta. fol. 189. col. 2. ad finem.
 L. 1. ff. de pœnis. fol. 246. col. 1. in versu. Cum principium.
 L. Item apud Labeonem. in §. Conuitium. ff. de in iurijs. 3. To. fo. 215. col. 2. in versu. Dubitatur.
 L. eum qui nocentem. ff. de iniurijs. 3. To. fol. 216. col. 1. in princip.
 L. 2. §. hominis. in versu. sed si vnas. ff. vi bonor. ra pto. 3. To. fo. 247. col. 2. in versu. Nec obstat.
 L. Miles. §. defuncto. ff. de adulterijs. 3. Tom. fol. 299. col. 2. in versu. Quibus. & vide ampliã. fol. 300. col. 1. in versu. Quæ.

Ex Infortiato.

- L. Tutor qui repertorium. §. si post. in versu. Quæ autem. ff. de administ. tuto. 3. Thom. fol. 19. col. 2. in versu. Et si quæras.

I N D E X.

- Lex. 3. §. si cui. ff. de annuis lega. corrigitur. 3. To. fo. 21. col. 2. in versi. Lex autem.
 Lex. 1. ff. De conditio. & demonstra. 3. To. fo. 30. col. 2. in versi. Et legatum.
 Lex. Ex eo. ff. de vino, tritico, oleoq; lega. ibi in versi. ad idem.
 L. legatum est. §. vini. ff. de annuis lega. ibidem.
 L. 1. ff. de obsequijs à liber. patro. & §. 1. ciuldē. l. 1. 3. To. fo. 215. col. 1. ad medium.
 L. gallus. in princip. ff. de liber. & posthum. declaratur. fo. 153. col. 2. per totum.

Ex Infortiato.

- L. 1. ff. de iniusto rupto. fo. 59. col. 1. in versicu. Et huic intellectui.
 L. Cum pater. §. à filia. ff. de lega. 2. fol. 74. co. 1. in versi. Et hoc fundatur.
 L. cum pater. §. Hæreditatem. l. codicillis. in. §. matre eodem tit. ibi.
 L. Lucius. ff. de vulgar. intell. fo. 153. c. 2. per totū.
 L. Si is qui ex bonis. ff. de vulgar. fol. 53. col. 2. ad fin. in versi. posterior. (Itē est.)
 L. cū quidā. ff. de legatis. 2. f. 77. col. 1. in versi.
 L. pater seuerinā. ff. de condit. & demonstra. fol. 78. col. 2. ad fin. in versi. Et est notandum.
 L. Si is qui. 56. ff. de acquir. hæred. inducitur. fol. 146. col. 2. in versi. Tertio probatur.
 L. Titio. 100. §. Titio. 100. ff. de cond. & demon. f. 79. col. 1. in versi. Et legatum.
 L. libertis. in princ. ff. de alim. & cibar. legat. f. 80. col. 1. in versi. secundo.
 L. Creditorē. ff. de lega. 2. f. 80. c. 2. in versi. 2. est.
 L. si qñ. ff. de lega. 1. fo. 80. col. 2. in versi. in dubio.
 L. interuenit. ff. de legat. præstand. fol. 132. col. 1. in versi. Tertio comprobatur.
 L. Ex diuerso. in. §. idem proculus. ff. solu. matr. in tell. fo. 157. col. 2. in versi. Nec obstare.
 L. Alimenta. in. §. fin. ff. de alimē. & cibar. legat. sensus. ibi. consecutiue.
 L. Aurelius. in. §. Titius testamento. ff. de liber. lega. fol. 160. col. 2. in princip.
 L. 1. §. quanuis. in. versi. denuntiar. ff. De ventre inspicien. fo. 93. co. 1. in versi. Secūdo suadetur.

Ex Feudis.

- Cap. 1. §. conuenticula. de pace tenenda. 3. Tom. fo. 234. col. 1. 3. Tom. fo. 237. col. 1.
 Constitutio. Nos Fredericus titul. de statu & consuet. li. 2. feudor. 3. T. f. 348. col. 2. gl. Agrauios.

Ex iure Canonico.

Ex Decretalibus.

- Cap. cum secundum apostolum. de secund. nup. fo. 51. col. 2. in versi. Cuius.
 Cap. in literis. §. Nos igitur. de dolo & cõtuma. fo.

32. col. 2. in versi. confirmatur.
 Cap. Raynntius. in. gl. in verb. Relinquo. de testamen. fo. 67. col. 1. in versi. Nec obstat.
 Cap. 1. de secund. nupt. declaratur. fol. 52. col. 1. in versi. Est & alia.
 Cap. fin. de emptio. & vendi. f. 194. col. 1. ad fin. in versi. Præterea.
 Cap. 2. de dona. inter vir. & vxor. intelligitur contra doct. fo. 157. col. 2. in versi. Et tex. in cap. 2.
 Cap. Dominus noster. de secund. nupt. fo. 47. col. 2. in versi. Constat. [etiam].
 Ca. 2. de spōsa. duorū. f. 45. col. 2. in ver. Punitur.
 Cap. 2. de clandestina desponsa. ca. fi. in. §. ultimo eiusdē tit. fol. 28. col. 1. in versi. Secunda ratio.
 Cap. licet vniuersis. de testibus. & illud. in ore duorum vel trium. & c. fol. 84. col. 1. per totam.
 Cap. licet. de voto. fo. 120. col. 2. in versi. Nec obstat. & 121. col. 2. in prin. & per totum.
 Cap. is qui fidē. de sponsalib. corrigitur per S. Cōci. Trid. fo. 41. col. in versi. Ex qua dispositione.
 Cap. per tuas de cōditio. appositis corrigitur per S. Con. Trid. ibi in versi. Secundo corrigitur.
 Cap. ad id quod. de sponsalib. corrigitur per S. Cōcil. Trid. ibi in versi. Quinto cessabit.
 Cap. cum simus. de regularib. fol. 75. col. 2. in versi. Dubitatur præterea.
 Cap. cum inhibitio. §. 1. de clādest. despōs. fo. 29. col. 1. in versi. Et præterea aliquid trahitur vltra casum in eo expressum.
 Cap. Cum inhibitio. §. fin. fo. 31. col. 2. & pro ampliatione. ibi in versi. Et sic cum utrū sit canō la tæ sic offerendæ. fo. 32. in versi. Circa præmissa & ad aliud. fo. 32. col. 1. in versi. Ad secūdū. & fo. 33. col. 2. in versi. Est tamen notandum.
 Cap. ex literis. de sponsalibus. fol. 2. col. 2. in versi. In oppositum.
 Cap. requisit de sponsalib. fo. 4. col. 1. in versi. Non obstat quod dissensu.
 Cap. cum in apostolica. de sponsal. fol. 15. col. 1. in versi. idem probat tex.
 Cap. Inquisitioni. de sentē. excom. fol. 16. col. 2. in versi. Dubium est ad medium.
 Cap. dormientes. §. maiores de baptismo sensus. fo. 10. col. 2. in versi. Nec obstat ad medium.
 Cap. per venerabilē qui filij sint legit. 3. To. fol. 172. col. 1. ad medium.
 Cap. ad falsariorū de crimine falsi quo casu procedat. 3. Tom. fol. 373. col. 2. in versi. In quo.
 Cap. commissa. de electione. 3. To. fol. 294. col. 1. in versi. Quinto ex.
 C. officij. d. porn. & remiss. 3. T. f. 300. c. 1. in versi. 3.
 Cap. suscepimus. de homicidio. 3. To. f. 301. col. 1. in versi. Præterea.
 Cap. 1. de vsuris. 3. To. f. 18. col. 2. in versi. Pro ratione. & fol. 19. col. 2.

I N D E X.

- Cap. fin. ibi. præter reos homicidij de tēporib. ord. nād. quo casu proc. 3. To. 3. f. 256. c. 2. in prin.
 Cap. cum loannes, de fide instrumento. 3. Tom. fo. 32. col. 1. in versu. Et quod ratione.
 Cap. super eo. de vsuris. 3. Tom. fol. 47. col. 2. in versu. Ampliatur hæc.
 Cap. 1. de hæreticis. 3. Tom. fo. 83. col. 1. in versu. Ex quo requisito.
 Cap. 1. de pœnitent. & remiss. 3. To. fol. 96. col. 2. ad medium.
 Cap. 1. De maledicis. 3. Tom. fol. 212. col. 1. in versu. Infertur etiam intellectus.
 Cap. sacro. de sententia excommunicata. 3. Tom. fo. 181. col. 2. ad finem.
 Cap. 2. cap. ex tenore de temporib. ordinando. 3. Tom. fo. 99. col. 1.
 Cap. Excommunicamus. §. addicimus. de hæreticis. 3. Tom. fo. 131. col. 2. in versu. Sic dicitur.
 Cap. quia in omnibus. de vsur. 3. To. fo. 213. col. 1. in versu. Confirmatur.
 Cap. salubriter. de vsur. remissive. 3. Tom. fol. 16. col. 1. in princip.
 Cap. salubriter. de vsuris intellect. 3. Tom. fol. 20. col. 1. in versu. Ex eadem radice.
 Cap. salubriter. de vsur. procedit etiā in casu quo sponsus sustinet onera matrimonij alendo spōsam maiorem. 12. annis. 3. Tom. fol. 20. col. 2. in versu. Ampliatur. 1.
 Cap. salubriter. de vsur. habet locū etiā in marito negotiari nō solito ibi. in versu. 2. ampliatur.
 Cap. salubriter. de vsuris habet locū ubi gener cōuenit cum socero aliquid sibi annuatim præstari quandiu dos apud socerum steterit ibi. in versu. Ampliatur. 3.
 Cap. salubriter. de vsur. habet locum etiam in tertio mutuante genero. 3. Tom. fol. 22. col. 2. in versu. Hinc etiam est. & ibi vide exemplum, & quomodo hoc intellig. & fo. 23. col. 1. in versu. Nec obstat quod tex.

Ex libro. 6. Decretalium.

- Cap. Accusatus. §. sane. de hæreticis. lib. 6. 3. To. fol. 11. col. 2. in princip.
 Cap. Degradatio de pœnis lib. 6. 3. To. fol. 98. col. 1. in versu. Sed est dubium.
 Cap. 2. §. Inhibemus. de hæreticis lib. 6. 3. Tom. fo. 98. col. 1. in versu. Sed est dubium.
 Cap. vt inquisitionis. de hæreticis. lib. 6. 3. Tom. fo. 221. col. 2. ad medium.
 Cap. sciant cuncti de electione lib. 6. 3. Tom. fol. 350. col. 1. in princip.
 Cap. 2. de hæreticis. lib. 6. litera inducitur. 3. To. fo. 98. col. 2. in princip.
 Cap. fin. de foro competenti. lib. 6. an contra hæredem locum habeat. 3. To. f. 185. col. 2. in versu.

Decisio tamen.

- Cap. cum secundum §. final. de hæreticis. lib. 6. f. 32. col. 1. in versu. Tuum etiam. 2.
 Cap. 1. §. 1. de desponsatione impuberum lib. 6. corrigitur per S. Concil. Trid. fo. 41. col. 1. in versu. Sexto per dictum.
 Cap. quauis pactum de pactis. lib. 6. fo. 95. col. 1. ad fin. in versu. Facit ad cap. quauis.
 Cap. Episcopus. §. fina. de privileg. lib. 6. fol. 43. col. 1. in princ.
 Cap. Beneficium. de regulis iur. lib. 6. fo. 19. col. 2. in versu. Dubium, ad medium.

Ex volumine Decretorum.

- Cap. Indicante ad finem. 3095. fo. 28. col. 1. in versu. Secunda ratio ad medium.
 Cap. aliter. 3095. ibi. in versu. Præterea, & 4.
 Cap. quā periculosum. 791. intellect. fol. 120. col. 2. in versu. Nec obstat.
 Cap. cū societas 2792. intellect. cōtra doct. & quo casu loquatur fo. 157. col. 2. in versu. Nec tex.
 Cap. non obseruetis 2796. remissive. 3. To. fo. 10. col. 2. in versu. Et de varijs.
 Cap. seditionarios. 46. dist. 3. To. fol. 26. col. 1. in versu. Hinc venit.
 Cap. ministri ibi à cōmunionem. 1494. intellect. 3. To. fol. 26. col. 1. in versu. Et ista expositio.
 Cap. ab illo. 1494. Illustratur. 3. Tom. f. 49. col. 1.
 Cap. si quis à vero. 394. 3. To. f. 61. col. 2. per totū.
 Ca. nos factorū. 1599. 3. To. f. 136. col. 2. ad med.
 Cap. omnis Christianus 1193. 3. To. fo. 172. col. 2. in versu. Et ita procedit.
 Ca. origo. 3294. f. 22. co. 2. in versu. Et sic intelligo.

Ex volumi. Clementinuram.

- Clementina, hos. de sepulturis. 3. Tom. fo. 27. col. 1. in princip.
 Clemē. exiui. §. Cūque annui redditus. de verb. signi. 3. To. f. 29. col. 2. in versu. Præterea emptio.
 Clem. 1. De rebus eccles. non alien. ibi in versu. Item etiam.
 Clem. vnica. §. fina. De vsuris expenditur. 3. To. fo. 47. col. 1. ad med.
 Clemē. 1. in prin. De electione. 3. To. fol. 69. col. 1. in princip.
 Clemē. 1. in §. verū. de hæreticis. quo casu loquatur. 3. Tom. fo. 132. col. 2. in versu. Tradere aut.
 Clemē. 2. §. Alotarij. de hæretic. 3. Tom. fo. 200. col. 2. in princ.
 Clem. Pastoralis. §. Caterum. de re iudica. inducitur. 3. To. fol. 223. col. 2. in versu. Facit.
 Clemē. 1. De regularibus. fo. 46. col. 2. in versu. 3. In præsidium.
 Clement. quia contingit. de relig. domibus. fol. 72. col. 1. in versu. Et licet Papa.

I N D E X.

Ex constitutionibus Extrauagantibus & priuilegijs Eugenij 4. ac Pauli 4.

- Extrauagans. 1. & 2. de emptione & venditione intellectus. 3. Tom. fo. 31. col. 2. in princ.
 Extrauagans execrabilis Ioannis. 22. ad finem. 3. Tom. fo. 239. col. 1. ad finem.
 S. Concil. Trid. sessio. 23. cap. 6. 3. To. fo. 349. col. 1. ad medium.
 S. C. T. sess. 7. ca. 5. To. 3. fol. 327. col. 2. ad med.
 S. Concil. Trid. sessio. 13. De reformatione. cap. 1. Tom. 3. fol. 419. col. 1. in versu. Iste & alij.
 S. Concil. Trid. De reformatione matrimonij. sessio. 24. c. 7. ornatur. 3. To. f. 318. col. 1. in prin.
 S. Concil. Trid. sessio. 6. cap. 7. Inducitur. 3. Tomo. fo. 352. col. 2. in prin.
 S. Concil. Trid. sessio. 25. ca. 14. ornatur. 3. To. fo. 313. col. 1. ad finem.
 S. Concil. Trid. De reformatione matrimonij. sessio. 24. c. 1. ornatur. & c. 5. 3. To. fol. 315. col. 1. ad fin. & 2. Et sessio. 14. cap. 4. ibi dem.
 S. Concil. Trid. sessio. 25. cap. 25. an procedat in successore beneficij alicuius qui vulgi opinione reputabatur eius pater. 3. Tom. fol. 298. col. 2. in versu. Fuit præterea.
 S. Concil. Trid. De reformatione sess. 24. cap. 1. 3. Tom. fol. 284. col. 2. ad medium.
 S. Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. & sess. 14. cap. 1. ornatur. fol. 243. col. 2.
 S. Concil. Trid. sess. 25. c. 17. ornatur. 3. Tom. fol. 244. col. 1.
 S. C. T. sess. 26. c. 6. ornatur. 3. To. f. 255. co. 2. ad fi.
 S. C. T. sess. 24. c. 20. ibi à definitiua vim habente quomodo intelligatur. 3. Tom. fol. 285. col. 1. in versu. Quia respondeo.
 S. C. T. sess. 24. c. 6. 3. To. fol. 288. col. 2. in prin.
 S. C. Tr. sess. 25. ca. 11. in decret. de reformatione circa locationem bonorum an receptū sit & an abierit in desuetudinem. fo. 202. col. 1. in versu. Quæritur an recepta. & fol. 203. col. 1.
 S. Concil. Trid. sess. 25. c. 2. §. fin. Inducitur. 3. To. fol. 360. col. 1. ad finem.

Ex iure Regni Castellæ.

Ex legibus Partiz.

- Lex. 2. tit. 17. par. 4. 3. To. fo. 316. col. 1. ad med.
 Lex. 57. tit. 5. p. 1. 3. Tom. fo. 244. col. 2. in prin.
 Lex. 25. tit. 3. p. 5. 3. Tom. 213. col. 1. ad finem.
 Lex. 4. tit. 14. p. 7. 3. To. 3. fo. 324. c. 2. ad finem.
 Lex. 9. tit. 7. p. 7. 3. To. fo. 192. col. 1. in prin. & col. 2. ad medium.
 Lex. 3. tit. 20. p. 7. 3. To. fo. 288. col. 1. ad fin.
 Lex. 5. tit. 27. p. 3. 3. To. f. 283. c. 1. gl. publicam etc.
 Lex. 3. tit. 24. par. 7. 3. Tom. fo. 59. col. 1.
 Lex. fin. tit. 18. par. 4. 3. Tom. fo. 219. col. 3.

- Lex. 14. tit. 16. par. 4. vbi supra.
 Lex. 1. tit. 13. p. 2. 3. To. f. 211. col. 1. in ver. Eundē.
 Lex. 26. tit. 11. p. 3. 3. To. fo. 186. col. 1. ad finem.
 Lex. fin. tit. 23. par. 7. decla. & ampl. 3. Tom. fo. 12 col. 1. in versu. Iure autem.
 Lex. 11. tit. 25. p. 4. 3. To. fo. 320. col. 1. in prin.
 Lex. 65. tit. 5. par. 5. 3. To. fo. 29. col. 2. in prin.
 Lex. 12. tit. 33. p. 7. inducitur. f. 115. col. 1. in prin.
 Lex. 5. tit. 13. p. 7. vbi inquit dozeno debet legi de zenno. fo. 101. col. 2. in versu. In primis.
 Lex. 3. tit. 21. par. 4. inducitur. f. 150. col. 1. in prin.
 Lex. 2. tit. 5. p. 7. declaratur. fo. 50. col. 1. in versu. Ideo ad ordines.
 Lex. 2. tit. 12. p. 3. intelligitur contra Gregorium Lupum. fo. 205. col. 2. in versu. Et forte.
 Lex. 48. tit. 9. p. 6. fo. 71. col. 1. in versu. Præterea.
 Lex. 4. tit. 15. par. 2. fo. 119. col. 2. in versu. Præterea. & 121. in versu. Nec obstat.
 Lex. 4. tit. 3. p. 4. f. 33. col. 2. in versu. Est tñ notādū.
 Lex. 3. tit. 8. lib. 8. ordin. 3. Tom. fo. 212. col. 1. in versu. Ex quibus constat.
 Lex. 24. tit. 11. lib. 8. ord. ibi. in versu. Simili modo.
 Lex. 1. tit. 14. lib. 8. ord. 3. To. fo. 214. col. 1. ad fi.
 Lex. 4. tit. 4. lib. 6. ordina. 3. Tom. fo. 34. col. 2. in versu. Quæritur vtrum.
 Lex. 1. tit. 8. lib. 5. ordina. 3. To. fo. 29. col. 1. in versu. Contractum.
 Lex. 1. tit. 12. li. 5. ord. ibi. cō buenos testimonios. fo. 134. col. 2. in versu. Cō buenos. & f. 135. col. 2.
 Lex. 22. tit. 2. lib. 7. ord. an pcedat in renunciatio ne officij facta apud Conciliū ciuitatū vel alterius personæ ex priuilegio. fo. 409. co. 1. in versu. Dubitari etiam potest.
 Lex. 1. tit. 13. lib. 3. fori. fo. 159. col. 2. ad finem.
 Lex. 3. tit. 2. lib. 5. fori. ibidem.
 Lex. 2. in finalib. verbis. tit. 10. lib. 3. foro legum fol. 195. col. 2. in versu. Quia sicut.
 Lex. 7. co. tit. limitatur ibi. in ver. Et sic restringe.
 Lex. 101. de Madrid anni 1534. fol. 77. col. 2. in versu. Ex qua theorica.
 Lex. 65. de Madrid. anni 1528. f. 290. col. 1. in ver. Imo imponēs. & col. 2. & fo. 29. col. 1. in prin.
 Lex. 127. de Madrid anni 1534. f. 10. Toletian. ai 1537. Tom. 3. fo. 31. col. 1. in prin.
 Lex. 12. in curijs Pincianis anni 1537. Tom. 3. fo. 7. col. 2. in versu. Item.
 Lex. pragmatic. 65. fol. 409. col. 2.
 Lex. 22. Sorjæ anni 1418. in. 2. ordin. 3. Tom. fol. 298. col. 1. ad medium.
 Lex. prag. de Valladolid anni 1523. & 1537. petitione. 49. 3. Tom. fol. 232. col. 2. ad finem.
 Lex. prag. Segouizæ anni 1552. petitione. 72. ibi.
 Lex. prag. de los tutos non ligat testatorē ante eius finē sciētia & an eo casu hæres teneatur ad æstimationē legati. 3. To. fo. 309. col. 2. ad fin.

I N D E X.

- Lex pragma. 17. de Madrid. anni. 1534. 3. To. fol. 271. col. 2.
- Lex pragm. Regum Catholicorum. 79. 3. To. fol. 78. col. 2. in princ.
- Lex pragm. 1. Regum Catholicorum circa blasphemos. 3. To. fo. 205. co. 2. ad finem.
- Lex. 3. de las alcavalas, fol. 192. colum. 2. in vers. Vnum tamen.
- Lex. 2 & 3. de las alcavalas. fo. 196. col. 2. in princ.
- Lex. 20. cap. 25. Quaterni gabellarum. 3. Tom. fo. 37. co. 1. in vers. Quo fit.
- Lex. 92. styli. 3. To. fo. 230. co. 1. in vers. Quari.
- Lex. 17. Tauri ibi, o que por otto alguno. fol. 118. col. 2. in princ.
- Lex. 82. ibi, que en tal caso ibi, in vers. Quo fit.
- Lex. 5. Tauri. fo. 111. col. 2. in vers. Deducitur.
- Lex. 5. Tauri. ibi. como si estuuisse. fol. 112. co. 1. in vers. Præterea non est.
- Lex. 81. Tauri. fo. 51. co. 1. in vers. Item deducitur.
- Lex. 45. Tauri remissiue. fo. 17. co. 2. in princ.
- Lex. 55. Tauri. fo. 140. co. 1. in princ.
- Lex. 9. Tauri. fo. 152. col. 1. in vers. Sed circa præmissa. & q. 8. col. 2. ad finem.
- Lex. 40. Tauri. f. 116. co. 2. in vers. Ex qua ratione.
- Lex. 80. Tauri. declaratur. 3. To. fo. 312. co. 1. ad finem.
- Lex. 68. Tauri. 3. To. fo. 36. col. 1. in princ.
- Lex. 70. Tauri. 3. To. fo. 34. co. 1. ad medium.
- Lex. 46. Tauri. est correctoria iuris ciuili, nec est trahenda ultra casum de quo loquitur. folio. 168. col. 2.
- Lex. 46. Tauri. defenditur ab impugnatione Ioannis Lupi. fo. 122. co. 1. in vers. Quæ etiam.
- Lex. 46. Tauri, non procedit in meliorationibus factis a possidente bona restitutioni, subiecta per viam vinculi absque Regis licentia. fo. 133. colum. 1. in vers. Est tamen dubium, vbi vide rationem.
- Lex. 49. Tauri utilis ac fauorabilis est reipublicæ Christianæ in sua prohibitione. fol. 38. col. 2. in vers. Nam dicendum est.
- Lex. 49. Tauri latissimè fo. 36. co. 1. in vers. Claustrinum & plures eius limitationes, vide à fo. 37. in vers. Et limitandum cum seq. & folio. 38. in vers. Secundum dubium.

Ex constitutionibus Salmantinæ Ecclesiæ.

Synodalis Salmantina constitutio. 42. in ordi-

ne defenditur. fo. 30. col. 1. in vers. Item solent. ibi. Et sic vt melius.

Ex libro fororum Regni Aragonum.

- Constitutio. De se antes proueer. titulo. De vsuris lib. 4. fororum. in vers. Declaramos empero. 3. Tom. fo. 32. col. 1. in vers. Huiusmodi tractus.
- Constitutio incip. De voluntad, eiusdem tituli ibidem.
- Constitutio incip. Opinionibus antiquorum titulo de censualibus constitutio. ibi. in vers. Et approbantur.
- Constitutio incip. Porque las execuciones titulo de censualib. & alijs rebus libro. 4. fororum. 3. To. fo. 32. col. 1. in vers. Et solutioni.
- Constitutio incip. Officio del señor libr. 5. folio. 140. co. 1. in quæst. 5.
- Constitutio incip. Super testamento titulo. de testamentis lib. 6. fororū. fo. 107. col. 1. in vers. Et Aragonenses.
- Constitutio incip. Si testator titulo. De tutorib. & curator. lib. 5. fororū. ibi in vers. Et vide Rubri. de testamentis lib. 5. obseruantia. Aragon. folio. 112. col. 2. in vers. Et videtur quod.
- Aragon. lib. 5. obseruantia. titulo. De iure dotium. fo. 164. col. 1. in princ.

Ex libro ordinamentorum Lusitanæ.

- Ordinatio lib. 5. tit. 8. §. 1. Tom. 3. fo. 188. col. 2. in vers. De iure Lusitanæ. & fo. 189. co. 2. in princ.
- Ordinatio lib. 5. titulo. 12. §. 1. To. 3. fo. 205. col. 2. ad medium.
- Ordinatio lib. 5. tit. 7. l. 4. 3. To. fo. 72. col. 2. in vers. Pœna autem.
- Ordinatio lib. 4. tit. 76. §. 1. fo. 88. co. 1. in vers. Est etiã dubium.
- Ordinatio lib. 4. tit. 30. §. 7. fo. 212. col. 1. in princ.
- Ordinatio lib. 4. tit. 99. in princ. fo. 65. in princ.
- Ordinatio lib. 4. tit. 61. §. 1. fo. 182. co. 1. ad finem.
- Ordinatio lib. 4. tit. 76. §. 1. fo. 83. co. 2. in vers. Iure autem Lusitanæ.
- Ordinatio lib. 4. tit. 76. §. 1. ibi, que tenham cinco testimunas. f. 89. col. 2. in vers. Quæ sententia.
- Ordinatio lib. 4. tit. 82. §. 1. fo. 140. co. 1. in princ.
- Ordinatio lib. 4. tit. 7. fol. 164. ad medium.

F I N I S.

COMMENTARIA
IN QVATVOR POSTERIO-
RES LIBROS ORDINATIONVM RE-
 gni Castellæ, Authore Doctore Didaco Perez de Salaman-
 ca, Iuris Pontificij ordinariè publico munere Regen-
 tis Cathedram Decreti in præclarissima Vni-
 uersitate Salmanticensi, nunc vero pro-
 prietatis Vesperorum Sexti.

Liber Quintus. Titul. I. De Matrimonijs.

LEX PRIMA.
ALTO Sacramento es el Matrimonio.
 Deus Optim. Maxi. cum extremâ ma-
 num mundo, cæterisq; rebus addidit-
 set, hominẽ, propter quem cuncta fecerat, ad ima-

ginẽ suam po-
 stremo, for-
 mauit, cõfictã
 que Euã ad ip-
 sius hois exẽ
 plar matrimo-
 nio copula-
 uit, vt duo in-
 ter se permix-
 ti sexus pro-
 lem ederent,
 cuius multi-
 tudine om-
 nis terra re-
 pleretur, hu-
 manumq; ge-
 nus non inte-
 riret, sed perdiurnũ permanensq; esset in om-
 ne xui tẽpus, vt colligitur ex Gen. cap. 1. & 2. &
 9. Atque hæc est vera coniugij origo. c. Gaude-
 mus. de diuort. glos. in sum. 27. q. 1. omisis vete-
 rum fabulamentis, qui Cecropem Atheniensium
 regem ante Deucalionis tempora nuptias consti-
 tuisse, ob id bifrontem eum autumantes, aniliter
 putauerunt.

Planè ad nuptias in consulte, & inexplorate nõ
 veniebant veteres, sed certo quodam ordine. Mo-
 ris nanq; fuit veteribus ante nuptias stipulari &
 spondere sibi futuras vxores, vnde, sponsi, spon-
 szq; dictiones natæ sunt. l. 2. cum. l. sequent. ff. de

sponsa. l. 1. tit. 1. part. 4. Iuuenalis Saryra. 6.
Conuentum tamen & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras?
 Hoc idem adnotauit Ambros. Calepi. in dictiona-
 rio. verb. Sponsalia. Ioan. Corasi. in. l. qui liberos.

ff. de ritu nu-
 pti. num. 4.
 col. 2. Domi.
 Sotus in. 4.
 Sent. distin.
 27. q. 2. arti. 1.
 & Aulus Gel-
 lius hunc ri-
 tũ ex Seruio
 Sulpitio lib.
 de dotibus. in
 suis noctibus
 Atticis lib. 4.
 capi. 4. refert
 Duarenus in
 trac. sol. mat.
 de spõsali. c. 1.

LIBRO QVINTO.
Titulo. I. De los Ma-
trimonios.

LEY PRIMERA. *Que*
los Matrimonios se hagan
publicamente.
FVERO.
El Rey don Alonso en Alcalá.
 A Era de Mil. ccclxxxvj.

ALTO SA
cramento es
el Matrimo-
nio, porque precede

Potest etiam adduci alia ratio, habita conside-
 ratione nostræ ætatis ex beato Augustino libr. 4.
 confelsionum, dicens. Institutum est, vt sponsæ
 iam pactæ non statim tradantur, ne vilem habeat
 maritus datã, quam suspirauerit sponsus dilatã.
 cap. Institutum est. 27. q. 2. Magist. Senten. in. 4.
 distin. 27. litera. M. Quippe cum res sacræ quanto
 maiori ceremonia & cultu tractari solent, tanto
 maiori pretio, ac veneratione coli, adorarique so-
 lent. Aliæ rationes colligi possunt ex Illustrissi-
 mo Regio Præsule integerimo in epitome quar-
 ti, Decreta. 2. part. cap. 1 in princip.

Iuxta præmissa, & circa declarationem nostræ
 legis

legis duo articuli proponendi, ac examinandi sunt. Primus de sponsalibus. Secundus erit de matrimonio.

Ad primum igitur deveniendo, Quæro primo quæ sit sponsaliorum definitio? Et respondendum censeo sic. Sponsalia sunt mentio, seu repromissio futurarum nuptiarum l. 1. ff. de sponsali. ca. nostra tes. 30. quæst. 5. gloss. in situ. 27. quæst. 7. gloss. in cap. vni. verb. idem fecit. de sponsalib. lib. 6. Hostien. in sum. §. 1. eodem titulo. Specula. etiam in Specul. eodem tit. §. 1. num. 1. Anchar. Panormi. Præposit. & Felin. in rubr. de sponsalib. Panorm. in. c. accessit. nume. 2. de desponsatio. impube. & in. c. super eo. de consangu. & affi. Petr. Bellaperticanus. Instit. de nupti. versic. Nunc videndum est quæ sint iuxta nuptiæ. Ioan. Brunell. de sponsalib. & matrimonijs. conclusio. 3. Ioan. Lupus de matrimo. & legitimatio. §. 1. nu. 1. S. Thom. in. 4. Sentent. distin. 27. q. 1. art. 1. Durand. q. 3. Gabriel. q. 2. art. 1. Archiepisc. 3. part. tit. 1. c. 18. in principio. Angel. verb. Sponsalia. §. 1. ac Syluest. eo. verbo. Ioan. in Summa confessorum. lib. 4. tit. 1. q. 1. l. 1. tit. 1. part. 4. ex qua diffinitione colligitur differētia inter sponsalia & nuptias, vt per Duarenum loco præcitato, quem vide.

Quæro secundo loco. Vtrum sponsalia celebrari possint inter absentes? Respond. erit præmissæ quæstioni, posse, modo contrahantur consensu absque solenni verborum compendio. l. 4. ff. de sponsali. glo. in. §. Item verborum. Instit. de inutili. stipula. Syluest. verbo, Sponsalia. quæst. 2. Facit cap. 1. de sponsa. duo. vbi sponsalia consensu contrahuntur. igitur & inter absentes. l. consensu. ff. de actio. & obligatio. Quo fit quod quamvis quo ad effectum verborum sonet in stipulationem, & sic inter absentes non possit habere locum. l. 1. ff. de verb. obligat. §. item verborum. Instit. de inutili. stipula. l. 3. & l. 32. tit. 1. part. 5. Tamen quo ad effectum cum consensu solo signis, vel verbis ex primi possint, nimirum si inter absentes valere possint prædicta ratione, quamvis in stipulationem sonare videantur verba de finitionis sponsaliorum. Tum etiam, quia hoc casu est specialis fauore sponsaliorum, ac matrimoniorum. l. 1. versic. *Esto ba lugar.* tit. 1. part. 4. Et est de mente Ioan. Brunel. de sponsa. & matrimo. conclusio. 3. nu. 2.

Quid autem sit in matrimonio? Dic, quod inter absentes per nuntium, vel epistolam ad hoc specialiter constitutam matrimonium contrahi potest. gloss. per text. ibi. in cap. veniens. verb. absenti. qui cleri. vel vouen. text. cum gloss. in cap. 2. de matrimo. cont. contr. interdi. eccles. cap. fina. de proc. lib. 6. gloss. in capit. nec illud. verb. vxor. 30. quæst. 5. & in cap. episcopi. verb. literis. 64. distinet. & in cap. honorantur. verb. pudoris. 32. quæ

stione. 2. & in cap. ex parte. verb. internuntijs. de conuersio. coninga. & Paul. in. l. eius qui in provincia. num. 13. ff. si certum peta. Felin. in capit. ex parte decani. nume. 9. de re script. Loaz. in tracta. matrimoni; regum Angliz. dub. 8. num. 4. Archiepisc. Florenti. 3. part. tit. 1. cap. 18. colum. 2. Co. uar. in Epitome. 4. Decretal. 2. part. cap. 4. nume. 8. qui explicat modum contrahendi matrimonium per procuratorem. l. 1. tit. 1. part. 4.

Vtrum autem matrimonium contractum per procuratorem sit sacramentum? Respondendum est cum Ambrosio Catharino lib. 5. aduersus Caieranum de sacramento matrimonij. qui tenet partem affirmatiuam. Et Couar. loco præcitato. 1. parte. capit. primo. §. vni. nume. 5. contra Caieta. 2. tomo de matrimo. quæst. 1. Et mag. Melchior à Cano in relectione de sacramentis. fol. 7.

Quæro, Vtrum sponsus possit compellere sponsam, vel è conuerso ad hoc, vt faciat vitam conjugalem, & cum eo matrimonium contrahat? Vide tur quod non: quia aliud est pactum de vendendo, seu contrahendo: aliud si fiat venditio, seu contractus, vnum ex poenitentia rescindi potest. argumen. l. contractus. C. de fide instrumen. alterum vero non. l. sicut. C. de actio. & obliga. Ergo cum contractus matrimonij non sit secutus, poterit poenitere. capit. fina. de proc. lib. 6. & sic non erit cogendus, sed monendus. capit. requisit. de sponsalibus.

Item quis non est cogendus ad contrahendum matrimonium: quia coactio solet afferre pessimos, & aduersos fines inter contrahentes. capit. cum locum. de sponsalibus. Dato principio infesto, deriuata infici solent, authore Philosopho.

Item matrimonia debent esse libera, & sine coactione, etiam si præcesserint antea sponsalia de futuro, & si non fuerint libera non valent. capit. ex literis. de desponsatio. impube. secundum Panormit. ibi Paul. Parisien. consil. 58. nume. 62. lib. 4. qui dicit, quod ita tenent Docto. in. l. interpositas. C. de transactio. ergo sponsus non erit compellendus per prædicta.

In oppositum est text. in capit. ex literis. 2. de sponsa. vbi compelluntur per censuram ecclesiasticam, hoc est per excommunicationem, quæ de notat peccatum mortale esse in tali recusatione, cum non sit proferenda nisi pro mortali culpa. c. nemo. 11. quæst. 3. & morti æquiparatur in iure. c. per venerabilem. col. fina. ibi, Qui superbiens contempserit obseruare, mori præcipitur, id est, per excoicationis sententiam veluti mortuus à comunione fidelium separari. qui fil. sunt legit Cum igitur grauitas poenæ ostendat grauitatem peccati cap. fælicis. §. ceterum. de poen. lib. 6. ergo sequitur, quod peccat non implendo promissum,

ac pro-

ac proinde est compellendus à iudice ecclesiastico dict. cap. ex literis Syluani vbi Panor. num. 9. & Præposi. num. 3. de sponsalib. capi. fina. de foro competen. libr. 6. capit. nouit. de iudi.

Quibus ad stipulatur, Promissa sunt seruanda. cap. 1. 2. & 3. de pact. cap. iuramenti. 2. 2. quæst. 7. c. si quis ad te. capi. nec artificiose. 2. 2. quæst. 2. l. 1. ff. de pact. l. 1. ff. de constitu. pec. l. 1. §. 1. ff. de pos. si. ca. relatum. de præbend. Ergo ex fide pactiois debet compelli ad seruandum promissum. capit. licet. de voto. l. 3. titul. 8. supra libro. 3. vbi de hac re plura dicta sunt.

His etiam facit, Promittens contrahere matrimonium, facit pactum, & obligatur ex eo ex vi pactiois. cap. 1. de sponsal. duorum. capi. fina. 27. quæst. 2. gloss. in cap. scimus. 1. 2. quæst. 1. vbi nuda pactio est adimplenda. ergo & c.

Item omnis contractus est seruandus: & à lege ipse etiam Princeps non liberatur. capit. 1. & ibi scrib. de probat. Sed quodlibet pactum dicitur esse contractus gloss. in l. 1. verb. figuris. de actio. & obliga. aurea secundum Christopho. Porti. in princip. colum. 3. num. 2. Instit. de obliga. l. 1. in l. naturalis. num. 3. ff. de præscript. verbis. Segura. in repe. l. quemadmodum. num. 78. & ibi scripsi. ff. de acquiren. possess. ergo compelli eum oportet. argum. l. sicut. C. de actio. & obliga. l. si donationem. & l. velles. C. de reuo. dona. l. 1. & l. 2. C. quando li. ab empt. dis. l. perfecta donatio. C. de donatio. quæ sub mod. cap. nuptiarum. 27. quæst. 1. cap. magna. §. & quidem tria. de voto. l. 7. titul. 1. part. 4. Facit text. in cap. fina. de coniug. leproso. per argumentum ab speciali. Et est regia. l. 10. titul. 1. lib. foro legum.

Suadetur præterea ex capit. si inter. & cap. ad lescens. de sponsalib. vbi quauis per matrimonium sequutum de præfenti extinguantur sponsalia tamen ob fidei violationem est frangenti eam imponenda poenitentia. ergo transgressio fuit peccaminosa. argum. l. sancimus. C. de poen. capit. 2. de constitu.

Item peccat non implendo sine causa, vel eam allegando tamen fraudulosam. S. Thom. in. 4. distinct. 27. quæst. 2. colum. 2. versic. Ad secundum. Palud. ibi. quæst. 1. artic. 2. versic. Tertius effectus. Gabriel. artic. 2. Archiep. Florent. 3. part. tit. 1. capitul. 1. 8. 2. ad fin. Frater Atestanus in libr. 8. suæ summæ. titu. 6. colum. 1. Ange. in sum. verb. sponsalia. §. 4. Syluest. in verb. matrimonium. 7. quæstio. 3. & in part. sponsalia. quæst. 4. Felin. in capi. 1. 6. declaratio. de pact. Illustrisi. Præsul in Eptom. 4. Decretal. 1. part. cap. 4.

Ampliat, etiam si in sponsalibus non sit iuramentum præstitum. capi. de illis. 1. versic. mulierem. de sponsa. impub. vbi hoc notat Panor. post

Hosten. & Henric. Panor. in dist. cap. ex literis. Ampliat, quod tenetur accipere in coniugentiam, quam simplici promissione accepit in sponsam, quauis eadem promissio iuramento firmata esset posteriori sponsæ. Ioan. Andr. Panor. Alexandri. & Rauem. in capit. sicut. de spons. Archi. Floren. 3. part. titul. 1. cap. 18. §. fina. Et probatur eorum sententia ex S. Thoma in. 4. sententia. distinct. 28. quæst. 1. artic. 1. & in addi. 3. part. quæst. 46. artic. 1. ad quartum. Et Palud. dicta distinct. 28. quæst. 1. l. 8. titu. 1. part. 4. Patet quia secunda promissio iuramento firmata in contrarium primæ continet peccatum, & sic prior præualere debet. cap. quauis. de pact. libr. 6. & in capit. cum coniungat. de iure iuran.

Ex his inferitur non bene dixisse gloss. in dict. capit. de illis. verb. iudicio. quatenus vult, sponsos, qui promiserunt conjugalem consensum sine iuramento non esse compellendos à iudice matrimonium contrahere. Idem probat Conrad. Lagus in methodica iuris. titu. de nupti. Quod tamen falsum est. Nec obstant iura, quæ semper in hac compulsionem faciendam ponderant iuramentum. vt cap. ex literis. 2. & cap. requisit. & cap. præterea. de sponsa. nam narrant facti contingentiam, & sic nihil disponunt. Vel quod non ita exacte sit procedendum, quando est simplex promissio: sicuti quando est iuramento firmata, quia ratione iuramenti esset transgressio maior.

Quare autem ecclesia compellit aliquem ad matrimonij contractum, cum sit actus interior, scilicet consensus? Respon. quod ratione contractus, quo se obligauit ad actum interiorem, ecclesia cogit illum. sicut si quis solo corde vouisset, ecclesia ad illius voti obseruantiam non cogeret: si autem ore emisisset, illum cogeret. Paluda. in. 4. distinct. 17. quæst. 7. penul. colum. versic. Si autem dicitur.

Non obstant adducta in superioribus pro parte contraria, nam loquuntur, quando ius non est quæsitum parti, quia fuit factum in euentum, si fieret scriptura, si non fiat, actus est imperfectus, & præsumitur recessum communi consensu ab eo. Vel casu, quo teneatur fidem seruare, male facit recedendo sine causa à promissione, & id facit dispositione iuris. vt in dict. l. contractus. Quia promittens contrahere, tenetur perficere promissionem. l. si fideiussor. §. meminisse. ff. de lega. 2. l. si quis stipulatus sit Stichum. §. si ff. de verb. obli. Qui enim promisit fideiubere, etsi vere fideiussor non sit, tenetur tamen fideiubere. & qui locare promisit, tenetur locare. l. in bonæ fidei. §. si tamen. ff. de eo quod certo loco Et qui vendere promisit, vendere tenetur. l. si sterilis. §. pen. vbi nota. ff. de acti. emp. Bart. & alij in l. si eum. §. qui iniuriarum.

riarum. ff. si quis caut. Et quanuis longe distet promissio contrahendi ab ipso contractu, vt probat Boeri. decis. 3. colum. 1. tamen compellitur illam promissionem seruare. Et sic in sponso erit dicendum. Vinten. & Ioan. Andr. in capitu. si inter. de spon. Henr. in cap. is qui fidem. colum. pen. cod. titu. Nicol. Milis in reperto. verb. Sponsalia non contrahuntur. Tiraquell. libr. 2. de retract. §. vlti. numero. 53.

Non obstat, quod dissensu receditur, nam hoc procedit ante sponsonem factam mulieri. Secus hic. Nec obstat etiam. capit. requisit. Quia debet intelligi, quando adest causa, saltim vt euitetur maius periculum, eligendum est minus malum. Ioan. Lup. cap. per vestras. §. 18. nu. 16. sic intelligens dict. cap. requisit. Et sic præmittenda est leuis coactio, seu monitio, & ne sequatur maius malum, dissimulat ecclesia, & non procedat vltiora, præcipue si de vxoricidio timeretur. S. Thom. in. 4. sentent. distinct. 27. quæst. 2. versic. Ad secundum dicendum. Facit optima gloss. in ca. sic quippe. §. sed concedatur. 27. quæst. 2. quod text. ille intelligatur, quando iusta causa allegatur, propter quam compulsio cessare debeat, ad hoc vt sponsus non possit compelli, non alias. cap. ex literis. de sponsa. Quæ causa vtrum legitima & rationalis sit, iudicis arbitrio est relinquenda secundum Anto. in dict. cap. requisit. Francisc. de Areti. consil. 142. Ex facto proponitur. col. 6. nu. 6. versic. Prima ergo conclusio.

Quæro, Vtrum appellatione vxoris, veniat spōsa de futuro, vel sponsæ simpliciter, veniat sponsa de præsentia? Et videtur dicendum quod non: quia sponsa proprie illa dicitur, cum qua est promissum coniugium in futurum: sed hæc non est vxor, ergo eo nomine non venit. Tum, quia verba secundum suum proprium sensum sunt accipienda. ca. relatum. de cle. non resid. l. si de commissum. ff. de condi. & demonstra. l. fin. C. de his qui veni. etat. impetraue.

Item apud Iureconsultos proprior, ac frequentior est significatio sponsi & sponsæ, quos de futuro appellamus. Antoni. Panormi. & Feli. in rubri. de sponsa. Conrad. Lagus in methodica iuris. titu. de nupti. Conrad. in Epitome. 4. Decretal. 1. part. cap. 1. num. 4. & in nume. 16. in fin.

Item est text. in l. eo iure. §. hoc caput. ff. de ritu nupt. vbi constitutio loquens in matrimonio, non habet locum in sponsalibus. l. solet. §. quæ virum eluget. ff. de his qui not. infam. Quod est not. ad leg. 49. Tauri.

Præterea confirmatur, Nam contrahens sponsalia, non cadit in pœnam appositam contrahenti matrimonium. gl. in verb. contrahere. in clem. vni. de consanguini. & affinita. singul. secundum Pa

normi, in capit. 1. pen. colum. de postu. præla. Iaf. in l. cum quidam. colum. 3. ff. de liber. & posthu. cum multis alijs docto. relatis ab And. Tiraquell. in l. 10. connubiali. glo. 2. num. 18. fol. 250. colu. 2. & Iaf. in l. 2. nume. 25. ff. de iurisdic. omni. iudi. & in l. quominus. nume. 18. ff. de fluminib. in l. si stipuler. 4. nota. nume. 5. ff. de verbo. obligat. Felin. in rubr. de sponsalib. & in cap. tertio loco. nu. 2. de præsumpt. Deci. in capit. ad hæc in beato. numero. 45. de postula. præla. glof. in l. fina. titu. 18. parti. 7. & in l. 2. titu. 1. par. 4. collecta. in capitu. non debet. nume. 5. de consanguini. & affini. Milis in repertori. verb. lex. quæst. 2. Angel. in summa. verb. Pœna. §. 5. Boeri. decisio. 173. num. 30. Et est opinio communis secundum Præposit. in cap. 1. colum. 4. nume. 8. de sponsali. Marti. Nauar. in cap. si quando. exceptio. 6. pagin. 20. de rescript. Niconi. in repet. rub. C. de edendo. nu. 31.

Hinc infertur, quod licet verum sit, quod clericus primæ tonsuræ contrahendo matrimonium ipso iure priuetur beneficijs. gloss. & Collecta. in cap. 1. de cle. coniuga. Rota antiqua decisio. 102. Decisi. Capell. Tholosa. 239. & Rot. antiq. decisio. 570. vbi probat Rota etiã si fuisset contractum cum impubere. Et Staphil. de literis gratiæ & iustit. fol. 74. Quæ opinio non est multum certa, cum sint sponsalia de futuro, & per huiusmodi sponsalia non vacant beneficia, vt statim dicam. Et vacant ipso iure ex communi opinione secundum Couar. in epitom. 4. part. 2. cap. 6. §. 3. nu. 4.

Tamen sponsalia de futuro non inducunt priuationem beneficiorum, quia non sunt matrimonium, nec quid ponunt in esse, quod impediatur ordinem sacrum, & officium sacerdotale. Ioan. Andr. & communiter docto. in cap. 1. de clerici. coniuga. Ioan. Andr. Cardin. Ancha. & Imo. in c. Ioannes. eod. titu. Panor. consil. 62. nu. 18. dub. 4. libr. 2. Tiraquell. in l. 10. connubia. glof. 2. num. 18. Henr. in cap. diuersis fallacijs. colum. pen. de cle. coniuga. quorum communis est secundum Stephan. Aulfre. in decisio. Capell. Tholosa. 239. & Couar. in dicto. §. 3. nume. 4. Rebuff. in practi. beneficio. pag. 562. name. 40.

Hinc est, quod statutum prohibens contrahere matrimonium cum certo genere personarum, non habet locum in contrahente sponsalia de futuro. Bald. in l. penul. §. docere. colum. fina. ff. ne quis eum qui in ins vo. est vi exi. Anchar. in cap. 1. colum. fina. de sponsa. libr. 6. & consil. 21. colu. penul. versic. Tertio nota. Fernand. Loazes in repet. l. filius fami. §. diui. num. 15. ff. de legat. 1. Facit. l. si quis tutor. §. quanuis. ff. de ritu nupt. l. solet. §. quæ virum. ff. de his qui not. infam. vbi vidua contrahenti sponsalia intra annum luctus, non imponitur pœna. Secus si matrimonium. l. 2.

C. de secundis nuptijs. Iura autem, quæ dicuntur appellatione viri & vxoris contineri sponsum & sponfam, procedunt in sponso & sponfa de præfenti, non in sponfis de futuro, quia vere coniuges sunt. Velloquuntur in fauorem sponfæ, non in eius præiudicium. l. non sine. C. de bon. quæ lib.

Hinc infero sponfam de futuro non esse obligatam in suis contractibus requirere licentiam ab sponso de futuro, quia adhuc non est eius vxor, per prædicta. Quod est not. ad leg. 55. in decisionibus Tauri, vbi hoc not. Cifuen. quæst. 5. & dixi in repet. l. vnum ex fami. §. sed si fundum. nume. 24. ff. de legat. 2.

Item deducitur, quod si habeat accessum carnalem cum alio, quod non tenebitur pœna adulterij, quia est sponfa de futuro, & non vxor. l. 2. titul. 15. libr. 8. ordin. & l. 81. Tauri, quæ loquitur in sponfa de præfenti committenti tale crimê cõitus cum alio, quæ tanquam vxor puniendâ est. Si ergo non est vxor de præfenti, sed de futuro, locum non habet pœna. Couarru. in. 4. Decreta. 1. part. capit. primo. nume. 14. Tamen si fuerit matrimonium putatiuum nullum propter consanguinitatem, vel alio quouis impedimento, non liberabitur à pœna adulterij. Hostien. in sum. rerum amota. §. fina. Paluda. in. 4. sententia. distin. 42. quæst. 3. artic. 3. conclus. 7. Ex quibus ortum habuit absque dubio dict. l. 81.

Hinc est, quod sponfus rapiens sponfam, vel è conuerso, tenetur pœna. l. vni. §. quibus. iuncta gloss. verb. sponfam. C. de raptu virgi. tamen procedit in spõis de futuro, non in illis, qui iam sunt de præfenti. Couar. vbi supra. 2. part. capit. 7. §. 4. nume. 11. Et est. l. 3. titul. 20. part. 7.

Hinc etiam est, quod sponfus de præfenti poterit iure mariti accusare suam sponfam, vt diximus. & est gloss. in capitul. 3. verb. cum vxore. de sentent. excommunicata. quæ intelligit. l. si vxor. §. diuus. ff. de adulter. in sponfa de præfenti. An. in capit. 1. de adulte. & Felio. in rubri. desponfa. Et est communis interpretatio, quæ tamen est vera, vt ostendit Couar. in epitom. 4. priori part. capit. 1. nume. 8. Decem differentia inter sponfam & vxorem assignantur à Ioan. Balsiano in consuetudi. Alberniæ. Des donations. art. 2. fol. 81.

Quæro, Clericus quidam cum esset in minoribus ordinibus constitutus cum quadam contraxit in facie ecclesiæ: postea probata consanguinitate in gradu prohibito, vel ex alia causa constitit nullum esse, Vtrum redire possit ad suum beneficiũ? Respond. quod non, cum suo facto ecclesiam renuntiauerit, vt capit. ex ore. de his quæ fi. à prælat. & capit. dilecto. de appellationibus.

Item, quia ecclesiam, quantum in se fuit, habuit pro derelicta. l. 2. ff. pro derelict. & sic eam

amisit. Facit text. in capit. 1. de sponfa. libr. 6. vbi publica honestas causatur ex matrimonio declarato nullo, allegato, & probato impedimento. Ad idem capit. nuper, in fin. de bigam. Ita etiam tenet Barth. Brixien. q. Dominicali. 10. Ioan. Andr. & alij in capit. 1. de cler. coniuga. & in ca. Ioannes. eod. titu. Ancha. in cap. vni. de cler. coniuga. libr. 6. & in consil. 34. In hac causa. colum. 3. versi. Nã & alibi. nume. 10. Item probatur ex gloss. in dict. cap. vni. de cle. coniuga. libr. 6. verb. clericalis. Dixit in simili, quod si quis impetrauerit rescriptum ad præbendam vacaturam, & antequam vacaret, contraxit cum virgine, quæ postea mortua est, & mox vacat beneficium, an possit illud repetere? Et concludit non esse admittendum. Idem tenet Bartholo. Brixien. in quæstio. Dominicali. 9. in ordine, quorum opinio est communis secundum Ferdinan. Loazes de matrimon. regis Angliæ. dub. 11. nume. 13. Quamuis ipse Loaz. in repet. l. si lius fami. §. diui. nume. 285. ff. de legat. primo. teneat post Imolam in clemen. Gratia, de rescript. ex matrimonio inuuliter contracto beneficia nõ vacare. Et in volu. rep. diuersorum doctorum est in nume. 117.

Quæritur præterea, Quæ personæ sint habiles ad contrahendum sponsalia. Respond. quod omnes illæ, quæ expresse à iure non reperiuntur prohibita. capit. cum apud. de sponsal. vbi istud edictum est prohibitoriũ. Paluda. in. 4. distin. 27. quæst. 1. artic. 2. Martinus Nauar. in manuali confessorum. capi. 22. nume. 28.

Quæ autem sit ætas legitima ad contrahendũ sponsalia? Respond. quod ætas completa septennij. capit. accessit. capit. literas. & capit. ad dissoluendum. de despon. impube. canit. primo. & cap. vbi. 30. quæst. 2. l. in sponsalibus contrahendis. ff. de sponsalib. l. 6. titul. 1. part. 4. Dominic. Sot. in 4. sententia. distin. 27. quæst. 2. artic. 2. quem videas. In tantum, quod contracta sponsalia à minoribus septem annorum sunt nulla, & nullum effectum producant. capit. ad dissoluendum. de desponfa. impube. capit. vni. in princip. eod. titul. libr. 6. Tum etiam, quia ex nihilo nihil gignitur. l. & ideo. ff. de donat. inter virum & vxor. l. 5. §. si nec & ibi Ias. numer. 6. ff. de iureiuran. l. eius qui in prouincia. §. quo d si stipulatus. ff. si certum petatur. & ibi Paul. & Ias. nume. 3. Sed consensus ducitur ex discretione, quæ non est in illa ætate infanti. l. prima. C. de falsa mone. Clement. vni. & ibi dixi de homicid. Ergo absque consensu non fuerunt sponsalia. Quia qui primitiua inficit, deriuata vituperat. l. si homo mortuus. ff. de verborum obligationib. l. mortuo. in princip. ff. de legat. secundo. l. grege. versic. 1. & l. lex vectigali. ff. de pignori. ideoq; rescisso principali, rescissum

indicatur omne ab eo dependens. glo. in. l. 3. §. patronum. verb. Fabiana. ff. si quid in fraudem patro. Solennem dicit Iaso. in. l. ex testamento. nu. 2. C. de fideicommiss. & vnicam in. §. fuerat. num. 79. Instit. de actio. & communiter approbatam censuit in. l. certi conditio. §. si nummos. nu. 36. ff. si certum petat. Rip. in. l. ita stipulatus. num. 36. ff. de verbo. obliga. Probatur ex Barto. in. l. diuus Traianus. nu. 1. ff. de testamen. militis. Quod est optimum ad. l. 4. tit. 8. lib. 3. supra. quod annullato instrumento publico, censetur annullata clausula guarentigia in eo contenta. & sic non poterit exequi.

Quæri solet circa præmissa, Vtrum ætas septenij in sponsalibus præueniri possit propter discretionem, & malitiam præuenientem pueri ætatē, In qua quæstione videtur dicendum quod non. Nam vbi certa ætas ad intellectum & discretionē à iure desideratur, non suppletur, nec potest malitia, nec ex iudicio præuenienti: l. qua ætate. secundum eius communem intellectum. ff. de testa. Quem etiam sequitur Philipp. Francus in rubri. de testam. lib. 6. num. 8. & num. 9. Quo fit, vt si impubes ante legitimam ætatem religionem profiteatur, professio erit nulla. cap. 1. de regula. libr. 6. etiam eo in casu, quo puer esset summe discretus, ac omnino doli capax. glo. est communiter recepta in cap. postulasti. de regula. Panormi. in cap. significatum. eod. titu. & in capi. attestatio. nes. nu. 10. de desponsa. impube. Cardina. in Clemen. fina. q. 3. colum. 3. num. 6. de ætat. & qualita. Tibert. Crotus libr. 2. de vero & perfect. cleri. ca. 19. num. 4. Syluest. in verb. religio. in. 2. quæstio. 12. & in. 3. quæst. 2. Caieta. verb. votum. versic. Im perfectio autem ætatis. Ratio huius decisionis est authoritas ecclesiæ irritantis hoc votum solenne, siue persona sit discreta, vel non.

Sed etiam est Panormi. censura in cap. iuuenis. nu. 5. desponsalibus. firmanis malitiam, ac doli capacitatē, ætatem septennij ad contrahenda sponſalia, minime supplere. & Ioan. Brunell. hanc partem visus est comprobare in tracta. de sponsalib. & matrimo. conclus. 4. num. 5. Item casus specialis ac singularis denotatus commune esse in contrarium. Sed quod malitia suppleat ætatem, statutum est in matrimonio, vt est notum, ac probatur. l. 6. titu. 1. part. 4. igitur in sponsalibus non habet locum talis præuentio.

Secunda opinio in hac quæstione contraria est tenenda, imo quod infantes possint contrahere sponsalia, si habent intelligentiam, ac doli capacitatē. ex glo. 1. in. c. iuuenis. de sponsalib. glo. in. c. sponsam. eo. tit. gl. in summa. 30. q. 2. ad mediū. ibi, Ni si proximi sint septenio, ita q̄ sint capaces intelligentiæ. Ioan. in sum. confess. lib. 4. tit. 1. q. 5.

Summa Pisana verb. Sponsalia. §. 4. Archiep. Floren. 3. par. ti. 1. c. 18. ad fi. col. 1. Syluest. verb. sponſalia. q. 2. Thom. in. 4. dist. 27. q. 2. art. 2. versic. Ad septimam dicendum. vbi Palud. q. 1. artic. 2. conclus. 2. Richard. de Mediauilla. arti. 3. quæst. 1. Ad secundum Ioan. Andr. Domi. Philipp. Franc. nu. 2. & Ioan. Vaukel. conclus. 1. hanc dicens communem sententiam in. c. vni. in princi. de sponsalib. lib. 6. & Præposi. in dict. c. iuuenis. col. 3. nu. 6. de sponsalib. Couar. in Epitom. 4. Decretal. priori parte. c. 2. Gregor. Lopez in. l. 6. ver. Siete años. titu. 1. part. 4. Nam iuxta sententiam Philosophi. 2. Phisic. Quod parum deest à re, nihil deesse videtur. l. pen. ff. de mil. testa. Hæc autem propinquitas terminatur à quibusdam in tempore sex mensium. Sed melius est secundum sanctum Thom. in. 4. sent. dist. 27. q. 2. artic. 2. versic. Ad septimum dicendum, quod terminetur secundum conditionem cōtrahentium: quia in quibusdam magis acceleratur rationis vsus, quam in alijs, & sic intentio discreta, & complacentia nuptiarum. Idem tenet Archiep. Floren. 3. part. tit. 1. c. 18. De iure tamen non habetur, quod tempus septennij possit præueniri secundum Arch. Florē. loco præmissio.

Confirmatur ex Panormi. in. c. 1. de delict. pue. nu. 4. dicente Clemen. vni. de homicid. limitandā esse in infante doli capace. Quem sequitur Gondifal. de Villadiego. in tract. de irregularitate. cap. de percussore. num. 58. vbi per plura in additionibus contrarium persuadere contendimus.

Nec obstat id quod dixi in primo fundamento partis contrariæ, nam procedit in materia iuris communis correctoria, & sic odiosa, quamuis aliqua ratione inspecta, nempe eius iuridica obseruatione sit fauorabilis. l. 1. C. de sacr. sanct. eccles. Secus in materia nostra, quæ fauorabilis est, ac in dubio pro matrimonio est iudicium proferendū. ca. fina. de re iudi. Et viginti quatuor specialia ratione matrimonij inducta eleganter tradit Felin. in rub. de sponsalib. col. 5. nu. 4. Ex eo etiam procedit ista communis: quia data discretionē infantis paulo ante septennium, & sic data intelligentia ad contrahenda sponsalia, cessat ratio finalis legum latorum, & sic eorum dispositio, seu prouisio. c. magnæ. de vot. c. non debet. de consang. & affinit. Facit pro isto intellectu. l. in sponsalibus. ff. de sponsalib. vbi intellectus desideratur in contrahendis sponsalibus, quem defuisse præsumitur ante completum septennij tempus. Si igitur de iudicio, ac præcoci intellectu constat, cessat legis præsumptio de ignorantia. argu. l. diuus. ff. de minori. quo loco dicitur, quod vna præsumptio excludit aliam.

Nec his obstat videtur quæ diximus de voto religionis: nam ideo in casu expresse statutum est ab

est ab ecclesia propter magnitudinem causæ, quæ cum inducat mutationem status, ac contineat seruitutem perpetuam, merito maiori deliberatione perficiendum est: in sponsalibus vero non ita magna versatur ratio dispositionis, cum damnum sit leue, ac recuperabile.

Item etiam autoritas Panor. in. d. ca. iuuenis. et si non leuis in iure sit, tamen est probabilis, non autem necessaria, quemadmodum in cæteris doctorum opinionibus dici solet, & sic nõ impedit.

Rursus non obstat id, quod dicimus de matrimonio carnali, in quo est expressum malitiã supplere ætatem. Quæ sic exponi debet, id est, vigor naturalis, seu potentia coeundi. c. de illis. 2. de desponsat. impube. Syluest. verb. matrimonium. 5. quæst. 2. nam illud expresse dispositum fuit propter maiorem contingentiam in causa matrimonij, in sponsalibus id contingere quamuis soleat, tamen rarissimè, vt in exemplo est apud Syluest. loco proximè citato de minore septem annis, quæ carnaliter fuit cognita à maiore quatuordecim annis, quo casu non solum sunt sponsalia, sed matrimonium, ideo non censetur iste casus exclusus.

Quæro insuper, Quibus ex causis sponsalia de futuro dissoluantur? Respon. quod ex plurimis, de quibus per gloss. in ca. sic quippe. 27. q. 2. & in c. quemadmodum. de iureiurand. Rebuff. in practi. beneficio. in regul. Cancellariæ, de dispensatio. in gradibus prohibitis. glo. 5. nume. 5. vbi refert hos versus.

*Lepra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens,
Lesaq; virginitas, membri damnum, minor ætas,
Hæresis ac lapsus, fideiq; remissio prorsus,
Sponsos dissociant, & vota futura retractant.*

¶ Adde Hostiens. quatuordecim casus referentem in sum. de sponsa. §. & qualiter dissoluatur. Sanct. Thom. in. 4. sentent. distinct. 27. q. 2. arti. 3. vbi Ricard. de Media villa. ponit decem casus, in quibus sponsalia dissolui possunt. art. 3. q. 4. & Paluda. quæst. 1. ar. 3. Gregor. Lopez in. l. 7. verb. *Excusacion derecha*. titu. 1. part. 4. Reuerendissimus Doctor ac episcopus Segouienfis atq; Regius Præsul in Epitom. 4. Decretal. 1. part. c. 5. Et est regia. l. 8 titu. 1. part. 4.

Dubitatur, Sponsalia de futuro quibus verbis contrahantur? Respond. quod his verbis, quibus ad futurum matrimonium consensu promittitur: per quæ verba cum initium, non executionem actus denotent, sponsalia de futuro, & non matrimonium contrahuntur. capitul. iuravit in vxorem legitimam accepturũ. de probationib. capit. penulti. vbi Panor. colum. 1. numer. 2. & Præposit. de sponsalib. text. secundum Panor. in capitu. ex parte. ibi, habituram. vbi Præposit. eod. titu. Iaf. in. l. ferui electione. nume. 2. ff. de le

gat. 1. capit. ex literis. 2. & capit. sicut. de sponsali. Couar. in dicta Epirome. 4. Decretal. 1. part. cap. 3. nume. 1. Verba, per quæ proprie sponsalia inducuntur, ponuntur in. l. 2. titu. 1. part. 4. Idem ex iuris interpretatione sponsalia de futuro sunt ea, quæ contrahuntur per verba de præfenti efficacia ad matrimonium contrahendum, impediente tamen ætatis defectu: quamuis alias ex conceptis verbis matrimonium esset censendum. capit. vni. §. idem quoque. de desponsatio. impub. lib. 6. Idem de iure antiquo constitutum erat in cap. à nobis. vbi est gloss. verb. consensum. de desponsatio. impube. vbi not. Ioan. Andr. & Panormi. nume. 2. text. in cap. attestaciones. & in cap. tuæ. vbi gloss. fina. & Ioan. Andr. eodem titu. Ioan. Brunellus de sponsal. & matri. conclus. 4. Et sic colligitur regula, Si non valet vt matrimonium, valet eo modo, quo melius valere potest, nempe vt sponsalia. tex. in dict. capit. vni. §. idem quoque. de desponsatio. impube. lib. 6. De cuius intellectu agit Couarru. in Epitom. 4. Decretal. 1. par. cap. 3. nu. 3. Ioan. Crott. ponit nouem conclusiones in repeti. l. 1. §. si quis ita. num. 28. ff. de verborũ obligat. vbi Alciat. nume. 17.

His sic præmissis, Quæritur, Quid sit matrimonium? Respondendum est, quod matrimonium est maris, & foeminae coniunctio libera & legitima ex consensu proueniens, indiuiduam vitæ consuetudinẽ retinens, diuini & humani generis communicatio. I. prima. ff. de ritu nuptia. in princip. Instit. de patri. potesta. & in princip. 27. quæstio. 2. cap. illud. ad fin. de præsumptio. glo. in summa. 27. quæst. 3. Hostiens. in summa. de matrimo. §. 1. Speculat. de sponsalibus. §. 1. nume. 2. Ioan. Monach. vbi Philip. Prob. in rubri. de sponsalib. libr. 6. Thom. Ferr. cautel. 7. colum. 1. Couar. in Epitome. 4. Decretal. 2. part. cap. 1. nume. 1. Magister in. 4. sentent. distinctio. 27. capitu. 2. & ibi Sanct. Thom. quæst. 1. arti. 1. Et supplementum Gabriel. quæst. vni. in princip. Archiepis. Florenti. 3. part. titu. 14. capit. 9. §. 2. Angel. in summa verb. Matrimonium. 1. l. 1. titu. 2. part. 4. Declarabis prædictam definitionem ex Couar. vbi supra, & Ioanne Brunello in tractat. de sponsalibus. & matrimo. conclusio. 1. Vel dic, Matrimonium est ius inter virum & foeminam, quo mutuo liceat vt ad liberorum procreationem: secundum fratrem Francisc. à Victoria in repet. De matrimonio. nume. 1. Vel matrimonium proprie est legitima, perpetuaq; viri ac mulieris studio gignendæ sobolis, inita coniunctio, vitæ, ac fortunatum omnium indiuiduam societatem adducens. Cum dicimus, legitima cõiunctio, genus nominis præponimus: nam & foedus, & contractus legitimæ societates sunt, cum ab sint ab appellatione matrimonij. Do

Ponimus etiam, studio gignendæ prolis, ad consti-
tuendam differentiam, nã ea matrimonium discer-
nit à cæteris quã libet legitimis coniunctionibus.

Quæri etiam potest de nominis ratione, Cur
potius dicimus matrimonium, quam patrimo-
nium? Respond. ratione effectus matrimonij, qui
est proles, & sic quasi matris munium, id est, offi-
cium: quippe cum fœminis maxime incumbat
officium educandæ prolis. glo. in sum. 27. quæst.
1. Sanct. Thom. in. 4. senten. distin. 27. quæst. 1. ar-
ticu. 1. quæst. 2. & Richar. arti. 1. quæst. 1. Et ratio
ne oneris, doloris, ac laboris, quem ipsæ patiuntur
ante partum, in partu, & post partum. text. in fi-
gnis in capit. ex literis. de conuersi. infideli. & sic
matrimonium dicitur, id est matris munium, id
est officium ipsius, cuius in hoc magis versatur of-
ficium, quam patris, ex dict. cap. ex literis. & Re-
gia. l. 2. titu. 2. part. 4. not. Hostien. in sum. de ma-
trimo. §. & vnde. Ioan. Fab. in priuci. Instit. de pa-
tria potest. Congruum enim est, vt nomina cor-
respondeant rebus, de quibus prædicantur. iuxta
text. in dict. cap. ex literis. & in capit. cum secun-
dum apostolum. ibi, vt ipsa nominis ratio persua-
det. de præbend. cap. clericos. 2. 1. dist. §. est & aliud.
Instit. de donatio. ibi, dum dicit, & consequentia
nomina rebus esse studentes. & ibi glo. alias enim
abusiuum nomen dicitur. text. cum glo. in. §. ap-
pellamus. Instit. de actio. abusio autem dicitur eo
in casu, quo quis vtitur re contra suam naturam.

Quo fit, scholarem habitu, & matricula tãtum
munitum, minime tamen studentem, priuilegijs
ratione studij cõcessis nullatenus frui posse. Quo-
niam studiosus à verbo studeo, cuius causa priui-
legia sunt concessa, authen. habita. C. ne filius pro
patre. deriuatur si nõ studet, igitur nec priuilegia
studiosis concessa habere poterit. Bartol. in. l. qui
sub prætextu. C. de sacro sanct. elles. & in. l. qui
sub prætextu. nu. 1. C. de collegiatis. lib. 11. Bald.
in authen. habita. colum. 4. num. 21. præcitata. Al-
beric. in. l. sancimus. C. de restit. mili. num. 1. Ripa
in. l. 1. nu. 138. ff. solut. matrimo. & in capit. 1. col.
penul. nu. 95. de iudi. l. 25. cap. pen. lib. Pragm. re-
gum Catholicorum. ibi, *hassa tanto que haya hecho
vn curso entero, y que estudeie continuo, y que entre en
las escuelas, è oya dos lecciones cada dia, de manera que
hagan aquello porque deuen gozar.* Quod vltimũ ver-
bum dictæ. l. 25. *porque deuen gozar.* est memoriæ
dignum ad præmissam illationem.

Vel est dicendum, matrimonij denominatio-
nem potius à matre, quam à patre habuisse locũ,
ex maiore certitudine, quæ est in matre, habita
consideratione ad prolem. l. quia semper. ff. de in-
iur. vocan. Philipp. Deci. in. l. imperium. colum.
2. nume. 7. ff. de iurisd. omnium iudic. Et Decio
non citato tenet Couar. in Epitom. 4. Decretali.

in. 2. part. capit. 1. adducens tantum illud Homeri
Odyssæa. 1. vbi Telemachus inquit, Me esse Vlyf-
fis filium reuelauit mater. Status etiam hominis
iudicatur à matre. si libera est, erit liber filius, fi-
lia vt: Si serua, partus quoq; erit eiusdem conditio-
nis, cuius & mater. l. Partum ancillæ matris sequi
conditionem, nec statum patris in hac specie con-
siderari explorati iuris est. C. de rei vendi. §. sed &
si quis. Instit. de ingenu. ca. fina. & ibi. glo. de ser-
uis non ordinan. l. 2. tit. 2. 1. par. 4. Quibus non lon-
ge abest. l. 5. §. idem scribit. in. 2. ff. de reivendi. vbi
fœtus ex equa alicuius natus, est domini equæ, &
non domini equi ipsam imprægnantis. Quo in lo-
co Vlpianus ait, Si equam meam equus tuus præ-
gnantem fecerit, non esse tuum, sed meum, quod
natum est. & ibi glo. verb. Sed meum.

Dubitatur etiam, Vtrum sit sacramentum? Re-
spond. quod sit vnum ex septem sacramentis ec-
clesiæ. text. est hic, dicens, *Alto sacramento es el ma-
trimonio.* Et in. l. 3. titu. 2. part. 4. habetur ex testi-
monio Apostoli ad Ephel. 5. Sacramentum hoc
magnum est: ego autem dico in Christo, & eccle-
sia. Sanct. Thom. 3. part. quæst. 61. artic. 2. & in. 4.
senten. distin. 26. art. 2. quæst. 1. post magist. capi.
penul. Archiepisc. 3. part. tit. 14. cap. 9. §. 3. Ambr.
Cathari. aduersus Caieta. libr. 5. cap. 1. & Roffens.
& Ioan. Ekius aduersus hæreses. verb. Nuptiæ. Al-
phonf. à Cast. lib. 11. eod. verb. nuptiæ. verb. Ter-
tia hæresis. Domi. Sotus in. 4. senten. distin. 26.
quæst. 2. art. 1. gl. in. c. fi. de transactio. & in. c. 1. de
cõiug. seruo. & in cap. fi. in glo. vlti. de cogn. spiri-
tua. lib. 6. Panor. in cap. significante. nu. 6. qui ma-
trimo. accusa. pos. & in capi. cum apud. num. 5. de
sponsalib. Alexand. in capit. 1. nume. 5. de consan-
guinita. & affinita. text. optimus in cap. debitum.
de bigam. & in ca. 1. de sponsa. duo. & cap. ad abo-
lendam. de hæreti. glo. in. c. Acutius. 26. distin. ca.
cum societas. ibi, ecclesiæ sacramentum. & in cap.
omne. & in cap. institutum est. & in capi. duobus.
dum dicit, non enim debet rescindi tantum sacra-
mentum. 22. q. 2. Et in Concilio canonis Coloniẽ
fis. titu. de matrimonio. §. quæ omnia. Et in Con-
cilio Tridenti. sessio. 7. cano. 1. Constat præterea
vbi agitur de sacramentis ecclesiæ, matrimonium
septimo loco collocatur, vt constat ex gloss. sin-
gula. in capi. veniens. de transactio. Ioan. An-
dre. & Panormita. in rubric. de sacramentis non
iterand. Collecta. in rubri. de pœnitent. & remissi.
num. 16. Magister in. 4. senten. distin. 2. cap. 1.
& ibi Sanct. Thom. quæstio. 1. articu. 2. Durand.
quæst. 2. Pariens. de septem ecclesiæ sacramentis.
in. 2. par. tracta. 3. Sanctus Thom. 3. par. quæstio.
65. artic. 1. & in libr. 4. contra Genti. capit. 58. Ri-
chard. in. 4. sententia. distin. 2. artic. 1. quæstio. 4.
Archiepisc. Florenti. 3. par. titu. 14. capit. 1. §. pri-
mo. &

mo. & in Concilio Florenti. sub Eugenio. 4. Et in Concilio Tridenti. sessio. 7. cano. 1. gloss. in capit. remissionem. 1. quaest. 1. & gloss. in capit. fina. de cognat. spiritali. libr. 6. & in cap. primo. de coniug. Ieruo. Hostiens. in summa de sacramentis non iterandis. §. quot sunt species. gloss. verb. Sacramentorum. in extrauagant. Ad vitandum scandala. de excommu. non vitand. in pragmati. Sanctio. Syluest. verb. Sacramentum. quaest. 3. Arnald. Lamberti. in repet. rubri. de haeret. quaest. 13 numer. 64. libro. 6. Chassanæ. in catalogo gloriae mundi. 12. part. considerat. 31. & in proem. titul. 4. part. 1. Ergo per argumentum à recta enumeratione cum sit inclusum inter septem ecclesiae sacramenta non erit dubitandum, quin sit sacramentum legis nouae, & id negans, haereticus est censendus. cap. ad abolendam. de haereti. Et Alberti. loco proxime citato. nume. 63.

Vtrum autem idem dicendum sit de matrimonio contracto per procuratorem, iuxta formam text. in capit. fina. de procurat. libr. sexto? Videtur dicendum non esse sacramentum: quia talis contractus pure civilis est, nec aliqua ex parte habet religionis opus sacrum, quare non est sacramentum.

Secundo suadetur, Receptio sacramenti per se, & non per mediam personam consequitur, matrimonium autem contractum per procuratorem, ut asseritur, est per tertiam personam, sicut constat, igitur non est sacramentum, quia receptio gratiae est personalis, & non potest dari vni pro altero, cum sacramenta nouae legis conferant gratiam, ut colligitur ex epistola ad Roma. 8. Deus est qui iustificat. Cum ergo interior effectus omnium sacramentorum sit iustificatio, quae per gratiam contingit, sequitur necessario, quod sacramenta nouae legis conferunt gratiam. Sanct. Thom. in. 4. senten. distinct. 1. artic. 4. ad. 1. & Concil. Tridenti. sessio. 7. cano. 8. ubi dicitur, Si quis dixerit per ipsa nouae legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem diuinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere, anathema sit. Ergo gratia cum sit personalis, per mediam personam non consequitur, ac proinde ibi non adest sacramentum, quousque saltem inter praesentes coniuges tale matrimonium ratum habeatur. Caieta. de matrimo. quaest. 1. Et Melchior Cano in relectio. de sacramentis. fol. 7. colum. 1. in versic. Responderi quoque potest Durand. in 4. distinct. 26. quaest. 3.

Tertio facit. Nam ut concilium Florentinum definit, omnia sacramenta tribus constant, materia, forma, ministro: quorum si aliquod desit, non perficitur sacramentum. At cum matrimonium cum sacerdote, aut ministro ecclesiastico contrahitur,

vnū reuera deest, nō igitur conficitur sacramentū.

In contrariam sententiam, imò quòd sit sacramentum matrimonium contractum per procuratorem, facit. Tale matrimonium ritè contractum est indissolubile, per textum in dicto capit. fina. de procuratorib. libr. sexto. quae indissolubilitas ex eo quòd sit sacramentum quemadmodum inter praesentes contractum contingit. ex capit. fina. & ibi gloss. de condit. apposit. capit. ex parte. de transactionib. gloss. in capit. omne itaque. 27. quaestione. 2. capit. solet. 32. quaestione. 2. Nā quos Deus coniungit, homo non separet. Matthæ. 19. & Marc. 10. cap. deinde opponitur. 26. distinct. cap. de infidelibus. de confangu. & affini. & quanuis diuortium ex causa fornicationis in tali matrimonio carnali sit permixtum à dño Matth. 19. cap. ex parte. de sponsalib. non tamen licet marito aliam ducere, viuentē adultera: ex illa tanque separatione non aliam, quàm corporalem quo ad mutuam cohabitationem, torique separationem, non autem sacramentalem separationem concessit. Quanuis Anabaptistæ, ac plerique haeretici, qui sacramenti huius virtutem ignorant, miserè hallucinantur. ex testimonio Concilij Colonien. titul. de matrimo. §. iam de matrimonio Christiano. pag. 372. text. expressus in dict. cap. ex parte. cuius verba notanda hæc sunt, Quia igitur nemini licet vxorem suam sine manifesta causa fornicationis dimittere, & tunc eam sibi reconciliare debet, aut ipsa viuentē continere. vbi est gloss. verbo, continere. Facit Matthæi. 5. vbi Christus ait, Qui dimissam duxerit, adulterat. At nullo modo diceretur verè adulterasse, qui dimissam duxisset, nisi illa esset ad huc vxor prioris mariti, à quo dimissa fuit. Et hanc esse veram Christi mentem aperte declarat. S. Paulus. 1. ad Corinthios. 7. sic inquit, Ijs autem, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere: quod si discesserit, manere in nuptam, aut viro suo reconciliari. Nec opus esset de hac re multum disputare, aut multa pro hac parte afferre testimonia: cum aperta sit ecclesiae definitio, quae omnem de hac re disputationem tollit. Nam Concilium Florentinum, sub Eugenio Quarto celebratum, in ea fidei definitione, quam dedit Armenis de Sacramento matrimonij differens, hæc ait. Quanuis ex causa fornicationis liceat tori separationē facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonij vinculum legitime contracti perpetuum sit. Hæc concil. Florent. Separantur ergo coniuges ab eodē toro propter alterius adulterium, sed nō dissoluitur vinculum matrimonij. c. si quod verius. ibi, Cum enim vtrunq; secundum legē Christi illicitum sit siue adulteram occidere, siue alteram ducere

ducere ea viuentē, ab vtroque est abstinendum. 33. quæst. 2. ca. dixit dominus. 32. quæst. 1. dicens non licere viro dimittenti vxorem causa fornicationis aliam accipere vxorem. cap. gaudemus. de diuor. sic intelligens dictum locum Matthæ. 19. hoc expresse ostendit. cap. per venerabilem. qui filij sunt legit. optimè probat, quatenus ibi respondet Papa. Cùm & si fides tori sit vnum de tribus bonis coniugij, non tamen ipsius violatio coniugale vinculum violasset. Quo in loco de adulterio vxoris intellexit. Hanc sententiam comprobat Innocent. tertius. libr. 1. de contemp. mundi. cap. 16. Et Innocent. Papa. 1. in epistola ad Exuperium Tholosanum Episcopum. cap. 6. August. lib. 1. adu. te. coniug. ad Pollentium. cap. 8. & 9. & in lib. 1. de bono coniugal. capit. 7. Ioan. Ekius in homilia 74. de sacramentis. Sanct. Thom. in 4. sentent. distinct. 35. art. 5. Robertus Senalis Episcopus Albricensis in quodam peculiari huius dubi rationis tractatu. Satis diligenter Ioan. Arboreus in lib. 1. Theosophiz. ca. 35. Abulens. Matthæi. 19. quæst. 76. Alphons. à Castro in tract. de potestate legis pœnalis. lib. 2. capit. 4. versic. Vt nostram priorem conclusionem. Didacus Couar. in Epitome. 4. Decretal. posteriori parte cap. 7. §. 6. nu. 13. vbi alios tenentes vtranq. partem eleganter refert. Et ante eum idem fecit Ioan. Neúizan. in Sylua nuptia. lib. 1. num. 107. cum pluribus sequenti. Nouissimè doctissimus nostra ætate vir Domin. Soto in 4. sentent. distinct. 36. quæst. vnica. artic. 5. Quidquid Caieta. dixerit in contrarium Matth. 19. Et Erasmi. ibi, & in Paraphrasi. & in annotationum latissime super Paul. 1. Corinth. 7. qui non solum ob fornicationem, verum & alijs pluribus de causis contendit ecclesiæ persuadere, vt matrimonium dissolueret, atque a led. fornicationis causa non tantum viro, sed etiam vxori nititur licere alias nuptias contrahere. Quorum opinio vt ex præmissis constat falsam, & erroneam iudicandam fore vnusquisque censebit. Et Ioan. Corasi. qui Erasmi. sequi videtur in repe. l. qui liberos. nu. 223. ff. de ritu nupt. & Ambros. Cathari. lib. 5. adu. Caieta. cap. fin. & Lactantius Firmia. lib. 6. diu. inst. ca. 32. & est error Lutheri per fornicationem dissolui posse vinculum matrimonij, & acriter insurgit Alphons. à Castro contra Caiet. & alios sequaces in lib. 1. de hæresib. verbo. nuptiæ. hæres. 5. & nouissimè Alphons. à Vera cruce in 3. part. Speculi coniugiorum. art. 7. Et diffinitum est in Concil. Triden. de sacra. matrimo. can. 7. Si quis dixerit, ecclesiam errare. Pagi. 221.

Præterea tali ratione suadet. Nam cùm Christus matrimonium simpliciter, & absq. vlla exceptione instituerit esse sacramentum, non nihil temeritatis offert, id quod sit verè matrimonium, à

ratione sacramenti excipere, potissimum cū illud ratione, & virtute nouæ legis sit indissolubile.

His etiam adijcitur alia ratio. Quia gratia, quæ in matrimonio confertur, est propter eius idoneum vsum: hic autem finis tam necessarius est matrimonio per procuratorem contracto, quam reliquis: nec permittere deberet ecclesia matrimoniū contractum per procuratorem, nisi esset sacramentum. Fingere autem, quòd requiritur ad gratiæ collationem, vt sponsi postmodum in conscientia iteratos consensus ratificent, certè gratis asseritur, quoniam consensus priores sufficientes erāt. Quare dum consensus per procuratorem concurrunt, tunc matrimonium fit indissolubile. dict. ca. fi. de procu. lib. 6. Quauis ad tollendos scrupulos, ne fortè consensus fuerint interrupti, laudabile sit vt in præsentia, postea eisdem ratificent.

Nec obstant rationes citatæ pro priori parte negatiua. Nam respondetur hoc esse huic sacramento singulare. Quòd cùm sit naturalis, ciuilibq. contractus in sua permaneat natura, ratione sacramenti nihil obstante, atq. adeò cùm materia eius & forma non sint nisi actus contrahentium, vt infra dicemus, potest in eorum absentia celebrari, dum prædicti consensus per procuratores coeunt. Clemens. vni. de renuntiatio. & cap. fin. de procuratori. lib. 6. Quod quidem reliquis sacramentis non accidit. Sacramenta enim inter se habent discrimen essentialē, & argutium: alteri conuenit vni sacramento, quod non conuenit alteri. Æqua quidem facilitate poterat dicere, Baptismus habet debitum ministrū, ergo si ab alio quocunque detur, ex eo quòd de est debitus minister, non est sacramentum. Quod falsum, ac erroneum esse omnibus est in comperto. Ita Ioan. Maior in 4. sententia. distinct. 26. quæst. 2. colum. fin. versu. Quarto arguitur.

Nec obstat dicere, quòd dormienti potest superuenire gratia. Nam hoc non est alienum à veritate, quod ex vi prioris consensus possit consequi gratiam sacramenti. capitul. maiores. §. dormientes, de baptism. cuius litera singularis, & vnica talis est. Dormientes autem, & amentes si prius quàm amentiam incurrerent, aut dormirent in contradictione persisterent, quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, si fuerint sic immerfi, characterem non suscipiunt sacramenti. Secus autem, si prius catechumeni extitissent, & habuissent propositum baptizandi, vnde tales in necessitatis articulo consuevit ecclesia baptizare, tunc ergo characterem sacramentalis imprimat ratio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obstantem. Et ista opinio est probabilior, & omnino amplectenda secundum Domin. de Soto in 4. distinctione. 27. quæstione. 1.

arti. 3. pagin. 109. colum. 2. versic. At verò quãuis nemini in dubium venerit. Et ante ipsum approbaverunt Ambros. Cathar. lib. 5. aduersus Caieta. capi. de sacramento. matrimo. Et Doctor, ac episcopus meritisissimus Segouiensis Couar. in Epitom. 4. De cretali. 2. part. cap. 1. §. vni. num. 5.

Ex quibus inferre licet, matrimonium contractum clandestinè absque ministro ecclesiæ sacramentum esse verum, vt per Domini. de Soto in. 4. sententia. distinct. 26. quæst. 2. artic. 3. quem vide, & nota.

Esto quòd matrimonium sit sacramentum, vt supra habitum est, inquirere oportet, Vtrum conferat gratiam? Respondendum est, quod confert gratiam, quemadmodum cætera sacramenta continent, & conferunt. Suadetur sic. Istud sacramentum est legis nouæ, vt probauimus: sacramenta autem legis nouæ conferunt gratiam, vt in Concilio Florenti. sub Eugenio. 4. decreto super vnione Armenorum manifeste definitur in hæc verba. Nouæ legis septem sunt sacramenta, quæ & continent gratiam, & eam digne suscipientibus conferunt. Et Concil. Trident. sessio. 7. De sacramentis in cõmuni. cano. 6. idem firmat.

Præterea quòd conferat gratiam quatenus est sacramentum, tenet S. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 2. ad. 6. Ioan. Maior in. 4. sentent. distinct. 26. q. 2. colum. 2. Richard. art. 2. quæst. 3. Gabrie. quæst. vni. colum. 3. versic. Nec est verum. Et profitentur ibi communem opinionem Theologorum esse Durand. q. 3. colum. 3. & Domini. Soto quæst. 2. ar. 3. Couar. in Epitom. 4. Decretali. 2. part. capi. 1. §. 1. nume. 3. vbi alios huius sententiæ homines refert. tenet Archiep. Florent. 3. part. titu. 14. cap. 11. §. 5. Cardin. in rubr. de sponsa. quæst. 5. & ibi Præposit. colum. penul. nume. 15. Angel. verb. matrimonium. 1. quæst. final. Ioan. Andr. in capit. 1. de sacra. vnctio. Panor. in cap. cum in ecclesiæ. colum. 1. nume. 2. de Simoni. Cardi. sancti Xisti in sum. 27. quæst. 1. quæst. 7. nume. 10. Alphonsus de Castro libr. 11. aduersus omnes hæreses. verb. nuptiæ. & Concil. Canonis Colonien. de sacramento matrimonij. §. Virtus, efficacia, seu effectus. pagina. 395. Nec obstat dicere, quod ex eo, quòd in eo interueniat pecunia, non confert gratiam, prout fuit opinio glo. in. c. quicquid inuisibilis. verb. consolatione. 1. q. 1. & glo. desponsata. in. c. honorantur. & glo. 2. in. c. cõnubia. 32. q. 2. & glo. per sacramentum. in. c. fina. de presby. non baptiz. & glos. benedictionibus. in dict. c. cum in ecclesiæ. Hostiæ. in sum. de Sacramentis non iteran. §. quot sunt species. vers. Tertia diuisio sacramentorum. Magist. sent. in. 4. dist. 2. cap. 1. glo. sacramentis. in. c. si. de sent. ex com. lib. 6. nam pecunia interuenit prout est matrimonium in officium naturæ pro sustenten-

tandis oneribus ipsius, non autem prout est sacramentum, vt Thom. ait. dicto loco. 2. 2. q. 10. art. 2. col. fin. In tantum, quòd vsus licitus matrimonij inter coniuges, vt sunt amplexus, copula carnalis, & id genus nedum non inducit peccatum (prout aliqui dicere solent) imò inducunt meritũ, quemadmodum fuisse in statu innocentia. Cardin. q. 5. & Alexandri. col. pen. in rub. desponsali. Idem Alexandri. in. c. vnum orarium. §. alias ea demum. nu. 19. 25. dist. glo. in. c. quicquid. 32. q. 2. Domini. de Soto latè ac eleganter tradit in. 4. sent. dist. 26. quæst. 1. ar. 3. & iterum dist. 31. q. 1. ar. 3. cõtra gl. in. c. quomodo virginibus. in glo. 2. 31. quæst. 1.

Quæri potest. Vtrum copula carnalis habitata inter coniuges, benedictionibus ecclesiæ adhuc non sequitis, sit peccatum? In quo conclusiue dicendum est, coitus, seu vsus matrimonij ante benedictionem, quantum mortale peccatũ iusta causa cessante non sit à veniali nõ est alienum. ex Angelo in sum. verb. debitum. §. 1. & Syluest. sub eodem verbo. q. 9. Caieta. in summa verb. matrimonium. §. matrimonij peccata quantum ad vltim. vers. octauum caput. & in tractatu de vsu matrimonij. q. 1. & est de mente. S. Tho. in. 4. sent. dist. 28. q. 1. ar. 2. vers. ad. 3. dicẽdũ in illis verbis quatenus dicit, quod si sponsa sponsum admittat, credẽs eũ velle matrimonium consummare excusatur a peccato, & ibi in art. 3. ait. vnde si omittantur solennitates verum matrimoniũ est, quantum peccent sic contrahentes, nisi per aliquam legitimam causam excusentur & sic ex eo colligitur coitum affectu coniugali habitum non inducere mortale nec for- tẽ veniale, causa, vt dixi, legitima subsistente, quã etiam conclusionem probat. D. Couar. in Epitome. 4. Decreta. 2. par. cap. 7. §. 2. nu. 1. quantum talem vsum ante benedictionem nuptialẽ post consensum de præsentì peccatum lethale firmauerit Palud. in. 4. sent. dist. 28. q. 2. ar. 1. concl. 6. Ioan. de Friburgo lib. 4. sum. confess. tit. 2. q. 61. quem sequitur Colletarius in. c. vir vel mulier. nu. 1. de secundis nupt. pro quorum sententia videntur facere iura quæ hanc benedictionem exigunt, ante copulam carnalem. vt in cap. aliter. ibi ac solenniter accipiat. 30. q. 5. & ca. consultationi. de sponsalib. & glo. vltima. in. c. nostrates. 30. q. 5. ergo pro opinione Paluda. & sequaciũ, tamen prior intelligenda est, quando affectu coniugali & ex consuetudine patriæ solet fieri, vt in Bætica dicitur. Posterior vero quã consuetudo regionis induceret hanc solennitatem tanquam necessariam, & peccatum iudicaret eius transgressionem, maximè, si fieret in scandalum aliorum, nam consuetudo iusta, ita obligat eius transgressorem ad peccatum quemadmodum iusta lex scripta. text. in capit. in his. 11. distinct. ibi, mos populi Dei, & instituta maiorum pro

rum pro lege tenenda sunt: & sicut præuicari- res diuinarum legum ita contemptores ecclesia- sticarum consuetudinum coercendi sunt, & ibi gloss. 2. idem notat. tex. in cap. vti nam, 76. distin. ibi, sed vnaquæq; provincia abundet in suo sen- su, & præcepta maiorum leges apostolicas arbitre- mur & consuetudo in sacramentalibus valet: & sic sufficit tacitus consensus Romani Pontificis. gloss. notabilis. secundum Antoni. de Butrio. ibi in cap. vir autem. colum. 1. vers. nota hanc gloss. de secundis nupt. & sic quanuis nullo iure expres- so inducatur prohibitio, seu peccatum in specie proposita, tamen non est negandum ex vi lauda- bilis consuetudinis aduersus transgressorem induci posse, quæ originem duxisse à facto Tobia non est dubium vt constat. Tobia. 8. cap. dum di- cit, tunc hortatus est virginem Tobias, Dixitque ei, Sara, exurge & deprecemur Deum hodie & cras, & secundum cras, quia his tribus noctibus Deo iungimur. Tertia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filij quippe sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gen- tes quæ ignorant Deum. Ex quo quidem inferitur in ecclesia sacrive locis hanc conjugalem copu- lam minime licere, imo mortale peccatum indu- ceret talis vsus in ecclesia factus, Paludanus in. 4. sententia. distinct. 32. quæstio. 1. art. 3. Caietan. in summa loco præallegato Archiepiscopus Floren- tinus. 3. part. titu. 1. capitul. 20. §. 2. Ioan. in summa confessorum. libr. 4. titu. 2. quæst. 43. Richardus de Mediauilla in. 4. sententia. distinct. 32. artic. 3. quæst. 1. gloss. in capit. quoniam. 3. 1. 1. distinct. & gloss. in capit. ecclesijs. 68. distinct. Et adeo procedit quod per talem coitum factum in ecclesia, ecclesia polluitur ac indiget reconciliatione secun- dum gloss. communiter receptam in capit. vnico. de consecra. ecclesiæ vel altaris. libr. 6. Speculator libro rationali diuinorum officiorum. titu. de de- dicatione ecclesiæ. Angel. verbo. consecratio. se- cundo. quæst. 7. vbi firmat communem. & Co- uarru. in Epitome. 4. Decreta. 2. part. capi. 7. §. 2. nume. 3. quanuis gloss. in capit. ecclesijs. de conse- crat. distinct. 1. teneat ecclesiam nequaquam pol- lui ex coitu conjugali. quam sequitur Henric. in ca. fin. de consecra. ecclesiæ vel altaris. quam com- muniorem firmat Baptista Trobamala in sum- ma Rosella verb. consecratio. 1. quæstio. 9. & est. l. 20. tit. 10. parti. 1. quæ præmissam opinionem ap- probat, quæ opinio posterior procedere potest, quando coniuges multo tempore obsiderentur in ecclesia. ex Syluestro in verb. consecra. quæst. 5. & in verb. debitum. quæstio. 3. Ioan. maior in. 4. sentent. distinct. 32. quæst. 1. colu. 3. & Alphon. a Castro libr. 1. De potestate legis pœnalis. capit. 7. documento. 2. Gregorius Lopez in. l. fina. verb.

Fornicio. titu. 10. partita. 1. Vel potest intelligi quando talis copula esset occulta: nam tunc non est opus reconciliatione Scotus in. 4. sentent. dist. 13. quæst. 2. Alphon. a Castro de potesta. legis pœ- nalis. lib. 2. cap. 15. fol. 266. colum. 2. alias priorem opinionem communiter receptam tenendam esse opinamur.

Circa præmissa dubium quotidianum censerit solet, vtrum sponsa per verba de præsentem carnali- ter cognita à sponso per vim præcisam possit eo inuito ingredi religionem quemadmodum si cog- nita non fuisset: in quo dubio, Angelus in. l. 1. §. remouet. ff. de postulando. tenet partem affirma- tiuam quam etiam tenet Panormi. in cap. verum. nume. 9. de probat. Hippolytus in. l. 1. §. præterea nume. 12. ff. de quæstio. & in. l. 1. in principio. nu. 95. & in. §. diuus eiusdem legis. nume. 10. ff. ad leg. Cornel. de Sicarijs. & est opinio Bartho. Brixien. in cap. fin. 55. dist. Contrariam partem, imo quod non possit post talem copulam carnalem per vim factam, religionem profiteri est opinio glossæ in dict. cap. fin. 55. distin. Bald. in cap. penul. fin. col. de proba. vbi dicit quod si sponsa est cognita per vim, non potest ex poliare suum maritum contra- ria vi, & propria autoritate neq; pôt ingredi mo- nasteriũ quia gloria virginitatis non est in ipsa. Et præmissam opinionem secutus fuit Hostiensis in summa de conuersione conjugatorum. §. & vtrũ. vers. quid si virgo. Paluda. in. 4. sentent. dist. 27. q. 3. colum. 4. Durand. quæst. 2. Archiepis. Florenti- nus. 2. part. tit. 7. c. 7. de raptu. §. 1. vers. Hostiens. etiam dicit Syluester in summa verb. diuortium. quæst. 5. D. Couar. in Epitome. 4. Decret. 2. part. cap. 7. §. 4. num. 10. vers. Item & illud notandum est. Ioan. in sum. confess. lib. 1. titu. 8. quæstio. 42. Adhibenda tamen est distinctio, Aut loquimur in sponsa de futuro & locum vendicabit opinio An- geli, Hostien. & reliquorum, aut erat spõsa de præ- senti, vt in titu. præsentis quæstionis deduximus & est dicendum quod si violentia fuit præcisa & absoluta per dolum & fraudem sponsi scientem ac præmeditantem ingressum religionis, tractatũ ab sponsa eiusq; parentibus ante moram & sic ante bimestre tempus designatum ad ingressum reli- gionis vt in. c. ex publico. de conuers. conjugato- rum & hoc casu: poterit ingredi religionem, quia culpa vnus non debet impedire alterius bonum, ne culpabilis inde commodum reportet cõtra. c. ad nostram. de emptio. & venditio. c. tua. de cler. nõ residet. c. sedes. de rescript. c. multis similibus adductis per Tiraquellum in tracta. de vtroque retractu. lib. primo. §. 1. gloss. 9. num. 67. aut erat in mora ingrediendi religionem, quia iam elap- si erant duo menses qui ad hoc dantur, vt supra diximus. & scribit Syluester in verbo, debitum. quæst. 1.

quæstio. 1. versic. Quartò causa. quo in casu maritus exigit sibi debitum & fuit sine culpa. Idem dicendum est si violentia non fuit mere absoluta quia hoc casu copula fuit ex parte sponsæ simpliciter voluntaria, quanuis secundum quid inuoluntaria sicut projectio mercium in mare & sic voluntas coacta volutata est, vt iura dicunt: sic igitur cum maritus habeat ius in coniuge de præsentibus, merito eam tanquam vxorem cognoscere carnaliter poterit sine aliqua pœna temporali, seu spiritali, vt ex quæstione suprâ proxima clare deducitur.

Ex his etiam deducitur copulam carnalem debito modo habitam inter coniuges non solum licitam, verum etiam meritoriam esse, quemadmodum in statu innocentie potuit in Adamo verificari si Euam cognouisset, secundum Card. quæstio. 5. & præposi. Alexan. in rub. de sponsalib. colum. 5. nume. 15. idem Præposi. in capi. vnum orarium. §. alias ea demum. colum. 4. num. 19. distin. 25. gloss. in capit. quicquid. verb. ab adulterio, 32. quæst. 2. vbi optimè agit de hac conclusione Cardina. Turcremat. latius Dominic. Sotus in. 4. sentent. distin. 26. quæst. 1. art. 3. & distinct. 31. quæstio. 1. art. 3. Qui est videndus in hoc articulo. Sanct. Thom. in. 4. sentent. distin. 26. quæst. 3. art. 3. & ibi Richard. de Mediaui. art. 2. quæst. 1. & q. 2. Ioan. Maior in. 4. distin. 31. quæst. vni. & supplement. Gabri. quæst. 1. art. 2. Confirmatur testimonio Apostol. 1. ad Corinth. 7. Virgo non peccat si nubat. & 1. ad Timoth. 4. Volo iuenculas nubere, filios procreare: sed procreatio filiorum non potest fieri sine carnali coniunctione, ergo actus matrimonialis non est peccatum, argum. l. 2. ff. de iurid. omni. iudic. alias Apostolus non voluisset illud. Tum etiam probatur, quia nullum peccatum est in præcepto: sed actus matrimonialis est in præcepto. 1. ad Corinth. 7. Vxori vir debitum reddat, ergo non est peccatum. Est enim nefas dicere Deum aliquid instituisse, in quo implicetur obligatio ad illicitum, & peccatum, imò includit contradictionem, quod homo non possit illud quod præcipit Deus sine peccato facere. Præcepit autem Deus hominum multiplicationem quandoq; Genes. 2. & 9. Præterea suadetur. Quicumque præcipit aliquid tanquam finem, vult etiam omne id, sine quo finis haberi non potest. dict. l. 2. ff. de iurid. omni. iudic. Sed Deus præcipit hominum multiplicationem cum sua vxore: ergo cum illa fieri non possit via naturæ sine coitu, præcipit coniugalem coitum. Vnde beatus Augustinus, Coniugalis coitus generandi gratia non habet culpam. Et gloss. 1. ad Corinth. 7. dicit, Veniam concedens Apostolus, concubitum attendit coniugatorum, vbi est incontinentiæ ma-

lum. Ad idem Augusti. de bono. coniuga. cap. 5. Hinc laudabiles sunt nuptiæ: quoniam etiam id quod non pertinet ad se, faciunt ignosci propter se. Igitur coitus licitus, & sine peccato etiam veniali est in casu præmissæ conclusionis. Resolutiue fac sequentes conclusiones.

¶ Prima conclusio sit. Vir cognoscens vxorem causa prolis habendæ tempore, & loco debitis, nõ peccat. ¶ Secunda conclusio. Eo casu, quo vir reddit debitum vxori petenti expresse, vel interpretatiue, nullum peccatum committit illam cognoscendo, ne ipsa incidat in fornicationem. Et istæ duæ conclusiones frequentiori omnium sententia sunt approbatæ. teste Maiore in 4. sententiarum distinct. vni. colum. 2.

¶ Tertia conclusio. Volens cognoscere vxorẽ, vt peccatum luxuriæ euiet mentaliter, vel actualiter in seipso, non est peccatum.

¶ Quarta conclusio. Volens cognoscere vxorem causa consummandi matrimonium, & ponendi se in possessionem in primo matrimonio forte in se sine causa generandæ prolis, vel euitandi fornicationem, tristitiam, vel seruandæ sanitatis propriæ, vel vxoris, non propterea talis actus est peccatum mortale, dato quod voluptas incidat. Constat, nam non est in potestate eius, quin incidat, sicut in comestione cibi: sed voluptas incidens in cibo, non facit comestionem illicitam, dũ modo maneat in limitibus rationis.

¶ Quinta conclusio. Si quis cognoscat vxorem propriam propter voluptatem, nolens aliquo modo cognoscere alienam, sed volens vti re sua, non peccat mortaliter. Nam secundum Augustinum. Quando enim causa prolis conueniunt, excusatur, vt non sit peccatum. Quando verò causa concupiscentiæ faciendæ, veniale est, sicut in comestione cibi. Est positum in gloss. 1. ad Corinth. 7. Et sic intelliges falsam esse glo. 2. in capit. quomodo de virginibus. 31. quæst. 1. dicens matrimoniũ non duci ad vitam.

Dubitatur vltorius, Qui votum castitatis emit, quod impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit iam contractum, est quæstio, vtrum habens coitum cum vxore peccet? Et est dicendum, quod toties quoties exigit & habet copulam venit contra votum, ac infringit Deo promissum, ergo peccat. Nec validitas matrimonij tollit vires voti, ac proinde quantum in se fuerit, tenebitur seruare. Exactus ab vxore, reddat debitum, cum dolore & contritione promissionis violatæ Deo. cap. nubendi. c. meliore. & glo. in. c. nuptiarum. 27. quæstio. 1. Nam eo ipso, quod vouit castitatem, & contraxit matrimonium, peccauit, cum veniat contra suum votum, quod est negatiuum, & obligat semper, & ad semper, hoc est, ad

est, ad non infrigendam castitatem in perpetuum. Toties igitur quoties habet copulam venit contra votum, & duabus vijs terram ingredi non veretur. cap. ex parte. vbi glo. verb. duabus. de re gula. Sanct. Thom. in. 4. senten. distin. 30. quæst. 2. artic. 1. quæst. 1. versic. Ad primum ergo dicendum. Et Richard. distinct. 38. artic. 7. quæst. 1. versic. Ad tertium dicendum ad secundam partem, post S. Thom. quæst. 1. arti. 3. q. 2. vbi adfert illud diui Hieronymi. Virginitatem vouentibus non solum nubere, sed velle nubere, damnabile est. Habetur transumptiuè in capit. vouentibus. vbi Cardi. Turcremat. num. 1. distinct. 27. & in cap. vouentibus. 17. quæst. 2. Cardina. Alexandrinus latè plures in hoc articulo referens opiniones in cap. rursus. nu. 5. colum. 2. qui clerici vel vouent. & ibi num. 6. agit de dubio, vtrum peccet consummando matrimonium, quippe cum habeat potestatem non consummandi illud per ingressum religionis, cap. ex publico. de conuers. coniugat. ca. commissum. de sponsalib. igitur peccauit. Sed hoc dubium est mihi, cum non habeat remedium nisi per ingressum religionis, nam alias compellendus erit habitare, ac vitam conjugalem agere, si esset in seculo coelibatum amans: si ergo compulsus id faciat, non peccat, nam non tenetur id facere, quod minime promisit: ipse simpliciter vouit castitatem, ergo ad eam, & non ad religionem tenebitur, cum vltra suam intentionem quis non obligetur. l. non omnis. ff. si cert. pet. sed tamen ratione matrimonij tenetur reddere debitum vxori, ergo compulsus ex vi legis, quæ non obstante voto facit actum validum non videtur peccare, si animo legis obediendæ consummauerit matrimonium, & non ex libera voluntate: nam contrahendo peccauit, sed non consummando, ratione præmissa. Quia certum est, quod non tenetur cum suo fortè periculo facere actum ad dissoluendum matrimonium, quia non promisit religionem, nec est aptus ad tantum opus erogationis propter suam fragilitatem. Ideoque posset attentari in specie præmissa si accessit ad vxorem animo obediendi legi ecclesiasticæ, quæ hoc iubet, nõ peccare, quia votum nõ fuit religionis, & ideo ad illud non tenetur. Si tamen peccauit secundum opinionem aliorum pro prima vice, post modum per alias si fuerit exactus à muliere, non peccare est credendum, exigendo verò peccaret, quia tenetur votum adimplere quantum in se est: & votum cum sit negatiuum, etiam soluto matrimonio durat, nec dissoluitur per contrauentionem. Quemadmodum infringens aliquod præceptum, toties quoties venit contra legem Dei peccat de nouo, nec primū peccatum tollit secundum contra vnum & idem præceptum, sed inducit nouum: ita veniens con-

tra votum habens causam perpetuam, quemadmodum est votum castitatis. secus si non haberet causam successiuam, vt in promittente vnā diem certam ieiunare, nam si illa die receperit refectio-nem aliquam manēiam fregit ieiunium quantum ad illam diem, & peccauit mortiferè postea verò pro secunda, tertia, vel quarta refectioe eodem die facta non peccauit amplius: quia iam post primam comestionem, seu fractionem non potest explicari ieiunium, nec actus comedendi erat illicitus nisi ratione præcepti ex vi voti, seu legis de ieiunādo certam diem, puta Sabbatum, vel huiusmodi. Ergo pro illa fractione non erit nisi vnū peccatum, quia non sunt plures fractiones, sed vna tantum, quæ insurgit pro tota die illa, qua tenebaris ieiunare per primam comestionem: dum tamen citra scandalum aliorum hoc faciat, & sine contemptu. notat expresse in materia voti Petrus Palud. in. 4. sentent. distinct. 38. quæst. 3. arti. 4. conclus. 1. Durand. in distinct. 15. quæst. 11. Angel. in sum. verb. votum. 3. §. 27. & verb. Ieiunium §. 22. Syluest. verb. Ieiunium. quæst. 8. & in verb. Votum. 2. quæst. 20. part. 4. Caietan. verb. Ieiunium. cap. fina. Verior & communior est secundum Archiep. Florent. 2. part. titul. 6. capit. 2. §. 9. Domini. in cap. Lector. distinctio. 35. Cardina. in capit. non licet. art. 2. de consecr. distinct. 3. Et ista opinio est tenenda, quicquid Ioan. Methymnensis de poenitentia tracta. 4. fol. 136. colum. 4. capit. de numero refectio-num in die ieiunij, quem videas, firmauerit. Ideoque erit consilium petere relaxationem voti à summo Pontifice, quæ facilis erit propter periculum, in quo sunt cōiuges. Quis enim erit apud ignē, & ab eius calore liberari poterit? Aut vitam non debet cum coniuge agere, aut concupiscentia carnis, à qua pauci liberantur, ipsum vouentem ad fractionem voti deducet, & sic peccare non erit dubium petendo debitum, ex Thom. in. 4. distin. 38. quæst. 1. arti. 3. quæst. 2. vers. Ad secundum dicendum. Ioan. in summa confessorum lib. 1. tit. 8. quæst. 21. Couar. in epitom. quarti Decretali. 1. part. c. 3. §. 1. nu. 6. vers. Tertio ex his patet. Quo fit, Episcopum, vt euitetur tale animæ dispendium, posse dispensare, secundum Præposit. in cap. rursus. num. 6. qui clerici vel vouent. & Angel. verb. votum. 4. §. 9. & Moderniores ita communiter concludunt secundum Syluestrum. verb. matrimonium. 7. quæst. 5. vers. Decimum idem iudicium. Quod intellige ex causa, quando non est facilis aditus ad curiam Romanam pro consequenda dispensatione: quia non debent animæ remanere in laqueis: aliis, causa cessante, Papa solus dispensare poterit: quia ista obligatio non exigendi venit ratione voti, vnde ipse solus potest eam obligationem tollere qui illam induxit.

induxit. Syluest. vbi supra. & verbo. Debitum? quæst. 9. ad fin. Sanct. Thom. quodlibet. 3. art. 18. versu. Ad primum. vbi sic dicit. Si autem sciret, & dispensaret in voto simplici continentie auctoritate apostolica, post dispensationem non peccaret mulier, nec exigendo, neque reddendo debitum. Ecce ergo quod Thom. in specie proposita requirit dispensationem Papæ, & sic consulendum est, cum verior & receptior sit hæc sententia, & melior pro timoratis conscientijs. nam bonarum mentium est tenere certam opinionem relinquendo dubiam, prout est Angeli, & sequacium, quæ mihi nunquam placere potuit. Neque virtute iubilici poterit relaxari hoc votum, cum sit castitatis, dum dicit Pius Quartus, *Y que el tal Confessor les pnedá commutar qualesquier votos en otras obras pias, excepto el de castidad y religion.* Ergo cum votum castitatis sit exceptum, non poterit relaxari: quia vouens tenetur ad obseruationem illius in quantum in se est, vt supra dixi, & notat Sanct. Thom. in. 2. 2. quæst. 88. artic. 3. ad. 2. in illis verbis. Si vero incidit in impossibilitatem implendi votum ex propria culpa, tenetur insuper de propria culpa poenitentiam agere. Sicut mulier, quæ vouit virginitatem, si postea corrumpatur, non solum debet seruare, quod potest, scilicet perpetuam continentiam, sed etiam de eo, quod admisit peccando poenitere. Ergo ne sit in culpa, eligat viam tutiorem, petendo à Papa dispensationem.

Dubitatur, Vtrum matrimonium dolo contractum annullandum sit? Videtur dicendum quod non cap. ex parte. & cap. dudum. de conuer. coniugat. per quæ iura in matrimonio carnali tenet Petrus Rebuff. in practi. beneficiorum. de causis resignationem irritantibus, & primo de dolo. nu. 8. pag. 491. tenet glos. in capit. cum dilectus. verb. ad falsitatem. de his, quæ vi met. causa fiunt. quam singul. dicit ibi Panormi. Ias. in. §. actionum. num. 38. Insti. de actionib. Bald. in rubri. de iudi. l. lect. colum. 2. glos. in. l. à diuo Pio. verb. actionem. ff. de ritu nupt. singul. secundum. Bald. in. l. 1. col. 2. C. plus vale. quod agitur. Curti. in repe. l. interpositas. C. de transactio. colum. 2. num. 7. vbi reputat mirabile, quod matrimonium dolo initum valet, nec rescindi potest.

Idem probat text. secundum Panormi. & Alexandr. ibi in cap. cum in apostolica. de sponsa. vbi mendacium, seu surreptio non vitiat ipsum matrimonij contractum, nempe circa qualitatem personæ, vel circa fortunam, etiam si det causam contractui, secundum prædictos, & Ferdinan. Loazes in tracta. matrimonij regum Angliæ. dub. 8. nume. 37. fol. 71. Couar. in Epitom. quarti Decretali. 2. part. cap. 3. §. 7. num. 3. versu. Ex his infertur. Ferdinan. Gomez Arias in. l. 62. nume. 14. in legi-

bus Taurinis. Optimè Remigius Goffi in tracta. de immuni. ecclesia. Fallent. 26. pag. 169 nume. 4. versu. Item ad prædicta facit gloss. Exemplum his adduci potest. Mulier cupiebat iuuenem in matrimonium, & nihil dicebat, præterquam, Ego quero maritum, & est mihi opulenta dōs plus quam decem milia aureorum. Ostendebat insuper plures debitores, quibus se multas mutuasse pecunias asseribat: iuuenis hæc ostentatione inductus, illam accepit in uxorem. Certè non vitiabitur matrimonium. Quod exemplum quotidianum esse, nemo est qui dubitet. Et aliud potest assignari in patre habente filium vnicam: is tractauit eam nuptui dare iuueni diuiti, multa pollicendo: & inter cætera, quod intendebat eam facere hæredem, seu meliorare: fecit postea pater testamentum, & alios hæredes in dicto tertio & quinto bonorum reliquit, filia vero & genero nihil quicquam iure prælegati mandauit. Decidit Bald. in specie proposita in. l. cum Archimedorum. nume. 10. C. vt in posse. legat. quod licet tali dolo fuerit inductus à Socero ad contrahendum matrimonium, quod propterea non vitiabitur. Item contingere solet, quod parentes promittunt genero tempore matrimonij non melioraturos filios in tertio, nec in quinto bonorum, sed quod omnes æqua lance venient ad sua bona, & asserunt ab illis nullam meliorationem, seu promissionem similem cæteris filijs seu generis factam fuisse, & matrimonio contracto apparet contractum, certe non vitiabitur matrimonium: quia vnusquisque tenetur ante matrimonium conspiceret omnia, quæ contingere possunt. Nam animo contrahendi semper magnas opes, quas non habent, & promissiones, quas implere non possunt, effundere solent contrahere volentes: & sic à vulgaribus dici solet, *Casa, y miente.* Hoc tamen iniquum est, & reddit homines ad faciendam vitam coniugalem inuoluntarios. Hinc discordiæ, inquietudinesque inter contrahentes oriri solent, vt experientia docet: quæ quidem huic Sacramento & contraria, & longe aliena esse debent. Et certè si tantus esset dolo & inductiones focrus vel mulieris, quod videretur arbitrio boni viri omnino abfuisse consensum ab huiusmodi coniuge, ipsum matrimonium decisione apostolica nullum esset declarandum. argumen. text. in cap. cum locum. & capitu. tuanos. de sponsalib. & quæ notat Panormi. in dict. cap. cum dilectus. allegando Ioan. Andr. in cap. 1. de depof. & refert Curti. in repe. l. interpositas. nume. 7. eolum. 3. versu. Fallit primo. numer. 7. C. de transactio. Vnum tamen nota, quod si promisit non melioratorem, vel melioraturum ex causa matrimonij genero quod talis promissio est valida, & ab ea recedere non poterit, iuxta for-

nam l. 22. Tauri. Et sic cessat exemplum Bald. in l. cum Archimedoram. nume. 10. vt in poss. legat. Quam l. 22. intelligas in sua decisione locum habere, dum tamen antea ex simili promissione valida non fuisset ius quesitum ex donatione irrevocabili. vt in l. 17. Tauri secundum Cifontan. in d. l. 22. ad finem.

Dubitarur vterius, Aliquis contraxit matrimonium intra quartum gradum consanguinitatis, vel affinitatis, alteriusue impedimenti, nempe publicæ honestatis, vel cognationis spiritualis in euentum quod Papa dispensaret. Papa dispensauit, est dubium, vtrum sine nouo consensu contrahentium matrimonium per verba de præsentis sit iudicandum matrimonium, vel requiratur nouus consensus? Item etiam, an possint dissentire & contradicere matrimonio ante nouum consensum, etiam si per aliquod tempus sciuerint dispensatum fuisse a Papa, & non contradixerint? Ad primum videtur dicendum, ante nouum consensum idoneum ad matrimonium sequutum post dispensationem apostolicam, & virtute ipsius eos habiles facientem ad contrahendum non esse matrimonium: quia contractum in euentum conditionis, si Papa dispensasset, non fuit matrimoniū propter impedimentum, nec esse potuit ante habilitationem: & cum fuerit conditionaliter contractum, nihil posuit in esse: quia cum sit sacramentum, statim valuit, nec potuit esse in pendentem, aut non valuit, sed non valuit propter impedimentum, de quo in titulo quæstionis, ergo sine nouo consensu habili ad contrahendum virtute dispensationis non est matrimonium, cum absque vero consensu hominum Papa non inducat matrimonium, nec in foro animæ inducitur. capit. tua nos. de sponsalib. Ergo dispensatione adueniente, debent contrahere in forma ecclesiæ. Nec ad id compelli possent, cum antea nec sponsalia dici potuerunt propter inhabilitatem ad contrahendum matrimonium, lege ecclesiastica repugnante. argum. cap. 1. de re iudi. & arguendo de facto iudicis ad factum partis. l. si ob causam. C. de euiet. Socin. l. 1. §. per seruum. nu. 7. ff. de acqui. posses. sed factum iudicis contra Canones est ipso iure nullum, per text. in dict. cap. 1. ergo & partis. tex. in l. non dubium. C. de legib. Item & secundo, quod requiratur nouus consensus ad matrimonij perfectionem vltra Papæ dispensationem. Henri. in cap. fin. col. 2. de cond. appol. Cardi. & Panor. in cap. super eo. eod. titul. tom. Roseila. verb. Matrimonium. §. 13. Felin. in cap. significantibus. nume. 9. ad finem. de offic. delegat. Magister Franciscus à Victoria in repet. de matrimonio. in 1. part. num. 9. Arcti. consil. 142. colum. 4. nu. 1. & in l. apud Iulianum. §. constât. colum. 3. de legat. 1. quam legem de-

clarat simul cum l. cum seruus. plures ad id adducens, fatetur hanc communem opinionem esse. & Ferdinand. Loazes in tracta. de matrimo. 12. dubio. in princip. Couar. in epitom. quarti Decreta. 2. part. cap. 3. num. 7. Additio. Decij in l. ea quæ raro, sub nu. 4. ff. de regul. iur. firmat communem, vbi citat tenentes contrarium. & Couar. vbi supra, qui existimat, eueniente conditione esse iudicanda sponsalia de futuro, & non matrimonium, quod ipsi magis placet, & sic ex vi pactiois possit compelli, vt in sponsis de futuro latè supra habitum est. Ex quibus infertur, quod adueniente dispensatione si non consenserunt per verba de præsentis in matrimonium, vel per copulam coniugalem, quod non est matrimonium, ac poenitere possunt saltem ex causis, quibus sponsalia de futuro impediuntur ex iuris institutione, per dicta in superiori quæstione. & ex notatis à Couar. vbi supra cap. 3. nu. 7. & fusius ex Victoria in allegata repe. 1. part. vers. sed restat. nu. 9.

Dubium est, Duo contraxerunt matrimonium clandestinè tali modo, quod per testes non potest probari: qui non audent reuelare parentibus, ex præcepto ipsorum contraxerunt singuli eorum matrimonium secundo loco, vir cum Anna, vxor cum Petro: Petrus & Anna sunt in bona fide, quia ignorant primas nuptias: nunc isti, qui sic contraxerunt, volunt huic morbo querere medelam? In primis igitur sciendum est, quod primum matrimonium est validum, secundæ verò nuptiæ adulterinæ existimantur, cum stante primo inter coniuges non potuit esse secundum cap. gaudemus. de diuort. text. in capi. Dominus noster. ibi, relictis adulterinis complexibus ad priorem coniugem reuertatur. de secund. nupt. ergo sunt in peccato mortali: & cum certò sciant practice impedimentum, quilibet eorum nec exigere, nec reddere poterit sine peccato debitum. Casus insignis in cap. inquisitioni. in princip. de senten. excommu. ibi, Vtrum alter coniugum pro certo sciat impedimentum coniugij, propter quod sine mortali peccato non valet carnale commercium exercere, quanuis illud apud ecclesiam probare non possit &c. Dicit huic dubio statim, quod in hoc casu primò debet potius excommunicatio nis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale. & ibi gloss. verbo, humiliter. ergo videtur quod debeant reuelare existentibus in bona fide, ex qua reuelatione introduci speratur omne malū. nam posito vno inconuenienti, plura sequi solent, vt Philoso. ait, maximè hoc in loco, in quo eorum confessio non valet ad dissolendum matrimonium contractum, nisi alijs testibus probetur legitimis non potuisse contrahi ratione primi. It-

rum erit aliud inconueniens, quòd inter ipsos con- iuges ex hac reuelatione, vel denegatione debiti per scientem impedimentum verisimiliter indu- ceretur odium, & sequi possent grauiora delicta, fortè mors coniugis, quamobrem dissimulandum potius esse consulendum fore visum est, ne per- ueniat ad notitiam alterius quantumcunque graue sit impedimentum, quod deficientibus testibus aliàs dissolui ab ecclesia in foro exteriori non pos- set, etiam si esset soror & filia in simul vxor talis, quæ cum patre & fratre contraxisset bona fide, & mater vtriusque coniugis reuelauit in confessio- ne sacerdoti se habuisse copulam carnalem cum suo filio, eo ignorante esse suam matrem, sed exi- stimando esse pedisequam, seu famulam suæ ma- tris, quæ se supposuit loco ipsius famulæ, cum qua desiderabat copulam habere, ipseque filius statim recessit, ignorando fuisse matrem, & concepit ex eo sicut Thamar filiam, quam mater tanquam ex- positam educauit: & filio reuerso ex longo itine- re post longum tempus eam inuenit in domo ma- tris, & coniūxit matrimonium cum ea in facie ecclesiæ, ignorando impedimentum, quia mater semper tacuit, ne de tali flagitio infamaretur, quòd consuli oporteret confessorem in hoc casu mulie- ri? Et responsum fuit à doctissimis quòd taceat, ne eos constituat in mala fide, & ne sequantur scan- dala, & damna, quæ ex tali reuelatione inuili se- qui possent, ipsaque de suo peccato pœniteat. Er- go coniungendo hanc responsionem cum casu primo meæ quæstionis, idem dicendum est in eo. Et si potuerit, petat dispensationem coniug, qui scit impedimentum. Et taceat, cum istud sit minus malum: cum ad suum dictum non possit, nec de- beat dissolui matrimonium in facie ecclesiæ con- tractum. Comprobatur ex cap. duo mala. 13. dist. & ex Aristotel. lib. 5. Ethicor. cap. 3. quo loco ait, minus malum boni vicem habere, si maiori malo comparetur. Et confirmatur ex his, quæ tradit Couar. in Epitom. 4. Decretali. 1. part. ca. 4. nu. 9. Tum etiam, quia sequeretur absurdum maximū, si contrarium consuleretur in specie proposita. er- go text. in dict. ca. inquisitioni. non debet exten- di ad hunc casum, ex his, quæ notat Aymon Cra- uett. de antiquita. temporum. 4. part. 5. videamus modò. versu. Quinta datur limitatio. num. 11. fol. 130. columna. 4. Quæ omnia supradicta licet vera sint de iure antiquo hodie tamen huiusmodi ma- trimonia taliter contracta sunt nulla, si non serue- tur forma. de qua in Concil. Tridentino. vt infra (Deo dante) latius dicemus. Forfan ista quæstio possit habere locum in contrahente sponsalia de futuro, ita clâdestinè vt probari non possint: quo inquam casu procederent supradicta.

Circa præmissa dubitatur, Aliquis contraxit

matrimonium cum Catharina, quæ erat nupta vi- ro alicui eo tempore: sed ducta & inducta ex fal- sis probationibus & coniecturis de morte prioris coniugis, cum isto secundo se ipsam matrimonio copulauit, ex licentia habita ab ordinario ex di- ctis falsis allegationibus obtenta iuxta Concilium Triden. sessio. 24. cap. 7. incipienti multi ad finē. Qui verè viuebat, prior scilicet, maritus post ali- quod tempus venit, & petijt suam vxorem ratio- ne matrimonij præcedentis: & facta probatione de priori coniugio, fuit ei adjudicata, & tradita, & secundum pronuntiatum nullum. Tandem mor- tuo primo viro, secundus vult eam: at ipsa ipsum in coniugem habere, est dubium an possit? & ca- su, quòd possit, debeant solennitates requisitæ. Ad Concil. Trident. sessio. 24. de reformatione. cap. 1. consensus, & alia iterari: an ratione prioris consen- sus sit matrimonium per ratihabitionem sine alio actu nouo ad consentiendum in matrimonio ex- presso. Quantum ad primum est notum, quòd fi- des matrimonij habita inter eos coniuges putati- uos bona fide fuit facta, ac proinde non præstat impedimentum, quod mortuo primo coniuge possint de nouo copulari, quia eam carnaliter non cognouit tanquam adulter, nec fides fuit da- ta de matrimonio ineundo cum ea, mortuo pri- mo. ex text. in capi. significasti. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adulter. vbi matrimonium con- tractum cum concubina dummodo non fuerunt machinati in mortem prædefuncti coniugis, nec eo viuente dederunt fidem de matrimonio con- trahendo valet. Sed sic est, quòd in casu præmisso bona fide contraxerunt, & si viuente primo viro fuit adulterium, & non matrimonium, tamen cum fides vlla fuisset data, nec tractatus de morte ip- sius mariti, valuit tale matrimonium secundo con- tractum. glo. in capi. super hoc. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adulter. in glo. 1. ibi, ita mo- dificantem illū textum. cap. 1. ibi, qui scienter. con- tra canones. & cap. cum haberet. eod. titu. Sed hic ambo iusta ignorantia ducti contraxerunt matri- monium viuente primo, ergo eo mortuo, vt di- ctum est, non debent prohiberi contrahere, cum edictum de matrimonijs contrahendis sit prohibi- torium: quia omnibus, quibus specialiter non est prohibitum, censetur permissum. text. in signis in cap. cum apud. de sponsali. Sed isti hoc casu non re- periuntur impediti, ergo censentur permissi. Quia vbi non est culpa, nec pœna debet esse: & cui non competunt verba edicti, nec eius dispositio com- petere debet. Colligitur decisio huius quæstionis ex Ioan. Maior. in. 4. sent. dist. 37. q. 1. col. 1. Quod est optimum pro interpretatione. c. super hoc. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. & l. si. tit. 2. part. 4 & quæ ibi notat Gregor. Lopez.

Ex quibus respondendum erit ad secundum, matrimonium contractum scienter, vel ignoranter vi uente primo fuisse nullum, ac proinde consensus habitus eo superstite fuit nullus, & sic sacramentum nullum: ideo oportet, quod nouo consensu perficiatur post mortem primi viri, & solennitates debite huic sacramento debent interponi, quia ut ex tunc matrimonium fuit declaratum nullum, quia verè non potuit inter eos esse. text. est in cap. in presentia. de sponsalib. ibi Consul. ergo tua. T. R. quod quantumcunque annorum numero ita remaneant, uiuentibus uiris suis, non possunt ad aliorum consortium canonicè conuolare, nec auctoritate ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.

Secundo est tex. in cap. de secundis nuptijs. ibi, quod si post hoc de priori coniugis vita constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad priorem coniugem reuertatur. ¶ Ad idem & tertio est tex. in cap. cum per bellicam. 34. quæst. 2.

Quarto istam partem tenet Magister senten. in 4. distin. 38. cap. finali. ubi postquam retulit text. dict. c. cum per bellicam. inquit. Exijs ostenditur illos, qui taliter iunguntur, ut credant vitum inreremptum, per ignorantiam aliquam excusationem habere de peccato, & tantum primam copulam esse legitimam, non secundam, veniam tamen habere, si careat opprobrio malæ uoluntatis. Quæ uerba sunt optima ad excusationem mulieris, & Tirij contrahentis matrimonium.

Præterea habere in simul plures uxores nunquam alicui licuit, nisi ex speciali priuilegio & dispensatione diuina, ut est optimus tex. in ca. gaudemus. §. quia uero. de diuort. Tradit Anto. 3. parte summa. tit. 14. ca. 10. §. 2. cum alijs pluribus citatis à Doctore Couar. in Epitom. super. 4. Decreta. 2. part. ca. 7. §. 3. ergo si nunquam licuit, nec nunc permissum censetur: & sic prædictum matrimonium, ac consensus, & cætera in eo adhibita fuerunt nulla, & tanquam si non essent. Quia qui primitiua inficit, deriuata vituperat secundum Philo. teste Bald. in l. fin. C. de verb. signi. Et est optima. l. 56. titul. 5. partit. 5.

Ex quo clare deducitur, quod cum matrimonium secundum fuit nullum ex consensu in illo adhibito, ex nouo debet conualidari. tex. in cap. pen. de eo qui dux. in mari. gloss. & doct. in ca. 1. eod. tit. Boeri. aurea decisio. 263. num. 26. Ad hoc etiam est tex. in ca. accepisti. & ibi glo. de sponsa. duo. ubi matrimonium secundum, de quo est nostra quæstio, uiuente altero coniuge, est nullum, & nunquam ex eodem consensu recipit validitatem. Idem probat casus in cap. licet. eod. titu. & in cap. tuas dudum. ibi, consensus & cætera cum ipso coitu frustrantur. Accedit etiam huic sententiæ

glo. in cap. cum apostolica. de sponsali. ubi ad inducendum matrimonium de nouo, requiritur nouus consensus, cum ab initio fuit illegitimus, & nullus, lege aduersante, propter primum matrimonium, ergo solennitates debent reiterari tanquam si nunquam fuissent, cum regulentur secundum naturam matrimonij, cui accesserunt. argu. text. in l. fina. C. non num. pecunia.

Quæ autem dicit Sacerdos cum benedicit nuptias, est forma accidentalis, & non de substantia matrimonij, secundum August. de Ancho. prout eum refert diuus Anto. 3. par. titu. 14. ca. 9. §. 3. Sed consensus est substantialis, sine quo matrimoniū consistere nequit. cap. tua nos. & cap. cum locum. de sponsali. ergo ipso deficiente, cætera corruerunt, ac per consequens de nouo sunt iteranda in forma debita: cum actio semel extincta, amplius non reuiuiscat. l. qui res. §. arcam. ff. de solutio. Sed sic est, quod consensus primus fuit nullus, ac per consequens inuidum matrimonium, ergo & omne eius accessorium. Nam, ut inquit Aristot. 1. Physico. ca. 4. nihil unquam ex eo, quod non est, fieri, atque oriri. Quia ex nihilo, nihil gignitur, & sic debet reiterari in forma debita. Quia non dicitur factum, quod aliter est factum, quam debuit. cap. qui ex timore. de regu. iur. Syluest. verb. Restitutio. 8. quæst. 5. versi. Tertio quando restituens &c. Et ubi principale non tenuit, nec accessorium. ca. inter dilectos. de fide instrum. quem tex. ad id citat Ioan. Monachus in suo defensorio iuris. cap. contra priuilegium. num. 2.

Præterea augmentum debet regulari secundum naturam sui præexistentis, seu eius, cui accedit. l. etiam. ubi Barto. & doct. C. de iure dot. & in l. inter sacerum. §. cum inter. ff. de pact. dotali. Ponit istam regulam Albertus Brunus in tract. de augmento & diminutione monetarum. fol. 8. col. 3. quam firmat, & corroborat quinque modis. Et sequitur Ioan. Bernar. in tracta. fallentia. regul. 57. incipien. Augmentum. Sed solennitates adhibite sunt ad augmentum sui principalis, cui accedunt, qui est consensus, sine quo nullo modo stare possunt. ergo &c.

Facit etiam: nam ea, quæ de facto sunt facta, de facto reuocantur. Ratio, quia nullum habuerunt effectum. glo. in l. minor. ff. de cuius. quam singular. dicit Ioan. Bernar. in dict. tract. regula. 69. in cap. Carceratus. ubi ponit & limitat per eam dictum quotidianum, & ualde necessarium Barbatius in capit. 1. in. 1. lect. colum. 1. de iudici. quem uideatis. Sed sic est, quod in casu proposito omnia, tam consensus, quam cæteræ solennitates nullæ fuerunt propter primum matrimonium, ergo reiterari debent, tanquam si nullo modo præcessissent. Nam quod nullum est, infirmari, nec confir-

confirmari potest. l. si expressum. ff. de appellat. l. stipulationes, quæ proprijs viribus non subsistunt. ff. de actionib. & obligatio. Bald. in l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. & conduct. in finalibus verbis. Sed ita fuit in nostro casu, ergo de nouo requiritur consensus in forma solenni vnâ cum alijs solennitatibus &c.

Item quod à principio nullum est, tractu temporis non conualefcit sine nouo consensu. cap. 1. in princip. de sponsat. impube. lib. 6. Optime per Loazes in tracta. matri. in. 1. dubio. fol. 67. Sed in casu nostro fuit huiusmo. ergo &c.

Et cum in præsentia fuerit separatum secundum matrimonium, non est dubium, quòd nullæ reliquæ sacramenti remanserunt in eo propter primum. Et quòd solennitates sint reiterandæ, patet ex Hostien. quem ibi Ioan. Andr. refert, & sequitur in cap. in præsentia. de sponsalib. super glo. secunda. in hæc verba. Sed nunquid postea publicabitur tale matrimonium in ecclesia, dixit Hostien. quòd non, quia posset hoc inducere scandalum supra de resc. nullis. sed sufficiet publicatio simpliciter facta apud episcopum. de clandest. delponfa. cap. 2. qui pœnitentiam iniunget, & carnale commercium suspendet ad tempus. Cum vterque reperiatur in culpa, secundum ea, que notantur in capit. cum in apostolica. supra eo. Et in istis casibus matrimonium & si nullum propter primum adhuc pronuntiatum non fuit tale. vt in casu nostro. ergo &c.

Præterea habitas, quæ erat necessaria in principali, hoc est in matrimonio, eadem erat necessaria in accessorijs. l. potior est. §. si de futura. & ibi. Bald. ff. qui potio. in pign. habe. vbi summat illum text. tempus, quod inspicitur in principali, inspicitur etiam quo ad accessoria. ergo tempus præsens, & non futurum. Et sic secundum tempus præsens debent reiterari solennitates, vna cū consensu &c.

His etiam accedit. Nam accessorium regulatur secundum tempus & naturam principalis. l. insulam. ff. qui potio. in pign. habe. & l. creditor. & l. Lucius. eod. titul. secundum Bald. in l. potior est. colum. 2. ff. qui potio. in pigno. habeantur. & præfertur ille, in cuius actus prius habuit effectum, l. quoties. C. de rei vendicatio. Sed ita est in casu nostro propter primum matrimonium illo tempore contractum, quo habuit effectum plenum, & secundum hac causa nullum habuit, & sic omnes solennitates fuerunt nullius operationis, ac per consequens sunt reiterandæ in forma solenni, & specifica.

Facit, Nam matrimonium contractum cum secunda viuente prima, per mortem primæ non reuualidatur cum secunda Panormi. in capit. con-

fuluit. colum. 2. de conuersio. coniuga. Nam cum à principio non tenuit, tractu temporis non conualefcit. regula. Non firmatur in. 6. Confirmatur ex Gabriel. in. 4. distinct. 36. quæstio. 1. artic. 3. vbi quærit, An matrimonium liberi cum ancilla, quæ liber contrahendo credit esse liberam, ratificetur per subsequenter copulam. Et quia ibi defuit consensus, dicitur quod non.

Dubium præterea potest esse tale, Vtrum matrimonium contractum à iuvene (postquam religionem post discretionis annos ingressus est, animo mutandi omnino vitam, & intra nouiciatus tamen annum egressus est ad secularem vitam & habitum) sit validum? Respondendum est validum esse tale matrimonium. Snadetur. Nam in specie proposita non fuit votum solène expresse, nec tacite, ergo non est causa cur matrimonium non sit validum. ex text. in capit. vni. de vot. lib. sexto. In oppositum tamen gratia disputationis videtur facere text. in capit. non solum. §. vobis. de regula. libr. sexto. ibi, aut euidenter consistit. quo tex. probatur per assumptionem habitus nouitiorum cum proposito mutandi vitam absolute induci professionem. capit. consulti. ibi, proposuerit absolute vitam mutare. de regula. & capit. statuimus. eodem titu. & capi. beneficium. de regul. libr. sexto. Sed prædicta iura non obstant: quia iste casus non habet vim professionis tacite, vel expresse, quo ad matrimonium dirimendum, licet tanquam votum simplex impediret contrahendum. text. in dict. capit. non solum. cum similibus. in fauorem animæ nouitij, & propter ius religionis noluit impedire monachos ab impetitione istius, ne redeat ad seculum, quippe cum si votum simplex in seculo de ingressu religionis fecisset, religio pro obseruatione voti contra ipsum agere possit. argumen. capit. licet. de vot. nec capit. beneficium. obstat, quia renuntiatio beneficij, quam iste nouitius ex facto suo præsumitur facere, dum manifestat omnino vitam velle mutare, tunc sufficit ad hoc, vt beneficium possit alteri conferri, quæ tamen non sufficit ad professionem tacitam, vel expressam, ista ergo duo non parificantur, nec in textu æquiparantur. Sed nec quo ad vacationem beneficij hic casus æquiparatur: quia in professione tacita, vel expressa est vera renuntiatio, hic autem est præsumpta, quare &c. Pro decisione huius dubij in specie proposita pro hac parte est sententia Panormi. in capit. consulti. nume. 3. de regula. Syluest. verbo, Religio. 3. quæstio. 19. versu. Quarto induciur. Caieta. in tracta. 17. quæstionum. respons. 3. quibus in locis præmissa tenent. Hodie tamen sicut antiquitus professio etiam tacita, siue expressa ante annum non valebat, & ita ad omnes effectus exten-

ditur. ex Concilio Triden. sessio. 25. cano. 15. in-
cienti, In quacunq[ue].

Que el parayso. In paradiso terrestri institutum
fuisse à Deo matrimonium, & in statu innocen-
tia, constat Gen. 2. ex ore primi parentis è somno
illo diuin ore

furgentis, ac
pphetizatis,
dicendo, Hoc
nunc os ex os-
sibus meis. &
caro de carne
mea: quòbrè relinquet homo patrè & matrè, &
adhærebit vxori suæ. Et quòd sit à Deo institutū,
probat ex Christi testimonio ad hunc locum
referentis Matth. 19. vbi ait, Quos Deus coniun-
xit, homo non separet. cap. deinde. 26. dist. ca. lex
diuina. 27. quæst. 2. & c. sunt qui dicunt. ea. causa
& quæstione. c. de infidelibus. de confang. & affi.
Ricard. in. 4. senten. dist. 26. arti. 1. quæst. 3. Panor-
mit. in cap. fin. col. vltim. num. 6. de sponsa duor.
Ias. in. l. captatorix. num. 10. ff. de lega. 1. Ludoui.
de Sardis in tract. de naturalib. libe. ac successione
eorum. 1. part. §. 1. quæst. 3. Cõstat etiam quòd est
sacramentum, vt suprà in. 1. glos. habitum est. Et
omnia sacramenta fuerunt instituta à Christo, vt
etiam patet ex Cælio Rhodigino libr. 28. antiqua-
rum lectionum cap. 19. & in concilio Tridentino
sessio. 7. cano. 1. in hæc verba. Si quis dixerit sacra-
menta nouæ legis non fuisse à Christo Iesu Do-
mino nostro instituta, aut esse plura, vel pauciora
quam septem, videlicet Baptismum. Confirma-
tionem, Eucharistiam: Pœnitentiam, Extremam
vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, Anathe-
ma sit. Ad idem est text. solennis in. c. vni. de vot.
lib. 6. ibi, dum ait, Matrimonij verò vinculum ab
ipso ecclesiæ capite rerum omnium conditore ip-
so in paradiso, & in statu innocentia institutum
vnionem, & indissolubilitatem acceperit. l. 4. titu-
lo. secundo. part. 4.

Præterea dubitatur, Quæ fuit causa institutio-
nis coniugij? Prima potuit esse, vt consuleretur ge-
neri humano per coniunctionem maris & foemi-
næ: nam masculus per se hoc facere non poterat
solus secundum naturam, ideoque bonum fuit ei
adiungere sociam in officium naturæ humanæ, vt
Gene. 1. & 2. Crescite, & multiplicamini. Et quæ
notat. S. Thom. 1. 2. quæst. 102. art. 5. Ad tertium.
Pro hac ratione conducit illud Platonis lib. 31. de
republica, vel de iusto. dialogo. 2. dicētis, Fit utiq[ue]
ciuitas, vt existimo, quandoquidem nullus no-
strum ex se ipso sufficiens est, sed multorum indig-
et. An vero tu putas aliquid extitisse ciuitatibus
constituendis initium? Nullum aliud, inquit ille.
Sic itaque alius aliumque sibi & ad vsum alium ad

iungentes, cum multis indigeamus, multos in ha-
bitationem vnã communicatores adiutoresque
congregauimus, quem cœtum ciuitatem nos ap-
pellamus. Igitur indigentia generis humani fuit
causa institutionis matrimonij, & sic in officium

fue instituydo que es
el parayso^b: y por el
estado: que fue esta-

naturæ, eo
tempore fuis-
se apparet.
Huius verò ef-
fectus fuit ex
eo, quod alit,
auget, cõpar

sibi progignit, sufficitque, vt declarat optimè Lu-
douic. Cælius Rhodiginus lib. 28. lectionum anti-
quarum. capit. 13. Tum etiam, vt esset prima hu-
manæ societatis copula, quæ amicabilem quan-
dam coniunctionem, alterius quidem regentis, al-
terius obsequentis amplecteretur. Genes. 2. & 3.
Sanct. Thom. in. 4. senten. dist. in. 26. quæst. 1. Ari-
stote. 1. Politic. cap. 1. cap. ius naturale. 1. dist. in. l. 1.
§. ius naturale. ff. de iusti. & iure. vbi Fortun. num.
77. reprobatur illud Platonium, matrimonia etiam
debere esse communia, & sic vxores, quod à tanto
viro alienum est, etiam considerata ratione natu-
rali. De qua per Fortun. vbi suprà. Quia etiam
simplex fornicatio, vt alibi in priori parte dictum
est, non est dubium esse aduersus ius naturale, er-
go non est admittenda. Postea verò fuit institutum
in remedium concupiscentia post peccatum
originale contractæ. text. in capitul. nuptiarum.
27. quæst. 1. & Concil. cano. Colonienfis tituli. de
matrimonio. §. est autem pag. 363. Magister in. 4.
sententia. distinct. 26. capit. 2. Richard. arti. 3. quæ-
stione. 2. D. Thom. 3. part. quæst. 41. & quæst. 42.
Turrecremat. in summa. 27. quæst. 1. gloss. in cap-
it. quomodo. verb. perfe. 31. quæst. 1. vbi probatur
matrimonium in statu naturæ lapsæ, & sic post
peccatum institutum in officium naturæ propter
sobolem, & fornicationem pellendam. text. in cap-
it. sicut non omnes. §. his ita. 32. quæst. 2. vbi ad-
ducitur illud beati Pauli in priore epistola, quam
scripsit ad Corinth. cap. 7. Propter fornicationem
vnusquisque habeat suam vxorem, & vnaquæque
habeat virum suum. Ad idem est gloss. in summa
27. quæst. 1. quæ magistra est in hac materia.
Ex quibus infertur matrimonium contrahen-
dum fore principaliter ob causam generationis,
& fornicationis vitandæ. Si tamen ex alijs causis
contrahatur, non ritè contrahitur, tamen venit
matrimonium. text. in cap. tua nos. desponsalib.
vbi Panormi. hoc notat. Et est de mente gloss. in
sum. 27. quæst. 1. D. Thom. in. 4. dist. in. 30. quæst.
1. arti. 3. Maior dist. in. 26. quæst. 2. Couar. in epito-
me. 4. Decretal. 2. part. cap. 1. §. vni. num. 7. Et pro-
bat. l. 4. titu. 2. part. 4. Et hoc intellige principi-
liter,

liter, quando contrahit ob concupiscentiam diuitiarum, pulchritudinis, vel generis, vel huiusmodi: non tamen si in consequentiam ad id moueatur: nam non peccaret (meo iudicio) nec venialiter, appetendo ob bonum finem mulierem diuitem, pulchrā vel huiusmodi. Et est de mente Ant. Archi. Florē. 3. part. tit. 1. cap. 19. §. 9.

¶ Tres bienes se señalan, Fe. Concord. ca. omne. 27. q. 2. omne, inquit, itaq; nuptiarum bonum impletum est in ipsis parentibus Christi, proles, fides, sacramentum. Prolem, cognoscimus ipsum dominū: fidem, quia nullum adulterium: sacramentum, quia nullum diuortium. l. 3. titu. 2. part. 4. & ibi Gregor. Lopez. c. sicut non omnes. in fin. 32. q. 2. glo. in sum. 27. q. 1. Domi. Sotus in. 4. sentent. dist. 31. q. 1. art. 2. & Ludo. Cæli. lectionum antiquarum 28. cap. 19. Fides enim requiritur in matrimonio. Fides nāque siue consensus, siue pactionis est seruanda. c. duobus. 27. q. 2. capit. 1. de sponsa duorum. Tum etiam, quia fides est seruanda, ne commisceantur cum altero, & sic ne committant adulterium, nam in hoc ad paria iudicantur. c. intelleximus. & cap. tua fraternitas. de adulte. c. nihil iniquius. 32. quæst. 6. glo. in. c. dilecti. de exceptio. l. 4. titu. 7. lib. 4. fori. Quod tamen intellige, si agatur ciuilitate ad separationem tori, vel amissionem dotis, vel donationis propter nuptias. Nam sicut mulier perdit dotem propter adulterium suum, lucratur donationem propter nuptias propter adulterium viri. gloss. in cap. primo. verbo. reciperet. vt lite non contesta. Idem not. Panormit. ibi nume. 3. & approbat Hippoly. in repeti. l. vnica. C. de raptu virgi. colum. 12. nume. 60. Ego tamen do gloss. consi. in verb. priuilegium. in cap. apud misericordem. 32. quæstione. 1. Hinc est, quod quando maritus tenet concubinā, vxor si committat adulterium, non perdit dotem. Ita Paul. de Castr. consil. 402. libr. 1. quem refert & sequitur Deci. in. l. semper in contractibus. numer. 5. ff. de regulis iuris. Hippolytus in. l. patre. numero. 10. ff. de quæstionibus. Si tamen agatur criminaliter, non obstat exceptio adulterij opposita aduersus virum per mulierem adulteram, nec impedit quominus puniatur. l. secunda. titu. 15. libr. 8. ordina. ibi, *Y que la muger no se pueda excusar de responder a la acusacion del marido, o del esposo, por*

do de innocencia: en el qual tres bienes se señalan: Fe, y Generacion, y Sacramento. Y por esto se requiere en el cōtracto del matrimonio ma-

que diga que quiere prouar que el marido, o esposo come esto adulterio.

Quam intellige, quando agitur principaliter publico iudicio. vt in capit. apud misericordem. §. publico. 32. quæst. prima. l. secunda. §. si publico. ff. de adul-

yor solénidad que en otro algun sacramento. Porende establecemos y mandamos que todos los sacramentos se hagan por aquellas palabras que

ter. Secus tamen, si incidēter, vt mutua delicta saltem ciuilitate compensatione computentur, vt prædictum est. Et est optima de claratio ad leges huius reg-

ni, scilicet ordinam. Idem tenet Ioannes. Lup. In. l. 81. Tauri. nume. 4.

Sic igitur primum est fides, ne post vinculum coniugale cum alio, vel alia coatur. capit. ex parte. infra isto titulo. Et tenet Magister sentent. in 4. distinctione. 31. capit. 1. vbi Diuus Thom. quæstio. 1. artic. 2. Ad tertium. & vt se adinuicem diligant, & debitum reddant, se ipsosque fideliter & incorrupte custodiant. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. soluto matrimo. ibi, Quid enim tam humanum est, quā vt fortuitis casibus mulieris maritum, vel vxorem participem esse dicit gloss. verb. participē esse. quia vnū corpus, & vna anima sunt.

Proles, vt amanter suscipiatur, religioseq; educetur, secundum Magistrum in loco citato. Et exponit latius Hostien. in summa huius tituli. rubricella. de matrimonijs. §. Et quare contrahatur matrimonium. colum. secunda. & in hoc versatur utilitas publica. l. prima. ff. soluto matrimonio. ibi. Cum dotaras esse fœminas ad sobolem procreandam, replendamque liberis ciuitatem maximè sit necessarium. Et effectus matrimonij debet esse in officium naturæ ob sobolem procreandam. capit. primo. de frigid. infra. ibi, Volo esse mater, volo filios procreare, & ideo maritum accepi. Et hæc intentione debent esse contrahentes, saltem habitualiter. l. 3. titu. 2. parti. 4.

Ex quo inferitur, quod omittens accedere ad vxorem causa vitandæ proles peccet, cum repugnet bono matrimonij, & utilitati reipublicæ, vt prædictum est. gloss. in capit. aliquando. verb. & si ab initio. 32. quæstione secunda. Tum etiam, quia excludit illud, Crescite, & multiplicamini, Gen. 1. & capit. 8.

Inferitur etiam prolem fœmininā sicut masculinam eadem frontis serenitate & alacritate animi recipiendam fore, gratias offerendo summo

Deo, non faciēdo in vtrumque sexum differētiā Nec murmurandum est ob nimiam paupertatem, si forte contingat. ¶ Et quod non sit faciendum discrimen inter masculos & foeminas, est. l. qui duos. ff. de legat. 3. ca. fina. de concess. præben. glo. in c. quoniam inuestituras. 16. quæstio. 7. vbi foemina præsentat sicut masculus. Roch. Curt. in tracta. iuris patrona. verbo. competens. Bonus text. in l. maximum vitium. C. de lib. præterit.

Hinc etiam inferitur concubitus non causa reddendi debitum nec prolis procreandæ esse peccatum mortale, si ipse hac deliberatione cognoscit tanquam si accederet ad alienam, non tamen si sicut ad propriam, nam hoc in casu non peccaret. secundum Ricard. in. 4. senten. dist. 31. art. 3. q. 3. post Magist. ibi cap. 5. D. Thom. q. 2. arti. 2. Durand. q. 4. Palud. q. 2. artic. 2. Maior quæstio. vnica. versicu. Quinta conclusio. Bonau. q. 2. arti. 2. Scot. q. vnica Iaco. Almain in. 4. sent. in materia de cibi temperantia. Syluest. verb. debitum quæstio. 11. Angel. verb. Debitum. §. 23. Et sic sit conclusio prima.

Cognoscens vxorem causa satiandæ libidinis, tantum peccat venialiter, non tamen mortaliter, ex communi Theologorum in loco præcitato. Ex qua patet lapsus fuisse supplementum Gabriel. in 4. senten. dist. 31. q. 1. art. 2. colum. 4. versi. Conclusio septima. dum tenet peccare mortaliter. Sed potest intelligi eius opinio in conclusione sequenti. 2. Et pro hac conclusione est text. in cap. sicut non omnis. §. fin. ibi, Quod enim præter intentionem generandi fit, non est nuptiarum malum, sed est veniale propter nuptiarum bonum, quod est tripartitum, scilicet, proles, & sacramentum. 32. quæstio. 2. & capi. seq. incip. Quicquid. ibi, nec illud propter nuptias admittitur, sed propter nuptias ignoscitur.

Comprobatur ex Augusti. in lib. de bono coniugali. cap. 6. & 7. Coniugalis, inquit, concubitus generandi gratia, non habet culpam, concupiscentiæ verò satiandæ, sed tamen cum coniuge, propter tori fidem, venialem habet culpam. Idem tenet Magist. sententiarum loco iam citato.

Et quādo coitus carnalis inter coniuges inducat mortale, est videndus frater Minorita in Specul. conscient. lib. 2. cap. 33. Et istam conclusionem, quod cognoscere vxorem modo designato in conclusione non sit mortale, sed veniale, tenet Diuus Anto. 3. part. tit. 1. cap. 19. §. 8. & §. 10.

Secunda conclusio. Cognoscens propriam vxorem tantum propter libidinem, tanquam alienam, id est, quod eo animo est, quod idem esset facturus cum aliena, si non habuisset propriam, induceret mortale. Et ista conclusio colligitur ex mente communi doctorum in locis præscriptis. Quo loco intelligo Gabrielis supplementum, vt dixi

supra in prima conclusione. quauis ipsum reprobet Syluest. Prieras in loco iam supra proxime allegato. Sed meum non est reprobare tantum doctorem. argumen. cap. cum expediat iura iuribus concordare. de electio. lib. 6.

Et sic intelligo cap. Origo. 32. quæstio. 4. vbi habetur, quod adulter est amator ardentior propriæ vxoris. Cum ergo adulterium sit peccatum mortale, de quo per Magist. in. 4. sententia. distinct. 41. cap. fina. & sic cognoscens vxorem non causa boni prolis, vel fidei, sit eius amator ardentior, talis mortaliter peccat, cum æquiparatorum eadem sit ratio, ac per consequens iuris dispositio. Nam habet locum eo in casu, quo tanquam adulter causa satiandæ libidinis ipsam vxorem cognoscit modo dicto in hac secunda conclusione.

Vel text. in dict. c. Origo. dicit adulterium ad exaggerationem criminis, non tamen inducit veritatem adulterij. Sed debent abstinere, ne peccet etiam venialiter. Et sic per similitudinem dicitur adulter, vt ibi insinuat glos. in verb. Adulterium. in dict. c. Origo. 32. quæstio. 4. glos. pulchra, quæ plures solutiones in hoc ponit in capit. quicquid. 32. quæstio. 2. Et ibi citat alia iura, quæ tu inducere potes in oppositum primæ conclusionis vt peccet mortaliter. Tamen intellige secundum istam conclusionem.

Ardentior in suam est aliquantulum magis adulter, quam cum aliena, secundum Syluest. verbo. Adulterium. in principi. vbi refert S. Thom. 2. 2. q. 154. artic. 8. & ita dicit intelligendum fore text. in dict. cap. Origo. 32. quæstio. 4.

Dicimus tertium bonum matrimonij esse sacramentum. est text. in capit. sicut non omnes. §. fina. 32. quæstio. 2. & latè diximus matrimoniū esse sacramentum supra in quæstione, qua explicauimus, an matrimonium esset sacramentum, ibique differui, quid de contracto per procuratorem. Et dicimus sacramentum, quia debet esse perpetuum, & indiuiduum matrimonium, vt iam diximus in definitione matrimonij. Ex quo inferitur, quod si quis promouetur ad sacros ordines post consummatū matrimoniū, vxore etiam consentiente, quod matrimonij vinculum non dissoluitur: ac per hoc subinferitur, quod ei tenetur de necessarijs ad subsidium vitæ providere.

Similiter quod habet priuilegia mariti clerici, quæ sunt plura, vt dixi. l. prima. tit. 3. lib. primo supra. Cum verè eius vxor existat, & sola morte vinculum dirimatur, meritò ei competere debent priuilegia debita vxoribus, ratione mariti, & longè maiori ratione cum seruet castimoniam, & vitam præclariorem obtineat. l. 6. tit. 2. lib. 4. supra. vbi dixi de vxoribus seruantibus vitam vidualem, quod debent habere priuilegia marito-

rum prae defunctorū, in quorum matrimonio cen-
tentur perdurare. l. mulieres. C. de incolis. lib. 10.

In tantum est indiuiduum & validum sacramen-
tum, quod etiam si maritus esset effectus summus
Pontifex, teneretur reddere debicum vxori, prou-
dereq; ei de ne-

cessarijs. glo.
in cap. si quis
pecuniam. 79
dist. Quā glof
sē sententiam
reddidit singu.
Panor. in c. cō
stitutus. n. 10.
de conuers. cō

manda la madre san-
cta Iglesia: y los que
casaren sean tales que
puedan casar sin pec-
cado: y todo casamiē-

iuga. & in ca. licet. col. 2. de electio. & in ca. vxora
tus. col. si. n. 8. de conuers. coniuga. Deci. in c. licet.
col. 3. nu. 9. de electio. Albert. Trotius in lib. De ve-
ro & perfecto clerico. 2. cap. 8. num. 3. Ratio enim
est, quia matrimonij sacramentum sola morte sol-
uitur. glo. in c. licet. 32. q. 7. naturali, & non ficta.
Panor. c. cum sis. de conuers. coniuga.

Inferitur etiam, quod si resuscitaret quis, cū debe-
re redire ad priorem vxorē, & habiturum omnia si-
cut ante mortē. Quod intelligendam de morte mi-
raculosa, non tñ de naturali. gloss. est nota in d. ca.
licet. 32. quæst. 7. gloss. est etiam, quæ ponit quæ-
stionem in l. ex ijs. ff. de legib. De qua quæstione
vtrum resuscitatus sit restituendus tractat Panor.
& alij in cap. fraternitatem. de frigi. & malefi. nu.
4. vbi Præposit. colū. 5. nu. 14. Bartho. Brixien. in
q. Demi. 54. Alex. in l. si marito. n. 4. ff. soluto ma-
trim. Guiliel. Benedict. in repe. c. Rainūtius. verb.
mortuo. in. 1. nu. 2. 24. de testam. supra. Tiraquel. in
repe. l. si vnquam. verb. susceperit liberos. nu. 142.
C. de reuoc. dona. vbi aliqua in hoc adducit, quod
sit restituendus Barb. in clem. Gratia. col. 5. de
refc. Alex. las. post alios in l. Gallus. §. & quid si
tantum. ff. de lib. & posth. Syluest. in verb. restitui-
tus. in princi. Angel. verb. mors. §. Tertiō.

Est ergo sacramentum, vt coniugium non sepa-
retur, ob aliquā causam. secundū Magistr. in. 4. sent.
dist. 31. & Richar. ibi art. 1. q. 2. quod huiusmodi sa-
cramentum est principaliter bono fidei, & prolis.

Quod sit inseparabile, tenet glof. 2. in. ca. omne
itaque. 27. quæst. 2. & citat text. in. c. solet. 32. q. 2.
vbi matrimonium ad tempus non potest contra-
hi. Facit casus in capit. 1. isto titulo. & ibi dicitur.
Ex text. in dicta. l. 3. titul. 2. part. 4. gloss. in. l. 7. co-
dem titul. & partita.

Lex. 1. titul. 1. libr. 5. ordi.

d ¶ Concejramente, y no a furto. Concord. l. 5. titul. 3.
part. 4. quæ insinuat damna, quæ solent euenire
ex matrimonijs clandestinē contractis, & l. 10. ad
fin. titu. 1. part. 4. ibi, Y esto se entiende, si despues de

no se casare ella con otro contra voluntad de su padre. &
l. 49. in constitutio. Taur. Quæ leges regie cum
similibus prohibentes matrimonium clandestinē
contrahi sub diuersis pœnis, videntur in viroque
foro locum habere, cum adiuuent dispositionē iu-
ris Canonici, adijciendo

to se faga concejera-
mente y no a hurto d:
de guisa que si fuere
necesario q̄ se pueda
prouar con muchos.

ris Canonici, adijciendo
pœnam cōtra
rium facienti-
bus. Quæ au-
tem dicantur
matrimonia
clandestina at-
tento hodie
Trident. Con

cilio cōferte ad ea, quæ sum dicturus infra istamet
l. colum. 42. §. aduertendum est quod stante. vbi
agimus quando dicantur proprie & improprie ma-
trimonia clandestina, neque leges istius regni de
clandestinis loquentes, aduersari videntur iuri Ca-
nonico, & sic in subsidium ius regium erit etiā in
foro ecclesie seruandū. c. leges. dist. 10. vbi ait Ni-
colaus Papa, lege Imperatorum non in omnibus
controuersijs vtendum est, præsertim cum inuenia-
tur euangelicæ, ac canonicæ sanctioni obuiare. Er-
go si non obuiat, sed fortificat, ius regiū in adiuto-
rium erit admittendū. c. si in adiutoriu. 10. dist. &
per ea, quæ ibi in lectione ordinaria, & supra in
Proœcialibus quæstionibus, quæst. 3. à nobis ex-
plicata sunt. Quā sententiā confirmat gl. in clem.
Ne Romani. verb. tolli. de electio. dicens legē su-
perioris per pœnæ adiectionē posse iuari ab in-
feriore. Quā ibi cōiter omnes sequuntur secundū
Rochum Curti. in rep. c. fin. sectio. 3. nu. 22. versi.
Octauus casus. fol. paruo. 43. de consuet. Barba. in
additio. ad Bald. in l. pro grāma. C. commina. vel
epistol. Io. Baptist. in rep. l. omnes populi. n. 87. ff.
de iusti. & iure. Ludo. Gomez. in. c. vt animarū. §.
statuto. vbi est tex. pro hac sententia. de cōst. l. 6
nu. 55. Couar. in epito. 4. Decretal. 2. part. c. 6. nu.
17. Dueñas in tract. regul. cū fallētis, regul. 251. in
cip. Ep̄s statuēdo. Fel. in. c. quod super his. de ma-
ior. & obedi. & per istā sententiā fuit cōclusum in-
ter cōsiliarios Regis, qui. l. 49. Taur. cōdiderūt, eā
posse defendi, secundū Io. Lup. col. 1. Et est de mē-
te aliorū. ibi. ¶ Secūdo defendi pōt ista lex cū simi-
libus ex eo fundamēto. Quia qñ lex ciuili nō dis-
ponit circa substantiam, & valorē matrimonij, sed
circa qualitatē, ne malū inde proueniat, valet, & te-
net, sicut dicitur valere statutum adijciens, pœnā,
ne malis moribus ciuitas informetur. l. 1. de secūd.
nupt. & per alia, quæ tradit Fernand. Gomez A-
rias in. d. l. 49. nu. 37. & Ant. Gomez nu. 2. qui di-
cit validā, ac seruandā fore. ¶ Tertiō. Leges ciui-
les continentes honestatē, ac publicā & cōmunē

utilitatē tam à clericis, quàm à laicis sunt seruandæ. c. cōstitutus. de in integ. rest. c. cum venissent. de eo qui mit. in possess. & in. c. cum causam. de re iudi. Barba. in. c. cæterum. nu. 5. de donat. & quæ tradit Io. Lup. in. l. 70. Tauri. nu. 14. loquendo in lege retractus. & Decij. conf. 282. n. 7. & quæ diximus post Plateam in statuto laicorū de armis nō de ferendis, ligare etiā clericos. in. l. 2. verb. *que ninguos. q. fin. tit. 14. lib. 2. supra* & per ea, quæ dicit in materia ista Roma. in. singul. 442. incip. Capitulū ecclesiæ. & ibi additio. & Georgius Nathan in repet. c. quanuis pactum. col. 56. n. 171. de pact. libr. 6. Sed ista lex cum similibus prohibentibus matrimonia contrahi à subditis clādestinē, & sine parentū consensu, sunt hmōi, vt infra apparebit, explicando causas prohibitionis clādestini matrimonij, quæ sunt plures. Igitur firma erit dispositio huius & similitū legum, cum se accomoden pœnam adijciendo ad statutum iuris Canonici in ca. cum inhibitio. de clādest. desponsa. Istud sancitum, honestum & sanctū esse, ac rōnabile, eleganter, ac latē citando legem Hispaniæ ostendit Bartho. Chassanæ. in catalogo gloriæ mundi. 12. part. consider. 49. & Ioan. Corali. in lib. 1. miscellanearum iuris. c. 17. & ex Catelian. Cotta in memorialibus iuris. verb. Nuptiarum. pag. 374. versu. Tamen in contrarium fortiter vrgere videtur. Frācis. Curt. Senior. consil. 27. nu. 6. qui posteriores duo citant Bald. in. l. omnem. ad h. C. ad Tertul. dicentē, quod quāuis non valeat laicorū statutū puniēs contrahentē matrimonium, cum filia familiæ sine consensu patris, vt per Ioan. Andr. in. c. statutum. de hær. lib. 6. tamen quia tale statutum concernit bonos mores omnium, & maximē prudentium, tenet, non quia vetet substantiam matrimonij, hoc enim non pōt facere nisi Papa, sed quia punit malos mores, & in republica facinora seminantes. Sed quanuis Curti. & Catelia. ex multis singulare dictum retulerunt ipsum cōiter reprobatū esse firmarunt. Et sic pariformiter cessat fundamentum ex eodem Bald. adductum ab Anto. Gomez in. l. 49. Tauri. nu. 2. cum cōiter sit reprobatum in omnibus, vt patet ex Francisc. Curtio senio. in loco præcitato, dicens opinionē Bald. erroneam, & damnatam esse. ¶ Quarto ex eo probatur, cum videmus, quod leges passim imponunt pœnas contra blasphemos, periuros, vsurarios, & alios delinquentes, prohibēt que iuramenta interponi in contractibus, quod licitum, ac iustum esse propter Reipubli. tranquillitatem nullus sanæ mentis existimat fieri posse præsertim à principe, qui nullum in temporalibus recognoscit superiorem. Et sic Princeps Hispaniæ non intendit inualidare matrimonium, quod fieri ab eo minimē posset, cum sit circa spiritualia, prout tenet Laurentius Calca.

consil. 13. nume 8. & additio. Panormitani in. c. 2. super parte, Genere personarum. de his quæ vmetuesve causa fiunt. & Vital. à Gambanis in tractatu clausularum. pag. 473. Additionator Alberici in dictionario. verb. Leges. Et faciunt notata à Præposito, Alexandri in capi. sic omnes. notabili vltimo. 19. distinctione. Et Rodericus Suarez in repeti. l. secundæ. titu. *De los casamientos. libr. 3. fori. fol. 65. colum. 2.* Et est opinio recepta secundam Felinum in cap. 1. nu. 13. de sponsali. & Additionator Decij in. l. nuptias. post Decium ibi. nu. 9. ff. de regulis iuris. & Felinus in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitu. nume. 63. Couar. in epitome. 4. Decretal. 2. part. ca. 3. §. 8. nume. 6. vbi plura citat. Ergo cum Princeps circa substantiam matrimonij nihil disposuerit, debet meritò valere, per ea, quæ tradit Couar. in defensionem dictæ. l. 49. Tauri in epitome. 4. Decreta. 2. part. capit. 6. num. 17. Ex quibus defendi poterit nostra constitutio præsentis. l. quanuis plura in contrarium, adduci possent, quæ in præsentiarum adduci non debent, cum sit. l. Regia, loquens circa accidentalialia matrimonij, vt in simili docet Præpositus Alexandri. in ca. tanta. qui filij sunt legi. col. 13. nu. 18. qui est videndus, & sic sacrilegum esset de potestate legis Christianissimi Principis tractare contra. l. 2. C. de crimine sacrilegij. quicquid Alexander consil. 209. nu. 16. lib. 6. & Ioan. Crott. in. l. omnes populi. nu. 69. ff. de iust. & iur. dixerint in contrarium. Et sic procedunt ea, quæ dici solent, statutum inualidans matrimonium absque parentum licentia, esse inualidum ex communi relat. à Iafone in. l. 1. §. huius studij nu. 12. ff. de iust. & iur. & Decij. in. l. nuptias. ff. de regul. iur. Quia causa matrimonialis est Ecclesiastica. & spiritalis, & spectat ad ecclesiam. cap. 1. de consang. & affinita. Sortiturq; suam naturam à iure diuino Matth. 19. Quos Deus coniungit (inquit) homo non separet. Et sic Principes seculares nihil in matrimonio statuere possunt, ex capi. Ecclesia sanctæ Mariæ. de constitu. & in capit. fina. de reb. eccles. non alie. & Paluda. in. 4. sententia. distinct. 26. quaest. 3. articu. 3. conclusi. prima. & Ioan. Bernard. in tract. regularum cum fallen. regul. 698. incipien. Statutum, quo fit filiam exhæredari non posse ex eo, quod validè matrimonium contraxerit de iure Canonico etiā sine patris licentia requisita ab statuto secundum Parnormi. in cap. Tua fraternitas. num. 5. de despōsatione impuberum. & in ca. si. de secundis nupt. & Decij in regul. Nuptias. de regul. iur. ff. n. 10. Præpositi. in. c. quod nobis. col. 3. nu. 5. de clādestina desponsa. Couar. in epitome. 4. Decretal. 2. part. c. 3. §. 8. nu. 1. & §. 9. Ex quo plura inferri possent ad ornatum & dotem prædictæ conclusionis. Et facit text. in capit. 1. de sponsali. vbi matrimonium prætextu

prætextu consuetudinis patriæ, quæ versabat tpe
côtractu, minime inualidari potuit, vt ibi late ape-
ruimus. ¶ Ea autē quæ dicuntur, quæ requiratur licen-
tia patris quo ad contrahendū de honestate & cō-
gruentia, non tñ ad necessitatem deferenda sunt,
cum matrimoniū liberum esse debeat, nec ex alie-
no consensu pēdere debeat absq; aliqua pœna, &
coactione. ex. c. cum locum. & c. requisit. & c.
Gemma de sponsal. & l. libera. C. de inutilib. sti-
pula. Nam verbū, debet, positū in. c. 1. de despon-
satio. impube. inducit honestatē, & congruentiā,
non necessitatē. Quauis verbum, debet, inducat
necessitatem. ex gl. in elem. attendentes. de statu
monacho. verb. debeat. Quam notabilē dixit Pa-
nor. in. c. cum locū. nu. 6. de sponsal. & in. c. si vir.
nu. 3. de adulte. Fortun. in repeti. l. Gallus. in prin-
ci. col. 1. 6. n. 45. de liber. & posthu. ff. & glo. in. ca.
proposuit. verb. non debet. de appellat. & text. in
c. non debet. & in. c. debent. 1. q. 3. & in. c. intelle-
ximus. de iudic. Tiraquel. in prædicto tex. c. 1. de
desponsatio. impube. denotat honestatē, ex glos.
ibi, & Panor. in. d. c. si vir. nu. 3. de adulter. Ioā. Ba-
ptist. in allegatione sua posita in volu. singulariū
diuerforū doctorū. fol. parū impressionis. 136
col. 1. versū. Non obstat. & quæ notat gl. in. c. cum
virum. versū. Paternæ. de regulari. glo. 1. in fina. ver-
bis in. c. sufficiat. 27. q. 2. & glo. in. c. hoc sanctum.
32. q. 2. Si ergo eis licet matrimoniū valide cōtra-
here, nō debent aliqua pœna puniri, nec legis au-
thoritate decipi conuenit. argum. l. 1. C. de his qui
veniam ætatis impetrauerunt. Nā leges, quæ con-
trarium disponunt, sunt persuasivæ, & honestatē
inducentes, quæ vim legū non habent, cum id sta-
tuere quo ad coniugale contractum pertineat ad
Romanos Pōtifices, non autē ad iudices seculares
temporali iurisdictioni assistentes, ex Io. Andr. in
c. statutum. in. 1. de hereticis. in. 6. cōiter receptus
in hac snia secundū Felin. & Decian. in. c. ecclesia
sanctæ Mariæ. de constitutio. & Couar. in epito.
4. Decretal. 2. part. c. 3. §. 8n. 6. vbi alios refert. &
Greg. Lopez in l. 5. in glo. 3. tit. 3. part. 4. qui est
videndus, qui dicit validam esse. l. Regiam Tauri
circa punitionē clandestini matrimonij, & seruari
in Regnis Hispaniæ, ac secundū eam iudicari. Nec
dici potest, quod sit defectus potestatis, cum in
quolibet actu sit necessarius concursus potestatis
& voluntatis ad sui valorem. vt in. l. multum inter-
est. C. si quis alteri vel sibi. & in. l. cum in te. vbi
Bal. C. de donat. ante nuptias. & in. l. nolle. ff. de
acqui. hæredi. vbi notat Bal. & in. c. cum super. de
officio. delega. & ex eo, quia leges nō sunt seruan-
dæ in causis concernētibus ad matrimonium, sed
ius Canonicū. glo. in. §. hætenus. Insti. de gradi. &
in. c. cum ad verū. verb. Temporalium. 96. distin.
Imol. in rub. ff. solu. matr. col. 2. & in. ca. accedens.

col. 2. nu. 8. de procurato. Glo. etiam in. c. quoniā.
verb. pro cursu. distin. 10. & in. c. ad sedem. 35. q. 5.
Quam saniam tenet Palud. in. 4. sententia. distin.
26. q. 2. art. 5. conclus. 4. Nam vt ipse Greg. Lopez
dicit, Videmus leges ciuiles punire hæreticos pœ-
na mortis; & non est dubium eas tenere, licet dis-
ponant in materia hæresis, quæ spectabat ad eccle-
siam. vt in. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæ-
reticis. lib. 6. & in materia matrimoniali, recurrē-
dum est ad leges Canonibus non cōtrarias. vt in.
c. 2. & quæ ibi notat Panor. de desponsa. impub.

In tantum. l. nostra cum similibus prohibens
matrimonia clandestina censetur iusta, quod po-
tius sit extendenda, & amplianda tanquam fau-
orabilis, & impediens innumera mala, quæ ex ma-
trimonijs clandestine contractis euenire solent.
ex Panor. in. c. fin. de clande. desponsat. & in. c. ex
tenore. col. 1. nu. 5. qui filij sunt legitimi. Nam vbi
agitur de favore animarum, constitutio quantum-
uis pœnalis, est extendenda, ex gl. in. c. sciant cun-
cti. verbalios. de electione. lib. 6. Quam notabi-
lem dixit Ias. in authent. Sacramenta puberū. nu.
16. C. si aduersus venditionē. Est glos. similis in. c.
fina. de electione. & in consil. 114. col. fin. num. 5.
lib. 2. & Curtius in tract. iuris patronatus. verb. ho-
nificū. q. 38. nu. 64. vbi dicit oppositū prædicta-
rum glos. a doctoribus esse approbatū, quo fit, quod
vbi agitur de obseruantia iuramenti, materia cen-
setur fauorabilis, ac proinde extendenda est secū-
dum Anto. in. c. fina. 1. fallentia. de consue. Domi-
nicus in. c. 1. col. 3. de temporibus ordin. lib. 6. An-
char. in. c. quauis. de præben. & sic text. in authē.
Sacramenta puberū. loquens in contractu, debet
interpretari locum habere in quasi contractu, ex
Dominico in dict. c. 1. & Bart. in dicta authē. Sa-
cramenta puberum. nu. 19. vbi Andreas de Poma.
plura citat in additione ad ipsam post gl. ibi. ver.
contractibus. de quo plura per Segurā in repeti-
tione. l. quemadmodum. nu. 76. ff. de acquirenda
possess. vbi in additionibus plura addaximus. Er-
go in specie nostræ legis, quæ continet maximū
bonum. Et vtinam id quod in sacro Concilio Tri-
dentino nostra ætate cōstitutione speciali de clā-
destinis matrimonijs prohibētū est prohiberetur
etiā mrimonia clandestina, annullādo ea, quæ con-
tracta fuissent sine sciētia & cōsensu parētū, vt cui-
tarēt multa mala, quæ in republ. Christiana sepe-
numero cōtingere solēt in vtroq; foro, & expe-
riētia rerū magistra oibus in comperto est. Ideoq;
optimo iure in cōstitutione. c. cum inhibitio. de
clandest. despōsa. prohibita sunt nuptiæ clādesti-
næ, & per ius nostrū regiū, vt cōstat ex legibus re-
gijs in capite huius glo. citatis, & in cōstitutione
Neapolitana lib. 3. titu. 22. De matrimonijs con-
trahendis. statutum habetur à Rege Rogerio, in

his verbis. Sancimus lege præfenti volētibus omnibus contrahere matrimoniū necessitatē imponi vniuersis hominibus regni nostri, & nobilibus, maxime post spōsalia celebrata solennitate debita, & sacerdotali benedictione præmissis m̄rimonium solenniter, & publice celebrari. Alioquin nouerint amodo morientes cōtra n̄m regale edictum nec ex testamēto, nec ab intestato se habituros heredes legitimos ex clādestino matrimonio, & illicito contra n̄m sanctionē procreatos, mulieres etiā dotes alijs nubentibus legitime debitas nō habere, rigore cuius sanctiōis cōtra illis remittimus, qui promulgatiōis huius tempore iam matrimoniū cōtraxerūt, Viduis etiā volentibus ducere virū, huius necessitatis vinculum relaxamus. Et lib. 9. fororū Aragoniæ. tit. De raptu mulierū, & matrimonijs clādestinis. cōst. incip. *De volūtatē de la cort statuymos y ordenamos. ibi, la qual pena queremos q̄ aya lugar cōtra qualesquier personas q̄ cōqualquier muller virgē, viuda, o otra qualquiere, spōsallas, o matrimonio occulto faran, sin presencia de parentes, y otras buenas personas q̄ seā seys, &c.* vbi vide constit. fin. Nec existimandū est has cōstitutioēs cōtra libertatē ecclesiæ esse, per præmissa, præsertim, quia qui desiderat cōtrahere matrimoniū, de facili pōt adhibere solennitatē, quæ ab ecclesia desideratur, & etiā parentum: nec pœna posita in nostra lege reuocat libertatē cōtrahēdi matrimoniū, sed vult, q̄ absq; peccato publice contrahatur, quod rex præcipere pōt in suo regno, adiuciendo pœnā in obediētibus, & intimidatio, quæ oritur ex pœna, est de per accidens, & non de per se, quæ optime potest fieri: nam mali detestari solent lacem. c. cōsuluit. de offi. delegat. Statutū enim, quod non liceat cōtrahere matrimoniū cum certo genere personarū sub pœna, licet non possit annullare matrimoniū, tamen quantū ad pœnam, validum est, ex Bart. & Ange. in l. edicimus. C. de murilegul. li. 1. Angel. & Ias. in l. 1. §. huius studij. ff. de iust. & iu. Feli. in c. 1. col. 1. 1. versi. Sexto fallit. nu. 20. despōsa. vbi dubitat de prædicta Bart. sententia, licet solennem reputet, & Matthæ. de Afflict. in constit. Neapoli. lib. 3. rub. 19. n. 13. qui in terminis huius constitutionis loquitur, & tandē se subiicit determinationi sanctæ matris Ecclesiæ, quæ errare nō pōt, & certe idē ipse existimo faciendū in præfenti qōne. cum Bart. opinio. in d. l. adijcimus. cōiter reprobata firmet Deci. in l. nuptias. n. 14. ff. de reg. iur. Sed tñ satis iusta & rōnabilis est dispositio nostræ legis cum l. 49. in cōstitutio. Tauri. circa quarū expositiōem aliquadubia subijcere statui. Et primū, vtrum eo casu, quo cōtrahētes clādestinū matrimoniū valide cōtrahant, vt in specie conc. Tridēti. sessi. 24. c. 1. de reforma. matrimonij. vers. Qui aliter. vbi dicitur valide contrahi matrimoniū

præfentibus ad minimum duobus testibus & parochio, an nō seruatis alijs de quibus in dict. concilio, peccent ne mortaliter? Et dicendum est peccare. gl. in c. nostrates. verb. nō interueniāt. ad fin. 30. q. 5. quæ sequitur Matthæ. de Afflict. in loco præmemorato. rub. 19. nu. 3. vers. Tertia quæstio est. Præposit. in rub. de clande. despons. col. 1. ad fin. nu. 2. Panor. in c. fi. eo. tit. n. 5. Sanct. Thomas in 4. sent. dist. 28. q. 1. arti. 3. & Pa'ud. ibi. q. 2. art. 4. cōclus. 2. Archie. Flor. 3. part. tit. 1. c. 16. Sylues. in sum. verb. Matrimoniu. 2. q. 17. & Angel. verb. Clandestinū matrimoniū. §. 1. Constat: nam materia est præceptiua ab vtroq; principe ecclesiastico & seculari, & ponderosa, & sic sub culpa mortali est seruanda. c. qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. n. q. 3. c. 2. de maio. & obedi. c. quis nesciat. dist. in. 1. 1. vbi habetur, quod statuta à Romana ecclesia sunt ab cōibus custodienda: sed ita est constitutio. c. cum inhibitio. de clande. desponsa. Et id quod habetur in d. concil. igitur transgressorem obligat ad mortale. Tum etiam per præceptum legū Regiarū, quæ per nostros Reges & Rectores Deus distribuit in suis regnis. ca. quo iure. 8. dist. quæ cum sint iustæ, obligant in conscientia, ex S. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. Pa'ud. in 4. sent. dist. 27. q. 4. arti. 1. conclus. 1. Couar. in cap. cum esses. nu. 9. de testamen. Et Marti. Nauar. vlt. moribus, ingenio, genere, & eruditione præstantissimus præter alios optime de hoc articulo agit in manuali cōfesso. c. 23. c. 39. & diximus supra in quæstionibus Proœcialib. 1. tomi. q. 10. Et quanto maiori qualitate quis polleat, tanto maiori crimine transgrediendo has constitutiones annotabitur. c. aut facta. de pœnitentia. dist. 1. c. qualitas. de pœnitentia. dist. in. §. l. aut facta. ff. de pœnis. c. nulli fas. vbi gl. verb. maioris. 19. dist. c. homo christianus. 40. dist. vbi gl. ait, in foro pœnitentiæ nō esse deferendū nobilitati, seu dignitati. iuxta cap. qui contra. 24. q. 1. & c. cum quidā. de iure iur. Nā ista prælatio accipiēda est quo ad homines, nō quo ad Deum in foro animæ, in quo grauius constitutus in nobilitate, scientia, seu dignitate delinquit. Quæ gl. ad hoc insignē dixit Andr. Barb. in tract. de præstantia Card. 1. part. q. 10. n. 3. & Philipp. Franc. in c. accusatus. §. fi. nu. 2. de hæret. li. 6. tex. in c. præcipue. 11. q. 3. ibi. Deterius quippe in populis prælati delinquant, ac per hoc ipsi crudelius quam cæteri puniuntur. c. nulli fas est. 25. q. 1. l. nemo. C. de summa Trini. l. moris. §. iste fere. ff. de pœn. Dixi in notabilissima quæstione in l. prima. gloss. 1. col. 14. versic. Præterea etiam in hoc est clericus priuilegiatus. titu. 3. lib. 1. ordinam.

Præmissa tamen doctrina locum habet, quādo quis in legis Canonice & ciuili contemptū contrahat matrimoniū clandestine, si tñ ex aliqua legitima

giti. na causa ipsum à peccato excusandū esse arbitramur. Vt si virgo sub curatoris iniqui cura contraheret matrimoniū clandestine, ne perueniret ad notitiā ipsius curatoris, qui illam impediret à cōtrahendo cum viro digno, vt ipsam nuptui traderet indigno, forte cōsanguineo, vel amico propter aliquod lucrū, vt saepe contingere solet, inde tibi euenturū. Ex tali enim circūstantia actus clandestinus redditur licitus, & sine culpa, cum cesset ratio Legislatoris, prohibentis matrimoniū cōtrahi clandestine, & puella suo cōsulat honoris, ac indemnitati, ex mente diui Thomæ in. 4. sent. dist. 28. q. 1. art. 3. in corpore, cuius verba hæc sunt. Respondeo dicendū, q̄ sicut in alijs sacramentis quædam sunt de essentia sacramenti, quibus omisis, non est sacramentū. Quædam autē ad solennitatem sacramenti pertinent, quibus omisis, perficitur sacramentum, quanuis peccet, qui omittit, ita etiam consensu expressus per verba de præsentibus inter personas legitimas ad contrahendam matrimonium facit, quia hæc duo de essentia sacramenti sunt: alia autē omnia sunt de solennitate sacramenti, quia ad hoc adhibentur, vt matrimonium conuenientius fiat, vnde si omittantur, verum matrimonium est, quamuis peccent sic cōtrahentes, nisi per aliquam legitimā causam excusentur. Hæc tenet Thomas. Ergo iusta causa existente, liberatur, quis à culpa. Idem probat Caieta. in opere, De vsu matrimonij. q. 2. Henric. in. c. fin. de clandest. desponsa. Couar. in epito. 4. Decreta. 2. part. c. 6. nu. 8. Tum etiam, quia quanuis præsumatur contemptus ex contrauentione legū, & sic peccatum. vt in glo. c. metropolitanū. 2. q. 7. Archid. in c. 1. col. fi. nu. 7. de appella. lib. 6. est intelligēdum procedere in foro exteriori, non autem conscientia, in quo veritas inspicitur. c. tua. de sponsal. ca. humanæ. 2. 2. q. 5. Et sic si vere nō adsit contemptus, etiā si sciōter sine causa iusta trāsgrediatur legem, quāuis ex libidine vel ira nō peccaret mortaliter vel ex cōsuetudine. Caieta. 2. 2. q. 186. art. 9. Card. in elem. eos. col. 2. vers. Tertio nota. nu. 1. de sepul. tur. Archidia. in. c. quicumq; 1. col. 81. dist. Domi. in. c. nullus. 55. dist. Nauar. in manua. ca. 23. nu. 41 tunc enim secundum prædictos trāsgreditur quis ex contemptu, q̄ voluntas eius renuit subijci ordinationi legis, & procedit ad faciendū contra legem: nam aliud est nō parere, aliud contemnere, glo. singu. vbi dixi in. c. quis autem leges. dist. 10. Si ergo ex iusta causa, vel sine, non tamen cū contemptu legislatoris id faciat, nō erit peccatū mortale in foro animæ. ac proinde contrahentes, nec assistentes nō ligabūtur pœnis impostis à iure, vel ab homine per constitutiones Synodales eo in foro, quanuis sentētia pastoris iusta, vel iniusta sit timenda. c. sententia pastoris. 11. q. 3. Quem in-

tellige, nisi talis sententia contineret iniustitiā notorie. Hippoly. alios referens in repe. rubri. C. de probat. nu. 170. vers. Adduci etiā potest. Et in publico, secus in secreto, si sententia esset iniusta. ex Caieta. 2. 2. q. 70. art. 4. Ex quo inferebam iniuste excōicatum, si appateret de iniquitate sententiæ non esse priuādum ab ingressu ecclesiæ, nec à fructibus ecclesiastici sacerdotij, quāquā ab ingressu propter obedientiā bonum erit abstinere, quantumcūq; à sapientibus iudicetur iniusta excōicatio, nā bonarum mentium est hoc facere. Idem dicendū est in quibuscūq; præceptis iniustitiā cōtinētibus, nam in foro exteriori præsumitur pro iudice, & prelato, antequam ab ipso, eiusve superiore contrariū sit declaratū. Et prout in sacris habetur, melior est obedientia, quam victima. Vbi autem quis esset excōicatione ligatus ob aliquam constitutionem Synodalem, vel præceptū sui incognitum, quanuis fuisset in culpa, ignorando præceptum propter quod sententia talis procederet, quia ratione officij tenebatur si celebraret ignoranter, & sine contemptu, per prædicta non peccaret mortaliter quo ad Deum, nec apud homines, si non esset dolus, non efficeretur irregularis: quia ad incursum irregularitatis est necessarium, q̄ dolus interueniat. ca. is qui. §. fin. in verb. sciōter. vbi glo. de sentē. excōica. lib. 6. vbi ait Domi. in. 1. notabi. Nota, q̄ ex celebratione in loco interdicto non incurritur irregularitas, nisi per sciōtem locum interdictū esse, & sic irregularitas non contrahitur sine dolo. Martin. Nauar. in repet. c. cum contingat. pag. 161. vers. Secunda decisi. de resc. & in. c. accepta. oppo. 8. illatio. 9. num. 34. de resti. spoliat. Quod est aureum verbum, & pro timoratis cōscientijs satis notatu dignum. Ex quo infertur, q̄ si quis incidit in excōicationem latā à constitutione Salmantini studij. 26. ob omissam traxā domus ex negligētia illi non nota, quod nō peccauit, nec fuit irregularis, quanuis durāte ignorantia celebrasset missam, sed ad cautelam petat relaxationē à cancellario Salmantino, qui irregularitates prouenientes ex delictis cōstitutionum Salmanticensis studij potest dispensare, & relaxare, vt ex concessione Martini Papæ in eisdem constitutionibus constat Constitu. 33. versic. Et in super pro incremento dictæ vniuersitatis.

Quæri etiam potest, quæ sit causa prohibitionis, ne matrimoniū clandestine contrahatur, cum contractum valebat ante prohibitionem concilii. Trid. sessi. 24. ca. 1. de reforma. matr. Rationes plures assignari possent. Prima, quia contrahentes clandestine saepe contrahebant sine præuia deliberatiōe. quā procedere necesse est in actu tā graui, ne postea doleant, cum amore soltan ducti, id secrete promittunt, & pœnitētia statim ducti, ex illo

ex illo inconuenienti plura euenire solent, contratanquillitatem, & pacificam vitam necessariam in matrimonio, & quod quis non diligit, facile contemnit. c. pres. ns. 20. q. 3. c. 1. 31. q. 2. c. preterea. 1 & c. requisitum. de sponsali. Si tamē fit cum deliberatione, & seruatis seruandis. Iuxta ea quæ salubriter habentur in dict. concil. Trid. se adinuicem diligunt, ac omnia cooperantur in bonum, & paruæ res crescunt, & diligunt Deum, iuxta illud Psal. 9. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorū audiuit auris tua. Et cum sunt in dilectione, & Dei obsequio, onera matrimonij vilipendere solent, & se adinuicem mutuo amore prosequuntur, etiam si paupertate sint oppressi, dicendo. Melius enim est vocari ad oleracū charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio. Proverb. 15. Nam si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam, vt habetur apud Salomonem in Cantic. c. 8. Ex contrario vero innumera damna sequuntur, vt experientia quotidie docet.

Secunda ratio est: quia matrimonia sic contracta quanuis valebant ante concil. Trid. supra citatum, quo ad Deum, ex defectu tamen probationis quo ad ecclesiam militantem, quæ non iudicat de incognitis, solebant deficere, quia negabāt se matrimonium contraxisse, & contrahebant secūdas nuptias in facie ecclesiæ, quæ potius viuente prima adulteria erāt dicenda, quod erat graue peccatum in Dei ecclesia, & ideo vitandum. Quod autē contractus matrimonij quantūuis clandestinus à personis aptis ad contrahendū valebat tametsi sit à iure prohibitus, tenet Magist. sent. in. 4. dist. 28 art. 2. & ibi D. Tho. q. 1. ar. 3. Ricard. art. 2. q. 3. Palud. q. 2. ar. 4. cōclus. 1. Gabri. q. 1. ar. 2. col. 3. & Durand. in princ. Nicol. Plou. in tract. sacerdotia. de cautelis matrimonij pagel. 237. Sum. cōfesso. libr. 4. tit. 2. q. 58. Deci. consi. 163. n. 1. & consi. 231. n. 6. Couar. in epito. 4. decret. 2. part. c. 6. nu. 7. l. 1. & l. 2. tit. 3. part. 4. Comprobatur ex ea iudicantem, ad fi. 30. q. 5. vbi habetur, quod matrimoniū secundum contrahentes viuente altero cōiuge cum quo primum matrimoniū clandestinum fuit, incidant in reatū adulterij. Hoc autē non esset, nisi primū matrimoniū clandestine contractū fuisset validū: ergo clandestinus consensus verū matrimoniū efficiebat ante concil. Trid. Secundo probatur ex. c. 1. de cland. despon. quatenus vult, quod alleganti matrimoniū clandestinū, incumbit onus probandi: si autē per interdictū ecclesiæ esset nullius firmitatis, frustra desideraretur probatio etiā quo ad ecclesiā. Ad idem & tertio est text. in. c. 2. co. tit. vbi matrimonia clandestina contracta, postmodū tamen publicata, valent, tanquā si à principio in facie ecclesiæ fuissent contracta. Et in. c. fina. §. vlti.

eiusdem tituli habetur, quod contrahentes contra interdictum illius Canonis, etiā in gradu permissio, puniuntur de contemptu, vt ibi gl. verb. poenitentia. ait. Et sic actus gestus in cōtrarium, præsupponitur firmus & in. c. 1. de consangu. & affini. tractatur de matrimonio clandestine contracto probando. Ergo non obstante prohibitiōe, validum erat, sed ratione incertitudinis habetur pro non factō, quia ecclesia non iudicat de occultis, nam nō agitur de valore, sed de probatione, cum ante firmum erat. ca. capellanus. de fer. ibi, vt quocunq; tempore matrimonium contrahatur consensu interueniente legitimo de præsentia & c. vbi glo. inquit, mutuo, quia solus consensus facit matrimonium. c. sufficiat. 27. q. 2. c. si inter virum. de sponsali. l. nuptias. ff. de regu. iur. l. 1. §. huius studij, vbi gl. ff. de iust. & iur. Præterea & quarto suffragatur tex. in ca. aliter. 30. q. 5. ibi, nisi volūtas propria, & vota succurrerint legitima. Et in hoc casu est intelligendus ex Hostien. in sum. declande. desponsat. §. vtrum clandestina. col. 1. Ratio est: quia hæc solennitas non est de substantia matrimonij, sed consensus. glo. in sum. 30. q. 5. Ideo non obstante temporale impedimentum proueniens ex litis pendentia, seu iudicis præcepto non impedit valorē matrimonij, vbi adest legitimus consensus. cap. 1. & cap. 2. & cap. 3. & vbiq; Panormi. de matrimo. contract. contra interdict. eccles. Facit glo. in cap. fin. de sponsa duo. quanuis sic contrahentes peccent. Caiet. in sum. verb. matrimonium. pag. 425. Item & §. ex Ricard. in. 4. dist. 28. arti. 2. quæst. 3. si contrahens clandestine, transiret ad regiones longinquas, vbi monitiones, & solennitates. cap. cum inhibitiō. de clande. desponsat. non essent in vſu, licitum esset eos ibi carnaliter copulari, sed si matrimonium ibi non fuisset verum, copula semper esset illicita, ergo à principio fuit matrimonium. Idem approbat Præposit. in rubr. de clandest. de sponsa. Vt igitur hoc inconueniens cesset, merito prohibentur matrimonia clandestina, vt in hac lege habetur, ibi, *que si fuere necessario se pueda pronar por muchos.*

Tertia causa est, discordiæ, quæ solent oriri inter agnatos, & cognatos contrahentis matrimonium absque eorum scientia, præsertim si pater, vel mater sint, vt habetur in. l. 49. Tauri. vel fratres. vt in. l. 4. infra. cod. titu. & in. l. vni. tit. 5. libr. 5. infra. Qui ex hac causa ipsos contrahentes prosequuntur odio capitali. vt habetur in. l. fina. tit. 3. part. 4. Igitur vt euitentur hæc & similia, & longe maiora inconuenientia optime in præsentia, prohibentur nuptiæ, ne clandestine celebrentur, sed publice. Hodie tamen seruanda est forma concil. Tridenti. supra relati. de cuius materia dicam latius in. l. seq. ad fin. vers. Aduertendum est.

Lex. 1. titul. 1. libr. 5.

Encubierte. Nota pœnam contrahētis claudite matrimoniu, ante concil. Trid. scilicet, q̄ soluat cœtum quadratos cameræ regis. Itē peccat mortaliter, vt in gl. *Cœcejeramēre*. dictū est. Tertia pœna est, q̄ nō trat p̄fū mēdū pro matrimonio clā destino, nisi apertis probationibus ab allegati contractū esse apparuisset. c. 1. de clāde. despō. c. q̄ nobis. cū sua gl. eo. t. gl. in summa. 30. quef. 5. tex. in l. 1. ad fin. ti. 3. par. 4. Et hoc erat regulare, q̄ d cēti incubebat onus p̄bādi. l. 2. ff. de probat. l. actor. C. eod. ti. Hinc dicebatur, q̄ erat p̄ferēdū matrimoniu contractū in facie ecclesiæ, de quo apparebat ita fuisse celebratū per duos testes, clādestinē cōtractū, de quo cōstabat per confessionē, famā, atq̄; vnū testē, secūdū Vincē. Panor. & P̄poti. in. c. 2. declād. despō. Et erat speciale in hoc casu vnū testē cū fama nō probare matrimoniu clādestinū in p̄iudiciū secūdi contractus in facie ecclesiæ, ex d. c. i. Vincē. quā cōiter sequūtur Canonistæ, teste Soci. in cōsil. 270. Cōsideratis his quæ in contingētia facti col. 2. n. 3. lib. 2. & in cōsil. 119. Circa primū cōsultationis articulū. col. 1. nu. 1. lib. 3. & Franc. Aret. cōsil. 13. Viso diligenter themate. n. 6. quāuis ipse dubitet de dicto Vincētij in n. 8. Et ipsum sequitur cōiter approbatū dicēdo Lud. Gozad. in cōsil. 77. Prima facie videtur dicendū. col. 3. nu. 12. & Couar. in epito. 4. Decreta. 2. par. c. 6. n. 11. vbi ipsum dictū declarat. Quæ tamen su p̄dicta vera erant de iure antiquo, secus attento concil. Trid. de quo infra dicemus latius versū. Ad uertendū est. Sed videtur, quod nullum speciale erat, quāuis ipsius fauore multa p̄uilegia inueniantur, vt per Feli. in rub. de sponsal. nu. 4. vbi 24 ponit. Et adde Ias. cōsil. 15. lib. 3. Cum in matrimonio clādestinē contracto erat probatio p̄sumpta perfamā, in contracto vero in facie ecclesiæ fuerat vera per duos testes, nā vnus testis adiūctus cum altero, p̄ualere debebat probationi, quæ fit per vnū testem & famā, cum in ore duorū vel triū stet omne verbū Deut. 17. & c. cum esses. de testam. & ibi gl. verb. scriptū. Est p̄terea alia pœna. nempe prolem ex clādestino matrimonio habitā etiam bona fide vtriusq̄; parentis susceptam

Y el q̄ encubierte
te fiziere casamien-
to: peche cient m̄rs al
Rey Y si no los ouie-
re sean del Rey todos
sus bienes, y por lo q̄
fincare sea el cuerpo
a merced del Rey.

illegitimā esse, eo casu, quo tale matrimoniu propter cām consanguinitatis, vel affinitatis irritum fuisse declaratur. ca. cum inhibitio. §. 1. de claud. despon. qui tex. assignat rationem dicendo, vel saltem affectatores ignorantia videantur. Quē opti-

ADDICION.

¶ *Vease la ley. 1. titul. 1. libr. 5. de la Recopilacion, que es la ley. 49 en las leyes de Toro que pone la pena de los que contrahen matrimonios clandestinos, y de los que en ello interuiniere, y los que de tales matrimonios fueren testigos y que es justa causa de exheredacion.*

mū dixit P̄pōsit. in. c. cū itaq̄; nu. 3. d. 38. & gl. idēte net in. l. 4. tit. 6. li. 3. foro legū. & c. l. 1. 3. tit. 3. part. 4. & l. 2. tit. 15. eadē. 4. part. Quē text. intelligas procedere in quocūq̄; impedimēto alio se-

cūdū Inno. & Cardi. in. d. §. 1. & Hosti. Ioā. Andr. Ant. Anchar. Pan. & P̄pōsi. in. c. ex tenore. qui filij sunt legitimi post glo. in. c. sciant verb. alios. de electio. lib. 6. Barto. & Ias. in authen. sacramenta. nu. 72. C. si aduer. vend. Ioan. Andr. in. c. 1. de homici. lib. 6. Barbo. de p̄stantia Cardi. 1. part. q. 7. col. fina. Catelha. Cotain memoriali. iur. verb. Anima. Ex qua sententia inferitur, non bene tunc docuisse affirmantes dispositionē. d. c. cū inhibitio. §. 1. locū nō habere nisi in casu in eo textu expresso, vt fuerunt Vincē. & Goffred. incitato. c. ex tenore. Dominic. cōsil. 66. col. 3. versū. Nam cū cōstitutio illa loquatur de impedimētis. & Ioā. Lup. Decanus Segouien. de matrimonio & legitimitate. fol. 6. col. 4. Quā tamē sententiā restringe in constituto in periculo mortis, vbi nō potest cōmode differri matrimoniu cū ea, ex qua prolē ipse ægrotus susceperat, licitus enim est talis contractus, nec tali tempore vacat publice & solēniter cōtrahere Et cū periculū sit in mora, non potest culpa imputari secūdū Domi. cōsil. 66. col. 4. pro quo est text. in. c. cōstitutionē. in fi. de sent. ex cō. in. 6. & c. non dubiū. eod. tit. facit. l. 1. ibi celeritatē desiderat. ff. de dam. infect. & ibi Do. quod intelligendū est verū de iure antiquo, quo cū clādestinitas non vitabat matrimonium vt supra probauimus, & habetur per totum titul. de claud. despon. nōquissime tamen per c. c. Triden matrimonia clādestina non valent, & periculum in mora tantum excusabit à solēnitate quæ nō est nec respicit substantiam matrimonij, & alia de quibus infra dicemus. non tamē releuabit periculū hmōi in mora, vt non teneantur seruare ea quæ sunt de substantia matrimonij, seu de eius qualitate, scilicet, vt ad sit parochus & duo ad minimum testes.

ex Tri-

ex Triden. sessio. 24. ca. 1. vt latius dicemus infra

Item solent pœna pecuniaria ac excommunicationis puniri sic clandestine cōtrahentes per ordinaros. Et cōstat posse, quia ex illicito infertur pœna, sicut est contrahere contra prohibitionē canonis: nam omnis homo faciens contra legem, cui subiectus est, peccat. Palud. in. 4. sentē. dist. 25 q. 4. col. 1. & supra habitum est peccare contrahentem clandestine igitur bene poterit ultra pœnā à iure sancitam per aliam, ipsam non detrahendo, sed augendo à prælato inferiori castigari, & puniri, ex. c. vt animarum. de consti. lib. 6. & glo. in clemen. Ne Romani. verbo. Tolli. de electio. de qua in proxima glossa annotatum fuit. Et sic vt melius seruetur statutum superioris, valideq; potest pœna infligi per constitutiones Synodales, vt habetur in Synodali Salmantino, Consti. 42. ibi. *Firme mente defendemos a todas y qualesquier personas hombres y mugeres que agora son, o seran de aqui adelante en la dicha ciudad, y en todo nuestro Obispado, que no fagan desposorios, ni matrimonios clandestinos, y ocultos solo las penas en los derechos contenidas en tal caso, y assi mismo, que por el mismo fecha sin otra monicion, incurran y cayan en sentencia de descomunion mayor, lo contrario haziendo, en la qual sentencia de excomunion queremos que incurran todos aquellos, que fueren presentes a los tales desposorios clandestinos, y ocultos, assi Clerigos, como legos. Y mandamos a los Clerigos, y Beneficiados en las yglesias do fueren los sobredichos. Parrochianos, que sin auer mas denunciacion los euten por publicos descomulgados, y demas dello cada vno de los delinquentes caya en pena de dozientos maravedis para la Fabrica de nuestra yglesia y no puedan ser absueltos sin pagar aquellos &c.* Ita enim constitutio defendi potest per præmissa, quia nihil disponit contra constitutionem superioris, sed auget pœnam excōicando, & pœnam pecuniariam inferendo, & etiā quatenus declarat absq; aliqua denuntiatione vitandos esse non est contra ius. extrauag. Ad vitandum scandala. de excōi. non vitand. in pragmat. sanctio. Gallica. imo est secundum ipsam, quatenus non requirit denuntiationē, quando factum, propter quod incurritur excōicatio, est notoriū tali modo, quod nullo pacto celari valeat. Sed quādo quis contrahit clandestine, omnes sciunt talē cōtractum, nec eis constat de publicitate, quæ cum sit facienda sub certo modo & solennitate extrinseca, nisi de ea constet, non est præsumenda, & sic omnibus constat particulariter illos contrahētes & assistentes tali matrimonio incidisse in excōicationem per certam & infallibilem relationē ad ipsos per talem contractum, ergo censetur specifica excōicatio, ac erunt vitandi, præsertim quod cōstitutio, vt dixi, non tollit pœnam, sed auget, se referendo ad. c. cum inhibitio. de clandest. desponsat.

quamuis de eius valore dubius existat Couar. in Epito. 4. Decretal. 2. part. c. 6. nu. 9. Ista tamen pœna licet pcederet de iure antiquo hodie vero clandestinum matrimoniū est nullum ex Trid. vbi supra. & infra latius dicā, hæc tamen pœna habebit locum hodie stante Tridentino contra contrahētes sine monitionibus, sed tantum clandestinū dicitur quando coram parrocho & testibus contrahitur, ad effectū pœnæ de qua hic, & etiam. l. 49. Tau. & non alias. ¶ Est etiam alia pœna iniuncta presbytero parrocho, qui negligit impedire clandestina matrimonia, seu coniugia, scilicet, suspensionis per triēnium ab officio, eademq; pœna est puniendus quilibet alius presbyter nō parochus, qui clandestino coniugio interfuerit, & grauius erit puniendus, si culpa postulauerit. Casus formalis in. c. cum inhibitio. §. fin. de clandest. despons. Archie. Floren. notat. 3. par. tit. 1. c. 16. Ioan. Bernar. in praxi cano. crim. c. 67. Couar. in Epito. 4. Decretal. c. 6. l. 4. tit. 3. part. 4. Sed circa præmissa est dubium, vtrum suspensus ab officio censeatur pariformiter à beneficio suspensus? Et videtur dicēdū, quod ab officio & beneficio sit priuatus, cum propter officium detur beneficium. c. fin. de resc. lib. 6. vbi glo. in verb. datur, ait priuatum officio, & beneficio similiter priuatum esse. Ad idem gl. in. c. Latores. de cleric. excom. minist. vbi suspensus ab officio, censetur similiter à beneficio. vbi Panormi. & alij notant. Est text. in cap. eos. 81. dist. 1. ibi, sicut se iustissimè ab officio alienos faciunt, ita beneficio ecclesiarum priuatos esse iudicamus. & in cap. si quis sacerdotum. ead. 81. dist. 1. Est etiam glo. in signis ac magistra in clemen. Cupientes. verb. Suspen. de pœn. in verb. Et quia supra posui. vbi videtur innuere suspensum ab officio ex iuris dispositione censeri priuatum & suspensum à beneficio. Sententiam cuius ibi sequitur Panor. & iterum in. c. Apostolicæ. col. 3. nu. 9. de except. & in. c. per tuas. 2. nu. 5. col. 2. de simoni. & in. c. vestra. col. 4. num. 8. de cohabi. cleri. & mulier. Cardina. in clem. Cupientes. §. quod si. q. 3. n. 8. de pœn. & in clem. Religiosi. §. ceterum. q. 8. nu. 6. de priuileg. Ioan. Anan. in. c. præsentium. col. 2. nu. 2. de cleric. percussore. Philip. Franc. in. c. 1. §. caueant. col. 2. de senten. excōica. lib. 6. Panormi. in. c. at si clerici. de iudi. col. 2. & in. cum dilectus. & ibi. Additiona. col. pen. de consuet. Felin. in. c. apostolicæ. de exceptio. & in. c. si quem. de sententia excōmu. Domini. in. c. præter hoc. col. 3. ibi Præposit. col. 2. nu. 10. dist. 32. Domini. in cap. fin. nu. 6. col. 2. de resc. lib. 6. & in. c. præsentium. col. 1. nu. 2. de offi. ord. eod. lib. 6. Et Francisc. Pavinus in tract. de officio, & potest. sede vacat. præludio. 3. num. 14. Syluest. in sum. verb. Suspendio. q. 5. ergo & in casu nostræ quæstionis, cum cessante

sante causa propter quam dantur fructus, seu beneficium debeat cessare ipsum beneficium, secundum regulas iuris vulgares. cap. magnæ. de vot. c. non debet. de consanguini. & affinita. cap. cum cessante. de appellat. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patrona. Item in terminis, quod priuatus officio, censeatur & beneficio tenet Præposit. in dict. ca. cum inhibitio. col. 6. nu. 11. de clandest. desponsa. Ioan. Bernard. in praxi cano. crimina. cap. 67. Coar. in Epitome. 4. Decreta. 2. part. ca. 6. num. 13.

In oppositum, imo quod suspensus ab officio non censeatur suspensus à beneficio, constat, nam lege tantum non est, & cum sit pœnalis, potius est restringenda, quam amplianda. cap. pœnæ. de pœnitentia dist. 1. l. penul. ff. de pœn. l. cum quidam. ff. de liberis & posth. c. odia. de regul. iur. in. 6. Secundo, quia lex suspendens aliquem ad certum tempus, ut ad triennium, noluit à beneficio ipsum priuare, sed contenta fuit eum priuando ab alijs commoditatibus, quæ ratione officij euenire solent, non autem ad beneficium debuit extendi, præsertim cum non fuerit priuatio perpetua, & cessante tempore suspensionis, habeat accessum ad officium, & etiam ad beneficium, à quo non fuit à iure priuatus, nec debet cēseri priuatus. ca. isqui. de senten. excommunic. lib. 6. vbi habetur, irregularitatem locum non habere nisi in casibus à iure expressis. Tertio suadetur. Nam quamuis quis sit propter aliquod delictum homicidij, vel grauioris effectus irregularis, & inhabilis ad officium sacerdotij, nihilominus non est priuatus beneficio ante iudicis sententiam, secundum Innocen. in cap. cum nostris. de concess. præbend. vbi Imol. dicit communem sententiam esse. Cardi. in Clemen. constitutionem. §. ceterum. num. 10. de electio. Philipp. Deci. in cap. dilecti. nu. 2. de exc. Stephanus Aufreri. post Capel. Tholosanam decisio. 207. Ioan. Igneus in rept. l. necessarios §. nō alias. num. 17. ff. ad Syllania. Quarto confirmatur ex eod. Innocen. in cap. inter dilectos. col. 2. de excess. prælat. vbi dicit, nullum clericum priuatum esse ipso iure suo beneficio quantumcunq; graue commiserit delictum. Igitur cum in dict. cap. cum inhibitio. §. fin. non fuerit expressa beneficij suspensio, non debet ultra suos terminos extendi ex interpretatione doctorum. ca. consuluisti. 2. q. 5. Quinto in fauorem huius partis facit: nam pœna depositionis nunquam habet locum, nisi in casibus à iure expressis, cum sit priuatio, & pœna. gl. in. c. apostolus. verb. & damnatione. 81. dist. gl. in sum. 15. q. 8. & Corset. in ling. 20. verb. & additio. & singulari. in verb. Fornicatio. & Anania in. c. 1. nu. 2. ad fin. de maledic. Quia pœna priuationis iuris, vel priuilegij non vendicat sibi locum, nisi sit expresse cauta in iure. gl. in. c. fin. de iur. patrona,

quam non alibi dixit esse in proprio loco Panor. & Iaf. in. l. illam. nu. 12. col. 3. C. de collatio. Felin. in. c. querelam. nu. 2. de iure iur. Ioan. Eckerier in tract. de primogenitura. lib. 3. q. 6. n. 12. Ioan. Bernard. in praxi cano. crimi. c. 123. verb. Beneficijs priuari. cum multis à me congestis in annotationibus meis ad Didac. Segur. in tracta. de bonis lucrativis constante matrimo. num. 166. Cum ergo in specie proposita pœna suspensionis ab officio tantum sit expressa, nescio quo pacto sit extendenda ad beneficium per præmissa, cum satis effectum maximum habeat in officij suspensione, ut dixi, & intra suam latitudinem sat est ipsam legem intelligere, cum si aliud voluisset conditor, expressisset. c. ad audientiam. de decim. Nec satisfacit dicentium censura extendendam dispositionem. c. cum inhibitio. §. fin. de clandest. desponsa. ex eo, quia continet crimen graue, eo quod quis potest interesse clandestinis nuptijs absque culpa & dolo, & sic non puniendus pœna tan graui argu. notatorum à Syluest. in sam. verb. Pœna. q. 16. & cum sit pœna iuris, est mitius explicanda. l. Celsus. ff. de arbit. ut intelligatur in officio, non autem in beneficio. Et sic concludendum est suspendum simpliciter officio ad certum vel incertum tempus, siue à iure, vel ab homine. minime suspendum cēseri à beneficio. Quam resolutionem colliges ex Bonifacio in Clem. cupientes. nu. 35. de pœn. & ex Nauar. in manna. confess. c. 27. nu. 161. versi. *Ni auu el que esta suspenso simplemente.* Ergo & in casu dict. §. fin. Fateor tamen si grauitas delicti suaderet prælato ex eadem iuris dispositione procedere posset ad priuationem beneficij. Ad idem facit ca. tanta. ibi, vbi magis exceditur, ibi est seuerius vindicandum. de excessib. prælat. Nam, ut ibi gl. ait, vbi est maior culpa, maior debet exerceri vindicta. c. cum bonæ. de ætat. & qualita. c. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. ca. felicis. §. ceterum. de pœn. lib. 6. Et sic cum in dict. §. fin. fuerit vindicta relicta ad arbitrium prælati, poterit ipsam extendere etiam vsque ad vltimum supplicium. ex sententia glo. in §. in summa. Insti. de in iur. quæ citat Præposit. in. c. 2. nu. 3. de sponsaduo. Felin. in. c. inquisitionis. col. fin. de accusat. Ioan. Bernard. in tract. regula. cum fallentis. regul. 379 Iudex cuius. Forte hoc contingere posset, quado esset in contemptum prælati, qui prædictas nuptias ex aliqua causa praua prohibuit, & presbyter parrochus interfuit, vilipendens authoritatē & mandatum ipsius: vel quia si ex tali contractu verisimiliter intelligebat turbationes, scandala, & homicidia inter consanguineos euenire posse, ut postea forte matrimonio clandestino successerunt: nam qui est occasio damni, ad ipsum damnum tenetur. ca. fin. de iniur.

Circa præmissa sæpius dubitari vidi, Vtrum quis ipso actu incidat in suspensionem officij, vel requiratur sententia declaratoria, & sic, vtrum dispositio dicti. §. fina. sit canon lata vel ferendæ sententiæ? Secundo, vtrum inferior à Papa ante triennium illam suspensionem relaxare possit, vel sacerdos inferior per Bullam cruciatæ, in qua cautum existit posse ab omni suspensione lata à iure, vel ab homine absolui quenquam ipsam habentem à quoquam sacerdote?

Ad primum respondetur, quod requiritur sententia declaratoria propter delictum præcedens, declarans ipsum esse suspensum, & antea non erit ipso iure priuatus, sed priuandus. Constat ex dict. §. fina. quatenus dicit, suspendatur, ergo per sententiam, cum verbum, suspendatur, actum iudicis in futurum desideret, & sic sit canon ferendæ, & non latæ sententiæ. ex gl.in.l.in criminali. verb. habeatur. C. de iurisd. omni. iudi. Hierony. Gigas de pensioni. quæst. 78. & Felin. in. c. Rodolphus. nume. 24. de resc. Roma. in singul. 2. & Mathesil. lan. singul. 112. & 115. Syluester in sum. verbo. Ex cõmunicatio. 1. quæst. 9. Tum etiam & 2. extext. singul. in cap. cum secundum leges. §. fin. de hæreti. lib. 6. vbi habetur, quod quando etiam ipso iure propter quid præexistens deuenitur ad certum actum, semper requiritur sententia declaratoria super præexistenti actu. Roma. consil. 211. col. penul. versi. Secundo moueor. Alexand. consil. 124. lib. Sed in præsentī casu requiritur, quod præcedat causa, ex qua subsequi debet pœna, ergo non ipso iure, sed per sententiam iudicis, per præmissa. Tertio ex doctrina celebri Innocen. in capi. cum nostris. de concessio. præbend. vbi ait, clericum homicidam non esse priuatum ipso iure, sed priuandum per sententiam. Quem dictum referunt ibi, & sequuntur communiter docto. secundum Anto. Corset. in singul. sententia. 18. Ioan. Anani. in cap. inquisitionis. col. 2. nume. 3. & Felin. nu. 2. de accusatio, Cardina. in Clemen. constitutione. §. cæterum. nume. 10. de electio. Felin. in capi. sci. scitatus. colum. 2. versic. Adde etiam Baldum. nu. 2. de rescript. Barbat. in ca. si diligenti. nu. 108. de for. compet. Philipp. Deci. in cap. ex parte. col. 2. nume. 3. de resc. & in capi. dilecti. nu. 2. de except. Ioan. de Selua in tract. de beneficio. 3. part. quæst. 2. Decis. capellæ Tholosanæ 207. vbi per Stepha. Aufreri. late Ioan. Igne. in repet. l. necessarios. §. non alias. num. 17. ff. ad. S. C. Syllania. Ludo. Gomeff. in cap. 1. nu. 7. de rescript. lib. 6. & in capit. 2. num. 41. de consti. lib. 6. Philip. Deci. consil. 166. colum. 1. lib. 1. Hippoly. in præct. causa. criminali. §. postquam. num. 41. & in consil. 52. col. 5. nu. 19. lib. 1. Thomas Ferrari. cautel. 44. Stephanus Costa in tracta. de ludo. §. 1. num. 33. Nicolaus Plouī.

in tracta. de irregularita. regul. 44. num. 30. Ioan. Bernar. in praxi Cano. criminali. cap. 74. & capi. 88. & in suis doctrinis magistralibus, doctri. 120. incip. Homicida. Petrus à Biaxio in directorio eie. ctio. 2. part. ca. 30. vbi assignat cautelam pro homicida, vt non amittat beneficia, quæ tunc habebat, vt ea renūtiat amico fideli antequam per sententiam priuetur. Eandem cautelam ponit Thomas Ferra, cautel. 44. Et istud dictum Innocent. sequitur etiam Ludouī. Montaltus in libr. de reprobatione sententiæ Pilari. arti. 2. nu. 3. Ludouī. Gomeff. in regul. Cancellariæ apostolicæ de annali possessore quæst. 42. Confirmatur ex regula Innocentij. 8. incipit. S. in Christo & c. intellecto quod accusati de criminibus. Et est text. in cap. ex literis. §. Nos igitur. de dolo & contuma. & in ca. ex literis. versi. Qui respondit. de excel. præla. Et istud dictum procedit etiam in rebelli, vt nō censetur beneficijs priuatus, antequam priuetur per sententiam, & sic possit illa renuntiare ante sententiam. vt est text. in cap. cum inter. de re iudic. ponderatus ab Alexandri. in cap. ius Quiritum. dist. 1. & Ludo. Gomeff. in regul. Cancellariæ Apostolicæ de annali possessore. q. 42. ad fi. dicens benefacere. Notatur à Iaso. consil. 86. lib. 3. Ex qua cõclusionē & dicto singulari inferitur, quod beneficij fructus sunt clericis delinquentis post commissum crimen homicidij antequam priuetur, & sine læsione conscientie poterit eos consumere. De quo per Felin. in cap. de quarta. col. 10. nu. 32. cum pluribus seq. de præscriptio. & per Ioannem Igneum in repet. dict. §. non alias. nu. 14. qui optime ac late in hoc articulo agere videntur Hippolyt. sing. 268. Boeri. decisio. 98. nume. 4. declarat Couar. in Epitome. 4. decretali. 2. part. ca. 6. §. 8. nu. 7. Tum etiam & 4. quia pœna priuationis beneficij locū non debet habere, cum in dict. §. fin. non competatur expressa. cap. is qui. de sentē. excom. lib. 6. Tiraquell. in repet. l. si vnquam. verb. reuertatur. n. 280. C. de reuoc. donat. ergo pro cõfirmatione, Ad secundum dubium, vtrum suspensio possit relaxari ab inferiore à Papa? Videtur dicendum posse, præsertim si bullam Cruciatæ habeat. ex text. in cap. cum inhibitio. §. fina. de clandest. de sponsat. dum dicit, grauius puniendus & c. Ergo videtur eam pœnam reliquisse arbitrio prælati, seu Diocesani, & cum ministerio hominis assignetur à Canone talis suspensio in dict. §. fina. poterit augeri, seu minui ab eo. Tum etiam ex regula text. in capit. nuper. de senten. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu Synodis fuerit reseruata absolutio, quo in casu etiam Episcopus non posset eam relaxare. ex Hostien. & Cardina. Alexan. in dict. cap. cum inhibitio. §. fina. colum. pen. nu. 11.

Contrariam sententiam, imò, quòd Episcopus, nec parochus possint hanc triennale suspensionem remouere, probat Ioan. Bernar. in praxi Canonica crimin. c. 67. quem refert & sequitur Coar. in epito. 4. decreta. 2. part. c. 6. nu. 14. Confirmatur primò, nam suspensio ista est sententia superioris iniuncta à certum tempus, quæ ante non potest tolli ab inferiore proferentis. elem. Ne Romani. de elect. probat. glos. & ibi. Imol. in clem. 1. §. verum de hæret. Sequitur Cardin. Alexand. in sum. col. 2. distin. 50. Felin. in cap. nuper. de senten. excom. Panor. in ca. quam sit graue. de excessib. prælat. & in ca. tam literis. col. 2. vbi ait communiter approbatam, etsi ab ea ipse discedat. de testi. Sed in dict. §. fina. suspensioni certum fuit præfixum tempus. igitur per præmissa, Episcopus non poterit ab ea absolueret. Secundo suaderi potest: quia suspensio à Canone inducta propter delictum, & in eius pœnam, non potest tolli ab Episcopo. glo. in capit. cupientes. §. cæterum. verbo. Suspendus. de electio. lib. 6. Sed in casu prædicti. cap. cum inhibito. §. fina. negari non potest, quin suspensio fuerit inflicta in pœnam delicti, non tamen contumaciæ, ac proinde ab inferiore tolli non posse erit affirmanda. Tum etiã, quia statuta Concilij ab Episcopo non possunt tolli ex communi sententia docto. in cap. at si clerici. §. fina. de iudi. glo. verb. indulgentiam. in ca. quod dilectio. de consanguin. & affinit. Ex qua constat, quòd solus Papa potest dispensare in casibus à iure prohibitis, ne quis contrahat matrimonium. Vbi omnes tenent, quòd nec delegatus à Papâ poterit dispensare in consanguinitate, seu affinitate. Et tradit Speculator titulo. de legato. §. nunc ostendendum. versicul. Decimotercio. Sed huiusmodi est constitutio dict. capitul. cum inhibito. §. finali. nam fuit sub Innocentio Tertio. in concilio generali edita. Igitur, &c. Cæterum si bullam Cruciatæ haberet contraueniens iuxta eius formam à quocunque Antistite, seu sacerdote absolutionem, ac relaxationem suspensionis consequi posset, ex quo autoritate Papæ id indultum esse constat, dicendo, quòd possit absolui à quacunque sententia excommunicationis & suspensionis lata à iure, vel ab homine. Nec requiritur pœnæ satisfactio, quæ habetur imposita in constitutionibus Synodalibus: quia cum sit inera pœna delicti, non præexigitur in foro animæ. ex glossa in capitul. fraternitas. 12. quæstione secunda. De qua latius per Seguram & in nostris annotationibus dictum est in repetitione. l. filius. numero. 15. ff. de verborum obligationibus Ludouicus Gomez. in §. ex maleficijs. numero. 14. Institu. de actionib. vbi dicit communem Antonius Gomez in tractatu. de delictis. capitul. de

homicidio. numero quinto. & alibi sæpè.

Est tamen notandum, quòd excommunicatio inflicta per Synodalem constitutionem eo ipso quòd quis interfuit clandestinis nuptijs, non dissoluitur sine expressa absolutione, secus tamen in suspensionis pœna inducta ad certum tempus determinatum, vt in specie proposita ad triennium, nam eo transacto, sine alia relaxatione cessabit. Gloss. singula. in clementi. prima. verb. donec. de decim. quæ habet, quòd suspensio ad tempus, tollitur abque aliqua absolutione, elapso illo termino in ea designato. Secus tamen est in excommunicatione ad tempus lata. Quam notabilem censuit Præpositus in capit. non est columna. 2. numero sexto. de sponsalibus. vbi latè dixi conclusio 8. Felinus in cap. ad aures. columna secunda. num. secundo. de simoni. cum qua est communis opinio secundum Ripam in ca. primo. notabil. 6. de iudi. Carol. Molinæus in constit. Parisien. 1. par. tit. 1. §. 27. quæst. 3. nu. 5. fo. 224. Quæ sententia probatur ex glo. in capi. in primis. verbo. Sex mensibus. 2. quæst. 1. & glos. in capitu. si quis deinceps. 16. quæstione. 7. & Decius consilio. 61. columna tertia. num. 4. & Segur. vbi latè dixi in pulchra quæstione, de qua ibi in repeti. l. si ex legati causa. num. 35. ff. de verborum obligationibus. Cremenf. singula. 48. incip. Consulimus heri. Quomodo autem possit fieri absolutio à suspensione, declarat Archiep. Florenti. 3. par. tit. 27. cap. 4. post medi. versicu. Item nota quòd absolutio. Est tamen notandum circa intellectum dicti capit. cum inhibito. §. fin. dum dicit, ab officio suspendatur, quòd est differentia inter presbyterum parochialem, & nõ curatũ, seu parochialem: nõ presbyter parochialis punitur, si sciens nõ prohibeat clandestinas nuptias, quamuis non interfit. Cæteri autem clerici si præsentiam & interessentiam præsumptuosam adhibeant matrimonio clandestino secundum communem in dicto. §. finali, & ex lege quarta. titulo tertio. partit. quarta. vbi habetur, quòd malitiosè obijciens impedimentum ne contrahatur matrimonium, erit puniendus iudicis arbitrio, & tenebitur ad interesse, si laicus sit, intellige: si verò clericus, pœna dicti. §. finali. erit puniendus ex glossa ibi. verbo. Malitiosè. Quòd autem ad interesse teneatur læso, tenent Vincentius, & Ioannes Andras in dicto. §. finali. Gregorius Lopez in dicta. l. quarta. in glossa finali. Facit textus in capitulo sacro. de sententia excommunicationis. capitul. pastoralis. §. verum. de iure patronatus. & quæ not. gloss. in teste falsum deponente. in capit. primo. de crimin. falsi. vbi scripsi in lectione ordinaria illius tituli. in conclusi. penult. plura, quæ hic non sunt transcribenda, ne idem repetere videar.

Circa istum textum ac capi. eum inhibito. de clandestini. desponsat. impuberum. in dubium venit, quando dicatur matrimonium clandestinè contractum? Respond. & hic quòd ante Concil. Tridentini. multis modis. Nam aliquando matrimonium clandestinum dicitur, quando absque testium præsencia fuit contractum. glos. in sum. 30. quæst. 5. verb. quod autem. facit cap. solennitates de consecra. distinct. 1. vbi text. ait, quoniam non monstratur esse iteratum, quod nescitur esse factum, vbi glos. colligit argumentum contra clandestina coniugia, quòd taliter contrahentes possunt cum alijs contrahere, cum talia coniugia sint incerta. citat. capit. presbyteri. 78. distinctio. vbi propter dubium consecratio, & baptismi sacramentum reiterantur: paria enim sunt non esse vel non apparere. l. duo sunt Titij. ff. de testamen. tutel. l. in lege. ff. de contrahenda emptione. l. si fuerit. ff. de rebus dub. l. nona. titul. nono. part. 4. capit. secundo. vbi Anchar. de clandestini. desponsa. deficit enim probatio, sed non ius, cum coniugia clandestina contrahentium consensu valeant, tamen ex eo quia probari non possunt, ecclesia quæ non iudicat de occultis, ea non admittit interim quòd non probantur. capit. si quis diuinis, 30. quæstione quinta. dum ait, coniugia, quæ clam contrahuntur, non negantur esse coniugia, nec iubentur dissolui, si vtriusque confessione probari poterunt, veruntamen prohibentur, quia mutata voluntate alterius eorum, alterius confessioni iudici fieri non potest. vnde publicè cum alterius vota in alteram partem se trãstulerint, pro priori coniugio, quòd iudici incertum est, sententia ferri non poterit. incerta enim (vt Sixtus Papa scribit Episcopis per Hispaniam constitutis) nemo Pontificum iudicare præsumat; & quanuis vera, non tamen credenda, nisi qui incertis indicijs comprobantur, nisi quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudicario ordine cõprobantur. Ad idem est tex. in cap. nullum ante veram. & capit. iudicantem. 30. quæstione quinta ca. primũ. de clandestini. desponsat. quæ enim clam fiunt, habere videntur delicti præsumptionem. ca. consult. ibi, Qui malè agit, odit lucem. de offic. delegat. capit. perniciosam. 18. quæstio. secunda. glos. in extrauagan. Sedes. verb. lucem amans. sub titulo. de cõcess. præbend. Ioan. 22. Et Horatius dicit.

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones.

Et qui in tenebris ambulat, nescit quòd vadat. Matthæi. 15. textus in l. prima. tit. tertio. part. 4. dum inquit, *maguer el casamiento fueffe verdadero segun que es sobredicho, non podria la yglesia apremiar a aquel que se quisiesse departir del otro. Y esto es, porque el matrimonio nõ se podria probar. Ca la yglesia nõ pue de juzgar las cosas en buertitas, mas segun razonaren las*

partes, y fueffe probado. Ecclesia non iudicat de occultis, vt habetur in dict. l. prima. & capit. erubescant. 32. distinct. c. consuluisti. 2. quæstione. 5. capit. Christiana. 32. quæstione. 5. cap. vt nostrum. vt eccles. benef. cap. à nobis. cl. 2. de senten. excom. Ex quo est notandum, quòd vbi deficit omnis probatio matrimonij, non est exigendum iuramentum à reo, sed potius est absoluentus. text. in capit. 2. ibi, aliquatenus compelliendi (quasi dicat nullo modo compellendi) de clandestini. desponsa. Ad idem regula tex. in cap. fina. §. fina. de iure iurand. vbi actore deficiente in probatione, reus et si nihil præstiterit, est absoluentus. Socinus in tracta. regularum cum fallent. reg. 204. verb. Iuramentum. Fallit tamen in cap. continebatur. & capi. attestaciones. de desponsa. impuberum. vbi si actor deficiat in probatione, reus debet iurare, eo in casu, quo versatur aliqua suspicio pro matrimonio: si tamè nulla pro eo appateret, secus esset. glo. fin. in dict. cap. attestaciones, & in citato. capi. continebatur. Panormi. nume. 2. in cap. secundo. de clandestini. desponsat. In contrarium tamen, imo quòd iuramentum, possit exigi ab eo quanuis actor nihil probauerit, practicabatur, & iure verior ac receptior opinio erat, quippe cum vbicunque versatur periculum animæ. potest peti iuramentum à reo, licet actor nihil probauerit, quia multum in hoc iudicis officium exuberat. capit. sicut in fin. de sponsalib. l. vbicunque. ff. de interroga. actio. capit. iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere. 30. quæst. quinta. glo. in capi. sic enim. verb. diligentius. 28. quæstione. 1. & glo. in capit. quoniam contra. verb. interrogationes. de probatio. Et prædicta sententia post Tancre. placet Panormi. in dict. cap. continebatur. nume. octauo. & in dict. cap. attestaciones. num. 11. dicenti quòd est communis sententia Hostien. & aliorum, quòd vbi agitur de sacramento matrimonij, debet exigi semper iuramentum à reo, licet actor nihil probet, & veritas tanti sacramenti melius elucescat. Quod est notandum secundum eundem, & præposit. in dict. capit. continebatur. nu. 8. col. vlti. & in dict. c. attestaciones. nu. 6. Hinc etiam venit, quòd iudex ex officio suo absque petitione litigantium potest alteram partem compellere, vt cum iuramento declaret si recepit ipse, vel alius pro eo pecuniam, vel aliquam partem. quanuis sint elapsi duo anni, cum quibus excluditur exceptio non numeratæ pecuniæ. l. 184. Styli, & quæ diximus in l. 1. in verb. Iuramento de calumnia. titul. 4. lib. 3. supra. colum. 906. versicu. Ex prædictis iuribus affirmandũ videtur: In causa tñ matrimoniali vtrum sit deferendũ iuramentum in supplementũ probationis ab actore reo, vel à reo actore? In quo dubio. glo. in c. mulieri. verb. absolu;

absoluto. de iureiurando. determinat quod non propter grauitatem negotij, quia agitur de statu hominis, quantumcunque honestissimæ personæ sint. De quo articulo est videndus Couar. in epitome. 4. Decretali. 1. part. 6. primo. num. 5. capitis. 4. Ergo clandestina matrimonia dicenda sunt ob defectum probationis. Ne ergo negari possint, in præsentia testium celebrâdi sunt: quia multoties non solum Deo non vereantur illudere negando promissa, sed decipere conantur populû, vt ait tex. in capit. de homine: ad finem. de celebra. missa.

Secundo modo dicebantur clandestina, cum non feriantur solennitates institutæ in contrahendis matrimonijs ab ecclesia glo. in capit. tertio. verb. Clandestina. de clandest. despons. citat tex. in capit. aliter. 30. quæst. 5.

Tertio modo ait prædicta glo. Clandestina, capit. 3. de clandest. desponsa. clandestinum esse iudicandum matrimonium contractum non præmissis denuntiationibus, quæ fieri debent in ecclesijs iuxta formam. dict. cap. 3. incip. Cum inhibio. Sed dicendum est, matrimonium contractum sine denuntiationibus & bannis, tamen publicè in conspectu ecclesiæ vicinis scientibus, nõ dicitur clandestinû, ex quo in facie ecclesiæ fuit contractum, vt concludit Oldrald. consil. 256. incipi. Clemens Episcopus. colum. 2. nume. 3. Ioan. Andre. in additio. ad Specul. de clandest. despons. Panormi. in cap. cum inhibio. num. 9. de clandest. despons. Paluda. in quarto senten. distin. 28. quæst. 2. arti. 3. conclus. 3. Ioan. Lup. Decanus Segouien. in tracta. de matrimo. & legitima. 2. part. num. 13. Syluest. in summa. verb. matrimonium. 2. quæst. 17. articul. 4. Glof. in l. quarta. ti. 3. par. 4. Et est de mente Panormi. in cap. ex tenore. nume. quarto. qui filij sunt legitimi. Comprobari etiã potest ex his, quæ notat Hispanus Lupus in repetitio. capit. per vestras. 3. notabili. §. 21. num. 14. fol. 95. colum. prima. de donationib. inter virum & uxorem. Alphonfus à Vera cruce in Speculo coniugiorum. 1. part. articu. 10. pag. 66. versu. Cõsiderandum tamen est. Couarru. in epitome. 4. Decreta. 2. parte. capit. 6. num. 10. Constat primò probatio istius declarationis, quia publicatio non erat quid essentialiale, seu integrale ipsius matrimonij, sed consensus per signa, vel verba explicitus. cap. tuæ. cum glo. de sponsa. tenet Alexandri. in cap. 2. colum. 1. num. 1. de clandest. despons. citat. capit. detrahe. 1. quæst. 1. Et tenent Canonistæ & Theologi secundum Ioannem Lupum. Decanum Segouiensem in dict. tract. de matrimo. & legit. 2. part. nume. 14. Si ergo non erat de essentia, quod publicetur, si fieret absque publicatione, validû erat, ex mente dict. cap. cum inhibio. Secundo sua-

detur nobili fundamento. Nam id dicitur publicè factum, quod est contractum in præsentia fidelium secundam Ioan. Andre. Alexand. & alios in dict. cap. cum inhibio. & in dict. cap. ex tenore. Ecclesia autè cõgregatione fidelium significat secundum glo. notabi. in cap. querelam. in verbo, Ecclesiam. ne prælat. vices suas. quam citauit in l. 1. in glo. 1. titu. 1. lib. 1. supra text. in cap. in ecclesia. id est, catholicorum collectio. de consecra. dist. 1. Et D. Hieronymus in. 2. proœmio Prouerb. declarat ecclesiam, id est, coetum. Et Aposto. 1. ad Timotheum. 3. ait, Scias quomodo in domo Dei oporteat conuersari, quæ est ecclesia Dei viui, id est, congregatio fidelium, columna & firmamentum veritatis. Hæc designata est parabolicè Matthæi. 13. cum dicitur. Simile est regnum cælorû. id est, præsens ecclesia, sagenæ missæ in mari, & ex omni genere piscium congreganti. Mare, præsens seculum. Pisces, homines. Sagenæ, doctrina immissa euãgelica, quæ ex autoritatibus connexis constat. Idem explicat Archiep. Florenti. 3. parte. tit. 12. cap. 1. Conrad. de contracti. quæst. 2. Tostatus Matthæi. 18. quæst. 77. Et videtur tex. in cap. 3. de clandest. desponsa. quatenus de ecclesijs loquitur, & ecclesia dicitur collectio fidelium. Igitur pro nostra declaratione. Nec obstabit dictio sequens, nõ erit intelligenda per presbyteros in ecclesijs, hoc est, talis publicatio fieri oportet in collectione fidelium, vel eo ipso quod facta fuerunt sponsalia publicè, & qui pollet ac subrogatur loco bannorum, quæ solent fieri in ecclesijs. Nec huic sententiæ obstaculum faciet Barto. assertum in l. fina. ff. de ritu nuptiarum. dicentis, illud fieri clam, quod sit omisissis, quæ in actu eius à lege, seu canone necessaria sunt. Textus est iuncta gloss. in verb. occultè. in l. secunda. C. de his qui. ex public. ratio. libr. 10. vbi Barto. numer. primo. & Angel. expressè notant. & glof. verbo. *Concejeramente*. in l. prima. tit. 1. lib. 3. for. legum. id enim simpliciter locum habet, secus autem, si aliquid & qui pollens in actu interpositum & subrogatum fuit, ex quo effectus præteritus à lege deducatur, vt in matrimonio publicè contracto dici debet. Et sic quo ad poenam. capit. cum inhibio. de clandest. desponsa. & constitu. Synod. 42. matrimonium cõtractum absque denuntiationibus, & bannis, publicè tamen, clandestinum non fore dicendum. Ex quo idem dicendum esset quo ad poenam. l. 49. Taur. cum agat de ista clandestinitate. dicendo, *Et matrimonio que la Iglesia tuuicre por clandestino*. Sed matrimonium præmissis modo contractû, nõ dicitur clandestinû, & sic poena locû non habebit. Tamen in casu legis Tauri clandestinitas causetur ex defectu consensus parentis, qui licet de essentia sacramenti non sit necessarius,

nec eius sciētia ad ipsius valorem, tamen de honestate requiritur, & videtur præceptum quodammodo capitaliter ibi, & à parentibus & propinquioribus sponsetur. 30. quæstione. 5. & glo. sum. eiusdem causæ, 30. q. 5.

Clandestinum matrimonium ex prædictis constat esse, ante Concil. Trid. quando puella contrahit absq; scientia parentum, vel eorum, sub cuius tutela, vel cura est. dict. cap. aliter. 30. quæst. 5. l. 5. tit. 3. part. 4. l. 2. & l. final. titu. 1. libr. 3. for. leg. & l. 4. infra eo. tit. & l. vii. titu. 6. infra eodē. lib. 5. & in. l. 49. in ordi. Tau. vbi contrahenti matrimonium clandestinū imposita est poena amissionis omnium bonorum Cameræ regis applicandorum, tam ipsius contrahentis, quam ipsorum interestedium, vñ cum poena exilij à regno, quod exilium iniolabiliter obseruandum censet sub poena mortis. Puella verò sic contrahens, ex tali cautela exheredari à patre, vel à matre, & non ab alijs poterit ibi. *Y que esta sea justa causa para que el padre y la madre puedan desheredar si quisieren a sus hijos, que el tal matrimonio contraxeren. Lo qual otro ninguno no pueda acusar, sino el padre y la madre muerto el padre.* Ex qua lege constat solū locū habere prædictā poenā legis Tauri in filia contrahente matrimonium clandestinum sine parentum scientia, non autem respectū habuit ad consensum fratrum, vt in ea apparet. Ex quo cessat l. vii. titu. 6. cum simili. infra eo. lib. 5. ¶ Deducitur etiam habere locum in parentibus filiarum, non autem masculorum contrahentis sine consensu patris, ibi, *Fijas.* Ergo non poterit filios exheredare, cum inclusi filiarum excludat filios, qui non comprehenduntur sub nomine filiarum, præsertim in materia odiosa, & poenali, qualis est in qua loquitur lex Tauri. Quod verum est de iure antiquo, secus de nouo, vt infra dicemus, nec in curatoribus, sub cuius cura est mulier, ex mente eiusdem legis, præsertim quia id petitum fuit, & tamen non concessum in curijs Pincianis anni 1548. peti. 128. cuius verba sunt. *Otro si dezimos, que por leyes destas Reynos se pone pena a los que contrahen matrimonios que la Iglesia tiene por clandestinos, lo qual pueden acusar el padre, o la madre muerto el padre, Supplicamos a V. M. m. de que lo mismo puedan acusar los hermanos muertos los padres, y sino tuuieren hermanos, que los curadores lo puedan acusar. porque como quedan algunos hijos, o hijas, moços y con hacienda, procurálos engañar, y acualen casamientos desastrados, y con que Dios nuestro Señor es deservido, y los parientes de los tales muy injuriados, de que se siguen enemistades, y otros daños.* Dicit Imperator ac Rex noster, *A esto vos respondemos, que ya está proueydo por leyes destas Reynos lo que en esto se deua hazer, scilicet, per. l. 49. Tau. ab eadē Maicestate edita, in qua tamē hoc nō inuenitur*

nisi in patre, vel matre eo mortuo. Ergo in ceteris voluit denegare, ac corrigere alias leges poenales loquētes in hac materia. Et poena ipsius legis. 49. Tauri, locum habet in matre vera, & non ficta, prout est vxor patris. l. 41. in curijs Toleti anni. 1537. quæ exiēdit poenā legis Tauri ad filiā maiorem viginti quinque annorum absque patris consensu matrimonium contrahentem & l. 6. titu. 1. lib. 3. for. legum. dum ait, *Si el padre o la madre, o otros parientes tuuieren en su poder m. aca. en cabelle, y no la casaren fasta treynta años, y ella despues casare sin su mandado, no aya la pena casando ella con home conueniente.* Ex quibus cessat dispositio authen. sed si post viginti quinque. C. de inoffic. testa. vbi filia, quæ post viginti quinque annos stuprum commisit, vel in virum aliquem recipiat sine patris licentia, exheredem fieri negatur, & in. l. 5. titu. 7. part. 6. & per præmissas leges, scilicet. 41. & l. 6. cessat dubium positum in. d. l. 5. à Gregor. Lopio in verb. *que ella passasse de edad.*

Et sic legem Tauri limitabis locum non habere contra filium. De iure antiquo quando valebat matrimonium clandestinum, qui contraxit matrimonium clandestinē, sed in filia, vt ex ea constat. Et est de mente Couar. in epitome. 4. Decretal. 2. part. capit. 6. num. 21. Dida. del Castill. ante eum eandem declarationem posuit in dict. l. 49. verb. *a sus hijos.* Quod est notandum, nam de iure communi filius inhonestam ducens vxorē, à patre poterat exheredari. l. 3. §. si emancipatus. ff. de bono. possess. contra tab. singul. secundum Guilielmum de Ludo in sing. antepen. Bartolus in, l. si cum dotem. §. transgrediamur. nume. 6. ff. solu. matrimo. Ioan. Lup. in repeti. capit. de donat. inter virum & vxor. §. 23. num. 3. & dispositio. dict. §. si emancipatus. est approbata per l. 11. tit. 1. par. 4. vbi Gregor. Lopius nouus Commentator in verb. *Los hijos.* Sed est tenendum filium, qui contraxit matrimonium cum vxore ignominiosa, vt contingere solet in iuuenibus amore captis alicuius mulieris, non posse puniri poena exheredationis. Tum, quia actus est approbatus apud Deum & ecclesiam, circa quos non est acceptio personarum, vt ait Apostolus. & capit. eam te. de referri. & capit. penult. de præbend. imò est meritorius. capit. inter opera. de sponsalibus. & sic Canonis auctoritate (quæ in hac materia præualeat secundū glo. in §. hæctenus. Insti. de gradib. & glof. in cap. cum ad verum. 96. distinctione. in verbo, Temporalium. Imola in rubrica. ff. solu. matrimo. & in capitu. accedens. numer. octauo. de procuratorib. & Paluda. in quarto sententiarum. distinctione. 28. quæstione secunda. articulo. quinto. conclusi. quarta.) non debet decipi. l. prima. C. de his qui veni. xca. impetraue. Tum etiam, quia lex Tauri

Tauri hoc non dicit, ergo nec nos. Tum etiam, quia ita tenet Bartolus in dict. l. tertia. §. si emancipatus. Alexand. in l. prima. colum. nona. numero. 32. ff. soluto matri. Ias. in authē. non licet col. 3 nu. 8. C. de liber. præteri. Rodericus Suarez in repetitio. l. secūda. titul. *De los matrimonios*. fol. 72. versicul. Superest. Imola in dict. capit. accedens. numer. octauo. & nono. Quibus est addendum. capitu. veniens. & ibi Panormita. numer. tertio. versicu. Secūdo nota. de sponsalibus. Idem Panormita. & eius Additio. in capitu. primo. de desponsatione impuberum. Baldus in l. omnem. numero. 12. vbi Alexand. & Barba. in additionibus ad eum. C. ad Tertullianum. Præposit. in capitu. cum apud. nume. secundo. de sponsa. Philippus Decius in l. nuptias. ff. de regulis iuris. Cū igitur filius, imò filia vt ex prædictis authoribus licet iure Canonico contrahere possit matrimonium absque pœna etiam cum vili & ignominioso coniuge, non erit dubitandum pœnam ad filium extendendam minimè fore per præmissa: nec fuit concessum quanuis petitem in curijs Pincian. Anno 1555. l. 72. & incurijs Toleti Anno 1560. l. 75. Sed iam hodie pœna. l. 49. Tauri extenditur ad filium. l. 58. Madritij Anno 1563. quam nota, quæ hodie est, sub titul. primo. libr. quinto, Recopilationis. l. prima.

Secundò limitandam censeo in filia maiori viginti quinque annorum, quæ non habet patrem, nec matrem, licet habeat nouercam. ex. l. 43. Anni. 1537. in curijs Toleti.

Tertiò limita non procedere, etiam si fratres, aut Curatorem habeat, quia lex Tauri id corrigere voluit, dum tantum parentes admittit ad hanc accusationem, vt iam suprâ notauimus, & dispositio non extenditur ad non expressa. capi. ad audientiam. de decim. Nec contrarium voluit statuere Carolus olim Hispaniæ Rex, quanuis petitem ei fuit in curijs Pincianis anni 1548. petitio. 128.

Quartò limitatur non habere locum in puella, quæ sponsalia de futuro contraxit. Nam lex Tauri est intelligenda in matrimonio de præsentī, nō de futuro, dum dicit, *que el que contraxere matrimonio*. nam sponsalia non sunt partes integrales, nec substantiales matrimonij, sed quedam præparatio, vt honestiùs, & cautiùs contrahatur matrimonium promissum. vt in prima gl. dixi. & Anchar. consil. 21. colum. tertia. nume. nono, Iuan. Lup. in l. 49. Taur. numer. secundo. Et probatur expressiùs. Secundò, quòd pœna adiecta in matrimonijs, non habet locum in sponsalibus, ex sententia Decij in capitul. cū in cunctis. §. clerici. notabil. tertio. de electio. Fernandus Loazes in repetitione. l. filius familias. §. diui. numero. 396. ff. de legatis primo. Tertiò ex glossa in Clementi.

vnica. verbo, Contrahere. de consanguinitate & affinitate, quæ ait pœnas designatas in illa constitutione locū non habere in contrahentibus sponsalia, sed matrimonium de præsentī. Cuius sententiam dixit singula. Alexand. in capitul. cū inhibitio. de clandest. desponsat. Iaso. in l. si stipuler. quarto notabi. numer. quinto. ff. de verborum obligationibus, & in l. secunda. numero. 25. ff. de iurisdictione omnium iudicum. Felinus in rubrica. de sponsa. vbi Præpositus colum. quarta. numer. octauo. Dicit communiter approbatam Felinus in capitul. Tertio loco. numer. secundo. de præsumptionib. Iaso. in l. quominus. numer. 18. ff. de fluminib. Nicolaus Milis in reperto. verbo, Lex. quæstione sexta. Decius in capit. ad hæc in beato. colum. octaua. versu. in gloss. fina. de postul. prælat. Boerius decisio. 173. num. 30. Martinus Nauar. in capitul. si quando. except. sexta. pag. 20. de rescriptis. Et tenet Collectar. in capit. non debet. numer. quinto. de consanguinitate & affinitate. & Angelus in summa. verbo, Pœna. §. quinto. Montalui glossa in l. secunda, titul. primo. parti. quarta. & in l. final. titul. 18. parti. septima. Didacus Couarru. in epitome quarti Decretal. 2. part. capitu. sexto. numer. 22. hanc sententiã dicit communem. quanuis doctores in dict. capitul. cū inhibitio. teneant solemnitatem dicti capitul. seruandam esse in sponsalibus de futuro contrahendis. Tamen intelligo non esse verum quo ad pœnas. Et sic quanuis dicantur sponsalia, clandestina erunt quo ad prohibitionem ex identitate rationis. l. oratio. ff. de sponsalibus. non tamen quo ad pœnas statutas in iure communi & Regio. Et sic si aliquis desponsaret aliquam mulierem clandestinè, non haberet locum pœna. l. 49. Tauri. contra Panormita. in dict. capit. cū inhibitio. & Castell. in dict. l. Tauri. 49. nec pœna excommunicationis contra supplement. Gabriel. in quarto distinctione. 28. quæstione secunda. artic. tertio. Quod in specie reprobatur Alphonsus à Vera Cruce in Specul. coniugio. 1. part. art. 10. pag. 62. versicu. Est etiam secundo considerandum. Et præmissa limitatio est vera, & ex pluribus (vltima præmissa) locis iuris comprobari posset, præsertim ex Specul. de tutore. §. nunc dicendum. nume. tertio. dicente, matrem non amittere tutelam ob sponsalia de futuro, quam iam decretam habebat, secus de acceptanda. Quam sententiam reputat singularem Ludo. Roma. singul. 219. Ludou. Gozadi. cōsi. 18. nu. 4. & Grego. Lopez in l. 5. tit. 16. parti. 6. in glo. 1. quibus accedit. l. solet. §. 1. ff. de his qui not. infam. ibi, quæ virū eluget spōsam fuisse intra id tēpus non nocet. l. vxores. §. (pōsi. ff. eodem titulo, vbi habetur, vxores, viri lugere non compelluntur, sponsi nullus luctus est. vbi

glossa vnica. textus cum glossa in capitul. omne. 9. finali. verbo, *Lugere*. 27. quæstio ne secunda. & cum de sponsis non fuerit facta mentio, præsertim in materia pœnali, & de eis non fuerit cogitatum, non erit constitutus. l. 49. Tauri. extendenda, argumento textus in capitul. Raynuntius. ibi, non videtur aliquatenus cogitasse. de testam. & casus omissus habetur pro omissio. l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimonio. capitul. secundò. de translatio. prælat. capitul. dilectus. de temporib. ordinatio. capitul. is qui de sententia excommunicationis. libro sexto. Tiraquellus in tractatu. de primogenitura. quæstione. 40. numer. 190. Quo fit sponsam de futuro de adulterio accusari non posse ab sponso, tecus si esset de præsentis, quia est verè vxor, cum consensus faciat matrimonium l. nuptias. de regulis iuris. ff. capitul. tua. de sponsalibus. l. cum fuerit. ff. de conditio. & demonstrationibus. capitul. ex publico. de conuers. coniugat. & est Regia. l. 81. Tauri, quæ cõprobatur ex notatis à Petro Paludano in quarto Sententiarum. distinctione. 42. quæstione tertia. articulo. tertio. conclus. Septima.

Est tamen dubium, Contrahens matrimonium clandestinum, tamen nullum propter consanguinitatem, affinitatem, aliumve impedimentum, vtrum probata nullitate eximatur à pœna. l. 49. Tauri, & istius nostræ legis? Videtur dicendum quòd non, nam affectus licet non sequatur effectus, in specie proposita consideratur, & obedientia, quæ debetur ecclesiæ, & parentibus, seruando statuta Canonica, Sed in matrimonio nullo interfuisse constat, nec stetit per contrahentes, ergo, &c. capitul. nuper. de bigamis. l. 71. Tauri. Tamen propter decisiones inde collectas, passus est difficilis, vtrum sit intelligenda in matrimonio valido de iure, non tamen in contracto de facto inualido tamen de iure. Sed videtur, quòd etiam si fuisset de facto ex pluribus citatis à Iaso, omnino videndo in l. vbi pactum. numero. 22. C. de transactionibus. capitul. dispendia. de rescriptis. li. sexto. & clementi. prima. eodem titulo. probant impetrauent rescriptum nullum puniendum fore. Et textus in capitul. olim. de rescriptis. secundum Antonium, & Panormita. probat falsificantem literas apostolicas, quæ tamen aliàs sunt nullæ, vel iniustæ, incidere in pœnam falsi. & in crimen perurij ex inualido iuramento. capitul. tua nos. de iure iurand. secundum Baldum ibi, & contrahens matrimonium nullum de iure; cum sit in sacris, nihilominus priuatur beneficijs ecclesiasticis. Probat Iaso. vbi supra. numero. 22. Secus si effectus & non affectus considerandus esset, vt in violatè sequestum nullum, qui non tenetur pœna violantis sequestum legitime factum. Hiero-

nymus Grat. consil. 28. numer. tertio. libr. primo. dixi in l. vnica. in glossa prima. titulo. 10. lib. tertio. supra. *Encubierte mente*. Intelligi de clandestinitate canonis iuris nouioris, prout inferius subiiciam, & non legis. ex l. 49. Tauri. & quæ scripsit Philippus Decius in capitul. causamque. colum. tertia. numer. sexto. de rescriptis. Et vide quæ notat Ioannes Lup. in l. 81. Taur. num. quinto. vbi citat. l. 49. Tauri.

Aduertendum est stante dispositione concilij Tridentini. capitul. primo. de reformatione matrimonij sessio. 24. Vbi statutum est matrimonium contractum inter ipsos cõtrahentes sine testibus & parochò nullum esse ipso iure, & inhabiles redduntur ad sic contrahendum. vt habetur dict. capitul. primo. §. in super.

Plura tamen sese offerunt necessaria in praxi circa intellectum dicti concilij ex iure tam canonico quàm Regio. ¶ Primum dubium erit quætere quot modis matrimonium dicatur clandestinum, resolutiue omisis alijs modis dicendum est duobus. Primum quoties matrimonium contrahitur absque testibus. Secundum quoties testibus præsentibus prætermisis tamen denuntiationibus ab ecclesia requisitis, vt tradit glossa. in capitul. cum inhibito. verb. Clandestina. de clandestina desponsatione. & l. Regia. 1. titul. tertio. partit. quarta. Bartolus in l. secunda. C. de his qui ex public. ratiocina. lib. decimo. Soto in quarto sententiarum. distinctione. 28. quæstione prima. articulo. primo. Gratus inter consilia Ioannis Baptistæ consilio 75. nume. 33. Decius in l. quo tutela. §. clam. ff. de regulis iur. & hoc vltimum etiam appellatur clãdestinum proprie. vt sentit. Nauar. in manual. confessio. capitul. 22. num. septimo. Speculum coniugiorum. prima part. articulo. decimo. in principio. et si Sotus vbi supra, non tam clandestinum dicat. Ex quo inferitur, quòd in eo habebit locum pœna legis Tauri cum similibus supra citatis & legis primæ. titul. primo. *De los casamientos*. libr. quinto. nouæ Recopilationis. Nec obstat si aliquis dixerit. ll. pœnales restringendas fore ad matrimonium tantum clandestinum proprie absque vllis testibus & non ad omnia matrimonia clãdestina attenda dispositione. textus in regul. odia. de regulis iuris, libr. sexto. & l. si de interpretatione. ff. de pœnis. cum similibus. Nam dicendum est. l. Tauri & legem primam. titulo. *De los casamientos*. in sua prohibitione vtilem & fauorabilem esse Reipublicæ Christianæ, cum plura inconuenientia sequantur ex matrimonijs clãdestinis prout constat in dict. concil. capitul. de reformatione. in principio. & l. fina. titu. tertio. partit. quarta. cum adductis à Soto libr. quarto Sententiarum distinctione. 28. quæst. 1. art. 1. Couar. in quarto

in quarto decretalium. 3. par. cap. sexto nume. septimo. Et experientia, quæ rerû magistra est hoc docet, sed sic est quod. l. quantumcunque pœnalis sit cum respiciat publicam vtilitatem potius extendenda quàm restringenda sit, ex doctrina singulari Bartoli in. l. quemadmodum, C. de agricolis & censitis. libro. 11. num. 4. Ias. in. l. prima. C. de sacrosanctis Ecclesijs. num. 3. & in. l. si certis annis, C. de pactis. num. 3. & in. l. si filius familias, colum. tertia numer. septimo. ff. si certum petatur. & in. l. cætera. §. si quis ad opus. nume. 20. ff. de legat. primo. Hippolytus consilio. 85. num. 16. & 17. & 94. & in practica criminali. §. diligenter. numer. 130. Corsetus singulari. 99. in versicul. extensio, & quantumcunque pœnalis & odiosa comprehendit omne id, quod sub significatione vocabuli (etiam lata) potest comprehendi, vt in. l. cum l. ff. de testamentis. & in. l. is qui. l. eodem titul. gloss. in clementi. auditor verbo. beneficio. de rescript. & sunt aliæ glossæ similes quas refert additio ad Panormitanum in capitu. postulasti. sub litera. g. de rescript. ac proinde verba illarum legû. ibi, *que la Iglesia tnuiere por clandestino*, debent comprehendere cum sint generalia matrimonium clandestinum cum parochio & testibus prætermittis tamen denuntiationibus. Secundò circa prædicta dubitatur an stante dict. concilio annullentur sponsalia de futuro? In quo dubio prima facie videtur dicendum quòd sic: cum prohibito matrimonio censentur, etiam prohibita sponsalia de futuro. l. oratio. ff. de spons. per quam. l. dicunt Doctores omnes. in capit. cum inhibitio. de clandestina. desponsatione. quòd prohibitio illius. capit. locum. habet in sponsalibus de futuro Gregorius Lupus in. l. prima. titul. tertio. parti. 4. in gloss. verbo. *Que los desposen*. ergo videtur, quòd idem dicatur, in hac specie maximè cum dictum decretum concilij sequatur disposita in dict. cap. cum inhibitio.

Contrarium tamen est tenendum ex verbis dicti concilij quatenus innuit illa verba (matrimonium contrahere attentabunt) nam cum matrimonium annullat non videtur sponsalia annullasse cum sponsalia sint quid diuersum à matrimonio, vt constat ex rubr. de sponsa. & matrimonijs. Et sic ex hoc decreto non fiet rectè illatio de matrimonio ad sponsalia, cum sint separata. & expositio correctoria non debet ultra casum expressum extendi. l. præcipimus. de appellationibus. l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrimonio. & non obstat regula dict. l. oratio. ff. de sponsa. nam procedit & habet locum quoties in vtroque casu vertitur eadem ratio. Secus autem si diuersa. vt in. l. si quis officium. ff. de ritu nuptiarum. & in. l. prima. C. si rector prouincie. Decius in capit. iuravit. nu-

mer. quarto. de probationibus. & in capitu. nam concupiscentiam. in secunda lectura nume. quarto. de constitutionibus. Iacobus, Philippus Portius lib. quinto. regularis in conclusione 35. limitatione prima. Vbi sic intelligit & limitat prædictam legem allegando plures Doctores. Sed ratio quare prædictum concilium mouetur est obuitanda peccata perpetua quæ multoties ex clandestinis coniugijs oriuntur, quæ ratio in sponsalibus de futuro non militat quoniam sponsus de futuro contrahens cum aliqua per verba de præsentibus & si mortaliter peccet sic contrahendo non tamen manet in peccato perpetuo: igitur in eis non habebit locum concilium Tridentinû. Et in plurius causis ita per iudices ordinarios iudicatur, prout pluries vidi.

Constat etiam ex prædicto concilio Tridentino, vt eius verba clariùs appareant, ac sint manifesta, aliqua verba dubia declarare, & in primis quatenus concilium ait matrimonia contracta à filijs familias sine consensu parètum valida esse etiam ante concilium ab ecclesia erat determinatum. Vt in capit. veniens. primo. extrà de sponsalibus. Vbi omnes & docet gloss. in cap. sufficient. 27. quæstione secunda. Couarru. in quarto. 2. parte. capitul. tertio. §. octauo. numero primo Soto in quarto sententiarum. distinctione. 29. quæstione prima. articul. quarto. Vnde patet lapsos fuisse Docto. contrarium asserentes, de quibus per Casaneum in cathalogo gloria mundi part. 12. consideratione. 33. Corraf. lib. primo. miscellan. capit. 16. Molinaum ad Deciû in capitul. Ecclesia sanctæ Mariæ super numerum. 36. de constitutionibus. & super consil. 231.

Præterea necessarium est explicare vtrum verba posita in concilio, Ego vos in matrimonium coniungo, sint de essentia sacramenti? Videtur quòd sic ex alijs sacramentis, in quibus non solum materia & forma, sed & persona ministri requiritur: ideoq; minister necessarius est, quia per applicationem materiae & formæ concurrat cum Deo in collatione gratiæ sacramentalis, vt tradit Soto post alios in quarto Sententiarum, distinctione prima. quæstione. quinta. articul. primo. Ergo quemadmodum, in alijs sacramentis verba ministri sunt forma sacramenti, vt in Baptismo illa verba, Ego te Baptizo, ita in matrimonio erunt de forma prædicta verba, Ego vos in matrimonium, &c. quòd confirmatur, ex eo, nam minister, qui applicat materiam & formam in alijs sacramentis debet esse diuersus ab eo, qui confert sacramentum. vt in capitul. de Baptismo. ita & in matrimonio alius debet esse minister diuersus à contrahentibus, qui verba formæ exprimat, id est parochus. Comprobatur etiam ex dicto con-

cilio Tridentino, in versiculo. Qui aliter quam presente parochio, &c. ubi videtur, quod presentia parochi est necessaria ad hoc, ut materiam & formam applicet & ita illa verba, Ego vos coniugo, esse necessaria. Sed contrarium est tenendum. Imo talia verba, Ego vos coniugo, à sacerdote prolata non esse formam huius sacramenti ac per consequens parochum, vel alium sacerdotem non esse ministrum huius sacramenti, ut refert Sanct. Thom. in quarto. distinct. 1. quaestione. 1. artic. 3. idem Thom. & Soto in quarto. distinctio. 26. quaestione. 2. artic. 3. Hugo lib. 2. de sacramentis. parte. 1. capitul. 5. & tandem omnes Docto. qui de sacramentis loquuntur asserunt in hoc sacramento matrimonij mutuum consensum esse sufficientem ipsius, ut tradit Soto ubi supra distinct. 26. quaest. 2. artic. 3. ¶ Rursus quatenus olim ecclesia nondum prohibuerat matrimonia clandestina in substantia, sed tantum in modo hodie tamen attento dict. Concilio Trident. in dict. sessio. 24. non solum prohibetur, in modo verum etiam in substantia, & sic nullum est matrimoniū absque parochio, & duobus, vel tribus testibus. ut ex dict. versu. Qui aliter, &c. constat.

Præterea amplius quam semel ante editionem sacri Concilij Tridentini, & post dubitari vidimus an lex Canonica possit contrahentes matrimonium cum consensu inhabiles reddere, cum solo consensu matrimonia contrahantur. Et primo videtur dicendum, quod non, quia est contractus civilis, ex eo nempe nam matrimonium solo consensu contrahentium perficitur. cap. sufficiat. 27. quaest. 2. & cap. primum. de sponsalib. & solus eorum consensus attento fine matrimonij sufficit & sic necessarius. ut tradit Speculum coniugiorum. 1. part. art. 2. ex consensu autem oritur naturalis obligatio. l. cum amplius. §. is natura. ff. de reg. iur. at vero. l. positiva ius naturale tollere non potest attentata dispositione. text. in §. sed naturalia instituta. de iure naturali. Et sic hoc decretum cum sit l. positiva non potest tollere vinculum naturale, quod ex consensu causatur. argumen. text. in clem. ne Romani. de electione. Sed prædicta ratio non obstat dict. concilio. nam respondendum est. quod. l. positiva non potest tollere obligationem naturalem iam ortam, potest tamen resistere à princi. contractui ne valeat propter aliquam iustam causam, & bonum commune. ut in l. non dubium. C. de legibus. & tali casu si contractus geratur lege resistente nulla oritur obligatio naturalis, ut in l. cum lex. & ibi Barto. nu. 3. ff. de fideiussor. l. si non fortem. in princi. ff. de condi. in debiti. Fortun. in l. veluti. numer. 1. ff. de iusti. & iure. ratio est, quia lex civilis semper habet potestatem ab ipso Deo contra ea, quæ spectant ad gu-

bernationem totius reipubli. l. inter claras. C. de sum Trinit. Prouerb. c. 8. Nauar. in capit. nouit. de iudic. 3. notabili. corollario. 20. Et sic nimirum si legibus obedire sit de iure naturali. l. veluti. de iusti. & iur. tex. in cap. 2. de maiori. & obed. Et cum hoc casu consideremus matrimonium contractū civilem esse ob consensum rectè poterit Concilium annullare matrimoniū resistendo ei ab initio si absque parochio & testibus contrahatur, ob damna quæ ex tali matrimonio clandestino sequuntur: & principes semper habeant potestatem condendi leges contra matrimonia impedienda & irritanda. argumen. tex. in cap. 2. de sponsatione impuberum. versu. ad ætatem legibus, &c. & totius tituli. ff. de ritu nuptia. & l. tutor. ff. de sponsa lib. & l. 1. C. de interdicto matrimonio. Ex qua ratione concludendum est prædictum Concilium Tridentinum, iuridicè processisse ad irritanda matrimonia clandestina contracta non presente parochio & testibus.

Iuxta prædicta suboritur dubium quatenus matrimonium est sacramentum potuit ne contractum, tale sacramentum irritare si parochus & testes non interueniant. In quo dubio videtur, dicendum non posse, nam ea quæ sunt de essentia sacramenti non possunt ab ecclesia, sed à Christo institui, qui auctor est omnium sacramentorum. Sanctus Thom. in 3. par. quaest. 64. artic. 2. Soto in 4. distin. 1. quaest. 5. artic. 2. Nauar. in princ. de pœnitentia. distin. 5. nume. 31. Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de reformatio. contra Lutherum, & alios. Ergo ecclesia nullo modo potest instituere ea, quæ de essentia sacramenti sunt cum ad solū Christum pertineant, facit quia ecclesia non potest mutare ea, quæ iuris diuini sunt. cap. sunt quidam 25. quaest. 1. & licet ecclesia prohibeat ne clericus celebret, nihilominus si talis clericus prohibitus utatur debita materia, & forma, cum intentione conficiet sacramentum. glo. in cap. 2. de cleric. excommunicato ministrante. & glo. in summa. 9. quaest. 1. dicit communem Panormi. in dict. cap. 2. nu. 6. Ferdinandus Loazes in tracta. de matrimonio Regum Angliæ dubitat. 7. nume. 36. Nauar. in capit. quando. de consecrat. dist. 1. contra gloss. finalem in cap. degradatio. de pœnis. lib. 6. ergo. Idem videtur dicendum in matrimonio, quod licet ecclesia prohibeat, ne contrahatur nisi presente parochio & duobus testibus valeat nihilominus si legitimus contrahentium consensus interueniat. argumen. tex. in capi. 2. de matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui. Tamen attento Conci. Tridenti. dicendum videtur tale matrimonium contractum non posse nec valere nisi præmissis solemnitatibus, de quibus per eum & non obstant fundamenta

menta superius adducta, nam licet ecclesia non possit sacramenta, nec partes substantiales eorum instituere, ut dictum est, potest personas inhabilitare ad sic contrahendum, ut est exemplum in capit. non debet. & ferè per totum titul. de consanguini. & affinita. & in cap. 1. & ferè per totum de cognatione legali. & titul. de cognatione spirituali. resoluit Speculum coniugiorum. 1. par. art. 44. colum. 5. & ita fit in dict. concil. solum enim inhabilitat personas ad sic contrahendum. ut constat ex verbis eius ibi. Eos sancta Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit. Ex qua dispositione plura cessant hodie disposita à iure. In primis enim cessat dispositio text. in capit. is qui fidem desponsalibus, quo cauebatur sponsalia de futuro transire in matrimonium de presenti per copulam carnalem subsecutam. cap. veniens. el. 2. c. cōsultationi. eod. titul. cap. à nobis. de desponsatione impuberum. de quo Couarruu. in quarto. prima parte. cap. quarto. §. 1.

Secundò corrigitur text. in ca. per tuas. de conditionib. appositis. vbi sponsus de futuro sub aliqua conditione, si sponsam carnaliter cognoscat visus erat recedere à cōditione & matrimonium manebat purum, & validum de presenti. idem in cap. de illis, & cap. super eo. eod. tit.

Tertiò non habebit locum opinio Hostiensis, Panormi. nu. 7. & communis in capi. ex literis. 2. de sponsal. qua cauebatur, quòd si quis iurasset se ducturum vnam ex tribus filiabus Petri deindeq; vnam earum cognosceret, quòd per talem copulam incipiebant iustificari sponsalia, quæ antea erant incerta & transibant in matrimoniū de presenti attenda dispositione. dict. capit. per tuas. de conditionibus appositis.

Quartò cessauit etiam illud quòd notauit Antonius nume. 31. per text. ibi in capi. ex parte. M. de restitu. spoli. spolia de futuro transire in matrimonium de presenti per traductionem ad domū spōsi. quam opinionem tenebat etiam Ioann. Andræ. in cap. fina. de sponsalibus. Angel. in authent. quibus modis naturales efficiantur sui. §. quoniam. nu. 31.

Quintò cessauit text. in capitul. ad id, quod. de sponsalibus. vbi matrimonium de presenti metu contractum conualecebat per mutuam ac spontaneam cohabitationem.

Sextò per dictum decretum correctus est. textus in capitul. primo. §. primo. de desponsatione impuberum in sexto. vbi matrimonium per verba de presenti contractum inter inhabiles ætate si postea legitima ætate superueniente sequeretur inter eos copula, vel alius actus, nempe oscula, munera, amplexus & similia statim efficiebatur matrimonium de presenti validum hoc ta-

men operabuntur supradicta. ut sint sponsalia de futuro prout antea erant, ut in dict. text. in quo casu non est correctus, prout in casu superiori.

Septimò non habebūt locū disposita per glossam. verbo, de cætero. in fine. in capit. non debet. de consanguinitate & affinitate. dicentem, quòd contrahentes in gradu prohibitio si postea sublato impedimento per superiorem simul cohabitent, scientes impedimentum sublatum conualecebat matrimonium antea nullum, quam glossa opinione dicebat communem Panormita. ibi columna fina. Couarruu. in quarto. 2. parte. capitul. quarto. in principio. numero quinto. licet enim in tali specie, post impetratam dispensationem necessarius erat nouus consensus, ut per Innocentium, Cardinalem, Panormitanum & omnes in capitul. super eo. de conditionibus appositis Soto in quarto. distinctione. 29. quæstione secunda. articulo primo. Couarr. dicentem communem opinionem in quarto. 2. parte. capit. tertio. in principio. numero septimo. qui quidem nouus consensus sufficiebat. quòd induceretur ex mutua cohabitatione habita scienter post dispensationem secundum cōmunem de qua supra, quòd tamen hodie non procedit cum solus consensus nisi coram parcho & testibus ad matrimonium non sufficiat: opus enim erit in ea specie post dictam dispensationem, ut nouus consensus adhibeatur coram parcho & testibus.

Octauò etiam cessat illa controuersia inter Canonistas & Theologos in articulo illo quando matrimonium contractum erat sub conditione honesta presente parcho & testibus. An existente conditione statim maneret matrimonium validum absque nouo consensu tacito, vel expresso. Theologi enim prout Thom. & alij in quarto distinctione. 29. quæstione. 3. existimabant necessariū esse nouum consensum de presenti nec aliter esse matrimonium, in quā opinionē inclinatur Couarruu. in quarto. 2. part. capit. 3. in princip. numero 5. Canonistæ tamen: prout Innocet. & alij in capit. super eo de conditionibus apposit. contradicunt, ut in tali specie statim existente conditione matrimonium validum maneat absq; nouo consensu quemadmodum valent alij contractus sub conditione gesti, ut in l. hæc venditio. ff. de cōtrahenda emptione. & in l. si post diem. §. si sub conditione. ff. quando dies legati cedat, quam opinionem tenet etiam Panormita. in capitul. de illis. numero septimo. de conditionibus appositis. Nauarr. in manuali capit. 22. numero 63. dicit communem Couarruu. vbi supra. Hodie tamen seruanda erit Theologorum opinio, ut post existentem conditionem sit necessarius nouus consensus coram parcho & testibus secundum formam dict. concilij Tri-

lij Tridentini: nam primus consensus præstitus sub conditione, etiam coram parocho & testibus habet effectum quousque impleatur conditio, à cuius implemento pendet. capit. vnico. §. fina. de sponsalibus. libro. 6. l. cedere diem. ff. de verborum significatione. & in d. l. hæc venditio. ff. de contrahenda emptione. vnde consensus est necessarius tempore, quo conditio extat coram parocho & testibus, cum de substantia in dict. concilio requiratur.

Vlterius dubitatur an contrahentes nulliter, matrimonium cum non fuerint seruata solennitates, de quibus in dict. concilio, & ex fuerunt inhabiles pronuntiati ad sic contrahendum, an intelligatur inhabilitas de matrimonio contracto sine parocho & testibus, an vero sit perpetua inhabilitas ad contrahendum inter ipsos de nouo seruata forma dict. concilij? Dicendum censeo tantum habere locum prohibitionem & nullitatem ex vi consensus præstiti sine parocho & testibus, cæterum si velint de nouo contrahere seruatis seruatis non habebit locum prohibitio: sed habiles reputantur & hoc vult dicere prædictum conciliū. Inhabilitas priuatio iuris alicuius non habet locum nisi in casu à iure expresso, vt est sententia glossæ memorabilis & ibi communis in capit. fina. de iure patrona. Ias. in l. illam numer. 12. C. de collationibus. cum pluribus alijs concordantijs per me adductis in tractatu de bonis lucratis constante matrimonio ad Seguram. nume. 166. Ergo ad casum in quo loquitur, concilium debet intelligi, cum in eo tantum contrahentes deliquerunt. Tum etiam quia Concilium Tridentinum talem inhabilitatem nõ posuit, sed solum modum reddidit eos inhabiles ad sic contrahendum, nempe nõ præsentem parochum & testibus. Quare si postea velint ipsi iterum contrahere coram parochum & testibus eis non prohibetur.

Dubitatur vltterius an pœna. l. 49. Tauri cum similibus locum habeat eo casu, quo quis contraxit matrimonium clandestinè absque parochum & testibus, cum sit irritum & nullum ex dispositione sacri Concilij Tridentini loco præallegato: videtur quòd non, quia quòd nullum est nullum operatur effectum & sic non entis nullæ sunt qualitates. capit. ad dissoluendum. de desponsatione impuberum. vbi notat Præpositus numero. 1. quòd matrimonium nullum accusari non potest prædicta ratione ad idem. l. eius qui in prouincia. §. quòd si stipulatus. vbi notant Paulus & Ias. ff. si certum petatur. & donatio inter coniuges est nulla neque confirmatur morte quando matrimonium fuit nullum. l. & idè. ff. de donatio. inter vir. & vxor. Et appellatio non habet locum à sententia nulla. l. nominationes. C. de appellationibus cum simi-

libus & ex contractu nullo non debetur gabella. Bald. in l. 2. C. de eunuchis Segura in repetitione. l. primæ. §. si vir. vbi dixi in additione. nume. 157. ff. de acquirenda possess. & Carolus Molineus in consuetudinibus Parisien. 1. par. titulo. 1. §. 22. nu. 32. ergo similiter ex nullo matrimonio nõ debet pœna irrogari, tum etiam quia rationes propter quas matrimonium fuit prohibitum lege Regia iuncta Concilio Tridentino capit. 1. de reformatione matrimonij sessio. 24. non competunt matrimonio nullo sicut in specie proposita, nam cui nõ cõpetunt verba legis, neq; cõpetere debet eius dispositio. l. 4. §. toties. & ibi Alex. ff. de dā. infec.

Præterea confirmatur, nam pœna prædictarum legum Tauri 49. & nouæ copilationis legis primæ. titu. 1. lib. 5. ipso iure imponitur, vt constat in eisdem legibus, dum dicunt (*por el mismo fecho*) at vero, quando pœna ipso iure imponitur non incurritur nisi delictum sit consummatum. capit. perpetuo. de electione libr. 6. & ibi notant Docto. iuncto tex. in cap. cum in cunctis. eodem titu. Panormi. in cap. fina. numer. 2. de sponsalibus. Felinus in tractatu de conatu. colum. 2. & sic in tali matrimonio clandestino attentato, & non perpetrato non habebit locum pœna dictarum legum. cum nulla sequantur peccata perpetua, neque alia incommoda, propter quæ ecclesia matrimonia clandestina prohibuit.

Nec huic confirmationi obstat illud iuris principium, quòd quando lex respicit factum nõ est curandum de iuris effectum, sed sufficit, quòd habeat formam facti. capit. nuper de bigamis. l. cum qui duas. C. de adulterijs clemen. vnica. de consanguini. & affinitate. lex si quis legatum. in principi. ff. de falsis. & in l. 81. Tauri & in l. 4. titu. 20. lib. 8. nouæ Recopilationis. Sed prædictæ leges puniunt factum vt ex illis verbis, (*por el mismo fecho*) cõstat ergo videtur, quòd non erat curandum de iuris effectum: nam respondeo talem regulam procedere quando attentato sine disponendi eundem effectum operaretur factum quem iuris effectus operaretur, vt in casu dictæ legis cum qui duas. C. de adulterijs. & capitul. nuper. de bigamis cum alijs. & sic cum ex matrimonio clandestino inualido non sequatur damna, vt dictum est, quæ sequuntur in clandestinis validis, nimirum, si in eo non habeat locum pœna dictarum legum.

Existimarem tamen, quòd si ex tali matrimonio in specie propositæ quæstionis infamia, aut damnum irrogaretur parentibus sponsæ propter iactantiam sponsi dicentis filiam Petri sponsam suam esse, constaret que per confessionem asserti sponsi arbitrio boni iudicis sponsum puniendum cum hoc in iure expressum non sit per. l. 1. ff. de iure deliberan. cap. de causis. §. fin. de officio delega.

Lex. II.

a ¶ *Se desposare.* Scilicet, per verba de presenti, non de futuro tantum, quo ad poenam huius legis, quam vis quo ad prohibitionem, sponsalia veniant. ex textu in l. oratio. ff. de sponsalibus, ut diximus. in l. 1. supra cod. titulo. & adde similem l. 1. verfic. *Y si qualquiera despos.* tit. quinto libro octavo. infra.

¶ *Ley. II. Que ninguno que viuiere con señor, se despose ni case con su hija sin su mandado.*

Valquier hombre que viue con algun Señor y viuiendo con el se desposare: o casare con la hija, o con la parienta que tenga en su casa sin mandado del señor. Aquel que tal yerro fiziere, sea echado del reyno por siempre. Y si tornare a nuestros reynos sin nuestra licencia y mandado que incurra en pena de muerte: y ella sea deshere-

b ¶ *Pero si el padre, o la madre.* Consideratur ergo in iuria illata parentibus, seu dominis, sub cuius ditione versantur. Ad idem. l. 1. tit. 15. libro. 8. in fra. & l. 49. in decisi. Tauri. ibi, *Lo qual otro ninguno no pueda accusar, sino el padre, y la madre muerto el padre.* Ideoq; bona iure propinquitatis, ad patrē seu matrē applicanda sunt, cum nullus ex consanguinitate sit propinquior, quam sint parentes, cum reputentur vna & eadem persona pater & filius natura, & carne. l. ne cum filio familias. ibi. non iuris constitutio, sed natura rei impedimento est. ff. de furtis. capitul. contradicimus. 35. quaestione. tertia. glossa. in capitul. poenitentia. de poenitentia. distinctione tertia. l. finali. C. de impuber. & alijs s. ei verò. Instit. de inutilib. stipulationib. Et filius est pars viscerum patris, secundum Aristotelem, quinto ethicorum. Et deficientibus descendentes, eis debetur successio, si filius decesserit. lib. sexto. Tauri. & l. nona. in eisdem decisio. Ergo cum defuerint descendentes, quibus necessario debeatur legitima in bonis filij, pater erit proximior seu propinquior, eique deferenda erunt

bona. per istam legem. ibi, *y ella sea desheredada, y sus bienes ayan sus parientes mas propinquos.* Et sic parentibus, quibus est illata iniuria, & dominis datur ius accusandi, ac proinde bona confiscata erunt patri, cui est facta iniuria. capitul. Episcoporum. §. finali. ibi, ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter. de privilegijs. libro sexto. l. post legatū. §. amittere. ff. de his quibus ut indignis. l. penultima. C. de legat. l. defunctus. C. de suis & legitimis. Romanus singulari. 692. Iason in l. seruo legato. §. si testator. numero quarto. ff. de legatis primo. Ripa in l. si vnquam. quaestio. 44. C. de reuocand. donatio. Gomeff. in §. superest. numero

dada: y sus bienes ayā sus parientes mas propinquos: y el padre, o la madre la pueda acusar y aquel, o aquellos con quien viuiere. Y si ellos no la acusarē que lo pueda acusar qualquier de los parientes mas propinquos fasta el tercero grado: pero si el padre, o la madre b, o el señor con quien viuiere la perdonare q otro alguno no la pueda acusar.

ADDICION.

¶ *Concuerta con esta ley, la ley. 2. tit. 1. lib. 5. de la Recopilacion.*

21. Instit. de actio. & quæ traduntur à Ias. in l. qui dam cum filium. verficu. Quarto nota. nu. 8. ff. de verb. obligat. & in l. 1. numero. 2. C. de his, quæ poenæ nomi. relinq. Purpurat. in l. 1. numero. 444. ff. de offi. eius, cui mand. est iur. vbi adducunt text. egregium in l. vxorem. §. hæres. ff. de legat. tertio. quem miro modo elucidauit Doctor Arius Pinelus, cum habuit in punctis Salmanticæ probinenda cathedra Primaria iuris Cæsarei per decessum clarissimi Iuriconsulti & præceptoris communis Doctoris domini Petri à Peralta, qui vltimum diem clausit isto anno 1561. ¶ Ergo parentibus si supersunt, & non alijs erunt bona filij sic contrahentis matrimonium applicanda, cum de eorum iniuria in presenti lege agatur.

¶ *Que*

¶ Lex. III.

a ¶ *Que son casados.* Contrahens matrimonium vi-
uente primo coniuge, præter alias pœnas à iure
sancitas, punitur hæc regnis, candenti ferro in
fronte impresso ad instar literæ. q. Quæ tamen
dispositio ho-
die situata est
sub tit. 1. lib.
5. Recopila-
tio. & est. l. 1.
in ordinae. Cõ
cor. antiqua.
l. 6. titulo. 15.
lib. 8. ordina.
infra. & l. 14.
Ioann. primi
Regis in Co-
mitijs habitis
Birbiesca an
ni 1387. vbi
litera talis est.
Que le fierren
en la frente con

¶ *Ley. III. De los que se ca-
san otra vez seyendo sus
mugeres viuas, de la pena
que merecen.*

¶ El Rey D. Iuan. I. en Birbiesca. Año de 1387.

Vchasz vezes
acaesce que
algunos que
son casados^a, o despo-
sados por palabras de

vn hierro caliente que sea fecho a señal de ferradura. Et
hoc videtur annotare & significare secundum com-
munem intellectum verbum, *Fierren.* Litera e-
nim. q. nullam continet delicti significationem,
quanuis in his regnis in practica sit recepta lite-
ra. q. & non. B. quæ fortè potiùs debuit stare, quia
continet significationem criminis, denotando ip-
sum bis contraxisse. Et in memoriam criminis
fuit. B. quanuis vicio impressio sit. q. Alij vero
dicunt esse signum ad instar Crucis, vt annotaretur
contrahenti bis viuente primo coniuge ini-
què, & malè de fide sentire, cum tale matrimoniũ
sit omni lege prohibitum. Alij verò imposuerunt
huic legi duas iotas, quasi per istas duas literas. ij.
& signa numeralia perciperetur delictum ipsius,
nempe bis contraxisse, etiam si sint post primum
tres vel quatuor, vt iam visum est nostra ætate, nõ
ex eo amittit significatione dualem, quippe cum
nuptiæ post primas dicantur secundæ. vt in titu-
lo. C. de secund. nupt. etiam si contraxisset tot vi-
ces, quot referuntur ex Diuo Hierony. in 3. parte
epistola. tra. 7. epistola. 26. litera. F. à Boerio deci-
sio. 186. nume. 4. de quadam muliere, quæ viginti
& duos sepelierat viros, & nupsit alij, qui vincens
ipsam sepeliuit post viginti alias vxores, quas iam
ante habuisse, & sepelisse fertur. Quicquid sit, li-
tera. q. est illa, quam vsus recepit. vt Couar. in epi-
tome. 4. Decreta. 2. parte. capit. 7. §. 3. nume. 7. &
Anto. Gomez in. l. 80. Tauri. num. 27. ad finem.
verè testantur. Et sic, sæpe vidi in practica recep-
tam esse. Punitur etiam pœna infamiae a iure. l.
cum, qui duas. C. de adult. vbi ait litera. Eum, qui

duas simul habuit vxores, sine dubitatione comi-
tatur infamia. In ea nanque re non iuris effectus,
quo ciues nostri matrimonia cõtrahere plura pro-
hibentur, sed animi destinatio cogitatur. conc. ca.
nuper cum glo. de bigam. l. 1. ff. de his, qui notan-

infa. Panor.
in capit. 2. de
sponsa duor-
lo. Lopus in
repe. rubr. de
don. §. 60. nu-
mer. 6. Puni-
tur præterea
& tertio pœ-
na stupri. vt
cautũ est in
dict. l. eũ, qui
duas. versicu.
Veruntamẽ.
Pœna autem
stupri est in
honestis per-
sonis, amissio

presente seyendo sus
mugeres o esposas vi-
uas, no temiendo a
Dios, ni a nuestras ju-
sticias se casan y de-
sposan otra vez. Y
porque es cosa de grã
peccado y mal exem-
plo. Ordenamos y
mandamos que qual-

dimidia partis bonorum: in vilibus verberatio,
cum quinquennij relegatione. tex. in. §. Item lex
Iulia. vers. Sed eadem lege. Institut. de publi. iudi-
quem text. pauci sciunt secundum Matthæum
Mathe. l. singul. 100. incip. Nota textum, quem
pauci sciunt. Hostien. in sum. de stupro. §. & qua-
liter. Alexan. consi. 165. col. 1. lib. 7. l. 2. & ibi Gre-
gor. Lopez in verbo. *Dene perder.* titu. 19. par. 7.
Boeri. decisio. 91. col. final. Ex quo deducitur ma-
lè dixisse Roma in singul. 531. quem sequitur Za-
charias ad Panormi. in cap. cum haberet. sub nu.
4. de eo, qui cogno. consang. vxor suæ. pœnam
mortis imponendam fore contrahentibus binas
nuptias per. d. l. cum qui duas. Ex quibus intelli-
gendum est, quod notat Theophilus in. §. affinita-
tis. Instit. de nup. quatenus inquit. contrahentes
secundas nuptias, primis non solutis, pœna capita-
li plectendos esse. Si tamen mulier ipsa esset nu-
pta priori viro, & scienter cum secundo contraxe-
rit. adulterij pœna damnatur, simul & cum ipso
secundo marito, qui eam vxorem scienter accepe-
rat. ex dict. l. eum, qui duas. Punitur præterea se-
cundas nuptias contrahens, primis non solutis,
per iudicem ecclesiasticum publica ignominia. ar-
gumen. tex. in cap. de Benedicto. 32. quæst. 1. mi-
trando ipsum, vel aliam ignominiam inferendo
secundum Panormi. in. c. cum haberet. de eo qui
dux. in matr. quam pollui. per adulte. col. 2. n. 3.
& in c. 1. num. 2. de sortilegijs. Potest etiam in qui-
ri contra talem contrahentem binas nuptias per
Inquisitores hæreticæ prauitatis, quasi non bene
sentiat de sacramentis, secundum Domi. nume. 6.
& Phi-

& Philip Franc. in cap. accusatus. §. sanè. de hæretic. lib. 6. Gundisal. de Villadiego contra hæretic. prauit. quæst. 9. nu. 5. Ioan. Lup. in repe. c. per veras. §. 8. nu. me. 25. fol. 67. col. 3. Couar. in epitome. 4. Decretal. 2. parte. c. 7. §. 3. num. 6. Est etiam pœna excōmunicacionis imposita ipso iure aduersus cōtrahētes binas nuptias, secundū Paulum Grillād. in tractat. de pœnis omni far. coitus. q. 14. Sed ab hac pœna re-

quier q̄ fuere casado o desposado por palabras de presente: y se casare o desposare otra vez: que de mas de las penas en el derecho contenidas q̄ sea

cedit Couar. in Epitome. 4. decretal. §. 3. nu. 6. ca. 7. Ex eo enim constat, quia ista pœna non reperitur à iure expressa. Tum etiam, quia pœnæ potius sunt restringendæ, quàm ampliandæ. I. interpretatione, ff. de pœn. c. O lia. de regu. iur. lib. 6. Tum, quia in capit. an non. 24. q. 3. dicitur, quod est excommunicandus, ergo non excommunicatus ipso iure. Tum etiam ex glo. 1. in clem. vnic. de consangu. & affinita quam ibi Cardi. Imol. & Docto. communiter recipiunt.

De iure verò istius regni vltra pœnam positam in præsentī lege, variæ pœnæ erant statutæ. Nam contrahentes matrimonium viuente primo coniuge, efficiebantur serui mariti, & bona ipsorum ei deferebantur, vt de eis disponeret ad beneplacitum suum. vt in l. 2. vbi Montalu. titu. 7. lib. 4. for. legum. §. Item punitur cōtrahens scienter secundas nuptias viuente primo, in exilio quinq; annorum, & bona, quæ habet in loco contractus, applicantur filijs, vel nepotibus, si eos habuerit, aliàs pro parte dimidia læso & ignorati, & pro reliqua parte Cameræ Regis. l. 16. tit. 17. part. 7. Ethuiusmodi quinquennale exilium erit hodie, *para las Galeras* ex interpretatione Caroli Cæsaris olim Hispaniarum Regis in Comitijs Pincianis Anni 1548. In l. 165. in Curijs Segouiz Anni 1532. l. 79. fuit petiitum, vt isti cōtrahētes binas nuptias capitis pœna punirentur, Sed tamen decisum nō fuit. Nunc tamen puniuntur pœna contenta in præsentī lege, quæ ex pœnis alijs supra relatis solet aggravari propter grauitatem criminis, præsertim cum procedunt Inquisitores hæreticæ prauitatis aduersus hos sic cōtrahētes, vt iam ampliùs quàm semel nostra ætate visum est in practica. Vnum tamen addendum est, quòd nouissimè hodie cōtrahens binas nuptias prima vxore viuente, trahendus est ignominiosè per vias publicas,

& consuetas, & mittendus ad triremes per spaciū decem annorum. vt probat. l. 8. titu. 20. lib. 8. Recopilacionis. & ita practicatur indistinctè cū omnibus personis. ¶ Punitur etiam pœna. l. 4. tit. 7. lib. 8. infra. Cui est simili. l. 8. titu. 18. in eod. lib. 8.

herrado en la frente cō fierro caliēte q̄ sea fecho a señal de. q. do los puedan auer.

ADDICION.

¶ *Conuerda con esta ley. la ley. 5. tit. 1. lib. 5. de la Recopilacion.*

Neuezan. in sylua nupti. lib. 4. num. 43. Angel. & ad eum Angulli. in tracta. maleficio. vers. *Che me hay la misa dona* nume. 65. vers. Et aduertè, quia vidi multos iudices errare.

Punitur etiam à Canone. 2. de sponsa duor. dicente, accepisti illam in vxorem tibi, quam alter sibi desponsatam habuerat, dimitte illam, quia nunquā potest tibi fieri legitima, & quadraginta dies in pane & aqua, quod Carena vocant, cum septem sequentibus annis pœniteas. Quæ pœnitentia in foro exteriori locum habet, in foro vero animæ presbyter, qui audit confessionem, secundum suū arbitrium poterit eam modificare secundum Præposit. in d. c. 2. de sponsa duor. ex glos. visum fuerit in cap. significauit. de pœnit. & remis. Similis est glo. in c. hoc ipsum. versic. præcepit 33. quæstio. 2. & in ca. mensuram. verb. in arbitrio de pœnit. distinct. 1. & in capit. sunt plures. verb. mille. de pœnit. distinct. 3. Nauarr. in capi. fallas. col. 1. & colum. 4. nu. 16. de pœnit. distinct. 5. Optimè Anton. Burgensis in cap. 2. c. l. 2. num. 5. de empt. & vendi. Et sic poterit modificare pœnitentiam in foro animæ, sicut ex causa potest iudex in foro exteriori. l. hodie. ff. de pœn. l. 4. titulo. 22. par. 3. Ioan. Orosius in l. omnibus. numer. 12. ff. si quis ius dic. non obtemp. dixi in l. 3. in gl. 1. vers. Prætere à est dubium, vtrum. titu. 1. lib. 3. ordinam. Et ita est declarandus tex. in d. cap. 2. de spons. duorum. Et has pœnas voluit præmittere nostra Regia lex, dicendo, *que demas de las penas en el derecho contenidas, &c.*

Sed est dubium, vtrum pœna huius legis, & nouissimè dict. l. octauæ. titu. 20. lib. 8. Recopilatio. locum habeat in muliere, sicut in masculo? Et videtur dicendum quòd non, ex eo, quia tantum loquitur in masculo, vt ex tenore istius legis constat, & sic cum sit casus omissus. præsertim inducens pœnam,

vbi iudicatur propter ipsū factum A. e. uolus. Io. Lup. in rep. x. bri. de donat. intervium & vxor. §. 60. nu. me. 6. versic. Hinc est, qd sicut habens duas vxores. Plura per Io.

pœnam, non debet extendi ad alias personas præter enumeratas in ipsa lege. cap. is qui. de sentent. excom. lib. 6. cap. statutum. de elect. lib. 6. glossa. in cap. quanquam. verb. fecus. eod. tit. & lib. gloss. in cap. Apostolus. 81. distin. & glo. in sum. 15. questione. 8. & quæ latè adduxi ad Segur. de bonis lucra. consta. mat. numer. 166. Hippolyt. in repeti. l. vnic. C. de raptu virgi. num. 81. Si ergo Rex noster hoc voluisset. ipse dixisset. igitur, &c. Et facit quæ notat Gregor. Lopez in l. 10. titul. 31. par. 7. in glo. final. declarando legem illam non fore extendendam ultra casum, in quo loquitur, scilicet, in relegato à Rege, & non in condemnato à iudice. ergo, &c. Tum etiam, quia hæc pœna est extra ordinaria, & odiosa. vt constat in l. si quis in metallum. C. de pœn. vbi constat. q. facies hominis, cum sit ad similitudinē pulchritudinis cœlestis figurata, non sit maculanda. Ex quo text. glo. fin. notat non esse quem in fronte bullandum. l. 6. titulo. 31. parti. 7. in versic. *Pero algunas maneras son de penas, que las non deuen dar a ningun home por yerro. que aya fecho, assi como a señalar alguno en la cara, quemando le con fuego caliente, o cortandole las narizes, ni sacandole los ojos, ni dandole otra manera de pena, que sin que señalado. Esto es, porque la cara del home hizo Dios a su semejança, y por ende ningun juez non deve penar en la cara. ante defendemos que non lo fagan.* Et dicebat Angel. in dict. l. si quis in metallum, inualidū esse statutum. in quo cautum esset, quod pro certo delicto aliquis bulletur in fronte, quia facies hominis non est de honestanda. Idem notat Felin. in cap. cum non liceat. colum. 1. num. 1. vers. Et dum dicit Abbas. de præscriptio. In manibus autē potest quis propter delictum notis & signis bullari cum ferro calido, non autem in facie. ex glo. in l. cum patimur. verb. notam. vbi Ioan. de Plate. C. de cursu. pub. & angar. lib. 12. & est addendus Angel. Areti. in tracta. maleficiorum. verbo. in facie. num. 1. & 2. fol. 182. colum. 3. in odium tamen criminis potest homo bullari, vt in c. ad audientiam. vbi glo. vlti. de crimi. fal. vt in l. 1. vbi glo. verbo, *los ojos.* titul. 2. lib. 1. ordin. & in l. 1. titu. 13. par. 2. & in l. 2. titu. 14. ead. 2. par. & not. Grego. Lopez in dict. l. 1. in verb. *que le saquen los ojos.* Ergo huiusmodi pœna non erit dilatada ultra casum, in quo loquitur, & sic ad mulieres, quæ multis specialitatibus tueri solent à legislatoribus, quas vsque ad centum collegit Ioan. Bessani in consuet. Albernia. arti. 11. fol. 86. col. 4. vers. Et primò scias mulieres. nam masculi quandoq; grauius puniuntur. l. quisquis. C. ad legem Iuli. maie. l. 8. in lib. Pragma. regum Catholicorum. Traditur etiam à Philippo Decio in l. fœminæ. num. 70. ff. de regulis iuris. igitur, &c. ¶ In oppositum, imò quòd mulieres contrahentes binas nuptias uiuentibus primis

uiris sint bullandæ in fronte, constat ex sequentibus argumentis. Et primò. Nam quando sumus in materia indifferente, & competente tam masculis quàm fœminis, masculinum comprehendit fœminum etiam in pœnalibus & odiosis, ex Bart. sententia in l. iura. in fin. ff. de legi. vbi ait, *Quæro quid si statutum non facit mentionē de certa persona, sed de certo genere, vt si loquatur in masculino, quòd nullus de nocte vadat sine lumine, an comprehendat fœminam?* Et Dynus tenet quòd non, vt ipse no. infra. de verb. oblig. l. 1. quia esset quædam extensio. Tamen credo statutum prædicto modo loquens, comprehendere fœminam, si eadē rationis identitas fuerit in fœminis. vt not. Iacob. in l. 1. C. quæ sit long. consuet. & notat etiā Cynus in l. quicumque. C. de seru. fugiti. quæst. 1. nume. 4. & in dict. l. in antepe. quæst. hæc tenus verba facit Bart. vbi est additio plura referens. Et sequitur Ioan. Oroscius ibi colum. fin. nu. 8. Hippolyt. plures referens in consi. 85. num. 20. Secundò suadetur ex glo. in l. vnica. verb. sponsam. C. de raptu virgi. quæ dispositionem illius legis loquentem in masculino, extendit ad fœminam rapientem virum, & sic pari pœna erit punienda. Quam dixit singu. Hippolyt. in dict. consi. 85. nume. 21. & iterum in l. si quis viduam. num. 6. ff. de quæstio. & in l. si quis necandi. num. 3. C. de Sicar. & sequitur Cyn. in dict. l. vnica. in nu. 4. Alberic. nume. 11. Bald. num. 23. & Angel. & Hippolyt. n. 222. vers. Capiro. modò. gloss. Andr. Tiraquel. de vtroque retract. lib. 1. §. 20. num. 4. vers. Præterea hæc consuetudo. vbi refert plures fœminas, quæ viros rapuerunt. Vnde Angel. in dict. l. vnica. dicit vidisse se Florentiæ comburi fœminam meretricem, quæ pulchrum puerū rapuerat. Idem notat Bald. in l. raptos. C. de episco. & cleri. & in l. si ita. ff. de iniusto testam. & in cap. causam matrimonij. ad finem. de probat. vbi prædictam glo. dixit singul. & in capit. ex conquestione. colum. 2. vers. Sequitur quarta. de resti. spoliat. Collectar. in cap. peruenit. num. 3. de adulte. Barbat. in l. scire debemus. col. 2. & in l. sciendum. col. 86. ff. de verbo. obligat. Idem Barba. in clemen. 1. fo. 66. paruo. de electio. vbi quoque dicit singula. in nu. 48. vers. Facit glossa singularis secundum Angel. Iterum in additio. ad Bald. in cap. 1. col. 4. quibus mod. feud. amitta. & in consi. 6. colum. 7. vers. Et licet iura. lib. 1. & consi. 64. colum. pen. vers. Et si opponatur. lib. 4. Iaf. in l. non hæc. col. 33. versicu. Sextò adde. C. vnde legi. Francisc. Curt. Senior consi. 11. colum. 3. num. 9. vers. Quartò multum facit. Tertio in præfidiū istius sententiæ facit tx. & glo. vbi Cardin. quæst. 7. in clemen. 1. de regul. vbi constitutio pœnalis loquens in fratribus mendicantibus, extenditur ad moniales mendicantes.

Quibus quarto loco suffragatur. Nam quando à lege aliquid statuitur in vno gratia frequentioris vsus, idem statutum censetur, licet expresserit in casu frequentiori propter frequentiore facti contingentiam. glo. sing. in Clemen. 1. verb. præsidentes. vbi Imol. de reser. & glo. in authenti. Cassa. in verb. per Italiam. C. de sacrosan. eccle. & glof. 1. in l. prima. C. de his, qui ad eccle. confugi. glof. in l. secunda. verb. filio præcedente. ff. de vulga. & pupilla. substit. glo. in l. cum hæres. verb. apertas. ff. de libe. lega. glo. in l. secunda. verb. filijs. C. de libe. & eorum lib. & glof. in l. si seruum Stichum, verb. fecit. ff. de verborum obliga. & in cap. si quis suadente. 17. quæst. 4. Curti. dict. consi. 11. col. penulti. Est mihi text. pro hac sententia notandus in l. per provincias. dum dicit, vbi magis desideratur. C. de ædificijs priuat. Sed masculi soliti sunt, vt in plurimum, cum ambulant de loco ad locum, decipere mulieres sub specie matrimonij, asserendo se nullo antea acto matrimonio subiectos, vt iã contigisse experientia docet. Ergo expressio masculi non debet excludere foeminam, cum tale statutum sit fauorabile, ne delicta maneant impunita. ex Bart. doctrina memoriam mādanda in l. que admodum. col. 3. num. 4. C. de agricol. & censit. libr. 11. quam comm. Ias. in l. si certis annis. nu. 3. C. de pact. & in l. prima. num. 13. C. de sacrosan. eccles. & in l. si filius familias. col. 3. numer. 7. ff. si certum petat. & in l. cætera. §. si quis ad opus. num. 20. ff. de lega. 1. & Corset. in singu. verb. extensio. Hippolit. in practi. §. diligenter. numer. 130. & in consi. 85. nume. 16. & consil. 94. nume. 28. dicente legem quantumcunque poenalem, tamen fauorabilem reipublicæ, vt delicta puniantur, extendendam & ampliandam esse. Imò interest reipublicæ, ne executio poenarum differatur. l. si quis forte. ff. de poen. not. secundum Ias. in l. seruus. in prin. nume. 2. ff. de legat. 1. Sed ita est in quæstione proposita, ergo ad foeminam delinquentem odio criminis in materia indifferenti est extēdenda. Quādo ergo masculinum concipiat foemininum, tradit optimè Philip. Decius in dict. l. foemina. ff. de reg. iur. numero. 102. & Barba. in Clementi. 1. de electio. vbi est glo. verb. homines. Gandi. in sum. maleficiorum. rubri. de aliquibus quæstionibus Ioan. Lup. in repet. rub. §. 69. n. 24. de dona. inter virum & vxor. & Andr. Tiraq. in lib. de primogenitura. q. 10. & in lege connubiali. l. n. 82. Et istam sententiam probat Anto. Gom. l. 80. Tauri. n. 28. & facit. l. si. tit. 17. par. 7.

Et sic cum militet eadem ratio in foemina sicut in viro adaptanda erit poena, d. l. 8. titu. 20. libr. 8. Recopila. quæ licet in se vera sit, in modum tamen executionis aliter considerandum est, cum mulieres non sint capaces poenarum treremium, & sic iu-

dicēs imponentes prædictam poenam, considerare debent qualitatem & ætatem cōdemnatorum etiam virorum. vt docet. l. 9. titu. 11. lib. 8. Recop. & sic hoc casu, licet mulier non excusetur à poena vt trahatur ignominiose per vias publicas, excusatur tamē à poena treremium, in cuius locum sat erit si mittatur in exilium per decennium illud, quo si vir fuisset, mittendus erat ad treremes, si modo dicta mulier sciens binas nuptias contrahat, vt si sit vaga & solita decipere, ex iuribus supra citatis.

Quæritur quando quis viuente prima vxore contraxit cum secunda, & habuit copulam carnalem ad eam, si mortua prima poterit absque dispensatione contrahere matrimonium cum secunda, cum qua de facto, & non de iure contraxisse fertur matrimonium, & sic sit impedimentum coniungendi? Quæstio ista de facto contigit, & rogatus respondi, quod contrahens matrimonium de facto viuente prima coniuge legitima cum secunda, & habuerit copulam carnalem ad ipsam non poterit post mortem primæ eam habere, si vterq; fuit sciens primam superstitem esse. glo. in capi. si significasti. verb. fidem dederit. de eo, qui cogn. cōsang. vxor. suæ. per text. optimum in cap. cum haberet. & cap. fina. eod. titu. & glo. verb. cognouit. in dict. cap. vltimo. Constat, nam matrimonium contractum cum secunda viuente prima vxore legitima, fuit inualidum, & in vicem fidei de contrahendo post mortem primæ cum ipsa, in qua fide ambo fuerunt in delictum, & polluerunt primum matrimonium habendo inter se commixtionem carnalem scientes primum coniugem viuum esse, quæ est adulterium, & complexus adulterinus. c. Dominus noster. de secūd. nupt. ibi, Quod si post hoc de prioris coniugis vita constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad priorem coniugem reuertatur. Ergo induxit impedimentum inter eos. vt dictum est, & sic procedit titulus. De eo, qui dux. in matrimonium, quam pollu. per adulterium. Nam solum adulterium sine fide, nō inducit obicem contrahendi cum adultera. Et sic in casu huius responsionis poena tenet vtrunque delinquentem, vt etiam in casu. l. 1. & ibi Montalu. verb. *El que lo supiere.* tit. 8. lib. 4. for. legum. poenæ suos debent comprehendere authores. l. fancimus. C. de poen. capit. discretionem. de eo qui cogn. cōsang. vxor. suæ. dixi ad Segur. in princip. de bonis lucratis constante matri, per mari. hæreticum. Et hanc conclusionem tenet Hostien. in sum. de matrimonijs. §. qualiter impediatur. versicu. Quinto crimen. Archiep. Floren. 3. part. titu. 1. cap. 5. col. secunda. Syluest. in sum. verb. Matrimonium. in 8. quæst. 9. vers. quartum. Secundum crimen est, quando viuente coniuge. S. Thom. in 4. senten. distin. 35. art. 6. ad fin. Si tamen cōtrahat de facto

cum alia, viuente prima, non tamen eam carnaliter cognouit vsque ad mortem primæ, poterit illam habere cum qua de facto matrimonium contraxit. Nam ad hoc impedimentum incurrendū requiruntur duo, scilicet, de facto contractus matrimonialis, & adulterium, vt constat ex cap. cum haberet. & ca. si quis vxore, de eo qui cogno. consangu. vxor. suæ. Si ergo solum adsit contractus, & non interueniat prima viuente, copula carnalis, & sic adulterij crimen, non erit impedimentū. Patet, nam impedimentum istud propter crimen solum enascitur è iure positio, ergo quandiu cōcurrunt illa, quæ expressa sunt in iure, tandiu erit impedimentum, sed vtrunque istorum est expressum, quia de facto contrahere sine adulterio, nullum inducit impedimentum, ex glos. in dict. ca. si quis vxore. verb. cognouit. Pro ea est tex. in cap. relatū 31. quæst. 1. Colligitur ex Cardina. Turre cremat. in ca. nullus. colum. secunda. ead. causa. & quæst. 1. Cardi. Antoni. & Collectar. in c. primo. de eo qui dux. in mat. quam poll. per adulte. not. Hosti. Ioan. And. Cardi. Panormi. nu. 4. Ancharr. Anto. de Butrio. & præposit. in dict. c. si quis vxore. Ricard. in 4. sentent. distin. 35. arti. 3. quæst. 4. Ioan. Maior. dist. 37. quæst. 1. colum. 1. Angel. in sum in verb. Matrimonium. 3. impediment. 9. §. 1. Illephonfus à Vera cruce in speculo coniugiorum. 1. par. ar. 36. vbi ponit nouem conclusiones in hoc articulo.

Vtcrius circa huius legis materiam & intellectum dubitatur, Aliquis cōtraxit matrimonium cum Catharina, & deinde ea viuente scienter contraxit secundum matrimonium cum Anna, accusatur, quia binas nuptias contraxit, ipse se defendit primum matrimonium fuisse nullum & inualidum propter aliquod impedimentum, & illud probat, an sit puniendus pœna huius legis cum similibus? Videtur dicendum quod non, ex eo, quia de illicito ad licitum matrimonium se contulit, ideoque potius est laudandus, quam puniendus, præsertim si post secundum matrimonium primam non cognouit carnaliter, ex Bald. in cōsil. 118. lib. primo. Facit pro opinione Baldi. l. si vxor. §. diuus. versic. sed si ea. ff. ad legem Iuli. de adulte. vbi habetur, quod si matrimonium inter aliquos non valet, & vxor cōmisit adulterium; non potest, vt adultera accusari. Sed textus ille non facit pro hac sententia, quia ibi non potest accusari iure mariti, quia non verè fuit maritus, sed iure extranei bene potuit accusationem instituere, præsertim quia contrahere plura matrimonia prohibentur à iure. attenda animi destinatione, & non iuris effectus. l. cum qui duas. C. de adulte. capit. nuper. debiganis. l. qui contra. & authen. incestas. C. de incest. nup. quibus locis punitur contrahens ma-

trimonium de facto, & inualidum. Ergo qui contraxit primum, siue sit validum, siue inualidum, & deinde sine dissolutione facta ab ecclesia propter impedimentum, vt debet, contraxit secundas nuptias licitas, vel illicitas, incurrit in pœnam binas nuptias contrahentium, quia per eum iam non stetit, quominus cum suo toto conatu ad secundas nuptias viuente prima coniuge aduersus iuris dispositionem venerit. Et hæc omnia aduersanter consultationi Baldo loco præcitato. Quauis eum sequutus fuerit Ioann. Neuizan. libro. 4. Syluæ nupt. numero. 44. vbi ait, quod dicta. l. cū qui duas. inuenit limitatam non procedere, vbi secundum matrimonium esset contractum per errorem, vel facilitatem ætatis, vel nō fuisset sequuta copula, vel quando primum matrimoniū fuisset nullam, puta cum affine, nam tunc, vt ipse dicit, potest contrahi secundum absque licentia. citat Bald. in duobus consilijs, sed corruptè Quibus suffragantur quæ de actu nullo & inualido notat Hippolyt. in repet. rub. ff. de fideius. quæst. 11. num. 105. & in l. prima. §. præterea. nu. 14. vbi sententiam Bald. sequitur in nu. 24. versic. Et facit etiam notabile consilium Bald. & c. ff. ad legem Corneliam de Sicar. Ripa in rubri. C. de secund. nupt. nume. 14. Quod etiam dictum poterit comprobari. quia eo ipso, quo recessit à primo illicito, & cōtraxit validè cum alia, habuisse videtur causam coloratam, quamuis non bonam, sed quælibet causa excusat à dolo, vt alibi latius supra annotaui. Et tradit Hippolyt. in repeti. l. de vno quoq. n. 193. ff. de re iudica. Sed tamen ex his, quæ supra annotaui iustificando consilium Bald. quamuis minus fideliter referatur à prædictis, crederem pœnam istius legis cum similibus non euitare, quia peccauit contra regulas iuris apud omnes notas, quod secundum legem naturalem pariter & diuinam nunquam licuit plures insimul viuentes habere vxores, & contrahendo aduersatur huic iuri, & etiam iuri humano, qui intentionem ex facto iudicat, & non iuris effectum, licet ex qualitate personarum possit melius deprehendi ad infligendam pœnam, cum in præsentis respectu materiz prohibitz potius præsumendum erit delictum ex capitu. primo. de præsumpt. & per notata in terminis ab Antonio Gomezio in l. 8. nume. 30. in sanctionibus Taurinis. fortè in casu præmissio propter nullitatē prioris matrimonij mutabitur pœna pecuniaria. & pœna. l. 8. titu. 18. lib. 8. infra. scilicet quod censetur aleuosus & infamis, non autem pœna huius legis, quamuis in practica non recederem ipse à pœna istius legis.

Sed iuxta præmissa fuit dubium in practica, quod quidam miles contraxit matrimonium pluries viuente vxore prima, scilicet, cum tertia & quarta in diuer-

in diuersis locis istius regni Hispaniæ, & accusatur ab omnibus, ex eo quia eas decepit sub figura matrimonij, & deflorauit, quia virginalem pudorem adhuc retinuisse fertur. Quæ sit pœna ferendus: Responsum erit, quod propter grauitatē delicti pœnæ erunt alterandæ, & augendæ iudicis arbitrio, attendente qualitate, & honestate fœminarū deceptarum, & dāno eis illato ex tali delicto grauisime erit puniendus, cum plura delicta hic concurrant respectu diuersarum fœminarum, & iterationis criminis, ex qua iteratione, & ex intervallo acrius, & iteratis pœnis erit castigandus, saltem omnes reducendo ad duas, scilicet, ad damni illati refusionē vniciq; vxorem propter primā, cum qua debet permanere, & pœnam corporalē, prout iudex secundum rectitudinem iustitiæ arbitratus fuerit: plures enim sunt qualitates aggravantes, seu diminuētes delictum, vt per Hippolytum in l. prima. §. præterea. numer. 36. ff. ad legem Corneliam de Sicar. quo casu succedit arbitrium iudicis. l. prima. §. expilatores. ff. de effrauto. & expila. capit. de causis. §. fina. de offic. delegat. cum pluribus citatis ab Hippoly. in l. in lege Cornelia. nume. 6. ff. ad legem Corneliam de Sicar. & quæ notat Barba. consil. 21. colum. fina. n. 23. libr. secundo. Nauar. in manuali confessorum. cap. 24. num. 6. & sic posset extendi ad mortem vsque ex gl. in §. in summa. verb. extraordinaria. In tit. de iniur. quam dixit ordina. Deci. in consil. 100. nume. 10. & cōm. Angel. in tracta. maleficiorum. verbo. & caput à spatulis amputetur. nume. 44. & infra latius de ea erit agendum. Tum etiam, quia propter grauitatem delicti licitum est recedere à pœnis in iure sancitis, capit. scelicis. §. cæterum. de pœn. libr. sexto. ibi, d. gnum est, vt nefandi ratione flagitij vltionis seueritas amplius extēdatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec pœnis solitis contentetur. Quem dixit optimum Felin. in capit. qualiter & quando. 2. §. ad corrigiendos. nume. 37. de accusat. ibique ponit septem causas, ex quibus alterandæ vel mutandæ sint pœnæ: & sic propter enormitatem criminis licet iura transgredi. ex Innocent. in capitu. primo. de constit. quem commendat Felin. in dicto. capitu. qualiter & quando. numer. 37. Barbat. in capit. at si clericus. nu. 131. de iudi. dixit dictum Innocent. esse singul. & communiter receptum. de quo per Cæpol. in l. quod si nolit. §. qui assiduus. nume. 11. ff. de ædili. edicto. late Iaso in l. prima. colum. prima. cum sequen. C. de preci. impe. offer. Villalpand. in repetit. l. 22. §. nono. titu. primo. part. 7. Hippolyt. singul. 244. Et delicta iterata acrius puniendæ sunt. l. 3. vbi gl. verb. consuetudini. C. de episcop. audientia. capi. primo. de pœn. vbi ex concilio Toletano habet

tur, Ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequenti sententia condemnentur. gloss. in cap. imitare. 6. quæstione prima. text. in cap. apostolica. versic. deicrauerit secundum Petr. de Anchar. ibi de sententia & re iudic. libr. sexto. Panormita. Areti. & Felin. per text. ibi in capit. sicut. de testi. l. nunquam plura. & ibi Barto. ff. de priuat. delict. l. illud. §. fina. ff. ad legem Aquil. Ex quibus constat delictum reiteratum ex intervallo, non tanquam vnum, sed sicut plura esse puniendum Alb. Gandinus in tracta. de pœnis reorum. nume. 35. Et confirmatur extraditis à Couarru. libr. 2. Variarum resolut. capit. 10. nume. 8. & in specie nostræ quæstionis ab Antonio Gomezio in l. 80. Tauri nume. 29. Quando tamen vno impetu delicta fuerunt iterata, pro vno crimine sunt puniendæ Hippolytus in l. si in rixa. nume. 15. ff. ad legem Corneliam de Sicar. infinitas decisiones ad hoc probandum citat. dixi in l. nona. gloss. prima. col. 56. titu. 1. libr. primo. supra.

Circa huius legis interpretationem dubium superest, quando mulier bona fide credens priorem virum mortuum esse, siue ex temporis longitudine, siue ex relatione vel fama, contraxit matrimonium secundum, vel vir, si in veritate adhuc in rebus humanis vitam agat, an sit puniendus pœna istius legis, cum similibus? Videtur dicendū, quod cum propositum & intentio distinguant maleficia. l. illud. ff. de iniur. & culpa quantumcunque laeta non æquiparatur dolo ad pœnæ ordinariæ saltem incursum vt in l. lege Cornelia. ff. de Sicarijs. dixi in prima part. in proœm. quæstionū. colum. octaua. quæstione. 2.

Et ista mulier quauis fuit in culpa, nihilominus fuit absque dolo, quod non erit puniendæ huiusmodi pœna, præsertim, quia maritus fuit in culpa propter absentiam, sicut Episcopus, seu Curatus respectu suæ ecclesiæ, cum teneatur vitam cum vxore agere. Propter hanc relinquet homo patrē & matrem, & adhærebit vxori suæ. Genes. 2. Ergo si quid fuit in culpa, potius marito quam vxori est ascribendū, cum velit potius nubere, quā vri.

Secundo dictum vnus viri prouidi inducit iustam causam credulitatis, maxime si apud acta id cum iuramento & fama concurrente deponat, nam isto casu impunè matrimonium contrahere potuit. textus in authent. vt lice. matri & auia. §. quod autem à nobis. vbi Barto. & Angel. not. col. latio. 8. & in authent. hodie. vbi gloss. & doctor. C. de repud.

In oppositum, imo quod mulier non possit secundo nubere nisi sit certa per certum nuntium de morte primi coniugis, & si aliter contrahat, tam ipsa quam qui ducit eam veluti adulteri puniendi sunt, est textus in dicta authent.

tica. Ut liceat matri & auia. §. quia vero ex consensu. verfic. quod autem à nobis. collatio. 8. text. in capit. in presentia. & ibi gloss. fina. de sponsalibus. cuius verba sunt. Consultationi tuæ taliter respon. quod quocumque annorum numero ita remaneat, viuentibus viris suis, non possunt ad aliorum confortium conuolare: nec auctoritate ecclesie permittas contrahere, donec certum nuntium

¶ *Ley. IIII. Que la huerfana que queda en poder de los hermanos si casare sin su licencia pierda la herencia;*

¶ *El Rey don Iuan. II. en Ocaña. Año de xxij.*

¶ *El mismo en Valladolid. Año de xlvij.*

recipiant de morte virorum. Concord. l. 7. tit. 15. lib. 8. infra. cap. Dominus noster. in princi. de secund. nupt. ca. quoniam frequenter. §. porro. verfic. si autem de carnali. ut lite non contesta. & ibi gloss. verb. multi. Et Bald. ait sub. §. si vero. nu. 4. Nota quod mulier debet claudere os vuluæ, donec vir est absens. Ergo interim quod non est certa de morte viri primi, non debet transire ad secundas nuptias, cum eas insimul habere non possit. cap. fina. 2. quæstione. 1. & ibi notat Domi. & credulitas mulieris eam non excusaret à peccato, quamuis verosimiliter crederet mortuum esse, nec ecclesia permittit. dict. cap. in presentia, de sponsa. vbi Panormita. colum. fina. expresse notat. pro quo est. l. septima. titu. 15. lib. octauo. infra. Quauis alias si talis vera & legitima certioratio demorte viri non intesueniret, sed tantum fama, vel aliqua credulitas excusaret vxorem, ex his, quæ in principio huius quæstionis annotata fuerunt per viam probationis pro parte contraria. gl. in ca. in presentia. verb. viris. de sponsalibus. vbi idem sequuntur Hostien. Ioannes Andr. Collectar. Anton. de Butrio, & Præposit. colum. prima. Sylue. in summa. verbo. Matrimonium. 8. quæstione. 13. verficul. Quartum de fama. Martinus Nauar. in manuali Confessorum. capit. 22. nume. 54. Et pro ista sententia est. l. octaua. titu. nono. parti. 4. vbi est videndus nouissimus commentator in verb. *Algunos.* qui agit de intellectu. capit. in presentia. de sponsa. in illis verbis, dum dicit, Certum nuntium recipiant de morte virorum. Mors autem viri qualiter probanda sit, ut inde possit vxor certa reddi, relinquatur iudicis arbitrio, ut omnibus recte perpensis & consideratis, iudicet in tali casu. ex Panormita. Antonio, & Præposito in dicto capit. in presentia. Stephan. Aufreri. in decisio. Capellæ Tholosan. 216. Couarru. in epitome quarti decretal. secunda part. capitul. septimo. §.

tertio. num. quarto. & quæ ibi ab eo adducuntur. & l. 14. titu. 14. part. tertia. Est tamen notandum, quod si quis accuset mulierem ex eo, quod contraxerit matrimonium secundum viuente primo viro, quod is tenetur probare vere & realiter cum

Ordenamos a que muriedo la madre teniedo en su poder alguna su hija: y a que lla quedo en poder

de presentivi uere, nec sufficit adducere legis presumptionem q̄ habet quæ viuere posse ad annos centum vsque in l. finali. C. de sacrosanc. ecclesijs. ut in

terminis nostræ legis in casu occurrenti adduxit Gregorius Lopus in. l. 14. verbo. *Abonda que prneue.* titu. 14. partita tertia. & in. l. 16. titu. 17. partita septima. ex Bartol. ad finem. l. si inter. & ibi Socino. ff. de rebus dubijs. Ratio potest esse, quia est præsumendum pro possidente, ideo agens debet ostendere probare fundamentum suæ intentionis, in quo se fundat ad repellendam mulierem à possessione matrimonij, in qua est vere, & non præsumptiue in præiudicium matrimonij, ad cuius dissolutionem requiruntur testes omni exceptione maiores. capitul. primo. & ibi gloss. verbo. maiores. de consanguinitate & affinitate. Couarruuias late in secunda parte. Epitomes quarti Decretalium. capitul. octauo. §. duodecimo. numero. septimo. verficu. Oportet tamen iudicem cautum esse. Nam quauis à principio non debuit contrahi, contracto tamen debet conseruari in suo esse, nec dissoluendum erit, quousque constet vere viuere primum coniugem Collecta. in dicto capitulo in presentia. numero. secundo. per textum in capitul. Dominus noster. de secundis nuptijs. ibi, Quod si post hoc de prioris coniugis vita constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad priorem coniugem reuertatur. Ergo si non constiterit, erit in secundo matrimonio, nisi vere ostensum fuerit de vita presentis primi coniugis ab accusatore. Quod est menti tenendum in practica.

¶ *Lex. IIII.*

¶ *Ordenamos.* Soror, quæ mortua matre sine licentia fratrum contraxit matrimonium, amittit hæreditatem sibi debitam tam ex parte patris, quam matris. Similem legem habes infra hoc libr. quinto. titulo sexto. l. vnica. vbi vide de intellectu istius, ac illius, earumque materiam, cum idem continere constet, hanc. l. citat Gregorius Lupus in

pus in l. octava, gloss. secunda ad finem. titul. 14. parti. septima. ad optimam quaestionem, ab eo propositam.

¶ Lex.V.

¶ Mulieres viduae libere sine aliqua labe infamiae, seu poena intra annum luctus nubere possunt, & sic conuolare ad secundas nuptias, nec iudices, hac causa aduersus eas procedere possunt, nec contra suos viros secundos sub poena duorum millium quadratorum camerae Regis applicandorum: non obstantibus qui bulvis legibus contrariis, quae per ista derogantur, reuocantur, & annihilantur. Hoc dicit haec lex.

¶ Oppono, mulier, quae intra annum luctus nubet viro, iniuriam facit marito defuncto, & propter repentinas nuptias colligitur praesump-

ptio contra ipsam de incontinentia, & forte adulterio perpetrato cum taliviro secundo invita prioris mariti. ex. l. si qui adulterij. C. ad legem Iuliam. de adulterijs. l. vndecima. titul. septimo. parti. septima. l. 13. titul. 14. part. tertia. gloss. in authent. de restitut. & ea quae parit in vndecimo mense. §. vnum. in verbo. maligne. collatio. quarta. & quae notat Andre. Alciat. de praesumpt. regul. prima. praesump. 40. ergo impune non poterit secundum matrimonium intra annum luctus contrahere, imo

de los hermanos para la tener y auer de casar si ella casare sin voluntad y plazer de los hermanos que pierda la herencia que le podra pertenecer por fin de los dichos sus padre y madre: y que acerca desto se guarden las leyes de nuestrs Reynos que en ello hablan: no embargante que por luen go tiempo no ayan sey do guardadas: pues que por otras nuestras leyes no fueron reuocadas.

ADDICION.

¶ *Concuerta la ley unica titulo: de de los deshe rededamientos en este libro.*

¶ *Ley.V. Que las mu-*

de adulterio propter suspicionem, quae exacto resultat, esset punienda. Cuius contrarium in presenti lege habetur, derogando omnes leges poenales contrarias, igitur minus iuridice. Sed non obstat, quia secundum legem diuinam hoc institutum

geres biudas puedan casar en el año que embiudaran.

¶ Pragmatica del Rey don Enrique Quarto, En Segovia Año de mil y cccc.

¶ Statuymos, que las mugeres biudas puedan libremente casar dentro en el año que sus maridos murieren con quien quisieren sin alguna pena y sin alguna infamia: no obstantes qualesquier leyes de fueros: ordenamientos, y otras qualesquier Leyes que en contrario seã fechas y ordenadas: las quales nos anulamos y reuocamos: y mandamos a los nuestrs juezes y Alcaldes de la nuestra casa y corte y chancilleria: y de

ptio contra mulierem secundo nubentem est in isto casu. cum id faciat autoritate Apostoli & iuris Canonici, quae iura seruanda sunt in materia spuali, omiſſa Iurisconsultorum sanctioe, a qua recesserunt nri Caesares Rex Henricus, & Fernandus Catholicus, prout vides in presenti lege, quae correctoria est legu iuris ciuilibus in pluribus, quae contra mulieres secundo nubentes imponebant plures poenas. Ideo nunc sileant, stante hac Regia constitutione, & praesumptionibus praedictarum legum, quia ex facto

est, dicente Apost. 1. ad Corinth. 7. Mulier mortuo viro suo, ab eius lege sit soluta, & nubedi cui vult ratum in domino habeat facultatem, ideo non debet legalis infamiae sustinere iacturam, quae licet post viri obitum intra tempus luctus (scilicet vnus anni spatium) nubat, concessa tamen ab Apostolo, vtitur potestate, cum in his praesertim seculares leges non dederunt sacros Canones imitari. ex optimo iuris responsio Innocent. 3. in capitu. cum secundum Apostolum. de secundis nupti. Ideo nulla praesump-

illicito, & nō ex licito pœna debet irrogari. c. cognoscentes. de cōstitu. l. Gracchus. C. ad leg. Jul. de adult. l. iuste. ff. de acqui. poss. Et sic non obstat ratio adducta in contrarium, vbi est casus particularis, in quo iura id statuerunt, maxime cum contrarium inueniamus expressum in dict. capit. cum secundam apostolum. & in capit. super illa quaestione. de secund. nupt. l. 3. in principi. titul. 12. part. 4. & libr. pragma. regum Catholico. l. 98. vbi hæc verba inscribuntur. *Porinde yo usando que cumple à servicio de Dios y mio, q̄ las gentes de mis Reynos crezcan y multipliquen ayudado por matrimonio de la Santa Iglesia doy licencia à todas las mugeres viudas, que quisieren casar y casaren, para que sin embargo de lo dicho ley, y sin pena, y sin infamia alguna lo puedan hazer, y que no pierda por ello cosa alguna de sus bienes dotales, como patrimoniales, y otros qualesquier q̄ en qualquier manera les pertenezcan, y pertenesca. r. douan de derecho.* Quo fit cessare. l. 13. titul. primo. libr. tertio. for. leg. cum adductis similibus ibi à Montalu. verbo. *Pierda la meytad.* scilicet. l. sed cum in matrimonio contrahendis. titul. secundo. libr. tertio. foro juzgo. l. fina. titul. 12. part. quarta. l. quinta. titul. tertio. part. sexta. quæ ponit pœnam & duas causas prohibitionis, ne intra annum luctus mulier contrahat secundum matrimonium. l. prima. & authent. eisdem pœnis. & l. secunda. C. de secūd. nuptijs. & in authent. de non eligend. secundo nubent. in princip. collatio prima. & in authent. de restitutio & ea quæ parit in vndecimo mese. §. vnum siquidem. collatio quarta. Mulier transiens ad secundas nuptias, nō retinet privilegium & immunitatem primi viri, secundum Ioannem Garronem in repeti. rubr. C. de secund. nupt. l. 6. vbi dixi in verb. *E mantuueren despues castidad.* titul. secūdo. lib. 4. supra. Est & alia pœna, quod contrahentes secundas nuptias non sunt benedicēdi, & sacerdos eos benedicens, puniendus est pœna suspensionis ab officio & beneficio. text. in capit. primo. de secund. nupt. Cuius litera sic se habet, Capellanum (quem benedictione cum secunda constitit celebrasse) ab officio, beneficio quæ suspensum, cum literarum tuarum testimonio ad sedem apostolicam nullatenus destinare postpona. Sed intelligitur text. ille, dum dicit, cum secunda, scilicet viuentē prima, nondum priori matrimonio soluto, benedicens scienter incurrit in pœnam huius text. quæ grauissima est. Et hunc intellectum assignauit in proprio loco Ioan. Andre. quem sequuntur Antoni. Panormit. & Præposit. & approbatur in l. secunda. titu. 12. part. 4. Sed contra hunc intellectum communem doctorum est text. contrarius in cap. vir. de secund. nuptij. in ratione in eo posita ibi, quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non de-

bet, & sic siue vir siue mulier alias in primo matrimonio receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis est vtrique, nec vnus sine altero eam recipere valet. Hostien. de secundis nuptijs. §. an licitum sit. versic. in aliquibus. Ergo in clerico benedicente secundas nuptias matrimonio priori soluto, in quo interfuerunt benedictiones, quo casu secunda nuptia nō erant benedicēda, loquitur. Et potest dici, quod tempore. capitul. primi. de secundis nuptijs. erat consuetudo, vt prædicta decretalis seruaretur, vt scilicet quando vterque esset benedictus, non benedicerentur: vel quando vir solus erat benedictus, & ducebat secundam non benedictam, vt est consuetudo in aliquibus locis, in alijs vero partibus vruntur dispensatione Ioannis. 22. incipit. Concertationi antiquæ, vt quando alter solum est benedictus, siue vir, siue fœmina, vterque de nouo benedicantur. Quæ consuetudo erit seruanda, etiam si constitutio scripta non esset. Quia istæ benedictiones non sunt sacramenta, sed sacramentalia ex mente glossæ in capitul. tertio. de secundis nuptijs. Benedictiones enim istæ sunt de solennitate sacramenti, non de essentia. Sotus in quarto sententiarum distinctio. 26. quaestione secunda. articul. tertio. pag. 64. colum. prima. Et in hac re est addendus Ioannes Bernard. in praxi Canon. crimina capitul. 68. & Gregor. Lopius in l. secunda gloss. secunda. titulo. 12. partit. quarta. Et benedictiones vnde traxerint originem, ponit Thomas Valdens. de Sacramentis. capit. 133. numer. tertio. Augustinus in libr. quæstio. veteris & nouæ legis. capit. 127. Illefontus à Vera cruce in Speculo coniugio. prima. part. articul. 13. qui citat Sanctum Thomam in quarto. distinctio. 28. articul. tertio. quaestione quarta & Syluest. verb. Nuptia. §. secundo. Tenor autem extrauagatis Ioannis. 22. circa correctionem & declarationem. capit. primi. de secundis nupt. quia typis non est excusus, ideo subiiciendum fore in præsentī statui.

Concertationi antiquæ finem imponere cupientes, præsentī declaramus edicto, quod licet vir, vel mulier ad secundas nuptias transiens benedici non debeat, cum alias sit benedictus, contrahens tamē secum benedici debet: quia si forsitan alter eorum, vel ambo ad secundas nuptias transientes in primis benedicti non fuerint, danda erit benedictio in secundis. Sane antiquum volens recuperare rigorem statuimus, vt presbyteri: qui secundas nuptias benedixerint scienter, ad sedem apostolicam ex hoc venire minimè teneatur, sed à pœna suspensionis hoc casu à iure inducta, per suos possint diocesanos absolui. Si qui autem iuxta opinionem Doctorum ex hoc hætenus se non re-

non repræsentantes suspensos quo libet ordines, seu beneficia vere reperiuntur diocesani eorum à pœnis suspensionis supradictæ Episcopos absoluerunt, ac super executione, ac receptiõe beneficiorum huiusmodi cum eis valeant dispensare. Datis Romæ &c. **Intelligas** quod suspensio prædicti. c. 1. de secund. nupt. non est canon latæ sed ferendæ sententiæ, & sic declarat verbum, **Suspensum**, id est per sententiam Episcopi, non tamè ipso iure. **Henric. in cap. vir. de secund. nup. Hostiæ. & Panormi. in. c. 1. eodem titu. Palud. in. 4. sent. distinct. 42. quæst. 3. artic. 1. conclusi. 4.** Item cum huiusmodi suspensio fuerit hominis referuatur **Papæ** in dict. capit. primo. Hodie vero episcopo per prædictam extrauagan. Concertationi. & pœna illius capit. erat arbitraria in benedicente secundas nuptias soluto matrimonio secundum **Panormita. in dict. capit. 1. & sic vsu receptum est in orbe Christiano.**

Quæri potest, **Vtrum** secundæ nuptiæ sint licitæ? **Ex nostro text. constat** responso, cum intra annum luctus permittantur, soluto priori matrimonio absque aliqua labe infamiæ, alteriusve iacturæ. Tum etiam, quia **Apostol. 1. ad Timoth. 5. in viduarum instructione ait, Volo, inquit, iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare aduersario. & ad Roma. 7. Quæ sub viro est mulier, viuentem viro alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri. Et subdit, igitur viuentem viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro. si autem mortuus fuerit vir eius, liberata est à lege viri, vt non sit adultera si fuerit cum alio viro. Eademq; verba refert. 1. ad Corinth. 7. dicens, Mulier alligata est legi, quanto tēpore vir eius viuit: quod si dormierit vir eius, liberata est: cui autem vult nubat tantum in Domino. Et sic nuptiæ sunt licitæ, contra aliquos hæreticos, nēpe Nouatianos & Cataphrygas Montani discipulos secundas nuptias damnantes, appellantes eas fornicarias. Et **Tertulianus** huic hæresi fautor fuit, & audaciter consensit in libello de Monogamia. quos inter hæreticos commemorat. **D. Augustinus** lib. de hæresib. cap. 26. & capit. 86. **Alphonfus à Castro** de hæres. verb. Nuptiæ. cap. 2. **Ioan. Arboreus** lib. 4. **Theosophiæ.** cap. 29. **Domi. Sotus** in. 4. sentent. distinct. 42. quæst. 3. & ibi. quæst. 3. artic. primo. tenet præscriptam conclusionem **Paludan. Couar. in Epitome. 4. Decreta. 2. part. cap. 3. §. nono. num. 4.** Igitur libere poterit mulier ad secundas nuptias transire absque aliqua pœna, soluto matrimonio, & intra annum luctus seu intra aliud simile tempus: nec defendendæ sunt leges contrariæ tanquā contrariantes sacramento matrimonij. vt per **Couar. vbi supra. num. quinto. contra Iacobum Curtium****

libr. tertio. coniecturalium. cap. 9. qui nimis audaciter leges civiles quo ad pœnas nubentium intra annum luctus absque vlllo iure defendit.

Est tamen inquirendum, **Vtrum** leges inferentes pœnas contrahentibus secundas nuptias, omnes sint inualidæ? **Respondeo** non omnes esse inualidas: sed ex, quæ in fauorem filiorum sunt impositæ mulieribus valent nisi illa quæ infert infamiã. Quæ vero impediunt liberū congressum ad contrahendum soluto matrimonio in præsentilege amouentur, & secūdū ius Canonicū. ex mente **glo. in. c. fi. in verb. Legalis infamiæ. ibi, Quidam** tamen dicunt, quod propterea. de secund. nupt. vbi **Innoc. Ioan. Andr. Anto. Henri. & Præposit. gl. fi. in. c. vlti. 2. q. 3. & tenent oēs Canonistæ** secūdum **Bar. in. l. 1. nu. 2. C. de secūd. nup. Vincē. Herculan. q. 7. colū. 7. & est cōis opinio** scđm **Panor. & Præposit. in. c. fi. de secund. nupt. quauis** vellet recedere à cōi per aliqua fundamenta, quæ per te sunt vidēda. Sed prædicta opinio est tenenda in iudicando, & est magis cōis secūdū **Marth. de Affliet. decisio. 75. nu. 5. Ioan. Neuzan. in libr. 2. Syluæ nuptial. nume. 78. Feli. nume. 57. versic. Secunda declaratio. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, de const. vbi Deci. col. 14. vers. Secunda cōclusio Abbatis. nu. 35. post Panor. ibi. nu. 20. in rep. Ioā. Coraf. lib. 3. Micellan. iuris. c. 1. Nicol. Boeri. decisio. 86. nu. 2. Rip. in rep. rub. C. de secūd. nup. n. 16. & Ioan. à Garroni. n. 24. Et dixit cōem ac esse temerarium ab ea recedere. Idem **Garron. in rep. l. 1. col. fi. num. 137. C. de secund. nup. Couar. dicit cōem, nec esse tutum à prædicta cōi opinionione recedere. in epito. 4. Decret. 2. part. c. 3. §. 9. num. 5. Præposit. Alex. in. §. fin. 2. quæst. 3. qui optime loquitur ad vtramq; partem in hoc dubio. Et tandē fatetur cōem, & q̄ graue esset recedere ab ea in cōsulendo. **Paul. Parisius** consi. 29. col. 4. nu. 33. & nume. 42. libr. 3. **¶** Ex qua doctrina primo inferitur, pœnas omnes positas in. l. 1. C. de secund. nup. atque etiam in. l. fin. tit. 12. par. 4. aduersus fœminas intra annū luctus contrahentes, locum hodie etiã in foro ciuili non habere, per istam nostram legē Regiam cum capi. fina. de secund. nupt. Et sic deducitur, vt fœmina intra annū luctus secundo nubens, non amittat proprietatē, nec vsum fructum bonorū, quæ sibi prior maritus reliquit, quamuis in dict. l. 1. contrarium sit statutum. & comprobatur **Ioan. à Garroni. in rep. l. 1. n. 132. versic. Tertia est opinio Innoc. C. de secund. nud. Quæ opinio locum sibi vindicare fatetur. Panor. in capi. fina. de secundis nupt. etiam si post mortem mariti intra mensem vidua secundo nubat viro. Idem **Panormi. in cap. ecclesia. nu. 20. & Areti. & Feli. nu. 57. de cōstitutio. Ioannes Garro. vbi supra refert propter periculum quod iustat ex commixtione********

sanguinis primi & secundi ad proles certitudinem vt Bald.in.l.1.C.de secund.nup. & in.l.liberorū. §.1.ff.de his qui notantur infa. annotauit & Philipp.Corne.consil.21.nu.20.colu.3.ad fin.lib.1. quia non est verisimile, quod ius Canonicum velit dare filium primi viri.secundo.l.prima.§.quāuis.ff.de vent.inspiciend.secundum Corne. vbi supra.colum.4.in princi.& videtur opinio multum æqua, & rationabilis teste Gregor.Lopio in dict.l.fina.tit.12.par.4.Sed ex generalitate istius tex. probanda est prior opinio, quæ verior est de iure secundum eundem Gregor. Lopium in allegat.l.final.in verb. *Falta vn año.* Et sequitur Couar.in epitom.4.decretal.2.part.capi.3.§.9.num.5.

Deducitur etiam pœnam impositam mulieri ob non petitem tutorem & redditam rationem administrationis, si eam habebat antequam ad secundas nuptias conuolaret, non cessare, imo locū habere hodie perditam communem doctrinam, quæ ait, pœnas secundo nubētium inductas fauore filiorum, adhuc iure canonico stante, & sic iure Regio, cui concordat, vigere. Couarruias loco præcitato. Quinimo plus videtur ista puniri, quia nec filijs succedit ex testamento iure substitutionis, vel ab intestato, si moriantur in pupillari ætate. vt in.l.omnem.C.ad Tertul.ex mente. Azon. in sum.de secund.nupt.§.quas autem pœnas. Hostien. in sum. eiusdem titul.col.5. Præpos. in rub. de secund.nupt.col.2. & Ioan.à Garroni.in repe.authen.eisdem pœnis.3.not.nu.5.C. eodem titu. qui alios huius sententiæ refert.

Idem dicendum erit, si mulier accepta tutela liberorum non nubat, sed luxuriose viuat, secundum eundem Ioan. Garro. in dict. authen. eisdem pœnis. nu. 6. vers. Adde quod idē dicendum est. & in.l. generaliter. nu. 20. C. eod. tit. vbi idem dicit habere locum in viro luxurioso post mortē vxoris. & in authen. eisdem pœnis. nu. 18. eod. tit. l. 3. tit. 12. part. 4. dum dicit. *Y la misma pena deue auer. si ante que passasse el año fiziesse maldad de su cuerpo.* text. in authen. eisdem pœnis. C. de secund. nupt. & in authen. de restitutio. & ea quæ parit in vnde. mēse. §. fina. Eo enim ipso quod peccat in corpore, amittit omnia priuilegia, & tutelam filiorum. Bal. in. l. his solis. C. de reuo. dona. Panor. in. c. vxoratus. notabi. 2. de conuersio. coniug. Rip. in rep. l. foemina. nu. 31. C. de secund. nupt. Facit. l. fina. titu. 4. infra isto lib. 5. ordi. glo. in authen. sacramentum. verb. contractis nuptijs. C. quando mulier tutelæ offi. fungi potest. quæ est generaliter intelligenda iuxta iura, quæ citat, siue viuat luxuriose intra annū luctus, siue post durante tutela, seu cura. Iacob. de Bellouisu in authen. de restitu. & ea quæ parit in vndecimo mēse. §. fina. & alij plures, quos refert & sequitur Ioan. à Garroni. in dict. rep. aathā. Eif-

dem pœnis. num. 23. vers. Adde quod ista opinio. C. de secund. nupt. ¶ Item per matrimonium secundum amittit tutelam filiorum, authent. sacramentum. C. quando mulier tutel. offi. fungi. pote. l. 5. titu. 16. parti. 6. Item amittit lectum quotidianum, si intra annum luctus nubat superstes coniux, siue vir, siue foemina sit. l. 6. tit. 6. lib. 3. for. leg.

Item tenetur reseruare filijs primi matrimonij proprietatem bonorum habitorum à primo matrimonio, vel ex successione filiorum prioris matrimonij. l. foemina. C. de secund. nupt. l. 15. Taur. vbi Cifuent. & Anto. Gomez. Couar. in epitom. 4. Decretal. 2. part. ca. 3. §. 9. nu. 6. vbi videas alias duas illationes. scilicet. 4. & 5. ad materiam huius legis. Septuaginta & sex pœnas, quas incurrunt secundo nubentes, posuit Ioan. à Garroni. in repet. rub. C. de secund. nupt. à nu. 8. vsque ad nu. 110. & ibi designantur remedia, quibus uti debent secundo nubentes, vt illas pœnas euitare valeant, quæ ibi sunt videnda à nu. 111. cum sequent. Et primū remedium sit, quod petat licentiam contrahendi matrimonium secundum à filijs primi matrimonij. glof. in authenti. de non eligendo secundo. nubent. in princ. verb. copulantur. collat. i. singul. secundum Angel. in. l. mater. C. ad Tertul. Roman. consil. 219. in singula. 248. Bartol. Capol. cautel. 238. Iaf. in. l. filium quem habentem. colum. 8. C. famil. herciscun. & in. l. ambiguitates. nu. 4. C. de indict. vidui. tollend. Cremenf. singu. 74. Philipp. Deci. consil. 206. vers. sic. Et prædicta. col. 2. Gomez Arias in. l. 46. n. 2. in legib. Taur. Cifontanus in. l. 15. Tauri in. 1. limitatione. Nicola. Boerius decisio. 113. nu. 6. Et est opinio communis & indubitata apud omnes doctores secundum Ioan. à Garronibus in dict. repe. rub. C. de secund. nupt. nume. 116. Ideo sit cautus aduocatus, qui consulit secundo nubenti habenti filios ex priori matrimonio, quia per talem consensum mulier omnes pœnas vitabit, secundum Angel. in dicta authen. de non eligend. secund. nubent. in princ. colum. tertia. nu. octauo. Sed quid erit cum non habeat filios sed nepotes? Respondendum, quod similiter euitabit pœnas, si de licentia eorum contrahat secundas nuptias. Ioan. Garroni. vbi supra. nu. 117. & requiritur licentia expressa filiorū, nec sufficit præsentia cum taciturnitate: quia in actu odioso & vituperabili, seu non delectabili præsens & tacens non habetur pro consentiente. glo. in. l. qui patitur. ff. manda. tenet Ioan. Garro. loco proxime citato n. 119. ¶ Circa præmissa est dubiū notabile & necessariū, vtrū requiratur cōsensu omnium filiorum, vel sufficiat, quod aliqui assentiantur, licet alij dissentiant, & contradicant, vel sint minores, & sic in infanti ætate, qui nec habent discretionem consentiendi, vel contradicendi? Videtur dicen-

dum tantum istum consensum, & tacitam renun-
tiationem factam per consensum expressum ex-
tendendam fore in præiudicium contentientium,
non autem aliorum, quibus non debet parari præ-
iudicium. per regu. iuris, Res inter alios acta, alijs
nocere mini-

me debet. ca.
cum olim. ad
fin. & ibi gl.
de caus. poss.
& proprietate.
Dum etiam,
quia ubi agi-
tur de præiu-
dicio singulo-
rum in parti-
culari, nõ suf-

todas las ciudades vi-
llas y lugares de nue-
stros Reynos y seño-
rios que no atienten
de proceder, ni pro-
cedã por la dicha cau-

ficit consensus, etiam si fuisset maioris partis. ar-
gu. l. per fundum. ff. de serui. rustico. prædio. gl. 1.
c. cum omnes. de constitu. Et suadet ex traditis
à Bartho. Soci. in. l. si cognatis. n. 23. versic. Circa
secundam fortissimam opinionem. ff. de reb. dub.
Et possent adduci, quæ tradi solent in illa quæstio-
ne tradita à Bartol. in. l. 4. §. Cato. nu. 33. cum seq.
ff. de verb. obligat. Vtrum si ex forma statuti re-
quiratur pax cum hæredibus seu consanguineis
defuncti (vt in. l. 22. titu. 1. part. 7. habetur) sit ne-
cessarius consensus omnium hæredum, vel con-
sanguineorum, qui sunt in primo & proximiori
gradu, vel sufficiat habere pacem à maiori parte,
quanuis aliqui dissenterint? Et Bart. ubi supra te-
net sufficere pacem à maiori parte. Nam si hoc est
constitutum fauore liberationis in causa ciuili,
& pecuniaria, à fortiori erit in capitali: & crimina-
li, secundum Paul. Castr. in. l. 2. §. ex his. nume. 3.
ff. de verb. obligatio. Bald. in. l. cum inter vereres
nume. 2. C. de fideicommissa. libert. Petrus An-
charra. in Clemen. Plures. nu. 4. de iure patronat.
Angel. in dist. §. Cato. vlti. col. Floria. in. l. per fun-
dum. col. fina. ff. de serui. rusti. prædio. Et opinio
Bart. communiter tenetur secundum Francisc. Are-
ti. in. l. pro hærede. §. si sepulchri. col. 2. versic. Sed
aduerte ad hoc vltimum. ff. de acqui. hæredita. &
eam videtur approbasse Angel. de Periglis in. d. l.
4. §. Cato. col. antepenul. nu. 17. Ioan. Carron. in
repet. rubr. C. de secund. nupt. nume. 120. versicu.
Sed prædicta quæro de notabili, vtili, & necessa-
ria quæstione. Sed contraria opinio est magis cõ-
munis, imo quod nullo modo sufficiat consensus
maioris partis, sed omnes debent consentire, cum
tanquam singulis cõpetat istud ius vindictæ pro-
pter iniuriam & mortem patris, seu testatoris, cu-
ius personam repræsentant de iure. Quam senten-
tiam contra Barto. defendit Ludo. Roma. in. l. 4.
§. Cato. nume. 43. & Imol. colum. penul. Raphael

Cuma. & Petrus de Belutio, & Vincen. Hercula.
col. 52. l. as. pen. & fina. col. qui notabiliter loqui-
tur. Et est magis communis secundum Rip. col. u.
antepe. nu. 103. versicu. Hoc sic discussio redeo ad
quæstionem. & opinio Barto. indistincte intelle-

ta. co nmu-
niter reproba-
ri ait ibi Al-
ciat. col. fin.
nu. 226. Hie-
rony. Butig.
n. 175. refert
communiter
reprobari o-
pinio Barto.
quanais ipse
eū defendit.

sa y razõ cõtra las di-
chas biudas: ni con-
tra aquellos que con
ellas se casaren^b: so
pena de dos mil ma-
rauedis para la nue-

Et est verior scdm Io. Crott. in puncto iuris. quã
uis Bar. opini. dixerit cõiter approbatã in n. 151.
col. 43. vbi vi. Carol. Ruin. nu. 101. vers. Quantũ ve-
ro ad decisionem principalis quæstionis. Et Maria.
Soci. nu. 273. dicit cõem ac de iure veriore, & ad-
ducit aliqua fundamenta pro comprobatiõne eius,
& latissime ad vtranq; partem comprobat Ludo.
Bologni. a num. 199. & tandem concludit contra
Barto. dicendo quod requiritur consensus omniũ
hæredum. Gandi. in tract. malefi. rub. An pax fa-
cta de vulnere, videatur facta de morte? vers. Sed
pone, statuto cauetur, quod si bannitus habuit pa-
cem. Nellus in tractatu bannito. 3. parte secundi
temporis. quæstione. 39. amplissime agit de hac
quæstione. Et istam opinionem approbaui in. l.
prima. titu. vndecimo. libr. primo. supra in glos.
prima. ad finem. Cum ergo pœnæ secundo nu-
bentium sint regulariter introductæ fauore libe-
rorum primi matrimonij, si aliqui consentiant,
quo ad ipsos euitabit pœnas secundo nubentium
indictas, quia possunt fauori suo renuntiare. l. pe-
nulti. C. de pactis. cum similibus. Sed in præiudi-
cium aliorum non contentientium non valebit
talis consensus, nec euitabit dictas pœnas. in fau-
rem filiorum introductas. argum. dist. 1. per fun-
dum. ff. de seruitu. rustico. prædio. quia omnibus
filijs facta est iniuria per transitum ad secundas
nuptias. §. veniant. in authenti. de nupt. & in. §.
prospeximus. in authenti. de non eligend. secun-
do nub. ergo ab omnibus erit remissio facienda
per præmissa. capit. quod omnes. de regulis iuris.
libr. sexto. Et istam partem firmat Ioannes à Gar-
ronibus in repeti. rubri. C. de secundis nupt. nu-
mer. 120. vbi ponit alia remedia ad hoc vt mulier
secundo nubens euitet pœnas hac ratione à iure
inductas fauore filiorum.

^b § Aquellos que con ellas se casaren. Non solũ nubens
intra annũ luctus erat pœnis iuris cõis afficiendus

statutis aduersus secūdo nubētes, sed etiā ille, qui scienter cū illa cōtrahebat infra tale tēpus. vt in l. 1. in fi. & in l. liberorū. §. notat. ff. de his qui not. in fami. quā tñ pœnā hodie sunt sublatę per nostrā legē. & Bar. annotauit in. d. §. notatur. & Io. à Garronibus in re

petitio. rubr. C. de secund. nupt. versic. Vigesima nona pœna. nu. 67. & in l. 1. n. 14. eod. titul. ideo hic optime amouētur hmōi pœnā tam ex parte contrahentis secundas nuptias, quā respectu tertij accedentis ad binubiū, et si considerata sua persona esset prius matrimoniū, cū licite ex potestate sibi cōcessa ab Apostolo contra-

hat, soluto primo matrimonio p ea, quę in prima gl. annotata fuerunt: nā alias disposita in vno ex correlariis, disposita censēbatur in altero, etiā in materia odiosa & pœnali. l. fi. C. de indiēt. vidui. tollend. l. vni. C. de Cupress. lib. 11. Et in terminis nra materia probat Rip. in rep. l. fœminę. col. 1. nu. 2. C. de secūd. nupt. per tex. in §. si vero expectet. versic. Et hęc cōis mulieris & viri pœna. in authen. de nupt. & in l. gñaliter. in prin. C. de secūd. nupt. gl. in l. fœminę. §. illud. C. eo. tit. in verb. possessione. quę ait oēs pœnas sancitas aduersus secūdo nubentes cōes esse vxori & viro quā ibi Bart. & cōiter doct. sequuntur secundū Ripā vbi supra qui citat Oidrald. cōsi. 24. & Roma. cōsil. 182. Plu res vltra eū refert Phil. Deci. cōsi. 230. in. f. dubio. col. 1. cū seq. Et pro hac opinione est. l. 15. Tauri. quę locū habet in pœnis statutis fauore filiorū, ex supra dictis in prima glo. ¶ Circa præmissa dubitatur, An cōiux possit remittere pœnas, quę hodie habent locū aduersus cōtraheutes secūdas nuptias cōiugi infra annū luctus? Videtur q̄ nō: quia talis remissio est cōtra bonos mores, ergo non valet. l. si quis inquilinos. §. fin. & l. turpia. delega. 1. Bald. in l. 1. col. 3. nu. 6. C. de secund. nupt. Roma.

fra camara y los que lo contrario hizieren sean emplazados que parezcan ante nosen la nuestra corte.

EL rey no deuedar cartas para q̄ ninguna donzella ni biuda se case contra su voluntad: segun se contiene en este libro en el titulo de las cartas.

ADDICION.

¶ Concuerta con esta ley, la ley 3. tit. 1. lib. 5. de la Recopilacion.

consi. 219. In contrariū versatur tex. in. c. fin. de secund. nupt. Et ista lex cum libere permittat secundas nuptias intra annū luctus. ex Ripa in. l. fœminę. col. 4. versic. Decimotertio publicatur. nu. 27. C. de secūd. nupt. vbi hęc partē veriorē existimat,

Titulo. II. De los testamentos y mandas.

¶ Ley. I. De los testigos que son necesarios para que el testamento sea firme.

¶ El Rey don Alonso en Alcalá. A Era mil ccc lxxxv.

¶ Fuero.

SI Alguno ordenare su testamento a, o postrimera volūdad, en qualquier manera cō el criuano publico

decif. 66. incip. Matre post susceptā tutelā. & Mathe. de Affiēt. decisio. 357. incip. In causa appellationis. num. 1. ¶ Vtrum autem pater obligatus maneat ciuilititer in aduentitijs in pœnam trāsitus ad secūdas nuptias? De quo dubio per Ioan. Garro. qui plura cumulat in rep. rubr. C. de secund. nupt. versic. Decimatertia pœna. nu. 25. Et videtur, q̄ sic, cum teneatur post mortem restituere filijs primi matrimonij proprietatem plenam, & sic de talibus bonis reseruatis, quo ad proprietatē propter secundas nuptias poterunt filij primi matrimonij quibus applicantur testari. secundum eundē ibi. nu. 53. pœn. 27. Ergo videtur quodāmodo obligatio ciuilis orta per talem contractum. Tu tamē vide in dicto num. 25.

¶ Titulus. II. De Testamentis.

¶ Lex. 1.

¶ Testamento. Pro huius. l. declaratione, quatenus de testamentis tractat, nō parum vtile censui, præmittere formam, quę in ordinatione testamenti seruari debet: ipsumq̄; deinde per partes exponere. ita, vt vltimarum voluntatum materia taliter maneat expedita. vt ibi amplius, quod reliquum sit, desit.

& Ioā. Garr. in repet. rub. nu. 112. C. de secū. nupt. la te d hoc agit, & dicit priorē opinionem cōiter teneri, quāuis existimet vltimam veriorē, amplissime eam defendit ipse Garro. in tepe. l. 1. nu. 80. versic. Secūda cōclusio est, quod marit⁹, C. de secund. nupt. Adde ad materiam huius legis q̄ notantur ab Augu. Beroi. decif. 119. col. fi. nu. 7. & in

fit, desiderari non possit. Forma autem ordinandi testamentum secundum hodiernum Stylum, sequens est.

In nomine omnipotentis Dei Domini nostri, eiusque matris Mariæ virginis intemeratæ, sit manifestum om-

nibus presentis Testamenti formam inspecturis, quicum ego. N. mortis venturæ certitudinem, eiusque horæ inuitabilis incertitudinem animaduertentem cupiens eam ordinatione testamenti prouidere, ut pote corporis in ualitudine laborans, ratione autem &

deuē endeser presentes a lo ver otorgar. iij testigos a lo menos vezinos del lugar do el testamento se fiziere, y si lo fiziere sin escriuano publico, sean en de cinco testigos a lo menos vezinos, segū dicho es: si fuere lugar do se pudieren auer: y si fuere tal el

intellectu, quem mihi Dominus noster tribuere dignatus est, sanus. (Si autem corpore etiam ualuerit, dicat, Cum & corpore, rationeque & intellectu, quem mihi Dominus noster tribuere dignatus est, ualerm) Testamentum, & ultimam uoluntatem ordinare, & condere statui forma sequenti.

Et primū ad Dominum Deum nostrum toto corde conuersus, confiteor sanctam fidem Catholicam, quam habui semper, & credidi, habebique & credam usque in articulum mortis. & in ea uiuere, morique protestor tāquam fidelis Christianus, nullam fidem tribuens, atque abiiciens omnia illa, quæ sint, fuerint uel contra eam: meque semouens, anathematizando omnem hæresim, omnemque eius speciem, quæ contra nostram sanctam fidem Catholicam, aut contra quæ sancta ecclesia Romana omnium Christianorum mater tenet, creditque, & docet, prodierit, prodidit uel unquam. In cuius signum confiteor ore, dicens Credo in unum Deum, &c. Confiteor præterea me grauitè peccasse, Dominumque & Deum nostrū Iesum Christum grauitè offendisse omnibus diebus uitæ meæ. Quapropter omnipotentē Deum deprecor, ut propter suam misericordiam, clementiam, & pietatem omnium peccatorū, defectūque meorum ueniam mihi donare dignetur: eiusque sacratissimam matrem uirginem Mariam unicam aduocatam nostram, & sanctum Michaelē Archangelum, & Petrum apostolum totius ecclesiæ

caput, omnesque sanctos in cælis commorantes humiliter oro mihi apud Deum patrocinari, meaque animam ante eius diuinam maiestatem præsentare dignentur, ut in extremo, atque tremendo die iudicij mihi ueniam concedat, ut ab æterno luctu,

lugar que nose pudiere assi auer Escriuano publico: deuen ay ser presentes cinco testigos vezinos, si pudieren ser auidos en el dicho lugar, y sino pudieren ser auidos cinco testigos en el dicho lugar a lo menos sean presentes tres testigos: y sea ualedero

pœnisque inferni anima mea liberetur, & reuisionem pœnarum purgatorij mereatur. Ad cuius subsidium, et confirmationem ante omnia peto tāquam fidelis & catholicus Christianus sacramenta sanctæ matris ecclesiæ, & extremam unctionem suo tempore debito mihi dari se

cundum ordinem sanctæ matris ecclesiæ.

Præterea & secundo condo, & præcipio, ut omnia debita mea, quæ adhuc non sunt liquidata, nec impresentiarum possunt solui, aut liquidari, quàm breuissimè fieri potuerit, soluantur. Si autem ea non sit soluendo, de eis tamen mentionem faciat, ut adeorum solutionem bona eius uendantur. Si tamen cui sit satisfaciendum non meminerit de aliquo debito, de quo tamen meminit, etiam de eo faciat mentionem. Quæ tamen uiuus sine testamento soluere potuerit, nequaquam differat ad solutionem in testamento, decedet enim in peccato, cum ipse sit in culpa, non soluendo quæ potest. Item & tertio conimēdo animam meam eius creatori omnipotenti Deo: corpus autem meum sepeliri iubeo in tali templo, & super imponi lapidem sepulchro, cui aptentur insignia mea, & circumscribatur nomen meum. (Pro sepulchro autem tres aureos nummos, aut, melius, plures, ne uideatur simoniam committere, aut solitum ecclesiæ solui præcipiat. ¶ Item & quartò præcipio luges vestres dari meis consanguineis pauperibus (nam si eleemosynæ nomine non dentur, melius est tales vestes non ferri. ¶ Item & quinto iubeo, ut pro me tot missæ dicantur, totque funera anniuersaria fiant: eas autem dicentibus, iubeo pro suo labore decem nummos aureos dari, aut quod uoluerit. ¶ Item & sexto uolo dari P. I. & F. tot nummos (in qua uoluerit quantitate. Hic præterea po-

nenda sunt pia mandata, vt eleemosynæ, & missæ, quæ pro se, vel pro quibus voluerit, vel pro quibus teneatur, iubeat dici.

Item & septimò iubeo tot nummos dari famulo meo. N. propterea quòd mihi fideliter, & constanter sit famulatus. (Hic præterea interponenda sunt mandata remuneratoria. ¶ Item & octauò præcipio dari. N. decem modios tritici. (Hic etiam mandata voluntaria sunt interponenda.)

Deinde dicat sic. Item & nonò ad complementum istius nostri Testamenti, & ad executionem omnium in eo contentorum, constituto executor, & testamentarios, quos vulgari sermone dicimus Albaceas, A, & I. quibus, & unicuique eorum in solidum concedo plenam potestatem petendi debita à meis hæredibus, aliisque quibuscunque debitoribus in iudicio & extra, & intrandi mea bona, siue sit adita siue non hæreditas, accipiendique ex eis omne, quod ad huius testamenti complementum opus fuerit, vendendique bona, etiam si hæreditas fuerit ab hæredibus repudiata. In bonis autem, quæ remotis ad huius testamenti complementum necessarijs, remanserint, instituo hæredem vniuersalem. N. (quem semper explicet suo nomine proprio: præterquam si in aliqua particulari voluerit aliquè instituire: debet enim talem, antequam vniuersalem hæredem, instituire. Præterea, si alicquem filium suum exhæredauerit, debet causam exhæredationis exprimere: aliàs enim, si filius tempore testamenti manebat sub patria potestate, potest testamentum rûpere. Si autem est emancipatus, vt sunt in hoc regno filij, qui iam vxorem duxerunt: & in alijs regnis, vbi cessat patria potestas poterit de inofficioso testamento querelare. Si autem non exhæredauerit, tamen instituerit, poterit eum extra legitimam patris, in quibus sibi visum fuerit, substituere: pro facultate tamen, quæ in istis regnis per. l. 27. Tauri conceditur: & imponere ei quodcunque restitutionis fideicommissi, vineuli, submissionis, substitutionis ve grauamen, dicens. Et tales domus, hortos, & prædia, in quibus filium meum. N. hæredem instituo, volo ipse habeat, & teneat extra legitimam suam omnibus diebus vitæ suæ: & post eius obitum eius filius maior successiue: vbi autem vir fuerit, in æquali gradu semper præferatur foemina, etiam si vir fuerit minor. Si autem descendens defuerit, succedat consanguineus mihi, dictoque filio meo propinquior: & semper maior ætate minori præferatur, dummodo sint æquales in gradu: & vir minor ætate, foemina etiam maiori præponatur. Volo etiam, quòd dicta bona, quæ sic vinculata relinquo, non possint vendi, diuidi, mutariue vllio modo, à iure pro alienatione habito, etiam si talis alienatio, in manifestam vtilitatem,

& commodum ipsorum bonorum fuerit. Præterea non possint alienari, nec per alienationem voluntariam, nec necessariam: nec per aliquem titulum onerosum, aut lucratiuum, etiam archarum, dotiue, aut donationis propter nuptias, aut redemptionis captiuorum, aut constructionis alicuius ecclesiæ. (Circa istam prohibitionem omnino est videndus Gregor. Lopez in. l. 6. tit. in part. 6. in part. *Que la non pudesse vender.*) Si autem dictus filius meus. N. aut quilibet alius, qui dicta bona, & vinculum possederit, voluerit ea alienare, vendere, pignorarè, mutare, aut diuidere, aut per longius tempus nouem annis locare, ipso facto sit dicto bonorum vinculo priuatus, trãseatque ipso iure ad sequentem in gradu, etiam si illa alienatio sit solius possessionis. Pater poterit filium, vel filios impuberes pupillariter substituere. ¶ Item & decimò constituo tutores, & curatores filiorum meorum. I. & F. ¶ Item & vndecimò volo sit hoc Testamentum validius omnibus, quæ ante hac condidi. Si autem aliquod posthac condidero, volo sit hoc firmitus eo: dum tamen in eo non fiat huius integrè, & expressè mentio de verbo ad verbum: aut per me ponatur in eo tale verbum, In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. Aut salutatio angelica, Aut aliud simile integrè. (Si autem apparuerit aliud testamentum per has easdem clauulas constitutum antehac, vt per hoc reuocetur illud, dicat sic. Volo autem, quòd solum hoc testamentum sit validum, & nullum aliud, quod antehac condiderim, etiam si in eo contineatur clauula, quod ad reuocationem sui fiat de eo expressè de verbo ad verbum mentio in testamento post illud condendo: aut quòd fiat mentio de aliqua oratione, aut de alio si mihi, quòd hic habeo pro expresso, & inserto ad validitatem, & firmitatem huius mei testamenti, quòd solum volo & iubeo sit validum, & non aliud. Si autem istud testamentum propter aliquam præteritionem, aliosve defectus cuiusvis solennitatis non valuerit vt testamentum, valeat vt codicillus. Si autem non valuerit, vt codicillus, valeat vt vltima voluntas. Rogoq; consanguineos meos, qui aliquod ius succedendi mihi ab intestato, aut alio quouis modo habuerint, vt bona, hæreditatemque meam restituant. N. quem in hoc testamento meum hæredem vniuersalem nomino, & instituo. ¶ In primis inquirendum est, Quid sit testamentum? Et respond. quòd Testamentum est voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri vult. Ita Vlpian. in l. prima ff. isto tit. Hanc definitionem Iurisperiti tenent ibi doctores, & Panormi. in rubr. extra. cod. Ias. in rub. ff. de legat. 1. col. 3. nu. 6. & in l. sciendum. nu. 3. cod. tit. Syluest. verb. Testamentum.

tum. & Couarru. de testamen. in prima part. rubricar. num. 3. & Hostien. in summa eiusdem tituli. §. quid sit testamentum. videtur probare eandem Iuriconsulti definitionem. Ab aliquibus additur verbum, Cum institutione hæredis.

Dictum est in definitione, voluntatis nostræ iusta sententia. eo quod perfecta sit & solennis cum omnibus requisitis, vt colligitur ex Arcet. in dict. l. prima. & Marco Antonio in prin. Instit. de testamen. num. 4. Non enim esset perfecta voluntas, si quid ex solennibus ad inducendum testamentum necessarium deficeret, vt hæredis institutio. tex. in §. ante hæredis. Instit. de legat. Vel si deficerent testes requisiti à lege, non esset testamentum, nec ex vi testamenti valerent contenta in eo.

Ex quo inferitur, quod lex civilis inducens solemnitate testamentariam iusta est, intantum, quod si eius solennitas sit ommissa, relicta in testamento non debentur, etiam in foro animæ, vt præter alios fundamenta adducendo probat Couar. in cap. cum esses. de testamen. de cuius veritate latius agam in commento huius legis. ¶ Ex quo inferitur secundo non bene dixisse Hostien. quatenus declarando definitionem dixit, Iusta sententia, non dico, id est, iusta, vt quidam, sed iusta, ad literam: Nam si iusta est, pro sententia, & pro lege seruanda est. l. 1. ff. ad legem Falcid. §. disponat. in authenti. de nupt. & in princ. Instit. de lege falcid. Secus si impia vel iniusta. Hactenus Hostien. Ex quo colligitur, quod solemnitate ommissio non reddit testamentum iniustum. Quod tamen falsum est: Cõfirmatur ex Vigilio in princ. Instit. de testam. num. 29. Et huic intellectui adstipulatur. l. 1. ff. de iniusto rup. dicens non iure factum testamentum, cui solennia iuris defecerunt. vbi gloss. verb. solennia. dicit circa testes, & sigilla, & similia &c. text. etiam in princ. Instit. de hæredi. quæ ab intesta. deferun. cuius pulchra verba sunt. Intestatus decedit, qui aut omnino testamentum nõ fecit: aut non iure fecit: aut id, quod fecerat, ruptum, irritum ve factum, aut si ex eo nemo hæres extiterit. Et ibi glossæ hoc prædicant in verbo, non iure fecit, & in alijs sequentibus. Igitur contra interpretationem Hosti. in loco præmissio. Facit text. in l. cum filio. ff. de legat. 3. vbi dictio, iusta, declaratur, id est, perfecta. Si perfecta, nil de necessarijs deficere poterit: aliàs nulla erit talis dispositio: Nihil etenim actum esse credimus, dum aliquid addendum superest. l. pen. C. de his quib. vt indig. c. nihil. 7. q. 1. & capit. 1. in fin. de renuntia. Quibus suffragatur quod notat Alcia. lib. 4. Paradox. c. 7. vbi iusta sententia in definitione testamenti intelligitur de plena, perfecta, & solenni, cuique maior diligentia addi non possit. ¶ Et nota, quod testamentum dicitur sententia, & sic valet arg. de

vno ad aliud. l. 1. ff. de testam. l. hac consultissima. C. qui testa. facere possunt. l. 1. ff. de testam. Alex. consil. 4. nu. 2. lib. 7. Auiles in capit. præto. cap. 36. in glo. verb. Firmadas. ¶ Subdit Vlpianus in definitione, de eo quod quis post mortem suam fieri voluit. ad constituendam differentiam inter testamentum & contractus, qui inter viuos celebrantur, vt nondum expectata contrahentium morte effectum sortiantur. Distat etiam ab alijs vltimis voluntatibus, in quibus non est necessaria hæredis institutio, sicut in testamentis requiritur. l. proxima. ff. de his quæ in testam. delentur. ibi, Non potest illud testamentum valere, quod hæredem non habet.

Contra prædictam definitionem talem argumentum proponi potest. Omnis bona definitio debet conuerti cum suo definito. l. 1. ff. de dolo. tradit Bart. in l. prima. ff. de testam. Bald. in capi. contingit. de dolo & contuma. Neuzanus in Sylua nupt. libr. primo. num. 159. Sed prædicta definitio non conuertitur cum suo definito, quia comprehendit codicillos & legata. l. legatum. ff. de legat. 1. & l. legatum. ff. de legat. 2. & tamẽ codicilli non sunt testamenta. l. si idem. C. de codicil. l. non codicillum. C. de testamen. Et idem in donatione causa mortis. vt in tit. ff. de donat. causa mort. de cuius materia agit Couar. in rub. extra isto titulo. in 3. parte. Ergo prædicta Iuriconsulti definitio non est bona. ¶ Ista tamen difficultas dilui potest per interpretationem positam supra super verbo, Iusta, quatenus dixi, accipiendamque esse pro solenni, & perfecta dispositione, & sic secundum subiectam materiam, de qua agimus. argum. text. in cap. intelligentia. & in cap. præterea. de verbo. significat. & in l. si vno. ff. locati. cui addendus est tex. in l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habita. vbi verba testatoris sunt accipienda secundum personam, ad quam dispositio confertur. Facit. l. fin. ad fin. C. ad Macedo. Barba. consil. 39. num. 9. lib. 1. & quæ notat Feli. in c. causam quæ. nu. 9. de re iudica. Ias. in l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius vocan. Hippolyt. in singu. 397. & in rub. C. de probatio. num. 12. Ioan. Lup. in repe. rubr. de dona. inter virum & vxorem. §. 11. num. 9. ad fin. ¶ Vel aliter potest solui, quod verba definitionis sunt accipienda in potentiori significato. l. si vno. ff. locati. Hippolyt. in l. eos. nu. 16. ff. de fals. text. in c. penul. de sententia excommuni. ergo definitio est intelligenda de vltima voluntate, quæ fit in testamento solenni, quæ est præstantior, & dignior cæteris vltimis voluntatibus. Et hæc expositio constat a siuatione rubr. sub qua est sita dicta. l. 1. ff. de testamen. vbi assignata est prædicta definitio testamenti. Ex quibus igitur colligitur, quod est optima definitio, cum proprie iumpta conuertatur cum suo defini-

fuo definito, vt Bart. in dist. l. prima. declarat. Nā in quantum dixit, Testamentum est voluntatis nostræ, denotat genus. Nam præter Testamētum plures actus dici possunt sententiæ voluntatis, vt est donatio causa mortis, & codicillus, de quibus speciatim agendum erit in declaratione istius materiæ. Testamentum autem largè comprehendit sub se quamlibet vltimam voluntatem tanquam quoddam genus aptitudine, & potentia, licet non semper actu, cum sit voluntatis nostræ &c. Et q̄ appellatione Testamenti largè comprehendatur quælibet vltima voluntas, est glo. & ibi Bald. in l. secunda. C. communia de legat. ¶ Ex quo inferitur, quòd testamentum est genus, & consequenter cæteræ vltimæ voluntates tanquam species cōprehenduntur sub eo. Vnde fit, quòd cui est licitū testari, est etiam fideicommissum relinquere, seu codicillari. Bar. in l. tantum. ff. de seruo corrup. Ratio est: quia affirmatiuè cui conceditur quod est maius & potentius, conceditur & id, quod est minus. text. in l. neque ea. §. primo. ff. de adulter. vbi habetur, quòd qui potest adulteros occidere, potest etiam eos castrare, vel aliter ad libitum vulnerare. Ad quem text. est addendus Pala. rubr. in repetitione rubr. de dona. inter vir. & vxor. §. 88. num. 8. & in tracta. de iustit. & iure. is. 4. parte. §. primo. colum. 6. Cifuent. in l. 82. Tauri. colum. 2. Decius in cap. quia in num. 7. de præbend. Gigas de pensio. quæst. 18. & rex. in l. in suis. in fin. ff. de liber. & posthu. & regu. cui licet. de regu. iur. in. 6. & in capit. per venerabilem. qui filij sunt legi. Cui autem est inhibitum testamentum, non poterit codicillum facere. Quia cui remouetur genus, remouetur quælibet eius species. l. si quid earum. §. interemptum. de legat. 3. glo. in l. prima. §. fin. ff. de ius & legi. Et prædictam cōclusionem tradit Iaf. in l. sciendum. colu. 1. ff. de lega. 1. & Doctor del Castillo in l. 3. Tauri in parte codicillos. ¶ Et quatenus dixi, post mortem, deciditur quæstio proposita ab Imol. col. fin. post Bal. ibi in l. si alienum. §. in extraneis. ff. de hære. instit. quòd si aliquis moritur ab intestato relicto filio fratre minore, qui postea efficitur clericus, vel Episcopus, & sic capax successione, quòd non debet admitti ad hæreditatem, quia inspicitur capacitas secundum tempus mortis. Idem esset si fecisset testamentum, & esset eo tempore, quo confirmatum fuit morte testamentum filius inhabilis ad succedendum patri.

Secundo dubitatur, Quo iure fuerit introducta Testamenti factio? Et videtur quòd à iure naturali, cum consistat in declaratione propriæ voluntatis, quæ erat penes omnes homines à principio & origine creationis, antequàm ius positium esset conditum: & sic patres antiqui disponebant de suis bonis, vt constat passim in sacris literis, &

in specie patet Gen. 21. vbi habentur hæc verba. Non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Isaac. Verbum autem, hæres, intelligitur per testamentum. l. proximè. ff. de his qui in testam. delen §. ante hæredis institutionem. Instit. de lega. ergo testamentum fuit de iure primo naturali & diuino. ¶ In oppositum tamen videtur, quòd sit de iure positium, vt constat in titulis. ff. & C. de testam. & probat Cato Sachus in repe. l. admonendi. num. 89. ff. de iure iuran. Pro cuius resolutione sit talis conclusio. Testamentum origine, & inuentione fuit de iure gentium secundario: quoad solennitatem autem, & alias adiectiones, est de iure civili. Istam conclusionem probat Barto. in l. interdum. ff. de condi. indebi. colum. 3. num. 7. & in l. prima. colum. 4. quæst. 3. C. de sacrosan. eccl. & in rubr. ff. de acqui. hæredi. num. 2. & ibi Iaf. n. 11. Martinus de Laude in tracta. de primogenitura. quæst. 5. Tiraquel. in tracta. de primogenio. quæstione. 7. nume. 5. Et egregius Doctor Antonius Gomez in l. 3. Tauri. quæstio. 1. Et sic accipienda est glo. in l. prima. verb. nostræ ciuitatis. ff. de acqui. rerum domi. quæ magistra est, quatenus explicat ea, quæ sunt introducta à iure civili Romano: & inter alia ponit testamentum. Deci. in consil. 455. nume. 3. & consil. 403. nu. 14. & consil. 557. nume. 5. & consil. 908. nume. 5. & consil. 455. n. 5. vbi tenet, quòd testandi solennitas est de iure positium. ¶ Circa prædicta est dubium, Vtrum testamenti factio competat cuilibet de iure communi, an de iure speciali? Et videtur quòd de iure communi, cum iure gentium id competebat, vt supra proximè dictum est. Tum etiam, quia hæreditas repræsentat personam defuncti. l. hæreditas. ff. de acquirendo rerum dominio. l. mortuo. ff. de fideiuf. so. Et isto respectu defunctus etiam post mortem videtur retinere dominium, quòd postea à adita hæreditate transfertur in hæredem. l. cum hæredes. ff. de acquiren. possess.

Tertio probatur. Quia contrahendo, obligatio potest conferri post mortem, & effectus ipsius cōtractus. l. vnica. C. de action. ab hærede & contra hære. & in §. post mortem, Instit. de inutil. stipu. l. 12. tit. 11. part. 5. ergo idem videtur dicendum in testamentis. l. in testamentis. ff. de regul. iur. Validum enim est argumentum de contractibus ad vltimas voluntates. l. prima. §. veteres. ff. de acquir. possess. l. diuortio. & l. ita stipulatus. vers. Idemq; defendebat. ff. de verborum oblig. l. seruum filij. §. cum qui chirographum. ff. de legat. 1. l. pactum inter hæredem. ff. de pact. l. successor. ff. de nego. gest. ibi, Sicut autem in negotijs viuorum gestis sufficit negotium vtiliter ceceptum, ita & in bonis mortuorum, licet diuersus exitus sit sequutus.

Quarto facit textus in l. prima. C. de sacrosan. eccl.

ecclē. vbi dicitur, quòd nihil magis debetur hominibus, quàm supremæ eorum voluntates habeant locum, ergo de rigore iuris. ¶ His tamen non obstantibus, contraria opinio validiori argumento defendi potest. Nam certum est, quòd nullus testari possit de iuris rigore: quia dispositio testatoris confertur in tempus inhabile post mortem, quia mors omnia soluit. text. in authenti. de nuptijs. §. deinceps. Cui adde Hippolyt. in. l. finali. ff. de quæstio. & in reper. rub. C. de probatio. nu. 248. vbi plura, quæ dissoluuntur morte, explicat, ergo non videtur valere l. eum qui, ff. de iurisdic. omn. iudi. l. quod sponsæ. C. de dona. ante nupt. vbi datur regula, quòd illud, quod fit tempore permissio, si conferatur in tempus prohibitum, non valet. Et dicit gloss. in capit. apostolica. 8. quæst. 1. quòd Papa non potest sibi eligere successorem, quia effectus confertur in tempus, quo non erit Papa. Quam dixit singulari Panormi. in capit. apostolicæ. num. 9. & ibi Barba. nu. 11. de donatio. Idem Panormi. in capi. accepimus. de pact. & in rubr. isto titul. num. 2. Barba. in tracta. de præstan. Cardi. 1. quæst. num. 46. Iacobat. in tract. de concil. pag. 34. litera. B. & est gloss. similis. verb. non possit. in capit. si transitus. 79. distin. singularis secundum Philipp. Franc. in capit. vbi periculum. de electio. libr. 6.

Secundò confirmatur ex gloss. in. l. illa institutio. verb. pendere. ff. de hæred. insti. quæ tenet, quòd ex gratia est concessa facultas testandi. quam sequitur Panor. in rub. de testam. nu. 2. Christoph. Porc. in prin. Insti. de testam. Guillel. Bene. in. ca. Raynuius. verb. Testamentum. 1. nu. 5. de testam. Deci. in rubri. C. qui testam. fac. possunt. & in. l. eum qui. num. 4. ff. de iurisdic. omni. iudi. Campezius in tract. de statutis loquentibus de dote. quæstio. 69. nume. 6. Gerardus Mulert in prima additione ad tract. dictum Flos testamentorū. Rollandini Passagerij, Ias. in dict. rubr. C. qui testam. fac. possunt. num. 2. Barba. in cap. ad hæc. num. 4. de testamen. Et videtur, quòd ista sit communis opinio, quæ suadet tali fundamento. Nam certi iuris est, quòd id, quòd concessum est contra regulam iuris, dicitur concessio gratiosa, & specialis. l. peregrè. §. quæsitum. ff. de acquir. poss. l. iusto. §. nondum. ff. de vsucapionib. sed facultas testandi confirmatur in tempus inhabile, contra prædictam regulam. d. l. quod sponsæ. ergo est de iure speciali, non autem de iuris rigore. ¶ Nec his obstare videntur allegata supra in contrarium. Et primò non obstat, quòd talis facultas de iure gentiū competeret, quia species nostræ quæstionis loquitur secundum ius ciuile, quo inspecto, & attenta regula. d. l. quod sponsæ. aduersatur iuri gentium, vt non possit referri confirmatio testamenti post

mortem, cum sit tempus inhabile. ¶ Nec obstat secundò, quòd hæreditas repræsentat defunctum: quia illud est per viam fictionis. dict. l. mortuo. ibi, defuncti vice fungitur. Et in prin. Insti. de stipul. seruor. ibi personæ defunctæ vicem sustinet: fictio autem est de iure speciali, quia ex æquitate contra veritatem inducitur. l. postliminiū. in prin. cip. ff. de captiu. & postlim. reuer. l. in rebus. C. de iure dot. ¶ Nec etiam obstat, quòd in contractibus obligatio potest conferri post mortem, quia hoc non erat institutum de iure antiquo. argum. d. l. quod sponsæ. sed hoc postea concessum fuit per iura noua, quæ vterius processerunt ita disponendo, vt in iuribus præcatis. Et ista opinio videtur verior, communior, & tenenda de iure, quicquid alij fenserint in oppositum.

Præterea & quarto inquirendum est, Quæ personæ sint habiles ad faciendum testamentum? In qua quæstione dicendum est, quòd regulariter omnes admittuntur, quæ expressè prohibita in iure non reperiuntur. Quia edictum de testamentis condendis est prohibitorium gloss. in. l. si quæramus. verb. quæramus. ff. de t. st. m. quæ signanda est secundum Barto. ibi num. 4. & est magistra secundum Paul. num. 6 tenet Specul. de instru. editione. §. compendiose. col. prima num. 1. Panor. in rubr. de testamen. nu. 2. glo. in. l. 2. ff. de lega. 1. Cas. fac. Lamberti. de iure patro. in. 7. quæstione principal. primæ partis lib. 1. nu. 4. & l. 15. titul. primo part. 6. ¶ Ex quo inferitur, quòd dicens testamentum nullum, vel inuvalidam propter inhabilitatem testatoris ad disponendum, tenetur prohibitionē probare, quia præsumptio est pro testatore, quòd potuit instituere, vel legare per prædicta. l. cætera. vbi Ias. hoc notat col. 2. nu. 3. ff. de legat. 1. Tū etiam, quia habens pro se regulam, habet intentionem suam probatam, & allegans contra eam, tenetur ostendere. cap. quoniam. de coniug. lepro. cap. secundo. de resti. spolia. lib. 6. l. ab ea parte. ff. de probatio. glo. in. l. omnis definitio. ff. de regul. iur. Alciat. in tracta. de præsumptio. regul. 1. præsumpt. 28. num. 8. & ibi Ioan. Nich. in additione. Et sic petens missionem in possessionem rerum hæreditariarum viso testamento à iudice in sui prima figura non ruptum, nec cancellatum, seu aliter suspectum, est mittendus in possessionem, quam petit. l. fina. C. de edict. diui Adria. & l. 2. titul. 14. part. 6. quæ hoc corollarium expressè probat. Et est addendus Barto. in confi. 91. Deci. confi. 84. Secura in repetitione. l. si ex legati causa. nume. 60. ff. de verbo. oblig. Suarez in repetitio. l. post rem iudicatam §. adde quartum. fol. 122. col. 4. ff. de re iudica. Petrus Ferrarien. in sua practica in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento.

Personas autè, quæ sunt prohibita testari, enumerat

merat glo.in.l.si quæramus ff. de testam. & gloss. in. §. fin. Instit. quib. non est permiff. fac. testamē. in verb. ex lege Cornelia. Specul. in titu. de instru. men. editio. §. compendiose. versi. Primò ergo op. pone, Nepos de Montealbano. in tract. exceptio. rub. Exceptiones contra testamentum. pag. 468. Rollan. in arte notariatus. 2. parte c. 8. rubr. Quibus personis prohibetur facere testamentum. fol. 238. colum. 2. Et inter alias personas filius sub patris potestate testari prohibetur. Nam iste etiā de consensu patris non potest testari, nec de aduentio, seu profectio peculio. l. qui in potestate. ff. de testam. l. senium. C. qui testamen. fac. possunt. l. 13. titu. 1. part. 6. Ratio est, quòd patris confesus nihil operetur: quia testamenti factio est publici iuris, & priuatorum pactis non læditur. l. testamenti factio. ff. de testamen. c. licet. de sepult. lib. 6. gl. in dict. l. qui in potestate. & in. d. l. senium. vbi Alexand. Nec etiam filia nupta de bonis maternis, vel eius dote si est in potestate. Alexan. consil. 117. colum. 3. nume. 1. libr. 2. nisi ad pias causas cum patris consensu. Alexand. in dict. l. senium. declarat Socin. septem modis in tracta. falle. titi. regul. 153. Barba. in rubri. de testam. lectu. 1. nume. 14. In regno autem nostro filius, vel filia si habet legitimā ætatem, & non sit aliter prohibitus de iure, testari poterit, per. l. 5. Tauri. vbi de materia per Ioannē Lup. & Didac. del Castillo. Idem dicendum est in regnis, vbi filij familiās non subijciuntur patriæ potestati, vt in regno Aragoniæ, & in regno Franciæ secundum opinionem aliquorum, dicentium Francigenas sub patria potestate non esse. Quod etiam vltimum probat glo. singularis in prin. Instit. de patria potestate. in verb. ciuium Romanorum. quam dixit singularem Bald. in capit. 2. circa finem. de fratribus de nouo beneficio inuesti. & in cap. 1. An maritus succedat vxori in beneficio. Segura in. l. Imperator. nume. 97. ff. ad Trebellia. vbi probatur in additione, quod parentes non habent vsufructum in bonis filiorum, qui non sunt sub potestate, nec possunt eis substituere pupillariter. De intellectu prædictæ glo. Adde Arias Pinel. in rubr. C. de bon. mater. 2. parte. nu. 9.

Est tamen notandum, quod filius in potestate, vel aultus sub curatoris administratione constitutus poterit facere testamentum sine eius consensu. gloss. in. l. Aurelius. §. Caius Seius. verbo. intra legitimam. ff. de liberatio. leg. notabi. secundum Paul. de Cast. in. l. qua ætate. num. 3. ff. de testam. & in. l. is cui. numer. 3. eod. titu. Iaf. in. l. nemo ex lege. num. 3. & in. l. si frater. num. 2. C. qui testam. fac. possunt. Deci. in cap. in præsentia. num. 35. de probatio. Tiraquell. in repetitione. l. si vnquam. verb. donationem largitus. num. 204. C. de reuocan. dona. & in. ll. connubiali. l. 15. glof. 3. num. 66.

Boeri. decisio. 23. num. 79. Segura in. l. si ex legati causa. nume. 12. ff. de verb. obliga. Ratio huius conclusionis ea est: quia potest tale testamentum reuocare, & propterea non competit ei in integrum restitutio secundum Seguram vbi supra.

Intellige tamen, quòd poterit facere testamentum iuxta. l. 6. Tau. taliter, quòd non inducat patri præiudicium in vsufructu tertix partis, de qua disponere potest, quia in ea fuit sibi acquisitus vsufructus propter patriam potestatem. vt in. l. 3. C. de vsufructu. Colligitur ex Bartol. in. l. prima. §. lex falcidia. num. 2. ff. ad. l. Falcid. Bald. in. l. si quæramus. ff. de testamen. Et hunc intellectum ad dictam. l. Taur. posui ad Seguram in repetitione. l. Imperator. num. 78. ff. ad Trebell. Præterea, quia dicta. l. etiam si nihil adderet iuri communi, esset intelligenda taliter, ne pater sentiret damnum. glo. Bartol. & Iaf. num. 12. in. l. scimus. §. in computatione. C. de iure deliber. Et concessio principis sine damno tertij est intelligenda. l. 2. §. merito. & §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. ca. super eo. de officio deleg. Deci. in consil. 595. nu. 27. Nec est inutilis facultas, quam habet filius familias testandi, sicuti aliqui defendere conantur, cum satis sit, quòd disponere possit quo ad proprietatem dictæ tertix partis, & possit vendi, vel censuari, & sic de proprietate vti. Et istam opinionem credo veriore, & tenendam: quauis egregius Doctor Anton. Gomez nouissimè cōtrariam defendat in. l. 6. Taur. num. 14.

Quintò quæro Vtrum furiosus possit facere testamentum? Et est dicendum, quòd non. text. in §. præterea. versi. Item furiosi. Insti. quib. non est permis. fac. testam. l. furiosum. C. eo. tit. l. filius familias. §. Marcellus. ff. de testam. glo. in cap. cum dilectus. de success. ab intesta. l. 13. titu. 1. part. 6. & l. 5. titu. 5. lib. 3. for. Anto. Gomez in. l. 3. Taur. nu. 6. vbi in num. 7. dicit disposita in furioso in quæstione proposita locum habere in mente capto. l. in aduersa. ff. de testamen. cuius verba sunt, in aduersa corporis valetudine mente captus eo tempore testamentum facere non potest. l. furiosi. C. de nupti. l. humanitatis. C. de impu. & alijs substi. Idem est etiam in phrenetico: quia si ex gravitate morbi superueniat phrenesis, nō poterit testari. Bald. in. l. 2. nu. 13. quæst. 10. C. de rescind. vendit. Bald. in. l. humanitatis. & ibi Franc. Curri. iuni. C. de impub. & alijs. Idem Bald. in. l. quidam in suo. ff. de conditio. insti. Facit text. in. l. ob quæ vitia. ff. de ædilit. edict. Et ita per illum text. tenet ibi Cæpol. in. §. idem Iulianus. nu. 49. Iaf. consil. 141. num. 6. libr. 4. & B. in. l. furiosum. C. qui testam. fac. possunt. colum. 2. nume. 1. Barba. in capit. quia ingredientibus. num. 15. de testamen. Facit tex. & ibi idem Barba. nu. 7. in cap. cum dilectus. de success. ab

cess. ab intesta. Stephanus Bertrandus consil. 178. nume. 4. lib. 3. Guill. Benedi. in repetitione. capit. Raynautius. verb. adiectæ impuberi. num. 86. Suarez allega. 1. col. 4. Quia phrenesis dicitur vitium corporis occupans corpora, & penetrans vsque ad animam. Ita tenet Bald. allegando Aristotelem in dict. l. ob quæ vitia. quem sequitur ibi Cæpola in. §. Item Iulianus.

Et furiosus olim & hodie in eodem furore durasse præsumitur. glo. in cap. fina. verb. compotē. de successione. ab intesta. quam glo. ibi sequuntur Ant. Panor. & alij doctores. Et est opinio eius eōmunis secundum Præposi. in capi. dilectus. col. 2. nume. 2. desponsal. & secundum Ias. in. l. patre furioso. numer. 6. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Boeri. decisio. 23. num. 86. Card. in clemen. unica. de homici. nume. 4. quæstio. 2. & ibi Anchar. Ias. consil. 178. nume. 1. libr. 2. cum alijs concordantijs adductis à Petro de Dueñis in allegatione, quam fecit in causa sue matris. col. 3. Et est glo. similis. in capi. indicas Hermanum. 3. quæstio. 9. Alciat. de præsumpt. regu. 2. præsumpt. 18. Quod procedit, quando non interuenit longum interuallum temporis post furorem, quia tunc absque dubio præsumitur esse in furore tempore actus gesti. argum. text. in. l. si ventri. §. si ff. de priuileg. credi. & in l. lecta. versu. dicebam. ff. si cert. pet. & in. l. petens. C. de pact. & in capi. officij. de elect. Et hanc opinionem tenent Bald. Alexan. & Corne. nu. 4. & Ias. in dict. l. furiosum. Imol. in. l. qui testamētum. §. furiosum. ff. de testam. Bald. & Marcus Ant. nume. 26. in. §. Item furiosi. Instit. quib. non est permiss. fac. testam. Angel. in. §. testes. Instit. de testam. Bartholom. Cæpol. in. d. l. ob hæc vitia §. Idem Iulianus. nu. 52. Florian. in. l. sed et si. §. iniuriam. nume. 6. ff. ad leg. Aquil. Stephan. Bertrandus consil. 48. nu. 24. lib. 1. Alex. consil. 86. nu. 12. lib. 2. Boeri. deci. 23. nu. 89. Vel esset per plures menses furiosus secus si per momentum, & fecisset testamentum ex interuallo, vt declarant prædicti doct. & Socin. consil. 42. col. 2. lib. 1. Bart. l. 2. ff. de bono. poss. fu. infanti. delat. Si tamen ante nunquam esset alienus à mente, præsumitur sanus, & furor est probandus ab aduersario: quia quilibet sanæ mentis præsumitur. l. nō codicillum. C. de testam. l. 2. C. qui testam. fac. possunt. Furor autem quot modis probetur, declarat Couar. in epitom. 4. de cretal. 2. parte. cap. 2. num. 6.

Quæro, Vtrum hærenicus possit facere testamentum, vel excommunicatus propter hæresim? Et est dicendum quod non. Authenti. credentes. C. de hæret. cap. excommunicamus. §. credentes. eod. titu. l. Manichæos. C. de hæret. l. 16. titu. 1. part. 5. glo. in. l. is cui lege. ff. de testam. nec hæres institui. l. 4. & ibi Gregor. Lopius tit. 3. partita. 6.

in verb. *Hereje*. Est autem optimum consilium, quod testator in suo testamento confiteatur sanctam fidem Catholicam: quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, secundum Apostolum ad Roma. 10. capi. vnico. §. quia verò Christus. de Sacra vnctio. & Matthæ. 10. dicit Christus, Omnis ergo, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui in cælis est: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & eum coram patre meo, qui in cælis est. & Marci 8. cap. ad fi. Et protestabitur se victurum, & moriturum in prædicta fide, de qua in. l. prima. titu. 1. lib. 1. ordi. & per Baptistam Cacialup. in tracta. de modo studendi. documento. 1. Et protestatio est optima: quia qualis fuerit animus protestantis declarat. vt notatur in l. Nescenius. ff. de nego. gest. & in l. qui in aliena. §. fina. ff. de acqui. hæred. Couar. in epitom. 4. decretal. 2. parte. cap. 2. num. 3. & capi. §. 5. num. 12. Ludou. Gomezi. in regul. Cancellariæ. De impetrando beneficio vacans per obitum familiaris. quæstio. 9. Ripa latè agit post Felin. de materia protestationum. in cap. cum. M. num. 67. de constitutu. Anchar. in cap. pastoralis. nume. 18. de causa poss. Cardin. in clem. 1. quæst. 12. de procur. Quod est bonum, & vile consilium pro illis, qui aliquando inculpabantur de crimine hæresis, vt protestentur maxime in extremis fuisse & esse catholicos, & tenuisse, & tenere fidem catholicam, quam tenent catholici doctores, & prædicat Romana ecclesia, & cum eadem fide vixisse & mori velle. Ita Cæpol. cautela. 155 & est repetita. nu. 185.

Item dubitari potest, Vtrum excommunicatus possit testamentum facere? Et videtur, quod non, quia repellitur ab agendo in iudicio, a patrocinando, à testificando, & ab alijs actibus similibus, quia cum eo nō est communicandum propter periculum communionis. cap. 1. de except. lib. 6. ca. decernimus. de sententia excommunicationis. lib. 6. cap. intelleximus. de iudic.

Secundo confirmatur, quia excommunicatio nō solum actus iudiciales, sed etiam extraiudiciales, legitimi sunt prohibiti. text. in capi. l. et. de sententia excommunicationis. lib. 6. Sed actus testandi est huiusmodi, ergo &c.

Tertio confirmatur ex nouem fundamentis adductis à Barba. in dict. cap. intelleximus. num. 52. vsque ad 58. vbi probat, quod excommunicatus non potest facere testamentum. Ioan. Monach. in cap. quanquam. de vsur. & Hostien. in capi. 1. de exceptio. in. 6. glo. in capi. decernimus. de sententia excommunicata. lib. 6. in verb. testificando. quam glo. dixit singularem Philipp. Franc. in rubri. de testamen. lib. 6. casu. 16. D. Dueñis in tract. fallen. regu. 272. quali deportato æquiparetur ex

communicatus. Hoc tamen non est admittendum, quia falsa ratione iuuatur, cum excommunicatus regulariter testari possit. Quod probatur ex eo, quod omnes testari possunt, qui iure expresse non prohibentur. l. si queramus. ff. de testament. §. fin. Instit. quibus est permitt. face. testam. l. prima. C. de sacrosanct. eccle. dixi supra quæst. 4. principali. sed excommunicatus non prohibetur testari, igitur potest testamentum facere. Secundò casus specialis denotat ius commune esse in contrariu. Lius singulare. ff. de legibus. excommunicato autem propter hæresim est prohibitum. authen. credentes. C. de hæreti. capit. excommunicamus. §. credentes. eod. tit. Nec excommunicatus ex percussione Cardinalium potest testari. cap. fœlicis; de pœnis. in. 6. ergo excommunicatis propter alias causas non est interdicta testandi potestas. Et ista sententiam tenet Innocent. in cap. cum voluntate. de sententia excommuni. Archidia. in cap. pia. nu. 4. de except. in. 6. Io. de Ana. in. d. §. credentes. nume. 8. Panormi. in cap. veritatis. num. 32. de dolo & contuma. Barto. & Bald. in. l. si queramus. ff. de testam. gloss. in. l. 6. titul. 9. part. 1. & est communis secundum Francum in rubri. de testamen. num. 32. lib. 6. Felin. in cap. ad probandum. num. 1. de re iudi. Barba. in dict. cap. intelleximus. nu. 52. de iudi. Bartholo. Chassanæ. in consil. 1. dubio. 5. nume. 17. Socin. in tracta. fallen. reg. 133. Dueñas, vbi alios plures ad id citat in dict. regula. 272. Couar. in rubr. de testam. 2. parte. num. 18. Anto. Gomez in. l. 3. Taur. num. 15. Et est veritas secundum Robert. Marant. in repeti. l. is potest. num. 121. ff. de acqui. hæred. Ampliatur habere locum in publico excommunicato secundum Aretin. in. l. si queramus. colum. §. ff. de testam. vbi dicit, quod est communis opinio & Felin. in dict. capi. ad probandum. & Couar. in dict. nu. 18. versi. Nec refert an sit publicè, vel occultè excommunicatus. tenet Ioan. Andr. in dict. capit. decernimus. in nouella. Federicus in consil. 71. Francus in dict. rubri. de testamen. nu. 72. Selua de beneficio. 3. parte. quæst. 4. nu. 4. Socin. in reg. 133. vbi allegat alios doctores. Intellige tamen, nisi quis fuisse anathematizatus, seu solenniter excommunicatus, & denuntiatu publicè, quia talis testari non potest secundum Bald. in. l. fina. num. 7. C. si à non compet. iudi. & in. l. 3. nume. 6. C. si pendente appella. mors interue. Idem probat in. l. prima. nu. 3. C. de secun. nupt. Bart. in consil. 238. Ioan. Monach. in capitu. quanquam. de vsur. in. 6. Quod probatur, quia talis excommunicatio inducit suspicionem hæresis secundum Francum in rubr. de testam. num. 31. lib. 6. Secundo, quia cum tali excommunicato est omnino prohibita communio cum alijs. gloss. in cap. primo. verb. periculum. de except. in. 6. capit.

illu. l. & ibi glo. verb. vitari de cleri. excommuni. ministr. S. Thom. in. 4. senten. distin. 18. quæst. 2. artic. 4. & ibi Gabriel dubio. 1. Archiep. Florent. 3. part. titu. 25. cap. 2. §. 2. Natarr. in capit. 1. §. labor. colum. fina. de pœni. distin. 6. Si ergo absque peccato ipse excommunicatus, neque alij cum eo possunt communicare, & testamentum debet fieri cum communicatione tabellionis, & testium, necesse erit fateri & ipsum testamentum, cum non possit fieri sine tali communicatione, esse prohibitum excommunicato. argumen. l. oratio. ff. de sponsal. in. had. legatum. in. l. ad rem mobilem. ff. de procur. Item etiam ex extrauagan. Ad vitanda scandala. posita in sanctione Gallicana. sub tit. de excommunicatis non vitan. Et quia ista permissio testandi pararet alijs causam delinquendi, comunicando cum excommunicato, & excommunicato comunicando cum alijs; quod non est admittendum tanquam absurdum. l. si vnus. §. illud. ff. de pact. l. conueniri. ff. de pact. dotali. Et in excommunicato denunciato intelligo procedere dictu Capolæ. cautel. 17. vbi expresse tenet, quod excommunicatus non poterit testari durante excommunicatione. Et sic possumus restringere, & intelligere communem opinionem, de qua supra, dicentem excommunicatum quantumcumque publicum testari posse, quod habeat locum in non denunciato particulariter & expressim, iuxta formam text. in dict. extrauag. Ad vitanda scandala. Et si quis simpliciter velit defendere communem opinionem, dicat, quod excommunicatus est prohibitus à legitimis actibus pertinentibus ratione officij, secus tamen in illis, qui sibi competunt vt priuato, nam ab illis non remouebitur. Cardina. in cap. perpendimus. quæst. 30. de sententia excommunica. Deci. in cap. intelleximus. nu. 4. de iudi. Neque communi opinioni obstat glo. in dict. cap. decernimus. quia quæstionem propositam indecisam reliquit, & noluit quicquam decidere: determinauit tamen Ioan. And. idem quod communis ibi, num. 7. in nouella.

Quid autem in damnato ad mortem. Et est dicendum, quod condemnatus ad mortem naturalem, vel civilem, non potest testamentum facere. l. eius qui. §. fina. ff. de testamen. vbi Paul. Imol. & Areti. dicunt istam esse communem opinionem. gloss. in authen. sed hodie. C. de dona. inter vir. & vxor. traditur à Ioan. Lup. & Anto. Gomez in. l. 4. Taur. & est communis secundum dict. Couar. de testam. in rub. 3. parte. n. 27. & l. 15. tit. 1. part. 6. Idem est secundum eum in condemnato ad mortem civilem. vt est tex. in dict. l. eius qui. §. primo. & in damnato ad perpetuos carceres. Bart. in. l. 2. ff. de his, quæ pro non scrip. Bald. in. l. prima. C. qui non possunt ad libert. peruen. Hippolyt. singu. 565.

gu. 565. Et est cōmunis in laicis secundum Panor. in rubri isto titulo. colum. 2. & Couar. in dict. 3. parte. col. 33. vbi dicunt idem esse in clericis. & Ioan. Bernar. in praxi canoni. criminali. capi. 129. Hodie verō cōdemnatus ad mortem naturalem, vel ciuilem potest facere testamentum per. l. 4. Tauri. Concord. lex Lusitania lib. 4. titul. 94. l. vnica. incip. *Achamos*. Idem dicendum est de monacho professio. text. est in authenti. Ingreisi. ibi, Neque de his testari possunt. C. de sacrosanct. ecclēf. & in authenti. de monachis. §. illud. l. 17. titu. primo. parti. sexta.

Quid de prodigo, cui bonorum administratio à lege, vel à iudice interdicta est? In quo dubio text. in. l. is cui lege. ff. de testa. & in. §. Item prodigus. Instit. quib. non est permiff. face. testa. & in. l. 13. titu. primo. part. 6. decidunt quòd non. Ratio autem huius dicti est, quòd prodigalitas arguit vitiū animæ, & defectum iudicij, & intellectus, & ideo non reputatur integra, & perfecta persona, vt possit recte discernere, & regulare cui bona relinquat. Quod probatur ex Aristot. le dicente, quòd prodigus est quasi procul à regimine, & ideo paratur pupillo. l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cert. peta. & furioso. l. is qui. ff. de tutor. & curato. datis ab his. Et prodigus secundum Arist. 4. Ethic. ca. 1. est ille, qui dat plus, quàm oportet, & quibus non oportet, & cum non oportet. Cui adde Seguram in. l. Imperator. nume. 141. ff. ad Trebel. Ant. Gomez in. l. 3. Taur. num. 14. His sic præmissis, quæ proficiunt ad objectionem contra testamentum ex defectu personæ testatoris, vel ad cognoscendum de eius habilitate, nunc erit tractandum de institutione hæredis tam ex testamento, quàm ab intestato, & ex quibus causis reddatur nulla, vel iniusta talis institutio.

De institutione hæredis.

VLTERIVS principaliter quæro, In qua parte testamenti sit situanda institutio hæredis? Et videtur, quòd in capite testamenti. text. in. l. prima. ff. de hæred. instit. & in §. ante hæredis. Instit. de leg. Quibus est addendus Alciat. in libr. 4. iuris Parerg. cap. 6. Sed hodie de iure nouo sufficit, quòd ponatur in principio, in medio, in fine, vel in qua liber alia parte testamenti. text. in. l. ambiguitates. C. de testamen. & in. l. præposteri. eod. titu. & in dict. §. ante hæredis. Instit. de lega. & ita communiter seruetur, quòd institutio ponitur de communi Stylo in fine testamenti post legat, & fideicommissa secundum Baldum in. l. hac consultissima. colum. 2. num. 6. C. qui testa. face. possunt. Imol. & Ba. d. in. l. prima. ff. de hæredi. instit. ¶ Quod tamen fallit in testamento

cæci. quia in eo requiritur pro forma, quòd hæredis institutio ponatur in principio, & capite testamenti. text. in. l. hac consultissima. versic. Deinde exprimat nomen hæredum C. qui testamen. fac. possunt. vbi ita tenent Petrus, Cynus, Bart. Alberic. Richard. Mal & Fulgos. Angel. in dict. §. ante hæredis. & in. §. cæcus. Instit. quib. non est permiff. face. testa. Et videtur idem probare. l. 14. tit. 1. part. 6. Sed tamen defendi potest contraria opinio, imò quòd etiam in testamento cæci possit fieri institutio in qua liber parte testamenti. Primum quia ommissio leuis solennitatis non debet vitare actum: vt in. l. prima. §. fin. ff. de ventre in spi. Et illa dicitur leuis solennitas, quæ non est ratione munita, vel quando eius ommissio facti substantiam non mutat, vel si omittatur, est nullus, vel modici præiudicij. argu. text. in. l. Gallus. §. primo. ff. de liber. & posthu. & in. l. cum pater. §. fidei tuæ. ff. de lega. 2. Eleganter firmat Bald. in dict. l. hac consultissima. colum. 2. num. 6. & Barto. in. l. prima. §. si plures. ff. de exerci. actio. 2. lectura. num. 13. Bartol. in l. fin. §. si verò. C. de iure deliber. Egregius doctor Anto. Gomez in tract. de testam. capi. 2. nume. 5. vbi plura alia fundamenta ad comprobationem istius partis adducit.

Ex quo fundamento deciditur dubium, Vtrum ommissio diuini nominis in principio testamenti vitiet tabelionis scripturam? Et ultra prædictum fundamentum videtur quòd non, quia forma tabellionibus est tradita consuecendi instrumenta, & tamen in ipsi non est eis inunctum, quòd ponatur nomen Domini. vt patet in authentica. vt proponatur nomen Imperatoris. collatione quinta gloss. in. l. generali. verbo. seruitutis. C. de Tabular. libr. decimo & l. 54. titul. 18. part. tertia. Nec Rollandinus in prætic. notariatus libr. primo, capitul. octauo. in forma testamenti inuocationem Domini apposuit. Tum etiam, quia appositio diuini nominis non est enumerata inter substantialia, ergo eius ommissio non debet vitare testamentum, seu quodlibet aliud instrumentum, secundum Baldum. vbi Philippus Decius in eius additione in rubrica. C. de nouo codic. compon. numer. primo. Alexand. in rubrica. ff. noui oper. nuntiatio. vbi dixit hanc opinionem communem. Panormita. & Felin. nume. 2. in cap. 1. de fide instrumen. vbi alios idem tenentes adducit. Et est etiam communis teste Ripa in cap. cum in ecclēfia. nu. 1. de causa post. Et ne aliqua, quæ in contrarium possent adduci, obstant, est videndus Alexan. loco proxime citato nume. 8. vsque ad 13. vbi probat etiam si de consuetudine esset receptum, quia est ommissio leuis, & non substantialis solennitatis, At esto quòd esset substantialis solennitatis notarij non debet inducere præiudicium testato-

ri, seu aliter contrahenti, cum talis clausula solita sit apponi, & ideo pro apposita habetur. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de adili. edict. l. fina. C. de fideiussor. Segura in repetitione. l. tertia. §. fina. nume. 31. ff. de liberis. & posthum. Couarru. in rubri. de testamen. 2. parte. nume. 14. Et quia teste Aristotele, verba transposita non vitiant sensum dispositionis. l. præposteri. C. de testamen. ergo institutio facta in testamento cæci, quouis loco ponatur, non vitiat illud. Adde Bald. in §. sed si instituto. colum. prima. Instit. de vulg. substit. ¶ Præterea dubitatur, Vtrum directa hæredis institutio possit fieri in qualibet vltima dispositione? Et est respondendum, quod in nulla, præterquam in testamento. l. hæreditatem. C. de codicil. §. codicillis. Instit. eodem. l. non codicillum. C. de testamē. Rolandinus in prætic. notariatus. 2. parte. cap. 8. rubri. In qua vltima voluntate fiat hæredis institutio. l. proximē. ff. de his quæ in testa. delen. vbi absque hæredis institutione non valet testamentum. Facit. l. quod per manus. ff. de iure codicil. & quod determinat Bald. in dict. l. non codicillum. in fin. & Iaf. in authenti. Nouissima. numer. 25. C. de inofficioso testamento.

Est tamen optima quaestio, Vtrum possit testator instituere omnes homines de mundo simpliciter & absolute? Et videtur, quod sic. text. in §. & vnum. Instit. de hæredi. instit. vbi probatur, quod iure valet talis institutio. Infirmatur tamen, & vitiat propter impossibilem aditionem, secundum gloss. singularem ibi, quam ibi sequuntur Doctores. Tenet etiam Paul. in l. captatorias. C. de testamen. milit. col. 2. & Imol. in l. captorias. ff. de hered. instituen. col. 5. Probatur conclusio gloss. vltra doctores: quia dispositio, per quam redditur impossibilis aditio hæreditatis, nõ valet, iuxta nota. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligationi.

Secundò, Quia pro forma & validitate testamenti requiritur, quod testator exprimat nomen vel nomina hæredum, vel eos demonstrat indubitabili signo. text. in l. quoties. §. si quis nomen. ff. de hæred. insti. & in l. iubemus. C. de testamen. Quod in specie proposita nostri casus non potest fieri, ergo, Præterea, Quia si hæreditas esset diuidenda inter omnes homines de mundo, quauis esset opulentissima, redderetur ad nihilum: & sic talis institutio esset illusoria, & inutilis. arg. text. in l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. Et id, quod in iure dicitur, quod dispositio vniuscuiusque debet esse realis, & non verbalis. l. 2. C. communia de lega. l. fin. C. de dona. & in prin. Instit. quod cũ eo. Et has rationes pro ista vltima parte sentiunt Bar. Io. Faber. Ange. & Nica. in d. §. & vnum. Instit. de hæred. insti. Sed his non obstantibus est dicen-

dum, quod talis institutio valeat, & confirmetur aditione vnius hominis de mundo, & alio non ad eunte, tota hæreditas sibi pertineat. Alio vero, vel alijs postea aduentibus acquiratur etiam eis pars quota secundum numerum ipsorum, argument. text. in l. si nemo. ff. de testametar. tutel. & partes non aduentium eis accrescunt. vt in l. liber homo. §. si Titius. ff. de hæred. insti. secundum Ioan. Fabr. numer. secundo. & Angel. nume. primo. in dict. §. & vnum. ¶ Nec obstat quod adducitur de infinitate, quæ est vitanda. vt in l. vnica. C. de sententijs quæ pro eo quod inter. & in cap. cum multis. de rescript. libr. sexto. & gloss. in l. fina. super verb. infinitum. de sacrosanct. eccles. C. ¶ Nec etiã obstat quod dicitur de incertitudine, quæ etiam vitiat vltimam voluntatem. §. incertis. Instit. de leg. Quia incertitudo hæredis ideo vitiat vltimam voluntatem, quia ex parte personæ institutæ esset dubia aditio hæreditatis: dubitaretur enim quis eam adire teneretur: in institutione autem omnium hominum de toto mundo, nulla est dubitatio aditionis hæreditatis: quia omnes in simul instituit, nemine dempto. Vt si quis (verbi gratia) institueret omnes alicuius domus, qui etiam si non nominarentur, valeret talis institutio.

Est dubium, Quo titulo legitima sit relinquenda filio? Et est dicendum, quod titulo institutionis. Salicet. in authenti. nouissime. & ibi Iaf. C. de inoffic. testamen. qui firman hanc esse communē opinionem. Curtius Iun. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. nume. 13. C. de testamen. Segura in l. cum patronus. num. quarto. ff. de leg. 2. vbi plura congesti pro confirmatione istius communis opinionis. Roderic. Suarez in repetitione. l. quouiam in prioribus. 15. limita. C. de inoffic. testamento. text. est in §. aliud quoque capitulum in authenti. vt cum de appellatione cognoscitur. & in §. eadē. Instit. de hære. quæ ab intesta deferunt. Et est communis secundum Curti. in authenti. ex causa. num. 51. C. de libe. præteritis.

Ampliatur locum habere etiam, attenda dispositione iuris Canonici, quo iure filius est honorandus titulo institutionis. gloss. per text. ibi in cap. si pater. in verb. instituit. de testamen. in. 6. quam ibi sequuntur Ioannes Andr. Anchar. Domi. & Franc. Et hanc sententiam communem fatentur Imol. in capit. Rainutius. numer. 31. eodem titulo. vbi Couarru. in §. primo. numer. primo. Iaf. in authenti. Nouissima. nume. 31. C. de inofficioso testamen. & in rubri. ff. soluto matri. numero. 32. & ibi Ripa numero. 44. Et est communis opinio & verior secundum Alexandrum consil. 70. colum. secunda. libr. 2. Quauis ipsemet Alexan. sibi contrarius dixerit in l. inter cætera. ff. de liberis & posthumis. quod de iure Canonico non requiri-

requiritur, quòd relinquatur legitima titulo institutionis, secundum Baldum in l. fina. C. familiae hereticundae. Et istam dicit communem Alexand. loco proxime citato. Nec obstat textus in dicto capitulo Rainutius in verb. relinquo. Quia ibi non dubitabatur de viribus testamenti. Ergo dicendum est, quòd ibi dos fuerit relicta titulo honorabili institutionis, iuxta reg. capitulo. primi. de aetate & qualitate. libr. sexto. secundum Ripam ubi supra colum. 11. numero. 44. Et plures alios intellectus ad illum textum videre poteris per Doctorem. Conarru. in dicto capitulo. Rainutius §. primo. Ampliatur locum habere etiam de iure Regio secundum Rodericum Suarez ubi supra fol. 58. in l. fori. ibi inserta. §. ad principalem huius. Pro qua opinione facit. Quia idem statutum est de iure Canonico, & de iure civili. argumen. text. in capitulo. cum expediat iura iuribus concordare. de electio. libr. sexto. Et est regia. l. quinta. titulo. octavo. part. sexta. Quamvis contrariam opinionem senserit. Baldus in l. maximum vitium. C. de liber. praeter. & Segur. in loco praediligato. numero. 42. Iaf. in dicto authent. Nouissima. numer. 24. quatenus tenet, quòd quotiescunque statutum derogat iuri communi, vel corrigit illud, nunquam recipit interpretationem ab eo, nec intelligitur secundum eum, sed simpliciter prout iacet. Et Ioan. Lup. in l. sexta. Taur. numer. tertio. Nam responsio, seu instantia ad dictum Baldum ne obstat huius nostrae sententiae colligi potest ex Iaf. in authent. Nouissime. numer. 24. versu. Istam limitationem Bald. reprehendit &c.

Et quòd sit relinquenda titulo institutionis, est communis, vt dixi, & tenenda, quamvis Iaso. contra eam aliquibus fundamentis teneat in dicto authent. Nouissima. numer. 16. videlicet, quando testamentum est conditum inter liberos. Cui satisfacit Curti. Iunior in dicto. §. ex imperfecto. colum. tertia. nume. 14. Et probatur ex generalitate text. in §. aliud quoque capitulum. in authent. Vt cum de appella. cognosc. ubi titulus legati excluditur à legitima, & filiorum institutionem parentibus iniungit, non facta distinctione, an testamentum esset inter liberos conditum, an cum extraneis simul. Quam opinionem tenent Cynus, Salicet. & communiter Doctores in dicto. authent. Nouissima. Guillelm. Bened. in dicto. capitulo. Rainutius. verbo. relinquens. in primo. numero. 136. gloss. verbo. instituit. in dicto. capitulo. si pater. ubi Philippus Prob. de testamen. libr. sexto. Antonius Rube. consil. 72. Carolus Molinae. in additio. ad Alexand. consil. 168. libr. quinto. Couar. ubi supra. qui omnes tenent istam esse communem opinionem. Nec obstat text. in dicto. capitulo. Rainutius. qui praeter alios intellectus ita expo-

ni potest, vt filias ibi haeredes institutas fuisse potius consideremus, quam in certis coniecturis contrarium diuinemus.

Ampliatur, vt etiam filius fictus, sicuti est monasterium capit. in praesentia. de probat. & filius legitimus debet habere legitimam titulo institutionis, sicut & filius verus. gloss. in authent. Si qua mulier. in gloss. magna. super verb. competere. C. de sacrosanctis ecclesijs. quam ad hoc ibi adnotauit Salicet. in quinta colum. & Iaf. in authent. Nouissima. colum. quarta. C. de inofficioso testamen. & in rubri. nume. octavo. ff. de liberis & posthumis. Iaf. dicto. authent. si qua mulier. numer. 18. Et confirmatur, quia testamentum rumpitur per religionis ingressum. secundum Romanum consil. 237. Oppositionem hanc. ubi citat ad hoc quatuor rationes. Item in specie proposita idem firmat Petrus de Vnzol. in pract. artis notariatus. rubri. de monachatione. nume. tertio. in. 12. volu. tracta. diuersorum docto. Et assignat duas rationes. Prima, quia capite minuitur est. vt Instit. quibus modis testamenta infirm. §. non tamen. Secunda, quia quasi filius agnoscitur sibi monasterium, unde ad instar filij posthumi rumpit testamentum. vt in authent. de monach. §. illud. quod ante ingressum potest testamentum facere, & alios instituere est instituto monasterio in sua parte legitima, alias tanquam posthumus praeteritus dicere poterit testamentum nullum. §. secundo Instit. de exhereda. libero. Praedicta vera sunt, quando ingrediens non habebat liberos, & antequam de rebus suis inter eos disponat, monasterium intrer, potest & inter liberos diuidere, si vult post ingressum, & aut vult dare eis minus, quam potest, & tunc saltem partem legitimam habet eis relinquere, quia illam eis diminuere non potest, & quod eis non dederit, monasterio applicabitur: si autem plus velit dare filijs, quam potest, tunc sua persona filijs connumerata, partem sibi retineat, quae monasterio competere debeat, id est dicere: tantum sibi retinere debet pro monasterio, quantum debet dare cuilibet filiorum. Sed si post ingressum moriatur antequam inter filios diuidat, filij legitimam percipiant, quia illam nunquam perdunt nisi exhaerentur, reliqua substantia monasterio competere debet. vt not. in dicto. authent. Si qua mulier. & l. 17. titulo. 1. part. 6.

Sed in quaestione proposita, Vtrum testamentum conditum ante ingressum rumpatur per ingressum? Respon. resolutiue post multas opinio. de quibus per Bartolum in dicto. authent. Si qua mulier. quaest. prima & ibi Bald. colum. 4. post Iacob. Butri. & Iacob. de Bellou. & Odoff. dicunt, quod si testando cogitauit de ingressu testamentum non rumpitur per ingressum: sed si non cogitauit, rum-

pitur tanquam per nouam voluntatem. In dubio verò dicit ibi Bald. in quarta colum. præsumitur cogitatum de ingressu incontinenti post testamentum secuto, non ex intervallo. Quod est notandum. Tenet Bertachi. in loco infra citando. & glo. Montalui in. l. 17. titul. primo. part. 6. Quæ opinio est communis secundum Ripam in. l. si vnquam. quæst. 35. nume. 94. C. de reuocan. dona. Deci. consil. 31. nume. 3. Quauis contrariam, imò quòd indistinctè reuocetur, tenet glo. in dict. authent. si qua mulier. & glo. in authent. de monach. §. illud. quarum opinio est communis secundum Imol. in. l. prima. nume. 11. de testa. & Ias. dict. authent. si qua mulier. num. 17. Galdens. in de arte testandi. tit. 3. cautel. 9. ¶ Quando autem est ingressus monasterium mendicantium, puta fratrum minorum, vel prædicatorum, & sit incapax indistinctè non rumpitur per ingressum secundum Bald. in dict. authent. si qua mulier. & in addi. ad Specula. de statu monacho. versic. An per ingressum. Et tenet Bertachi. in tracta. de episcopis. in 4. part. de potesta. episcopi in temporalibus circa res ecclesiarum. num. 13.

Est notandum, quòd filius debet institui in testamento patris, aut expressè cum causa exheredari, aliàs testamentum erit nullum. text. in prin. Instit. de exhered. liber. l. si filius qui in potestate. & l. inter cætera. ff. de liberis & posthum. & l. filio præterito. ff. de intesto rup. Igneus in authent. ex causa. C. de liber. præter. Ille autem propriè dicitur præteritus, qui non est institutus, aut exheredatus. text. in. l. quidam filium. C. de fideicommiss. ibi, nec hæredem, nec exheredatum fecit vbi Paul. de Castr. num. 2. text. in. §. eadem. Instit. de uæredi. quæ ab intest. dese. l. 10. tit. 7. part. 6.

Quid autem erit, si testator non habet descendentes: sed ascendentes, an teneatur eis relinquere hæreditatem titulo institutionis: Et videtur, quòd sic: quia parentibus est debita huiusmodi hæreditas in bonis filiorum sic vt è conuerso filijs in bonis parentum. l. 6. Taur. l. nam & si parentibus. ff. de inoff. testam. Item, quia titulus institutionis est honorabilis: & ideo maiori ratione erit debitus parentibus. argument. text. Exod. 20. & Deuteronom. 5. Præterea ista est communis opinio secundum Ias. in authent. Nouissima. num. 37. C. de inoffic. testamen. vbi plura in articulo dicit, subiiciens, quòd est quæstio subtilis, & disputabilis. Et eandem tenet Paul. de Castr. in. l. pater filium. nume. 14. vbi per Curtium in additione. ff. de inoffic. testamen.

Dubitatur, Vtrum idem erit in fratribus testatoris? Et est dicendum, quòd non tenetur quis fratrem instituere, nec bona sua relinquere. Turpi tamen persona instituta, frater agit contra testa-

mentum fratris. l. fratres. vbi Ias. C. de inoffic. testamen. Ioan. Bernard. in tracta. fallen. regul. 634. Segura in. l. cum patronus. nume. 44. ff. de legat. secundo. vbi dixi. ¶ Est dubium, Vtrum filius naturalis habeat ius dicendi nullum, teu querellandi testamentum patris, eo quòd non instituit eum. Respond. quòd non. gloss. singul. in. l. prima. ff. de bon. possess. contra tabul. secundum Seguram in. l. cohæredi. §. cum filia. nume. 31. ff. de vulgar. Et est vnica & singularis secundum Antonium Gomez in. l. nona. Tauri. num. 11. vbi plures commendationes allegat. Et est regia. l. octaua. titulo. 13. part. sexta. Contra matris testamentum filius præteritus poterit agere, descendantibus legitimis non extantibus, vt dixi in additio. ad Seguram loco præallegato. gloss. in. l. si qua illustris. C. ad Officia. in gloss. fina. gloss. in. §. tam autem naturalis. in gloss. prima. Instit. de inoffic. testamen. Bald. in. l. fina. colum. secunda. numero. tertio. C. familiae herciscundæ. text. in. l. si suspecta. verb. de in officioso. ff. de inofficio. testamen. vbi gloss. Odoffred. Alber. Bald. Angel. & Paul. Et est communis, secundum Ioannem Baptistam. Caccialup. in dicta. l. si qua illustris. numero. 94. Antoni. Gomez in dicta. l. nona. nume. 12. vbi tenet post Baldum, quòd quantum ad matrem naturales habent iura legitimorum, & succedunt tales filij ex testamento & ab intestato, etiam si mater habeat ascendentes. l. nona. Tau. quam ibi notat Anto. Gomez num. 10.

Est etiam notandum, quòd pater potest filium naturalem instituere in omnibus suis bonis exclusis parentibus. l. 10. Taur. Quod est nouum, & notandum. ¶ Est tamen dubium, Vtrum illegitimi possint aliquo titulo consequi bona à suis parentibus clericis. Et est dicendum, quòd non. glo. in capitu. per venerabilem. verb. Adulterinis. qui fil. sint legiti. gloss. in. §. legari. Instit. de lega. & in authent. ex complexu. C. de incest. nup. l. 22. tit. 3. lib. 1. ordinamen. l. secunda. tit. 3. lib. 5. ordinamē. l. nona. Tauri. l. tertia. titul. 21. part. quarta. l. 41. titul. 6. part. 1.

Tamen est pulchrum & necessarium dubium tractare, Quibus cautelis fretus, posset filius talis habere bona patris excluso filco tutè, & in foro animæ. In quo duodecim cautelas ponit Capol. cautel. 38. Galdens. de arte testandi. titul. primo. cautel. 14. fol. 23. ponit quindecim: & illam existimat meliorem, quòd instituat Spurium, cum fuerit capax, id est legitimatus à principe. l. in tempus. ff. de hæredi. institu. quam ponit Segura in re peti. l. cohæredi. §. cum filia. nu. 121. ff. de vulga. & pupil. vbi ponit effectum notabilem, interim quo legitimus efficiatur, & sic pendente condicione, quod petat bonorum possessionem secundum

Tabulas, & habebit bona hæreditatis tanquam ad ministrator, interim quo consequitur legitimati-
onem. Idem probat Ioan. Lup. in repetitione rubri.
de dona. inter vir. & vxor. §. 29. nume. 4. & Co-
uaru. in. 2. parte Epitom. decret. cap. 8. §. quinto.
num. 12. Quod est menti tenendum. singulariter
Anto. Gomez de vltim. volunt. cap. 2. nu. 13. qui
amplissimè loquitur in isto proposito, & melius
quam alius. **C**Alia cautela est, vt instituat hæredè
amicum fide dignum, vel donet bona sua absque
pacto, vt det filio suo, aliter enim veniret fiscus in
dictis bonis propter tacitum pactum inter eos ce-
lebratum, sed solum requiritur simplex institu-
tio, & institutus restituet hæreditatem filio spu-
rio secundum votum patris, & sine scrupulo conf-
cientiæ locum habebit ista cautela, quam praxis
iam recepit. Et eam ponit Specul. de success. ab in-
testa. §. primo. num. 30. Couarru. 2. parte. decretal.
cap. 8. num. 11. Alia assignatur cautela, vt instituat
vxorem filij spurij: quia cum in ea non fuerit fa-
cta prohibitio, & materia priuationis sit pœnalis,
non habebit locum, nisi in casu, in quo loquitur.
cap. statutum. de elect. libr. sexto. glo. in capi. fin.
de iure patro. Ias. in. l. illam. nu. 12. C. de colla. Vel
instituat nepotem legitimum natum ex filio spu-
rio. Bald. in. l. si quis incesti. nume. 2. C. de incest.
nup. Alexan. in. l. Gallus. §. quid si is colum. fina.
ff. de liber. & posthu. vbi Ias. nume. 19. Couar. vbi
supra fatetur istam communem in nume. 14. post
Anto. Corlet. in singul. verbo. fornicatio. Suarez
in. l. 9. titu. 11. libr. primo. for. colum. 2. fol. 73. vbi
istam sententiam dicit magis communem. Præter-
ea est alia cautela, vt relinquat ei quintam partem
bonorum nomine alimètorum. Couar. vbi supra.
nu. 12. Roma. consil. 43. col. 3. versic. Tertia caute-
la. & Alciat. lib. 4. iuris Parerg. cap. 5.

Vel alia, quòd legitimetur à Principe in vita
patris ad habènda bona ipsius. Et ista erit melior,
& securior cautela in vtroque foro tam exteriori,
quàm conscientiæ. Et sic poterit hæres institui.
Catheli. Cotta. in memor. iur. verbo. Spurius. in
princi. l. 17. titu. sexto. libr. tertio. for. vbi glof. Ad
de quæ de legitimatione notat Ias. in. l. Gallus. §.
& quid si tantum. nume. 84. ff. de liberis & posthu.

Aliam cautelam ponit additio. Bartol. in. l. & si
pepercerit. verb. matris. ff. de liberis & posthum.
Tres etiam assignat gloss. in. l. 10. verb. & adalte-
rio. tit. quinto. lib. tertio. for.

Dubitatur, Vtrum pater clericus possit filiam
in sacerdotio genitam dotare? Videtur quòd non
ex Barto. in consil. 119. vbi omnino indignam re-
putat ad legatum adipiscendum à suo patre causa
etiam dotis. Sed dicendum est, quòd nomine do-
tis potest relinqui filiz spuriz legatum, vel dos in-
ter viuos, si filia non habet vnde se alat, seu possit

dotari argument. text. in capitu. cum haberet vbi
Panormita. firmat de eo, qui duxit in matr. quam
pollu. per adult. Ioan. Lup. in repeti. capit. per ve-
stras. §. deci no. fol. 89. colum. 4. Anto. Capit. de-
cisio. 181. Ioan. Lup. in. l. nona. Taur. nume. 8. &
in dict. capit. per vestras. §. 23. nume. 7. fol. 97. vbi
refert in nume. quinto. Plures doctores tenentes
contrarium. Boerius decisio. 127. nume. 7. Et est
communis opinio secundum Couarru. in. 4. De-
creta. 2. parte. cap. 8. §. sexto. nume. 11. Et sic est ac-
cipienda doctrina Bartol. in loco præallegato eo
casu, quo filia haberet vnde se posset dotare, & ali-
menta recipere, in cuius locum succedit dos. vide
regu. 367. versic. Ampli. 3.

Dubitatur etiam, Vtrum, quemadmodum sa-
cerdos non potest filium spurium hæredem insti-
tuere, ita nec mater possit? Respond. affirmatiue,
quòd sic. Suadetur primò. Nam quòd iudicamus
de causato ab ipsa causa, idem è conuerso de ipsa-
met causa iudicamus. l. affinitatis. C. communia
de success. l. non facile. ff. de gradib. Probatur ex
Deci. consil. 13. nume. 4. Franc. Curt. iuni. in. l. se-
cunda. §. mutui numer. 7. ff. si certum peta. Item
etiam hac ratione clericus æquiparatur militi, &
donatio ab eo facta concubinæ affectionis causa,
est prohibita sicut à milite seculari. Felin. in capi.
cum ex officij. nume. 2. de præscript. Ioan. Lup.
de donat. inter virum & vxor. §. 39. nume. sexto.
Et facit quòd notat Paul. Castrenf. in. l. maritus.
C. de procura. & Curt. vbi supra. nume. sexto. Si
igitur causa prohibitionis est, ne detur causa luxu-
riæ, quæ est ipsa mater: ergo & successio matris
erit prohibita.

Præterea est. l. 9. Taur. pro ista parte, sicut eam
inducit Ioan. Lup. ibi nume. 37. vbi Cifuen. quæ-
stione. 9. Ioan. Lup. in. l. 6. nume. 12. in legib. Tau-
ri. vbi tenet, quòd mater filiorum clerici in sacris
ordinibus constituti, ipsis filijs non potest succe-
dere, sicut nec ei filij succedunt. Idem notat Co-
uar. in. 2. parte decreta. ca. 8. §. quinto. num. 17. Syl-
uester verb. filijs. quæst. 4.

Est etiam aliud dubium, quando fiscus succe-
dat in bonis testatoris? Respon. Quando testator
instituit aliquem indignum, secus tamen si ali-
quem incapacem, quo casu venient duntaxat ve-
nientes ab intestato, ex mète Bal. in. l. eam quam.
colum. quinta nume. 18. C. de fideicommiss. Vi-
de Hieronym. Verium in. l. ex facto. numero. 27.
ff. de vulgar. Spurius autem non est indignus, sed
incapax. ipse enim nullum peccatum commisit,
eo quòd ita à patre genitus sit. Bartol. in. l. hæredi-
tas. C. de his quib. vt indig. colum. vltima. ad in-
& in. l. testamenti. ff. de testamen. cap. accedens. de
purgati. canon. & capit. nasci. 56. distin. Et est no-
tandum, quòd quando spurius est institutus pa-

lām, veniunt hæredes succedentes ab intestato. Si autem tacitè, fisco adiudicatur. Vt quando quis ab aliquo est hæres institutus, cui fidem præstat de restituenda hæreditate spurio: nam is, qui fidem hanc præstat, vt indignus priuatur ab hæreditate. l. non intelligitur. §. si quis palām. & l. ita si dei. ff. de iure fisci. l. prædonis. ff. de petitione hæreditatis. l. in tacitis. & l. Lucius. §. si. ff. de legat. 1. Couar. in epitom. 2. parte decreta. ca. 8. §. quinto. num. 6. Bald. in. l. etiam. nu. 3. C. ad legem Falcid. Ratio est, quia quando sacerdos tacitè instituit filium per tertiam personam, peccat contra legem, damnū & fraudem ei inferendo, instituendo illum tertium ad effectum, vt filius incapax succedat in hæreditate. Tamen quando expressè, secus est, cum non senserit habere animum relinquendi hæreditatem filio, sed solum, vt sui venientes ab intestato succedant. d. l. non intelligitur. §. si quis palām. & l. ita fidei. & l. Lucius. §. primo. ff. de legat. 1. Per quam declarationem datur optimus & verus intellectus ad. l. primam. ff. de iure fisci. & ad. l. etiam. C. ad leg. Falc. & ad. d. l. in tacitis. ff. de legat. 1. Quæ iura solum loquebantur in filiis spuris tacitè constitutis. Et de hac indignitate, quæ procedit ex tacita fide de restituendo incapaci hæreditate, adde. l. 13. & l. 14. tit. 7. & l. 5. tit. 11. parti. 6.

Succedit notabile dubium, Vtrum hæres scriptus teneatur in foro animæ hæreditatem restituere spurio? Et est dicendum quòd non, etiam si de hoc tacitam fidem præstiterit. Couar. vbi supra nu. 9. Hinc deducitur, quòd etiam ipse poterit retinere prædictam hæreditatem, nec tenebitur fisco reuelare tacitam fidem, quam dedit de restituendo incapaci. vt per Couar. vbi supra nu. 10. cum certi iuris sit, quòd ipse sit verus hæres, & in pœnam delicti inductum est, quòd fisco applicetur hæreditas, quæ in foro animæ non habent locum glo. in cap. fraternitas. 12. quæst. 2. singularis secundum Seguram in repetitione. l. filius dum in ciuitate. nume. 15. & ibi dixi. ff. de verbo. oblig. & Gomez in. §. ex maleficijs. nu. 14. vbi dicit eam communem. Instit. de actio. quanuis summa Rosella. verb. filius. §. sexto. teneat, quòd fisco in foro animæ sit restituenda huiusmodi hæreditas in specie proposita, nec sibi, nec spurio reseruare. Quem sequitur Segura in. l. cohæredi. §. cum filia. ff. de vulga. nume. 124. Ioan. Bernar. in practi. canon. crimina. cap. 58. Quod tamen, cum sit pœna, nec aliquid abfit ex suo fisco, quia nil perdidit propter tacitam fidem hæredis, non erit restituenda talis hæreditas in foro conscientia ei, vt diximus. Et istam opinionem tenet Hierony. Paul. in practica cancella. apostol. pag. 88. versic. Bona quæ auferuntur damnato.

Quæritur, Vtrum concubinarius possit concu-

binam suam instituere vniuersali titulo, vel particulari: Et est dicendum quòd sic, dummodo sit talis, cum qualiter possit matrimonium contrahere. ita Ias. conf. 37. li. 3. vbi optimè loquitur. Fallit etiam in milite. l. miles ita. §. mulier. & ibi per Bar. tol. ff. de milit. testamē. de hoc latius dixi in mea quæstione. 454. Et adde. D. Couar. in regu. Peccatum. 2. parte. §. secundo. nume. secundo. de regul. iur. in sexto. ¶ Filius autem debet institui, aut expressè exhæredari, causa inserta, dicendo, Exhæredo filium meum, quia talem ingratitudinem erga me habuit. de quibus fit mentio per glo. in capit. quinquauallis. de iure iurand. & est text. in authent. vt cum de appel. cognosc. §. causas. collatione. 8. Nec sufficit dicere, Maledico filium meum ingratum, quia manus violētus in me coniecit (vel quid simile) ad hoc vt censetur exhæredatus, quia pro forma requiritur ad valorem testamenti, quòd instituat, vel expressè exhæredetur per verbum, instituo, vel exhæredo. Sed forma non seruatur, quando causa exhæredationis explicatur per verbum, maledico, ergo non censetur exhæredatus. Ita Bald. in procem. decreta. verb. Gregorius. colum. pen. quæst. fina. numer. 33. Ias. in. l. si pater tuus. nume. 7. C. de hæred. instit. & in. l. si quis infundi vocabulo. nume. 21. col. 3. ff. de legat. 1. & in. l. & si pepercerit. nume. 4. ff. de liberis & posthu. & in authent. non licet. nume. secundo. C. de liber. præter. Ioan. Lecerier. in tracta. de primogenitura. lib. 2. quæst. tertia. numer. 14. & Guillel. Benedict. in repetitione. capit. Rainutius. verb. in eod. testamento. 2. nume. 9. de testament. Et causas ingratitudinis vltra glo. in dict. c. quinquauallis. ponit glo. in. §. fin. Instit. de inoffic. testam. & est alia in. l. 49. Taur. & in ordinamento Lusitanæ lib. 4. titul. 72. & Couarru. in capit. Rainutius. in principio. de testamen.

Dubitari tamen potest, Vtrum ad causas ingratitudinis habentes eandem, maiorē venerationem sit referendum, quòd filius possit exhæredari, sicut si committeret aliquam causam ingratitudinis de expressis in dict. §. causas? Et respondendum est, quòd sic ex identitate, vel maiori ratione. Petrus Gerardus in singul. 1. vbi refert Alexā. hoc idem tenentem in locis per eum citatis Feli. in capit. pastoralis. in princ. de rescript. Ioan. Lupus in rubri. de donatio. §. 16. nume. 10. Euerardus in locis legalib. capitu. tertio. colum. 51. verb. Quinto istud. Roder. Suar. in. l. 2. for. fol. 71. colu. 1. versic. Tertio inquantū istæ leges. Et dixi ad Segu. in. l. prima. §. si vir vxori. nu. 119. ff. de acqui. possessio. & Chassanz. in consue. Burg. rubri. 7. §. 2. num. 2. fol. 231. Hippolyt. sing. 78. Ripain. l. si. nu. 138. C. de reuoc. dona. & est opinio cōmunis secundum Alex. nu. 4. in authent. non licet. & ibi Curti. in. nu. 23.

ni.nu. 23. C. de liber. præter. & secundum eundem Alexan. in l. si quis id quod. nu. 19. ff. de iur. omni. in li. Couar. in cap. Rainutius. in prin. nu. 17. de testamen. Et sequitur Pet. à Plaç. de delict. capit. 1. nu. 15. & 16. plures in hoc referendo. Pinel. in. l. 1. 2. part. nu. 27. C. de bon. mat. Sed ista opinio non videtur posse procedere, quia est pœnalis. c. statutum. de elect. in. 6. c. is qui. de senten. excom. eod. lib. Secundo ex. l. donationes. ibi. & ex causis, quæ legibus continentur. C. de reuocã. dona. & ex. l. 8. titu. 7. part. 6. verb. *Mes si por alguna*. Et ex tribus fundamentis contra istam communem adductis per Curt. Iun. loco proximè allegato. Quod ergo lex non imponit, nec à nobis imponendum est: cum maiorem, seu molliorem pœnam, quàm à iure sancita est, non sit licitum imponere. argu. tex. in. l. fina. C. ne sanctum baptis. reiter. & tenet Vigli. in. §. fin. nu. 8. de exh. lib. Grego. Lopez in. d. l. 8. verb. *Otra razon qualquiera*. ¶ His sic præmissis, Pater poterit substituere filios impuberes substitutione pupillari, non autem substitutione fideicommissaria, quæ est onus, & ideo reiiciendum à legitima. l. cum patronus. ff. de legat. 2. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testam. Et quòd dicatur grauiamen fideicommissum, est. l. cohæredi. §. cum filia. vbi Segura. nu. 251. de vulga. Ias. in. l. ex tribus. C. de inoffi. test. Poterit tamen filius onerari grauiamine fideicommissi in eo, quo est honoratus à testatore vltra legitimam. text. in. l. cum proponas. vbi optimè Deci. n. 2. C. de pact. Et ita procedit text. in cap. in præsentia. de probatio. vbi fit mentio de substitutione fideicommissaria. & l. 27 Taur. Pro declaratione autem istius materiae notandum est, quot sint substitutionum species? Et respon. quòd plures, vt notat glo. in. c. Rainutius. de testam. & ibi Couar. §. 4. & Lancel. Politus, & Zasius in suis tracta. substi. & gloss. magistra. in. §. qua ratione. Instit. de pupill. substi. & Anto. Gomez in tracta. de vltim. volun. c. 3. vbi agit de vulgari substitutione. & in ca. sequenti. de pupillari, & in ca. 5. de fideicommissaria. & in ca. 6. de exemplari. & in cap. 7. de compendiosa. In quibus locis optimè loquitur, & late.

Dubitarur, An commissarius possit in legitima filiorum facere substitutionem vulgare? Quæstionem istam mouet Ias. in. l. si pater. C. de insti. & substi. & ipsam ad vtranque partem examinat Ioan. Lup. in. l. 31. Tauri. nume. 95. vbi agit de ista vulgari substitutione in numeris sequentibus. & in nume. 89. de pupillari substitutione. aliqua proponit. ¶ Notandum etiam est, quod prohibitio de non alienando posita in testamento impedit, quòd hæres non possit talia bona subiecta restitutioni alienare, nec dominium transferre. tex. singularis in. l. fin. §. si autem. C. communia deleg. &

in authen. res quæ. eod. tit. Ias. in. l. si à substituto. nu. 3. ff. de lega. 1. & in. l. fin. §. si pupillus. nu. 4. ff. de vulgari. & in. l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebel. & in. l. si socius. num. 4. ff. si cert. peta. Intantum procedit, quòd bona maioratus pro dote, vel donatione propter nuptias non poterunt obligare absque Regis licentia, vt dixi ad Seguram in. l. cohæredi. §. cum filia. num. 243. ff. de vulga. gloss. in. l. prima. titu. 3. fol. 10. col. 3. lib. 1. for. legum. Et in casu, quo non sunt alia bona sufficientia, quo casu possunt obligari, & in dotem dari. Soci. consil. 75. colum. 1. lib. 1. Et est addendus Couar. lib. 3. Varia. resolut. ca. 6. vbi in qu. 10. quaerit, vtrum res subiectæ restitutioni, vel titulo maioratus, possint alienari causa dotis: & an princeps valeat derogare voluntati testatoris, qui expressè prohibuit alienationem etiam ex causa dotis.

Circa prædicta dubitarur de quæstione quotidiana. Vtrum hæres, vel Episcopus, vel executor possit legatum relictum ad certum pium vsum conuertere ad alium pium vsum? Exemplum potest poni. Testator disposuit, quòd tertia pars bonorū suorum distribuatur pro certis missis dicendis, vel pro capella construenda: modo hæredes, vel exactores volunt in alium vsum conuertere, seu commutare, scilicet, pro puellis maritandis, aut pro pòte, vel publica via reficienda, An hoc facere possint? Distingue. Aut voluntas defuncti non potest adimpleri prout ipse voluit, quia fortè illa tertia pars legata non sufficit pro capella construenda, vel pro illo numero missarum dicendarum: isto casu talis commutatio potest fieri in alium pium vsum, & tale relictum non efficeretur caducum. text. in capit. nos quidem. de testamen. vbi habetur, quòd si relictum non possit ad vsum destinatum deputari, commutabitur in aliam piam causam, eo, quia vbi intentio non potest adimpleri in casu, in quo testator voluit, commutabitur in alium. & in. l. legatum. ff. de vfu & vusufructu legat. vbi dicitur, quòd relictum ad opus illicitum, debet conuertere ad opus licitum. Notandum est, quòd licet ista dispositio possit conuertere in aliam piam causam, tamen talis operis iniuncta commutatio non poterit fieri per solum hæredem, nec etiam per solum Episcopum, seu eius vicarium, vel officialem, sed requiritur consensus vtriusque, scilicet, hæredis, episcopi, vel executoris, si datus sit. vt notat Panormi. per textum ibi in dict. capi. nos quidem. vers. Ordinari teneantur. & text. in dict. l. legatum. vers. Adhibitis hæredibus &c. Et est vtile scire pro illis, qui fundant capellanas, vel pia legata, & volunt, quod missa in tali altari dicatur, & non in alio. Certè si in illo non possit celebrari, quia est interdictum, vel destructum, vel est alia iusta causa, propter quam voluntas defuncti non

potest obseruari, prout testator disposuit, tunc cōuersio debet fieri in aliam piam causam per hæredem, & Episcopum simul, vt in dict. cap. nos quidem, in versu. pias voluntates defunctorum episcopi dicens est studio adimpleri.

In casu verò, quo dispositio testatoris possit ad impleri, prout ipse disposuit, tunc non potest in alium vsum commutari, sed debet adimpleri in forma specifica, nisi commutatio fiat de licentia Papæ, qui non facit de potestate ordinaria, sed de absoluta, per text. in clem. quia contingit. & ibi expressè notat Cardin. nu. 3. de religio. domi. Iacob. Butri. in. l. si quis ad declinandam. §. si autem. C. de episc. & cleric. & in dict. l. legatum. Vnde dicit Bartol. in. l. 1. C. de his quæ pœnæ nomi. quod legatum relictum pro virginibus maritandis, non potest conuerti ad alium pium vsum, eò, quia legitima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius. & Bald. in authent. nisi rogati. colum. 2. C. ad Trebel. dicit expressius, quod executor datus ad virgines maritandas, non potest dare illam quantitatem virgini intranti religionem, ex quo voluntas defuncti aliter se habeat. Et ita tenet Guido Pap. decisio. 556. vbi dicit, quod certa dispositio testatoris respectu personæ, vel causæ, non potest per Episcopum alterari. Et refert ita fuisse iudicatum in Parlamento Dalinali. Facit text. in. l. hac lege. de aquæ ductu. lib. 11. vbi dicitur, quod Præfectus conuertens aurum aquæ ductus ad aliud opus, tenetur resarciri de suo. ¶ Et pro comprobatione istius partis est addendus Cæsar Lamberti. de iure patris. 24. artic. 3. quæst. princip. 1. part. lib. 1. Barb. in capit. tua nos. nu. 13. de testa. Bermond. Chouer in tracta de publi. concubina. pag. 177. versic. Secundo quæri potest an hæres. Capell. Tolosa. decisio. 26. Ex quo inferitur Principem sine iusta causa non posse dare licentiam ad alienandam rem Maioræ subiectam restitutioni, nec clausulas Maioræ etiam eius autoritate concessæ. Tradit Menchac. contra Couar. lib. 1. de successio. crea. §. 1. nu. 32. Gregor. Lopez in. l. 6. glo. 4. versu. & licet. titu. 10. part. 6. Sed intelligo Couar. posse cum causa. vt ex allega. colligi potest in lib. 3. vari. ca. 6. nu. 1.

Et licet Papa possit de plenitudine potestatis alterare, & commutare voluntatem defuncti, tamen non videtur, quod illa vtatur, ni apponat clausulam. Non obitante, per quam clare apparet, quod vult vt illa suprema potestate. Et ita debet intelligi Clem. quia contingit. verb. sedis apostolicæ. de relig. domi. secundum Bald. in. l. si testatum. C. de testamen. Legatus tamen de latere non posset facere istam commutationem voluntatis. Cardin. in dict. clem. quia contingit. vbi glo. dicit, quod non sufficit potestas legati de latere, sed requiritur potestas Papæ. Ideo dicit Bart. in dict. l.

legatum. quod ad talem peruersionem voluntatis requiritur autoritas Principis: ergo non sufficit consensus hæredis, vel autoritas Episcopi, vel legati de latere. Et ita concludit Auferri. decisio. 26. quia inferior à Papa non potest alterare ius commune. cap. fina. de officio Archipresby. Ioan. Andre. in capit. 2. de constit. in. 6. Et hoc tenet Feder. de Senis. conf. 7. Et licet inferior à Papa possit ius commune adiuuare, vt dicit glos. in clem. Ne Romani. verb. tolli. de elect. non potest tamen illud alterare: quia voluntas defuncti siue concernat temporalitatem, siue spiritualitatem pro lege seruanda est. cap. vltima voluntas. 13. quæst. 2. Et sic Episcopus non potest in hoc dispensare. capitulo. dilectus. de tempo. ordi. Ratio est: quia quando canones imponunt legem Episcopis, ipsi non dispensant, nisi eis in specie reperitur concessum, nisi ex causa maxima & vrgenti, vt videtur probare text. in dict. Clem. quia contingit. dum dicit, quod ea, quæ ad certum vsum fidelium sunt destinata, ad illum debent conuerti, & non ad alium, salua autoritate sedis apostolicæ. Barba. consil. 23. libr. 1. Rochus Curt. de iure patron. verb. pro eo. quæst. 17. nu. 33. Concludendum est igitur, quod solus Papa disponere potest de pijs relict. prout vult Clem. dudum. de sepult. versu. Penitus reuocamus, cassamus, vacuumus. & irritamus. Est enim Papa gubernator in solidum ecclesiæ vniuersalis, cuius Romana curia est caput, ergo ad eum tanquam ad caput spectat singula membra commutare. capit. cuncta per mundum. 9. quæst. 3.

Dubatur, Vtrum testamentum possit fieri per procuratorem, vel nuntium? In qua quæstione respondendum est cum Guillel. Benedi. in repet. c. Rainutius. verb. condidit. in. 1. nu. 15. de testam. quod non, & sic requiritur præsentia testatoris eo tempore, quo testamentum fit. Hodie tamen videtur per Segur. in repe. l. cohæredi. §. cum filia. nu. 19. ff. de vulga. vbi latè remissi quid tenendum de iure regni. ¶ Dubatur præterea, Vtrum testamentum conceptum ad interrogationem alterius, sit validum? Et in hac quæstione glo. in. l. iubemus. verb. quemadmodum. C. de testamen. tenet quod sic, videlicet testamentum eo modo factum, cum notarius dicit, Instituis Titium hæredem? Et respondet testator, Instituo, vel verba similia, non expresso nomine instituti. Idem firmat Bart. in. l. hæredes palam. num. 9. vbi Alexan. ad eum dicit, quod ista est communis opinio. ff. de testam. Roman. consil. 306. Proposita consultatio. &c. versu. Quod ad secundum dubium. Et eandem sententiã visus est tenere Collectarius in cap. quia ingrediētibus. nume. 9. de testam. Et dicit communem Aymon Craueta consil. 117. num. 1. vbi eam optimè intelligit & Roderi. Suarez allegatione. 1. fol. 116 colum. 2.

colum.2.versi.Sed oportebit nūc insistere.& Gomez Arias in l.29. Taur.num.5. Sed ista communis opinio videtur non posse procedere de iurisrigore, neque etiam de iure Regio, vt ex Roderi. Suar. constare poterit. Eam tamen probat Greg. Lopez in l.6. verbo. *Dixendo*. titu. 3. part.6. Et est communis, vt per plura firmat D. Couarru. in ca. cum tibi. nu. 4. de testamen. secundum quem intellege hanc communem sententiam.

Quæro, Vtrum pater, qui potuit filium exheredare, possit præmissa, & ostensa causa ingratitudinis in testamento recedere ab ea, & legitimam relinquere filio ingrato cum onere restitutionis, & fideicommissi, vel sub alia conditione dandi, vel faciendi? In qua quæstione videtur dicendum quod sic. Nam cui licet imponere maiorem penam, licet imponere minorem. l. in suis. ff. de liberis & posth. l. neque ea. ff. de adulte. Ergo si licitū est patri totam legitimam auferre à filio, licitum erit ei ipsam relinquere cum grauamine prædicto.

¶ Secundo, quia ingratus censetur mortuus, vt notat Segura in repetitione. l. cohæredi. §. cum filia. num. 49. ff. de vulg. & pupil. vbi decidit quæstionem, quod exheredatus non facit alijs partē, de qua per Iasonem in authen. Nouissima, nume. 47. C. de inoffic. testamen. & in l. plane. §. si duobus. num. 22. ff. de legat. 1. ergo poterit ei imponere grauamen. cum non possit petere legitimā, probata causa exheredationis.

Præterea relictum sub conditione, vel cum aliqua qualitate seu causa, ea deficiente, actus corruit. l. prima. C. de condi. caus. data. capit. verum. cum ibi notatis. de condi. appositis. l. si quis locuples. ff. de manumiss. test. Sed pater reliquit legitimam in euentum conditionis, seu purificationis grauaminis, & sic sub ea qualitate voluit recedere ab exheredatione commissa per filium. ergo sequitur, quod si cessaret, exhereditio haberet locum, cum fuit expressa in testamento, licet ex post facto recesserit, & remisit sub conditione, & qualitate prædicta. ¶ Et in tantum arbitror procedere, quod posset prædictam legitimam filij ingrati relinquere alteri extraneo, exclusis filijs legitimis, vel filio legitimo vna cum sua legitima, & tertio & quinto bonorū. Quod fundatur: quia quando aliquid auferitur ab aliquo in fauorem alterius propter crimen contra eum commissum, tale ablatum ei est applicandum, & fit suum. l. post legatum. §. amittere. ff. de his quib. vt indig. l. pen. C. de legat. l. defunctus. C. de suis & legit. hæred. ca. episcoporum. §. fina. de priuileg. lib. 6. ibi. Ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt &c. Tradit Roman. singu. 692. Ias. in l. seruo legato. §. si testator. nu. 4. ff. de lega. 1. Ripa in l. si vnquam. quæst. 44. C. de reuoc. dona. Gomez in §. luperc-

est. nume. 21. Instit. de actio. Ex quo datur intellectus nouus ad l. 49. Taur. cum simil. Inferitur que cautela optima ad hoc, vt pater possit filio grato aliquid relinquere ultra id quod potest à iure cōmuni & regio, scilicet, ultra legitimam ei debitā, & per legatum tertie & quintæ partis bonorum. Nunc autem est dubium, Vtrum pater gratia remunerationis possit ultra legitimam & tertium & quintum bonorū aliquid relinquere filio grato, & qui ei seruiuit? Respōdeo posse quando ministeria, operæ, beneficia, ob quæ remuneratoria donatio fit, eius essent conditionis, vt in iudicio pater conueniri possit ad remunerationem: nempe, quia prædicta seruitia facta patri à filio emancipato tali, qui ad ea non tenebatur, sed tanquam extraneus fecit animo repetendi. Segur. in repet. l. cohæredi. §. cum filia. num. 175. versi. Fallit in simili. ff. de vulg. vbi hoc ita modificatum aperte tenet Aymon. Sauill. consil. 165. colum. 2. Couar. in cap. cum in officijs. colum. pen. & fin. nume. 11. de testam. & Castell. ita est intelligendus in processu legum Taur. verbo. *Gratia de Dios*. Singulariter declarat modo præmissis Domi. Doct. Anto. Gomez in l. 29. Taur. num. 23. versi. Decimo infero. Philipp. Corne. consil. 144. num. 11. lib. 2. Idem consuluit Ioan. Lup. de dona. inter vir. & vxor. §. 50. num. 12. Filius enim in hoc est creditor, ac per consequens non debet esse deterioris conditionis, quam alius extraneus, cum quod iuste debetur, consequatur ex donatione remuneratoria, quæ non est liberalis, nec ex mera gratia, sed ex debito, vt prædicti firmant. Segur. in repet. l. ab exheredati. num. 95. & ibi dixi. ff. de legat. 1. Rip. in repet. l. si vnquam. numer. 29. C. de reuoc. dona. & lib. 3. responso. cap. 13. n. 1. ¶ Vnde inferitur, quod mulier transiens ad secundas nuptias non tenetur reseruare proprietatem rerum sibi donatarum à marito filijs prioris matrimonij. secundum Ioan. Lup. in l. 14. Tauri. num. 8. vt donatio remuneratoria in recōpensam nobilitatis, vel virginitatis, seu iuuentutis, quæ statim valet, etiam dote non recepta à viro ignobili, seu sene facta. gloss. in l. si voluntate. C. de dotis promiss. Paul. Parisiē. consil. 86. colum. 3. num. 13. lib. 3. vbi nanc firmat effectum opinionem post Ias. in l. si diuortio. num. 4. ff. de verbo. obliga. & Socin. in l. prima. nu. 72. ff. soluto matri. Bald. Nouell. de dote. part. 10. nu. 7. Panormi. in cap. 1. num. 8. & ibi Addi. de adult. Segur. in l. cohæredi. §. cum filia. nume. 162. ff. de vulg. & pupilla. Deci. consil. 232. numer. 4. Ioan. Neuij. in sylua nuptiali. lib. 2. nu. 28. Curt. Iuni. consil. 6. nume. 20. colum. 11. Couar. in epitom. 4. decretal. 2. part. cap. 3. 8. 3. num. 2. vbi ponit vnam ampliationem, quam videas. Alia & singularior fit. quod talis dos promissa à viro ignobili, vel se-

ne in remunerationem nobilitatis, seu iuuentutis debet solui mulieri ab hæredibus mariti, etiam si copula nõ fuerit sequuta. Paul. in. l. cum fuerit. ff. de cond. & demonstr. & in. l. si diuisione. ff. soluto matr. & in. l. si donaturus. ff. de cõd. ob causam. vbi Alexan. plures concordantias citat Bal. in. l. Deo nobis. C. de episc. & cleri. Matth. de Afflictis in decisio. 61. num. 3. vers. Fallit, nisi vxor sit nobilis. Vtrum autem talis donans ex causa remunerationis teneatur de euictione, est videndus Deci. in. l. si donatione. num. 15. C. de collationib. Et illud, quod sic soluitur, debet esse vere debitum filio ex præmissis operibus factis patri, quem admodum alius extraneus posset habere. Et de hisputo patris confessioni non fore standum, nisi de eis constet fratribus, cum de eorum præiudicio, & suarum legitimarum tractetur. Ioan. de Plat. in. §. item si quis in fraudem, num. 23. Insti. de actio. lafo in. l. postea quam. §. Sed & si quis. num. 2. ff. de iure iurand. & in authen. Nouissima. num. 3. C. de inoff. testam. Segur. in dict. repet. §. cum filia. num. 127. Andr. Alciat. in lib. præsumptio. regul. 1. præsump. 16. nu. 3.

Alius modus relinquendi filio ultra tertium & quintum excogitari posset, quando pater, seu mater, auus, vel auia habent hæreditatem, vel prælegatum siue à suis ascendentibus, siue à descendentibus, siue ab alterutro coniuge, cum facultate disponendi libere de eisdem bonis ultra substantiam hæredis, seu legatarij in personam, seu personas, quas elegerit, prout fuimus interrogati à quodam nobilissimo viro. Et hoc fundatur, dato, quod prælegans potuit disponere de illis bonis in quem libet extraneum, ergo & legatarius poterit ultra sua bona tertij & quinti prælegare vni filio, vel extraneo. l. cum pater. §. à filia. ff. de lega. 2. vbi testator reliquit filia suæ centum, vt post mortem cui vel lex ex liberis relinqueret. Ecce vbi testator potuit relinquere ius eligendi vni ex liberis. Idem probat text. in dict. l. cum pater. §. hæreditatem. l. codicillis. §. matre ff. eo. vbi ex dispositione testatoris legitimus hæres legatarij, priuatur legato suo testatori relicto. Constat igitur ibi testatorem posse relinquere in liberam potestatem & voluntatem legatarij, cui det rem sibi relictam. ergo potuit eum ad hæc attingere. Præterea de hac quaestione est mihi tex. formalis in authen. vt lice. matri. & auia. in princ. vbi inquit text. quod pater, vel mater potest filio suo in residuo ultra legitimam apponere grauen, ne ad patrem, vel matrem proprietatis vel ususfructus perueniat. Redditur optima ratio in text. dicendo, Hoc enim & extraneis relinquere poterat, vnde nulla vtilitas parentibus nasceretur. Item verba ita debent intelligi, vt aliquid operentur. l. si quando. de leg. 1. l. si quando. de inoff.

testam. cap. si duo. de procur. lib. 6. Bart. in. l. 4. num. 2. ff. si quis cauti. sed præmissa si hoc non induxissent, essent nullius operationis in legatario, ergo &c. ¶ Item ad stipulatur. Nam cum testator eam partem reliquit legatario liberam ab omni ratione, visus est eam ita voluisse ad successores eius trahere, cum tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus initium sit spectandum. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. de legat. 2. l. item veniunt. §. cum prædixerimus. ff. de peti. hæred. l. cum filius. §. hæres meus. de legat. 2. Sed hæc bona in legatario fuerunt libera tempore, quo fuerunt relicta, & adita, ergo & post libera erunt in legatarij personam, vt cui libuerit tanquam primi testatoris possit relinquere. ¶ Idque præterea ex quadam æquitate venire est intelligendum. Nam cum ventur ratione ab eo exigere, visus est testator quod non teneretur reseruare filijs primi matrimonij, si vxor esset legataria per præmissa verba, nõ hæc fuit coniecturata mens testatoris, quæ sequenda est. l. cum in te. in fine. C. de fideicom. liber. Tum etiam, quia voluntates postremæ defunctorum sunt late interpretandæ. l. in testamentis. & l. que conditio. ff. de condi. & demonstr. l. qui in salutem. ff. de verbo. obliga. sed si legatarius, legatariaue in specie prædicta, non posset ultra sua bona prælegare esset stricta interpretatio, quod dicendum non est. ergo. &c. Præmaxime, quia collatio cessat ex præsumpta voluntate defuncti. l. ex parte. §. primo. ff. famil. heriscun. ita in quaestione proposita voluit hanc quintam partem in quemcunque transferit, liberam à collatione. ergo &c. l. 1. & authen. ex testamento. C. de colla. Pet. Stella de collationib. ¶ Item probatur. Nam filius, qui patri, & fratri successit, potest separationem hæreditatum petere, vt fratri, non patri succedat. l. si filius qui patri. ff. de vulga. Ergo ita dicendum est in casu proposito, vt possit partem sibi relictam libere, à suis bonis separare, & cuius relinquere. Item facit illud, Quod per me possum, & per alium. l. legatus. ff. de offic. proconsul. Sed primus relinquens potuit rem legare extraneo, relicta liberis. ergo & eius successor. Facit. l. legatarius. ff. de leg. 1.

Huc etiam accedit talis consideratio: nempe, quod legatarius, legatariaue posset hanc quintam partem, vel aliam sibi prælegatam prælegare alteri ea ratione, qua sibi fuerit prælegata: vt quæ semper liberam habuerit, & distinctam à reliquis bonis, & ita non confert cui legata fuerit, cum legatarius non conferat. Ias. in. l. si emancipati. col. 10. vers. Tertio princ. nu. 4. C. de collat. Facit gloss. fin. in. l. illud. C. de colla. vbi donator donans simpliciter non expresse cauens de collatione, donatarius non confert. Quod intelligendum est, vt per Bart. Paul. & Ias. ibi. vel si fuerit facta donatio ob bene

ob bene merita, vt dictum est, quo casu filius non confert. glo. in. l. si donatione. C. de colla. Bart. in princi. ff. veteris. nume. 14. Ripa in. l. in quartam. nume. 150. vbi de hoc late. ff. ad legem Falcid. In telligendum tamen non fuerit donatio excedens merita, vt supra dixi, nam in eo tantum est valida. argum. l. si pater. §. primo. ff. de donat. l. donationes. §. pater qui. & l. donationes. §. species. ff. cod. titu. alias inofficiosa iudicabitur. l. 29. Tauri.

Quid autem esset, quando non fuerunt relicta bona quintæ partis in casu premissio libere, & adiecta clausula, quod de eis disponere posset ultra tertium, & quintum suæ substantiæ in quem voluerit, licet pleno iure, & absque onere rationis fuisset relictum? Consului, talem testatorē non posse præiudicare. nec demandare in præiudicium descendentium, nisi vnum quintum totius peculij habiti quocunque titulo, & causa: quia totum est vnum: & non diuersum patrimonium, ergo iure diuerso non debet iudicari. Nam aditione pars relicta cōfusa est cum bonis eiusdem. l. si quis ædes. ff. de serui. vrb. prædiorum. l. secunda. §. fina. ff. de hæredi. vendi. ergo res prælegata non poterit ultra quintum alteri relinquere: cum postquam legatum acceptauerit, fuerit factum vnum patrimonium, & non sint duo cum bonis ipsius legatariæ. l. vnica. §. cum igitur. C. de cadu. tollen. l. si tibi homo. §. cum fundus. vbi Alexan. num. 6. dicit communem. ff. de lega primo l. à Titio. ff. de furt. Ergo prædicta legataria sicut non potest facere nisi vnā meliorationem de tertio & quinto, ita nec de quinto à marito, vel ab alio relicto, tanquā de proprio patrimonio, nam alias duos quintos relinqueret, & sic esset modus fraudandi leges: cum lege regia sancitum sit, nō posse duo tertios, seu quintos relinquere, nisi tantum vnum. l. 28. in decisio. Taur. cum sit totum vnum & idem patrimonium. l. fina. in fin. C. de inoffi. testa. ergo non debet, vt dixi, diuerso iure censerī. l. cum qui ædes. ff. de vsucapionib.

Item expresse facit. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. & sic vnica, & non diuersa ratione debet iudicari. ¶ Suadet etiam. Nam prohibitus succedere patri, non est prohibitus succedere fratri, qui hæreditate patris adita mortuus est: notant doct. in. l. prima. §. veteres. ff. de acquiren. possessione.

Fundari etiam potest ratione non vulgari. Certe enim iuris est, quod peculium castrense in collationem non venit. l. prima. §. nec castrense. ff. de colla. bono. tamen si pater mortuo filio in eius castrense peculium veniat, fit collatio. l. prima. §. si is quibona. ff. de colla. bono. ita ergo in præsentia quod liberum erat penes matrem, patremve, erit collationi obnoxium in eius hæredibus. vid. l. penul. cum gl. fina. C. de collationib.

Est dubium, Vtrum in relictis à patre quatenus lex resistit, vt in spurij, iuxta. l. 9. Taur. etiam si ex errore facti putaret se legitimum, posset vllō tempore relictum vsucapere? Salicet. post antiq. in. l. nihil. C. de vsucapio. pro hæredi. tradit non posse. Gloss. memorabilis idem tradidit in. l. nemo. ff. de vsucapio. pro lega. Bald. in. l. nullo. C. de rei vendi. Alexan. notabiliter. confi. 74. nu. 7. lib. 3. fufius Balbus de præscrip. 4. part. 4. part. quæst. 18. Ripa in. l. prima. num. 8. ff. quorum bonorum qui videndi sunt, quia nō est omnino sine dubio secundum Pinell. Lusitanū ingenio, & literis optime præditum in rubri. C. de bon. matern. 2. part. nume. 43. versū. Quod vtiliter amplio.

Dubitatur præterea, Vtrum filius possit petere legitimam a patre mortuo ciuilitè per ingressum religionis, sequuta professioe? Quod possit, est communis Canonistarum secundum Ias. in authent. si qua mulier. nu. 51. C. de sacrosan. eccles. tenet Panormita. in capit. in præsentia. numer. 59. de probatio. Felin. ibi refert alios idem tenentes. nume. 55. & probat late Antoni. Corset. in verb. legitima. Et istam communem Canonistarū profitentur Bald. nouell. in tracta. de dote. 1. parte. nume. 11. Pyrrhus in tracta. de iustitate. quæst. 4. n. 8. adducit gloss. in. l. prima. ff. de test. vbi late Imol. qui dicit, quod testamentum impletur per mortem naturalem, non ciuilem. Quantum vero ad legitimam, quæ debetur suis hæredibus iure naturæ procedit ista communis opinio Canonistarū, per cap. cum simus. de regula. vbi inquit esse text. expressum, non diuinando, nec violando literam, in quo ponitur casus de filio, non de extraneo hærede, ipse ibi citat palæstram disputationis, multa alia fundamenta. Quod dictum Imol. reputat val de singulare. Ioan. Pyrrhus loco præcitato. nu. 10. Et opinionem hanc communem quod possit petere legitimam filius professione patris sequuta, tenet glo. in cap. transmissæ. verb. morta. & ibi Panormi. qui filij sunt legit. gloss. in. authent. Nunc autem. C. de episco. & cleri. glo. in. authent. de monach. §. illud. verb. detur. colla. 1. Couar. in capi. 2. num. 7. de testa. istam fatetur communem, & nos ad Segur. in. l. Imperator. nu. 123. ff. ad Trebelli. Paul. Paris. in dict. cap. in præsentia. num. 165. vbi istam partem tenet & largissime examinat Dueñ. in regul. 356. num. 6. tetigit Acoffa in. §. & quid si tantum. num. 12. part. 2. Et est vtroq; foro seruanda propter eius æquitatem. Couar. vbi supra. Contraria est communis opinio Legistarum, vt constat ex glo. Bart. num. 8. Sali. nu. 12. & Ias. n. 50. in. authent. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. Guillel. Benedict. in repet. capit. Rainutius. verb. mortuo itaque testatore. nume. 299. de testamē. Panor. & communis in ca. cum simus. de reg. sequitur Feli. & Deci.

& Deci. in capit. in presentia. de proba. vbi optime eam defendit Augasti. Beroi. nume. 534. Suarez in allegatione. 20. versu. Præterea est communis sententia ex quibus hanc communem tenendam esse firmabis. Et est magis communis opinio secundum Couarru. in prædict. cap. 2. num. 7.

Ex qua inferitur ante mortem naturalem filium non posse à patre petere legitimam, quanuis eam sit verosimile, quod dissipauit. Quia cum sint bona propria patris, poterit de eis ad libitum etiam abutendo disponere. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. hæred. ibi. Dum re sua abuti putant, non præstabunt &c. singul. secundum Iaf. in. l. more. nume. 1. ff. de iustoi. omni. iudic. colum. 2. & in. l. Polla. col. secunda. C. de his, quib. vt indig. & in. l. prima. colum. fin. num. 29. C. qui testa. facere possunt. & in. l. filius fami. §. diui. colum. 2. num. 9. ff. de legat. 1. Ludou. Gomez. in §. quædam nu. 17. Instit. de actio. Gomez Arias in l. 15. nume. 59. in decisione. Taur. Si ergo est moderator & arbiter in re propria. vt in. l. nemo exterus. C. de iudæ. l. in re mandata. C. manda. etiam abutendo. vt in dicto. §. consuluit. & est text. fini. in. l. si quid possessor. §. quicumq; ibi, tunc enim quia quasi suam rem neglexit, nulli querelæ subiectus est. ff. de peti. hæred. consequens erit, quod nec patri est faciēda prohibitio bonorum suorum in sua vita, cum sit satis absurdum, vt Iaf. in diuersis quæstionibus in locis præcitatis fatetur.

Secundo, Nam viuente patre filius non potest petere legitimam: præmatura est enim spes collationis, cum adhuc viuat is, cuius de bonis quarta debetur. vt probat formaliter rex in. l. prima. §. si impuberi. ff. de colla. bono. l. secunda. §. interdū. ibi, improbum est. Iulianus existimat, eum qui sollicitus est de viui hæreditate. ff. de vulga. & pupilla. & per prædicta in opinione communi Legistarum paulo ante relata. ergo pro confirmatione collararij.

Tertio, Quoniam certum est patrem tanquam proprium dominum rerum suarum posse in præiudiciū si iorū bona sua projicere in mare. Bald. in princ. C. colum. fin. num. 9. Philip. Deci. consil. 557. versu. Venio ad secundum dubium. nu. 7. & num. 8. nec poterit filius patre viuente exigere legitimam. vt probat Bald. consil. 304. Quidam de insula. nume. 1. libr. 4. Ergo non poterit in vita prohiberi, ne suis bonis vtatur ad libitum.

Quarto, Nam certi iuris est, quod allegare contra patrem dissipationem bonorum, est indecens & inhonestum legibus diuinis, & humanis, quæ de seruando honore parentibus loquuntur. Potius enim quis fame perire debet, quam cum peccato alimenta repetere modo præmissis. l. palam. §. non est ignoscendum ei, qui obtentu paupertatis

tis turpissimam vitam elegit. ff. de ritu nuptia. Igitur hæc petitio tanquam inhonesta non erit admittenda.

Quinto istam sententiam tenet Bald. in. l. non potest. 1. lectura. ff. de adopt. quam ipse exornauit ex pluribus eam sequentibus ad Segur. in repe. l. Imperator. nume. 118. ff. ad Trebell. quos isto anno. 1557. nouissime reassumpsit præclari ingenij vir, Lusitanixq; optimum ornamentum Arias Pinel. in. l. prima. 3. part. num. 75. versu. In hanc partem. C. de bonis maternis. Et sequitur Ioan. Baptista Caccialup. in repe. l. frater à fratre. §. que situm. nume. 122. ff. de condi. indebi. Quod constat, cum Bal. allegauerit vltimo loco, nec ab eius opinione recesserit, quanuis aliquando fuerit iudicatum pro eo, aliquando aliter fuerit processum prædixerit. Et pro ista parte consuluit Socin. consil. 6. lib. primo. Et est communis opinio teste Io. Rubeo in repet. §. Imperator. l. Titia. num. 33. ff. de legat. 2. Et est verioris iuris secundum Iaf. in. l. si is qui pro temporali. §. sed & si quis nume. 4. ff. de iureiuran. & dubitans eam videtur approbare. Idem Iaf. in authen. nouissima nu. 8. C. de inoffi. testamen. sequitur Syluest. in. §. præterea. nu. 54. Instit. quibus in iud. patri potesta. solui. Et de iuris rigore veram esse dicit Dueñ. post Iaf. in tracta. fallen. regul. 356. ampliat. 1.

Contrariam opinionem tenet Bald. in. l. secunda. num. 3. C. si quid in fraud. patro. imo quod succurrendum est filijs, quando pater bona dissipat, vt ex his aliqua separentur pro alimentis & legitima. Quod reputat singul. dictum Segur. in dict. l. Imperator. nume. 118. & plures relati à me ibi ad eū. Et ab Arias Pinel. vbi supra. qui est huius opinionis, dicendo ex numero scribentium receptiorem hanc sententiam esse suo sensu. tenet Hierony. Cagnol. in repet. l. final. num. fina. C. de pact. Ioā. Lup. in repe. c. per vestras. §. 17. n. 14 de don. inter vir. & vxorem. Et est communis secundum Paul. à Monte Pico in. l. post contractum. nu. 31. ff. de dona. Sed contrariam dixit communem. nume. 24. Doct. Couar. late in capit. Rainutius. §. 10. nume. 6. de testamē. imo, quod alienata per patrem titulo oneroso non reuocantur per filium, etiam concurrēte fraude. Probatur in. l. non vsque adeo. in sui ratione. ff. si quis à par. sue. manu. & Ioan. Hannibal. in dict. l. post contractum. nume. 54. Si ergo secundum istam communem alienata in fraudem non potest reuocare, per text. in dict. l. non vsque adeo, nec petere poterit assignationem legitimæ in vita patris etiam loco alimentorum ex iuris rigore, cum hoc non sit iure cautum in patre dissipante bona propria. De aequitate non scripta Bald. opinionem procedere non dubitauit; quæ æquitas cum alio modo possit præuideri constan-

do de prodigalitate, per text. in l. is qui bonis. ff. de verb. obliga. iniquitatem potius iudicari. nam causa pia contra ius alterius non est sequenda. cap. ex tenore. de foro compe. ca. nuper. de dona. inter vir. & vxor. Declaretur ergo prodigus ipse pater, & providebitur filio, ne bona dissipentur: cum interfit Reipublicæ, ne quis re sua male utatur. Et si noluerit filius propter rationem. text. in l. Imperator. ff. ad Trebell. mores mutabuntur, & de prodigo forsan recidetur avarus, sic cessabit dissipare. Bald. dictū in l. non potest. procedere potest, quando non sunt bona subiecta restitutioni, quo casu non debetur legitima ante mortem naturalem, nec filius poterit ante mortem naturalem petere, nec venditionem etiam in filiorum fraudem impedire. Poterit tamen alimenta exigere, quæ à patre debentur filio ante mortem, & continet æquitatem. ut est Bald. traditio in dict. l. secunda. C. si quid in fraud. patro. Aut sunt subiecta restitutioni filio, & tunc procedit. l. Imperator. ff. ad Trebell. Vel tractatur tanquam de quota legitimæ in vita patris, & non datur legitima cum vivat. Aut petitur non tanquam quota, sed tanquam alimenta per menses, seu annos, & debetur, æquitate suadente.

Quæro, Vtrum licitum sit bona vinculare, & vni filio relinquere ad conseruationem, & memoriam familiæ? Et videtur, quod sic. l. cum pater. §. Iulianus. de legat. 3. qui text. loquitur de Primipilario. Et ista est principalis ratio deferendi domū principalem primogenito à parentibus, consuetudine, vel à statutis, secundum Socin. consil. 47. colum. 2. nume. 5. versu. Secunda ratio. lib. 3. scilicet, vt bona vni conferuentur in personis primogenitorum. Nam ex conseruatione bonorum, conseruantur dignitates familiarum. Bald. in l. maximum vitium. C. de libe. præte. Ioan. Andr. in additio. 1. ad Specul. in titul. de successio. ab intesta. Barb. in rab. de successio. ab intesta. Paul. Parisi. in cōsi. 72. nu. 8. lib. 4. And. Tiraq. de nobil. c. 37. nume. 22. late in tracta. de primogeni. quæst. 72. nume. 2. Poteritque fundans maioricatum prohibere, ne fœminæ veniant ad eum. Ias. consil. 46. colum. 2. libr. primo. & in l. omnes populi. num. 41. ff. de iusti. & iure. & ibi Ioan. Crott. nume. 18. colum. 4. Paul. Parisi. consil. 72. num. 19. lib. 4. Roderi. Suarez in repe. l. quoniam in prioribus. ampliatio. 10. num. 52. C. de inoffic. testam. Hinc est statutum excludens fœminas stantibus masculis esse fauorabile, quia conseruat familias. Tiraquel. in legibus connubiali. in l. prima. gl. 1. versu. Denique non præmittant. nu. 88. De quo statuto facit mentionem. D. Segur. in repeti. l. cohæredi. §. cum filia. nume. 86. versu. Tertio facit. vbi plura de eo scripsi. ff. de vulgar. & pupilla. substitutio.

Ratio istius statuti ea est, vt familiæ conseruentur in statu primo, ne agnationis nomen sit sine bonis paternis, Bald. in l. maximum vitium. colū. 1. C. de libe. præte. Fortunius Garcia in l. Gallus. §. idem credendum. nume. 38. ff. de liberis & posth. Sebastian. Sapia in repeti. l. prime. nume. 58. versu. Ex ista sublimitatione. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisdic. vbi probat tale statutum esse fauorabile. Ex qua theorica poteris intelligere legem Caroli Imperatoris, olimq; Regis Hispaniæ, in qua sancitum est, existentibus masculis, quod fœmina nō possit à patre meliorari ex causa dotis tacite, nec expresse per contractum inter vivos. l. 101. in Curijs habitis in oppido de Madrid ann. 1534. ibi, *Mandamos que ninguno que houiere hijos varones legitimos no pueda dar, ni prometer por via de dote, ni casamiento de hijo tercio, ni quinto de sus bienes, ni se enrienda ser mejorada tacita, ni expressemente por ninguna manera de contracto entre vivos, so pena, que todo lo q̄ de mas de lo aqui cōtenido diere, o prometierte segun dicho es, lo haya perdido, y pierda.* Secundum istam litteram transcripsit Celsus in reperto. legum Reg. verb. *Dote.* versu. 4. fol. 112. col. 1. quæ verior est, quam ea, quæ habetur in communiter impressis Salmanticæ An. 1550. ¶ In tantum, quod huiusmodi Maiorizæ sunt licitæ in foro animæ, cum lege permittente id fiat. l. Gracchus. C. ad legem Iuliam. de adulte. cap. qui peccat. 23. quæstio. 4. tenet Albe. in l. Barbarius. colum. 7. nume. 10. ff. de off. prato. & Tiraquel. de iure primogenitorum. quæst. 4. numer. 13. Anto. Gomez in l. 40. nu. 56. versu. Secundo principaliter quæro. in decisione. Tauri. Ioan. Lup. in repeti. capit. per vestras. §. 26. fol. 99. Sequitur Cifonta. in dict. l. 40. Tauri. quæstio. 8. Et magis communiter talis institutio Maioricatus est approbata. Couar. lib. 3. Varia. resol. capi. 5. num. 5. vbi vide.

Vtrum, autem pater, vel mater cōstituens maioriam teneatur in cōscientiæ foro eligere dignior, vel meliorans aliquem filiū in tertio, & quinto bonorum? Quod teneatur distribuere digniori, patet: quia in distributione bonorum in præiudiciū tertij versari debet publica vtilitas, qua cessante, quis suo iure etiam à Principe non est priuandus, prout est clarum iuris fundamentum, ergo nec pater poterit ex legis potestate, principifve facultate filium dignum priuare tertio, & quinto bonorum sine causa, & admittere indignum. Item si est ad conseruationem agnationis, non debet fieri in indigno, sed in bono, cum ex bono bonum producat, quod perpetuo appetendum est à fundatoribus maioricatuū, vinculo rōve. Quod in electoribus, & patronis beneficiorum quarumlibet ecclesiarum expositum est à nobis supra lib. primo. titul. sexto. in l. secunda. colum. 253. versu.

Quæro etiam, Vtrum dominus noster Rex.

Secundo istius sententiæ est Ioan. Lup. in dict. §. 26. dicens esse quæstionem vtilem pro salute animarum, quod si pater, vel mater ex affectione paterna præfert filium minus meritum, peccaret: quia facultas regis ipsum patrem inter filios iudicem constituit: qui si abutatur facultate, minus dignum, digno, vel digniori præferendo, peccaret. Qui autem habet facultatem, in foro conscientie, tenetur eligere digniorem, nec satisfacit eligendo dignum, si magis dignum potuit eligere. capi. licet. 8. quæst. prima. In duci etiam solet ad hoc text. in cap. si quis iusto §. porro. de elect. libr. sexto. vbi vox simpliciter commissa capitulari, non potest diuidi. Quia quod putat dignum apud se, debet etiam in voto sibi commisso iudicare. Est casus vicus secundum Ludo. Roma. singula. 76. Citat Lopus allega. 22. num. 1. Et quod teneatur eligere dignum, probat Deci. consil. 502. nume. 7. & Ludou. Gomez. in cap. secundo. nume. 22. de constit. libr. sexto. Et vide Præposi. & Cardi. Turte cremat in dict. capit. licet. Adducitur etiam text. in l. foemina. C. de secundo nuptijs. ibi, in quem contemplatione meritorum, quem dixit singul. Ioan. Lup. vbi supra nume. 4. Et quanquam lex illa sit hodie corrupta per authen. Lucrum. nihilominus eius ratio viget.

Item est text. in l. cum quidam. ff. de legat. 2. vbi dicit text. Qui habet potestatem à testatore eligendi aliquem de familia testatoris, non potest eligere indignum, nempe illum, qui offenderit testatorem. Et in terminis sensum Doct. Ioan. Lup. vbi supra sequitur Ferdin. Gomez Arias. in l. 15. Taur. nume. 90. & Anto. Gomez in l. 40. nu. 56.

Contrariam tenet Segur. in repeti. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. nume. 71. ff. de lega. 2. Couarru. in reg. Peccatum. 2. part. §. septimo. num. 7. de regul. iuris. libr. 6. Hanc conclusionem nouissime declarat. C. lura autem pro Ioan. Lup. citata solum loquuntur in electione præcisa personarum & ad officium, seu beneficium, in quo requiritur prouideri ecclesie de digniori. Nos autem loquimur in voluntaria electione. Nempe dicit lex, vel Regis facultas. q. possit omnia bona sua, vel partem bonorum relinquere vni ex suis filijs quem velit, cum tali onere fideicommissi, vel sine eo: quo casu constitutus erit tutus in conscientie foro, nulla adhibita distinctione, an eligat dignum, vel indignum, grauius ingratumve.

Quæro, Vtrum legatum relictum pro dote alicuius puellæ sit conditionale, an purum? Videtur quod conditionale, cum intelligatur tale relictum si nupserit viro. si ergo ante nuptias decesserit, non debetur tale legatum, nec transfertur ad hæredes legatarie, sed remanebit apud hæredes testatoris,

Bart. per text. ibi in l. Titio centum. §. Titio genere. ff. de condi. & demonstr. colum. 2. nu. 3. quem sequitur ibi Bald. Pari. consil. 110. colum. 1. lib. 4. Hanc post alios opinionem profitetur communem esse, optimis rationibus consulitque Lud. Roma. consil. 134. Pro declaratione primæ dubitationis. versic. His ergo præsuppositis. colu. 2. Et est communis secundum Philipp. Corne. consil. 209. incip. Licet claram arbitretur hanc consultationem. colum. 1. libr. 4. Couarru. alios ad hoc idem probantes citando in cap. 3. nume. 11. de testam. text. in l. Publius Maurus. in principi. ff. de condit. & demonstr. l. si ego. in prin. & l. tali. & l. promittendo. ff. de iure doti. Bart. in l. secunda. §. fina. ff. eod. titul. Ant. Capici. decisi. 204. nume. 1. & Aufr. decisi. Capel. Tolosa. Bald. in l. si plures. num. 26. C. de cond. insertis. Corn. consil. 40. n. 15. libr. tertio. Quam communem intelligit bene Couar. loco paulo ante memorato, quem videas pro intellectu huius dubij. Intellige tamen, nisi ex coniecturis contrarium ex mente disponentis deprehendi posset, vt post alios explicat Couar. vbi supra versic. Vtrumque verò, vsque ad versic. Septimo exclusiue.

Quod autem legatum dicatur conditionale, & quot sint eius conditiones, declarat Doctor Didacus del Castillo in l. 27. verb. *Condition*. in decisio. Tauri. Dixi in meis quæstionibus. quæst. 1. incip. Quidam Licentiatus. col. 1. §. Quæri potest, An legatum factum puellæ, *para ayudar a su casamiento*, sit modale, vel conditionale? Quod sit modale, scripsi late in dict. quæstio. 1. vbi ita consului post Bald. consil. 249. libr. 4. Vtrum autem valeat legatum, si nupserit cum Titio, vel cum alio talis generis personarum, nempe cum Titio, Henrico, vel &c. Quod valeat tale relictum, est text. in l. legatum. & ibi glos. C. de condi. insertis. quem citat Hierony. Cagnol. in l. diem functo. nume. 32. ff. de offi. affesso. §. Secundus est casus formalis in l. cum ita legatum. versic. videamus. ff. de condi. & demonstr. ibi, Si ita legatum sit, si Titio nupserit: & quidem si honeste Titio possit nubere, dubium non erit, quin nisi paruerit conditioni, excludatur à legato: si vero indignus sit nuptijs eius iste Titius, dicendum est, eam beneficium legis cuiuslibet nubere &c. In tantum, quod si per eam non steterit, quominus nuberet Titio, debet habere legatum. text. in l. pater Seuerinam. ff. de cond. & demonstr. Et est notandum, quod litera est corrupta, ibi, si filia nubere voluisset. debet dicere, noluisse. De cuius legis intellectu vide Acoftam Lusitanum in l. Gallus. §. & quid si tantum. §. part. numer. 4. ff. de liberis & posthu. & in l. cum tale. §. si arbitrata. in principi. & in vltim. notabi. pag. 113. ff. de condi. & demon. D. Couar. lib. 1. Variar. resolut. c. 19. nu. 9.

Talem

Talem legatum non inducit viduitatem, sed si cri spem, si voluerit Titio contrahere, cum possit nubere viro alij, si liberit. d. l. cum ita legatum. Casus formalis in l. Titio centum. §. Titio. c. in. 1. ff. de cond. & demonst. aliud inquit tex. Est enim eligendi matrimonij pœnæ metu libertatem auferri, aliud ad matrimoniū inuitari. Explicat Guiliel. Benedi. in repet. cap. Rainutius. verb. cuidam Petro. nume. 8. de testamen. Couar. libr. 1. Variar. resolut. cap. 19. num. 10. Oldrald. consil. 16. Paul. in l. hoc genus. nume. 4. ff. de condi. & demonst. Felin. in cap. secundo. colum. fina. versi. Fallit sexto. de treuga & pa. Ioan. Lup. in repe. capi. per vestras. §. 21. num. 3. fol. 94. de dona. inter vi. & vxor. text. in l. in testamento. 2. ff. de condi. & demon. l. 14. versicu. *Pero si el testador. titul. 4. part. 6. & l. 22. titu. 9. ead. 6. parti. quibus iuribus probatur, firmum esse tale legatum. Et Anto. Gomez tracta. de vltim. volun. capi. 12. fol. 126. col. 1. nu. 68.*

Est tamen notandum, legatum alicui puellæ relictum, vt ea nubat Titio, non deficere, etiam si Titius moriatur ante matrimonium, si illa puella pauper sit, ac velit alteri nubere. Quod secus erit, si prædicta puella diues sit, Couar. in capit. tertio. nume. 11. versicu. Quinto inde colligitur, de testamen. dicens expressim hoc adnotatum esse à Bald. in l. legatum. C. de cond. inser. quo in loco hanc conclusionem non potui reperire. Nec certe in meo libro eam ponit modo præmissa, sed aperte probat Bald. nouell. de dote. 6. part. priuileg. 76. num. 4. ad fin. & priuileg. 77. num. 1.

Legatum relictum pro puella maritanda, an verificetur, si fuerit ingressa religionem? Dicendum quod sic, quia est effecta spōsa Christi. Tum etiā, quia relictū fuit pro anima testatoris, quod ideo verificari debet in isto casu. Bald. per tex. optimū ibi in authen. Nisi rogati. C. ad Trebell. Bald. nouell. de dote. 6. parte. priuileg. 77. Stephan. Aufre. ri. decisio. Capellæ Tolosa. 183. Anton. Capici. decisio. 204. num. 2. Loazes in repe. l. filius familias. §. diui. nume. 139. ff. de legat. 1.

Dubium est quotidianum, Relictum pro Catharina maritanda, an ei debeat, si iam erat maritata tempore testamenti? Bald. in l. fina. circa fin. C. de senten. quæ sine cert. quanti. notabiliter respondet deberi. Iaso in repe. l. quo minus. nu. 157. ff. de flumini. citat. l. si iam facta. ff. de cond. & demonst. l. antepe. C. de instit. & substi. Secus tamen erit secundum eos, si esset factum legatū pro incerta puella maritanda: quia tale legatum non haberet locum in maritata. Quod est bene notandum secundum Ias. vbi supra. Hippolyt. in pract. §. secunda. nume. 53. ¶ Quæri etiam potest, Legatum est factum à viro suæ vxori donec caste vixerit in domo viri, Vtrum per transitum ad secun-

das nuptias amittat legatum? Respōd. ipsum amittere. Bald. in l. voluntatis. fina. col. C. de fideicom. Ias. in l. prima. C. de legat. n. 4. Et Ioannes de Garonibus in repet. rubri C. de secund. nupt. nu. 31. in versicu. 15. pœna est. Deci. consil. 485. num. 13. Paul. Parisi. consil. 95. nu. 17. lib. 2. D. Couar. in epitom. 4. Decretal. 2. part. cap. 3. §. nono. num. 12.

Dubitatur, Vtrum facta traditione rei legatæ in vita testatoris ab ipso possit reuocari? Videtur quod non, quia quod semel placuit in vita per talem actum, non debet posse reuocari, qui dicitur contractus potius inter viuos, quam in vltima voluntate. Paul. de Cast. consil. 236. col. 2. in dubio. lib. 4. Sed contrarium est dicendum, vt probat Andre. ab Exea lib. pactorum. nume. 118. Bald. in l. 1 C. si quis omiff. cau. testamen. & in l. fina. C. de vsur. & fruct. lega. Cremenf. singul. 15. Segur. in repe. l. prima. §. si vir. nu. 65. ff. de acqui. possessio. Imo cum fructibus est faciendæ rei legatæ restitutio. l. cum quis. ff. de cond. causa data. vbi litera sic se habet, Cum qui mortis causa donationem fecisset, cum conualuit donator, condicit, fructus quoque donatarum rerum, & paratus, & quod accessit rei donatæ, repetere potest. l. videamus. 2. §. item si indebitum. ff. de vsur. singulariter probat Carol. Molinæ. in consuetu. Parisien. titul. 1. §. 30. quæst. 8. nu. 30. & declarauit ad Segur. in repe. l. primæ. §. si vir. nu. 77. ff. de acqu. possess. Ioan. Copus de fructibus. lib. 3. capit. 6. in 12. volun. tracta. Ratio est: quia donatio causa mortis legatumve continet à principio tacitam conditionem, nisi conualuerit donator, & sic reuocatur vt ex tunc, & veniunt fructus, tãquam percepti ex re aliena.

Quando autem fit reuocatio donationis perfectæ, vt ex nunc, quia est donatio inofficiosa, non veniunt fructus, quia eos percepit ex re propria. Anto. Rubeus consil. 34. colum. secunda. nume. 3. versu. Quarto considerandum, Vel ex alia qualibet causa fiat reuocatio donationis inter viuos nõ veniunt fructus percepti à donatario. Caro. Mol. & Segur. in locis præcitatis. gl. in l. generaliter. §. si quis alienum. verb. ex aliqua causa. ff. de fideic. libert. singu. secundum Segur. in dict. repe. §. si vir. nu. 73. vbi plura addidi. ff. de acqui. possessione.

Quæstio satis dubia his conijci potest, legatum fuit factum Magdalenzæ mille aureorum pro dote: pater conualescens matrimonio eam tradidit minori dote, nempe sexcētis aureis: quia vita functus, legato non reuocato, est dubium, Vtrum filia dotata possit residuum repetere? Videtur repetitioni quadringentorum aureorum locum non esse, quia causa legati fuit ad eam maritandam, quæ functa est suum effectum, ergo amplius de ea non est agendum, cum ex facto legantis fuerit recessum à tali legato. Quod suaderi pōt de his, quæ in reuoca-

reuocatione expressa & tacita scripsit. D. Couar. in rubr. de testamen. 3. part. num. 19. versu. Quarto his proxime accedit.

Secundo, quia per legatum alimētorum secundo loco factum in minori quātitate in codicillis, recessisse à priori facto in testamēto maioris summae testatorem est probabile iuris fundamentum. 1. libertis. 2. in princi. ff. de alimen. & ciba. lega. Tenet istam partem Dyn. quē sequuntur Paul. cum & Imol. in. l. Lucius. ff. de legat. 2. idem Imol. in cap. filius noster. de testa. rursus in. l. huiusmodi. §. cum pater. ff. de legat. primo. Campeci. de dote. 1. parte. quest. 36. Bald. nouell. de dote. 5. parte. nume. 12. in fine. hanc opinionem communem esse fatetur. ¶ Huic sententiæ communi, aduersatur alia contraria, imo quod petitioni sit locus in qua dringētis. Quæ suadetur. Nam causam legati, hoc est matrimonij, in specie proposita, contingere, potius confirmat relictum, quam illud minuat, aut extinguat. l. si iam facta. ex. l. conditionum. ff. de condi. & demonstra. dixi supra. versu. Dubium est quo. idianum. tenet Bart. in dict. l. Lucius. Baldus, Angel. Salice. & Docto. in. l. filia legatorum. C. de legat. & Ancha. in dict. c. filius. & ibi Barba. nume. 14. Ioan. Lup. in repet. cap. per vestras. notabil. 3. §. 12. Socin. consil. 101. colu. 2. libr. tertio. dicens hanc opinionem communem esse. Quod etiam testatur Decius consil. 81. colu. 3. num. 6. & Alexand. consil. 7. colu. 4. num. 10. lib. 12. Iacobus in dict. l. filia. Coua. in capi. officij. num. 10. de testamen. Philip. Corne. cōsil. 230. col. 1. lib. 4.

Quæri potest, Vtrum debitor legans creditori, censetur id legasse animo compensandi? Videtur quod sic, quia factum debitoris est accipiendum, prout ei vtilius sit. l. prima. ff. de solut. Sed huiusmodi erit, si præsumatur debiti compensatio. ergo & c. Præterea est text. in authenti. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi legatum factum à testatore computandum est in. 4. debita suæ vxori legataria. Segur. in repet. l. cohæredi. §. cum filia. num. 110. & ibi dixi. ff. de vulga. & pupill. substi. Couar. in capit. officij. nume. 2. de testamen. post Imol. num. 10. qui bene loquitur. ¶ In oppositum videtur. Nam si debitor creditori suo quod debet legauerit, inutile est legatum, si nihil plus est in legato, quam in debito: iura nihil amplius per legatum habet. §. si quis debitori. versu. Ex contrario. Insti. de legat.

Secundo est. l. creditorē ff. de legat. 2. vbi quando quantitas est legata creditori à debitore minime in quantitate relicta, admittitur compensatio. cui est text. simil. in. l. vnica. §. primum itaq; versu. sciendum. C. de rei vxor. actio. l. 16. tit. 9. part. 6. l. 16. Tauri. ibi *no se le cuente en la parte que ha de auer.* Pro declaratione facio sequentes conclusiones.

Quarum prior sit. ¶ Legatum à debitore inuoluntario, legis autoritate, est compensandum cum tali debito legali. tex. in dict. authen. præterea. & l. si cum dote. §. si pater. ff. solut. matri. vbi legatum factum filia à patre, qui dotē filia à genero exegerat, cuiusque causa debitor filia erat, compensatur cum ipsa dote à patre exacta. Est etiam argumentum in. l. omnino. & in. l. quoniam nouella. C. de inoffic. testamen. quibus iuribus, in legitimam filiorum portionem legata impurantur. Et confirmatur ex adductis à Doctore Didac. del Castill. in. l. 16. Taur. verbo. *a su uger.* numer. 28. Est opinio communis secundum Cora. lib. 3. Miscell. capit. 1. nume. 9. ¶ Ampliatur locum habere hæc computatio legati in eo, quod ex legis obligatione debetur, fieri debet, siue legatum fiat ab eo, cui onus ex lege incumbit, siue ab illius hærede, qui successit in eadem obligatione legali, ex eadem ratione. Anchar. consil. 26. colu. 2. Paul. de Castr. consil. 35. libr. 2. Aymon Crauetta cōsil. 131. colu. penul. num. 14. libr. primo. vbi optime hanc conclusionem defendit aduersus Corne. cōsil. 292. lib. 1. contrarium consulentem.

Secunda conclusio. Legatum non compensatur cum debito conventionali, & ex volūtate partium contracto. Et hoc in loco intelligenda sunt iura allegata in versu. In oppositum. Couar. in. c. officij. nume. 2. de testa. Hanc distinctionem communem testatur, & vltra eum Paul. Parisi. consil. 95. colu. 2. num. 10. lib. 2. Et iterum dicit communem ibi colu. 5. nu. 37. Alex. consil. 19. 12. lib. 6. Quam intelligendam existimarem, nisi ex coniecturis appareat testatorem voluisse compensare cum tali debito. Panor. consil. 81. col. 2. libr. 1. Philipp. Corne. consil. 115. col. pen. libr. 4. Aymon. Crauet. consil. 149. lib. 1. duodecim referens coniecturas, ex quibus præmissam testatoris voluntatem deprehendere possumus. Quos sequitur. D. Couar. loco proxime citato.

In dubio tamen vt verba effectum liberalitatis habeant, & aliquid operentur, crederem compensationis intellectum non admittendum; argum. l. licet Imperator. ff. de legat. 1. & illud vulgare, verba non debent esse absque effecta operandi. tex. in. l. si quando. ff. de legat. 1. qui aperte probat nostrum intellectum in illis verbis Africani Iuriscōsulti dicentis, Non de alijs donationibus eum videri sensisse ait, quam de his, quæ de iure valituræ nō sint, alioquin & frustra legaturus sit. Tum etiā si legatum forte esset relictum consanguineo, vel affini creditori, quo casu magis affectione sanguinis, quam ex alia causa censetur factum. l. Procula. ff. de probat. Barto. in. l. libertis. §. primo. ff. de alimen. & ciba. lega. Ioan. Crot. in repeti. l. si constante. nume. 116. ff. solut. matri. Confirmari latius poterit

poterit ex Purpur. in l. cum quid n. 128. ff. si cer-
 peta. vbi hanc opinionem communem fore testa-
 tur. & Ias ibidem profitetur in l. quædotis. n. 18.
 ff. solut. matr. Alciat. in tract. de præsumpt. rep. 1.
 præsumpt. 32. nu. 1. Item potest confirmari ex du-
 bio tradito à Camillo Visitarino in rep. rub. ff. so-
 lut. matr. n. 93. vers. Ad idem pro ista opinione.
 quem supplico videas. Et quod legatum nõ com-
 pensetur cum dote, tenet Alexan. cons. 99. nu. 10.
 lib. 7. ¶ Succedit præterea aliud dubium non con-
 temnendum, nempe, Vtrum legatum simplici-
 ter factũ pro pauperibus, possit dari ecclesiæ, quæ
 indiget reparatione: Ioan. And. & Domi. in c. fin.
 de testam. lib. 6. concludit posse. Bald. in l. si quis
 ad declinadam. nu. 10. col. 4. & in l. omnes. nu. 7.
 per tex. ibi in verb. dispensatorem pauperum. C.
 de episc. & cleri. Ioan. Crot. in l. si constante. nu.
 55. ff. solut. matr. vbi respondet ad ea, quæ possent
 cõtrouertere, & antinomiam facere huic quæstio-
 ni. Dixi supra versic. Circa prædicta dubitatur de
 quæstione quotidiana, Vtrum hæres, vel Episcopus.
 Et est sententia ab omnibus recepta secundũ
 Crott. vbi supra. nu. 56. Quibus dubijs & illud an
 necessarium mihi venit in mentẽ, eo quod sit diffi-
 cile, & ob id non omittendum. Quid si testator le-
 gavit vxori domum, vel certam pecuniæ summã
 toto tempore vitæ suæ, donec caste, & honeste vi-
 tam vidualem seruauerit, & post eius mortẽ sub-
 stituit Petrum, An illa ad secunda vota transeun-
 te. statim admittatur substitutus: an vero expecta-
 ri debeat mors naturalis vxoris? Io. Andr. ad Spe-
 cul. tit. de secund. nupt. concludit Petrum sta-
 tim admittendum esse: quia conditio expressa per
 æquipollens dicitur adimpleta. l. mulier. in princ.
 ff. ad Trebell. l. si mater. C. de insti. & substit. Quã
 probant Bart. in authen. quod locum. C. si secund.
 nups. mulie. & alij plures relati à subtili Carolo
 Ruino in l. Gallus. §. & quid si tantum. nu. 51. qui
 contra hanc decisionem plura adducit. Denique
 eam communem dicit. ff. de lib. & posth. Paul. &
 Areti. in l. si quis hæres ita scriptus. ff. de acq. hæ-
 redi. Andr. Tirac. de causa cessante. 1. part. nu. 79.

Quid autem erit in tali quæstione. Maritus re-
 liquit vxorem suam vsufructuariam omnium bo-
 norum suorum, stantibus filijs, An consequatur
 totum: vel quam partem vsusfructus in bonis ma-
 riti? Dicendum est tantum consequi posse vsuf-
 fructũ in illa quinta parte, de qua disponere pos-
 set in proprietate, vltra enim tam in proprietate,
 quam in vsufructu non posset. Segur. in repet. l.
 vnum ex familia. §. sed si fundum. nu. 105. ff. de le-
 ga. 2. Rode. Suarez in repe. l. quoniã in prioribus.
 ampliat. 3. num. 5. C. de inoffic. testamen. Ferdin.
 Gomez Arias in l. quarta. Tauri in nume. 105. Paul.
 Parisi. consil. 94. nu. 37. lib. secundo. qui est viden-

das consil. 97. num. 20. eodem lib. secundo. Quod
 est singulare ad declarationem legum regiãrum,
 quibus cautum est. stantibus descendibus, om-
 nia bona patris esse legitimam, præter quintam
 partem bonorum. l. 28. in decisio. Tauri. nam hæc
 legitima est relinquenda absque aliquo onere, seu
 grauamine filio, vt prædicti fatentur. tex. cum gl.
 communiter approbata in authen. nouissima. C.
 de inoffic. testa. vbi idem statuitur de onere vsuf-
 fructus antiquo iure correcto. Quod idem faten-
 tur gl. Bar. Paul. & Ias. in l. quoniam in prioribus.
 C. de inoffic. testamen. Et ita probat. l. 1. tit. 4.
 part. 6. ibi, *sin ningun aggrauamiento.* &c. Paulus
 de Monte Pico in repe. l. Titia. §. Titia cum nube-
 ret. num. 35. ff. de lega. 2. In regno Aragonum iure
 viduitatis superstes habet vsufructum bonorũ
 mortui, alimenta tamen interim filijs præmortui
 tenetur dare. vt habetur in constitu. Ab experto.
 tit. De alimentis. lib. 5. fororum Aragon. fo. 123
 col. 4. Viduitas vero perditur per matrimonium
 de præfati, etiam copula non consummatũ, nec
 in facie ecclesiæ contractum. eod. lib. 5. consil. Ir-
 refragabili. sub tit. De iure viduitatis. In viduis
 vide disposita in tit. 10. & 11. lib. 4. ord. Lusitanie.
 & in lib. 6. tit. 6. libr. 3. foro leg. regni Castellæ. &
 dict. for. Arago. libr. 5. tit. De secund. nuptijs.

Nunc tamen quæro. Hæreditate non adita, an
 debeantur legata relicta in testamento? Respon-
 quod non. l. si nemo. 1. ff. de testam. tuel. vbi Põ-
 ponius ait, Si nemo hæreditatem adierit, nihil va-
 let ex his, quæ testamento scripta sunt. l. si hæredi-
 tas. eodem tit. l. tertia. §. si patronus. ff. de bonis
 liber. l. proxime. ff. de his quæ in testa. delen. l. se-
 cunda. §. adeo. ff. de vulgar. l. prima. §. primo. ff.
 de legat. tertio. l. prima. §. ante aditam. ff. si quis te-
 sta. lib. esse iustus fue. l. filium. §. sed cum exhære-
 datio. ff. de bono. poss. contra tabul. l. eam quam.
 C. de fideicom. Ioã. Baptif. Cimatorius idem no-
 tat in rep. l. legatum. nu. 17. ff. delegat. 1. Anto. Go-
 mez de vltimis voluntatibus. ca. 12. nu. 11. Couar.
 in rubri. de testamen. 3. part. nu. 21. vbi diuersum
 fore censet in donatione causa mortis, quæ ante
 aditam hæreditatẽ sola morte cõfirmatur. Quod
 secus est in legatis, vt dixi. Aditio hæreditatis est
 enim illa, quæ vires tribuit testamentis, ac omni-
 no omnia in testamento contenta confirmat. Bal-
 dus in l. omnium. C. de testamen. Guilliel. Benedi-
 dict. in ca. Rainutius. verb. mortuo itaq; 1. n. 329.
 de testamen. qui est videndus à nume. 326. præce-
 denti. Adde gloss. in l. qui filio. ff. de hæred. insti-
 tu. Corneus consil. 324. colum. quarta. nume. octa-
 uo. lib. 4. Parisi. consil. 46. col. 2. nu. 18. lib. 3. Anar.
 de Besetis in repe. l. prima. nume. 148. C. de sacro
 sanctis eccles. vbi quid in milite, vel in causa pia.
 Angel. in l. vni. in fin. princ. C. de cadu. tollen. &

in dict. l. eam quam. In tantum hoc procedit, modo legata relinquuntur in ipso testamento, modo in codicillis factis ante, vel post, quia semper requiritur aditio ex ipso testamento. l. tertia. §. fina. ff. de iure codicill. Procedit etiam si ab intestato sunt facti codicilli, in quibus relinquuntur legata, quia etiam hoc casu posteriori est necessaria aditio per venientes ab intestato. glo. in l. qui filio. §. primo. ff. de hæredi. insti. quam glo. plures sequuntur, de quibus per Anto. Gomez in tract. de ultimis voluntatibus. cap. 12. num. 12. l. secunda. ff. de fideicom. liber. quem ibi not. Bart. & Albe. §. primo. & 2. Instit. de eo, cui lib. causa bona adi. Cuius ratio potest esse: quia hæres per aditionem hæreditatis videtur quasi contrahere cum creditoribus, & legatarijs, & se obligare, & adstringere solutioni. l. apud Iulianum. §. hæres. Instit. de obligat. quæ ex quasi contract. nasc. ergo necesse est fieri, quod ante legata non debentur. Secunda ratio assignanda est: quia omne iudicium requirit personam actoris, rei, & iudicis. l. in tribus. ff. de iudi. Dixi supra in tit. de iudi. Sed in nostra specie proposita sine aditione hæredis, non reperiretur persona rei, in qua resideret, & fundaretur actio passiva, qua posset conveniri. ergo &c. Tertia ratio erit: quia hæreditas repræsentat defunctum interrum, quo iacens est, non tamen hæredem, & per consequens non tenetur ad legata, quemadmodum nec defunctus. argum. l. legatum est. ff. de legat. 1. & ff. de legat. 2. l. legatum. & utrobique est communis nota glo. & docto.

Hodie tamen iure istius regni Castellæ bene valent legata, & omnia alia contenta in testamento, vel codicillis, hæreditate non adita ex testamento, vel ab intestato. vt est text. in hac. l. prima. De los testamentos. quæ sic est intelligenda. Tamen est necessarium, quod adatur hæreditas ab his, qui successuri sunt ab intestato. Couar. in cap. Raynaldus. §. tertio. numer. octauo. de testamen. per gloss. dict. l. qui filio. §. primo. ff. de hæred. instit. quam rursus citat. nume. 11. ad fin.

Quæro, Vtrum legata debeantur hæreditate non adita ex nullitate testamenti, nempe ex causa præteritionis, vel ex hæredationis? Respond. de beri. text. in authent. ex causa. C. de libe. præter. ibi, cætera nanque firma permanent. Corne. consil. 158. nume. 36. libr. secundo. & consil. 245. col. prima. nume. secundo. libr. tertio. & consil. 244. colum. prima. libr. quarto. Ludo. Gozadi. consil. 49. colum. fina. num. 22. Singulariter Paul. Parisi. consil. 64. colum. secunda. libr. secundo. firmans esse communem etiam in posthumo præterito ignoranter. Quam conclusionem ait secundum communem non solum procedere in relictis, seu fideicommissis particularibus, sed etiam in fidei

commissis vniuersali; ibiq; plura allegat, quæ omnino sunt hic addenda. Et pro hæc opinione est hic Regia lex id diffiniens, in quantum dicit, *Vala el testamento en las mandas, y en las otras cosas, q en el se contienen.* Concordat. l. 11. in fine. titu. septimo. & A. 7. tit. 8. par. 6. concord. etiam cap. secundum. titu. 71. libr. 4. ordi. regni Lusitaniæ.

Quæro, Vtrum legata debeantur rupto testamento fratris turpi persona instituta? Et est dicendum quod nõ secundum magis communem opinionem teste Iaf. in l. fratres. nume. 3. C. de inoffi. testa. Castell. in l. 7. verb. ab intestato. in legibus Taur. Et Grego. Lopez in l. 12. verb. *El testamento.* titu. septimo. part. 6. Vtrum autem reuocet in totum, vide Iaf. & Cast. vbi supra quod sic secundum communem opinionem Matth. Affli. decif. 204. Quauis cõtrarium velit ipse, & Suarez in l. quoniam in prioribus. fol. 4. colum. 3. C. de inoffi. testam. Et istam vltimam dicit magis communem Corne. consil. 176. col. 3. nu. 4. libr. 4. Et Grego. Lopus in d. l. 12. verb. *La heredad.* Primam tamen tenet in l. in verb. *El fijo.* tit. 8. part. 6. Dubitari poterit de quæstione praxi subiecta, Vtrum spurio instituto, omisso fratre legitimo, frater possit querere relæ fratris testamentum tanquam turpi persona instituta? Et consultus respondi posse: quia illegitimi sunt infames infamia facti. Iaf. in d. l. fratres. C. de inoffi. testa. & in consil. 71. nu. 2. libr. 1. Alex. in l. ex facto. nu. 22. ff. de vulgat. & pupilla. Ioan. Lup. in repe. cap. per vestras. §. 10. fol. 90. nu. 10. de donat. inter vir. & vxor. Dixi in reperto. ad Seguram. verb. Bastardi. Nouissime probat Gabriel Palæot. in tract. de nothis. spurij; q; filijs. ca. 55. nu. 5. Quod est notandum. ¶ Sed est pulchrum dubium, An in casu dict. authent. Ex causa. & legis Regiæ conferuentur tabulæ pupillares? Glo. in l. 1. §. substituere. ff. de vulg. & pupil. tenet partem affirmatiuam q̄ conferuentur. Bart. in l. filio præterito. num. 12. ff. de iniusto rupt. Idem probat ipse Barto. in l. in pupillari. nu. 2. ff. de vulg. & pupil. & in dicta. l. prima. §. substituere. numer. 3. & in l. nam quod. §. si quis compulsus. num. 1. ff. ad Trebellia. Istam tenet ipse Bart. Paul. & Salic. in dict. authent. Ex causa. Et est opinio communis secundum Rip. num. 32. in l. 2. ff. de vulg. & pupill. qui reputat hanc quæstionem dubiam. Etiam communem fatetur. D. Couar. in cap. Rainutus. §. sexto. nu. 3. de testam. quauis ab hac communi velit recedere, cum Ioan. Igneo in rep. authent. Ex causa. nu. 172. C. de lib. præte. qui à nu. 167. plura fundamenta adducit pro sententia Bar. quæ forte extraxit à Raphaelè Fulgoso in dicta authent. Ex causa. numero. 46. qui pro parte affirmatiua adducit octo fundamenta, & alia octo pro parte negatiua. Denique facit distinctionem, quam scripsit Ripa in

Ripa in dict. l. secunda. Et quod non conferuntur tabulæ pupillares, nouissime approbat Gregor. Lopus in l. 10. titu. 5. part. 6. Visus autem ad ductis pro vtraq; parte, videtur inhærendum opinioni Barto. & communi præfertim cum in senolis non audiui contrariam fore tenendam, imo firmabant tenendam esse Bart. sententiam. Et ita reperi in quadâ apostilla Doctoris à Peralta totius iuris prudentiæ, absque iniuria alterius, empotiu fertillissimū, ac præceptorem communē dignissimum. Et non ab eo dissimile audiui ab alio præceptore Alvaro à Grado, literis, moribus, ac summa virtute in præclara iuris Cæsarei disciplina prædico. Et prædictam glo. l. prima. §. substituere. dixit notari. & approbatam Ias. in l. si ita stipulatus fuero. §. Chrylogonum. n. 3. ff. de verb. obliga. Eam tamen de iure Regni non admitterem: quia expressa constitutio cautum est, quod dissoluatur substitutio pupillaris rupto testamento. l. 10. tit. 5. part. 6. cuius verba sunt, *Otrofi dezimos, que seyendo quebrantando por alguna razon derecha el testamēto q̄ ouiesse fecho algun testador, e que ouiesse dado sustituto el padre a su hijo, o alguno otro en la manera q̄ es dicha pupillar, que se desatara la sustitució por ende.* Nec refragatur tex. iste & lex Lusitanæ, quæ firmant æquissime, quod non adita hæreditate ab hærede scripto legata, & cætera scripta in testamento seruanda esse: nam intelligenda est in his, quæ præcise institutionem hæredis non requirunt: secus vero in his, quæ absque hæredis institutione minime subsistunt. vt docet Couar. in dict. §. sexto. num. 4. Ex quo constat non obstare. l. 24. Tauri. cum loquatur in prælegato tertiz & quintz partis: quod videlicet si in codicillis, vel in alia qualibet dispositione fuerit relictum absque aliqua hæredis institutione, ergo nimirum si non conferuntur fracto, ruptoque testamento. Ergo exhæredato fit substitutio pupillaris, & tamen non est ibi institutio. ergo &c. ¶ Respon. habere locum, quando pater rite filium exhæredauit. exhæredatio enim loco institutionis habetur. Ex quibus inferatur inuvalidam esse substitutionem pupillarem contentam in testamento inuvalido ex causa iniusta exhæredationis, vel præteritionis: rupto namque testamento, non datur hæredis institutio, nec aditio, quæ requiruntur ad validitatem substitutionis pupillaris, etiam stante ista lege. Quauis minus bene firmauerit aliud Antoni. Gomez de vltimis voluntatibus. capi. 4. num. 4. hanc legem. 1. in specie citando.

Quæ autem solennitas sit necessaria in testamētis, est inquirendum. Et præmittendum est, legem nostram procedere in testamento nuncupatio, secundum interpretationem traditam à Carolo Cæsare Hispaniarum Rege, qui euolauit ad cæ-

lum. 21. die mēsis Septembris, hora secunda ante meridiem illius Anni 1558. in l. tertia. Tauri. in quo requiritur forma & solennitas hic tradita, scilicet, quod testamentum nuncupatiuū debet fieri coram notario, & tribus testibus. Si vero coram notario non fiat, adesse debere testes quinque, si eo in loco, quo celebrari debet, sit copia: alioquin sufficere tres testes ipsi testamēto præsentem esse. Et hoc est quod dicit ista lex secundum verum & vetustissimum codicem, quæ vitio impressorum ad hæc vsque tempora fuit corrupta, ex qua apparet maxime mutatum esse eius intellectum his verbis, quæ modo in vulgari impressione habentur, prout testatur Doct. Couar. (Archiepiscopus Sancti Dominici quondam designatus, nunc vero Episcopus Ciuitateñ. meritisissimus) in ca. cum esses. de testamen. nume. secundo. eademq; solennitas est seruanda in testamento facto inter liberos. Regia. l. tertia Tauri. Iure autem Lusitanæ in testamento nuncupatio sunt necessarij quinque testes, & subscriptio partis & tabellionis in locis, vbi testium copia potest haberi. l. prima. titu. 76. libr. quarto. ordinamen. Portugalliæ. Sin vero factum sit in locis, vbi deest copia testium, sufficiunt tres testes in testamento nuncupatio, siue in codicillis, siue in testamento in scriptis. l. fin. eodem titu. ibiq; in lege seu. §. secundo. assignatur forma & solennitas requisita, suo iure, in testamento in scriptis. Requiritur tantum quinque testes, cum signo insuper tabellionis. In codicillis requiruntur quatuor testes, vna cum publico tabellione. ibi. §. sexto. incip. *E querendo algũ fazer codicillo.* Iure vero Aragonum habetur libr. sexto. titu. De testamentis. vbi regnicolæ videre poterunt. De iure autem communi Romanorum testamentum nuncupatiuum fieri debet coram septem testibus. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C. eodem titu. de testamen. cum qua concor. l. prima. titu. primo. part. sexta. §. fina. Instit. de testamen. Ioan. Lup. de testamento nuncupatio late agit in l. tertia. Tauri. vbi Michael de Cifuentes, quæstione. 4. & alij interpretes. In codicillis iure nostro requiritur numerus testium, qui est necessarius in testamento nuncupatio, l. tertia. Tauri. vbi Cifuentes quæstione. 7. numero. 10. & Ioan. Lup. numer. 59. qui concordantes adducit. De testamento in scriptis quæ sit eius forma & solennitas, est l. tertia. Taur. & ibi Ioan. Lup. Cifonta. Da. del Castillo, & vterque Gomezius fuisse agunt de eo, ideo nõ est cur in præsentiarum de illo agamus, cum (vt dixi) lex nostra. 1. loquatur in testamento nuncupatio. ¶ In primis est dubium, Vtrum numerus testium potuit à lege ista augmentari, & sic copia probationum ex defectu testium restringi, cum testimonium duorum suff-

ficiat in omni causa, iuxta verbum Domini Matthæi. 18. & Lucæ. 17. in ore duorum vel trium stat omne verbum, transumptiue in. c. licet vniuersis. de testib. Est respondendum posse ex causa limitari & interpretari lex diuina, vt falsi suspicio vitetur, non enim illam derogat, sed facit, vt melius veritas seruetur: quod potest facere inferior lege superioris. glo. sing. in clem. Ne Romani. verb. tolli. delectio. not. Barb. ad Bald. in. l. programma. C. commi. vel epistol. Felin in. c. quæ in ecclesiaram. de consti. & in. c. 1. n. 13. desponsalib. Ludo. Gomezi. in. c. 2. §. statuto. n. 22. & nu. 55. de cõsti. libr. 6. D. Couar. in epito. 4. decreta. c. 6. nu. 18. Et latissime scripsi super ead. gl. verb. tolli. Itẽ etiam testamentum quo ad formam, & solennitatem est iuris ciuilibus secundum communem, quam in princ. istius legis posui, quæst. 2. Ergo lex est rationabilis, in certis casibus requirens plures quam duos testes. Paor. cap. licet. num. 3. col. 2. de testibus.

Vel aliter respon. q̄ illud, in ore duorum & c. q̄ prius membrum necessitatem designat, & sufficientiam: posterius vero, abundantius cõplementum. Domi. Soto lib. de iust. & iur. 5. q. 7. art. 3. pagina. 468. Vel aliter secundum glo. in. l. ius autem ciuile. in glo. 2. ff. de iusti. & iure. glo. in. l. omnes. verb. generali. C. si contra ius vel vti. publi. glo. 2. in. c. à nobis. de deci. quibus cautum est, legem superioris adiuuari, & distingui posse per inferiorẽ. Facit quod not. Bart. in. l. cunctos populos. nu. 22. C. de sum. Trini. Felin. in dict. c. quæ in ecclesiariũ. nu. 19. de consti. dixit communem. vbi per Augusti. Beroi. nu. 89. & Decius nu. 13. Iaso in. l. quominus. notabi. 3. num. 5. col. 1. & col. 2. ff. de fluminib. Ioan. Anto. Rubeus, Alexandri. in. l. naturaliter §. nihil commune. nu. 108. ff. de acqui. possess.

Vel aliter respondeo, vt prædixi, q̄ solennitas illa fuit iuris ciuilibus, in qua Imperator, seu Princeps non recognoscens superiorem poterit facere quicquid rectum ei visum fuerit, augendo, aut diminuendo eam. §. Sed & quod Principi. Instit. de iur. natural. gen. & ciuili. digna vox. C. de legib. c. proposuit. de concess. præbend. Ideo nimirum, si per consuetudinem possit minui solennitas tradita à iure in testamentis cõdendis. Ratio, quia est institutum iuris positiuũ, in quo multum potest cõsuetudo præscripta, quæ loco posterioris legis succedit, derogatq̄ iuri scripto. l. de quibus. ff. de legib. Singulariter probat Bart. in. l. cunctos populos. nu. 22. col. 7. C. de sum. Trin. vbi late per Iaso. à nu. 71. vsque ad nu. 81. vbi fatetur hanc cõmunem opinionem esse. Et idem tenet Cifuent. in. l. 3. Tauri. q. 17. & ibi latius Io. Lup. nu. 36. limitans locũ habere in cõsuetudine nota ipsi Principi, nõ alias. Tum, quia consuetudine non obstante, procedũt leges huius libri & Tauri. quemadmodum

statutum est in. l. 1. Tauri. Sed ad hoc responde vt supra dixi in quæst. 8. procm. & quæst. 13. vbi corrigo glo. in clem. Statutum. verb. consuetudine. de electione, secũdũ quam literam est cõmuniter approbata. tenet Rip. in. l. nemo potest. de lega. 1. num. 36. ¶ Est tamen dubiũ, Vtrum testator possit testari, omiſsa forma, & solennitate huius legis Regiæ. in hoc regno, vel aliarum in regnis Aragonum, Lusitanix, & similibus? Videtur dicendum, quod non: nã ista est forma, & solennitas substantialis propter ius publicum conseruandum introducta, quæ à particularibus remitti non potest. l. si vnus. C. de testa. vbi probatur, q̄ solennitas est de forma, ideoq̄; testamentum eius defectu nullum est. Facit bonus text. in. l. curent. ff. de testib. l. nemo potest. ff. de legat. 1. l. ius publicum. ff. de pact. c. si diligenti. de for. comp. c. cõringit. de sen ten. ex com. Cum igitur numerus testium, de quibus in nostro iure, ad testamentum conficiendum sit de forma substantiali. vt not. glo. communiter approbata secundum Rip. ibi nu. 27. in dict. l. nemo potest. merito à testatore non posset remitti, vt valeat in vim testamenti, secus in vim alterius vltimæ voluntatis, quia subiungit in testamento clausulam. Si autem istud testamentum propter aliquam præteritionem aliove defectus cuiusvis solennitatis non valuerit, vt testamentum, valeat vt codicillus: si autem non valuerit vt codicillus, valeat vt vltima voluntas. Rogoq̄; consanguineos meos, qui aliquod ius succedendi mihi ab intestato, aut alio quouis modo habuerint, vt bona, hæreditatemq̄; meam restituant Perro, quem in hoc testamento meum hæredem vniuersalem nomino, & instituo. ¶ Tum, cum constet de voluntate testatoris, omnia contenta in minus solenni voluntate locum habebunt tam in foro fori, quam in foro animæ, cessabitq̄; quæstio illa, vtum debeatur in foro conscientix relicta in minus solenni voluntate? In qua sunt, qui vtrãq̄; partem defendũt, & vnusquisque suam partem communem dicit. Decius communi contra communem dixi infra in gloss. Si el testador instituyere heredero. ¶ Limita in Principibus, qui habent potestatem legis cõdendæ, nam poterunt absque solennitate iuris testari. Bal. Alex. & Lancelotus Galiaula in. l. Centurio: nu. 56. versi. Sexta cadit dubitatio. ff. de vulga. & pupilla. Facit: quia eo in loco eorũ dicta. sunt lex. Tum etiam, quia eorum contractus vim legis habent. l. Cæsar. vbi Barto. ff. de publica. l. penul. C. de donatio. inter vir. & vxor. notat Paul. in. l. ex imperfecto. C. de testam. id habere locũ, q̄n ipse Princeps testatur expresse se nolle testari secũdũ ius cõe, alias præsumitur testari secũdum regulas iuris communis. Ita Paul. quem sequitur Lancel. vbi supra. Et confirmatur ex traditis ab eo ibi. nu.

me. 132. in d.l. Centurio. ve sic. Secūdo nota. ibi, iure communi capiat. ¶ Quid autem erit in testamento factō tempore pestis, an validam sit in uno numero testium? Barto. in l. prima. ff. de bono. poss. ex testam. milit. Angel. in l. conficiuntur. §. codicillis. ff. de iure codicill. Paul. Fulgo. & Alexand. in l. fina. C. de testamen. tenent non valere. & Cifuent. in l. tertia. Taur. dicens hanc communem. num. 4. quæst. 2. Eandem fatetur communē Rip. in tracta. de peste. rub. de priuilegijs vltimarum voluntatum causa pestis. colā. 2. nu. 7. fol. 10 vbi refert tenentes contrarium: est que communis teste Alexan. consil. 70. col. 4. nu. 16. lib. 2. Parisiē. consil. 32. nu. 48. libr. 2. Anto. Gomez in l. 3. Tauri. nu. 48. Quo loco hanc opinionem probat per istam. l. 1. Item suadetur: quia in lege nostra, nec in l. 3. Tauri iste casus nūquam fuit exceptus, sed generaliter appositam formam, & solennitatem seruandam in testamētis, ergo generaliter erit accipienda Ioan. Lup. d. l. 3. Taur. nu. 30. Contra hanc communem consuluit Deci. consil. 284. dubio. 1. & Gerard. Mulert. in additio. ad Roland. in tract. Flol. test. titul. 34. nume. 2. in. 2. volu. tract. diuers.

Dubitari solet, quid sit obseruandam in testamento ad pias causas? Bart. & doct. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. tenent hanc solennitatem non esse seruandam. Panor. & alij in. c. cum esses. de testamē. text. & ibi D. Couar. qñ omnino est vidēdus pro extensione huius respōsi, quia ad illud citat nram legem in. c. relatum. 1. de testamē. Cifonta. q. 3. n. 5. in d. l. 3. Taur. l. 2. in fin. tit. 1. par. 6. hereditate nō adita an debeantur legata pia. Decif. capel. Tolo. 89. concludit, q̄ sic. & ibi plura in additi. inuenies. Guid. Pa. sing. 381. Satis neruorse tractat Couar. in. c. Rainutius. §. 3. n. 11. de testam. Hodie cū etiam legata debeantur per istam regiam legem, non est insistendum in pijs relictis à maiore rationis. Probatur hic, ibi, *mātas*, scilicet ad pias causas, quæ sunt, quū relinquitur aliquid pro anima. glo. in. si quis Titio. ff. de leg. 2. sing. scđm Guid. Papā singu. 381. Omne iam. & Andr. de Bessetis in rep. l. habeat. nu. 39. C. de sacrosan. eccle. vbi in n. 30. declarat, quæ dicatur causa pia. & Cifont. in l. 30. nu. 5. in legib. Taur. legatū piū quod dicatur, declarat. l. 4. & ibi nouissime Grego. Lopez. ti. 11. part. 6. Siue ad non pias causas. Ratio ea est: quia postremæ voluntates decedentiū seruandæ sunt. c. vltima volūtas. 1. q. 2. l. 1. C. de sacrosan. eccle. Item sunt soluenda debita, quæ in testamento cōfitetur se alijs debere: cum non remittatur peccatum, nisi restituatur ablatum, seu debitū. reg. Peccatū. de reg. iur. lib. 6. text. est hic ibi, *Y en las otras mandas*. Facit optima lex. 32. in constitutio. Taur. ibi, *pagado sus dendas, y cargos de seruicio, y otras dendas semejantes &c.* Est tamen necessaria aditio hæ

reditatis saltim à venientibus ab intestato. glo. in l. qui filio. §. 1. ff. de hæred. insti. Citat Couar. in. c. Rainutius. §. 3. nu. 8. & nu. 11. de testamē. Diximus supra in versu. Nunc tamen quæro hereditate nō adita. Quid rupto testamento agnitione posthumis? Dic deberi legatum piū. Decif. capel. Tolo. sa. 334. Si testamentum fuit ¶ Dubitari licet, an testamentum factum coram parochiali sacerdote, & duobus testibus, sit firmum? Videtur quod nō, quia ibi non sunt testes requisiti, nec solēnitas tradita ab ista lege: ergo detracta forma, & solennitate iuris regni testamētum nullū erit: omnis enim actus subsistit in voluntate, & potentia. l. nemo potest. ff. de legat. primo. c. cum super. de offic. de lega. Bald. adnotatum reliquit ex Boetio in repetitio. l. 1. C. de sacrosan. eccle. num. 55. Per leges autem regni nō potest quis testari modo præmissio in titulo quæstionis, sed cum solennitate hic tradita, cum alias ab eo potētia auferatur, ergo ea minime seruata, actus corrui. ¶ In contrarium est text. in. c. cum esses. de testamen. vbi habetur validum esse testamentum coram duobus testibus, & cura parochiali factum. Specul. de instr. editio. §. compendiose. nu. 11. sed locum habet de iure Canonico, & in terris subiectis ecclesiæ quo ad temporalem iurisdictionem: in his etenim casibus testamentum solenne est, si fuerit conditum modo prædicto, quauis ad pias causas factum non sit. glo. Ioan. And. Anchar. Card. Henri. Imol. & Couar. nu. 12. in dict. c. cum esses. Fortun. in tract. De vltimo sine vtriusque iur. illat. 15. Domi. consil. 49. nu. 4. vbi inquit hanc sententiam de iure sequendam fore. Freder. cōsi. 217. dicit moribus receptā esse. & Philipp. Deci. consil. 284. col. 4. n. 7. lib. 2. & est magis communis opinio secundum Alexā. consil. 177. col. 1. nu. 2. libr. 2. Et eam communem esse fatentur Corne. consil. 261. col. fina. n. 31. libr. 4. Carol. Ruin. consil. 14. nu. 4. libr. 2. & consil. 51. n. 11. lib. 1. Nicol. Boeri. decisio. 93. Angel. Areri. in tracta. de testam. gloss. 109. nu. 7. Corne. consil. 168. col. 2. nu. 3. lib. 2. & consil. 297. n. 6. col. 2. lib. 4. vbi hanc dicit communem opinionem in vtroq; foro canonico, & iudiciali. Et est communis & sequenda in iudicādo, & consulendo. Parisi. cōsi. 51. col. 1. lib. 3. Corn. consil. 215. n. 6. lib. 2. & consil. 31. nu. 4. & 10. co. libr. vbi eam testatur communem.

Ex qua communi annotandum est, necessarium esse presbyterū parochialem ultra duos testes ad esse. Quod fatetur Panor. col. 4. & Barb. col. 6. in dict. c. cum esses. Albert. Brun. de potentia & esse au formæ. 30. fallē. Domi. cōsi. 49. Corn. cōsi. 77. libr. 1. Fortun. Garcia de vltimo sine. illatio. 15. & cōiter oēs vbi supra. Et iste est proprius ac verus sensus. d. c. cum esses. secundum Couar. ibi. Quamuis Alciat. in capitu. nouit. nume. 47. de iudi. la-

plus fuerit in eius intellectu. Scripsit em̄ decisio. text. in dict. cap. cum esses. in foro consciētig pro cedere, non in iudiciali canonico seruādā esse.

Quæ communis procedit, etiam si notarius sit talis presbyter, & ut notarius prædicto testamento præsentiamq; suam adhibuerit, nam duobus testibus valebit testamentum ex ratione text. in. d. c. cum esses. Quem in hac specie intellexit Paul. Parisi. consil. 5. n. 5. lib. 3. & Couar. in dict. c. cum esses. num. 13. versic. Cæterum hæc interpretatio.

Quæstio dubia esse potest, Vtrum valeat testamentum, secundum communem intellectum supra adductum ad capi. cum esses. si alter ex duobus testibus esset mulier? Et videtur q̄ non. Nam iura, quæ detrahunt solēnitatem & iuris rigorem in testamentis condendis, non censentur tollere ea, quæ alias statuta sunt circa perfectionem illius actus, ut est, quod testes sint legitimi, & rogati, licet in minori numero sufficiant, ut in casu. c. cum esses. & legis Regiæ. 1. tit. de testamentis, quam nunc commentarius. & l. 1. tit. 5. lib. 3. foro legū. ibi, *buenas testimonia*. cum similibus. Probat text. in. l. sancimus. in sui ratione. C. de testamen. ibi, quod enim nō mutatur, quare stare prohibetur? Et ibi inferius, dum dicit, per testes idoneos. Pulcherimus casus in. l. si quādo. in prin. C. de inoff. testam. De iure autem ciuili non potest esse testis l. qui testamentum. §. mulier. ff. isto titul. & in. §. testes. Instit. eod. glo. in cap. forus. de verb. signifi. l. 17. tit. 16. par. 3. Sexus enim mulierum instabilis, ac fragilis est. d. c. forus. tex. in. c. de viduis. 2. 27. q. 1. in illis verbis, *sexus fragilis, ac instabilis*. Corne. consil. 168. col. 3. lib. 2. Alphons. Montalu. in. l. 1. titu. 7. lib. 4. for. legum. Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumptio. 47. nu. 3. Quibus ad stipulatur illud Virgilianum lib. 4. *Acneidos*.

Varium & mutabile semper Fœmina.

Cui concinit text. in. l. filia in orbitate. ibi, nec ex momentarijs volūtatibus matris. & ibi doct. not. C. de inoffic. testamen. & Ioan. Fab. in. l. vltim. C. de iur. & fact. igno. Andr. Tiraquel. in lege connubiali. 9. num. 129. vbi plura memorabilia de leuitate mulierum refert. Et in specie illud Tibulli lib. tertio. *Elegorum*, cum de muliere loqueretur.

Sed flecti poterit: mens est mutabilis illis.

Et Terenti. in Phormione Mulieres, inquit, sunt ferme, ut pueri, leui sententia. Titus Lilius quoque scribit, animum mulierum esse paruis rebus mobilem: cuius hæc verba sunt ex lib. ab Vrbe cōdita. 6. Cæterum is risus stimulos paruis mobili rebus animo muliebri subdidit. Et lib. 4. belli Macedonij, Virorum, ait, hoc animos vulnerare possent, quid mulierculam censetis: quas etiam parua mouent? Propertius item lib. primo. ad Gallum. & libro secundo. ad Mecœnatem.

Non est illa vagis similis collata puellis.

Si meministi, solet illa leues culpate puellas.

Nec defuit huic sententiæ Ouid. libro. 2. De arte amandi. Parua, ait, leues capiunt animos. scilicet mulierum, De quibus loquitur. Et alibi inquit, lib. 2. *Elegiarum*.

Verba puellarum folijs leniora caducis,

Irritaq; ut visum est, ventus et aura ferunt.

Et Iulius Titus Calphurnius Siculus in Bucolico carmine Ecloga. 3.

Mobilior ventis o fœmina.

Igitur eius testimonium tanquam si non esset in testamento, iudicandum est, ac proinde testamentum tanquam imperfectum ratione solēnitatis nullum est. Tum etiam, quia in testamentis legitimi debent esse testes. capi. cum esses. ibi, idoneis. & in cap. relatum. ibi, legitimis. de testamen.

Sed mulier non est testis omni exceptione maior, quanuis in aliquibus casibus admittatur. Cæpol. consil. 32. col. 2. intercōsil. criminalia. Decius in. l. fœminæ. ff. de regu. iuris. numer. 35. versic. Et casu quo mulier. Hippolyt. consil. 5. versic. Venio modo. colum. 5. lib. primo. Aymon Crauet. consil. 99. colum. secunda. numer. 5. Ludouij. Gozadi. consil. 74. nume. sexto. idem visus est probare. & Tiraquell. in legibus connubialibus. l. nona. num. 73. Igitur in testamentis etiam de iure Canonico non erit admittendum testimonium mulierum, nisi lex dixerit. ut late per Alexan. consil. 70. colum. penulti. nume. 13. lib. 2. & consil. 177. col. 1. num. 5. eod. lib. Et reputat probabiliorē esse hanc sententiam Couar. in cap. cum esses. de testamen. nu. 14. Albert. Bran. in tracta. de correct. & relax. lo. len. & formæ, quæstione. 8. fol. penul.

Sunt etiam plurimi hanc sententiam fauentes, in quantum volunt id procedere in legatis ad pias causas. Et in his est Spec. de testam. §. primo. versic. Itē quod est mulier. Collect. in dict. c. cum esses. Frede. de Senis. consil. 2 173. in fine. Roman in authen. Similiter. 16. Speciali. vltima volūtat. C. ad leg. Falcidam. Benedict. Capra. consil. 75. colum. 7. versic. Ad idem. lib. 3. Barb. in cap. relatum. de testamen. & consil. 58. Clementissimi. col. antepen. lib. primo. & consil. 38. celum. 8. lib. 3. Soci. qui tamē dubitat consil. 92. col. 2. versic. Quinimo disputatur. nume. quinto. lib. tertio. Quæ opinio confirmari potest ex traditione sing. Bald. consil. 264. in fin. lib. quinto. quod licet in testamentis sufficiant duo testes, debent tamen esse omni exceptione maiores, ac ne leui quidem macula aspersi: ac mulieres non esse huiusmodi, supra dictum est. ergo &c.

Oppositam sententiam tam in testamentis cōditis secundum formam & solēnitatem iuris Pontificij dict. capi. cum esses. quam in legatis ad pias causas

causa. Testificere hos testes esse viros, vel mulieres, non habita sexuum distinctione firmat Panorm. colum. prima. & ibi Anchar. & Courru. in allega. capitu cum esses. Et est communis lectura secundum Philippum Corne. consil. 261. colum. prima. nume. 4. lib. primo. & consil. 215. colum. 3. num. 6. libr. secundo. Et est opinio communis secundum Ioan. Crot. in tractat. de testibus. 1. part. num. 10. Calder consil. 8. sub rubri. de testamen.

De legatis vero ad pias causas, vel testamentis, quod sint mulieres testes idonei, tenent plures numero, & autoritate, quam sint fauentes contraria, de qua supra habitum est in hac quaestio. Nemppe istam affirmatiuam tenet Corne. in consilijs paulo ante citatis Bald in consil. 196 Licet regulariter. libr. quinto. & consil. 230. Testamentum, eodem libr. quinto. vbi tamen dicit, id esse dubium. Angel. consil. 233. In causa praedicta. colu. prima. Paul. de Castr. consil. 327. Dubium facit. libr. primo. & consil. 456. Visis, & examinatis. eod. libr. 1. Alexan. consil. 177. colum. secunda. libr. secundo. & consil. 105. colum. quarta. libr. quarto. & consil. 102. colum. secunda. versu. Circa secundum. lib. 7. Corne. consil. 168. colum. tertia. libr. tertio. Socin. in tracta. fallen. regu. 3 10. in. 36. priuilegio. Petrus Belluga in Specul. Princip. rubri. 17. versu. Videamus. colum. penul. vbi tamen nutat. Bald. in. l. prima. ante fin. in lectura. & iterum in repet. colum. 14. versu. Ostenso de principalibus personis nu. quarto. C. de sacrosanctis eccles. Petr. Anchar. in dict. cap. cum esses. 4. notabi. & Panormi. colum. prima. & col. fina. de testamen. idem Panormi. in capit. relatum. colum. prima. eod. titulo. Lanfran. Orian. in repet. capit. quoniam contra falsam. verbo. testes. nume. tertio. versu. Primo quaeritur. ibi, inter liberos. Et ibi Felinus & Deci. de probatio. Felin. & Deci. colum. secunda. versu. Retenta communi opini. de testibus. Idem Deci. in. l. foeminae. nume. secundo. ff. de regulis iuris. Laurent. Calcap. consil. 13. colum. tertia. versu. Vndecimo quia mulier. Iaso in. l. hac consultissima. in princ. colum. fina. nume. secundo. C. de testamen. Probari potest, Nam mulieris testimonium regulariter valet. l. ex eo. ff. de testib. l. prima. ff. eo. Caelia. Cotta in memorialibus iuris. verb. mulier regulariter. Paul. Paris. expresse in nostris terminis notat consil. 5 1. col. 2. versu. Rursus mulieris in codicillis & vltima voluntate. lib. 3. l. 10. & l. 17. tit. 16 par. 3. quibus cauetur mulieres bonae famae in omni causa, excepta testamenti, testificari posse. ergo foeminae attenda iuris Canonici dispositio poterunt in testamentis testificari, pariterque in omni alia vltima voluntate, cum in numero, & non in qualitate sexus canonica institutio disposuerit, nec etiam ius diuinum differentiam inter mascu-

lum & foeminam constituit, reduxeritque testamēti solennitatem ad ius gentium, quo quidem iure non distinguitur testimonium foeminae a testimonio viri. Nec obstat, quod presbyteri parochialis auctoritate, praeter iuris diuini, aut gentium solennitatem ius canonicum considerat, quia fuit constitutum, vt legalius solennitas iuris gentium absque vlla fraude seruaretur, quod in maiori numero ius primatum diuinum, aut ius gentium non negauit posse fieri in numero & qualitate a summo Praeside, qui Deivices in terris gerit. & eius factum Dei institutum est. cap. inter corporalia. & capit. licet. de transla. episcopi vel electi. ¶ Vtrum autem de iure regni mulieres possint esse testes in codicillis? Videtur quod non. Nam in testamentis non possunt, ergo nec in codicillis, in quibus praecipuum est a. l. 3. Tauri seruati eandem solennitatem, & sic quo ad solennitatem a pari procedunt. ¶ In contrarium est nostra opinio, imo quod possint foeminae testes esse in codicillis. Nam in dict. l. 3. Tauri dicitur, quod huius legis solennitas seruatur in codicillis, nempe, quod humerus testium, qui in testamētis requiritur, sit necessarius in codicillis: at tamen qualitas testium, scilicet, an debeant esse viri vel foeminae, remanet in dispositione iuris communis, quo cauetur posse. glof. in l. fina. verb. quinque testes. & ibi Bald. nume. 27. C. de codicillis. Cum qua est communis opinio secundum Ias. in additionibus ad Christophorum Porc. Instit. de eod. col. fina. num. 3. Roland. Passa geri. eam approbat in tracta. de codicillis. rubr. 2. numer. 8. & communiter tenetur secundum Ioan. Lup. in. l. 3. Tauri. nu. 35. & Cifonta. quest. 7. vbi tenet, quod etiam hodie testes teneantur se subscribere in codicillis nuncupatiuis. Corne. consil. 119. nume. 1. libr. 2. & consil. 170. num. 1. lib. 3. & consil. 298. lib. 1. num. 14. ¶ Dubitatur, An legatarius possit esse testis in testamento, in quo est sibi factum praelegatum? Videtur quod non: quia testis debet deponere, vbi nullum interesse, seu commodum, vel affectio euenire possit, sed hic est huiusmodi, ergo & c. l. nullus. ff. de test. l. omnibus. C. eod. titu. ¶ In contrarium est text. in. §. legatarijs. Insti. de testa. Cuius litera talis est, Legatarijs, & fideicommissarijs, quia non iuris successores sunt, & alijs personis eis coniunctis testimonium non denegamus. & c. l. qui testamento. in princ. ff. eo. tit. l. dictantibus. & ibi glo. verb. prohibetur. eo. tit. C. Bal. in. l. 1. §. huius studij. nu. 5. ff. de iusti. & iur. Iaso in. l. si quis nec causam. colu. 2. ff. si cert. petita. Paul. Parisi. consil. 32. col. si. n. 52. lib. 2. Barbi. consil. 58. colum. 8. lib. 1. Corn. consil. 261. nu. 7. lib. 1. & consil. 166. nume. 4. lib. 3. & consil. 61. n. 16. eo. lib. tertio. conc. l. 8. & ibi glo. tit. 5. lib. 3. foro legum. & l. 11. tit. 1. & ibi Montalu. part. 6.

Vtrum autem hæres, vel fideicommissarius vniuersalis possit esse testis in testamento, in quo sunt instituti modo præmissi? Respon. quod non: quia ad utilitatem propriam nullus est idoneus testis. l. qui testamentum. ff. de testamen. concord. dict. l. 8. tit. 5. libr. 3. for. leg. & l. 1. tit. 1. part. 6. que etiam repellit contanguineum hæredis ad quartum gradum usque à tali testimonio. Corne. conf. 266. colum. 3. num. 6. lib. 4. ¶ Est etiam dubium, Vtrum testes debeant esse rogati ad testamenti valorem? Respond. quod requiritur rogatus testium. l. hæres palam §. in testamentis. & ibi gloss. ff. de testamen. text. in authen. rogati. C. de testib. & in authen. de testib. §. & licet. collatio. 7. & l. 8. tit. 5. libr. 3. foro legum. l. 2. l. 4. & l. 7. tit. 1. part. 6. Corne. consil. 308. col. prima & 2. nume. 4. libr. 3. Et foro Arago. l. br. 6. de testamen. consil. 1. Et secundum ius commune erit intelligenda lex. l. tit. 76. libr. 4. ordin. Lusita. quæ de rogatu nihil disponit, cum casus omnis maneat sub declaratione iuris communis, vt est notum.

Dubatur, An rogatus testium à testatore fieri debeat? Bart. concludit quod sic in. l. nemo potest. vbi Ioan. Annibal. nume. 126. ff. de legat. 1. Bald. in l. fin. C. de fideiuss. Idem in rubri. colum. 3. C. de fi de instrumen. Intellige siue ab ipso, vel a notario, vel ab alio fiat rogatus, & accersio testium, eo præfente, & non contradicente, vt communiter testes cõuocari, & accersiri solent, sufficit. Ita consuluit Alexan. consil. 47. colum. 2. nume. 4. lib. 2. Et ista est opinio magis communis secundum Iaso. in. l. hac consultissima. colum. 1. n. 2. C. de testamen.

Ratio potest esse: quia vbicumque lex, vel statutum plures testes ad aliquid requirit pro illius formali solennitate, semper necesse est illos testes fore rogatos à parte. glo. est in. l. nullum. ff. de diuor. singul. secundum Ludo. Roma. in. l. adinonendi. colum. 12. versi. Septima. nume. 60. ff. de iure iurã. vbi Catus Sachus nume. 69. versi. Septimo vbi de solennitate formali. ¶ Vtrum autem præsumantur rogati testes? Responde quod non. nisi de rogatu eorum constet, quia est solennitas extrinseca. Cyn. in dict. l. hac consultissima. Specula. de teste. §. primo. Barto. in. l. sciendum ff. de verb. obligat. gloss. in. l. 8. verb. rogadas. titu. 5. libr. 3. for. legum. Et est magis communis opinio teste Alex. consil. 153. Videtur prima consideratione. colu. secunda. versi. Non obstat si diceretur. n. 9. lib. 2. vbi plures concordantias scripsit Carol. Molinæ.

Sed veritas est, quod si notarius scribit, & subscribit, præsumitur rogatus. Iac. post Aret. in di. l. sciendum. colum. 12. gloss. in authen. de Tabellio. §. nos autem. verb. iniungatur. colum. 4. Bald. in cap. cum in iure peritus. colum. fina. nume. 18. de offi. delegat. Imol. in. l. hæres palam. §. in testa-

mentis. ff. de testamen. & alij plures hanc sententiam firmantes refert. Carol. Molinæ. ad Alexan. dicto consil. 153. lib. 2. qui hanc dicit communem opinionem esse. Quauis de hac opinione dubita uerit Alexan. consil. 48. colum. 2. nume. 6. lib. 5.

Item testes eo ipso, quod sunt in instrumento subscripti, præsumuntur fuisse rogati. vt per Paul. in. l. hac consultissima. in princ. C. qui testam. fac. possunt. glo. nouissima. l. prima. tit. primo. part. 6. verb. *Que sean llamados*. Alexand. & omnes in dict. l. sciendum. Hierony. Gratus consil. 30. col. 2. nume. 13. libr. 2. deci. consil. 11. colum. antepe. nu. 17. lib. primo. qui loquitur, quando ultra dispositionem iuris communis à statuto, formaliter, & conditionaliter requiretur rogatus. Et concludit plura, citando, quod sufficiat descriptio, & in nota rio sola præsumptio. ergo & in specie proposita. Adde Alciat. de præsumptio. reg. 3. præsumptio. 13. nume. 21.

Dubatur, Vtrum testes debeant esse vicini? Dicendum est, quod sic, aut rogati. C. de testibus. ibi, non fortuiti, vel transeuntes veniant. text. est hic in illis verbis. *Vezinos del lugar*. Ratio est. ne falsitas committatur: quia vicini præsumuntur agnoscere vicinum. cap. quanto. de præsumptio. glo. in ca. paratus. verb. nescire. 23. quæst. 1. Bart. in. l. prima. colum. 5. versi. *Quæro quid in teste*. ff. si certa. & ibi Iaso notabi. 4. Lanfranc. de testibus. nu. 21. in. 4. volumi. tract. Guido in tract. præsumpt. nume. 17. Troilus Maluiti. de Canonizatio. Sancto. §. restat quartum. num. 12. in. 9. volumi. tract. Facit. l. si vicinis. & ibi Cyn. & Barto. C. de nupt. glo. in. l. secunda. C. quando fisc. vel priua. Bart. in. l. mutus. in fin. princip. ff. de acquiren. hæred. Specul. de compet. iudi. adi. §. primo. versi. Sed nunquid. cap. quosdam. de præsumpt. Curt. Seni. consil. 82. colum. 2. num. 4. Paul. Paris. consil. 23. col. 24. num. 218. lib. 1. Vicini autem qui dicantur, declarat Andr. Tiraquel. De vtroque retract. lib. primo. §. primo. glo. 9. n. 21. & latius nu. 26. & Ioan. Montholo in promptuario suo. 2. part. verb. Vicinus. ¶ Quid autem esset, si testis non esset vicinus. tamen est notus. & fidelis, an valeat eius testimonium? Et videtur quod sic. nam in isto cessat præsumptio falsitatis, qua de causa fuit statutum, quod fuisset vicinus, ergo sufficit quod sit notus. Item suadetur. Nam solennitas probatoria testamenti fat est adimpleri per æquipollens, quauis contrarium sit in forma substantiali, vt est nominatio hæredis. secundum Barthol. Socin. in. l. prima. colum. fina. num. 12. ff. de liber. & post h. Item probatur in finalibus verbis huius legis, quatenus probat validum esse testamentum cum bonis testimonijs. testis autem notus est huiusmodi, & cessat in eo fraudis præsumptio. ergo & c.

Vtrum

Vtrum monachus possit esse testis in testamento, pluries dubitari contingit? Respon. quod possunt etiam mendicantes, cum licentia praelati. Ias. post Bald. ibi in authen. Ingressi. num. 19. C. de sacrosanctis eccles. Facit text. in. c. primo. §. verum. de iur. calum. Specu. de teste. §. sequitur. numer. 5. Paul. l. cum clericis. §. memorati. numer. 6. C. de episco. & clericis.

Quis autem teneatur probare qualitatem vicinitatis? Respon. eo ipso, quod expressa est a tabellione, eam allegans tenebitur ostendere contra assertum a tabellione, pro quo, & eius officio extat præsumptio fidelitatis. Præsumptio enim est pro Notario, quod fideliter exercuit officium suum. capit. ad audientiam. ibi, nec credentes ipsum Scribaniarium aliud scripsisse, quàm a testibus diceretur. de præscriptio. Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumptio. 13. Confirmatur ex Bald. in capi. primo. §. si instrumentum. de notis feudo. Refert, & sequitur Francisc. Curti. Senior consil. 49. vers. Dum autem ultimo, nume. 75. idem Bald. in l. secunda. nume. 27. C. de resc. vendi. dicens, quod si Tabellio dicat, Titius ex certa scientia & non per errorem vendidit Mævio, probabitur scientia venditoris. Et assignat rationem: quoniam ex instrumento publico tres oriuntur præsumptiones. Prima, quod sit verum instrumentum. Secunda: quod sit solenne. Tertia, quod omnia verba prolata in eo censeantur prolata a partibus. Refert Alciat. loco proxime citato præsumpt. 13. nume. 9. Volens probare contrarium, afficeretur durioribus probationibus: cum sit præsumptio pro scriptura Tabellionis. Panorini. in cap. quia verisimile. colum. 2. numer. 2. de præsumptio. Philipp. Deci. consil. 105. nume. 4. libr. primo. Et si de qualitate vicinitatis non constaret, testamentum factum secundum formam huius legis, esset inualidum. vt singulariter probat, hanc legem citando optimus aduocatus Nunius Auendanius respons. 14. per totum. Quales debeant esse testes in casu huius legis? Respon. quod legitimi, & idonei, omnique exceptione maiores. vt in simili casu nostri text. consuluit Deci. in dict. consil. 105. col. 3. ad fin. vers. Tertiò respon detur, & dico. vbi citat Bald. & alios, de quibus per eum. Idonei testes dicuntur, omni exceptione maiores, id est, qui nulla exceptione repelli possunt. glo. in §. Item verborum. verb. idoneos. Instit. de iniuri. stip. Refert Paul. Parisi. consil. 83. col. 3. nu. 19. libr. primo. glo. in cap. at si clerici. in prin. de iudi. & in cap. primo. de consang. & affini. quas omnes commendat Chassan. in consuetu. Burgund. rubr. prima. §. 7. nume. 5. vers. legitima probatio. fol. 79. Præposit. in dict. capit. primo. colum. 12. dixit mirabiles esse Barba. in rubri. de probatio. nu. 29. singu. Ias. ad Christopho. Porcium in dict. §.

Item verborum. Corset. in sing. verbo. integer. Et fufius agit de hoc Arnald Alberti. in repe. c. quoniam. col. 205. vers. Et quia supra dixi. quæst. 16 nu. 25. de hæretic. libr. sexto. Couarui. in epitom. quarti lib. decretal. 2. part. cap. 8. §. 12. nu. 7. Curti. Senior consil. 55. col. 3. vers. Sed ad ista omnia, nu. tertio. Ias. consil. 22. col. 2. ver. Testis. nu. 3. libr. primo. Cæpol. in tract. de serui. rusticorum prædiorum. capit. 9. Et non solum in causis criminalibus, sed etiam in civilibus debent esse testes omni exceptione maiores, secundum Philipp. Deci. in dicto cap. at si clerici. num. 33. contra Andr. sic ibi ad uersam partem defendentem. Facit capit. 1. de testib. & l. idonei. ff. eod. titul. ¶ Erit tamen optima quæstio, Vtrum debeat inferi in testamento, quod testes sunt legitimi, cum ista qualitas requiratur in l. prima. ibi, *por buenas testimonias*, titul. 5. libr. 3. fori. Et hic, ibi, *con buenos testimonios*, Greg. Lopez in l. prima. verb. *ante siete testigos*, vbi hanc legem refert titul. primo. part. 6. ergo erit exprimenda. capit. primo. quot testes sunt neccessa. ad proband. ingrat. ibi, nisi quinque testibus summæ, atque integre opinionis probatum fuerit manifeste. lib. feud. refert Roman. singul. 463. Nam vbiunque optima opinio testium est causa inductioa plenæ probationis, quæ aliàs plena esset, tunc de plena & optima opinione est articulandum, & probandum. Ita notabi. dixit Angel. in l. vel negare. ff. quemadmodum testam. aper. Hippolyt. in singula. 187. qualitas apposita. Grego. Lopez in l. 15 verb. *De buena fama*. titu. 9. parti. 4. Quæ sententia procedere potest eo casu, quo allegaretur de inhabilitate testium ad ipsius testamenti subuersionem: nam hoc casu qualitas requisita ab hac lege, est de ducenda & probanda ad obtinendum, vt quia non est consanguineus intra quartum gradum. l. 1. tit. primo. part. 6. Item si dicatur quod non fuit rogatus. Item si allegetur non vicinus, vel huiusmodi, quæ suaderi possunt dominis Lusitanis ad intellectum regie legis. 1. titul. 76. libr. 4. suarum regal. ordin. ibi, *que tenha cinco testemunhas varões livres, e reputados por livres, e sejam mayores de 14. annos*. Cui concordat. l. prima. titul. primo. part. 6. In dubio tamen idonei reputantur. Curti. Senior consil. 55. nume. 3. Cum autem lex vel statutum minuat numerum testium, testes debent esse omni exceptione maiores. Bald. in l. qui accusare. nume. 4. C. de edend. Angel. in l. secunda. §. diem. ff. qui satisda. cogan. Philipp. Deci. consil. 105. num. 4. Et ita fuit pronuntiatum in summo Prætorio nostri Regis in causa vnus testamenti secundum Gregor. Lopez in l. prima. verb. *Siete testigos*. titul. primo. parti. 6. Quauis ipse de hoc dubitet ratione loci defert: nam sufficit diminutio testium in numero, non tamen in qualitate, circa quam nihil est di-

spofitum, nec immutatum. Et hoc etiam contin-
git in testamento condito tempore pestis, & ta-
men minori numero testium non valet secundum
communem opinionem, de qua supra hac glof. er-
go &c. ¶ Dubitatur, an testamentum nuncupati-
uum iam scri-

ptum debeat
palam testib⁹
legi, testato-
re presente,
& confirman-
te? Respond.
quod sic, aliàs
erit inualidū.
l. hac consul-
tissima. §. At
cum humana

el testamento que en
tal manera fuere or-
denado en las man-
das^a, y en las otras co-
sas que en el fuere or-
denado, aunque el te-

fragilitas. C. qui testa. face. possunt. Notat Marcus
Antonius Notthæ. in repetitione authent. quod
sine. quæstione prima. C. de testamen. vbi Bald. &
Anto. Panormi. Felin. nume. 17. Deci nume. 14. in
cap. primo. de fide instrum. Specula. de instrumen-
to. editio. §. ostenso. nume. 35. & Carol. Ruin. con-
sil. 1. num. 21. lib. primo. & consil. 12. lib. secundo.
quicquid in contrarium Paul. de Castr. dixerit con-
sil. 37. lib. primo. l. 54. tit. 18. part. 3. Anto. Gomez
in l. 3. Tauri. nu. 107.

Quæro ulterius, An hodie stante ista lege re-
quiratur testatoris subscriptio? Videtur quod nō,
nam in testamento in scriptis tantum hoc expres-
sum est in l. 3. Tauri. in qua habetur legem istam
seruandam fore in testamento nuncupatiuo: at in
presenti nullum verbum est de testatoris subscrip-
tione. ergo &c. Item facit, quod licet nuncupati-
uum redigatur in scriptis, dum tamen nota sint te-
stibus contenta in eo, censetur nihilominus tan-
quam si scriptum non esset nuncupatiuum, vt in
hac lege. glof. in l. hac consultissima. §. per nuncu-
pationem. in glof. prima. C. de testam. Grego. Lo-
pez in l. prima. verb. *O por escrito*. tit. primo.
part. 6. l. 103. tit. 18. parti. 3. Cifonta. in l. tertia. in
ordina. Tauri. quæst. 22. nume. 25. Ergo quemad-
modum valeret voce tantum emissum coram te-
stibus, ita debet valere in hoc casu. ¶ Præsertim
cum ista sententia locum habeat etiam eo casu, quo
potuit adhiberi Tabellio, & testator noluit eum
vocare. text. est hic, ibi. *Y mandamos otro si que val-
ga el testamento que fuere hecho con buenos testimonios.*
Quo casu requiruntur septem testes, aliàs non va-
let, vt dicam in glo. fin. infra hac lege. ¶ His mini-
mè refragantibus, tenendum est, quod in testamen-
to requiratur subscriptio, cum in contractibus id
requiratur, quemadmodum Pragmatica sanctio-
ne statutum est per Reges Catholicos in pragma-
facta in villa Complutensi fol. 192. libr. Pragma.

Anto. Gomez in l. 3. Taur. num. 30. Sed nomine
instrumenti venit Testamentum, aliaque quali-
bet vltima voluntas. glo. prima. in l. si idem. C. de
codicill. ergo &c. Præterea id statutum est in in-
strumentis propter falsitatem repellendam: quæ

ratio magis vi-
get in vltimis
voluntatibus,
quàm in cæ-
teris contracti-
bus, vt est no-
tum. ergo ea-
dem iuris dis-
positio locum
habere debet.
Ita tenet ad
istam legem

stador no aya hecho
heredero alguno: y en
tonces herede aquel
que segun derecho: o
costumbre de la tier-
ra auia de heredar: si

Gregor. Lopez in l. secunda. verb. *Su nome*. tit. 1.
part. 6. ibiq; respondet ad contraria, & dicit, quod
multoties dubitari vidit de hoc in regio audito-
rio, & tutiorem, verioreque hanc sententiam iu-
dicat. ¶ Requirit etiam subscriptionem testium,
vt singula. probat Matth. de Afflictis in decis. 166.
Fuit dubitatum si ad probandum testamentum,
qui omnino est videndus, & non loquitur in testā-
te, sed in testibus adhibitis iuxta formam regis cō-
stitutionis in testamento nuncupatiuo. Testium
subscriptio non requiritur de iure communi, secū-
dum Anto. Capici. referentem Paul. de Castr. in
quodam consil. is inquam. in decis. Neapolita. 29.
nume. primo. latius probat Anto. Gomez in di-
ca. l. tertia. num. 30.

¶ Item quæro, Cum lex ista exigat, quod te-
stes sint vicini, an in dubio si non constet de alio
domicilio, præsumantur vicini? Videtur quod sic,
cum in dubio nullus præsumatur forensis. Feli. in
capit. quoniam. de offic. ordi. Ita conclusum reli-
quit Gregor. Lopez dict. l. prima. verb. *Ante sicte
testigos*. tit. primo. part. 6. ¶ Vtrum autem suffi-
ciat, quod sit familiaris, vel inseruiens alicui ex vi-
cinis loci: Videtur quod sic, cum etiam serui dicantur
de plebe. glo. in cap. Rogationes. de conse. di-
stinct. 3. quam ad istam cōclusionem adduxit Gre-
gor. Lopez vbi supra.

a ¶ *En las mandas*. Legata conseruantur hæreditate
non adita, qualiscunq; speciei fuerint, siue ad pias
causas, siue ad non pias causas, vt declarauit in glo.
supra proxima. ¶ Hic inquirendum est. Quo iure
peti possint? & vtrum exigi valeant ordinariè, vel
executiue? ¶ Ad primum dicendum est in casu hu-
ius. l. primæ. de testament. quod legatarius debet
petere legatum ex conditione huius, vel officio
iudicis. Bald. in l. prima. col. fin. num. 9. C. si quis
omiss. causa. testam. Ias. in l. prima. num. 101. ff. de
legat. primo. Antoni. Gomez in tracta. de vltimis
volun-

volunta. c. 12. num. 11. Facit in argumen. text. in l. prima. C. de cond. ex lege. & in l. prima. ff. eod. tit. iunctis notatis à gloss. & communi opinione ibi. ¶ Competit etiam legatario actio hypothecaria, & rei vindicatio, vt optimè in casu nostræ legis. 1. Declarat Anto. Gomez loco præcitato. Da to prius curatore ipsi hæreditati iacenti, cum quo formari valeat iudicium. l. prima. ff. de curato. bonis dand. Facit ad l. final. titu. 69. lib. primo. ordinament. Lusitaniæ. ibi, *O qual defendera a dita herança das demandas.* Ad id eundem videtur dicendum, quòd via executiua & non ordinaria sit procedendum in solutione legatorum, quando legata sunt contenta in scriptura publici Tabellionis: nam scripturæ, & contractus publici habent executionem paratam. l. 5. titu. 8. lib. isto. 3. ordinam supra. & ibi declarauit, ergo & testamentum, seu alia quæuis scriptura manu publica facta, in qua legatum continetur: cui enim verba competunt, & eius dispositio competere necesse est: tum, quia de contractibus ad vltimas voluntates valet argumentum. l. successor. ff. de nego. gest. l. pactum inter hæredem. ff. de pact. cum simili. & quia nomine instrumenti venit vltima voluntas. gloss. l. si idè. C. de cõdicillis.

Secundo suadetur ex text. in §. illud. in authent. de hære. & falc. coll. 1. ibi, necessitatem imponentes omnino intra annum post additionem & legata solui, & quæ à testatore sunt relicta compleri secundum sui naturam, & omnia agi, quæcunque prius ediximus. Initiũ autem anno damus sicut prius iã diximus ab admonitione ex iudiciali decreto facta. inquit glo. singul. & non alibi secundum Angel. ibi in verb. decreto, per quandam interloquutoriam quod præcipiat ei vt soluat. ergo summarie absque diffinitiua. Idem firmat Iaf. in l. fina. nume. 6. C. de edict. diui Adria. tollen. Et tenent moderni testante ibi Deci. nume. 16. Iaf. in l. quæ de legato. nume. 5. ff. de legat. primo. Segur. in repeti. l. si ex legati causa. nume. 66. versic. Ex supra dictis infertur. ff. de verb. obligat. vbi in expresso hanc partem tuetur: reputatque notandam ad legum regni expositionem, quæ loquuntur in prælegato quintæ partis bonorum: nam ostendendo testamentum iudici sine aliquo vitio, idem iudex ad instantiam legatarij præcipiet statim voluntatem testatoris executioni mandari. Boeri. decisio. 295. nu. 12. citat gloss. in dict. verb. decreto.

Præterea de iure regni est. l. 48. titu. 9. partit. 6. ad fin. in illis verbis. *Et sin alongamiento, è sin escatima ninguna.* Ergo simpliciter, summarie, & executiue. Quauis Gregor. Lopez ibi contrariũ voluerit. Quod constat ex eo quòd se remittit ad Roderi. Suarez in loco infra à nobis citato. & est. l. 6. titu. 10. part. 6. ibi, *lo mas ayna que pudieren sin alonga*

miento, y sin escatima ninguna. ca. nos quidem ibi, si ne alteratione. &c. de testa. Addendus est Corn. in authen. Ex causa. nu. 46. C. de liber. præter.

In contrarium, quòd legata non habeant paratam executionem, tenet Alexan. in l. si cum dotè. §. eo autem tempore. nu. 6. ff. solu. matr. & in l. ait prætor. §. si iudex. col. 2. num. 5. ff. de re iudi. & ibi Vincent. Herculani. num. 15. Guillel. Benedic. in repet. ca. Rainutius. verb. Si absque liberis. 2. num. 191. chart. 77. de testa. Roderi. Suarez in rep. l. post rem iudicatam. fol. 123. col. 1. §. Sextus casus. ff. de re iudica. Gomez in l. 45. Taur. nu. 137. Peralta in l. 1. nu. 85. ff. de legat. 2. Auiles in capitibus Præto. capit. 10. verb. *Execucion.* nu. 8. Grego. Lupus in l. fin. tit. 9. part. 6.

Fundant se in dict. §. si iudex. ibi, condemnet. quòd verbum intelligunt per diffinitiuam sententiam, tale enim pronuntiatum non nobis satisfacit, cum si tale verbum induceret de necessario sententiam diffinitiuam aduersaretur dict. l. fin. quæ diffinitiuam non requirit in testamento, sed sufficit interloquutoria, cum in eo procedatur executiue, vt est communis assensus doctorum, de quibus loco præscripto, qui constituunt differentiam inter hæredem, & legatarium. Tenet etiam Ang. in l. cum antea. colum. secunda. versic. Sequitur in litera. ibi. executioni. C. de recep. arbi. ¶ Vel possumus dicere pro concordia, quòd si legatarius ostendit testamentum in præsentia iudicis, rogatusque à iudice hæres, an præmissum eulogium fuerit conditum à P. contento in eo, ac ab ipso fuisse statutum, & dispositum omne id, quòd in ipso est conscriptum, ipseque hæres simpliciter fateatur, tum absque dubio executioni mandandum erit propter recognitionem, & confessionem, maxime stante Pragmatica regia Caroli Caesaris, quæ præcipit tales scripturas, seu quid aliud recognitum à debitore in iudicio executioni fore mandandum quemadmodum instrumenta publica, & guarantee in l. fina. condita in oppido de Madrid Anni 1534. & sic etiam de iure hodierno procedere debet prior opinio. ¶ Aut sic rogatus hæres ipse negat, redditque causam dubiam, & htem inducit, quo casu posteriori spectanda est diffinitiuam sententia. ex mente Bald. in authent. Hoc amplius. C. de fideicom. opp. 2. Guillelm. Benedic. vbi supra. & Suarez etiam in dict. §. Sextus casus. nu. 6. Et istud vltimum membrum, quòd opposita exceptione contra testamentum, vel aliam scripturam publicam quòd speratur diffinitiuam, & interim amittit naturam summariorum. Bald. in l. prima. §. is videtur. nume. 3. ff. si quis ius dicen. non obtemp. Robertus Marantanus in Specul. aduo. 4. part. 9. distinctio. iudicio. nume. 56. ¶ Vtrum autem sit summarie procedendum remedio assignato

gusto ad consequendā hereditatē heredi scripto ex edicto Diui Adriani? Respondendum est, quod sic. l. fia. C. de edict. diui Adri. tollend. l. secunda. tit. 14. part. 6. Bald. consil. 344. & consil. 400. lib. 1. & consil. 118. lib. 2. Angel. consil. 135. Anchar. cōsil. 145. Bart. consil. 91. Alexand. consil. 102. colum. vltima. lib. 2. Matthei. sing. 69. Deci. cōsi. 84. col. prima. lib. 2. Matthei. sing. 69. Deci. cōsi. 84. col. prima. lib. 2. Matthei. sing. 69. Ludo. Gozad. consil. 21. nu. 10. Petrus de Ferrar. in pract. in forma libelli, qua petitur hereditas ex testam. fol. 208 Hierony. Grat. lib. 1. respons. 140 numero. 1. Curti. Iunior. consil. 31. colum. penult. nume. 9. Vtrum autem remedium huius. l. fia. competat Hospitali, quando ei est factum fideicommissum vniuersale? Respondetur competere secundum veram, & communem opinionem, teste Iaso. consil. 214. colum. pen. nu. tertio. libro. 2. ¶ Succedit solenni dubium, An dispositio legis prædictæ fia. locum habeat in causa nostræ legis Regiæ in testamento nūcupatio, postquam ex testam. depositionibus est à iudice iustum reddi in scriptis, & sunt redacta dicta testam. in scriptis, Vtrū hābeant vim testamenti? Gloss. in dict. l. fia. respondet quod sic in verb. depositionibus. quæst. fia. Iacob. Butri. Guillel. de Cuno. Bart. Bald. quæst. 3. Angel. qui eam dicit singul. Salyce. Corne. Alexan. Deci. Sebastianus Sapia. num. 82. Et Hubertinus Zuchardus ibi in repeti. num. 346. qui ait hanc communem opinionem esse. Iacob. Butri. in l. vltima. & ibi Bald. colum. 3. C. de fideicom. Deci. in capi. secundo. colum. fia. vers. quæro. nume. 10. de probat. Alex. consil. 93. colum. fia. num. 18. dicens hanc opinionem magis communem esse lib. 6. And. Tiraquellus lib. 1. de retrai. Lignagier. §. secundo. glos. 1. num. 14. l. 4. tit. 2. part. 6. Boeri. decisio. 295. nu. 11. fol. 280. ¶ Ad eod. locum habet, quod etiam si cedatur remedium diui Adriani transit in successorem. Andr. Tiraquellus in dict. tract. lib. 1. §. 25. gloss. 3. nume. 19. Et quod sit summarium ex eo constat, quia est possessorium, vt ultra prædictos probat Paul. Parisi. consil. 11. colum. 1. lib. 2. Quid autem si competat remedium dict. l. fia. contra titulo possidentes? Dic quod sic. Alexan. consil. 4. nu. 13. lib. 2. ¶ Vtrum autem remedium. l. fia. præcitate impediatur mediante alio remedio à lege, vel statuto addito in fauorem heredis vel successoris, quo cautum est transire in eam possessionem ciuilem & naturalem à morte antecessoris absque aliqua apprehensione? Et est dicendum quod sic. Bald. in rubri. de causa poss. & propriet. col. pen. vers. Quæro quæ possessio. Deci. consil. 84. col. 1. Ripa lib. 1. respons. cap. primo. num. 81. Nam & si propter legem, vel consuetudinem acquisita sit possessio iuris, non tamen possessio facti, cum perfectè non possit fateri, quod habeat plenam pos-

sessionem quousque habeat detentionem corporalem. secundum Cynum, Petr. de Bellaperti. & Bald. in l. ea lege. nume. 10. C. de condi. ob causam. Paul. Alexan. & Ias. in l. si sorori. col. 1. C. de iure delibe. Dixi latius ad Segur. in repet. l. quem admodum. nume. 103. colum. penult. & fia. ff. de acqui. possessio. De quo statuto, dicens possessionem ciuillissimam habereque omnes iuris effectus, agit Paul. Parisi. consil. 41. col. secunda. nu. 6. lib. 1. Quod est summè cordi tenendum ad intellectum. l. 45. Tauri. Vtrum autem remedium dict. l. fia. competat heredi instituto in certa re dato sibi vniuersali? Respon. quod non, secundum communem, teste Iasone in dict. l. fia. num. 7. & in l. quoties. nume. 8. C. de hered. insti. Ripa in l. hoc interdictum. num. 18. ff. quorum bonorum. & est verior. Quauis communem contradixerit Corn. consil. 103. nume. 5. lib. 2. ¶ Hodie tamen sui rogatus de vna quæstione, nempe, si mater teneatur reseruare proprietatem filij primi matrimonij? Et dixi teneri. Est tamen tantum hisce in rebus vsufructuaria stantibus filijs prioris coniugij, qui ad hæc bona sunt vocati ex peculiari pœna in eorum fauorem posita propter iniuriam eis iniunctam ab ipsa matre transeunte ad secundas nuptias. Ideoq; ad hæc sunt vocati præcipuè, nec alij vterini ex secundis nuptijs habebūt concursum cum illis, quibus, vt dixi, facta fuit iniuria, ac ea ratione cum tali onere fuit decreta hereditas & successio ex parte primi viri eiusque filijs matri. l. fœminæ. C. de secund. nuptijs. Ioan. Lup. in l. 14. Taur. l. 15. in eisdem ordin. vbi interpretes, præcipuè. D. Castell. & Antoni. Gomez. ¶ Text. in §. nec illud quoque in authen. de nupt. collatio. 4. probat decisionem huius quæstionis. & in cod. authen. §. hinc nobis. §. sed quanta quidem. Corne. consil. 309. colum. 3. num. 2. lib. 3. l. 23. titu. 11. part. 4. l. 26. tit. 13. part. 5. Francisc. Cremenf. sing. 172. & singul. 74. qui omnino est notādus pro declaratione, & limitatione istius conclusionis, vbi dat cautelam aduocato mulieris transeuntis ad secundas nuptias, vt faciat consentire filios primi matrimonij, quia tunc cessabit dicta pœna. Angel. in authen. de non eligendo secundo nubem. in princ. vbi est glos. verb. copulantur. singul. secundum Roman. consil. 219. col. 2. vers. Quarto idem probatur. ad hoc matrem secundo nubentem post annum luctus voluntate filiorum primi matrimonij pœnas præmissas minime incurrere. Idem Roma. singula. 248. Tu scis quod si mulier nubat. Bartholom. Carpol. cautel. 238. Si mater transit. colum. 1. Ias. in l. ambiguitates. col. 2. nu. 4. C. de indicta viduita. tollen. & in l. filium quem habentem. col. 6. nume. 13. C. familia herculei. Bald. & Ange. in l. mater. C. ad Tertullianum. Deci. consil. 206. colum. 1. num. 3. lib. 2.

Gomez Arias in.l.46.numer.2. in ordina. Tauri. Cifuentes in.l.15. Tauri.colum.3. versic. Primò limita. Boeri. decisio. 113. num.6. Guill. Im. Benedi. in repeti. cap. Rainutius. verb. qui cum alia matrimonio. nume. 266. Quam conclusionem intellige secundum eum post Rom. Iason. & alios supra citatos, de licentia mariti, seu filiorum post annum luctus, quia tunc remittere possunt propriam iniuriam, secus intra annum luctus, quia talis licentia esset contra bonos mores secundum prædictos docto. quod nota. Perdit etiam vestes luctus, si intra annum luctus ad secunda vota transferit mulier. Couar. de matrimo. 2. part. ca. 3. §. 9. n. 10. vbi alios ad hoc citat. Quæ faciunt ad intellectum, l. 23. in fin. tit. 11. part. 4. & ad.l. fori, quæ de lecto loquitur. l. 6. tit. 6. lib. 3. for. leg.

Succedit dubium singulare, Vtrum eo casu, quo testator prohibuit certam rem alienare, eamque perpetuo voluit inalienabilem esse, perpetuoque durare in sua familia, descendantiumque, si ab aliquo vendicetur contra possessorem non citato successore & vocato ad eam, sententia contra eum lata, præiudicet tali successor? Et videtur, quod sic. Certi enim iuris est, vnumquodq; negotium per prius, & non per posterius considerari. l. si quis nec causam. ff. si certum peti. l. si in emptione. Et ibi Bart. notat. ff. de contrahend. emptio. Gomez Arias in.l.44. num. 3. & 4. in ordi. Tauri. ergo ita dicendum est in proposita questione, quod sit causa prima consideranda; hoc est rei possessor, non autem vocatus post eius vitam, cum sit quid posterius, & accessorium. nam ad primordium tituli posterior quoque formatur euentus. l. vni. §. res verò. C. de impo. lucrati descriptione. Curti. Senior con. fil. 69. col. 1. nu. 3. Ludou. Gomez. §. Sed iste qui de. n. nu. 24. Instit. de actio.

Secundò suadet ex textu formali in. l. prima. §. quanuis. versic. denuntiari. ff. de vent. inspici. vbi quando lis vertitur super hæreditate, vel bonis alii cuius defuncti solus est citandus hæres vniuersalis, ad quem principaliter, & immediatè spectat negotium: non vero substitutus, vel alter, cui secundariò bona possunt pertinere. Quem notat Ferdinand. Loazes in.l. filius fami. §. diui. num. 126. ff. de legat. primo. Anton. Gomez in.l.40. nu. 73. in ordina. Tauri. Arias Pintel in.l. prima. part. 3. num. 48. C. de bon. mar. Ex quibus constat hanc opinionem communem esse, vt Loazes fatetur, & receptiorem & veriorè esse. teste Pintel. vbi supra. Andr. Tiraquel. de primogen. quest. 35. n. 17. Michæ. lib. 2. de success. creat. §. 15. nu. 16. vbi nouissimè refert duas opin. contrarias. Quam sententiam approbat Barto. per. d. §. denuntiari. dicens illum notandum is. l. in diem. colum. prima. num. primo. ff. de aqua pluui. arcen. & in.l. si diu. ff. ex quib;

caus. in poss. ea. & in.l. si quis instituitur. §. item si conditioni col. secunda. ff. de hæc. insti. & in. l. eo tempore. C. de remi. pigno. colum. 2. Hippolyt. singu. 256. & consi. 59. nu. 10. lib. 1. Diximus post Segur. in repeti. l. 1. §. si vir vxori. nu. 63. ff. de acqui. possessio. Quibus competit text. in Clemen. fin. & ibi bonifa. de præben. vbi principale, & non accessorium attenditur.

Tertio his ad stipulatur text. in.l. si patroni. §. actiones. ff. ad Trebel. vbi secundum vnum intellectum sententia lata contra hæredem nocet fideicommissario nõ citato. Quartus est casus pro hac communi sententia in cap. primo. §. si vassallus. in vlti. si de feudo defuncti. fue. conten. inter domi. & agnatos vassalli. vbi definitur, quod si vassallus agat, vel conueniatur super re feudati, valet iudicium & sententia etiam in præiudicium successoris, ad quem feudum debet peruenire. text. in cap. primo. de controuers. inter vassallum & aliud de beneficio. Contrariam opinionem bis communem esse fatetur Deci. in consi. 445. nume. 29. libr. 4. Pintel. etiam eum & alios refert loco præcitato. & potest fundari ex adductis ab Anton. Gomez in.l.40. nume. 73. quest. 19. in ordina. Tauri. & ex cap. cum super. de re iudi. vbi sententia lata inter aliquos, non præiudicat tertio, cui interest, sed pro suo iure poterit appellare. res enim inter alios acta, alij non debet præiudicium parare. vt ibi in text. & in gloss. ca. cum olim. de causa poss. & proprietatis. Igitur sententia, tertio non vocato, nec citato, & ignorantia lata contra rei possessorem non nocet. Itaq; pro hac communi contraria. Que segun derecho. Scilicet ab intestato. Ex testamento aliqua in superioribus glossis annotata sunt: hic autem pro perfecta huius legis expositione aliqua regulæ in materia successionum ab intestato facili stylo descriptæ subijcere statui. Illud in prima tractatus huius fronte notandum est, in lege Mosis, id est antiqua, inter alia mystica præcepta fuisse & illud, quod de successoribus loquebatur. Numer. cap. 27. quod an nostra tempestate in Iudæorum causis seruandum sit necne, est videre apud Corasium in lib. 5. cap. 16. à num. 6. miscell. Cui adde Roma. consil. 154. Ias. in. l. qui se primo. nume. 24. C. vnde liber. Et Chassanæ. in consuet. Burgund. rubri. 7. §. primo. verb. *Le plus*. nume. 1. Sed ea hodie cessante inter Christianos testante Ioan. Imol. in. l. stipulatio hoc modo concepta. colum. 3. de verbo. obliga. In huiusmodi successione considerantur tres gradus, ascendentium, descendentium, & transuersalium. Authen. de hæred. ab intest. veni. in prin. versic. Quia igitur omnis & l. secunda. tit. 13. part. 6. Anto. Gomez in tracta. de testamen. capi. primo. nume. 1. regula. 1. Laico ab intestato decedenti primo loco succedunt

dunt liberi legitimi, & naturales. §. intestatorum. Instit. de hæred. quæ ab intesta. defe. l. pronuntiatio. §. primo. de verb. signi. l. tertia. tit. 13. part. 6 Authen. in successione. C. de legit. hære. ¶ Extenditur hæc regula. Primò succeditur non habita distinctione sexus. §. item vetustas. Instit. de hæred. quæ ab intesta. defer. l. 3. tit. 13. part. 6.

Secundò, non habita differentia emancipationis, & patriæ potestatis. vide. l. meminimus. §. primo. C. de legit. hære. & authen. de hæred. ab intesta. veni. §. nulla. colla. 9. Nam licet Bart. dubitet, sublata est huiusmodi differentia tantum quo ad successionem, tamen non quo ad modum succedendi. glo. l. Gallus. §. & quid si tantum. verb. emancipatus. ff. de liber. & posthum. Sunt qui velint si miles esse gloss. in authen. ex causa. verb. irritum. C. de liber. præte. vel exhæ. & in. l. illam. verb. huiusmodi. C. de collat. Est hæc communis opinio Mathesilano in tracta. de succes. ab intest. in prin. Iaf. in. l. si emancipati. nume. 36. C. de colla. Alex. in. l. fina. nume. 4. C. de repeti. hæred. Ang. §. emancipati. nume. 3. Instit. de hære. quæ ab intesta. deferuntur. Grego. Lopez in. l. 21. verb. *En poder.* tit. 3. part. 6. ¶ Tertiò, nulla ratione habita nativè sint, an posthumi. §. ita demum. versu. Posthumi quoq; Instit. de hæred. quæ ab intesta. defer. cum suo cõmodo pro nato sit. l. qui in utero. ff. de statu hom. Nec mirum, cum etiam aduersus præscriptionem restituatur. l. etiam ei, qui priusquam. ff. de minorib. Et in institutionibus ex præsumpta testatoris mente veniant. l. qui quartam. §. fina. & l. qui filibus. ff. de legat. 2. & eis negotia geruntur. gl. verb. agendum. l. cum pater. ff. de neg. gest. Quid quòd & posthumo ius retractus servatur illæsum. docet Tiraquel. in de utroque retract. titu. primo. §. primo. glo. 9. nume. 79. ¶ Regula secunda. Nepotes aucto succedunt intestato quatenus patrem representant. §. cum filius. & §. fina. Instit. de hære. quæ ab intesta. defe. Authent. in successione. C. de suis & legi. hære. l. tertia. titu. 13. part. 6 Est cõmunis Mathes. vbi supra. tamen succedunt in stirpem, non in capita. gloss. d. authenticæ. repræsentant siquidem adeo patrem, vt succedant non tantum in legitimam, sed in fidei commissum familiaræ relictum, ita vt in stirpes succedatur, idque etiã cum patruo. glo. in. l. cum ita legatur. §. in fideicommissio. verb. primo gradu. ff. de legat. 2. quam ibi Ioan. Imol. seq. Paul. & Angel. de Per. & Alexan. consi. 88. & 137. volumi. 1. Iaf. consil. 215. colu. 5. volumi. 2. Decius consil. 87 & 427. Anton. Rube. ff. de reb. dub. quo videtur communis, & tamen reprobatur ab ijdem ferè omnibus, à Bald. in. d. §. in fideicommissio. Raph. Cuma. consi. 71. Nam speciale est, vt in successione aui nepotes represen-

tent sui patris personam, vt intestato aucto succedant. Secus verò ex testamento. l. tertia. §. si duo. ff. de legi. tuto. nam tunc proximior spectatur. ita tenent Angel. Aret. in. d. §. cum filius. & Alexan. consi. 204. volu. 1. & consi. 4. volumi. 4. Iaf. consi. 4. nume. 1. volu. 1. Decius in. l. si auct. C. de succes. ed. nu. 5. & consi. 1. col. 2. & consi. 79. nu. 2. cū seq. vbi negat glo. probare conclusionem, cum glo. & doctores eatenus probent, quatenus id quod allegant Bart. in. l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de liber. legat. quid quòd in tex. est, quandoque ergo non semper. Francisc. Curt. Iuni. communio. rem ait in dict. l. si auct. num. 11. contra glos. quem seq. Chassanæ. in consuetu. Burgun. rubri. 7. §. 10. nume. 55. fol. 260. Sed opinio cõtraria posset esse vera, vt cum dictum foret succederent ita: at si ab intestato successuri essent &c. Tamen anniuersariæ celebrationes constitutæ in certa hæreditatis portione, vel fundo, filium, non autem nepotes sequuntur, vt nec ius retractus, cum hac proximioris debeatur. Tiraquel. de utroque retract. titu. 1. glo. 9. §. 11. num. 2. & l. 7. titu. 7. isto lib. 5. Nepotes autem successuri aucto, tunc demum patrem repræsentant, si tamen ante aui mortem concepti erant, non aliàs. §. cum autem quæritur. Instit. de hæred. quæ ab intesta. defer. Superior tamen regula fallit, cum filius morte vel civili, vel naturali damnatur, nam tunc pro nullo habetur. l. si necem. §. si de portatus. ff. de bon. lib. l. prima. C. de hæred. instit. §. quod autem. Instit. de cap. dimi. Mathes. vbi supra. col. 3. nu. 7. Illud tamè notandum est, licet de portati perdant testamenti factionem tam actiuã, quàm passiuam. l. si quis filio exheredato. §. irritu. ff. de iniusto rupt. & irri. f. test. & l. qui à latronibus. §. primo. de testamen. ff. l. 15. tit. 1. vbi Grego. Lopez part. 6. Tamen. l. 4. Tauri. eis actiuam testamenti factionem reseruat secundum Cifuen. ibi, non tamen passiuam. Tamen Grego. Lopez contrarium probat in dict. l. 15. Tauri. imò quòd sit hodie habitatus actiuè, & passiuè.

Regula tertia. Legitimi, item lege facti filij, parentibus suis succedunt, tamen diuersimodè Legitimorum autem plures sunt species, vt arrogati, adoptati, ficti, & spirituales. De quibus suis in locis. Tamen quòd breuitati studemus circa diuersas legitimationum formas, consule. Angel. Peru. consi. 17. & Præposit. in cap. per venerabilem. §. quod autem. qui filij sunt legi. Inter omnes legitimandi formas ea est potior, quæ rescripto Principis fit. l. quarta. titu. 15. part. 4. Licet quo ad spiritualia nihil commodet. glo. verb. quis. cap. si officia. 59. distin. glo. in cap. lege. distin. 10. Et latè Coar. in. 4. decret. 2. part. capi. 8. §. octauo. vbi plura in hoc videnda sunt. Et tamen fit bifariam, vel integre. Primò, cum restituendo naturalibus acsi legitime

gitimè natus esset. l. prima. 2. & 3. cum fin. ff. de naturali. resti. aliàs verò tantum ad succedendum, illa non potest fieri, vt hæc si liberi sint alij legitimi, & naturales. De qua re consule Rode. Suarez in l. quoniam in prioribus. limitatione. 12. ad. l. fori. C. de inoffic. testamen. Et quid si defacto addatur, quòd cum alijs fratribus succedat? Paul. in. l. sed si hac. §. patronum ff. de in ius vocan. & in. l. pactum quod dotali. C. de collatio. Et tu dic eum patri non successurum, etiam si sublatus sit antequam pater vxorem duceret. per. l. 12. Tauri. tantum gaudet alijs priuilegijs gentilitatis, seu hidalguiæ, nisi tamen sit filius susceptus ex damnabili coitu. l. nona. in pragma. Anni. 1544. Posterior modus legitimandi fuit, quando fit capax eorum, quæ pater in testamento reliquerit, quæ quidem potius est dispensatio quædam, quam legitimatio Paul. in dict. l. pactum quod dotali. per capit. 1. de filijs nat. ex matr. ad Morg. contra. Vide Suarez vbi supra colum. 8. vbi etiam ait pactum validum esse, ne vxor lucretur ultra dimidium lucrorum. Quam communem ait Alexan. consi. 25. volumi. 1. & consi. 30. volumi. 4. Decius in dict. l. pactum quod. nume. 15. Facit text. & ibi Ange. Perus. in. l. ab eo. C. de legit. hæred. Bartho. Cæp. l. in caute. 114. Guill. Benedic. in cap. Rainutius. verb. Duas habens filias. de testamen. nume. 241. Illud tamen ex Paul. in. l. Sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocan. est notatu dignum, filium ita legitimatum fœminas non excludere, quæ aliàs ex statuto excludi poterant, ex tantibus masculis, licet Alexan. insurgat contra eum ibidem, vbi tamen mendose legitur ibi, specialia pro spiritualia. Nam, vt dicebamus, ab Imperatore legitimatus, nõ dicitur perfectè legitimatus. Quod etiam sensit glo. fin. ca. fi. 101. dist. Quam opinionem cõmunem ait Alexã. quem dum Paul. impugnat, ait falli Decius in. d. l. pactum quod dotali. num. 25. Tamen si Princeps adderet, non tantum quo ad successionem, sed & ad cætera legitimare vtrique dispensatiue succederet, reliquis gauderet vi legitimatiõis, cum sint diuersa ius succedendi, & legitimatiõis. Bartolus in. l. potest. ff. de acquiren. hæredit. Bartholo. Soci. consil. 246. volu. 2. Facit ad cap. quauis pactum. de pactis. libr. 6. vbi filia hæreditati renuntians est filia. Ita in præsentis filius legitimatus ita est legitimatus quo ad omnia, tamen succedet tantum in his, in quibus pater vult. Vnde ita legitimato pater in relictis potest grauiamẽ etiam de totis relictis restituendis imponere. & ita limitatur. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. consule ibidẽ Suarez limitatione. 12. ad leg. fori. Nec mirum, cum huic legitima non sit debita: tamen vt dubium tollatur, potest addi in rescripto, vt ei possit quodvis onus imponi. Legitimatio, quæ fit

per oblationem curiæ, iam exoleuit. Couar. late in. 4. decretal. 2. parte. capit. 8. §. septimo. nume. 4. & l. 5. & l. 6. ti. 15. part. 4. & ideo cessat dispositio. l. communium. C. de natu. lib. Vide Præposi. in cap. per venerabilem. §. quod autem. num. 18. qui filij sint legit. Ange. in authent. quib. mo. nat. eff. sui. §. & quoniam variæ. per quem text. huiusmodi legitimatiõne fiebant capaces legitimati vt succederent cum legitimis & naturalibus, ita tamen, vt ne plus haberent, quàm cui minus relinquebatur. &c. consule Socin. in consi. 246. volu. 2. Bald. consi. 204. volu. 3. & Iaf. consi. 66. volumi. 3. versi. Sexto facit. Ludo. Roma in. l. necessarij. ff. de acquiren. hæred. Franc. Cremenf. singul. 51. Age vero, an legitimatum pater meliorare possit, quod vocant in hoc regno, in tertio, & quinto videndum est? Et Suarez vbi supra ait posse, quocunque modo fit is legitimatus. Ange. Perus. vbi supra. & Alexan. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. colum. 6. ff. ad Trebel. Iaf. in. l. prima. numer. 31. C. quando non pet. par. acc. Decius consi. 392. vbi comunem ait. Anto. Gomez in. l. nona. Tauri. nume. 67. fol. 58. colum. 2. Nec tamen dubij ratio cessat in legitimato per subsequens matrimoniũ, cui pater, quicquid vult, relinquit, & ita cessat ratio. dict. l. communium. Alexan. in dict. §. si quis rogatus. Iaf. in dict. l. prima. nume. 31. Bald. in cap. per tuas. de maior. & obedi. Anto. Gomez in dict. l. nona. num. 66. Et expressè tenet Couar. admittendum talem filium in. 4. Decreta. 2. part. cap. 8. §. secundo. num. 22. Est & adoptiuorum species legitimorum, de quibus est consulenda glo. in principi. Inst. de adoptione. Hi succedunt patri adoptanti tantum ex testamento, in quibus pater vult. l. cum & adoptiuus §. sed ne. vers. Quis enim materna. C. de adop. Doctores in dict. §. sed hodie. Vide. l. 3. tit. 16. par. 4. Est communis Mathesi. vbi supra. art. 1. memb. 3. Nec citra voluntatem succedit, ne fraudes commiscantur ad excludendum venientes ab intestato &c. Hinc est adoptiuum non contratabulare. l. prima. §. de adoptiuo patris. ff. de bonor. poss. cont. tab. nec succedere in feudum. capit. primo. §. adoptiuus. si de feudo defuncti. in vsib. feud. Item nec gaudere priuilegio donationis inofficiolæ reuocandæ, de quo text. & Tiraqu. in. l. si vnquam. C. de reuocand. donat. verb. susceperit liberos. nume. 2. idque, ne fraus fiat donationibus perfectis. Item nec petere alimenta ab adoptante. glo. verb. tantummodo §. sed ea omnia. Inst. de hæred. quæ ab intesta. deferun. Sequuntur ibi Ange. Faber. & Guillel. Benedic. in cap. Rainutius. verb. & vxorem nomine Adelasiam. nume. 721. de testamen. vtcunque insurgant in contrarium Specul. & Ioã. Andr. in titul. qui filij sint legit. §. primo. versicul. Quid de filio adoptiuo. & Bald. in authent. Nisi rogati.

rogati. colum. 4. C. ad Trebelli & in. l. cum in adoptiuis. colum. 2. C. de adopt. ¶ Illud quæri potest hic, An in filium adoptiuum potentior licet alienare rem litigiosam, cum potentioribus impares simus per. l. 3. ff. de alien. iud. mutand. causa fa. Et prima fronte videtur id fieri posse. quod gl. inter suos. id permittat. glo. verb. interest. ad medium. l. si ita quibus. 2. §. ea lege. ff. de verb. oblig. Unde in nostris scholis in scholasticum cauetur ne fiat alienatio, nisi sit filius, vel nepos: tamen dicendum est in adoptiuum huiusmodi alienationem minimè fieri posse, testante Bald. in. l. ea lege. colum. penul. quæst. 5. C. de condi. ob causam. versi. Quinto quæro. Et tamen alias in filium, vel nepotem fieri posse communis opinio est in dicta glo. Ioan. Imol. Alexan. & Ias. quâuis naturalis, seu spurius sit, vt dixi in. d. l. prima. verbo. *no la pueda allegar.* col. 1030. titu. 8. lib. 3. supra. Quod est optimum ad. l. 25. in libro Pragmati. reg. Catholicorû. Adoptiuus caret beneficio trium legum disponentium, vt si pater grauat de restituenda hæreditate filios suscipiat, liberetur ab ea restituenda. l. cum auus. ff. de condi. & demonst. l. cum acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. §. cum autem. de inst. & subst. sub. con. fa. Nam adoptiuus filius non facit cessare fideicommissum, vt communis tenet, teste Ias. colum. 5. Deci. colum. 6. in dict. §. cum autem. Ab intestato succedit adoptiuus adoptanti cum legitimis & naturalibus. d. versic. Quis enim materna. d. l. cum in adoptiuis. & §. sed ea omnia. Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. §. sed hodie. Instit. de adopt. Est communis Mathel. vbi supra membro. 3. arti. 1. Et Guillel. Benedict. nu. 747. & 749. Quod quidem adeò verum est, vt excludat parentes, & quosvis ascendentes adoptantis ab intestato. l. secunda. §. liberi. ff. ad Tertul. glo. 1. in. §. præferuntur. Instit. ad Tertul. est etiam communis eisdem. Tamen superior opinio limitatur, quando adoptiuus foret in fraudem ascendentium adoptatus, & tamen adoptans data opera moreretur ab intestato. Tunc siquidem parentes possent in officiosa donationis querelam intentare, vt tenent Mathel. vbi supra membro. 3. arti. 1. nu. 1. & Guillelm. Benedict. in dict. nu. 749. idque argumento. l. prima. C. de offic. dona. Item si emancipetur non succedit. §. at hi qui. Insti. de hæredi. quæ ab intest. defer. Est communis opinio ibidem Fabro & Ange. & Guillel. vbi supra. nu. 751. Et tamen legitimi: & naturales emancipati succedunt eo tantû, quod ius civile possit tollere, quod introduxit, sci licet ius adoptionis, non tamen ius naturæ, scilicet cum filium verè esse.

Quæ hæctenus in filio adoptiuo dicta sunt, habent etiam locum in filia, & nepotibus. l. cum in adoptiuis. §. quæ in filio. C. de adopt. Viso de ado

tiuio in potestatem non transeunte, subdam de adoptiuo, id est arrogato, qui statim transit cum suis omnibus bonis in potestatem adoptantis. §. sed hodie. Instit. de adopt. l. si adoptaero. ff. de precario. is autem succedit vt legitimi & naturales. Guillelm. Benedict. vbi supra nume. 746. & eandem querelam habet, quam ceteri: nam nisi ex causa pater arrogator non potest ei non relinquere quartam suam. §. cum autem. versi. Sed & si decedens. Instit. de adopt. l. si arrogator. ff. eodem. Ab intestato tamen adeò succedit, vt excludat ascendentes, cum habeat consanguinitatis iura. l. prima. §. fina. ff. de suis. & legit. hæred. Hanc testatur communem Mathel. & Guillel. Benedict. vbi supra numer. 747. adeò vt parentes ascendentes querelam intentare nequeant in officiosa donationis, vt contra eum, qui in potestatem adoptantis non transit.

Inter legitimos connumerauimus & filios fictos: hi autem sunt, vt cum monasteria filiorum loco habentur. gloss. l. si ita quis. §. ea lege. verbo: interest. ad medium. ff. de verborum obligationi. gloss. verb. instituit. in princip. in capi. in præsentia. de probat. Tamen in puncto iuris secus est. Tiraquell. in. l. si vnquam. verbo. suscepit liberos. C. de reuoc. donat. nume. 21. & Barba. in dict. cap. in præsentia. ¶ Filij spirituales etiam dicuntur legitimi. vt in titul. de cogn. spirit. Hi reuerentiam suis parentibus spiritualibus debent. capit. primo. 30. quæstione. 3. Hos si parentes necent, grauius peccant, quàm si carnales parentes occidant. gl. verb. parentem. cap. aut facta. de pœni. distinctio. 1. approbat glo. Hippolyt. in. l. diuus. ff. ad leg. Pomp. de parric. Inter hos non permittitur matrimoniu. capit. Pictatium. 30. quæstione. 3. quò fit, vt raro dispensetur. Abb. in capitul. fina. de purga. cano. Guillel. Benedict. vbi supra nume. 764. Hinc potest considerari quantum crimen sit rem habere cum filia spirituali. Sed hi cum non succedant parentibus spiritualibus, an alimenta vt legitimi debeant habere, quæri possent. Et posse ait Bald. & Salycet. in. l. prima. C. de alen. libe. & Bald. in auth. Nisi rogati. versi. Quartò vltèrius quæro. colum. fina. C. ad Trebell. Philipp. Franc. Perus. in capit. primo. de cogn. spiritua. libr. 6. Francisc. Curt. tracta. de testi. colum. 30. Tamen contraria est veritas, cum sit communis. Anto. de Butrio in. c. transmissa. qui fil. sint legi. & Card. in. c. per venerabilem. qui filij sint legi. Deci. in consil. 399. & Guil. Benedict. vbi supra nu. 761. Andri. Tiraquel. vbi supra. nu. 21. Nec mirum: si enim adoptiuo, qui ab intestato adoptanti succedit, alimenta non debentur, nec his debebuntur, qui non succedunt, & ideo cessat in eis authenti. res quæ. C. communia delegat. & d. l. si vnquam. Consule Guillel. & Tiraquel. vbi supra.

vbi suprâ illum num. 731. hunc. 21. Tamen ne illud intactum omittamus, legitimus videtur is, quem nutrices alunt, cum tamen in nihilo sit, & ideo non succedit. l. nutritoris. C. communia de success. ¶ Præterea agamus de successione naturalium, qui spurij in multis præstant. Dicendum in primis est, vt naturalis per subsequens matrimonium fiat legitimus, iuxta. cap. tanta. qui filij sint legit. non esse in instrumentis dotalibus opus: & sic cessat dispositio. l. cum quis. C. de natur. liber. quæ videri poterat ea requirere. Nam id dum simpliciter loquitur, videtur sentire gloss. prima. in dict. ca. tanta. vbi pro hac opinione est doctorum communis opinio. & Salicet. in dict. l. cum quis. Item illud notatu dignum est, vim matrimonij tantam esse, vt etiam si constitutus in vltimo vitæ articulo velit suam naturalem legitimare, contracto matrimonio id posse quantumcunque dubitatum sit à Doctoribus in. l. sed est quæsitum. ff. de liber. & posthu. & in. l. eam quam. C. de fideicom. Et hæc est verior & communior Ioan. And. Abb. Ant. & Præpos. in dict. cap. tanta. Abb. in cap. commissum. de spons. not. 1. Iaf. in dict. l. sed est quæsitum. num. 6. & 7. vide Feli. num. 15. Decium num. 56. in capit. in præsentia. de probatio. Egregie probat Anton. Gomez in l. 9. Tauri. num. 57. ¶ Sit igitur quarta regula in naturalibus liberis, quæ plura habebit capita. Ex testamēto naturalis succedit patri suo, si alij filij existunt, in vnciâ vnam, quæ tamen est comunicanda cū matre. l. matre. C. de nat. lib. l. prima. tit. 6. lib. tertio. for. l. 10. Tauri. Tamen non nihil matat. 8. tit. 3. part. 6. & dict. l. 10. tamen si filij non sunt, sed tantum ascendētes, relicta illis sua legitima, in omnia bona succedit. Idque etiam immutat dict. l. 10. vbi nec filij, nec ascendentes, nec alij descendentes sunt in medio, diuersa reperiuntur disposita. Olim siquidem tantum sex vncias pater poterat naturalibus eorumque matri mandare, hodie verò totam substantiam licet. authent. licet. C. de natur. liber. & sic. l. humanitatis. C. eod. corrigitur in illis sex vncijs, quas permittebat solum relinqui. Sed vt propius ad rem accedamus, ab intestato patri suo naturalis succedit, extantibus alijs filijs, ascendētibz vel vxore in nihilum dict. authent. licet. & authent. quib. mod. nat. effi. sui col. 4. ante fi. vers. si verò filios non habens. & col. pen. vers. si quis igitur habens, vbi tamen vult pasci à fratribz legitimis, quare sola alimēta ferunt. vide. l. 8. tit. 13. part. 3. Cifuen. in l. 10. Tauri. Mathesi. vbi suprâ art. primo. memb. 2. Chassanæ. in consuet. Burgun. rub. 8. §. tertio. num. 3. Petr. Vvald. in de success. ab intesta. num. 35. Guillel. Bened. vbi suprâ. n. 773. Xvarez in l. 1. tit. 6. lib. 3. for. fol. 92. tamen vide. l. 9. tit. 13. part. 6. Alimenta nō tantum

filio naturali dantur, sed & eius filio. id est, nepoti. At verò vbi naturales nullum habent in medio nec ascendētem, nec descendētem, nec vxorem patris, patri succedant in duas vncias. authent. quib. mo. nat. effi. sui col. 4. ante fi. vers. si quis autem: & d. authent. licet. ¶ Nepotes autē ex filijs naturalibus sunt naturales nepotes auo, etiā si ex legitimo sint procreati matrimonio. vt etiā illi sunt nepotes auo naturales, qui sunt suscepti à filio legitimo ex concubina naturaliter. Nepos igitur auo naturalis ei potest ex testamēto succedere, si alij filij, vel nepotes legitimi nō sint, in omnia bona l. fina. C. de nat. libe. vbi Salicet. & Roder. Xvarez in dict. l. prima. ti. 6. lib. 3. for. fol. 93. col. 3. Tamē ab intestato capit quicquid pater eius naturalis poterat. authent. quib. mod. nat. effi. sui. vers. De nepotibus enim. Consule Salicet. in dict. l. fina. q. prima. Azonem in rubr. C. de nat. lib. in summa. Chassanæ. in consuetu. Burgund. rub. 8. §. tertio. nume. 3. & Xvarez vbi suprâ part. 2. & est hæc tenenda, quicquid velit Ioan. Baptist. de S. Seuerino in. l. si qua illustris. col. 18. C. ad Orfic. & Mathe. vbi supra. art. 1. memb. 4. num. 4. vide. l. 10. Tauri. Naturalis an matri illustri succedat, videndum. Sed in primis circa personas illustres consulas oportet Bart. in. l. 1. C. de dignit. lib. 12. & in l. prima. C. vt dignit. ordi. seru. & Purpur. in rubric. de offi. eius, cui mand. est iur. Chassanæ in catalogo gloria mundi. part. 7. consideratione. 3. versic. Septimus casus. vide Couar. vbi suprâ. n. 15. Mulier autem illustris in præsentī specie vocatur honesto ex loco nata, vt pote vel nobilis, vel ingenua tam ratione sui, quam viri. l. 1. tit. 13. part. 6. Xvarez in l. prima. tit. 6. lib. 3. for. num. 98. pag. 2 ad dictam. l. si qua illustris. Matris igitur illustris testamento naturalis eius filius nihil potest capere nedum ab intestato. dict. l. si qua illustris. maximè si legitimi extant. Consule Ioan. Bapt. Xvarez, & Chassanæ. vbi supra. & Guil. Benedi. in ca. Rainutius. verb. Et vxorem nomine Adelaia. nu. 647. cum seq. de testa. Balio. l. eam quam. nu. 25. C. de fideicō. vbi tamen limitat si per vim fuit illustris cognita, nam tunc etiam cum legitimis ad hæreditatem venire potest. Barth. Soci. conf. 148 volu. 1. Chassan. vbi supra. nu. 14. Hippolyt. in l. 1. §. item diuus. col. 2. ff. ad l. Corn. de Sicar. Cum quibus facit doctrina Ange. Perus. in l. 1. §. remouet. ff. de postul. Quæ quidem omnia faciunt ad quæst. illam, de qua in. c. commissum. de sponsa. Nam ante copulā vtriq; coniugū licet religionē intrare: quod quidē etiā habet locū, si copula ante ingressum sit per vim extorta ab sponso: cum vis ei nocere nō debeat. argum. l. prime. §. is quibus connumeramus. cum gloss. verb. sponsam. C. de raptu virginum. & text. & gloss. verb. noluerit.

cap. raptor. 27. q. 1. Contrarium tamen notauimus. in l. 1. glof. prima. titulo. primo. supra isto libro quinto.

¶ Spurijs adeò legibus odio sunt, vt nec ex testamento, nec ab intestato patribus suis succedat testantibus. Alexan. in l. Gallus. §. Quid si is. num. sexto. ff. de liberis & posthum. Doctores in l. prima. C. de nat. lib. & in authen. Ex complexu. per textum ibi. C. de incestis nupt. vbi etiam doctores volunt matris ascendentibus nullatenus succedere: nec mirum, cum text. ibi alimento prioret eos. Tamen de æquitate canonica eis alimenta sunt, qui velint præstanda per cap. cum haberet. in fin. de eo qui dux. in matr. quam pol. per adulte. Consule Barto. in dict. authen. Ex complexu. & in l. fin. ff. de his quib. vt indig. & in l. fina. §. si à focero. ff. de his quæ in fraud. cred. & in l. Mæuius. ff. de legat. secundo. Est communis Bartho. Socino in consil. 167. volum. 2. nume. primo. & Alexan. consil. 74. volumi. 3. Adde. l. 9. Taur. cum sequentibus. vbi huiusmodi alimenta constituuntur intra quintam, & fiunt transmissibilia. Couar. vbi supra. cap. octauo. §. sexto. num. 15. Ex spurijs filijs nepotes auo non succedunt ab intestato. authen. quib. mo. nat. effi. sui. colum. fi. versic. vltima siquidem. ibi, neque habebit quoddam ad præsentem legem participium si inferas cum. §§. præcedentibus, in quibus de filijs & nepotibus naturalibus dispositum fuit. Vide Bartol. in dicta. l. Gallus. §. quid si is. vbi etiam communem testatur Alex. n. 6. De spurijs filijs nepotes institui non possunt patris cõtemplatione, & tamen possunt propria. Bart. in d. §. quid si is. vbi magis cõmunem dicit Alex. nu. 7. sed vbi dubitatur, cuius sit cõtemplatione institutus: potius sua quàm patris censendus est institutus. Est etiam communis docto. teste Ias. in l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acq. hæc. per gliunctam tex. in l. auus neptis. ff. de iur. dot. verb. habuisset. vide Fort. Gal. in d. l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 45. & Alexā. in d. §. quid si is. nu. 7. & 8. Extenditur etiam ad spurios nepotes ex clericis. communis Alex. qui in omnibus cum patribus eodem iure cõsentur. vide Alexan. vbi supra. nu. 8. Couar. in tract. de matrimo. par. 2. c. 8. §. 5. n. 17. & Cifuen. cum Palac. Rub. in l. 9. Tauri. & Nicol. de Vval. vbi supra. col. 4. Bartho. Soc. consil. 161. volu. 2. n. 2. Restat videre, an huiusmodi spurijs matri suæ succedat? Et quidem de iure communi etiam cum legitimis succedunt ab intestato matri. §. nouissimè. Instit. de Senat. consil. Orifici. l. hac parte. & l. si spurius. ff. vn. de cog. l. 1. tit. 13. par. 6. l. si suspecta. §. de inofficio testamento. ff. de inoffic. testam. communis

Barto. Bald. & Salice. in dict. l. si qua illustris. Matthesi. vbi supra. art. primo. membro 2. nu. 2. Ang. in dict. §. nouissimè. Roderi. Xarez in l. 1. titu. 6. pagin. 5. fol. 98. versic. Hæc de successione masculorum. Hæc autem quæstio extendi potest. Primo spurium præteritum à matre etiã habere que relam inofficiofi. dict. §. de inofficiofo. idque etiã si expressè eũ exhaeret sine causa. Xarez vbi supra. Secundo successurum auo & ascendentibus matris. Matthesi. vbi supra. Restrigitur tamẽ quãdo mater est illustris, vt dictũ est supra, etiam in filio naturali. Doctores in d. l. si qua illustris. Et is est casus, in quo filio nocet matris nobilitas. vide Barthol. Chassanæ. vbi supra. part. 7. considera. 3. versic. 7. quid in filijs presbyterorum an succedant matri dixi in l. secunda. tit. 15. lib. 8. infra.

¶ Huiusmodi autem spurijs legitimari nõ possunt à Comite Palatino ex facultate simplici legitimã di, vt doctores communiter docent in cap. fin. de fil. presbyt. Intellige tamen si sint illustrium personarum, nõ aliàs. At verò quomodo spurius potest nasci ex damnato coitu, etiam de huiusmodi dicendum est. Volebat Angel. in dict. §. nouissimè. tunc nasci ex damnabili coitu, quãdo ex coniugato & soluta nasceretur. Sed fallitur, etiã si ijs poena imponatur. vt etiam in l. 2. tit. 15. lib. 8. & l. 81. Tauri. Nam is tantum ex damnabili coitu nascitur, quando mater poterat plecti capite. l. Grachus. C. de adulte. Est communis Matthesi. vbi supra. Socin. consil. 148. volum. 1. Xuar. vbi supra. fol. 98. Bald. & Salic. in d. l. si qua illustris. Vide Cifuent. in l. 9. Tauri. nu. 2. Damnatus coitus quis dicitur, tractat Couarru. de matrimo. 2. part. §. quinto. num. 15. l. 9. Tauri. ¶ Spurius igitur ex damnabili coitu matri non succedit glo. d. §. nouissimè. verb. admitti & glo. 2. d. §. de inofficiofo. glo. in authen. ex complexu. verb. indigni. glof. verb. cum legitimis in d. l. si qua illustris. text. in authen. quib. mod. nat. effi. sui. Est communis Socin. consil. 148. volumine primo. num. primo. Xarez in dicta. l. prima. fol. 98. Matthesi. vbi supra. Bald. & Salicet. in dicta. l. si qua illustris. Verum est tamẽ si coitus sit damnabilis ex parte tantum patris, non autem matris, vt cum vi fuerit oppressa, cum matri successurũ. Baldus in l. eam quam. C. de fideicommiss. nume. 21. Xarez vbi supra. Sed hæc de iure regio aliter se habent: nam spurius cum alijs legitimis filijs non succedit. vt nec naturalis, potest tamen ijs quinta relinqui. Vbi vero non sunt legitimi, plebeia matri succedit ordine suo. Illustri spurius non succedit vt naturalis. Tamen illud notato quo ad legem nonam Tauri. vbi cumque spurius matri succedit, cum auo, proauo, & auia, & proauia cum cæteris ascendentibus matris successurum: nam. d. l. tantum à

tum à successione expellit, vbi legitimi extant.
 ¶ Quinta regula sit de filiis clericorum, qui manseres vocatur, gloss. cap. nisi cum pridem. verb. manseres. de renunt. non autem incestuosi. vt volebat gl. l. 2. verb. filij. C. de episcopis & cler. quæ communiter reprobatur à Bald. in capit. in præsentia num. 35. de probat. Manseres ergo clerico non succedunt nec ex testamento, nec ab intestato. gl. in authen. quib. mo. nat. effi. sui. colum. fin. versu. vltima siquidem. verb. participium. colum. 7. Bald. & Salicet. in l. 2. C. de episcopis. & cleri. Xuares vbi supra, colum. penult. l. 22. tit. 3. lib. 1. ordi. supra. & l. secunda. tit. 3. libro isto. 5. & l. 9. Tauri. Hactenus de descendibus actum est: nunc vero subdam de descendibus ascendentium, & sit prima regula. ¶ Regula prima inter ascendentes incestuosos ab omni successione excludit, & est contra. l. si quis incesti. C. de incest. nup. Consule ibidem Bald. nu. 3. authen. ex complexu. eod. titul. ¶ Regula secunda. Parentes legitimi & naturales succedunt filiis in suas legitimas. glo. verb. titulo. in authent. Nouissima. C. de inoffic. testam. idq; adeo, vt si exheredentur possint querelam intetare contra testamentum inofficiosum, & præteriti contra nullum. l. 6. Tauri. vbi in tertio grauare permittit. vide Mathesil. in de successione ab intest. artic. secundo. in princip. sed dict. l. 6. imponit modum. l. prim. tit. 6. lib. tertio. for. Nā hæc permittebat ei, qui filijs carebat, cui voluisset, sua relinquere, &c. ¶ Parentes legitimi & naturales olim ante ius authent. ita succedebant ab intestato, vt pater matrem excluderet. l. secunda. §. obijcitur matri. colum. 3. ff. ad Tertul. l. 2. C. eod. text. & glo. in §. præferuntur. Insti. eod. Tamen hodie ex æquo succedunt cum fratribus vterque parens. authen. defuncto. C. ad Tertul. atque adeo hi omnes pariter, tamē per stirpes succedunt parentes, fratres vtrinque cōiuncti, & filij fratris præmortui si sint in authent. Vt fratrum filij in princ. & in authen. de hæredi. ab intesta. veni. §. si igitur defunctus. versu. Vnde cōsequens est. col. 9. l. 4. titu. 13. part. 6. l. 10. titu. 6. l. 3. for. Mathesil. vbi supra. Guillel. Bened. vbi supra. verb. Et vxorem nomine. num. 638. Id autem velim intelligas, etiam si pater filium emanciparit. De fiducia contracta non est hic curandum. l. 2. C. ad Tertul. Doctores in dict. authen. defuncto. Illud etiam notandum est eos vocari, qui sanguine iuncti sunt. salua gradus prærogatiua, vt in dict. authent. Est videre, nam proximus quisque præferri debet: nam matre extante, auus paternus etiam non succedet, vtcunq; filium representet. gl. 3. in dict. authen. defuncto. vbi etiam. 4. glof. inter auos ita vult distribui, vt si ex altero gradu supersint auus & auia & ex altero tantum auus vel auia, illi duo capient

non amplius, quam alter eorum. Superior autem est communis opinio Bald. & Sali in. d. authent. defuncto. Mathesil. vbi supra. art. 2. in prin. Xuares in l. 4. tit. 13. part. 3. Hic non est cur dicamus secundum naturam fieri, vt descendentes, ascendentes representent, & ideo liberos patris præferri, aut saltem æquari. Quod tamen in nepote cessat, scilicet, vt auum representet ad matrem excludendam, nam foret contra naturam, vt viuacior auus suo nepote esset cursu naturali. Salicet. in dict. authent. defuncto. colum. prima. tamen l. 17. Tauri. corrigi. dict. authen. defuncto. & authent. vt fratrum filij. colum. nona. Illud tamen notatu dignum est, præmortui filij bona ex æquo diuidi inter ascendentes, vt supra si tamen sint filij matris quæ sita. Nam ea, quæ ab altera linea cōstaret eum accepisse, vtiq; alterius lineæ ascendentes non caperent. l. quod scitis. §. si autem. C. de bon. quælibet. vbi vide Bart. & Paul. & Bart. in l. post dotem. ff. solu. matrimo. & Iaso. ibi colum. fina. & Barto. in authentic. Itaque. C. communia de succes. & conf. 18. Lud. Rom. consil. 40. Abba. consil. 75. volu. 1. Est communis Alexand. consil. 150. volu. 2. & Mathesil. vbi supra art. secundo. nu. 18. & Bald. nouel. in de dote. part. vltima. quæstione. 14. Est etiam communis Antonio Rubeo consil. 79. Communioem esse refert Gregor. Lopez in l. quarta. tit. 13. par. 6. Cifuen. in l. 10. Tauri. nu. 11. Guillel. Bened. vbi supra. nu. 636. Bart. Chassanæ. in consuetu. Burgund. rubr. 7. §. 6. nu. 8. Facit. l. de emancipatis. verb. exceptis. C. de legit. hæred. Quam quidem cōclusionem etiam ad nepotes Barto. & communis extendit. l. 10. tit. 6. lib. 3. for. Sed quod hæc communis violet literam d. l. quod scitis. Bald. tenet contra Barto. & negat distinctionem faciendam in dict. authent. defuncto. num. 4. Imò quod æqualiter debeant venire aui, seu parentes ad bona filij non facta distinctione vnde ei euenerunt. Ioan. Lup. in dict. l. sexta. num. 19. & ibi optimè Antoni. Gomez in legibus Tauri. Couarruias de successio. ab intest. cōclus. secunda. Et dicit communem Grego. Lopez in dict. l. quarta. verbo. *Egualmente*. Philipp. Cornes consil. 6. & 7. volumine primo. & 94. volumine. 3. & 265. volumi. 4. & Salicet. in authentic. Itaque. C. communia de succes. & Cuman. consil. 122. Ait communem Bald. in consil. 31. volum. 2. cum quo facit. l. quarta. titu. 13. part. 6. ibi, *Todos los bienes*. & l. sexta. Tauri. Tamen dicito in his re gnis, & in quibus similis est, cum Bald. sentiendum, & iudicandum, in alijs cum Barto. Cuius tamen opinionem aiunt Bartho. Socin. consil. 89. volum. 2. & Aymon Crauet. consil. 176. de iure communi cessare, vbi fratres ab intestato morientis cum patre succedunt: nullam si quidem tunc

fieri distinctionem. Sed vbi alter parentum prauatur succedendi iure, tota hereditas ad alterum defertur, vt cum mater trāsit ad secūdas nuptias, in alterum tutela non trāflata. l. omnem. C. ad Tertul. vel cūm intra annum filio impuberi tutorem non petijt. l. sciant qui C. de legit. hæred. l. matres. C. ad Tertullianum. §. fin. Instir. eod. Sed id ampliaciones suas & restitutiones admittit, vt testatur Ioan. Bernar. Diaz in regul. verb. mater. vide Cifuent. in l. sexta. Tauri. & in l. 10. num. 6. Mathesi. vbi suprā. art. 2. memb. 1. num. 18. Guillelm. Benedict. vbi suprā. num. 644. Illud etiam addendum est, vbi mulier transit ad secūdas nuptias non postulato tutore suo impuberi, bona secūdi mariti tacitè pupillo obligari. l. si mater. C. in quib. cau. pign. tac. contra Guillel. Benedi. vbi suprā num. 643. Anto. Fanens. in de pignoribus. 2. memb. quartè partis principalis. Vide tex. Bal. & Guillel. in dict. cap. Rainutius. Fanensem in 4. memb. 2. partis. num. 156. Notat & Hippolyt. in sing. 248. Huic si correlative procedit, limitatur titulus. C. ne vxor pro mar. Tamen vide Cifuent. in d. l. 6. & Ioan. de Neuiza. in Sylua nuptia. fol. 67. Tu tamen interim fac. huiusmodi conclusiones, quarum sit prima. Mater, si vnicum filium habeat, ei decedenti ab intestato (si aliàs indignam se non fecit) succedit pleno iure. l. foemina. §. illud. vers. Quod si. C. de secund. nupt. Mathes. vbi suprā. Licet glo. fin. in authen. ex testam. C. de secund. nupt. velit contrā. quam reprobatur Guillel. Bened. in d. cap. Rainutius. verb. Et vxorem nomine. num. 646. §. Secunda. Mater conuolans ad secunda vota petito tutore filio, ei succedit in bona à filio quæ sita pleno iure. Bart. in l. generaliter. C. de secundis nupt. per authen. de non eligen. secundò nubem. mul. §. cūm igitur. vbi gloss. verb. firmè & Angel. vide Mathes. vbi suprā. nu. 20. & Guillel. Benedict. vbi suprā. num. 644. & 449. vbi ait hanc communem.

§ Tertia. Mater plures habēs filios, eis petito tutore, transiens ad secunda vota, vni, vel alteri ex illis decedentibus ab intestato succedit in bona à patre habita, ita, vt tantum vsufructum habeat, & superstitibus fratribus proprietatē reseruet. d. l. foemina. l. hac edictali. & l. generaliter. C. de secundis nupt. Quod quidem custodiendum est, etiam in patre & auis tam paterno, quàm materno. l. 15. Tauri. Id autem fit, quòd videatur fratribus superstitibus ex primo matrimonio iniuria facta. Verum tamen est, si aliquis ex fratribus superstitibus, vel omnes eam aduersum mortuū in gratitudinem commiserint, vt posset frater eos etiā persona turpi instituta ex hæredes facere, ea bona in quibus mater vsufructum habet, perdere quo ad dominiū huiusmodi fratres ingratos, arg.

§. in gratitudinem. in authen. de nup. colum. 4. ante finem, vbi est glof. verb. lucrum & Ang. Nam causa, quæ fratrem ex hæredem facere permittit, repellit eundem ab intestato. Sequitur Ias. in authen. licet. C. de liber. præterit. vel ex hære. num. 11. & in authen. Ex causa. colum. 3. C. eod. Sequitur Guillelm. Benedict. vbi suprā. num. 646. eam comprobatur. l. 12. tit. 7. part. 6. Vide Couarr. in cap. Rainutius. num. 7. de testam. vbi num. 8. ingratitude causas persequitur late, & doctè satis. Bart. tamen in l. fratres. nu. 6. C. de inoffic. testamen. negat id, quod proximè dicebamus, scilicet, fratrem repelli ab intestato per. l. cognatis. ff. vnde cogna. vbi respondet ad l. fina. C. de secund. nup. quæ videtur contrā facere, & ait illis fratrem repelli à iure, quod hæreditario iure ei competeat. Item respondet ad l. cum patronum. ff. de iure patro. & ait facilius tolli iura patronatus, quàm sanguinis. l. penul. de bon. libe. eum. l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. Sequitur Bartolum, Angelus sibi contrarius in l. prima. in fine. C. de inoffic. testamen. & Socin. in l. tertia. §. filius autem. ff. de liberis & posthu. Ias. etiā sibi contrarius in l. in arenam. num. 1. C. de inoffic. testam. Guillel. Bened. vbi suprā. verb. in eodem testamento. 2. num. 26. Franc. Curt. Iunior in authen. Non licet. num. 18. C. de liber. præter. vel ex hæred. Chassana. in consuetu. Burgun. rub. 7. §. secundo. vers. fina. nu. 13. Tamen si bene rem perpendas, non sunt inter se contrarij sed diuersi. Et idè dicas oportet. Primò, causa, quæ fratrem ex hæredatum turpi persona instituta ex testamento repelleret, sufficiens est ad repellendum eum ab intestato. Et ita superior opinio est accipièda. §. Secundò. Causa, quæ sufficit ad excludendum filium ex hæredatum à successione paterna, non sufficit ad excludendū eundem ab intestato, & ita posterior opinio venit intelligenda. Et sic etiam intellige. l. in arenam. C. de inoffic. testam. & authen. non licet. C. de liber. præter. vel ex hære. In feudum filiorum ascendentes non succedunt. ca. 1. de natura succē. feu. Feli. in cap. ecclesia. colum. 17. de consili. §. Tertia conclusio. Pater filio naturali ab intestato in duas vncias, ex testamento in id, quod filius poterat, succedit in authen. quib. mod. nat. effi. sui. col. penul. vers. In quibus enim casibus. Mathesi. vbi suprā. art. secundo. memb. 2. nu. 6. & Guillel. Benedict. vbi supra. verb. & vxorem. nu. 703. per regulā à Bart. positam in l. fin. n. 5. ff. de his quib. vt indig. Quo fit, vt successio huiusmodi ab intestato sit reciproca. Doct. Coua. in tract. de succē. ab intest. conclu. 12. num. 13. & conclus. 13. Sed nota, quòd vbi pater in duas vncias successit, quæ tamè ei ad alimentā nō sufficiunt, potest ab hæredibus alimentorum reliquū petere, cum ea hinc inde sint debita. Do.

ta. Doctor. in. c. cū haberet. de eo qui dux. in ma-
tri quā poll. per adult. Vide Barth. Soci. in confi.
148. volu. 1. Ex regula Bartoli potest inferri, pa-
trē filio naturali nō successurū ab intestato, quan-
do postquam cum suscepit, duxit vxorem, & ex
ea habuit suos legitimos. Nam cū filius ei succe-
dere non possit, nec è conuerso. Guil. Bened. vbi
suprà. num. 704. & Mathesi. art. 2. memb. 2. num.
6. Argum. authent. licet. C. de natur. libe.
¶ Quarta regula. Spurio filio pater non succedit,
etiam si sit ex non damnabili coitu, ab intestato,
cū nec ei succedat vt suprà. & authen. Incestas.
C. de incest. nupt. Mathesi. vbi suprà. nume. 9. Fa-
cit. melius. l. hac parte. l. si spurius. ff. vnde cogn.
Cifuen. in l. 10. Taur. Quod quidem ad eò verum
est, vt pater filium huiusmodi adoptare nequeat,
nec legitimare. Ang. §. penul. num. 8. Instit. de suc-
ces. cog. per glo. dict. l. hac parte. verb. nascuntur.
successionis gratia. Ita tenet Ludo. Roma. in sing.
621. per. l. legem. C. de natu. lib. ¶ Quinta regula.
Mater filio suo vel naturali, vel spurio, dum tamē
descendentes absint, ab intestato succedit, exclu-
so patre, d. l. hac parte. & l. si spurius. Facit etiam.
§. vulgus. Instit. de succes. cogna. Mathesil. vbi su-
prà. num. 2. Cifuent. vbi suprà. & etiam Guil. Be-
nedi. nu. 704. Id autem etiam esse verum volūt do-
ctores, cū mater Illustris: quo casu Bartoli regu-
la frangitur. Nam filij huiusmodi matri non succe-
dunt, etiam si non esset damnabilis coitus, quic-
quid teneant Ange. nu. 7. Porcius. 2. in §. nouissi-
mē. Instit. de §. consul. Orficia. Ex quo inferitur
bene in l. 9. Taur. etiam spurij filijs matres succe-
dere, cū sit æquius eas admitti, quā trāsuersales.
¶ Sexta regula. Adoptiuus pater, in cuius potesta-
tem adoptatus non transijt, ab intestato non suc-
cedit. Dyn. in de succes. ab intesta. Mathesi. vbi
suprà. artic. secundo. memb. 3. & ibi Ludoui. Bo-
logn. in additio. vbi citat. §. quendam. qui tamen
non extat. Id etiam Mathesi. extendit ad fœmi-
nas, cū tamen non adoptent principis autori-
tate. Sunt qui velint adoptantem vnā cum patre
naturali ab intestato succedere: tamen nisi in cas-
trensibus, vel quasi non videtur fieri posse. Verū
est adoptantem succedere posse, si is sit, qui in po-
testate adoptatum habeat, vt si sit vnus ex ascen-
dentibus. Mathesil. & Guil. vbi suprà. per. l. cum
in adoptiuis. §. si verò. C. de adopt. Vnde nulla est
dubij ratio, cum pater arrogauit filium, nam arro-
gatione se super acquiritur patria potestas, & ita
ab intestato succedit arrogator. §. mortuo. Instit.
de acquisi. per arroga. & glo. verb. venturi. §. cum
autem. Instit. de adopt. Et pro posita regula Bart.
de correlatiua successionem facit text. l. si arroga-
tor. ff. de adopt. vbi & in alijs locis doctores di-
stinguunt, an succedant pueri, an ei, qui testa-

mentum cōdere possit. Nam in illo casu est opus
fiducia. Tamen consule Mathesil. & Guillel. vbi
suprà. ¶ Septima regula. Pater spiritualis, id est,
susceptor ex sacro fonte, non succedit filio spiri-
tuali, cum is illi non succedat. Mathesi. vbi suprà.
¶ Octaua regula. Legitimo vel oblatione curie,
vel Principis rescripto. vt in l. communium. §. pri-
mo. C. de nat. libe. vel restitutione natalium, suc-
cedit pater, si tamen alij filij non extant. Docto.
vbi suprà. De legitimo per subsequēs matrimo-
nium, non est quid dicam, cum in omnibus simi-
lis sit alijs legitimis, vt supra habitum est.

Hactenus de ascendentium & descendentium
linea pertractatum est, modò in hac vltima parte
restat nobis, vt de trāsuersalium successione tra-
ctemus. ¶ In primis tamen scito vocari agnatos
ad decimum vsque gradum, suo tamen ordine, vt
proximiores praeferantur. Non item de cognatis
videtur dicendum, quo ad gradus, vt glof. magna.
in princip. in l. fin. C. vnde legit. & glo. fin. §. fin.
Instit. de succes. cogna. cum quibus facit authen.
de hered. ab intesta. ven. §. si igitur defunctus. 2.
cum. §§. duobus sequen. & l. quinta. tit. 13. part. 6.
vbi tamen corruptè legitur, dozeno, pro. dezeno.
& l. 12. tit. 6. lib. 3. for. Est communis Mathesil. vbi
suprà. art. 3. memb. 1. nu. 3. Deci. conf. 85. & Suar.
in l. quoniam in prioribus. limita. 11. ad l. fori. C.
de inofficio. testamen. ¶ Verum est tamen etiam
in millesimo gradu computari successionem, quo-
ties agitur de succedendo in dignitatem aliquam,
vt Comitatum, Ducatum, &c. Bald. in cap. pri-
mo. §. Capitanei. de feudo Marchiæ. vbi etiam te-
net idem Iaco. Aluarot. & Matthæ. de Afflict. Est
communis Decio confi. 85. Hippoly. singu. 422.
Xuar. in dicta limita. 11. colum. penul. Sit igitur re-
gula. ¶ Prima. Proximior in linea trāsuersali &
gradu, & consanguinitate excludit remotiores, vt
cum non sunt in eodem gradu, vel si sint, tantum
ab altero latere coniuncti. authen. Vt fratrum fi-
lij, in princip. & authenti. Cessante. & authentic.
Post fratres. 1. & 2. C. de legit. hered. gl. fin. in au-
thenti. Itaque. C. communia de succes. l. quinta. ti-
tu. 13. part. 6. & l. 12. tit. 6. lib. 3. for. Guillel. Bene-
dict. vbi suprà. nu. 659. Mathesil. & Bologn. vbi su-
prà. art. tertio. memb. 1. colum. prima. Tamen re-
gula superior procedit inter fratres ipsos, & fra-
trum filios. glof. secunda. in authen. Post fratres.
1. & ibi Paul. Castr. & authent. Cessante. C. de legi-
t. hered. Vide Barto. in l. post consanguineos.
§. legitima hereditas. ff. de legit. hered. & Chassa-
na. in consuetud. Burgund. rubri. 7. §. 11. num. 6.
Vide. l. quinta. tit. 13. par. 6. & Cifuent. in l. octa-
ua. Taur. nu. 6. Illud tamen non est omittendū, re-
ceptissimam omnium esse sententiam ad succes-
sionem gradus computari, secundum ius ciuile,

non canonicatū, teste Deci. conf. 85. n. 3. & Mathefi. vbi supra. art. 3. in princip. nu. 3. ¶ Modò, autem dic, quòd vbi fratres p̄mortui còcurrunt cum nepotibus (*Sobrinos*) id est, alterius p̄mortui fratris filijs, succedetur in stirpes, ita vt quantum singuli fratres capient, tantum & omnes filij simul illius p̄mortui fratris, tex. in authent. vt fratrum filij. in princi. versu. Hoc itaque. nam omnes illi vnā p̄mortui personam repræsētant. l. 8. Tau. Couar. inde successi. ab intest. con-
 clusione. 8. Illud etiā in p̄sētia inspectione dignum, quando sunt fratres, & cōsanguinei, & veterini, licet in bona parte p̄mortui labore, & industria ex æquo succedant, non tamen in reliquis: nam est habenda ratio, quæ bona ei p̄uenerint ex parte & contemplatione matris, & ex alijs, & ita diuersimodè succedetur. iuxta gl. verb. filij. in authent. Post fratres. 1. & doctor. C. de legit. hæredi. & tex. l. de emancipatis. §. 1. versu. exceptis. C. eod. l. 6. titu. 13. part. 6. Bona vero consideranda sunt in hac specie, non quatenus à transuersalibus matris proueniunt, nisi quatenus ab ipsa matre, vel ab eius ascendētibus. Nam quæ à transuersalibus venere, ex æquo cum alijs forent diuidēda. Et ita limitat. d. versu. Exceptis. Mathefi. & Bolog. vbi supra. nu. 665. ¶ Secunda regula. Patruus. & auunculus ab intestato succedunt nepotibus suis ita, vt excludāt consobrinos, & patruales defunctorum. l. auunculo. C. communia de success. & ibi Bald. Salicet. & Corn. quæ lex incorrecta manet. Bald. confi. 131. volu. 4. Alexand. confi. 166. volu. 5. Nicol. Boeri. decifi. 302. & confi. 32. nu. 4. dicit communem Rube. consil. 102. Couar. de success. ab intest. num. 9. ¶ Tertia regula. Vbi plures cōsobrini ex diuersis fratribus successuri sunt, suo consobrino in stirpes magis placet succedere, quam in capita. In hanc procliuior videtur sententia Tiraquel. in de vtroq; retract. tit. primo. §. 11. glo. 12. Prius tamen relatis tantum non diuersis sententijs grauisimorum doctorum, sed & cōmunibus opinionibus consulendum censeo: & notandem Accursij varietatem modò hanc, modò illam opinionem asserentis. glo. verb. Superstitēs. §. hoc etiam. Instit. de legi. agna. success. glo. ver. in tres partes. l. 2. §. hæreditas. ff. de suis & legit. hæri. à quibus est discedendum, & tenendum cum glo. in authent. Cessante. verb. in stirpes. C. de legit. hæri. glo. fin. in l. lege. C. eod. glo. verb. vt puta. & verb. vendicationem. l. prima. §. fin. ff. si pars hæred. pet. & gloss. verb. fuerint. in authent. de hære. ab intesta. veni. §. si igitur defunctus. 1. versu. si autem. Et hæc est communis magis, & tenenda ex relatis à Tiraquel. Adde ijs. l. 5. tit. 13. part. 6. & l. 12. titu. sexto. lib. tertio. for. Cifuen. in l. octaua. Tauri. & Petr. Ferra. in forma libelli, quo agi-

tur per hæredes ab intestato. verbo. nulli. colum. 14. Ex superiori communi elicitur etiam, quòd si plures patruus succedant ab intestato, & concurrant cum vno auunculo, succedetur eodem modo. Doct. in dict. l. auunculo. Mathefi. vbi supra. art. 3. num. 30. & ibi Bologni. ¶ Quarta regula. Spurio nato ex damnabili coitu transuersales eius nec ex parte patris, nec ex parte matris succedunt, cum is illis non succedat. argum. authent. Ex complexu. C. de incest. nupt. Mathefi. vbi supra. artic. tertio. memb. 2. num. tertio. & Guillel. Benedict. vbi supra. verb. & vxorem. num. 709. Tamen si natus sit ex coitu non damnabili, transuersales ex parte patris ei non succedent, sed tantum ex parte matris ab intestato. l. hac parte. l. si spurius. ff. vnde cogn. §. nouissimè. Instit. de success. cogn. Mathefi. vbi supra. num. quarto. & Guillel. nu. 704. Quod quidem adò verum est, vt, etiam si sint fratres tres ex diuersis concubinis, sibi inuicem non succedant ab intestato. glo. fin. dict. l. hac parte. Vide Mathefi. & Guillel. vbi supra. Conclusio, & regula superior limitatur, quando spurij forēt ex libero, & seruo, vel contrā, vel ex duobus seruis (quo casu sunt spurij seruorum melioris conditionis) Instit. de seruil. cogn. versu. Hos enim liberos. Quod tamen vt debeat intelligi. vide vbi supra Mathefi. & Ludou. Bologni. num. 8. & Guillel. Benedi. Id autem fit, quòd de iure ciuili serua domino suo non audebat nubere, &c. Vide etiam Nicol. de Vval. de success. ab intesta. part. 3. num. octauo. qui tamen num. 9. est reprobandus ex ijs, quæ Guillel. supra. Id autem, quod de spurijs diximus, ijdē Mathefi. Guillel. Bologni. & Vval. volunt habere locum etiam si spurij sint fœminæ illustres, cum iure digestorum non esset differentia inter filios spurios illustres, & plebeia: sed d. l. si qua illustris. C. ad Orfici. vetuit, ne illustri spurio succederet, & è conuerso: sed in transuersalibus nihil est immutatum, vnde transuersales inter se possunt succedere. Ita doctor. supra citati. Ex quo intelligitur. l. nona. Tauri. ¶ Quinta regula. Adoptiuis non transeuntibus in potestatem adoptantis, eorum transuersales nunquam succedunt ab intestato, vt nec hi illis. l. cum in adoptiuis. §. sed. ne articulum. versu. Et ideò. C. de adopti. Guillel. vbi supra. num. 710. Si tamen in patris potestatem transijt, & succedit is, & ei succeditur ab intestato. Doctor. in l. qui per adoptionē. ff. de adopt. Guillel. dict. num. 710. ¶ Sexta regula. Legitimato plenè per rescriptum Principis ab intestato succeditur à suis transuersalibus, & is illis succedit. Ludou. Bologni. in addi. ad Mathefi. in artic. tertio. membr. 3. l. 12. Tauri.

Quæ autem supra dicta sunt, cessant, quando ex transuersalibus aliquis est incapax successio-

nis : nam tunc eo prætermisso , cæteri admittuntur , ac si non essent , cum ipse non possit capere , vt putà , cum est factus seruus pœne , vel in metallum dånatus . l. quidam sunt . ff. de pœnis . vel cum patitur mediam , vel maximam capitis diminutionem . §. quod autem . Instit. de capit. dimi. vel cum ipse commisit , vel eius frater crimen læsæ maiestatis . l. quisquis . 1. C. ad legem Iuliam maiesta. vel cū in hæresim incidit , vel defensor hæretici fuit . cap. prohibemus . §. credentes . de hæreti. vel si fiat monachus , maximè Franciscanus vt in cap. exist. §. ad hæc cum fratres . colū. 5. de verb. signific. lib. 6. & in clemen. Exiuit de paradiso . eod. tit. Quod quidem in monacho aded verum est , vt etiam si fiat Episcopus , à successione repellatur . Ita docet Vvald. in success. ab intest. quæst. 1. De alijs incapibus idem Vvald. Vbi tamen nulli sunt ascendentes , vel transfuersales , succedunt aliæ regulæ ad modum breues . ¶ Prima regula . Si coniuges sint , alter alteri succedit . vt in tit. C. vnde vir & vxor . & lib. 6. tit. 13. part. 6. ¶ Secunda . Vbi non est vir , nec vxor vt inuicem succedant , fiscus capit ea bona tanquam vacantia . l. 1. & l. vacantia . C. de bon. vacan. lib. 10. & d. l. 6. Fran. Lucas de Parma in de fisco & eius priuilegijs . & Guillel. Bened. vbi supra . num. 799. Vnde est reprobanda glo. 1. l. quo tutela . ff. de regul. iur. quæ volebat tutorem datum , vel testamentarium , vbi nullus foret , admitti . Reprobant eam ibi Barto. Alberi. de Rosat. & Philip. Corn. in l. nutritoribus . C. communia de success. vtcunque eam sequatur Bald. in l. si qua illustri . C. ad Offici. & Bart. sibi contrarius in d. l. nutritoribus . supra citat. C. communia de success. ¶ Tertia regula . Furioso succedit , qui eius curam agit , cum qui poterant succedere , se indignos successione sua negligentia faciunt . arg. l. si captiu. C. de episcopis & cleric. ¶ Quarta regula . Monacho statim dum professionem facit , ab intestato succedit monasterium , tanquam filius . vt in authen. Si qua mulier . C. de sacrosan. eccles. De his consule doctores in locis supra citatis . ¶ Quinta regula . Clericis ab intestato in bonis patrimonia libus succeditur à suis , vt supra in laicis . Tamen , si non habet cognatos , ecclesia . glo. c. cum tibi . de verb. signifi. Quæ etiam regula in sanctimonialibus priuatis seruari posset . tex. & gl. c. fin. 12. questio. si . Consule doctores ibidem . & in cap. ad hæc & cap. relatum . de testam. dixi supra lib. 1. tit. 3. in l. prima . colum. 115.

Dubium insigne censerit solet , Vtrum vsusfructus cesset per religionis ingressum , quæ facit vsu fructuarius ? Glof. in authen. Idem est . verb. ex lege . C. de bonis , quæ libe. & gl. in authen. Ingressi . C. de sacrosanct. eccle. quam approbant Cyn. Alber. Barto. num. 42. & num. 49. & Areti. Rosellus

ibi in repet. nume. 18. id dicens tenendum fauore religionis . Et ita Baldus , Paul. Raphael , & Corne. in authen. Idem est . supra citata . dicunt vsusfructum manere penes monachum viuente vsusfructuario , siue sit pater , siue quiuus alius . & sic nõ redit ad proprietatem per monachicam . Pater enim , vel quilibet alius licet monachus naturaliter viuit , & sic perdurat vsusfructus , monasterio autem quatenus capax est , omnia deferuntur , quæ monachus habebat . dict. authen. Ingressi . C. de sacrosan. eccles. Et fratres habent gubernatores , & ministros , qui eorum industria proprietatem diligentiori cura , prout præsumitur ex eorum sanctimonialia , & diligentia , quam maiorem habent , quam laici , custodiunt . Nec potest induci in argumentum cõtrarium illa communis per cap. cum simus . de regul. quæ habet , patre , ingresso religionem , & professio , statim legitimam adiudicandam fore filijs , cum nõ sit perpetuum . vt in glo. 1. istius legis . 1. versic. Dubitatur præterea vtrum filius possit petere legitimam à patre mortuo ciuilitè . Nec si verum foret , esset accipienda consequentia ad vsusfructum , de quo est nostra quæstio . Nec suaderi potest oppositum huius decisionis ex eo , quod in patre cessat patria potestas , cuius occasione ei assignatur vsusfructus : nam dico , quod hæc iura nõ amittit , cum imò duplicentur per monachicam , addendo paternitatem spiritualem paternitati temporali & naturali . Nec iura fauorabilia cessant per ingressum religionis , dummodo ex vi regulæ compati possint , & monasterium , vt dixi , geret negotia per suos Syndicos , & administratores , ad quæ pater legitimus administrator teneretur , si existeret in seculo , & fortè diligentius ea bona tuebitur . Hanc conclusionem tenet , & communem fatetur Panormita . in capit. cum cõstet . colum. secunda . num. secundo . de pigno . Idem facit subtilis & dignissimus magister iubilatus meritisimè in hac Salmaticensi vniuersitate , omnium terrarum orbe , sine iniuria communi consensu præstantissima Doctor Antonius Gomez in l. 48. nume. octauo . in ordinatio . Tauri . vbi plures hanc communem veritatem tuentes adfert . Speculat. de statu monach. §. primo . versic. 46. Guid. Papæ decisio . 477. nume. quarto . & decisio . 595. vbi refert ita fuisse iudicatum . Et placet August. Beroi . quinque fundamenta pro hac sententia adducunt in capit. in præsentia . num. 529. de probationibus . post Philipp. Decium . nume. 66. vbi citat ad hoc Ioã. de Imol. in l. cum filio . ff. de legat. primo . Et dicit communem Ioannes Crot. in l. Gallus . §. & quid si tantum . num. 30. ff. de liberis & posthumis . Alexand. cõsil. 139. colum. 2. num. 5. lib. 2. Et aliquos huius sententiæ homines citat Marian. Socin. cõsil. 10. numero . 20. lib. 1.

Et est verior secundum Deci. vbi supra. Et quod sit magis communis & verior nouissimè testatur Arius Pinel. in l. prima. part. prima. numero. 51. C. de bonis mater. glos. in capit. si qua mulier. in glos. 1. ad fin. 1. 9. quæst. fin. & gloss. ff. in l. idem erit. §. si quis duobus. ff. de assignand. libertis. Cæ pol. consil. 22. colum. secunda versi. Item adduco. num. 4.

Et ista est tenenda, quanuis contrariam in patre proficiente religionem dixerit communiter teneri Salice. in dict. authen. Idem est. colu. prim. Et Gregor. Lop. in l. 5. verb. *El vsofructo*. tit. 17 parti. 4. Et magis communem Antoni. Gomez loco proximè citato, qui, vt dixi, ab ea recedit. & Salicet. in dict. authen. Ingressi. & ibi. Iaso. num. 48. colum. final. Riminald. in §. 1. num. 128. Insti. Per quas personas nobis acqui. Hippoly. singul. 668. & Boeri. decif. 197. colum. fin. num. 10. id ex presse diffiniens. Couar. in cap. secundo. num. 8. de testam. profitens hanc opinionem vltimà cōmunem esse, ac ipse eam sequitur contra religionis fauorem, & (pace salua) non bene, quemadmodum ex præmissis in priori opinione constat, à qua in iudicando, & consulendo minimè recedendum fore existimamus.

Asidue contingere solet, filium natum esse in octauo mense, moriq; post duos tresve dies, ideò que inter auum ex parte matris, & eius generum maritum filix præmortuæ est quæstio, vtrū auus vel eius pater debeat succedere ab intestato? Quo casu respondendum est, talem filium natum in dicto mense toto non posse viuere, ac esse tanquam si natus non esset: & sic successio matris consideranda est, & nō filij sic nati, qui nunquam habuit, nec habere potuit, paterque ipsius matris excluso marito ab intestato est admittendus. l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. testam. l. 6. Tauri.

Confirmatur. Nam natus in octauo mense naturaliter viuere non potest, secundum Michael. Scotum lib. physionomie. cap. 10. & alios plures, quos refert Matthe. de Afflict. decif. 236. vbi hanc conclusionem pro focero contra generum approbat. Et facit pro ea. l. 13. in ordina. Taur. quatenus vult quod nascatur eo tempore, quo naturaliter viuere possit, non aliàs. Et ibi Hispanus Ant. Gomez num. 4. idem sensit.

Sed est dubium casu, quo natus fuit, viuus, & vixit viginti quatuor horas, & tempore, quo secundum naturam poterat viuere, nempe in septimo, nono, vel vndecimo mense iuxta formam dict. l. 13. Tauri. quo casu fuit hæres matri prædefunctæ, & maritus prætextu filij postea mortuo successit in bonis maternis, an veniat tantum ad bona nunc in esse deducta, vt in bonis dotalibus, arrhis, & huiusmodi, vel iure sibi translato debeat venire ad

alia bona foceri foculq; relicta ab intestato, vnà cum alijs leuiris, fratris suæ vxoris prædefunctæ, & patris magni sui filij, cuius causa successit? Dixi, quod solum præsentia, quæ tempore vxoris erat ipsius, venit filius, & eius maritus pater ad bona filij, eo autem filio defuncto in vita auorum, nihil repræsentat, quia non est in rerum natura, nec ei poterat esse successio in vita ipsorum, cum viuentis non detur hæreditas. l. qui superstites. ff. de acqui. hæredi. Sed extincta est causa repræsentationis in descendentibus, & pater non sit focero successor ab intestato, ergo eo excluso tanquam si nunquam fuisset, veniet hæreditas ad legitimos successores ab intestato, secundum regulas traditas in hac materia, & in præsentia glos. supra. ¶ His etiam adijciunt, Pater assignauit legitimam filio suo, ac eam ei tradidit ante mortem: filius petit augmentum inspecto tempore mortis patris: ceteri fratres dicunt potius inspiciendum esse tempus assignationis, est quæstio, Vtrum tēpus assignationis viuēte patre factæ, an mortis sit cōsiderandū? Aduertendū esse ad tēpus assignationis, ea ratione iuuatur. Assignatio legitimæ eo tempore, hoc est, in vita fieri optimè potuit à patre, & si casus diminutionis contingeret, quia pater efficeretur pauper, prout sepe contingere solet, nam ante obitum nemo felix, ipse filius nollet reddere, nec cōferre legitimam susceptam à patre cum fratribus, ergo nec eo casu debet venire ad augmentum contingens post assignationem: non enim ferendus est is, qui lucrum amplectitur, onus autē ei annexum contemnit. l. vni. §. pro secundo. ad fin. C. de cadu. tollen. glo. in capit. accedentes de præsc. ¶ Præterea initium perfectum, in esseque deductum in actu est in consideratione, nec ex casu superuenienti reuocandus erit. l. si Gaudentius C. de cont. empt. Dixi in notabili quæstione in l. 1. gloss. 1. vers. Nonò mouetur talis quæstio. titu. 6. lib. 1. supra isto lib. ordin. Regiarum. Sed actus assignationis legitimæ in specie proposita fuit huiusmodi, igitur pro hac parte. Præterea quod filius non possit agere ad supplementum legitimæ receptæ à patre. Ita Jacob. Butriga. in l. pactum. C. de colla dicendo, quod est attendendum ad tempus legitimæ datæ, nec vterius curandum sit, si patris facultates accrescant, sicut nec si diminuerentur, quia non debet quis postulare, cuius contrarium non esset petiturus. l. si ea lege. C. de vsur. l. pen. C. de solu. Et hanc doctrinam pro elegantè refert & sequitur Bald. in l. 2. C. de reuoc. ijs quæ in fraud. credi. & in l. fin. 3. colum. C. de vsuris rei iudi. & in authen. res quæ. C. communia delegat. versi. Quæro, statuto cauetur. Angel. in l. si proponas. ff. de inoffi. testam. & in l. stipulatio cōcepta. ff. de verb. oblig. Alexand. in l. pacta. circa fi-

hem. C. de collationib. ¶ In oppositum est verior opinio, ac comunior, quod in omni legitima semper attendatur tempus mortis parētis. l. cum quæritur. verb. mortis tempore. C. de inoffic. testam. & ibi Paul. de Castr. Bald. reprobata opinione Iacob. Butriga.

in. l. pactum. C. de collat. & in. l. quavis. quæst. fina. C. de fideicom. Romā. in dicta. l. stipulatio. Alexan. in. l. in ratione. ff. ad leg. Falcid. Ias. in authent. Nouissima. 3. colum. C. de inoffic. testam. & in. l. quod Seruius. ff. de cond. ob. caus. qui omnino est videndus. Et hanc communem existimat Couar. in cap. quavis. 3. part. §. primo. nume. secūdo de pact. li. 6. aduersus Iacob. Butriga. Et pro hac opinione communi contra Iacobum est. l. 23. Tauri. ibi, *al tiempo de su muerte*. Couar. in cap. Rainutius. §. primo. num. 8. de testamen. Dic. aut recipit voluntariē à patre legitimam absque renuntiatione iurata, & tunc poterit petere supplementum, à tunc tempore mortis. Aut renuntiavit supplementum cum iuramēto, & attendatur tēpus mortis. Et sic in ista vltima intelliges opinionem Butrigar. communem: & in. 1. distinctione alteram communem, quæ tenet tempus mortis considerandum, vt egregiē docet Couar. dict. §. primo tertiæ partis relectio. cap. quavis pactum. nume. 2. plura ad id citando. de pactis. lib. 6.

¶ Si el testador instituyere heredero. Theorica à iurē communi tradita, quod hæreditate non adita, legata non debeantur. per. l. si nemo. ff. de testamē. etel. cum alijs à me suprā citatis in. 1. gloss. vers. Nunc tamen quæro hæreditate non adita. hic correcta patet: quæ procedit hæreditate non adita ex testamento mero iure valido, destituito tamen ex causa exhæredationis, seu repudiationis, secus si nullitas proueniret ex defectu solēnitatis, quia isto casu non debetur hæredi scripto, etiam in foro animæ, nempe quia decessit ante perfectionē testamenti quo ad formam & solēnitatem præsentis legis, & ex ea clarē constat: qua forma de tracta, actus est nullus. l. ex imperfecto. C. de testamen. & l. nolimus iuncta glo. confirmatur. eod. titu. C. §. eadem oratione. Instit. quib. mod. testamen. in fir. quibus cauetur ex testamento imperfecto nihil deberi, etiam si relictum sit factum Regi, seu Imperatori. Probatur, nam in actu gesto à testatore præsumitur factum esse iuxta mentem legis, & eorum quæ sunt statuta à iure: igitur hac conditionē cessante, disposita ab ipso tanquam si

ne eius voluntate, quæ primum locum obtinet. l. in conditionibus. ff. de condit. & demonstra. cum simi. irrita erit eius dispositio. l. si quis locuples. ff. de man. testa. voluntatem testatoris interpretandam fore, vt reddatur concursus iuri communi. Est

tuyere heredero a en el testamento: y el heredero no quisiere heredar †: vala el testa-

oper. libert. Paul. Parisi. consil. 40. colam. penul. nume. 34. lib. 2. & consil. 89. colum. 4. nu. 26. eod. lib. 2. Corn. consil. 295. num. 7. lib. 1. & consil. 161. num. 15. lib. 2. & consil. 124. nu. 15. eod. lib. & consil. 72. num. 3. lib. 2. Anto. Rubeus consil. 39. nu. 2. Boeri. consil. 2. num. 6.

Secundo, quia lex imponens formam testamētis, vt falsitas cesset, est iusta, ac proinde ab omnibus subiectis est seruanda in vtroque foro tā animæ, quā fori exterioris glo. in cap. quæ in ecclesiastiarum. de consti. Panor. Felin. & Deci. nu. 8. in. c. primo. eod. titu. Innocen. in cap. quia pleriq;. de immuni. eccles. Ias. in. l. nemo potest. 2. lectur. nu. 106. ff. de legat. primo. S. Tho. 1. 2. quæst. 96. ar. 4. Est communiter recepta secundum Couar. in cap. cum esses. de testa. num. 6. & in capit. primo. num. 16. eod. titu. & in epitom. 4. decreta. 2. part. cap. 7. §. septimo. num. 9. Felin. in cap. primo. colum. 9. nume. 18. de sponsa. dicit eam singul. & est communis opinio secundum Ludouic. Gomez. in capit. 2. nume. 34. de consti. lib. 6. Domi. Soto lib. primo. de iusti. & iure. quæst. 6. art. 4. Quibus est addendus Bal. in procm. feudo. nu. 6. dicens, legem ciuilem esse partem legis diuinæ. Probatur. Lex omnis humana ab æterna deriuatur, secundum illud Prouerb. 8. Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. cap. quo iure. 8. distin. cap. quod præcipitur. 14. quæst. 1. cap. 2. de maio. & obedi. & ad Roma. 13. Lex enim ciuilibi prohibet, ligat in foro conscientia, obligatq; trasgressorem ad peccatum, si permittit, modo lex iusta sit, excusat agentem, ex traditione prædictorum authorum. Igitur hæc ciuilibi lex in foro animæ ac exteriori habere locum fatendum erit.

Tertiò suaderi potest, quia potestas testandi restricta est ad terminos iuris, nec contra legē quicquam statuere licet. l. nemo potest. ff. de legat. 1. text. in authent. de nupt. §. disponat testator, vt dignum est, & erit lex. Et istæque volūtates, de quibus dicit text. in. §. Hinc nobis. in dict. authent. de nupt. ibi, quia vbique custodire morientium

l. si duo. ff. de acqui. hered. Bartol. & alij notant in. l. hæredes mei, §. cum ita. ff. ad Trebel. & in. l. vt iurisiurandi. ff. de

† Heres dar. Vel quia non potuerit cū sit incapax, nī hilomin⁹ debebit fideicommissum, quia cum actus voluntatis & impotentia equiparentur, ergo stāte hac lege debetur ex casu impotentiaē cōtra opinionē commūne de iure cōmuni. vt in pūctis huius legis expēdit Gregor. Lop. in l. 14. ver. defendi. do. quem vid. tit. 5. par. 6.

voluntates volumus & in l. omnium. C. de testamen. ibi, voluntates etenim hominum audire volumus, non iubere. Detracta ergo potentia per leges dicentes quem non posse testari sine solennitate iuris, ergo remouetur omnis actus. ex Boetio teste Bald. in l. prima. nu. 55. C. de sacro sanct. eccles. l. multum interest. C. si quis alt. vel sibi. l. nemo potest. ff. de lega. primo. cap. cum super. de off. delegat. ¶ Quarto confirmatur. Ista est forma, & solennitas substantialis, & non tantum probatoria. Bart. in l. nemo potest. ff. de leg. primo. vbi Aretinus colum. 2. & Ias. r. lectur. nu. 17. & in. 2. num. 21. & Ripa num. 35. dicit opinionem istam communem esse. Idem fatetur Albert. Brun. in tracta. Quotuplex sit forma. fol. 13. colum. 2. Bal. in l. cum quis. colum. 2. num. 4. C. de iuris & facti igno. Alexan. colum. 2. in l. prima. ff. de condi. indebi. & ibi Iaso. num. 17. Deci. in l. 2. C. de bono. posses. secundum tabul. colum. 3. quibus citatis dicit communem. D. Couar. in dict. capi. cum esses. num. 8. & melius probat Ioan. Crott. in dict. l. nemo potest. num. 16. Si solennitas substantialis est, non refert, quanuis alio modo constet legatario, vel hæredi, nec talis probatio est admittenda in foro conscientiarum. ¶ Item & quinto. Nam validum est argumētum de facto iudicis ad partem vt probabo, tamen iudex ex testamento minus solenni non posset permittere retentionem rerum hæreditariarum, seu legatarum hæredi, vel legatario, ergo ita necesse erit fateri in casu nostræ propositionis, quo nec testator, seu eius hæres titulo directo tamen minus solenniter facto, non poterit retinere. Antecedens probatur in l. si ob causam. C. de euisio l. prima. C. si in caus. iudica. Declarat Bart. in l. tertia. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. Soci. in l. prima. §. per seruum corporaliter. num. 7. ff. de acquirend. posses. ¶ Iudex autem etiam certo sciens hæreditatem, seu legatum relictum in minus solenni voluntate Petro absque vlla fraudis suspitione, non ei, sed venientibus ab intestato ad iudicat, ex eo, quod tale testamētum nullum est. l. si vnus. l. ex imperfecto. l. hac consultissima. C. de testamentis. voluntas non solennis pro nulla iudicatur: & id quod nullum est, non parit obligationem etiam. vt docet Bald. in repeti. l. primæ nume. 53. verfi. Vnde ego dico. C. de sacrosanctis eccles. ergo in foro animæ non poterit peti, nec retineri. ¶ Postremo hanc sententiam probat Baldus in l. si post diuisionem. nume. 5. C. de iur. & facti igno. & in dict. repe. l. primæ col. 15. num. 55. Frater Francisci. de Victoria ad S. Thomā in 2. 2. quæst. 62. arti. 1. quorum opinio est communis secundum Ias. in dict. l. post diuisionem. num. 5. colum. 2. & Fortun. in tract. De vltimo fine vtriusq; iuris. illatio. 15. & doct. Didac. Couar. in cap. cum

esses. num. 8. de testamentis. vbi subiecit hanc opinionem sibi magis placere. Antoni. Gomez in l. Tauri. 7. num. 120. vbi plura ex hac theoria deducit. Opinionem contrariam, in d. quod relictum in minus solenni testamento in animæ iudicio debeant solui ab hærede, qui certus est illam fuisse postremam voluntatem defuncti, ac per consequens eo foro posse retineri, probari potest. ¶ Primo Nam solennitas in vltimis voluntatibus fuit instituta ad falsum & cōtrarium voluntati defuncti pulsandum, & sic de ea constare possit. l. si. C. de fideicom. §. primo. Instit. de testam. de ea autē constat hæredi quantum ad institutionem de eo factam, vel venientibus ab intestato derelictis alijs, ergo tenentur eis in foro animæ restituere, cum alias peccarent alienum retinendo contra testatoris voluntatem, de qua illis constat, ac similiter hæres, vel legatarius poterūt retinere talem rem eis relictam in minus solenni voluntate cessante causa fraudis, cessare debet effectus præsumptionis, cum de veritate prædictis constet. cap. magnæ. de vot. cap. cum cessante, de appella. cap. non deber. de consanguini. & affinita. Nec obstat quod dicebam in primo fundamento, quod testator velit se conformare cum iure communi: nam potest intelligi ab intestato, & quando nihil constat per probationes & coniecturas de contraria eius voluntate, que admodum hic constat. vt colligitur ex Philip. Corn. consi. 138. col. fi. n. 9. lib. 2. ¶ Secundo suaderi potest. Nam vbi consensus est causa acquisitionis, ex quo quis naturaliter manet obligatus ex sua promissione, ac hæres, vel causam habens à tali promissore, & datore, præsumptio legis non eam naturalem obligationem tollit, nec tollere potest cōtra expressam veritatem, de qua agendum est in foro interiori animæ. ca. tua nos. de sponsa. capi. inquisitioni. de sent. excom. ¶ Ex tali enim legato, vel relictio naturalis obligatio orta fuit. glo. obrineas. in l. si post diuisionem. C. de iur. & facti igno. glo. in l. prima. ff. de condi. indebi. & in l. cum quis. C. de iur. & facti. igno. & ibi Iacob. Butriga. Bartol. & Bald. & Corneus. cōsi. 137. colum. 2. num. 3. libr. 2. Est communis secundum Ioan. Annibal. in l. nemo potest. nume. 17. & num. 474. ff. de legat. primo. & ibi Crotus nu. 16. idem firmat, ergo hæres tenetur soluere relictum in tali voluntate minus solenni, alias peccaret. ¶ Sic ergo lex iusta seruanda erit in vtroque foro, nisi sit fundata super præsumptione, qua cessante, non ligat in foro animæ. Sic respondendum erit ad secundum fundamentum pro contraria sententia adductum. Nec obstat tertium fundamentum: nā quauis potentia sit sublata à iure, non tamen procedit quo ad naturalem, ex qua resultat obligatio in foro animæ, quæ etiam à Principe tolli nequit. ¶

sed naturalia. Instit. de iure natu. executionem tamē in foro fori impedire potest, quæ causatur ex ortu ciuilibus obligationis, nec ex hoc infringuntur leges, cum intētio legum sit potius ad hoc, vt postremæ voluntates seruentur, quàm ad ipsas annihilandas cessante falsitate. ¶ Nec obstat quod dicatur solennitas substantialis quia factū testatoris, vt est nominatio hæredis, est de substantia: aliæ verò

mento en las mandas †, y en las otras cosas q̄ en el se cōtinen: y si alguno dexare a otro en su posttrima volūtad por he-

munis. Et Tiraquell. in legibus connubi. gloss. 4. num. 22. fol. 262. colum. 2. voluit Anchar. in reg. Possessor. colum. 8. quæstio. 1. de regul. iur. lib. 6. Imol. & Alexand. colum. 6. in. l. nemo potest. ff. de legat. primo. & Ias. ibi colu. 12. in. 1. lectura. &

redero, o le legare, o mandare alguna cosa para que la den a otro alguno a quien sosituyete en la herencia, o manda: si el tal

fortem. in princip. ff. de condi. indebi. Alciat. de quinq; ped. præf. fol. 4. Albert. Brun. in tract. de potentia & eff. formæ. fol. 57. col. 3. & fol. 60. col. 1. Bald. in l. testes. col. 1. n. 5. C. de testam. Philip. Corne. consi. 119. nu. 34. lib. 2. vbi dicit, quod est cōmunis opinio illa, de qua supra diximus, nempe ex minus solenni voluntate oriri obligationē naturalem. Et dicit magis communem in consil. 278. colum. 1. lib. 1. Iaso consil. 67. colum. 5. lib. 3. Segur. in repe. l. 1. §. si vir vxori. num. 125. verfic. Et idē de electione. vbi plures authores huius sententiæ inserui. ff. de acqui. possess. Est etiam communis teste Corne. consi. 10. col. 1. lib. 1. & transeunt cum ea omnes secūdem Ripam in dict. l. nemo potest. nu. 96. versi. In eadem glossa. ibi, sed ope exceptionis. vbi aliqua corollaria deducit. E theologis hanc sententiam approbat Syluest. in sum. verb. hæreditas. quæst. 7. & verbo. testamentum. 1. quæst. 5. versi. Quartum. secundum Archi. Hadria. Papa in quodlib. 6. conclus. 2. illatio. 2. ad fin. fol. parua impressionis. 112. colum. 2.

Quorum sententia probatur, quarto ex doctrina Innoc. in cap. quia propter. de electio. dicentis electionem validam iure naturali ratione consensus eligentium, nullam tamen ex defectu solennitatis iuris positiui, validam, & firmam esse in foro animæ. Quam sequitur Panormi. in capit. primo. de in integr. restit. col. fin. num. 19. Ludo. Gomez in cap. 2. nu. 23. de consti. Ias. in rub. ff. de acq. hæred. num. 21. Ioan. de Molina in tract. de differentijs inter forum contentio. & animæ. differentia. 29. char. 15. Syluest. verb. Alienatio. q. 13. Andr. Tiraquel. de iure mariti. glo. 4. nu. 21. Boeri. decif. 1. n. 13. Et Segur. in repe. l. 1. §. si vir. nu. 125. ff. de acquirē. poss. Quæ sententia extenditur, testibus prædictis authoribus, ad omnem actum, in quo est prætermisssa solennitas iuris positiui, vt in foro animæ non teneatur quis de hoc sibi facere cōscientiam

† En las mandas. Declarat hanc legē Greg. Lopez in l. 6. titul. 10. parti. 6. in verbo. Faeta vn año. versi. Ho die vero attenta l. regni. quēvide. & in l. 20. verbo. no mue. stra. t. 22. parti. 3.

funt probatoriæ, quæ explicari possunt duobus testibus, vt erat de iure diuino, iuxta illud Christi testimonium, In ore duorum vel trium stat omne verbum, idque omnes gentes custodiebant. Et Aragonenses duorum testimonio testamenta solennia iudicant, vt patet libr. 6. fororum Aragoniæ tit. de testamen. consti. incip. Super testamento. ibi, duobus iurantibus, si plures haberi non poterunt de ijs, qui interfuerunt: siue sint testes, siue spondalarij: ibi duo, vel vnus illorum iuret, & valeat testamentum. Et vide aliam constitutionem incip. Si testator. libr. 5. fororum Aragoniæ. titul. De tutoribus curatoribus, & c. fo. 124. col. 4. & in regno Franciæ testamenta sine iuris solennitate cōdita valent, dummodo duo testes affuerint. Nicolaus Boeri. in consuetu. Bituricens. titu. Des costumes concernans les testamens. §. primo. Et in ciuitate Senensi est consuetudo, quod testamentū factum coram tribus testibus valeat. Angel. in. §. fina. Instit. de testamen. & Venetijs seruatur secūdem Ioan. Andr. ad Spec. de instrum. editio. §. cōpendiosè. sub num. 14. versi. In fine. Boeri. vbi supra, Sed si sic est, consequēs erit fateri, quod veritas testamenti perfecta & formalis erit illa, quæ probatur duorum testimonio, cum hæc sit secundum ius diuinum & naturale, ergo seruanda in foro Dei, vbi de apicibus iuris non est curandum.

Nec obstat argumētum de facto iudicis ad partem, cum iudex sæpenumero iudicet etiam contra veritatem secundum allegata & probata, tamē pars iudicat secundum conscientiam ex actu practico, quam habet, quanuis iudex præcipiat in foro fori contrarium. capit. Dominus noster. de secund. nupt. Optimus text. in cap. Inquisitioni. §. fina. de sentent. excommuni. ergo nihil obstat. ¶ Tertio ista opinio probatur autoritate doctorum, vt apparet ex citatis à Couarruias in dict. c. cum esses. num. 5. Ex quibus videtur magis com-

scientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & adfuit consensus habentium actum explicare. ¶ Quinto loco adducitur fundamentum tale. Ex testamēto non solenni oritur obligatio naturalis secundum communem, vt probauit paulò antè in hac gl. vers. Secundo suaderi potest. Nam vbi consensus est. Quod patet, cum testamentum sua origine, & inuentione sit de iure naturali, seu gentium, licet solennitates sint de iure civili. Bartol. in l. interdum. ff. de condi. indeb. & l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. tex. est in l. in eo. §. fin. cum l. sequen. ff. de acqui. rer. domi. Et tale testamentum dicitur validum de iure gentium, quod habet voluntatem testatoris, quæ probatur ex testamēto inualido. l. fin. ff. de reb. eorum. l. in testamento. ff. de fideicom. liber. Ergo cum sit validum de iure gentium, & adsit consensus testatoris in tali postrema voluntate, ex eo causatur naturalis obligatio, quæ est de iure gentium. l. cum amplius. §. is natura debet. de regu. iur. ff. ac proinde erit tutus petendo, vel retinendo in foro animæ.

¶ Sexto, solennitas, quòd plures testes in actu ultra duos est probatoria, non tamen substantialis. l. fina. versic. Cum enim. C. de fideicom. facit, sic inducendo eam. vbi dicitur, quòd ideò in testamento requiruntur septem testes, nè quid falsitatis in eo committatur, cum per plures homines veritas magis eluceat. Probat ergo ille tx. quòd solennitas septem testium ideo est necessaria in testamento, vt per ipsum probetur voluntas testatoris. Si ergo testamentum sit factum coram minori numero, est testamentum: sed quia voluntas testatoris non potest probari, debito numero testium, ideo non sortitur effectum. l. duo sunt Titij. ff. de testamen. tutel. Confirmatur. Nam si esset ista solennitas substantialis, non autem probatoria, sequeretur quòd ex testamento minus solenni non oriretur obligatio naturalis, quod tamen est falsum, vt prædiximus. ergo, &c. Antecedens probatur in l. prima. §. si quis ita. ff. de verb. obliga. Ex his igitur responderi potest hanc vltimam communem sententiam veriorē, & probabiliorem iudicandam fore. ¶ Quibus autem remedijs debeantur legata, & fideicommissa ex testamento minus solenni, est consulendus Gualdens. de arte testandi. titul. p. cautel. 3. pagella. 34. & 35. ¶ Quæro cuius effectus & operationis sit clausula codicillaris, Si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorū, &c. Respond. quòd plures enumerat Antoni. Gomez in l. tertia. Tauri. nu. 75. vbi poteris videre Guillel. Benedicet. in repet. capit. Rainutius. verbo. matrem insuper Cleram. numer. 47. de testamen. vbi tenet, quòd clausula codicillaris in testamento filij de consensu patris facta esto, quòd non valeat vt testamentum, vale-

bit tamen tanquam donatio causa mortis. Alios duos effectus ponit ipse Guillel. Benedicet. in verb. testamentum. 3. num. 17. quem omnino videatis. Ista clausula facit testamentum valere iure fideicommissi. Alexan. dicit hanc communem in consil. 19. colum. 3. num. 9. lib. 6. quo in loco plura citat in præsidium istius communis conclusionis. Paul. Parisi. consil. 11. colum. 3. nu. 32. lib. 3. Socius in l. Gallus. §. quidam re. &c. num. 10. ff. de liberis & posthu. Corne. consil. 96. num. 6. lib. 2. & consil. 126. num. 4. eod. lib. 2. Idem Corne. consil. 133. col. 1. num. 2. lib. 3. & consil. 306. col. 2. eodē. 3. volumi. Barto. in l. prima. ff. de iure codicillo. Bald. in l. vlti. C. eod. tit. Aymon Crauet. consil. 22. num. 8. Deci. consil. 369. nume. 2. & consil. 431 num. 8. Ias. consil. 104. colum. 5. num. 3. lib. 4. glo. l. ex ea. ff. de testa. l. Scauola. ff. ad Trebel. tex. in princip. Instit. de codicil. l. 2. tit. 12. par. 6. ¶ Intel ligas tamen, quando testamentum est nullum ratione solennitatis, secus si ratione voluntatis, quo casu nihil operatur clausula codicillaris. l. fideicommissa. §. primo. de lega. 3. Barto. in l. si is qui. nu. 1. ff. de testam. Deci. consil. 205. nu. 10. & consil. 394. num. 6. Guillel. Benedicet. in repe. cap. Rainutius. verb. testamentum. 3. nu. 17. de testam. Vital. de Cambanis pag. 13. §. clausula codicillaris si nõ valet, &c. ¶ Intellige secundo, in testamento in scriptis de iure nostri regni, cum in nuncupatio non habeat locum per l. 3. Tauri. qua cautum est eandem solennitatem adhibendam esse in codicillis, quæ seruanda est in ista lege. 1. in testamento nuncupatio. ¶ Plures quæstiones huic negotio summe necessariè scriptas reliquit Cels. in clausularū tract. §. clausula codicillaris. fol. parua impressio nis. §. 1. colum. 2. cum seq. & Vital. de Cambanis in suo tract. etiam clausula. pagina. 11. cum duob. sequentibus. §. clausula codicillaris. Si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum Paul. de Castr. in l. codicillis. §. Lucius Titius. nu. 2. ff. de legat. 2. & in authen. Ex causa. n. 14. C. de lib. præter. & in l. ex ea. nu. 2. ff. de testamen. Ioan. Coraf. in l. filium quem. num. 41. C. Famil. heriscun. & in l. hæreditatem. nu. 6. C. de impube. & alijs substitui. Deci. consil. 287. num. 4. & consil. 242. nu. 2. Curti. Iunior consil. 148. colu. 6. nu. 11. vbi inter alia allegat sing. doctrinam Bald. in l. quoties. C. de hære. instit. quod supplet defectum institutionis. Deci. con. 77. colum. 3.

Dubium autem non contemnendum vt in hac materia subiiciamus æquū mihi videtur, Vtrum, scilicet, clausula codicillaris censeatur appositae ex consuetudine Tabellionis, ex quo de Stylo apponi solet, vel censeatur adiecta ex petitione & voluntate testatoris? Quod ex rogamine & voluntate testatoris censenda sit appositio talis clausulæ, probat

probat Imol. in repe. l. filio præterito. col. 8. verfi. Et per prædicta. ff. de iniusto. rup. irritoq; facto te flamen. Alexan. conf. 125. colu penul. verfi. Nec obstat quòd notarius istas clausulas. num. 10. lib. primo. & conf. 142. colu. 4. num. 4. lib. 2. quod reperitur conf. 102. lib. 3. & conf. 1. colu. 5. verfi. Et licet quidam celeberrimus. num. 21. lib. 5. Corne. conf. 150. colu. 3. num. 6. verfi. Nec obstat etiam id quod dicebat. lib. 3. Barbat. in capit. quod translationem. colu. 6. nume. 26. de off. de legat. Deci. in. l. vt liberis. num. 14. C. de collatio. Barba. in cõsi. 6. in fin. lib. 3. & conf. 54. col. pen. eod. lib. 3. & don. 58. col. 9. lib. 4. Deci. in. l. semper in stipulationibus. colu. penul. ff. de regul. iur. & in capit. cum M. de consti. colu. 2. Andr. Alciat. in. l. prima. §. si quis ita. nota. 3. ff. de verb. obligat. Hieron. 7. Grat. qui hanc fatetur communem opinionem conf. 112. colu. 3. lib. 2. Ripa in l. Centurio. colu. 26. verfi. Aduerte quia de consuetudine. num. 80. ff. de vulga. & pupil. Ripa in l. si vnquam quæst. 21. num. 42. C. de reuocã. donat. Couar. de testamen. in. 2. part. rubr. num. 14. Tiraquel. de iure constit. limita. 31. n. 13. Pro qua sententia communi faciunt adducta per Iacob. de Segur. in repe. l. tertie. §. fina. nu. 31. cum pluribus sequen. ff. de liber. & posthu. tenet Deci. in cap. cum M. colu. 2. nu. 7. de consti. qui allegat plures alios approbantes istam opinionem. Et nouissimè tradita à Licentiato Menchaceñ. lib. 1. de success. creat. §. sexto. nu. 53. Quæ theorica in præct ca ad multa est utilis.

Contrariam opinionem, imò nisi expressè fuerit à testatore dicta clausula apposta, non censerit ex eius volutate, sed ex stylo & cõsuetudine Notariorum, tenent Bart. in. l. prima. quæst. 6. nu. 10. ff. de iure codicil. Bal. in. l. quoties. colu. prima. C. de hære. insti. Cardina. Zabarella conf. 120. verfi. Item tales renuntiationes. Tiraquel. de iure constit. alios refert limita. final. num. 12. & transire videtur Rip. cum hac opinione in dict. l. Centurio. nu. 80. Decius eam dicit communem conf. 304. colu. 5. & Tiraquel. in repe. l. si vnquam. in princip. num. 122. C. de renocan. donat. vbi plures huius sententiæ doctores citat. Denique eam sequendam existimat Curti. Junior conf. 101. nume. 11. Couar. in citata rubri. de testam. 2. par. nu. 14. Quæ opinio videtur verior ex eo, quod debet legi totum testamentum coram testatore extense, vt supra dixi. Et etiam ad Segur. vbi supra. nu. 31. Quæ lectio præsumitur facta, cum pertinet ad officium Tabellionis. cap. ad audientiam. de præscript. dixi in glos. 1. verfi. Quis autem teneatur probare qualitatem vicinitatis. ¶ Dubium autem est, Vtrum in testamentum, cui iuramentum est interpositum, habeatur loco clausulæ derogatoriz

ad primum testamentum, vt necesse sit facere mentionem de tali testamento iuramento firmato?

¶ Et quòd habeat vim clausulæ codicillaris tale iuramentum, tenet Segur. in repe. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. num. 138. ff. de lega. secundo, citat. l. cum pater. §. filijs matrem. ff. de lega. 2. Bartol. in. l. prima. §. si quis. ff. de verb. obliga. & sic facit illum valere eo modo, quo melius valere potest. per dict. §. filijs matrem. Idem tenet Segur. in repe. l. filius dum in ciuitate. num. 22. ff. de verb. obligatio. verfi. Ex hoc posset inferri, quòd sic. ¶ Quòd autem primum testamentum, cui testator iuramentum addidit de non reuocãdo illud, ex hoc contineat clausulam derogatoriam circa secundum Barto. in. l. si quis. in princip. colu. fi. ff. de legat. 3. Reputat notandam doctrinã Segur. in dict. l. filius dum in ciuitate. num. 23. vbi plura olim à me fuerunt addita. Et est communis opinio teste Couar. in. 2. par. rubri. de testamen. nu. 19. chart. 12. verfi. Secundo inferitur vbi plures huius sententiæ refert authores. Et sic requiritur specialis mentio illius primi testamenti iurati, alias si de eo & iuramento non fuisset facta mentio specialiter non censeretur reuocatum per posterius. Tiraquel. de iure mariti. glos. 7. num. 153. vbi in num. 203. adducit plures hanc opinionem communem dicentes. Gomezzi, in cap. primo. nu. 188. de constit. lib. 6. Communem etiam fatetur Selua. de benefi. 3. par. quæst. 14. num. 17. verfi. Decimo quinto pro ista parte. Paul. de Castr. confil. 284. num. 4. lib. 1. Guido Papæ decisio. 127. nu. 2. & confil. 64. colu. 1. verfi. Est tamen. Et Grego. Lopez in. l. 8. titu. 1. part. 6. in glo. 3. ¶ Sunt tamẽ plures, qui contra istam communem sententiam tenent, & eam communem firment, vt est Alber. Brun. in tracta. de forma. colu. 24. Frederi. dicit communem confil. 47. Ioan. Anani. conf. 55. Aymon Crauet. conf. 126. colu. fina. num. 7. Soci. conf. 3. colu. 4. num. 18. libr. 3. Chofmas Guhier in pragma. sanctione Gallicana. de collatio. §. vt verò verfi. Ad verbum. fol. 204. Couar. in rubri. de testamen. 2. part. chart. 12. colu. 2. & 3. vbi videatis. & Andr. Tiraquel. vbi supra n. 203. verfi. Decimum tertium genus. Imò quòd satis sit expri mere clausulam derogatoriam in genere, dicendo, Non obstante quocunque alio testamento, quòd ante hoc cõdiderim, quòd cassum, & irritum decernens, quibuscunque clausulis derogatorijs à me fuerit conditum. Marti. Nauar. in repe. capit. si quando. exceptio. 1. satis copiose rem disserit, posteriorem hanc opinionem approbans, de rescript. extra. Plura adducens probat hanc partem Selua. de beneficio. 3. part. quæst. 14. num. 3.

¶ Concordari tamen possunt hæ opinioniones communes contraria. Quia aut loquimur in clausula apposta

apposita à priuato, vt tunc nihil importet in casibus, in quibus requiritur specialis expressio, & hoc casu procedat prior opinio. Aut loquimur in clausula generali posita à Principe in lege, vel rescripto, qui est lex animata, & tunc sufficit absque speciali expressione, quia potest fingere expressum, quod expressum non est, quo loco procedat posterior sententia ex mente Andr. Tiraquell. in legibus connubial. gloss. 7. nume. 204.

¶ Succedere potest dubium, vtrum hæreditas directò relinqui possit in codicillis: Respon. quòd non. l. 2. C. de conicil. l. non codicillum. C. de testam. l. hæreditas. C. de his quibus vt indig. §. penul. Instit. de codicil. Socin. in tract. fallen. reg. 309. incip. Hæreditas. Socin. regul. 169. Gualdēf. de arte testandi. tit. 2. num. 1. & in tit. 10. caute. 8. Fallit tamen inter liberos. Bart. in. l. militis codicillis. ff. de testa. militis refert Alexand. & Ias. in citata. l. 2. Socin. vbi suprā. Alexand. in. l. hac consultissima. §. si quis autem col. 3. nu. 4. & ibi Iaso. penul. col. cum seq. Guiljel. Benediēt. in. c. Rainutius. verb. testamentum. 3. nu. 57. de testa. qui fatetur magis communem hanc sententiam. ¶ Licet contrariam communem firmet Paul. Parisi. consi. 35. num. 6. lib. 2. Rom. eam tenet consi. 179. colum. 3. Bald. in. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. verf. Sed hic quæro. ¶ Item dubitari potest, An clausula codicillaris censeatur apposita inter liberos, & glo. in. l. cohæredi. §. cum filia. verb. non valuit. ff. de vulga. & pupilla. tenet partem. vbi Ioan. de Imol. col. 2. nu. 14. dicit eam menti tenendam, diligenterque fore notandam Alex. col. 3. num. 10. Areti. col. 4. nu. 8. Iaso. nu. 18. subiiciens, quòd nemo vnquam illi. glos. contrariavit. Sequitur Alexand. in. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. n. 12. C. de testam. vbi Ias. num. 8. Curti. Junior nu. 15. Dixit notab. Ias. in. l. 1. §. si quis ita. col. 9. nu. 27. ff. de verb. obliga. & in. l. fina. nu. 15. C. de codicil. & in. authen. nouissima. nu. 21. & in. l. eam quam. col. 6. C. de fideicom. Couar. in. c. Rainutius. §. 1. col. 2. verfi. Secundo intelligi potest. de testam. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam. nu. 86. secundum antiquam impressionem: in nouiori verò num. 103. verb. libertis. C. de reuoc. dona. Deci. consi. 248. nu. 7. & à Segur. in repe. l. Imperator. nu. 24. ff. ad Trebell. Præscriptam gloss. dixit solennem & fing. Iaso. in consi. 26. col. 2. verfi. Illud etiam puto. lib. 1. Hippoly. in consi. 118. col. 2. n. 10. & singula. 36. ad fin. Notat Gregor. Lopez. in l. 7. verb. Seria valedero. tit. 1. par. 6. Ferdinan. Gomez Arias in. l. 1. nu. 73. Tauri. Aymon Crauet. à Sauliano consi. 34. col. 2. lib. 1. ¶ Et istam opinionem communem cum prædict. glo. teneas, quauis communem contra eam esse dixerit Gualdēf. de arte testandi. tit. 3. in cautel. 1. nume. 7.

quæ prærogatiuæ locum habent, quando pater æqualiter instituit liberos, non alias Roma. consi. 179. & 335. Philip. Deci. in. l. 1. col. fina. C. vnde lib. & consil. 105. num. 6. & consil. 631. colum. 11. Quod procedit, quando inæqualitas esset magna, non aliter, secundum Curti. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testamen. Tiraquell. in. l. si vnquam. verb. donatione largitus. num. 107. C. de reuoc. dona. Optimè per Anto. Rube. cōsi. 6. num. 3. & consi. 7. vbi vide. ¶ Dubium autem erit hic tractandum, An legitima sit relinquenda filio, titulo institutionis, vel sufficiat eam relinquere quoquo titulo, stante lege ista regia ordin. Et videtur quod non. Nam licet conferentur legata absque hæredis institutione, eòue instituto, nolente adire hæreditatem, ad instar authen. Ex causa. C. de libe. præte. & quæ annotauì suprā hac lege in gloss. 1. nihil tamen est dispositum quo ad institutionem, quæ omni iure etiam Regio, Cæsa reo, & Pontificio desideratur, vt dicto loco asserui. Satis enim est, q̄ corrigat ius commune quo ad aliquid, nempe quo ad dationem legatorū hæreditate non adita, nō tamen quo ad institutionis omissionem ex notatis à Ioanne de Imol. in rep. l. filio præterito. nu. 73. ff. de iniusto rup. ¶ Item leges posteriores sunt intelligendæ per priores, at leges Partitarum communes totius regni Castellæ se cōformant cum iure ciuili, quod requiratur titulus honorabilis institutionis. l. 5. & ibi. Greg. Lopez in parti. como hercedero. tit. 8. parti. 6. Et est communis opinio, vt satis latè probat Segur. in repe. l. cum patronus. num. 40. & ibi dixi. ff. de leg. 2. gloss. in. authen. Nouissima. verb. titulo. & in. l. omnimodo. verb. vel fideicommissio. C. de inoff. testam. Couar. dicit communem hanc opinionem etiam in testamento condito inter liberos in cap. Rainutius. §. 1. nume. 2. de testam. Anto. Rubeus. Alexandri. consi. 72. colum. 1. communis in. auth. Nouissima. suprā citata. secundum Salic. & Iaso. colum. 5. nu. 16. glos. verb. instituit. & ibi. Prob. de testam. Carolus Molinæ. in additione ad Alexan. consi. 168. colum. 2. num. 5. in verb. institutionis. lib. 5. Et est vera & communis in vtraq; schola Canonistarum & Legistarum secundum Guiljel. Benediēt. in repet. c. Rainutius. verbo. in eodem testamento relinquens. 1. num. 136. de testamē. Gualdēf. de arte testandi. tit. 3. cautel. 1. Et procedit etiam in terris ecclesiæ secundum magis communem opinionem, teste Rip. in rub. nume. 44. ff. solut. matrim. quam ibi confirmat Ias. num. 31. Et dicit communem. nume. 32. in priori lectura. Quauis Alexand. in testamento facto in terris Papæ communem dixerit contrariam in l. inter cætera. ff. de lib. & post hu. quē Ias. & Rip. vbi suprā referunt, & reprehendunt.

¶ Ergo per subauditos intellectus non sunt inducendæ legum correctiones. glo. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. in verb. petere. de electione lib. 6. quam sæpenuero Doctores in diuersis locis laudant tanquam singula. Et nos alibi plures eam citantes retulimus. ¶ Contrariam opinionem, inò quod institutionis titulus non sit hodie in regno necessarius ad valorem testamenti per hanc legem tenent aliqui, eam punctuantes, prout audiui, quæ tamen declaratio in iure nostri regni, quod omnibus regnicolis commune est, vt scripsi in proœcialibus quæstionibus. 3. quæst. super inducta est, & contra mentem huius legis, prout ex eius lectione, etsi sit ingenio nimis obtuso vnicuique constare poterit. Cùm ergo à lege non sit solennitas institutionis correctæ, superstitiosum erit talem correctionem adijcere. ¶ Secundò fundatur. Nam quando legitima est aucta per aliquam legem, satis est eo casu, quod legitima relinquatur quocunque titulo, vt est Bald. traditio in. l. maximum vitium. C. de libe. præte. colum. 6. num. 15. Eum sequitur Paul. in. l. fina. §. in computatione. num. 12. C. de iure deliberand. Et est opinio communior secundum Nicol. Boeri. decisi. 188. nu. 5. Ioan. Lup. in. l. 6. nume. 3. in ordina. Tauri, illam doctrinam sequitur, & alij, de quibus per Boeri. vbi suprâ. Sed mihi falsa est ista doctrina, vt dixi ad Segur. in repe. l. cum patronus. nume. 40. ff. de legat. secundo. quia augmentum intelligitur quantum ad quantitatem, non tamen quoad diminutionem solennitatis, vt colligitur ex Bart. doctrina in. l. prima. §. lex Falcidia. ff. ad legem Falcid. vbi statutum recipit interpretationem à iure communi. Item quia opinio Bald. est falsa, & communiter reprobata secundum Petrum de Raueni. in Alphabeto aureo. verb. legitima. colum. 3. fol. 73. & est tenendum contra Bald. teste Iaso. in auth. Nouissima. numer. 24. C. de inoffic. testa. Roma. & Alexan. in. l. si quis priore. num. 5. 6. & 7. ff. ad Trebel. Suadetur ex Calder. consi. 32. sub rub. de testa. dicenti, quod si statutum auget legitimam filiorum, in eo locum habebunt iura communia de legitima loquentia, vnde filius in tali legitima nõ poterit grauari, quemadmodum dispositum est in iure communi per. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testamen. ¶ Item & tertio. Lex permittens contra ius dispositionem alicui filio familias testari, est interpretanda iuxta regulas iuris communis, vt faciat testamentum cum testibus legitimis, & rogatis. Item etiam sine præiudicio tertij. Bar. in dict. §. lex Falcidia. Bald. Paul. & Areti. in. l. si quæramus. ff. de testa. textus singula. in. l. si quando. in princip. C. de inoffi. testamen. Item etiam nam statutum recipit interpretationem declarationem à iure communi. cap. cum dilectus. de con-

fuetu. ergo lex ampliã legitimam, debet intelligi cum qualitatibus legis ampliã. Bald. in rubr. de causa poss. & proprietate. colum. fina. argumen. l. inter focerum. §. cum inter. ff. de pact. dotal. ergo titulo institutionis erit legitima etiã aucta filiis relinquenda, cùm in hoc leges anteriores non sint correctæ. ¶ Hinc infero, legitimam auctam relinquendam esse filiis titulo institutionis, etiã stantibus legibus regijs Hispaniæ. vt. l. 28. Tauri, quæ solum ex testamento quintam partem bonorum parentum reliquit dispositioni testatoris, reliquas quatuor partes legitimam filiorum iudicauit. ¶ Item lex Lusitaniæ duas partes bonorum patris liberis pro legitima reseruauit: tertiam liberæ dispositioni testatorum ascendentiũ reliquit. vt constat lib. 4. ordi. Lusita. tit. 70. §. primo. incip. seu padre. Quam videant Lusitani. ¶ Idemq; existimo in regno Aragonum, cum filius pater teneatur aliquid relinquere loco legitime, etiam si res minima fuerit, vt inter eos seruatur ex fororum lib. 6. de testamen. nobilium. & in titulo. De testamentis ciuium. ibi. possunt vnum ex filiis quem voluerint hæredem facere, alijs filiis de suis bonis quantum eis placuerit dimittendo. Supple etiam. Quod prædictum forum ideo fuerit constitutum, vt hac via filij parentibus cogantur obedire: qui si scirent parentes nil ultra quintam sui patrimonij partem posse filijs detrahere, fierent ipsis parentibus inobedientes, & insolentes, cùm sint ceruicosi, & suarum voluntatum, vt in plurimum sectatores. Tamen illud relinquendum erit iuxta declarationem iuris communis, scilicet, titulo institutionis per prædicta. Quod est menti tenendum. ¶ Deducitur secundo intellectus ad Regiam legem quintam in ordina. Tauri, quod facultas testandi concessa filiis constitutis sub patris potestate, ea in lege procedit seruatis regulis iuris communis, per prædicta in versi. Item & tertio. Suadetur: nõ certum est, quod quauis à iure quis habeat liberam & plenam facultatem testandi, id tamen accipiendum est absque præiudicio tertij, & tantum debet regulari facultas ad ius formatum quod habet in suis rebus. l. 1. & ibi notat Bald. ff. de milita. testam. glo. in. l. fina. verb. patre. ibi, Saluo tamen usufructu patris. C. sent. pãsis. vbi probat, quod si pater deportatus est, & per hoc filius eius est exēptus à potestate sua, feceritque testamentum ante restitutionem patris, valebit circa propria bona ipsius filij, nempe castrensia, vel quasi, & aduentitia respectu proprietatis: non verò circa vsum fructum, quæ pater habebat in eis. concessio enim Principis intelligitur sine præiudicio tertij. l. 2. §. merito. & §. si quid à Principe. ff. ne quid in loco publi. l. quod auus. C. de emancipatiõ. lib. notatur in capi. ex tuarum. de autho. & vsu pall. Philipp.

Corne. confil. 127. colum. fina. nume. 60. lib. 2. & confil. 196. colum. 1. num. 3. eodem. lib. 2.

Item suadetur : quia facultas testandi in tertia parte, concessio particularis est, & corrigēs ius cōmune. vt patet in l. prima. §. sed filius famil. ff. de legat. 3. cum alijs concord. à me citatis suprā hac lege in glo. prima. Ergo prædicta lex. 6. Tauri, iū cta lege præceden. §. est restringenda, vt quanto minus fieri possit, lædat ius commune. l. præcipimus. C. de appella. cap. cum dilectus. de conf. Corne. confil. 143. colum. 2. num. 7. lib. 2. Roma. confil. 199. colum. 3. versu. Secundò principaliter. etiā si statutum nihil operaretur, tamen interpretādum esset secundū ius commune, ne quis indebitè damnum patiat. gloss. in l. fina. §. in computatione. in verb. confundantur. C. de iure deliberan. communiter recepta secundū Philip. Deci. confil. 37. colum. 3. nume. 7. lib. 1. Parisi. confil. 144. num. 25. lib. 4. Imol. in cap. Rainutius. num. 205. de testa. Est glo. singu. in cap. paratus. verb. si verba. 23. quæst. 1. Barthol. Cæpol. in cōsil. 20. incip. Est in quæstione. colum. 3. num. 6. vbi citat gloss. dict. §. in computatione. Satis enim est, quòd operetur effectum testādi quo ad proprietatem, non tamen quo ad vsufructum patri quæsitum: quia vbi statutum contra ius commune vnum effectū operari potest. nō debet duplicem inducere, cum sint ad ius commune statuta reducenda, quatum fieri possit. Roman. in dict. confil. 199. col. 4. Quia filius fa. in bonis, in quibus acquiritur vsufructus patri, est notum non posse testari. l. fina. §. filijs autem. C. de bonis quæ libe. Optimè per Anto. Ruben. confil. 46. colum. 2. ¶ Præterea non est inutilis hæc facultas ipsi filio fami. cum iam testari possit de proprietate illa, quæ vendi possit, vel censuari, & est æstimabilis, vt dixi olim ad Segur. in repetit. Imperator. num. 78. ff. ad Trebell. Nec obstat lex. 5. Tau. ibi, *como si estuuisse fuera de su poder.* Nā verba ista sunt referenda quo ad testamenti valorem, & quo ad alia, quæ non tendunt in præiudicium patris, alteriusve tertij, per prædicta. Quauis doctissimus Anto. Gomez in dict. l. 6. Taur. contrariam opinionem velit defendere, quæ nec in iudicando, nec consulendo est sequenda, cum sit correctoria, & non expressa à iure. argum. l. præcipimus. C. de appella. notant Barbat. & Alexand. in additioni. ad Bald. in dict. l. maximum vitium. sub nume. 15. verb. in contrarium. & verb. institutionis. C. de libe. præter. defendendo contra Bald. quod requiratur etiam hodie titulus institutionis propter insignos effectus resultātes ex tali titulo. Hanc nostrā declarationem postea comperi per Gregor. Lopium in l. 13. in gl. 2. ti. 1 part. 6. quæ est notanda in practica aliās obrenta in iudicio contradictorio. ¶ Quarto, Vtrum testa-

mentum iuramento firmatum habeat vim clausulæ derogatoriæ circa primum? Ioan. Andr. in regul. quod semel. num. 3. de regul. iur. lib. 6. Barr. in l. si quis in principio testamenti. ff. de lega. primo. & est communis, à qua in iudicando non est recedendum, teste Bartholom. Soci. in l. si mihi. §. in legatis. num. 11. ff. de legat. primo. Bal. Paul. Fulgos Alexan. & Iaso. nu. 8. qui dicit hanc communem in l. sancimus. C. de testamen. Reputat singu. ipsemet Ias. in l. si conuenerit. colum. 4. nume. 13. ff. de iurisd. omni. iudi. Et nobilem Guido Pap. decis. 128. incip. Et pro ista parte. Ioan. Lup. in repe. cap. Per vestras. §. 12. incip. Limita tamen & intellige. num. 23. fol. 116. colum. 2. dixi ad Segur. in repeti. l. filius dum in ciuitate. num. 23. ff. de verb. obligat. Guiliel. Benedict. in cap. Rainutius. verb. Testamentum. 2. num. 17. de testamen. quo in loco num. 19. credit procedere istam opinionem altero de duobus concurrentibus, nempe, si testator in posteriori testamento ultra iuramentum in eo interpositum renocaret generaliter, saltem genericè, omne aliud testamentum à se factū. Posterior casus erit, si adijceret illud suū secundum testamentum iuratum omnibus alijs ante hoc conditis præcellere. ¶ Ex qua declaratione deducere licet, testamentum secundum iuratum, non tamē habens alteram de prædictis clausulis, inualidū & nullū esse quo ad præcedens continens clausulā derogatoriā. ¶ Vtrum autē Tabelio adijciens iuramentū in testamento sit puniendus poenis statutis de iure regni in l. 6. tit. primo. lib. 3. suprā. & in pragma. 182. lib. pragma. Et videtur quòd non : quia tale iuramentum est nullum, ac per consequens ex nullo actu, nullus sequitur effectus. hoc est, pœnæ in tali lege statuta. per notata à Bald. in l. non dubium. C. de legi. à Carol. Molynæ in consuetu. Parisiē. titul. primo. §. 22. num. 32. Segur. in l. prima. §. si vir vxori. nu. 157. ff. de acquirend. posses. ibique aliqua addidimus. remota etenim causā principali, & iuramentum remoueri necesse est. l. fin. C. non numerata pecunia. vbi regulatur iuramentum secundum naturam contractus, super quo interponitur, & habetur in lib. 5. obseruantiarum Aragonum. rubri. de testam. cuius litera hæc est. Itē obseruatur, quòd vltimum testamentum semper valet, licet primū testamentum esset iuramento vallatum de non reuocando illud. ¶ Suadetur. Nam vbi principalis contractus nullus est, & legi contrarius etiam in pœnæ adiectione non tenet. l. Seius & Angelius. l. quod de bonis. ff. ad legem Falcid. l. non dubium. C. de legib. l. fin. ff. de consir. pec. c. Petrus & Guil. de offi. delega. glo. & Felin. in capi. significatibus. colum. vlti. eod. titul. vbi etiam hoc notant Bald. Panormi. & Barba. Felin. in cap. tua. colum. 3.

lum. 3. de iure iurand. Idē in c. nobis. de simoni. l. si homo mortuus. l. ita stipulatus. l. magna. ff. de verbo. oblig. vbi Rip. n. 36. Alexā. conf. 32. l. b. 2. & ibi Carol. Molinæ. glo. in. l. si patronus. §. patronū. verb. Fabiana. ff. liquid in fraud. patro. Ias. in. l. impossibilis. co. fin. de verb. obligat. Ias. in. l. si prætectu. 1. col. fin. C. de transact. & in. l. principalibus. n. 3. col. 3. ff. si cert. peta. Fabia. de Monte in tracta. de empr. & vend. 6. q. princip. n. 53. Ias. in. §. fuerat. nu. 76. Instit. de actioib. & in. l. certi cōdictio. §. si nummos. n. 36. ff. si cert. peta. & in. l. ex testamēto. co. 1. n. 1. versu. Non omitto vnū. C. de fideicom. & in. l. 1. §. si vir vxori. col. 4. n. 13 ff. de acqui. poss. & in. l. eius qui in prouincia. §. quas vero. n. 3. ff. si cert. peta. Carol. Molinæ. in cōfuetu. Parisien. tit. 1. §. 1. glo. 5. n. 31. Barto. in. l. diuus Trajanus. n. 1. ff. de testa. milit. qui plura adducunt. cōmunēq; fatentur hanc sententiam, nēpe cassato principali, & accessoriū ac clausulā in eo cōtentā &c. ¶ Ex quo potest intelligi Regia lex 49. Tauri, quod habeat locū in matrimonio valido, secus in nullo ratione consanguinitatis, aliove impedimēto iuris, ratione prædicta. Tū etiā, quia loquitur de matrimonio valido & vero, probat ibi, *et q̄ contraxere matrimonio*. nam verba in sensu principaliori sunt accipiēda, & sic in matrimonio de præsentī, & valido, in quo perpetuū præiudiciū versatur patri, cū semel filia nupta, amplius nō poterit dici virgo, sed vidua, saltem quo ad hominū æstimationē: & habet talis actus perfectus causam in se perpetuā, cū morte coniugū dissoluatur. De intellectu prædictæ legis latius (Deo dante) dicā in. l. vni. tit. 6. infra hoc lib. Et declaratur confit. 1. de exhered. filiorū lib. 6. fororū Arag. ibi, nuptias duxerit cōtrahendas, eandē de bonis dotare minime teneatur. ¶ Hodie tamen puto, quod etiam si interponatur iuramentū ad validitatē testamenti, quod notarius non incidit in pœnā prædictæ. l. 6. tit. 1. lib. 3. supra. quia est actus reuocabilis absq; interpolatione iuramēti, ergo absq; pœna potuit apponi, argum. eorū, quæ scribuntur à Doctore Didaco Segura in repet. l. 1. §. si vir vxori. n. 138. ff. de acq. posse. & est prag. regia. 2. 11. fo. 358. col. 3. regū Catholicorū. Ex quibus possent Dni Lusitani. l. 1. tit. 3. lib. 4. ordin. suarū restringere, & intelligere ¶ Deducitur etiā ex dictis in præcedenti quaestione testamentū iuramento firmatū reuocari posse per secundū, quāuis reuocās sit periurus. Priorē partē firmat glo. in ca. vltima voluntas. 13. q. 2. Bald. in authē. hoc inter liberos. n. 12. C. de testam. & in authent. Sacramenta puberū. n. 14. C. si aduers. vendi. Paul. de Castr. in. l. si ad si. C. si contra ius vel vtili. pub. Curti. Senior, qui plures huius sententiæ refert auctores confil. 52. n. 2. Panor. in c. sicut. n. 4. desponsa. Ioā. Cora.

in. l. admonēdi. 28. ff. de iure iurand. Rip. in ca. 1. n. 58. de iudic. Paul. Castren. cōfil. 284. n. 2. lib. 1. quorū opinio cōmunis est secundū Imol. in cap. cum contingat. col. 24. nu. 35. de iure iurand. & Couar. in rubr. extra isto tit. 2. par. n. 15. vbi a ius refert, dicentes hanc opinionē cōmunē fore, quos non libet transcribere. Quantū ad secundū videtur quod reuocans testamentū iuramento firmatū, non sit periurij macula notandus. Est Barto. sententia in. l. si quis. in principio. nu. 14. ff. de lega. 3. iterū in. l. stipulatio ista. ff. de verb. oblig. & in. l. cū duobus. §. idem respondet. 1. n. 2. ff. pro socio. Cyn. in. l. 1. C. de sacrosan. eccle. col. fin. n. 13. dicens hanc opinionē cōmunem esse legistarū. Alexand. in dict. l. stipulatio. nu. 5. Fatetur cōmunem. & Angel. à Gabellio in tracta. de testam. glo. 1. verb. & iurauit. Ioan. Crott. eā defendit in dict. l. stipulatio. n. 18. Ioan. Mayneri. in. l. quandiu. n. 121. ff. de reg. iur. Ias. in. §. itē si quis postulante. nu. 69. de actio, vbi Gomez. cōmunem dicit n. 36. & Ripa in ca. cū M. nu. 72. de consti. Couar. in rub. de testam. 2. part. nu. 15. versu. Secunda opinio partim ex præmissis constat. refert Anto. de Rosellis in tract. de Concilijs. §. dubitatur insuper an si beneficium. nu. 26. fol. 82. col. 2. in. 10. volumi tract. secundū impressionem Lugdunē. Anni. 1544. Et Philip. Francus in regul. Quod semel. de reg. iur. lib. 6. nu. 3. Ab hac communi Barto. & aliorum libenter recederem, imo firmarem periurum esse ex tali reuocatione, quāuis actus teneat contra iuramentum. Nam licet lex civilis improbet iuramentum in pluribus casibus, nihilominus cōtraueniēs tali iuramēto à iure civili reprobato remanet per iurus. Hosti. & Io. Andr. in. c. quemadmodū. de iure iur. Ang. in tract. de testam. glo. 104. col. 1. ibiq; respondet ad. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo. oblig. ¶ Secundo. Nā iuramento firmantur dispositiones hominū, et si sint cōtra bonos mores ciuiles iuris secularis artificio. casus in. c. quāuis pactū. de pact. lib. 6. & c. cū cōtingat. de iure iur. c. licet. eo. tit. & lib. notat Bal. in. l. pactū. q. 18. C. de pactis. ¶ Ergo quāuis cōcedamus tale iuramentum esse contra honos mores ciuiles, non tamen impeditur effectus iuramenti, cum ad illud seruandum de iure Canonico, quo in hoc standū est, sit obligatus. ¶ Tertio ad stipulatur. Nam quāuis secundus actus valeat contra actū primum iuratū, nihilominus reuocās manet periurus. gl. sing. & cōiter approbata scdm Curt. Senio. cōfil. 52. co. 3. n. 10. quæ est percelebris teste Couar. alios idē dicētes referente in rub. de testa. 2. par. n. 15. in princ. & in. 2. parte epitomes. 4. Decretal. capit. 4. ou. 9. & cap. 6. n. 2. Ripa. lib. 3. respon. ca. 16. n. 8. Imol. in dict. cap. cum contingat. n. 35. Ludo. Gomez. in. §. item si quis postulante. nu. 36. Instit. de actio.

& in §. quædā. cod. tit. col. 6. nu. 16. Iaf. in l. duo-
bus. §. idem Pomponius. n. 10. ff. de iureiuran. &
in l. si non fortem. §. si centū. col. 3. n. 7. ff. de con-
di. indebi. Alciat. in ca. cū contingat. n. 180. de iu-
reiuran. Deci. confi. 475. n. 18. Ludo. Gom. in ca.
1. nu. 71. & nu. 139. de constit. lib. 6. ergo pro cō-
firmatione istius cōclusionis aduersus prædictam
communem sententiam.

Quarto authoritatibus doctorū probāda est hæc
opinio, & in primis Ioan. Adr. in ca. q̄ semel. de
regu. iur. lib. 6. Paul. Castren. in l. fin. n. 6. C. si cō-
tra ius vel vtili. publi. Imol. inquit tutiorē esse in
dict. ca. cū contingat. nu. 35. Felin. in ca. cū acces-
sissent. n. 12. & ibi Deci. n. 7. de cōstit. Imol. in ca.
cū esses. n. 32. istotit. Philipp. Corne. cōf. 60. n. 10
lib. 2. Iaf. in l. si ita quis. §. ea lege. n. 24. ff. de verb.
obligatio. Alexan. in dict. l. stipulatio hoc modo.
nu. 5. eod. tit. Et est cōmunis secundū Alciat. in-
dict. ca. cū contingat. n. 77. Guilliel. Mayneri. in
l. nemo potest. nu. 93. & in l. quandiu. nu. 121. ff.
de reg. iur. Couar. detestam. 2. par. rub. n. 15. vers.
Tertia igitur opinio. Oldrad. consil. 127. n. 2. Spe-
culat. de instrum. editio. §. compendiose. n. 25. Fel-
in. in cap. in præsentia. nu. 6. de probatio. Et istā
magis cōmunē esse profitetur Alexan. consil. 18.
col. 2. nu. 2. lib. 2. quicquid ibi in cōtrariū senserit
Carol. Molinæus. ¶ Cōedere concordia existimo
dicendū testamentū secundum cōtra iuramentū
primū, existente noua causa, validū esse in vtroq;
foro. argum. tex. in cap. non debet. in princ. de cō-
sangu. & affin. & cap. peruenit. de iureiuran. cum
fimi. ¶ Aut nulla superuenit causa de nouo excō-
gitata, & tunc reuocādo illud, est periurus. ac per
consequens in foro canonico, quod tractat de sa-
lute animæ, per denuntiationem euangelicā pos-
set impediri, & sic nō erit validū, secundū opinio-
nem Specu. dict. §. compendiose. nu. 25. quam ita
intelligendā fore censuit Ioan. Corasi. in dicta. l.
admonendi. nu. 3. fieri non posse dicitur id, quod
cum peccato fieri posset, imo dicitur impossibile.
glo. in l. cū donationis. C. de transact. l. filius. ff. de
condi. insti. glo. in ca. audiētia desponsalib. verb.
habere. igitur nimirum, si in foro Dei sit inualidū
tale testamentum secundum, repugnante primo iu-
ramento cōfirmato. ¶ Confirmatur: quia ad ser-
uandum primū testamentū ratione iuramenti po-
terit ecclesia compellere illud reuocantē. Singul.
est doct. Ioan. Fab. in l. 1. col. fina. ad finē. C. de sa-
crofan. eccle. ¶ Sit ergo conclusio, quod reuocās
ex causa in excogitata tēpore testamenti, q̄ pos-
sit illud mutare, iuxta cōmunem Bart. & aliorū si-
ne periurij labe. Si vero pura voluntas sit, non re-
gulata tali causa, erit periurus, ac posset defendi
primū iuratū, secundum opinionem comunē.
¶ Quæri potest. Aliquis fundauit primogeniū in

filium suum, dicendo, quod vocabat ad eum suum
filium maiorem natu, & sic successit filius atq; ne-
pos testatoris in maioria: ex nepote est filia in li-
nea descendenti: est dubiū, Vtrū ista debeat veni-
re excluso masculo fratre collateralis, vel mascu-
lus alterius lineæ sit in eo fœminæ preferendus. Vi-
detur quod primogenium sit ad conseruationem
familia. l. pronuntiatio. §. fina. ff. de verb. signi. &
sic in ea memoria testatoris extinguitur, ergo mas-
culus alterius lineæ in defectum masculorum cen-
setur vocatus, & sic ex voluntate fundatoris erit
admittendus. argu. l. in conditionibus. ff. de cōdi.
& demōstra. l. licet. ff. de lega. 1. In cōtrariū vide-
tur, quia nomine filiorū fœminæ continētur, nec
fit sexus differentia. l. maximū vitū. C. de lib. præ-
teri. ibi. Qui enim tales differentias inducunt, qua-
si naturæ accusatores existunt, cur non totos mas-
culos generauit, vt vnde generarentur, nō fiant. l.
liberorū. §. fina. ff. de verb. signifi. Sed fœmina nō
fuit exclusa, ergo erit admittēda excluso patruo,
vel collateralis masculo. Facit, nam si primo geni-
tus reliquerit filiā & fratres, exclusis masculis, ve-
niet ad primogeniū patris. Verbi gratia. Cū duo
essent filij, primo genitus successit solus, excluso
secundo genito. deinde ipse primogenitus mori-
tur relicta vna tantū filia, certe ea succedit, exclu-
so etiā patruo secundo genito. Nā quandiu super-
est aliquis siue masculus siue fœmina ex linea, ad
quam hæreditas semel peruenit, alia linea postpo-
sita, nō fit trāsitus ad istā lineā iam exclusam. Iser-
nia in cap. 1. in prin. nu. 2. De eo qui sibi & hære-
di suis masc. Præpositus in ca. 1. nu. 10. fundamen-
to. 15. pro nepote. De feudo Marchia, Ducatus,
& Comitatus. Sigismundus Lofred. confi. 39. nu.
28. Tiraquellus in tracta. De primogenitura. quæ-
stione. 10. n. 21. & quæst. 14. Doctō. Couar. libr.
Practicarum quæst. cap. 38. num. octauo. Ioannes
Lup. in repetitio. rubr. de donatio. inter virum &
vxo. §. 69. nume. 30. per cap. 1. de natis suc. feud.
nam disposita in feudis locum habent in maiora-
tibus, & fere similia existimari solita sunt secun-
dum Bald. in l. cum antiquioribus. col. 6. C. de iu-
re delibe. Couar. lib. 3. Variarum resolut. c. 5. nu. 5
versic. Quinto feuda. & maioratus. Ergo cum fœ-
mina à primogenio non fuerit exclusa, veniet,
etiam patruo excluso, ex supra dictis. Præterea
filia si non excludantur expresse sunt habiles ad
succedendum in maioria, seu regno, deficientibus
masculis, de iure, & defacto. Bald. consil. 275. nu.
4. lib. 2. cap. significauit. de rescr. cap. licet. de vot.
l. 2. tit. 35. par. 2. vbi Greg. Lopez. verb. *La hija ma-
yor*. Probat in l. 12. tit. 33. par. 7. vbi habetur, q̄
in eo dubio, vbi ambiguum est, ex duobus simul
natis, quis iudicādus sit primo natus, constituitur
casus, quo masculus & fœmina simul fuerunt na-
ti, &

ti, & dicit ipsa lex masculū præsumi primò natū, atq; ideo eum habiturū ius, & bona primogenij. Igitur ibi mihi est tex. fœminā habiturā primogeniturā, si constat sine dubio primò genitā fuisse. Sicut Esau respectu fratris Jacob, qui primò in lucē exiisse apparet Gen. 25. Et sic in specie proposita, cū non excluderit fœminas in institutione maioris fundator, parem q; dilectionem habuisse ad utrumq; sexū apparet. Quod tamen intelligendū est deficiente filio masculino, etiā minore quam sit fœminā hęc interpretatio ex cōmuni sensu omnium recepta est in nostra Hispana republica, ut primogeniū secundo genitus, quanuis minor natu excludat filiā primò genitē. Quod consentaneū est voluntati fundatoris, qui voluit nomen suū perpetuū esse in familia, per transitū vero ad filiam cū ipsa efficiatur de foro mariti, non est dubiū contra voluntatē testatoris fuisse, ergo nō est dicendū. l. licet. & ibi Barto. ff. de legat. primò. l. in conditionibus. ff. de condi. & demonstrat. l. hæredes mei. §. cū ita. ff. ad Trebellia. & quæ notat Paul. Parisi. consi. 71. col. 2. lib. 4. Bal. in capit. Cumana. col. 3. n. 5. de electio. & in singulari quæstione Soci. consi. 56. col. 2. nu. 5. lib. 3. Adde Alberi. in l. cæterum. §. vxori. num. 4. ff. de usu & habi. Greg. Lop. in l. 2. tit. 31. part. 3. dicentes, quod legatū habitationis relictū à marito vxori, si ipsa transeat ad secūdas nuptias, cessat, quia cessat per secūdas nuptias memoria mariti prædefuncti: si tamen duraret in viduitate, censetur esse in primò. l. mulieres. C. de incolis. lib. 10. l. 6. tit. 2. lib. 4. supra. præsertim cū verba secundum cōmunē ac vulgarem hominumq; receptā significationē recipienda sint. ca. exlitteris. 1. de sponsa. vbi Præposit. Felin. in cap. cū tu. nu. 15. de test. & in cap. per tuas. nu. 5. de proba. Ias. in l. 3. §. Nerua filius. nu. 11. ff. de acqui. possess. & in l. stipulatio ista habere. §. hęc stipulatio quoque. nu. 8. ff. de verborū obligat. cū concord. late congestis ab And. Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 2. glot. 1. num. 5. & consuetudo in maioratibus multum operari solet. Ioan. Orosi. in l. de quibus. nume. 69. ff. de legib. Ex quibus videtur dicendum, quod in iure patronatus, cum in Hispania fiat ad instar maioris, & ob nomen familiæ conseruandum, filius in æquali gradu etiam minor præferatur fœminæ primogenitæ, per rationes, de quibus supra. Facit notabile dictum Bal. in l. prima. ff. de sena. vbi masculus præfertur fœminæ, quando inter se discordat in præsentando. Tradit Deci. in l. fœminæ. num. 47. versic. 26. Si mulier. ff. de regul. iur. ergo ita dicendum est in quæstione proposita. Sed Baldi opinio in præmissa quæstione non multum vrgere videtur contra fœminam in iure patronatus, quāuis in causa subiecta ab aliquibus fortissimis præ-

dicis adduci soleat, ut vidi, quia est intelligendum cæteris paribus, ut declarat Felin. in ea. quoniam. ad fin. de testib. & quando prælati in hac cōtroversia vellet gratificare præsentato à viro, quare poterit etiam gratificare præsentato à muliere æquale ius habentē, vel neutri admittere, & libere providere lapso tēpore presentandi. Et sic dictū Bald. simpliciter adductū est falsum. Item ille loquitur, cū ius patronatus cōpetit pluribus in solidū, nos vero, quando vnus tantū est vocatus ad ius præsentandi, nam in isto casu masculus minor natu est filiæ fœminæ, etiā si sit maior ætate præferendus, dū tamen aliud ex testatoris voluntate nō colligeretur, nepe quia fuit fœmina fundatrix iuris patronatus, & forte fœminā primò vocassē ad illud iudici appareret, vel ex verbis id colligeretur, nā tunc nō est faciendū discrimen in spiritualibus inter masculos, & fœminas, cum omnes vnā mercedem debeant apud Deū recipere. Ad Corinth. 3. & ad Galat. 3. & text. in authenti. de monach. §. hinc autē. collatio. 1. Paul. Citadin. in tract. iuris patto. 3. par. quæst. 3. n. 9. Pro masculino igitur cōsulere oportet in dubio. Et ita fuit decisum, quanuis per aliquos iudices & peritissimos cōsultores aliter fuerit cōsultū ac decisum in gradu appellationis corā metropolitano iudice sancti Iacobi. Ex præmissis ergo constat, quod masculus erit præferendus sorori primò genitæ existenti in eodē gradu. Ad idē Couar. lib. 3. Variarū resolut. cap. 5. n. 5. Ac idē in dubio erit dicendū in iure patronatus. Si tamē vocauit filium primogenitum, & habet filiam successor excludere debet collateralem masculum. Quia cum filias in linea descendentiū non excluderit, etiam fœminæ cōpetit nomen filij & primogenitæ: præsertim cum sit proximior respectu lineæ testatori, & etiā antecessori. arg. l. cū ita legatur. §. in fidei cōmissio. ff. de legat. secundo. Couar. insigniter libr. practica. quæstio. capi. 38. vbi agit de l. 40. Tauri, in qua cautum est, primogenitum ex filio præferendum esse secundo genito, quod in tantum locum habeat, quod etiā si mares fœminis in maioratibus sint præferendi, attamen filia primogeniti præmortui in vita patris auique eiusdem fœminæ excludit patruum masculum secundo genitum, vbi ex conditionibus & legibus primogenij fœmina non excluditur. Hoc enim ex ratione eiusdem legis approbat Couar. dict. cap. 38. num. 8. vbi citat Sebastianum Neapoda. in consuet. Neapolitana. rubri. de success. ab intesta. verb. ex masculis. Matthæ. Afflictus in titul. de natura successio. feudij. nume. 54. Thom. Grammati. decisio. 1. num. 28. referens ita pronunciatum fuisse in regno. Neapolitano per ipsum Regem Fernandum anno. 1480. Quod etiam commemorat Matthæ. Afflictus vbi

supra, qui ab hac opinione non audet recedere, tametsi maxime dubitet, quippe qui semper in hac cōtrouersia declinauerit in fauorē patruī aduersus fœminā. Sed pro nepote tenent And. Isernia in ca. 1. n. 2. de eo qui sibi & hær. suis masculis. Præpositus, Alexādrī. in ca. 1. de feudo Marchie, Ducatus, & Comitatus. 15. fundamento. Pro nepote. Sigismundus Lofredus consi. 39. n. 28. Tiraquellus tract. de primogenitura. q. 14. Ioan. Lup. in re pet. rubr. de donatio. inter virū & vxor. §. 69. nu. 26. Et est de mente Baldi. in l. venia. col. fin. C. de in ius vocan. Gregor. Lopez in l. 3. verb. *Mugeres*. col. 2. in princ. tit. 13. par. 6. quanuis Lofred. Ioan. Lup. Bald. & Greg. Lop. non se explicēt, an fœmina eo casu sit expressim à primogenitura exclusā, quo in casu aliqui errāt, eā admittere existimātes, excluso patruo masculino, quia eo casu non erit admittenda ex constitutione fundatoris. Plures alias quæstiones in materia maioris ponit Greg. Lop. in dict. l. 3. verb. *Mugeres*. per discursum. 12. columnarū. titu. 13. par. 6. Triginta & septē quæstiones in materia maioris ponit Antoni. Gomez, omnino videndus in dict. l. 40. Tauri. Quando vero fœmina esset exclusā expresse ex fundatione, filius secundo genitus est præferendus nepoti, quia masculus est in propinquiori gradu in linea descendentū quā sit fœmina ex filio primogenito prædefuncto absq; masculo, quia hoc in casu masculus patruus est in eadē linea directa fundatoris, & sic deficiente masculino eo linea bipartita, venit ad aliā particulā: exclusā nepote. Et poterit esse exēplū in difficiliore casu. Dno fratres masculi in vna linea sunt, nēpe Iosephus, & Laurentius, successit Iosephus natu maior, bipartitur linea, nā ambo simul ad primogeniū venire nō possunt: defunctus est Iosephus sine filio maculo, re dire oportet ad Laurentiū, exclusā fœminā ex institutione fundatoris excludentis fœminas: nā in præsentī casu defuncto vno, trāsīt maioria ad aliū fratrem, non enim fit transitus de linea ad lineā: nā omnes filij testatoris sunt in vno gradu, eademq; linea, ab vna radice prouenientes, quemadmodū sunt digiti procedētes ab vna manu, omnes enim sunt in illa manu, à qua deriuantur. Vel si filū rectorum haberes in manu retentū à suo principio, quo stante, in pluribus filis, ex quibus rectorio cōstat, extendisses, quā plura emanarent fila ab vno tamē subiecto, & in vno puncto pendent omnes rami seu fila, & respectu radices in vna linea, & nō diuersa existere, non est dubiū. Patruus est in hoc exēplo, Neptis vero in linea diuersa & distāte respectu aui, cū sit in secundo gradu descendentiū, ergo præferendus erit fœminā. Ex qua ratione si lex Regia. 40. Tauri non esset, patruus debet præferri etiā nepoti masculino, cum sit in proximiori

gradu, & nepos in remotiori, & sic admittendus erit in solidū, reiectis filijs fratris, contra gl. in l. cū ita. §. in fideicommissio. verb. proximo. ff. de legat. 2. cū qua transeunt ibi Imol. col. fin. versi. in glossa proximo. & Angel. de Periglis. Barthol. Socin. in l. si cognatis. col. 13. nu. 40. ff. de reb. vbi in effectu cōmunē dicit, & Iaf. cons. 215. col. 4. in 3. dubi. lib. 2. cōem veriorē & probabiliore ac in iudicando & consulendo tenendā esse firmat, & adducit plura fundamenta pro nepote. tenet Ioan. Lup. plures ad id citādo indiēt. l. 40. Tauri. n. 3. & subditis Antoni. Gomez n. 65. Veriorē & tenendā dicit. Pro hac parte plures refert cōcordātiās Bartholomæ. Chassanæ. in cōsi. 53. §. vndecimo facit. & in Catalogo gloriæ mūdi. §. par. cōsi. 42. versi. Prima fuit opinio. Capella Tolofana decisio. 433 incip. Itē fuit quæsitū, an ius primogenituræ. vbi Stephan. Auffreri. dicit hanc opinionē & sententiam cōmunē Guilliel. Benediēt. in repet. c. Rainutius. verb. in eodē testamento relinquens. in. 1. n. 198. de testamen. Boeri. in consuetu. Bituricē. titu. *Des costumes concernans testamens*. §. 2. Felin. remissiuē in ca. conditiis. nu. 15. de præscriptio. Ac quiorē, cōmuniorē, ac melioribus rationibus cōprobatā dicit Montolonius in promptuario iuris diuini ac humani. in verb. primogenitus. secundum relationem Chassanæ dict. consil. 42. Sed in meo libro nullum sermonem de hoc articulo reperio eo in verbo. Facit Tiraquell. in tract. de primogenitura. quæst. 40. nu. 13. vbi plures refert, qui hanc opinionem sequuntur. Et magis communem testatur Alciat. lib. 8. iuris Parergon. cap. 15. & decōsuetudine seruari apud quascunq; gentes ex relatione aliorum tradit Couar. in dict. cap. 38. versic. Vndecimo illud. ¶ Contrariam opinionem, imo q̄ in primogenitura instituta à testatore seu homine quolibet fundatore filius sit admittendus tā quā proximior testatori, tenet Bal. cōtra gl. in d. §. in fideicommissio. etiam si res ad plures deuenire possit, vt ibi gloss. dicit. Quam sententiā optime probat Decius in l. 2. colum. 2. numer. 6. C. de success. edictō. vbi Iaf. & Curti. Et est magis communis, quod patruus in solidum admittatur, excluso nepote, secundum Philipp. Deci. consi. 79. dubio. 1. & consi. 480. nume. 9. Pro patruo est magis communis opinio, secundum Alex. consil. 4. libr. 4. Matthæus de Afflictis in rub. de successio. feudi. nume. 88. libr. feudorum. & Couar. vbi refert alios in dict. capit. 38. versic. Nec tamē olim. Quanuis ipse ibi numer. 6. etiam non stante lege Tauri regia. 40. existimet veriorē illam opinionem, quæ fauet nepoti aduersus patruum. Sed lege regia non stante, veriorē existimare opinionem, quæ fauet patruo, per rationem supra dictā, ad quam prædicti non aduertunt, falso existimantes sic

tes fieri trāsītū & digressiōē de gradu ad gradū, seu de linea ad lineā. Quia & si plures filij sint, remoto eo, qui est in eodē gradu, facit locū secūdo; nec fit digressio lineæ, quinimo in eadē est bipartitio per concursum pluriū, qui ex natura & lege primogenij non possunt simul venire, sed vnus in solidū: obstaculū primi cessans, veniet ad secundū, cū sit proximior testatori secundū veritatē: nam alia est persona patris, alia filia, alia nepotis, ergo proximiori gradu inherens fundatori, præferēda erit, hoc est patruus, qui primū gradū & lineam tenet, cū nepos sit in remotiori fundatori, de cuius bonis agitur, & successione. Et idē dicēdū existimaui in priori parte harū regiarū cōsti. in l. prima. col. 242. tit. 6. lib. 1. loquendo in iure patronatus, vbi ex fundatione filius primogenitus fuit vocatus ad illud, & adduxi duas opiniones inter se adiniciē pugnantes, vnā pro patruo, alteram pro nepote, vt in præsentī actum est.

Oritur tamen dubiū, eo casu, quo aliquis fundavit primogeniturā vocādo successiue ad eā descendentem natū maiorē, vt fieri solet, cū clausulis solitis, adijciēdo clausulā, Et volo, quod non possit perdi per quodcunq; delictū quantumcunq; nefandū, & enormissimū, siue hæresis, vel criminis læsæ maiestatis cōmittendū (quod Deus auertat) per meum successorem, nisi fuerit tale crimen cōmissum in primo capite, hoc est in personam propriam regis. Post aliquos successores fundatoris, quidam maioræ possessor commisit crimen læsæ maiestatis in personam vel filiorū regis, seu consiliariorū, vel huiusmodi: est quæstio, Vtrū sit confiscandū primogenium, vel venire debeat eo condemnato propter tale crimen in sequentē vocatū? Respondendū est ad vocatū, & non ad fiscum transire, ac à quibuscunq; possessoribus is vocatus poterit res primogenio debitas vendicare. l. si. §. si autē. versū. Quod similiter. C. cōmunia delegat. præsertim. cū possessio iuris & facti remoto antecessore ipso iure absq; aliqua corporali apprehensione transeat in ipsum. per. l. 45. Tauri. cū notatis à me ad Segur. in rept. l. quēadmodū. n. 103. ff. de acquir. poss. cū declarationibus positis in simili statuto à Tiraquell. in tracta. de morte. 2. par. 1. declaratione. Præterea quando testator ex facultate à iure sibi concessa posuit clausulam, ne dominiū transiret ad fiscum sed quod ante præambulā horam quam crimē committatur, transeat in sequentem in gradu, non venit fiscus, sed vocatus. tex. est singul. in l. Imperator. in princ. ff. de fideicommiss. liberta. vbi litera Modestini Iuriscōsultidicit, Imperator Antonius cū Firmus Mutiano Tragædos tres legasset, & adieisset, quos tibi commendo, ne alicui alij seruiant, publicatis bonis Mutiani, rescripsit debere eos pu-

blice manumitti. Et sic ex illo textu constat rem prohibitam alienari, in fiscum minime transferri. Quem Barto. notat. & alia iura per eum videnda ad hoc citat & additio. in prædicta. l. Imperator. n. 1. Iaso in l. filiusfamilias. §. diui. 2. lectura. n. 19. ff. de legat. 1. Alexā. per nouē fundamenta optimē probat in cōsi. 23. in. cap. Testator instituit filios hæredes. lib. 1. & Cremē. singula. 86. Statuto cauetur. citat prædictā regulam. l. Imperator. ex quo sumipotest optimū fundamentū in specie proposita. Hippol. plures ad prædictā conclusionē referēs in singu. 314. incip. Prohibitio alienationis. & in cōsi. 49. col. fina. n. 7. nec enim ex hoc dicitur lædi fiscus, quia in pœnis venire dicitur ex causa lucratiua, & in remissione earū nullū damnū patiensetur, vt probat ex Bald. Paul. Parisius cōsi. 1. n. 2. versū. ea ratione quoniā in pœnis. libr. 4. & Bald. in l. parentes. col. 1. versū. Nec enim per hoc dicitur nocere fisco. C. de testib. ergo excludendo fiscū, & prohibendo, ne bona ad illū venirent in sua fundatione, testator nullū dānū intulit, & valuit per præmissa eius dispositio: nec delictū antecessoris, etiā si sit pater sequentis in gradu in his bonis sequenti in gradu, & sic filio, vel nepoti præiudiciū debet inducere: cū hæc bona non sint delinquentis, sed primi fundatoris, & instituentis vinculū, cui succedere est cōpertum. l. vnū ex familia. §. si de falcidia. ff. de legat. 2. Et delictū patris nō nocet nepoti catholico, quo minus habere possit bona propria aui, vt eleganter notat Segur. in repetitione. l. coheredi. §. cū filie. n. 73. ff. de vulgari & pupillari. quē citat Iacobus Septimacensis in catholicis institut. ca. 29. nu. 7. Notat Fernandus Gomez Arias in l. 4. Tauri. n. 96. quod habens filiū Iudæū, vel hæreticū, quamuis ipse sit incapax, poterit tamē instituere nepotē catholicū. l. cognouimus. C. de hæretic. Iaso in l. fina. nume. octauo. C. de his quib. vt indig. Ergo si antecessor, etiā si sit pater, propter eius culpā non debet nocere successorī venienti ad maiorā ex vocatione fundatoris, cuius hæres est, ex. l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulgari & pupilla. Tum etiam, quia bona subiecta restitutioni, non possunt villo modo alienari. l. fin. C. de reb. alien. non alien. quam ex pluribus confirmat Anto. Gomez. in l. 40. nume. 81. quæst. 27. in consuetu. Tauri. nec ex delicto vnus alius est puniendus, sed vnusquisque portabit suam iniquitatem. Et sic nec filius pro patre, nec vxor pro marito. l. 77. Tauri. cum ibi traditis à subtili interprete Anto. Gomezio, & Chassanæ. in consuetu. Burgund. rubr. 2. §. secundo. numer. 1. Et hanc partem probat ibi nu. 15. versū. Item non veniūt. & Hippolyt. in singu. 316. & substitutus excludit fiscum ex cōmuni doctorum sententia in l. prima. C. de hæred. insti. se

cundū Greg. Lopez in. l. 22. verb. *Substitutos*. tit. 3. par. 6. Igitur & in specie proposita subrogatus ex vi institutionis venire conuenit, excluso fisco. Nec talia bona prohibita alienari potuerūt successoris delicto in præiudiciū sequentis confiscari, ex his, quæ tradit Ioā. Lup. in tract. de iusti. & iur. obtentionis ac retentione. regni. Nauar. 5. §. sexto. Bellame. decisio. 725. Pro introductione q. & in puncto expresse Antoni. Gomez. in allegat. l. 40. quæst. 37. nu. 91. omnino videndus. vtrū autē valeat pactū, quod per delictum nō possit amit ti feudum, seu maioricatus? Videtur quod non, nā non valet pactū, per quod in futurum daretur oc casio delinquendi. l. conueniri. ff. de pact. dotal. Tum etiam ex Bald. in. l. prima. quæst. 51. nu. 43. ff. de rerum diuisio. qui tenet, inualidam esse pactiōnē, qua cautum cōstat, per feloniam feudū amit ti non posse. ¶ Dubitatur præterea, Maritus & vxor vinculū, seu maioriā in simul in eodem testamento fecerunt vni filio. Mortuo marito, vxor vult pro parte suorum bonorū reuocare illud, est dubiū an possit? Et videtur nō posse reuocari, ex Bald. in. l. pro hereditarijs. C. de hæredi. actio. co. fin. n. 13. dicēte, quod donatio causa mortis à duobus simul facta, altero inuito minime reuocari possit, quia illius interest, ne illa dispositio mutetur. Quod ibi reputat subtile, & notandū. Quē sequitur. Ias. in. l. quæ dotis. col. 4. n. 45. ff. solut. ma tri. quauis ibi Alexan. dubitauerit in n. 8. Sed tamen opinio Bal. ea ratione procedit, quod ex dicto contractu, etiā facta mentione mortis, sit donatio inter viuos. Sed in casu nostro sui natura est reuocabilis etiam per actum inter viuos, nā lex liberam facultatem reuocandi præstat, quemadmodū constat in. l. 17. Tauri, ibi *o por otro algun contracto entre viuos, ora el hijo este en poder del padre que hizo la dicha mejoría, o no, fasta la hora de su muerte la pue da reuocar quādo quisiere*. Præterea Bald. loquitur, quando ex causa matrimonij talis pactio fit, quo casu & per præmissam legē Regiam constat actū esse irreuocabile, ibi. *ansi como por via de casamien to*. Præterea & secūdo in constitutione primogenij aperte probat Ludou. Bologni. consil. 62. co. 4. dicens primogeniū à viro & vxore ex communi patrimonio factū ex principis auctoritate, altero mortuo, nō posse à superstite reuocari, etiam ex ea parte, quæ ad superstitis bona spectat, ne illusio fiat defuncto, qui ratione illius communis consensus, illū actum egit, alioqui minime acturus. Andr. Tiraquell. cum sequitur in tracta. de iure primogeniorū. quæst. octaua. n. 7. Quæ sententia procederet, quando primogenium esset factū ex causa onerosa, nēpe, cū tempore matrimonij, vel eo tēpore, quo primogenitus fit doctōr, rē ali quam coniuges donauerint ea lege, vt ipse primo

genitus in ea tantū succedat, quo in casu liberum non esset solis ipsis parentibus alios filios ad eius rei successiōnē admittere in præiudiciū primo geniti, cui id ius quæsitum est ex prouisione & pacto donantis. argumento. l. final. ff. de pactis. l. post mortē. §. finali. ff. de bonorum possess. cōtra tabul. & cap. 1. & ibi doctō. de successio. feud. Et ita respondit nuncupatim Paul. Castrens. consil. 164. In præsentī causa. versic. Sed nos loquimur. col. sexta. lib. 2. Nec enim ait, alter ex contrahentibus potest legē contractui, vel donationi appositā immutare. l. aliud. ff. de solut. iuncta. l. legem. C. de pactis. Quo fit, secūdū eum, donantē solū sine donatario reuocare nō posse. Et sequitur De ci. consil. 468. col. penul. versic. Et ad confirmatiōnem, & consil. 498. viso casu. col. 3. versic. Et ad confirmatiōnem. Et probatur in. l. 22. Tauri. ibi, *q en tal caso sean obligados a lo cumplir, y hazer*. Et sic his non refragantibus responderi oportet in dubio proposito, melioratiōnē, vinculū, seu maioriā factā à marito & vxore, vel ab alijs duobus simul ex vtriusque bonis, ab vno eorū, altero inuito, vel mortuo, libere reuocari posse, ex Oldra. cō sil. 174. Thematiale est. dicente, testamētū reuocari posse in specie proposita, etiā altero mortuo, quia sub vna scriptura hic duo testamēta cōtinē tur. Et Corneus consil. 159. In hac præsentī cōsul tatione. nu. 1. col. 1. libr. 4. Alciat. in. l. licet. verb. Donationis. C. de pactis. Roder. Suarez in repe. l. Quoniam in prioribus in declaratione. l. 9. titu. 5. lib. 3. foro legum. pa. 165. co. 1. n. 12. versic. Ad præ dicta facit. C. de inoffic. testamen. Et hanc partem sequitur Doct. Couarru. in rubric. de testamen. 2. part. nume. octauo. versic. Porro, vt id obiter agamus. Cum igitur hæc sit quædam dispositio à cō iugibus facta, supremi iudicij dispositionem præueniens, & indenaturam mutabilem assumens. l. si filia. §. Papinianus. ff. familiæ herciscun. l. si. C. de pact. l. parentibus. C. de inoffic. testamē. & ex notatis ab Oldrad. consil. 231. vbi respondit, quod si rex diuisionem fecerit inter filios, eam tenere iurantes, & ita vnum vni regnum assignet, alteri alterum, potest ipse rex, si velit, huiusmodi diuisionem reuocare. Sequitur Bald. in. §. Item sacra menta. colum. penul. versic. Quæ fuit de facto. in titul. De pace iur. firm. & Addi. capellæ Tolosane in decisio. 453. vbi Auferrius dicit hoc de iure esse verius. Late de hoc per Boeri. decis. 204. Hinc fit, quod si filius renuntiet hæreditatem patris de eius consensu in fauorem fratris cum iuramento, quod pater poterit eam reuocare vsque ad mortem iuxta. l. fin. C. de pact. Couar. in repe. c. quan uis pactum. in princ. tertiæ partis. nu. 2. de pact. libr. 6. adeo, quod ex tali reuocatione euanescit quo ad patrē, qui beneficio legis fuit vsus, & quo ad re-

ad renuntiantē, vt ipse consului & obtinui in facto Salmantice contingenti. Quamuis in hoc vltimo velit contrarium Couar. vbi supra. Sed nostra opinio verior est, ac magis cōmunis, vt postea cōperi Senatorē Regiū Fernand. Menchacē. lib. de successio. creat. §. 18. n. 200. communē asserentē. Impossibile enim est actū deambulatoriū vsq; ad extremā vitæ exitū posse impediri, ac eius hominis liberū arbitrium. Quia, vt ait Seneca libr. 4. in suis tragœdijs, omnia entia naturalia in certis legibus stabilita sunt, quas non possunt relinquere: homo autē leges nullas habet, quas infringere nō possit. Quē refert Guilliel. Benedict. in repet. ca. Rainutius. verb. Testamentū. 12. n. 25. de testam. vbi ponit aliquas cautelas ad faciendum testamētum irrevocabile. Vna tamen erit, quod maritus de consensu vxoris & de eius bonis testetur, nam isto casu non admittetur pœnitentia ipsius, postquam semel consensit, mortuo testante, secundum Couar. in dict. rubr. 2. part. n. 8. vers. Aliud deinde. Et Menchac. de successio. creatio. lib. 2. §. 17. n. 80. vers. Quod limito. Roderi. Suarez in dict. repe. l. Quoniam in prioribus. p. 166. n. 14. per text. in. l. sicut. §. venditionis. ff. quibus modis fund. vel hypot. solui. Quam tamen limitationem ipse intellico, quādo ab vxore, vel amico est data facultas disponēdi de rebus suis marito, vel socio, vt in proprio testamento, nam tuac morte ipsius cōfirmatur, nam alias beneficiū tale illusoriū esset, & sic consensus talis habuit vim donationis, vt ille per suum testamētū libere disponere posset de illis vna cum suis, vel sine bonis testatoris, quia forte non habebat. Dum tamē prædicta permissio esset talis, quę non excederet bonā etiā præsentia cōcedentis. Si tamen vxor concederet potestatem & commissionē testandi pro ea, & suo nomine, quę admodum ipsa posset illud testamētū reuocare libere durante eius vita si ab ea personaliter cōditū esset, eodem ac fortiori iure factum ab illo cōmissario, nam morte cōmittentis, & non faciētis confirmari non est dubium. ad Hebræos. 9. & ca. cum Marthæ. §. cæterū. de celeb. missa. ibi, nouissimū etenim hominis testamētū morte immobili perseverat, quia testatoris obitu confirmatur, iuxta quod Apolosus testamētū in morte asserit cōfirmatū, alioquin non valet dum vixerit qui testatur, &c. ergo cū sit suum testamētū, poterit ad libitum reuocare, etiā si iurasset ipsum non reuocaturum, vt hac lege supra habitum est.

Quæritur, Vtrum successor maioris teneatur soluere debita contracta à prædecessore? Videtur quod teneatur, ex ca. 1. de solu. vbi ait, Sicut filius debita patris soluere tenetur, ita prælatus sui prædecessoris pro ecclesiæ necessitate contracta. Filius autē in maioratu succedere dicitur non iure

proprio, sed hæreditario, secundū Oldrad. confi. 49. maxime à n. 14. Alberi. in proœm. digellorū. §. discipuli. nu. 13. & in. l. donationes quas diuus. col. 2. n. 4. C. de donatio. interv. & vxor. Anchar. in ca. licet. de vor. Panorm. confi. 3. lib. 2. l. 4. titu. 15. par. 2. si hæres tenebitur exonerare conscientiam illius, cuius est hæres, de redditibus, & fructibus primogenij, quia proprietas salua debet manere, cum in hac successione tantū veniat ad fructum rerum maioris argumen. tex. in cap. intellecto. de iure iuran. Præterea si primogeniū nō diceretur habuisse à proximo successore, nullo modo posset eo priuari, vt in ca. licet. de vor. nec antecessor posset renuntiare ius primogeniturę, vt constat in cap. quam periculosum. 7. quæst. 1. cum notatis ab And. Tiraquel. in tracta. primogenij. quæst. 26. & quæst. 86. Et per illū textū absolute in maiore viginti quinq; annis firmat Cifont. in. l. 40. Tauri. quæstio. 14. & Antoni. Gomez. quæstio. 16. n. 70. intelligendo istud dictū, quādo primogenitus iam successit in maioria, secus si pater, vel prædecessor viveret, quia tūc eius voluntas & consensus requiritur, cū perseverantia vsq; ad mortem. argum. text. singula. in. l. si. C. de pact. tenet Bald. in authen. Hoc amplius. C. de fideicō. col. 3. n. 10. ¶ Præterea hoc probat regia. l. tit. 15. par. 2. Cū ergo generaliter loquatur, versetur que maxima æquitas, tam in successoribus regni, quā in alijs maioribus, in quibus veniūt per successionem, & sic nepos repræsentat personā patris, & excludit patrum tanquā proximior antecessori, hoc est, possessori maioribus, cuius contemplatione istud ius competit nepoti, per. l. 40. Tauri. Ergo quoad cōmodū descendentiū spirituale & temporale voluit testator providere in præmissis bonis, ne animæ eorū detrimentum vltimum paterentur in alio seculo. Quod cogitandum est. Nam si instituēs eo tempore fuisset rogatus, hoc ipsum disposuisset, præsertim cum maiorem affectionē habuerit ad omnes, qui primo fuerūt nati, & consequuti primogenium, quam ad eos, qui postmodum superuenerunt, & sic isti primi debent præferri in præmissis bonis, ratione præmissa, & successor ex eis debet exonerare conscientiam antecessoris: cū si pater detineretur in vinculis & carceribus temporalibus teneretur ipsum ab eis liberare, quanto magis à pœnis purgatorij, quæ sunt maximum supplicium & vinculum, vt omnibus religionis Christianæ cultoribus satis perspicuū esse constat. Facit arguēdo de maioria ad feudū, prout habet Anto. Gomez in dict. l. 40. n. 77. ergo priuandus erit maioribus capi. primo. §. Item qui dominium. vers. Item si delator. ibi, vel si cognouerit dominum ineluctum, & eum, cum potuerit, non liberatit, feudum perdit. Item vt ibi patet

propter ingratitudinē feudo venit priuādu, ergo & maiorā, prout habetur in titu. Quæ fuit prima causa beneficij amitt. lib. 2. feud. notat Gornezi. in dict. l. 40. Tauri. quæst. 17. n. 71. His tamen præmissis cōstitutio hęc cōclusionē. Successor maioricatus tenetur ad debita antecessoris soluēda, quæ fuerūt cōtracta à primo instituētē, vel à successore in utilitatē maiorā, & cōseruationē ipsius, non alias, nisi ex decētia, congruētia, & æquitate, secus tamen in regni successore. Probatur ex dict. c. 1. de solu. in verbis supra relatis, loquendo etiā in prælato. Panor. ipsum citat consi. 10. lib. 2. Bertachi. in tracta. De episcopis. libr. 4. part. 4. quæst. 54. nu. 187. & Nicol. Euera. in legalibus, loco. 10. vers. Primo enim nō procedit. pag. 133. quo text. cautū est, successorē duntaxat teneri ad solutionē debitorū per defunctū contractōrū in necessitatē, & utilitatē ecclesiæ, non alias ex mēte omnīū ubiq; ergo si possessor in utilitatem maiorā exp. n. las fecit, debitaq; contraxerit, ex fructibus ipsius erunt soluēda à successore nō autē si pro sua tantū causa. Quia filius non tenetur pro debitis à patre cōtractis, nec ē conuerso, nisi pro ea parte, qua suas hæres est, vt ex pluribus iuribus probat Hippolyt. sing. 224. incip. Filius non tenetur. Sed eo casu, quo antecessor nō fuit institutor immediatus, non fuit hæres in maiorā ipsius, sed primi relinquētis, à quo dicitur habere successionem. l. vnū ex familia. §. si de falcidia. ff. de legat. 2. l. tertia. ff. de interd. & relega. ibi, quæ vero non à patre, sed à genere, à ciuitate. à rerum natura tribuerentur ea remanere eis incolumbia. c. significauit. de resc. Ergo ab eo grauari nō potuit tacitē, nec expresse de rigore iuris. l. ab eo. C. de fideicom. nec in præiudiciū sequentis poterit primogeniū renuntiare, sed tantū in suum. Tiraquel. de iure primogeniorū. quæst. 27. Nec etiā ius patronatus in præiudiciū filiorū, ac legitimorum hæredum renuntiare poterit pater, qui non fuit institutor, seu fundator illius iuris, vt late probauit in. l. 1. verb. *le denan succeder.* col. 240. tit. 6. lib. 1. ordina. Regalium. ergo & in specie proposita, per ea, quæ adnotauimus ibi. Nec obstat. ca. quā periculo sum. 7. quæst. 1. nā verus intellectus ad illū text. potest assignari, quod ibi nō fuit pactū vllū de hereditate viuētis, nec de iure succedendi in bonis, sed de iure primogenituræ, quod cōpetebat de præsentī, vt insinuat ibi gl. verb. Primatus. quia præcedebat in lege veteri maior natu, & hoc erat separatū, ac longē distās à successione, & poterat per primogenitū cedi, emi. & transmitti, præsertim cū iuramento. Nam iura, quæ quis habet de præsentī, quilibet in suū damnū tantū potest renuntiare. l. mater decedens. ff. de inoffic. testam. l. post mortē. C. de fideicom. ex Deci. cōsil.

443. col. 5. n. 28. lib. 4. Carol. Molin. in consuetu. Parisien. tit. 1. §. octauo. glof. 3. n. 26. cum sequent. Nec obstat ca. licet. devot. quo tex. filius priuatur ob votū patris neglectum hæreditate, & regno. Quia intelligitur ex eo, quia ipse huic grauamini assensit expresse, vt probant verba text. ibi, à patre iniunctū. & ibi, à tesponde susceptū, Nam alias in legitima non posset grauari, cum piæ causæ sit præfenda. Igitur si priuatur ibi legitima, fuit ex proprio consensu, & potuit. l. nō putauit. §. si quis sua manu. ff. de bono. poss. cōtra tabula sing. secundum Imol. in. l. filio præterito. n. 42. ff. de in iust. rup. Deci. l. nemo fraudare videtur. ff. de reg. iur. Ioan. Lup. in repeti. rubr. de donat. inter vi. & vxor. §. 47. col. 1. Et sic præteritioni de se factæ eo casu, quo ipse approbabit, testamētū non erit nullum ex præmissis. Iaf. in. l. inter cætera. n. 11. ff. de liberis & posthum. vbi dixit cōmunē. & in. l. post humo. n. 10. C. de bono. poss. contra tribul. Et defendit tanquā veriore Guillel. Benedic. in repe. ca. Rainutius. 1. n. 105. cū sequen. de testamē. Sed quod possit filius approbare testamētum nullum, in quo fuit præteritus, constat ex præmissis. Et hanc sentētiā communem dicit Alexan. in. l. posthumo. n. 27. præallegā. & Greg. Lopez in. l. 9. verb. *Ge lo otorgasse.* tit. 3. par. 1. vbi sic dicit. adde cap. licet. de vot. ad cuius capituli intellectum confert ista lex. quod filius Regis acceptauit votum paternum, promittēs ipsius executionē. Idē notat in l. 8. tit. 10. part. 6. Facit, nā in re propria pōt quis consentire, vt adiciatur grauamē. l. sicut. §. venditionis. ff. quib. modis pign. vel hypot. solui. ergo fortiori ratione in legitima, quæ debita non firmatur, sed quasi filio debita. glof. in. l. 3. C. de iur. & fact. igno. Segur. dicit approbatam eius sententiā in repet. l. tertia. §. fina. n. 115. vbi plura dixi ad illā in additione. ff. de libe. & posthu. alias enim nō posset onerari in legitima, nec eius commodo priuari, quanuis non fecerit inuentarium, & iussa testatoris non impleuerit, quoniam eam legis beneficio habet. & nō hominis, aut hoc amplius. C. de fideicom. l. si arrogator. ff. de adoptio. Guillel. Bened. in rep. capi. Rainutius. verb. si absque liberis. 2. nu. 196. de testamē. ergo non poterit ex causis præmissis onerari, seu legitima priuari. Carol. Molin. in consuetu. Parisien. tit. 1. §. octauo. glo. 3. quæst. 3. nu. 10. & 11. Quo fit falsam interpretationem communem ad dict. cap. licet. esse, qua dicitur, quempiam hæreditati indiuiduæ, seu regno ob causam pietatis non impletam seruari posse, vt Suarez in repet. l. Quoniam in prioribus. num. 20. fol. 6. C. de inoffic. testam. asserbat. Nam si non habet locum in legitima, quæ per partes potest verificari, longe minus locum habebit in tota ratione indiuiduitatis, ne filius

lius ex sola patris voluntate toto suo iure destitua-
tur. Cū ergo nō sit honoratus, gravari nō potuit. l.
planē. 2. §. si. ff. de pet. hær. lab eo. C. de fideico. vt
etiā probat Dida. Segur. in repe. l. 3. §. si. n. 112. vbi
latē dixi. ff. de lib. & posthu. & Fernan. Loazes in
repeti. l. filius
fam. §. diui. col.
12. n. 71. de le-
gat. 1. Ioan. Le
certez lib. 3. de
primogenitura
q. 6. Cou. in ca.
si hæredes. n. 9
de test. & sic ni-
micū si priuari
possit legitima
quo ad suū præ-
iudiciū, & sic e-
tiā regno. ma-
ioratu, ducatu,
seu comitatu,
quatenus hæ-

hercedero, o legatario
no quisiere acceptar, o
renūciare la herécia, o
legado, el sosituto, o so-
stitutos lo puedan auer
todo. Y mādamos † o-
trofi, que vala el testa-
mēto q̄ fuere hecho cō
buenos testimonios.

ADDICION.

¶ Conuerda con la ley. 1. tit. 4. li-
bro. 5. de la recopilacion.

bet ius in eo ad vitā, nō tñ in præiudiciū successo-
rū, qui beneficio fundatoris, & nō antecessoris pa-
tris, vel aliās habēt ex præmissis, quoniā à patre of-
fensio nō accepit ius, sed aliūde. Carol. Molin. in cō-
sue. Paris. tit. 1. §. 8. gl. 3. q. 3. n. 12. fo. 113. Ergo filius
ingratus iure primogenituræ propter ingritudinē
nō potest in specie proposita, ex Caro-
lo Molineo vbi sup. Nā in capi. licet. regno priua-
tur, nō ob ingritudinē, sed propter inobediētiam
cōtra Papā iubentē votū adimplere: nā ibi filius p-
misit votū ad effectū perducere, & ideo tenebatur
illud adimplere, vt supra diximus, & monitus à Pa-
pa vt propriā promissionē absolueret, agere fortē
noluit, atq; ob istā causam pro nimia cōtumacia ex
cōmunicatus fuit, & in ea pertinaciter insistēs, ab
ipso Romano Pōtifice indignus regno iudicatur, ac
priuatur. argum. c. grandi. de suppl. negl. præla. lib.
6. vbi ex causā à Papa quis priuari potest regno. ca.
Apostolicæ. de re iudi. eod. lib. 6. cap. Adrianus. 63
dist. c. alius. 15. q. 6. tradit latē Ioan. Lup. in tracta.
de iust. & iur. regni Nau. 2. p. §. 7. & sic meritō fuit
priuatus regno. Et potest esse verus intellectus ad
d. c. licet. & in lēctione assignauī dū legerē Salmāri-
cæ titulū, De voto, Anno ab orbe Redēpto. 1549.
Nec obstat. l. 4. ti. 15. p. 2. nā intelligitur regno, &
rex iure hæreditario succedit. primo genitus aut iu-
re electionis. Quod cōstat, quia nō venit vt hæres,
cū possit prælegatū acceptare, & hereditatē repu-
diare. l. 21. Tauri. Nec minūs obstat tx. in c. 1. de so-
lu. nā loquitur in prælato, prout etiā iura similia,
quod est diuersum à nostro casu. Nam qui succedit
in feudū, seu maioricatu, nihil de nouo acquirit, sed
tantū acquisitū à primo cōstituētē dicitur conse-
qui. ex gl. si. in c. 1. d. feudi cogni. vbi Bal. n. 5. dicit.

Tene mēti pulchrū dictū, & lapidū modū loquēdi.
Et dicit signādā Præpositi. col. pen. ad si. idē Præpo-
si. in c. 1. col. 10. vers. 18. sic argu. de feudo Marchie.
Facit etiā. Nā in fideicommissis nūquā filius repræ-
sentat personam patris. Decius plures alios ad hoc
citās in l. 2. n. 4. C. vnde liber. Successor autē in ma-
ioricatu est huiusmodi. ergo, &c. Præterea cōpro-
batur. Nā qui capit emphyteusim in morte patris,
capit à domino emphyteusis, & non à patre: & sic
ratione emphyteusis nō tenebitur ad debita patris
quippe cū beneficio dñi cōcedentis dicatur habere.
Et idē est in his, qui habēt aliquas domos à cō-
sistorio ciuitatis Salmāticensis, alteriusve ciuitatis
ad vitā suā & alterius post eius vitā: nā successor
non dicitur primi emphyteutæ, sed ciuitatis, & sic
nō tenebitur stare locationi. Quēmodō succel-
sor beneficij per mortē, seu resignationē prædeces-
soris. quia nō ab eo, sed à Papa cōsequitur benefi-
ciū, ac proinde nō tenebitur ad id, quod tenebatur
gratia sui tārū prædecessor. Et quia id sæpe cōtin-
git, est memoriæ cōmendandū. Et de emphyteusi,
q̄ nō dicatur beneficio patris obtentū, sed dñi con-
cedētis, probatur ex Bartho. elegāter in l. mortis
causa capitur. in princip. n. 1. ff. d. donat. causa mort.
quē sequitur Segur. in trac. de bonis lucrat. cōstat.
matrim. n. 88. & cōfirmatur ex ibi dictis ab eo. nu.
86. vers. Imō lex hoc cōcessit vxori. & quæ ibi di-
xi. Et dictū Bart. dicit singulare las. in l. emphyteu-
ticarijs. n. 2. 10. C. de iure emphy. Et cōfirmatur ex
Frāc. de Aret. col. 14. col. 8. vers. Præterea quando
pater. n. 14. dixi in meo indice. verb. Emphyteusis.
col. 3. vers. Circa præmissa est dubiū. & in q. 266.
incip. Titius. Facit etiā illud quod tradit Io. de Pla-
tea in l. prouidēdū. C. de decurio. lib. 10. col. 4. per
tx. ibi, q̄ si aliquis fuit electus in dignitatē per suc-
cessionē, vel electionē nō teneatur soluere debita an-
tecessoris. Quo in loco inquit etiā, q̄ si debitū fuit
vtile, & volūtariū, successor non teneatur, si tñ ne-
cessariū tenebitur, vt diximus in assertionē. Quæ
etiā ex l. Tauri. 46. probāda erit, per argumentū à
fortiori, vbi dicit, q̄ reparata, & edificata in maio-
ricatu peti nō possunt ab vxore prædefuncti, nec
successor tenetur soluere estimationē sumptuū, p-
parte dimidia. Circa quā regiam legē vltra Lup. & a-
lios Hispanos interpretes ibi, vide Io. Lup. in repe.
rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 60. co. fi. & §. 62. n.
15. fo. 38. vbi dicit, quod illa lex est iniqua, quam
semper putauit futuris tēporibus improbari. Sed
(eius pace salua) nō cōtinēt iniquitatē: nā lucra cō-
stātē matrimonio inter cōiuges superlucrata ve-
niūt sine suo labore, sed ex legis beneficio. ideo ni-
mirū, si à lege auferātur fauore familiarū cōseruan-
darū. Quo respectu primogenia dicūtur fauorē, &
& nō odiū cōtinere à Carol. Molin. in cōsue. Paris.
tit. 1. §. 8. gl. 3. q. 6. n. 30. quā iustificat Arias Pincl. in
l. 1. p. 2. n. 71. versic. Ex quibus in litio. C. de bonis

† Y mādamos.
Hæc ver-
ba nō re-
periūtur
in l. ordi-
na. de Al-
cala. t. 19.
an. 1386
l. vnic. v-
bi est ori-
ginaliter
vide tñ
hic à me
scripta p-
eorū ver-
borū in-
tellectu.

maternis. Finaliter hęc partē probat Bal. in authē. Hoc amplius. C. de fideic. fecundū Menchacen. li. 3. de succel. creat. §. 26. n. 51. Melius probat Caro. Molin. in cōstit. Paris §. 11. nu. 8. prioris partis. Et per octo fundamenta concludit Fernand. Gomez Arias in l. 44. nu. 39. Tauri. vbi ita in cōsilio Regis fuisse decifum tēpore Caroli Imperetoris fatetur. Et Gre. Lop. in l. 4. tit. 15. p. 2. ver. *Sus deudas.* vbi refert Carol. Molin. aduertentē Oldr. loquutū fuisse in regno Aragoniæ, & Maioricarū, quādo delata fuit tota & vniuersalis succelsio iure primogenituræ. Ex Ioan. etiā Lup. qui tetigit in repe. ca. per vestras. §. 18. nu. 37. de donat. inter virū & vxō. Et cōcludit bona maioratus indiftinctē præscribi posse. Pinel. in auth. Nifi tricennale. n. 23. C. de bo. mater. resolutionē ex pluribus refert, volētibus præscriptionē ordinariā nō præcedere, longiffimā tñ admittendā. Et plura in hoc diligenter aduertit. Et videtur nūquā posse præscribi, quippe cū absque possessione nūquā procedere valeat præscriptio. l. sine possessione. ff. de vsucap. sed possessio à morte antecessoris transfertur tā ciuilibis quā naturalis in sequentē in gradu absque aliquo factō. vt in l. 45 Taur. quod fieri potest, vt probat Huberti. Zucar. in repeti. l. fi. n. 105. C. de edict. D. Adria. toll. post Iaf. in l. 1. n. 7. C. cōmunia delega. & Io. Bern. Diaz in tract. regularū cū fallent. reg. 562. incip. Possessio rerū hereditariarū. vbi dicit cōmunem. igitur præscribi nō poterit, attrēto iure Castellæ. tetigi in l. 6. in gl. fi. ti. 13. lib. 3. sup. Circa præmissa dubitatur, quæ sit forma licentiæ Principis ad constituendum maioricatum, & forma instrumenti ipsius?

Dicendum formam licentiæ esse huiusmodi.

Forma licentiæ ad constituendum Maioricatum.

IN DE I nomine Amē. Sepan quantos *I*esta carta de publico instrumento de mayorazgo vierē como yo el Doctōr Diego Perez de Salamanca, vezino de la ciudad de Salamanca, por virtud de la licencia a mi dada por la Real Magestad para hazer mayorazgo, el tenor de la qual es este que se sigue.

DON PHELIPPE por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, &c. Por quāto por parte del Doctōr Diego Perez, vezino de la ciudad de Salamanca nos fue fecha relacion, q̄ vos quereys hazer mayorazgo de los bienes q̄ vos agora teneys, o tuuiere

des ende aqui adelāte en vn hijo, o hija de los q̄ agora teneys, o Dios os diere, o sino los ouiere des, en deuādo vuestro, qual mas quisieredes, y por biē tuuiere des, y en sus descendientes, para q̄ los dichos bienes le quedē por titulo y via de mayorazgo cō las cōdicionēs, vinculos, y firmezas q̄ por biē tuuiere des y quisieredes, y nos suplicastes, y pedistes por merced vos dießemos licencia para ello, como la nuestra merced fuesse. Y nos por os hazer biē y merced, y por muchos, y grandes seruiçios q̄ vos nos auēys hecho, y vuestros antecessores, y nos esperays de hazer cada dia, y por q̄ vuestra casa quede, finq̄, y se conserue, y no se disipen, ni disminuyan vuestros bienes y hazienda (porque como dize el Euangelio Todo Reyno en si diuiso sera en si destruydo) por la presente de nuestro proprio motu, cierta sciēcia, è poder Real absoluto, no subjectos a disposicion de ley, ni reconoscientes superior en lo temporal, por el bien publico de nuestros señorios, no a vuestro pedimiento, ni de otro en vuestra nombre, mas del dicho nuestro proprio motu damos libre licencia y facultad, para q̄ de todos vuestros bienes podays hazer vn mayorazgo, o dos, o quantos quisieredes, è por bien tuuiere des, de hijo, o hijos, o hija, o hijas, o nieto, o nietos descēdiētes, o de otros trāsuer sales, a quē vos quisieredes: y para que el dicho vuestro mayorazgo, o mayorazgos q̄ ansi hizieredes, o establescieredes, podays poner, o quitar qualesquier vinculos, grauamines, è cōdicionēs, è institucionēs, substitucionēs, y fideicōmissos, y modos que quisieredes, e por bien tuuiere des. Ocrofi, para q̄ si epre despues q̄ ouiere des hecho el dicho mayorazgo, o mayorazgos, los podays mudar, reuocar, anullar, cōdicionar, limitar ansi en personas, como en bienes, è para q̄ podades agrauiar, y agrauiedes los otros hijos y hijas, o ascēdientes, o descēdiētes en le gitimas personas de herencia, q̄ de vos como de padre

padre legitimo les pertenezcan, e podian perse-
necer, o por qualquier titulo, o causa, o razon
ansi natural como civil, o en qualquier parte, o
cosa de las dichas legitimas, sin que los dichos
vuestros hijos, o hijas, o alguno dellos pueda que-
rellar vuestro testamento, o postrimera voluntad
ni le puedan contratabular, ni hazer de inoffi-
cioso testamento contra el, ni de nullidad con-
tra el, ni usar de otro remedio ordinario, ni
extraordinario ninguno que agora sea hallado
por rigor de derecho, y por equidad del: ni pue-
dan dezir, ni digan, q̄ si hizieredes el mayorad-
go por via de concierto, como hecho contra dis-
posicio de derecho, es ninguno. Ca nos dende a-
gora para entonces, y dende entonces para ago-
ra aprobamos el dicho mayoradgo de la dicha
nuestra sciencia, y sabiduria bien assi, y tã cõ-
plidamete, como si la persona, o personas, a quẽ
excluyestes de vuestros bienes y herencia no es-
tuuiesse en medio, y fuesse fallecidos, y pas-
sados desta presente vida, y otrosi si tuuiesedes
hijo, o nieto, o hija, o nieta, o descendiete a la per-
sona, o personas, de quien hizieredes esta mer-
ced del dicho mayoradgo. E para mejor vali-
dacio de la dicha merced de nuestra cierta sciẽ-
cia, y sabiduria, y poder real y absoluto como
Rey libre de los dichos nuestros reynos y seño-
rios prinamos, apartamos, despojamos, y de sa-
poderamos a los otros vuestros hijos, o hijas, nie-
tos, o descendientes de las dichas legitimas par-
tes, que de vos auian, o esperan auer y heredar.
Otrasi damos el dicho poder e facultad, que en
vuestra vida, o al tiempo de vuestro fin, o muer-
te por contrato, o de qualquier otra manera,
o vltima voluntad podays traspassar el señorio
possession corporal, real, actual de los bienes
que hizieredes en el dicho vuestro mayorad-
go en la persona, o personas que la hizieredes,
y establescieredes: y para que les podays dar la
dicha facultad, para que por sus proprias au-

thoridades sin licencia, ni mandamiento de
luez ni Alcalde puedan entrar y tomar la di-
cha possession del dicho mayoradgo, puestas
que en ella aya resistencia actual y verbal, y aũ
que ambas concurren, sin incurrir, ni caer por
ello en pena alguna, y para que en el dicho ma-
yoradgo, o mayoradgos que ansi hizieredes po-
days poner la pena, o penas que quisieredes con-
tra los que vinieren contra las institucio-
nes, condiciones, restituciones, fideicom-
missos, modos, y grauamines, agora las di-
chas penas sean conforme a derecho, agora
contra el tenor y forma del: y para que en el cõ-
tracto podays declarar y declareys la dicha vue-
stra voluntad postrimera, y la dicha nuestra sen-
tencia y poder real y absoluto. Y corregimos, y
derogamos las leyes y derechos que dizen, que
el padre sin culpa, o causa no pueda prinar a
sus hijos, o hijas, nietos, o nietas, o ascendientes
o descendientes, y las leyes que digan que ningun
no sino el cauallero pueda hazer su postrimera
voluntad por via de contrato: y las leyes y dere-
chos que dizen, que los hijos, o hijas segun natu-
ra han de ser yguales a la successio de su padre
y las leyes y derechos que dizen, que los contra-
ctos adonde se liga la voluntad del testador, seã
ningunos, y de ningun valor y effecto, y que la di-
cha voluntad se pueda mudar fasta la muerte.
Y las leyes y derechos que dizen, que los hijos,
o nietos, o descendientes tienẽ derecho de anullar
y querellar los testamentos de sus padres q̄ no
son instituydos por herederos, y la ley de orde-
namiẽto de Alcalá, en q̄ se contiene, q̄ las car-
tas e privilegios han de ser obedescidas e no cõ-
plidas, e todas las otras leyes canonicas e dere-
chos municipales e consuetudinarios, que al di-
cho vuestro mayoradgo e institucion del auian
e podian estoruar e impedir. E mandamos al
Principe don Carlos nuestro muy caro e ama-
do successor, e a los Infantes, Duques, Condes,
Marque-

Marqueses, Maestros de las ordenes, e a los de nuestro muy alto Consejo Presidente e Oydores de nuestra Real audiencia, Alcaldes de la nuestra Corte y Chancilleria, Asistentes, Corregidores, Alcaldes de los Castillos, e casas fuertes de los dichos nuestros señorios que cumplan, e guarden, y executen, e fagan guardar el mayorazgo que ansí hizieredes y establescieredes, e contra el tenor e ferma del no vayan, ni consientan passar, ni contra la forma de nuestro mandamiento, so pena de nuestra merced, y de mil ducados. Y mas mandamos que los emplazen, porque sepamos como se cumplen nuestros mandamientos. Dada en Madrid, año. &c.

¶ Statim subijcienda erit constitutio maioris sequenti ordine.

Primeramente por virtud de la dicha licencia, usando della, hago, ordeno, establezco e conozco que hago este mi mayorazgo de todos mis bienes muebles e rayzes, e semovientes e deudas, derechos y acciones, y escrituras, ansí las que agora he, como las que ouiere dende aqui adelante a Antonio Perez mi hijo primogenito, al qual hago cesion e donacion perfecta e no reuocable, que es dicha en Latin (inter vivos) de los dichos bienes de que yo hago e ordeno este mi mayorazgo, el qual mayorazgo hago, e ordeno, y establezco en persona del dicho Antonio mi hijo mayor primogenito con las particularidades, e instituciones, substitutiones, modos grauamines, vinculos, successiones siguientes.

Primeramente, con condicion, que el dicho Antonio, en quien yo hago ordeno, y establezco, e conozco que este mi mayorazgo de todos mis bienes muebles, rayzes, e semovientes, deudas, derechos, e acciones, y escrituras ansí co-

mo los que agora he, como los que de aqui adelante, tenga, e posea los bienes por todo el tiempo de su vida: e despues de su fin y muerte quiero, y es mi voluntad que venga el dicho mayorazgo a su hijo proximo mayor primogenito, e si hijo no tuuiere, venga a mi hijo el segundo, por manera que este mi mayorazgo ande siempre de grado en grado, e de varon en varon: e si faltare de mi linaje, que lo aya hembra del dicho mi linaje. Y si (lo que Dios no quiera) el dicho mi hijo fallezca en mi vida, e dexare hijo mayor primogenito, succeda en el dicho mayorazgo, e sea apartado, y excluso mi hijo segundo.

Otro si, que el dicho mi hijo mayor primogenito trayga mis armas, e mi apellido, e se llame de mi linaje. Y si el, o otro qualquiera, a quien este mi mayorazgo viniere, no traxere las dichas mis armas derechamente sin mezcla de otras armas algunas, e no se llamare del dicho mi apellido, que por esse mismo hecho pierda, y aya perdido el dicho mi mayorazgo, y los bienes vengán al siguiente en grado con la dicha carga del.

Otro si, con condicion, que el dicho mi mayorazgo, y los bienes del no se puedan enagenar, aunque sea por mejoría, y euidente utilidad e provecho del dicho mi mayorazgo, ni se pueda otro si enagenar por enagenacion voluntaria, ni necessaria, ni por titulo alguno oneroso, ni lucratiuo, aunque sea arrhas, dote, ni donacion propter nuptias, ni por redempcion de captiuos o construcciones de Iglesia, o monasterio: ni se puedan arrendar por arrendamiento que dure mas tiempo, ni espacio de diez años. Y si el dicho mi hijo mayor primogenito, o la persona en quien viniere e descendiere este mi mayorazgo le vendiere, o enajenare, o empeñare, o cambiare, o partiere, o diuidiere, o arrendare mas, y allende del dicho tiempo, o termino, que por esse mismo

misimo hecho pierda el dicho mayorazgo, y paf se e venga al siguiente en grado.

Otrofi con condicion, que si el dicho mi hijo primogenito, o quien fuere siguiente en grado, cometiere heregia, o apostasia, o la sea Maiesta iis, o traycion, o aleue, o otro qualquier crimen, o delicto que sea enormissimo, o contra natura por razon del qual sus bienes sean applicados a la Camara y fisco de la Real Magestad, que en tal caso el dicho mi mayorazgo no pueda ser confiscado en todo, ni en parte en propiedad, ni usufructo, aunque sea por los dias y tiempo de la vida del que ansí lo tuviere, o poseyere el dicho mi mayorazgo, e cometiere, y ouiere cometido los dichos delictos, e cada vno dellos, mas que en tal caso passe al siguiente en grado, como dicho es. E le priuo del señorio e possession Real, vel quasi destes bienes deste mi mayorazgo, vn dia antes que piense qualquiera de los dichos delictos, e llamo a ellos al nombrado por mi, segun la forma desta escriptura e institucion de mayorazgo.

Otrofi con condicion, que el dicho mayorazgo, ni los bienes del no se puedan prescriuir por tiempo alguno luengo, ni longissimo, aunque sea immemorial, así mesmo con condicion, que si los bienes del dicho mayorazgo fueren enagenados de hecho por el que los tuviere, o poseyere que el tal enagenamiento sea en si mismo de ningun valor y effecto: y en las personas en quien ansí fueren enajenados, no se pueda traspasar ni traspase el señorio, ni possession, ni detentacion alguna de los dichos bienes.

Otrofi con condicion, que el que despues de su muerte ouiere de tornar a restituyr el dicho mayorazgo al siguiente en grado, segun esta en mi condicion, no pueda sacar, ni deduzir, ni aeduzga quarta falcidia, ni trebellianica, ni otra parte alguna de los bienes del dicho mi mayorazgo, sino que los bienes del mi mayo-

razgo finquen, y queden siempre en pie.

Otrofi a los otros mis hijos, o hijas, y descendientes de las legitimas partes que de mi esperauan auer, y heredar por virtud de la licencia a mi dada por el dicho Rey nuestro señor, y con las condiciones que dichas son traspasso al dicho mi hijo mayor Primogenito, o a quien el dicho mi mayorazgo ouiere doy facultad, para que por su propria authoridad sin licencia de juez, Alguazil, ni Alcalde pueda entrar, y tomar la dicha possession, puesto que en ella aya resistencia actual, o verbal, y aunque ambas concurren: y mientras la toma e occupare me constituyo por su poseedor, y en su nombre conozco y confieso que si se hallare que tengo y poseo los dichos bienes, o parte dellos, que es, o sera como su colono, e inquilino: y obligo a mi y mis bienes e sucesores, y a quien, y a aquellos que de mi o dellos ouieren titulo, o causa de fazer a mi hijo mayor primogenito ciertos y sanos los dichos bienes de que yo hago este mi mayorazgo de qualquier persona, o personas, ciudad, y ciudades, yglesias, e monasterios que se los embargaren de hecho y derecho, de tomar por el la voz y el pleyto a mi propria costa e mission, sin denunciacion, ni interpellacion alguna, y de no reuocar este mi mayorazgo que agora hago, puesto que el dicho mi hijo mayor primogenito, e la persona a quien viniere me sean ingratos y no conocidos, y cometieren alguna de las culpas, e causas, e cosas por que segun derecho las donaciones, y mayorazgos pueden ser reuocados, y si intentare dereuocar, que no vala en juyzio, ni fuera del. E por quanto toda donacion, que excede quinientos sueldos ha, e deue ser insinuada, yo mesmo he por insinuado este mi dicho mayorazgo, y doy poder y facultad al dicho mi hijo mayor primogenito, y a la persona en quien viniere que le pueda insinuar ante qualquier juez, o Alcalde. Para lo qual

todo guardar y cumplir, y mantener, y no yr, ni venir contra ello, ni parte dello obligo a mi mismo, y a mis herederos, e aquellos, o aquellas que de mi ouieren causa, o dellos, me hagan todo lo susodicho mantener, y cumplir bien, y assi, y tan cumplidamente, como si las dichas justicias lo ouiesesen assi todo juzgado por su sentencia definitiva, y de mi pedimiento, e confirmacion fuesse dada. Renuncio en mi favor y ayuda todas las leyes en mi facultad y licencia contenidas, y todas las leyes y derechos que me podian aprouechar, e al dicho mi mayorazgo en parte, especialmente renuncio la ley, en que dize, que general renunciacion non vala. Y por que esta sea firme, y eterna, roguè al escriuano, &c.

¶ Circa præmissa notari oportet licentiã ad maiorem ante eius constitutionem obtinendam esse, ac præcedere debere, nec sufficit quod subsequatur. l. 42. in ordinat. Tauri. quæ ait. *Ordenamos e mandamos, que la licencia del Rey para hazer mayorazgo preceda al hazer del mayorazgo: de manera que aunque el Rey de licencia para hazer mayorazgo, por virtud de la tal licencia no se confirme el mayorazgo que de antes estuviere fecho, salvo si en la tal licencia expressamente se dixesse, que aprouaua el mayorazgo que estava hecho.*

Confirmatur ex eo. Quia quando aliqua forma, vel solemnitas requiritur in actu, oportet quod illa præcedat, & non subsequatur. Ideo licentia, & consensus patris, vt filius hereditatem adeat, debet præcedere. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirend. heredi. vbi gloss. & doct. Et sic licentia mariti ad hoc, vt vxor contrahere possit cum aliquo, ponitur in capite scripturæ, quamuis non requiratur quod præcedat ex eo, quod ratificari possit gesta à muliere post contractum. vt in l. 58. Tauri. Et sic licentia eo casu retrahitur. Confirmatur insuper ex his, quæ tradit Lancelo. Galieu. in repe. l. primæ. in princip. numero. 73. versu. In licentia videtur. ff. de verbor. obligat. Item licentia quæ requiritur, vt filius possit esse in iudicio, debet præcedere, & non sequi. ex l. fin. §. ne-

cessitate. vbi glo. & doct. C. de bon. quæ lib. verb. imponenda. de quo text. est videndus Tiraquell. in legibus connubialibus. folio. 289. columna. 2. numero. 174. versiculo. At similis est. in glossa. §. & folio. 304. columna. 1. in gloss. 7. numero. 29. Hippolyt. singu. 40. l. in l. prima. §. Item acquirimus columna. 2. numero. 9. ff. de acquirend. possess. Anton. Gomez in l. 52. numero. 20. in ordinatio. Tauri. Similiter de licentia, quæ requiritur ad contrahendum. vt per Roderic. Suarez in repe. l. 3. titul. De tes. dendas. folio. 58. libro quarto. for. versiculo. Sed pone quod mulier. Facit etiam: nam autoritas tutoris, vel curatoris in actu gesto à pupillo, vel adulto, debet præcedere, & in ipso actu interponi, nec sufficit si ex postfacto interponatur. l. obligari. §. tutor. ff. de author. tuto. §. tutor. Instit. de autho. tuto. vbi dicitur. Tutor autem statim in ipso negotio præsens debet author fieri, si hoc pupillo prodesse existimauerit, post tempus verò, vel per epistolam, aut per nuntium interposita autoritas, nihil agit. Et de autoritate debet constare, vt insigniter declarat Hippolyt. consilio. 130. columna penultima. numero. 47. versiculo. Ex quo apparet clarè. Cum autem sit autoritas, merito in ipso actu debet interuenire per præmissa iura. & glossa. in capitulo. edoceri. vbi collecta. & Bald. columna. 3. versicu. Dico quod ad ea. & Panormit. in quæstio. 6. & Felin. colum. 9. de rescr. Innocent. Bald. qui adducit tres rationes. & Anton. in capit. cum consuetudinis. de consuet. Ioann. Andr. & Domi. in capit. 1. de reb. eccles. lib. 6. Archidiacon. in capit. quidam. columna secunda. versicul. Et nota quod differentia est. 18. quæstione. 2. Cynus, Bartolus, Bald. Paul. & alij in dict. §. necessitate. Bart. in dict. l. obligari. §. tutor. & in l. tam is qui. §. primo. ante fin. ff. de donat. causa mor. & in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirend. heredi. & in l. si autem. ff. de aqua pluuiæ. arcend. Bald. in l. cum ipse. columna. 2. versic. Extra quæritur. C. de cont. emptio. & in l. prima. columna secunda. versiculo. Tertio opponitur. C. de seruo exter. & in l. quid ergo. 2. lectio. in princ. ff. de his qui not. infami. & in l. prima. columna antepen. versic. Extra quæritur. C. qui admit. & in l. si vxorem. ante finem. C. de condi. infert. & in l. secunda. C. de seruo. reipub. manu. & in cap. quia propter. columna secunda. versiculo. Et nota quod ad Capitulum. de elect. & in cap. 2. de pact. & in cap. quæ in ecclesiarum. columna. 2. versiculo. In assensu. de constit. & in capit. primo. de alien. feud. pater. & in consilio. 475. Quidam Ioannes, Abbas. columna. 2. libr. primo. Ange. de Perusio in l. prima. §. quæ situm fuit. & ibi Alexand. columna. 4. ff. ad Thebellia. Cardi. in clem. 1. §. verum ad fin. & ibi Imol. columna. 4. de hæret. & in Clem. 1. de suppl. negli. prælat. vbi in cle-

in lectione ordinaria per tres vices repetita dixi. Cardin. conf. 62. Petr. Anchar. conf. 208. & conf. 337. Antoni. Imol. & Panorm. in cap. cum nos. de his quæ fi. à prælat. Philipp. Deci. n. capi. cum accelsissent. col. 6. n. 12. de const. & consil. 172. col. 2. n. 1. li. 1. Tiraquel. in legibus connubialib. gl. 6. n. 2. vbi plura ad id allegat.

Quæritur, Vtrum facta donatione vinculi simpliciter, & inter viuos irreuocabiliter, possit tolli, seu modificari sine consensu donatarij? Et videtur quod non. Nam quauis contractus à principio fuerint voluntatis, ex post facto fiunt necessitati. I. sicut. C. de actio. & obligat. cuius litera sic se habet. Sicut initio libera potestas vnicuique est habendi, vel non habendi contractus: ita renūtiare semel constitutæ obligationi, aduersario non contentiente, nemo potest. Quapropter intelligere debetis voluntariæ obligationi vos nexos, ab hac, non consentiente altera parte, cuius precibus fecistis mentionem, minimè posse discedere. vbi glo. in verb. minimè. plures in hoc adducit cōcordantes. Et Alexan. conf. 26. Nec arguendi summa. columna. 2. numero. 7. libro. 2. Hippoly. in singu. 531. Confirmatur. Nā donatio, vel melioratio simpliciter facta, etiam modum, seu conditionem ex interuallo non recipit, quauis in ipso actu ante eius perfectionem recipere posset. text. nobilis in l. perfecta donatio. C. de donatio. quæ sub modo. ibi perfecta donatio conditiones postea non capit, quasi pater tuus donatione facta quasdam post aliquantulum temporis fecisse conditiones videatur, officere hoc nepotibus eius fratris tui filijs minimè posse non dubium est. vbi gloss. notanda. Cum ergo primogenito fuerit ius irreuocabile quæsitum, & sine suis successoribus & eorum consensu auferri non potuit. argum. l. si post mortem §. fin. ff. de bono. possess. contra tabul. & capit. 1. & ibi per docto. in success. feud. & not. per Bald. in authent. Si quas ruinas. C. de sacrosanct. eccles. & in l. prima. ad fin. C. per quas perso. nobis acquir. Paul. de Cast. consilio. 164. columna. 6. libr. 2. Nec enim, inquit, alter ex contrahentibus potest legem contractui, vel donationi impositam immutare. l. aliud. ff. de solut. iuncta l. legem. C. de pactis. Et hinc dicit, donantem solum sine donatario reuocare non posse. Deci. consilio. 468. Superiori anno in iudicio possessorio. columna. 4. numero. 28. & consilio. 498. Vno casu propositio. numero. 19. Andr. Tir. quell. de primogenitu. quæstion. 8. numero. 5. Ioann. Lup. in repet. rubr. §. 69. numero. 13. de dona. inter vir. & vxor. vbi tenent, principem donationem à se, vel ab alio factam postquam fuit perfecta, non posse reuocare, nec modificare. Quod intellige tanquam à se ipso factam, nisi tamen eam siue à se, siue ab alio vellet modificare,

per legem poterit, secundum Ioan. Lup. in dict. §. 69. numero. 14. per cap. quanto. de censib. Lucas de Penna in l. qui fundos. columna. 1. C. de omni agro deserto. libro. 11. vbi Platea, Albert. Brunus consilio. 1. columna. 6. & 10. Couarruias. refert libr. 3. Variarum reolut. capit. 6. columna fin. Et sic constituunt differentiam, quando reuocatur, seu modificatur à Principe ex vi contractus, vel legis. Sed utroque casu non posse facere, nisi iusta existente causa, crederem, quia iam fuit ius quæsitum tertio ex facto principis, seu priuati: ergo in utroque casu erit iniustitia, cum sit priuare aliquem iure iam quæsito, siue à iure gentium, siue à iure ciuili, ommissa distinctione aliquorum cum Zasio veriorum existimo in l. princeps. numero. 13. ff. de legib. Tum etiam, quia princeps donationem à se factam reuocare non potest, cum ex suo facto maneat obligatus naturaliter, & etiam ciuilitate, vt dixi, adducendo vnam communem contra alteram in l. tertia. titulo. 8. libro. 2. supra in gloss. 1. columna. 1061. cum sequent. Et per illam doctrinam ibi traditam secundum communem contra alteram communem, quam probauimus cum, qui donationem fecit alicui, cum conditione, vt post certum tempus bona contenta in donatione restitueret ecclesie, quod post absolutam donationem non potuit modum seu conditionem remittere in præiudicium ecclesie, nec modum apponere. Ex quibus infertur, rege postquam valide donationem fecit subdito, eam modificare, nec reuocare posse, cum ipsi iam ex suo facto fuerit ius irreuocabile quæsitum. Quamuis Ioan. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. numero. 6. & §. 69. numero. 13. Roderic. Suarez in quæst. de maioratu. numero. 22. quos refert Couarruias libro tertio. Variarum reolut. capit. 6. contrarium annotauerint, exemplificando in Rege Henrico huius nominis secundo id in suo testamento facere posse, infertur principem non posse mutare, modificare, seu alterare conditiones, & leges postas in his primogenijs a fundatoribus ex licentia ab ipso principe, seu à lege concessa, ideo admonendi sunt principes, ne testatorum vltimas voluntates in maioratibus instituentibus mutant, nec leges ipsas, quibus institutores primogeniorum donationibus, aut contractibus propria patrimonialia successoribus deferunt, alioqui arbitrandum, non quæ iustitiam subditis ministrari, nec tutum fore salutem spirituali ipsius principis eas derogationes testatorum, & vltimarum voluntatum fieri, qui alias facillimè deciperentur, qui vel regis autoritate, seu licentia iure primogeniorum suam bona certis sub conditionibus, de quibus in forma licentiæ supra habita, & legibus posteris relinquunt, alioqui non relicturi. Tum etiam, quia primogenia ad hoc tendunt, vt nominis

minis memoria fundatoris illæsa, & integra conferuetur. perpetuaque permaneat. Ergo nullo modo debet decipi testator, cum ob nullam causam permiserit alienationem bonorum, vt latè tractat Coarruuias. libro. 3. Variar. resolut. capit. 6. vbi plura ad præsentem materiam quotidiana, & opportuna differit, ideo videnda per eum. Tex. in l. testamentum. C. de testament. l. si donationem ritè fecisti, hanc autoritate rescripti nostri rescindi non oportet. C. de reuoc. dona. Tum etiam, quia dominium etiam priuatum à principe non potest tolli, nisi ex causa vtili reipublicæ. l. item si verberatum §. primo. ff. de rei vend. l. venditor. §. si constat. ff. communia prædio. Bart. in l. si. C. si contra ius vel vtili. pub. Fortun. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthum. columna. 138. versicu. Ego hæc intelligere non potui. Dominium autem nihil aliud est, quam ius disponendi de re ipsa. l. in re mada. C. manda. Bart. in l. si quis vi. §. differentia. numero. 4. ff. de acquirend. possessio. Ergo princeps non potest tollere liberam testandi facultatem in rebus proprijs priuato competentem, nec testamentum mutare, nec ipsius conditionibus, legisve derogare, nisi id ab eo fiat ad publicam vtilitatem: cum alioqui, si id liceret liberè principi, tolleretur se à priuatis rerum dominia, quod minimè agere valet. Tum etiam, quia in maioratus possessore datur dominium, dominusque est, dum viuit, & statim similiter successor erit eo defuncto. Quod habeat dominium, est gloss. in l. Titia cum testamento. §. fin. in gloss. fina. ff. de legat. 2. Socin. in l. qui Romæ. in princip. columna penult. ff. de verbor. obligat. Gregor. Lopez in l. 7. verb. *Y el señorio*. titulo. 2. part. 5. Antoni. Gomez in l. 40. numer. 70. quæst. 22. in legibus Taur. Pinel. in l. prima. part. 2. nume. 5. versic. Ex his autem aptè inferitur. C. de bon. matern. quicquid Rodericus Suarez dixerit fructuarium esse in allega. 9. & in quæstione maioratus. fol. 189. column. 2. Fernand. Arias in l. 46. numero. 5. in legibus Tauri. Si ergo dominium habet possessor in vita, & statim sequens in eodem iure succedit. l. tertia. §. fin. autem sub conditione. ibi, omnis licentia pateat rem vendicare. C. communia de lega. Nam si prohibita alienari alienentur omnibus de familia cõsentientibus, illi, qui postea nascatur, possunt alienationem reuocare. glo. in l. peto. §. fratre. verb. ex familia. ff. de lega. 2. notat Aluarotus in cap. primo. §. hoc quoque. co. 5. nume. 6. de success. feud. Boeri. decisio. 12. nume. 4. Gulliel. Benedict. in repet. capit. Rainutius. verb. Et soboles quam gestabat in vtero. num. 49. de testament. Tiraquel. tract. de vtroque retract. fo. 65. nume. 86. & in notabili quæstione diximus supra libro. 1. titu. 6. in l. prima. verb. *Deuon succeder*. col. 240. versu. Quæstio etiam non minus elegans est.

Ratio ea est, quia habent prædictum ius beneficio testatoris, quo iure non licet ei defraudari, nec à Principe, vt præmissum est. Tiberius enim Cæsar Senatu tractante, an Trebianis legatam in opus noui Theatri pecuniam ad munitionem vitæ transferri concederetur, obtinere minimè potuit, quin rata legatoris voluntas esset. Quemadmodum Suetonius in Tiberio cap. 31. scriptum reliquit. Maiori igitur ratione abstinere debent principes à mutandis vltimis priuatorum voluntatibus in his, qui priuatæ familiæ, & non reipublicæ relinquuntur. Tum etiam, quia esset eis tollere libertatem testandi, quæ hominibus à iure gentium & naturali cõpetit, quanuis solennitates iure ciuili sint institutæ. l. nec enim. §. deportati. ff. de milit. testam. & l. milites. C. eod. tit. quibus probatur, militem iure gentium absque solennitatibus iuris ciuili testantem, posse etiam deportatum liberè instituire hæredem. Ad idem facit & naturalis ratio, quæ dicitur, cuiuslibet licitum esse, & permissum liberè de proprijs rebus disponere. Nam si iure gentium libera testandi facultas data est, ea & iure naturali competit. §. singulorum. Instit. de re. diuisi. §. quod verò. Instit. de iur. natur. in d. & libertatem testandi esse iuris gentium & naturalis, asserunt Theophil. in §. Ius autem ciuile. Instit. de iure naturali. Bart. in l. interdum. nume. 7. vbi Ias. numer. 4. dicit communem. ff. de condi. indebi. Ias. & Corne. post Rom. & Fulgos. in l. si testamentum. C. de testamen. Ias. in rubri. ff. de acquir. hære. Vigli. in §. sed prædicta. num. 4. Instit. de testamen. Fortun. in l. Gallus. §. & quid si tantum. columna. 133. ff. de lib. & posthum. Et hanc traditionem receptam esse firmat Domi. Arias Pinel. in repeti. l. secundæ. 1. par. nume. 23. versu. Inferitur. 13. C. de rescin. vend. & Couar. lib. 3. Variarum resolut. cap. 6. nu. 7. Igitur Princeps hanc libertatem liberam testandi tollere non poterit, nec testamentorum leges & conditiones, cum hæc lege naturali & gentium permittente liberè fiant. Et quod non possit tollere, tenet Archidia. in capi. Episcopus. 88. distin. Corneus in dict. l. si testamentum. vbi fatetur hanc cõmunem opinionem esse. & Couar. alios ad idem citans in dict. cap. 6. num. 7. versu. Sextò hanc sententiam. Et hanc tenet ac insigniter probat Dominus Antoni. Gomez in l. 40. Tauri. quæstio. 35. numero. 89. ¶ Dubitari poterit, An princeps dare possit licentiam patri ad constituendum maioratum in præiudicium legitimæ, seu legitimarum aliorum filiorum legitimorum, & ex legitimo matrimonio procreatorum? Videtur quòd non. Nam legitima est debita filijs iure naturæ, quippe cum loco alimentorum succedat. cap. Rainutius. capi. cum autem. ibi, dum dicit, vt legitima portio iure naturæ debita. de testament. cap. si pater. eod. titu.

libr. 6. l. scripto. §. fin. ff. vnde lib. l. cum ratio. ff. de bon. damnato. l. 16. ibi, *Yesta parte legitima, dizen en Latin*, pars debita iure naturæ. titu. 1. part. 6. Fir mat Augusti. Berouius in dict. c. Rainutius. chart. 16. col. 1. num. 153. versic. Tertiò si pater prohibe do. de testam. Andr. Alciat. in l. Centurio. nu. 22. ff. de vulga. & pupilla. Roderi. Suarez in repeti. l. quoniam in prioribus. in declaratione ad legem Regni. versic. Secundo limitabis. nume. 3. pag. 135 C. de inoffi. testam. quicquid velit Fernand. Men chacen. dicendo alteram communem esse contra præmissam, & ipsam tueri velit in lib. de successi: creatio. §. 2. nu. 3. referens se ad lib. 5. §. 24. & in lib. 2. §. 20 nu. 3. fol. 238. colum. 1. idem inquit. Sed haud dubiè contra præmissa iura loquitur, nec suam opinionem (pace eius salua) credo com muniem esse, nec veram, vt ostendi in capi. ius au tem. 1. distinctio. Ius autem naturale est immuta bile. Ergo per principem tolli non poterit. §. sed naturalia. Instit. de iur. nat. ¶ Confirmatur. Nam Princeps priuans sine causa filios legitima succes sione peccat mortaliter, & tale faciens, non debet dici Princeps, sed tyrannus, quippe cum auferat iniquè, & sine causa ius filijs quæsitum. Bald. in. c. 1. col. 1. de feud. March. Francic. Curti. Senior cõ fil. 16. Clarus vir Iacobus col. 8. nu. 18. versic. Sic vi demus in arrogatione. Et Fernand. Loazes opti mè in repeti. l. filius fami. §. diui. nu. 25. ff. de legat. primo. Quia æqualitas inter filios est seruanda om ni iure. vt in l. prima. C. vnde libe. l. si post mor tem. §. fina. ff. de bono. poss. contra tabul. l. inter filios. vbi Bald. C. famil. heredi. authen. In succes sione. C. de suis & legi. l. penul. C. communi. diui. l. vlti. C. communia vtriusque iudicij. l. vt liberis. & l. illud §. fina. C. de collationib. Non enim de bet pater vnum ex liberis facere filium, & alium priuignum. Angel. in authen. de nupt. §. fina. plu ra citat Andr. Tiraquell. de primogenitur. quæst. 4. à nu. 1. cum pluribus subiectis. Et adducit illud diui. Ambrosij in lib. de Ioseph. Patriarcha. cap. 2. dicentis, iungat liberos æqualis gratia, quos iun git æqualis natura. Fac t etiam: nam parentes de negantes alimenta filijs, peccant. Quod constat, cum ex hac denegatione excommunicantur in capit. si quis deliquerit, vbi est videndus Domini. dist. 30. Et legitima est præferenda quibuscunque etiam alijs pijs causis. capit. quicumque. 17. quæst. 4. Igitur Princeps non potest hoc concedere, nec legitimam in totum eis tollere, cum sit contra ius naturale, quæ præ se fert educationem. cap. ius na turale. dist. 1. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iur. Alimenta enim cum debeantur iure naturæ filijs, minimè à lege, seu à Principe tolli possunt, cum ipse sit inferior. Clement. Ne Romani. de elect. cap. cum inferior. de maiori. & obedien. Et quòd

non possint aliqua lege humana tolli, tenet Albe ricus in l. prima. §. ius naturale. num. 4. ff. de iusti. & iure. Panormi. in cap. fin. num. 22. de consuetu. à quo nullus discrepat secundum Roch. ibi fol. 45. colum. 3. & Couar. lib. 4. decret. 2. part. cap. 8. §. 6. nu. 4. ¶ Nec obstat sententia doctorum vbique asserentium legitimam iure naturæ debitam filijs in bonis parentum, lege, statuto, seu consuetudine tolli posse, vt firmat Paul. Paris. plures auctores ad hoc citando, & firmando communem opinio nem esse in consil. 23. Præsupposita validitate. co lum. prima. libr. 2. & in consil. 36. colum. 1. num. 3. libr. 3. & consil. 94. num. 24. eo. lib. 3. Dyn. in reg. Indultum. de reg. iur. libr. 6. Bart. & Imol. in l. Ti tio. §. Titio genero. ff. de condi. & demonst. Imol. & Alexan. in l. quod de bonis. §. fina. ff. ad legem Falcid. Decius in consil. 19. num. 5. & in l. iura lan guinis. ff. de reg. iur. Andr. Alciat. in tracta. de præ sumptio. lib. 1. præsumptio. 8. Couar. loco præme morato. cap. 8. §. 6. num. 4. & Menchacen. libr. 2. de successio creatio. §. 20. nume. 296. versic. Et ita quòd valeat lex. Est enim intelligenda quatenus legitima non est necessaria filijs quo ad alimentas si tamen esset in derogationem alimentorum, ne quaquam tolli posset in totum, nec in partem. Et ita omnia, quæ adducit Fernand. Menchacen. vbi suprà à nume. 296. vsque ad. 307. sunt resoluenda, vt veritatem continere videantur: nam alias non procedere de iure existimo (salua eius pace) adeò quòd nec legitima in totum tolli posset, etiam parentibus, contra communem: nam eo sem iure naturali filij tenentur alimenta subministrare pa rentibus, quo ipsi parentes filios alere debent. l. si quis à liberis. §. parens. ff. de libe. agnoscent. Al phonfus à Castro libr. 2. de iusta hæretic. punitio. ca. fina. contra Bart. & Bal. nu. sexto. dicentes in dicto. §. parens. filium teneri alimenta submini strare parentibus rōne naturali, non autè iure natu ralizita explicantes iure consultum in dict. §. pa rens. dicentem ratione naturali parentes à filijs a lendos esse, nam iure naturali tenentur, nec tolli eis possunt alimenta. aduersus Rip. in libr. primo. responsorum. cap. 7. firmantem communem opi nionem esse. & Paul. Parisi. consil. 23. nume. 2. libr. secundo. & Menchacen. lib. 2. de successi. creatio. §. 20. nume. 306. Et Guilielm. Benedic. in repeti. capit. Rainutius. verb. Et vxorem nomine. in. 1. numer. 47. de testamen. Alciat. de præsumptio nibus libr. primo. præsumptio. 8. numer. primo. gloss. in l. prima. titul. sexto. libr. tertio, foro le gum. in gloss. Padre. Sed quòd sit debita legitima parentibus iure naturali, & non positio, contra Barto. & alios est verior sententia. Constat, quia pater & filius vna & eadem persona censentur car ne & natura. l. ne cum filio familias. ff. de furtis.

vbi Iurifconsul. Paulus ait, ne cum filio familias pater furti agere possit, non iuris constitutio, sed natura rei impedimento est: quod non magis cum his, quos in potestate habemus, quam nobiscum ipsi agere possumus. c. contradicimus. 35. q. 3. glos. in ca. pœnitētia. de pœnitētia. dist. 3. l. fin. C. de impub. & alijs substi. §. ei verò. Instit. de inuti. stipula. & censetur filius pars corporis patris, si natura censetur vna persona, ergo non debent diuerso iure censerī, quod patri debeatur miseracionis causa, seu ratione naturali, imò iure naturali, quod est cōmune omnibus animalibus iuxta suam speciem prout est conueniens naturæ differentię vel speciei, prout est homini naturale habere actum prudentiæ, vel temperantiæ, & operari secundum rectam rationem in quantum homo, non in quantum animal est, & sic inclinatur hominem ad beneficium & qua lance parentibus, & ad propagationem per matrimonium, quod est secundum rationem, ex S. Tho. 1. 2. quæst. 51. artic. 1. & q. 63. arti. 1. & quæ notat doctissimus ac Reuerendissimus pater Frater Illephonsus à Vera Cruce in suo speculo coniugio. 1. part. art. 1. Et sic errauit Bart. in l. si quis à liberis. §. parens. ff. de lib. agnos. & in l. non quemadmodum. eod. tit. ff. quatenus tenet contrarium, sentiens non esse naturale ex eo, quod non est commune omnibus animalibus: nam secundum hoc volare non esset naturale, quia non omnibus communiter competit, sed debuit intelligere vt supra diximus. Item & secundo constat ex Apostol. ad Rom. 2. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ sunt legis, faciunt, id est, ea quæ sunt de lege morali, qualia sunt omnia præcepta Decalogi. S. Thom. 1. 2. q. 100. art. 1. Sot. li. 2. de iust. & iur. quæst. 3. art. 1. In quarto autem præcepto decalogi Exod. 20. & Deuter. 6. non solum continetur honorare parentes, sed etiam necessaria alimenta eis tempore necessitatis ministrare secundum beatum Hierony. in Matthæ. c. 15. Tho. 2. 2. quæst. 122. art. 5. & in 3. senten. distin. 17. ar. 1. quæst. 1. Domi. Sot. lib. 2. de iusti. & iur. quæst. 4. arti. 5. igitur de primo ad vltimum alere parentes, est secundum præceptum morale Decalogi, ac de iure naturæ. c. Humanum genus. 1. dist. & c. fin. distin. 6. Et vtrobiq; diximus isto anno in lectione ordinaria. Præterea est text. in authen. de hæred. & falc. §. Primum itaque. colla. 1. & in ca. si pater. in princip. de testa. lib. 6. ibi, iure naturæ debitæ. l. 1. ti. 1. part. 6. l. 6. Tauri. vbi Didacus Castellus in glo. verb. *Como lo son.* tenet eis debita iure naturæ Et Couar. in epito. 4. decret. 2. part. ca. 8. §. 6. nu. 5. versu. Nec mihi placet opinio quorundam. Alfonso Castrensis lib. 2. de iusta hæreti. puni. c. 26. Et hoc voluit Beroius in ca. Rainutius. nu. 229. de testam. quanuis dicat ratione naturali. Nec obstant.

1. nam et si parentibus. ff. de inoffi. testam. & l. scripto. §. fina. ff. vnde liber. nam bene erit fatendum legitimam non ita fore debitam parentibus in bonis filiorum, sicut è conuerso in bonis parentum ex voto parentum: quia voluntas & votum parentum est, vt bona sua deueniant ad filios si superuuerent, non aliàs. Et hoc volunt iura paulo antè citata, & illud Apostol. 2. ad Corinth. 12. vbi filij non debent thesaurizare parentibus, sed econtrà. 1. nihil interest. ff. de bonis libert. Ergo secluso parentum voto & voluntate negari non debet, quin alimenta, & loco alimentorum legitima sit parentibus debita, sicut è conuerso, cum naturæ successores merito dici debeant ex. l. 1. C. quorum bono. & l. fin. ff. eod. ritu. Ex qua conclusione deducitur, quod quemadmodum Rex, consuetudo, seu lex non potest tollere legitimam debitam filiis vsque ad quantitatem requisitam pro alimentis, pariformiter tolli non poterit parentibus, quibus etiam iure naturæ sunt debita alimenta, cum sit ius naturale immutabile. §. sed naturalia. Instit. de iur. natur. gent. & ciui. in principi. dist. 5. vt post Alexan. confi. 3. & confi. 168. lib. 7. Tenet August. Beroius in c. Rainutius. nu. 228. de testamen. Couar. in epitom. 4. decret. 2. part. cap. 8. §. 6. nu. 5. Ac etiam cum parentibus debeatur summus honor, filius tenetur eis relinquere legitimam titulo honorario institutionis, sicut parentes tenentur filij eo titulo relinquere, vt supra in hac lege dictum est. Ergo multo magis filius, qui plus tenetur honorare patrem. Exod. 20. Eccles. 7. capi. quæritur. 2. quæst. 7. Gloria enim hominis ex honore patris sui: & dedecus filij, pater sine honore. Ecclesiasti. 3. Facit text. in authen. Vt cum de appell. cognos. §. siue igitur. versu. Iustum autem perspeximus. ibi, non licere liberis parentes suos præterire. Et in §. hæc constitutio. ibi, à parentibus & liberis iniuriã præteritionis, & exheredationis auferre. Præteritus autem dicitur, qui non est institutus, aut exheredatus cum causa. §. eadem hæc obseruantur. Instit. de hæred. quæ ab intesta. defer. l. quidam filium. ibi, nec hæredem. nec exheredem fecit. vbi Paul. nu. 2. C. de fideicom. l. 10. titu. 7. part. 6. cap. licet. vbi dixi conclu. 3. de vot. Si ergo nõ potest ipsum præterire, sequitur, quod debet relinquere legitimam patri titulo institutionis. Et hanc partem tuentur Sali. Paul. & Ias. qui in col. 1. nu. 37. in authen. no uissima. C. de inoffi. testa. testatur communem & Coras. in l. filium quem habentem. nu. 82. C. fam. l. hercisc. Rode. Suarez in rep. l. quoniã in prioribus ampliatio. 16. nu. 2. pagin. 99. C. de inoffi. testa. Gregor. Lopez dicit communem in l. 5. verb. *Como heredera.* titu. octauo. parti. 6. Ferdinandus Menchacen. de successio. creatio. lib. 2. §. 20. num. 282. versu. Quæro an procedat. qui est videndus, quia

quia bene & latè loquitur. ¶ Ex quo inferitur, lege, vel statuto alimenta limitari minime posse ad minorem quantitatem, quam filius, vel pater, siue legitimus, siue illegitimus sit: quia cum alimenta sint iuris naturalis, non debeat, nec possunt tolli à lege humana, vt diximus in l. 22. in glo. 1. versic. Versatur etiam & aliud dubium. titul. 3. libr. 1. supra. Couar. in epitome. 4. decreta. 2. part. capit. 8. §. sexto. num. 8. Et colligitur ex notatis à Gregor. Lopez in l. 8. verbo. *Mensfer*. titul. 13. part. 6. per text. in capi. cum haberet. de eo qui duxit in matris. quam polluit. per adulte. & quia nulla debet constitui differentia inter legitimos, & illegitimos quo ad conseruationem naturæ, quæ nomina omnibus competunt, scilicet, pater, & filius. l. tutelæ. de cap. dimi. l. parentes. ff. de in ius vocand. & per ea, quæ notat Rebuff. in repe. authenti. habita. priuilegio. 177. pagi. 366. versic. Secundò amplia. C. ne filius pro patre. Et quæ dixi in. l. prima. verb. *No la pueda alegar*. colum. 1030. titul. 8. lib. 3. supra. Reservatis igitur alimentis filiis, poterit quis ex licentia Regis constituere Primogenium bonorum suorum in liberis masculis maioribus, vel minoribus natu, etiam in foro animæ absque labe peccati. Domi. Sotus libr. 4. de iusti. & iure. quæst. 5. artic. 1. Couar. in epitome. 4. Decret. cap. 8. §. sexto. nume. 5. versic. Quarto inferitur. Ioan. Cirier. libr. 2. de primogeni. cap. 15. Ioan. Lup. in rep. c. per vestras. 3. nota. §. 21. & §. 26. Ferdinandus Menchacè libr. 2. §. 20. num. 307. versic. Ex dictis supra infero valere licentiam Principis. Tiraquel. in tracta. de primogeni. quæst. 4. vbi in num. 33. dicit, quòd Primogenitus tenebitur alimenta præstare cæteris liberis, etiam si consuetudine, vel lege, aut in Principis rescripto cautum non esset. Quod etiam annotatum reliquerunt Hostien. Ioan. Andr. & Panormi. in cap. licet. de vot. ¶ Fuit dubium in facti contingentia mihi propositum, vtrum vocatus ad primogenituram secundum formam institutionis possit in vita possessoris bona talia esse subiecta restitutioni, ac post mortem possessoris ad ipsum spectare primogenium petere vt declaratur? Et dixi. Aut erat causa, nempe quia possessor iactabatur multa bona maioratus, non esse maioratæ, sed sua, ac libera, & non subiecta restitutioni: vel quia negabat ad vocatum pertinere, sed ad alium forte de alia linea. Aut nullum dubium erat, nec iactatio possessoris. In priori casu dixi posse, in posteriori non, vt declaravi in. l. prima. glo. 1. quæst. 4. vbi vide titu. octauo. lib. tertio. supra. Ferdinand. Vazquez Menchacèn. de success. creatio. lib. primo §. sexto. num. 46. Domi. Pinel. in l. prima. part. 3. num. 78. C. de bon. matern. Couar. libr. 1. Variarum resolut. capi. 18. colum. fina. nume. 8. futurum successorem ante tempus in iu-

dicio non esse audiendum viuo possessore: quippe cum damnanda à iure sciamus esse præmaturam spem eius, qui agit de successione viuentis. l. secunda. §. interdum. ff. de vulgar. & pupilla. l. prima. §. si impuberi. ff. de collat. bono. nec violari debet regula text. in l. non quemadmodum. ff. de iudic. quæ habet iudicium non habere locum super futuris, nec ad iudicem spectare. l. prima. §. de eius. vbi gloss. verb. tractus. ff. de vsur. Angel. in §. præ iudiciales. nume. 9. Instit. de actionib. Bart. in l. si quis rem. ff. de pigno. actione. In l. §. primo. fin. colum. Instit. de actioni. & in l. si Stichum. nu. 16. ff. de verbo. obligat. Et quæ notat. Matth. de Afflictis decisio. 279. Roman. consil. 136. Anto. Gomez in terminis huius quæstionis tenet hanc partem per prædictam. l. non quemadmodum. in l. 40. quæst. 25. nume. 79. in legib. Taur. Tamen est recipienda opinio sua, quando nulla causa in fraudem successoris versaretur. vt in l. lege Aquilia si delectum. ff. de lege Aquilia. & in l. Imperator. ff. ad Trebellianum. & in l. in omnibus. ff. de iudi. Et est optima Regia lex. i. titu. secundo. part. 3. dum dicit, *Esso mismo de lo que atiende, que deuen azer en el tiempo por venir, del que semeja que le fazen cosa, porque a telante puede ser embargado, o perderlo todo.* Vbi est casus decidens hanc quæstionem, in qua Roderi. Suarez plurimum laborauit, qui tamen non allegauit prædictam legem, vt constat in allegat. 4. Et sic de facto consulti de iure fore tenendum consultauius, & firmauius. Et ad hunc sensum facillè resoluuntur opinioniones contrariæ, ne vllam inter se repugnantiam contineant, prout verè non continent. De quo dubio agit Pinell. in l. prima. part. 3. nu. 78. C. de bon. matern. quæ omnino videndum esse existimo vbi que propter claritatem sui ingenij, & modum procedendi in dubijs quæstionibus. ¶ Circa præmissa dubitatur de quæstione, quæ contingit dubitari in quodam arduissimo dubio vnus substitutionis factæ in testamento cuiusdam, qui ad maioratum vocauerat filium masculinum ex filia, quæ nondum erat ætatis nubilis, & indefectum talis filij vocauit Petrum eius filium naturalem legitimatum rescripto Principis, & contigit quòd venit casus substitutionis antequam filia nuberet, & haberet liberos, quos postea habuit, erat controuersia inter filium filia, & Petrum substitutum super bonis maioratæ. Naturalis enim dicebat, quòd cum tempore cedentis fideicommissi filius filia natus non esset, nec conceptus, ipse statim fuit vocatus: quia non potuit dispositio testatoris stare in pendenti, & dominium similiter bonorum non debebat pendere in aere, vel in pendenti. prout & Paul. Castr. consil. 74. lib. secundo. adducit. ¶ Secundo confirmatur: quia in quacunq; re initium, & habilitas, quæ

tas, quæ est tempore, quo geritur negotium, considerari oportet, licet perueniat ad talem casum, in quo peruenire non posset, si ab initio esset in rebus humanis, ut probatur ex his, quæ diximus in l. 1. verb. *Edad commoda*. titu. 3. libr. isto. §. infra. Sed quando venit casus substitutionis, non erat natus aliquis filius, qui posset repellere filium legitimatum, nec etiam si postea superuenerit semel conditio in sua persona verificata, ei obstabit, & ex suis fundamentis in simili quæstione adductis à me in l. prima. glos. 1. vers. Nonò mouetur talis quæstio. colum. 230. titu. 6. libr. 1. supra. & in l. 10 in glo. 1. vers. Quæro clericus in minoribus. tit. 1. libr. 3. supra. quibus optimè conducunt quæ latè tradit Deci. consil. 24. nu. 2. vbi adducit octo fundamenta. ¶ Tertio comprobatur ex. 1. interuenit. ff. de legat. præstand. vbi ad legatum factum liberis, illi tantum sunt admittendi, qui reperiuntur esse de numero liberorum tempore, quo dies legati celsit, vbi Triphonius Iuriconsultus ait, interuenit illa quæstio, quando de liberorum numero esse debeat is, cui legatum datum est, ut id ferre possit à filio contra tab. bonorum possessionis accipiente. & placet sufficere in ea necessitudine tunc esse, quando dies legati cedit. Sed filius naturalis substitutus fuit huiusmodi. ergo &c. Et hanc partem in simili casu consuluit Paul. Cattr. consil. 16. nume. 5. lib. 2. Et istam quæstionem ponit Gregor. Lopius in l. 10. verb. *Orgado todos de so vno*. titu. 3. part. 3. vbi reputat difficilem ac cogitandum reliquit, quia lis sub iudice erat. ¶ Quæritur. Vtrum bona prohibita alienari propter delictum hæresis, vel criminis læsæ maiestatis confiscari possint? Videtur quòd non; nam per expressam alienationem non potuit, ergo nec per tacitam, & sic per delictum. Tum etiam ex. 1. Imperator. ff. de fideicom. liberta. ibi, publicatis bonis Mutiani rescripsit debere eos publicè manumitti, vbi Barto. dicit, Nota quòd res, quæ est prohibita alienari, non potest deuenire in fiscum propter publicationem. ut in l. si in libertinum. ff. de bon. lib. 1. Statius Florus. §. Cornelio foelici. ff. de iur. fisci. l. iura libertorum. ff. de iur. patro. vbi inquit Marcell. I. C. Iura libertorum paternorum liberis, cum pater eorum erat perduellionis damnatus, salua esse diui Seuerus & Antoninus benignissimè rescripserunt. l. eorum qui. ff. ad legem Iuli. maiest. c. foelici. §. si qua verò. de pœnis. lib. 6. l. Papinianus. §. meminisse. ibi, Cæterum si id rogatus fuit restituere, non debet iniuria fieri. ff. de inoffi. testa. l. cum pater. §. hæreditatem. 1. ff. de lega. 2. Alexand. in consil. 23. Opportunè consideratis. lib. 1. repetitum. consil. 88. li. 3. Hippolyt. singular. 314. & consil. 49. nume. 71. Iac. in. l. vltima. §. penul. not. 1. C. communia de lega. & in l. filius fa-

mil. §. diui. nu. 19. in. 2. lectu. ff. de lega. 1. vbi Ioã. Crott. num. 32. Rip. 46. Loazes nume. 114. Nicol. Boeri. decisi. 278. num. 6. Ioan. Lup. in repe. c. per vestras. §. 38. fol. 75. col. 2. num. 6. Ioan. Lup. in tracta. de iusti & iure. obtentio. ac retentionis regni Navarra. 5. part. §. sexto. ¶ Tamen commoditas & vsusfructus de iure viuente delinquente sunt penes fiscum, quousque naturaliter mortuus sit. dict. §. Cornelio foelici. & Ioan. Lup. in dict. §. 38. num. 8. Et ideo in institutione maioratus assignatur optima cautela, quod dicat instituens, Rogo successorem meum huius primogenij, ut sit Catholicus, sanctamq; fidem habeat, & quòd fidelis semper existat pro tempore domino Regi; si autè contrarium fecerit, priuo cum vna die: antequàm committat tale crimen maioratu, & volo transeat statim in sequentem in gradu. Et bene potest fieri per. l. non impossibile. ff. de pact. præsertim cū faciat cum licentia Regis præmissa, quæ præstat ei authoritatem, & confirmationem, & sic factam institutionem cum suis vinculis censetur à rege. §. sed ius quidem. Insi. de iur. natur. secundum Angel. notantem, nostrum dici, quòd confirmamus, quanuis non confecerimus. l. 1. §. nam omnia. C. de vet. iur. enuclean. Deducitur etiam hæc cautela ex Catel. Cotta in memori. iur. verb. testamentum. ¶ Sed est dubium, quomodo successor, si filius est committentis crimen læsæ maiestatis, aut perduellionis, possit venire ad vinculum, seu maioriam, cum propter patris delictum effectus sit incapax. ut in l. quisquis. C. ad legem Iuli. maiest. in. §. filij verò, dum inquit, ac successione habeantur alieni testamentis extraneorum nihil capiant. l. 2. titu. 2. parti. 7. igitur parum utilis erit cautela. Et per alia, quæ deducit Gregor. Lopez in dict. l. secunda. verb. *mandas que le fueren hechas*. Pro cuius expositione faciendæ sunt ex mète ipsius Gregorij Lopez sequentes cõclusiones, quarum prior est. ¶ Filij committentis crimen perduellionis, sunt insuccessibiles in Comitatu, Ducatu, seu Marchionatu, aliave simili dignitate. Constat. Nam filij istorum sunt infames, quibus portæ dignitatis sunt oclusæ regul. Infames. de regu. iur. libr. sexto. ¶ Secunda conclusio. Tales filij possunt succedere in maioratu, vel primogenio non habente dignitatem constitutam siue ex Regis donatione, vel inter viuos per contractu. Nā cessante legis. quisquis. præalleg. ratione, & d. l. partitæ merito debet cessare illarum dispositio, cum materia sit odiosa, & pœnalis. cap. hæc autem. de pœnitentia distinct. 1. regu. Odia. de regu. iur. libr. 6. Bald. in l. tertia. colum. final. de hæredi. Instituitur tamen non procedit, quando primogenium esset institutum in testamèto, cum hæreditas dicatur obuenire de iure ciuili. l. lege obuenire. ff. de verbo.

verborum significa. princeps eos filios alienos esse voluit à tali successione, quatenus est iuris civilis, non in quantum est de iure gentium, vt ex contractu. ¶ Tertia conclusio. Prædictus filius per duellionis potest succedere in maioratu, vel vinculo factò in tertio & quinto bonorum irreuocabiliter per contractum inter viuos virtute. l. Taurinæ. 17. l. perfecta donatio. C. de donationibus. quæ sub mod. l. donationes. §. fina. ff. de donationibus. Si tamen donator pater reseruauit sibi usufructum, eo viuente confiscabitur, & fiscus habebit. ex dict. l. Statius Florus. §. Cornelio felici. ff. de iure fil. nisi aliud cautum sit infundatione maioratus. ¶ Quarta conclusio. Quando per testamentum conditum ac institutum fuit primogenium, seu vinculum cum pater propter crimen perduellionis sit factus interstabilis, filius non succedit. vt in dict. l. quisquis. & l. 16. titul. primo. parti. sexta. ¶ Quinta conclusio. Primogenium institutum facultate regia, cum conditione, quod quanuis possessor commiserit crimen lætæ maiestatis diuinæ, vel humanæ, nihilominus transeat in sequentem vocatum perfundatorem, commisso crimine, transit in filium, quia incapacitatis nota ablata fuit à principe. Bald. in cap. tu. primo. §. denique. versic. Porro si dominus, de feudo guar. lib. feudor. Quod limitandum cenet, præterquam si tale crimen proditorie commissum sit. capita. primo. an ille qui interficit fratrem domini sui. Facit. l. vnica. C. de conducto. & procura. lib. vndecimo. & ibi Platea. Ita Gregorius Lopez in l. secunda. titu. secundo. part. septima. in glos. mandar. colum. fina. versic. Quid autem si in facultate. Notabis præmissam quæstionem: quia in regijs tribunalibus sæpe contingere solet, & est satis dubia secundum Gregorium Lopez loco præcitato. Optimè agit de hoc Anton. Gomez in. l. 40. Tauri quæst. 37. nume. 91. & ibi. quæstio. 23. num. 77. agit, Vtrum validum sit argumentum de feudo ad maioratum. ¶ Est tamen dubium, an verba facta à legibus Tauri in fauorem primogenitorum ne teneantur meliorationes factæ in domibus, & turribus primogenij communicare cum vxore reparantis, meliorantis, seu ædificantis, vt est. l. 46. incip. *Todas las fortalezas*. locum habeant in meliorationibus factis à possessore bonorum subiectorum restitutioni per viam vinculi absque licentia Regis? Videtur, quòd cum sit statutum in præiudicium vxorum, quæ priuantur suis lucris, & aliàs irrationabile, non debeat dilatari ultra casum, in quo loquitur, dicendo de mayorazgo, ad bona vinculata, quæ diuersum nomen habent, ac per consequens diuersam dispositionem. l. si idem. C. de codicill. ex Bald. in. l. quicumque. nume. 11. C. de seruis fugiti. & per ea, quæ in dict. l. 46. num. 3.

notat Ioannes Lupus. Et sic vxor, eiusve hæredes pro sua parte poterant recuperare æstimationem meliorationum expensarum in talibus ædificijs, reparationibus, seu meliorationibus rei vinculatæ, cum melioramenta sint quid proprium, ac hæreditarium. Bald. l. penul. C. de solu. Angel. in. l. Senatus. §. Marcellus. ff. de legat. primo. Boeri. decisio. 19. nu. 3. dicendo istam verissimam esse opinionem, ergo & in specie proposita.

Præterea constitutio præstans priuilegium ita est accipienda, vt minus præiudicium iuri alterius paretur, sed vtroque casu inducit præiudicium, ergo tantum in expresso est accipienda, & sic in maioratu proprie sumpto. Tum etiam, quia esset dare ansam fraudandi vxori possessoris vinculi sub prætextu meliorationis rei subiectæ restitutioni, non enim solum priuaret vxorẽ lucris sibi debitis, verum etiã ceteros liberos, quibus debetur in talibus conquestis legitima debita iure naturæ, prout supra annotatum est, quod valde iniquum est, ideoque fatendum esse legem Taurinam loquentem in bonis vinculatis per licentiam Regis, extendendam non esse ad bona vinculata per particularem absque autoritate Regis non expressa in lege. argumen. cap. ad audientiam. de decim. Et hæc nobis visa fuerunt, salua saniori sententia pro tempore, quo faimus de hoc dubio consulti, & nunc cogitandum Lectori relinquendum censuimus, cum authorem non designemus pro nunc, nec inuenerimus. ¶ Fuit mihi quæstio proposita, Petrus Titium hæredem instituit, pluraque legata in eo reliquit: qui postea audiens ex aliquo casu mortuum fuisse in noua Castella primum hæredem, de quo supra. ¶ Secundo testamentum fecit, faciens commemorationem primi hæredis, dicens, Quia Titius, quem primo meum hæredem institui, mortuum esse mihi assertum est, ideo talem instituo. Apparet nunc viuus hæres primò institutus, dicitque primum testamentum valere, ac sibi competere hæreditatem, & non secundo instituto, quæritur quid iuris? Respondendum erit pro Titio de æquitate, præstabit tamen legata relicta in secundo. Imò non erit ruptum primum: quia falsus rumor non debet obesse, vel prodesse. l. falsa. & ibi nota. ff. de conditioni. & demonstra. cap. super eo. de eo qui cogno. consang. vxor. suæ. Tum etiam, quia ex capite institutionis in prædicto testamento secundo constat primum heredem voluisse habere hæreditatem si viveret, eo tamen mortuo fecit secundum, ergo eius volûtas est pro primo, ac seruanda. l. in conditionibus. ff. de condi. & demonstra. ¶ Tum etiam & tertio ex. l. fin. ff. de hæred. insti. Speculat. de instr. editio. §. compendiosè. nu. 28. versic. Quid si is qui testamentum fecit. Regia lex. 21. vbi omnino per nouissimum

glossatorem, Regiumque Senatorem meritis
 num. titu. primo. part. sexta. vbi poteritis videre.
 ¶ Vtrum autem legatum dotis in eo factum, nem-
 pe, relinquo mille Isabellæ, si contraxerit matri-
 monium, si autem ingressa fuerit religionem, re-
 linquo quingentos aureos: Ingressa fuit religio-
 nem, ibique professa, & petijt mille, est dubium,
 an hæres teneatur ei dare mille, aut quingentos?
 ¶ Videtur quod debeatur mille, ne inducat vi-
 ditatem circa vitæ contemplatiuæ electionem.
 argu. tex. in. l. Titia si non nupserit. ff. de condit.
 & demonstra. l. quoties. eod. titul. Secundo ne im-
 pediatur optimum bonum, iuxta illud euang. te-
 stimonium, Porro vnum est necessarium, Maria
 optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.
 ¶ Secundo ea, quæ actum contrarium legi impe-
 diunt, facto disponentis non possunt impediri,
 sed huiusmodi fuit in specie proposita. ergo &c.
 Hanc partem in proprijs terminis tenet Bart. in. l.
 2. nu. 2. ff. de his quæ pœnæ nomine relinq. Roma-
 nus in. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo. obliga.
 Ioan. Andr. in additio. ad Specul. in rub. col. 3. de
 statu monacho. Alex. consil. 121. nu. 9. lib. 2. Hip-
 polyt. plura ad hoc adducens dicit hanc sententiã
 communem esse in rub. ff. de fideiuss. nu. 127. &
 iterum in singu. 215. Decius consil. 674. nu. 5. lib. 5.
 Ioan. Crott. in. l. nemo potest. nu. 71. ff. delegat. 1.
 Paulus Parisi consil. 65. num. 14. lib. 2. Felin. in ca.
 in præsentia. nu. 37. de probatio. Couar. lib. 1. Va-
 riarum resolut. 1. cap. 29. nu. 9. Emmanuel Acoſta
 Lusitanus, præclari ac subtilis ingenij vir. in. l. cum
 tale. §. si arbitrato. 11. ampliatio. nu. 4. ff. de condi.
 & demonstra. Ferdinã. Loaz. Episcopus de Tor-
 tosa meritisimus in tract. Super noua paga. con-
 uersio. regni Valentia. col. 2. nu. 3. Et est magis cõ-
 munis opinio secundum Iaso. in authent. Si qua
 mulier. num. 14. C. de sacrosan. eccle. Rip. in. l. pri-
 ma. num. 62. ff. solu. mat. & Ioan. Duarenus Gual-
 denf. de arte testandi. titul. 6. caut. 64. num. primo.
 ¶ Contrariam tamen opinionẽ Veriorem iuris esse
 videtur, cum voluntas testatoris non sit trahenda
 ad casum ab eo exclusum, dicendo, si nupserit &c.
 cum ipse distinxerit casus suæ dispositioni, & vo-
 luntas sit clara, non est locus coniecturis. l. conti-
 nuus. §. cum ita. ff. de verborum obligat. l. ille aut
 ille. §. cum in verbis. ff. de lega. tertio. Tum etiam,
 quia iuris interpretatio habet locum, quando co-
 adiuuat voluntati testatoris verisimili. vt in. §. sed
 hoc præsen. i. in authent. de sanctissi. episco. col-
 latio 9. quæ cessat, vbi de opposita constat, vt in
 casu præmissõ, nec ex paruo legato pro ingressu
 religionis: cum mundum, & omnia in eo conten-
 ta seruis Christi à se reiciat absque præmij tem-
 poralis consideratione. Vbi est spiritus Dei, ibi li-
 bertas. Et, qui Dei spiritu aguntur, non sunt sub

lege Apostol. 2. ad Corinth. 3. capit. licet. de regu-
 lari. ¶ Quam opinionem ex alia communi sen-
 tentia Doctorum probandã esse tertio loco, qua
 cauetur, quod quando testator reliquit legatum
 Illesonso Fernandez, & si decesserit sine filijs
 legitimis ex suo corpore natis. substituit Petrum,
 Illesonso transeunte ad religionem, locum esse
 substituto Petro, pulso monasterio, rationibus
 præmissis, profitentur in specie Iacob. de Bello-
 viso, & Rayne. in dicto. §. Et hoc præsent. Et est
 communis sententia secundum Salice, in authen.
 Nisi rogati. colum. 2. versicul. Secundo iuxta hoc
 quæro. C. ad Trebellianum, & Albert. in. l. cum
 vir ff. de condi. & demonstratio. Felinus in dict.
 cap. in præsentia. nume. 36. in princip. colum. 2. il-
 lius numeri. & Nicola. Boeri. decisio. 354. nume. 3.
 cum sequent. ¶ Scio tamen controuersam istam
 communem opinionem, imò quod monasterium,
 ex clulo Petro substituto, sit admittendum. Bart.
 in. l. si ita quis. §. fin. ff. de legat. secundo. & in con-
 sil. 1. Et dixit communem Corne. in dict. authen.
 Nisi rogati. colum. secunda. Francisc. de Rip. in. l.
 ex facto. §. si quis rogatus. num. 37. ff. ad Trebelli.
 Philippus Deci. in dict. capit. in præsentia. nume.
 58. Et est magis communis teste Alexã. consil. 121.
 nume. 11. vbi Carol. Molinã. lib. 2. Tamen ex præ-
 dictis videtur priorem esse tenendam, & si durum
 censeam iudicare contra ecclesiam. ¶ Ex eadem
 radice videtur tenendam esse hanc posteriorem
 sententiã, quod mulier intrans religionem non
 debeat consequi nisi quingentos aureos. Et est
 æquior, & communis secundum Paul. de Cast. in
 l. fina. nume. 7. C. de episcopis & cleric. & in dict.
 authent. Nisi rogati. nume. 3. & in. l. Titia si nup-
 serit. numer. 2. ff. de condi. & demonstr. Deci. in
 dict. capit. in præsentia. nume. 59. de proba. Et est
 magis communis secundum eundem Deci. con-
 sil. 419. num. 7. Et in puncto iuris istam teneo tan-
 quam veriorem: & in facti contingentia ita obti-
 nui, licet, vt dixi, optimum consilium sit in dubio
 fauere religioni.

¶ Conuenos testimonios. Potest intelligi multis mo-
 dis iste text. Et primus intellectus sit, quod quan-
 do oppositum est contra testamentum quod non
 sit perfectum ex defectu alicuius solennitatis re-
 quisitæ in eo, poterit probari per alios fide di-
 gnos testes, cum fortassis allegatur, & probatur
 ab aduersario per duos testes, quod aliter fuit scri-
 ptum, quam dictum in principali, seu in accessorijs
 tangentibus substantiam: vel solennitatem eu-
 logij. ex quibus attenuatur fides Tabellionis, &
 suæ scripturæ, tunc per bonos & plures testes de-
 bet probari cõtrariũ, ne fides scripturæ fluctuet.
 ex sentetia glo. sing in. l. 2. verb. doceri. C. de bo-
 no. posses. cõtra tabul. l. 32. ti. 16. & l. 115. in fine. &
 l. 117. ibi,

l. 17. ibi, o lo podiſſe pro ar por quatro omes. tit. 18. parti. 3. Ex quo inferitur, quod per teſtes probari poteſt contra inſtrumentum publicum, quod de iure communi eſt videndus Bellam. colum. 4. & melius Panormi. nume. 13. Felin. num. 35. in cap. cum Ioanes.

de fide inſtr. Lanfranc. ab Oriano in re p. c. quoniã contra. verb. inſtrumento rum ; produ- ctioes. num. 44. de proba- tio. Eſt tamẽ dubiũ vtrum fides inſtru- mēti duobus teſtibus debi- litetur? Faber in. §. item ver borũ. nu. 13.

¶ Ley. II. Que los Romevos puedan hazer ſu manda.

¶ Idem.

LOS Rome- ros que andã en ſus rome- rias y peregrinacio- nes pueden libremen- te^a: aſi en enferme- dad, como en ſani-

Intit. de iuuti. ſtipula. tenet quod ſic. Et Aymon Crauert. conſil. 56. colum. 5. num. 15. Panormi. in dict. capit. cum Ioannes. de fide inſtru. Deci. qui hanc ſaretur communem in ea. tertio loco. nu. 11. de probat. Zafi. lib. 2. ſingula. intellectum cap. 23. Boeri. alios ad id citans in decifio. 118. n. 15. vbi di- cit, Communis eſt iſta regula, quod duo teſtes ad reprobandum inſtrumentum ſufficiant, & con- demnandum. Et in nu. 11. refert dictum Fabri lo- co præcitato. Couar. lib. 2. Variarum reſolut. cap. 13. n. 11. hanc dicit communem, inibiq; facit duas conſi. 93. nu. 12. lib. 2. Lanfranc. de Orian. in dict. c. quoniam contra. verb. inſtrumentorum produ- ctiones, num. 44. Et iſta eſt magis cõis ſecundum Boeri. decifio. 118. nu. 12. ad fin. Raphael Fulgoſ. cõ- ſil. 79. col. 2. & Raphael Cuma. conſil. 135. Cõfir- matur ex his, quæ notat Franciſ. Curti. in repet. l. admonendi. n. 133. & nu. ſeq. ff. de iureiurand. Ta- men pro priori cõmuni eſt. l. 3. tit. 2. part. 6. ibi, como quier alguna ſoſpecha ſea contra el teſtamēto, por el niego de aquel teſtigo. ¶ Secundus intellectus ſit, quando a deſt legitimus numerus teſtium, & ſigil- lum publici Notarij, etiã ſi teſtes deſcripti deſce- rint, iſta probatio eſt bona. glo. in. l. 2. verb. publi- cum. ff. quemad. teſta. aperi. Simil. in. l. 2. Cleod. titu. Ioan. Lup. in. l. 3. nu. 13. in ordina. Tauri. gl. in. l. fin. verb. oitenditur. C. de fidei commiſſ. Angel. in. l. prima. in fin. C. de teſtam. Eſt communis opi- nio ſecundum Iaſ. in. l. bonorum. col. 3. nu. 3. C. de bono. poſſef. l. 4. tit. 2. part. 6. ibi, è maguer que mu-

riſſen. &c. ¶ Tertius intellectus, quod loquatur in iſtis verbis in teſtamento in ſcriptis, & in prio- ri parte declaretur in nuncupatio. vt per ſeptem- teſtes probetur, iuxta formam legis. 3. Tauri. Iaſ. enim quid operaretur generalitas huius ſiſis.

dad, diſponer y orde- nar de ſus bienes por ſu mãda y teſtamen- to ſegun ſu volũtad: y ninguno ſea ofado de lo embargar, ni ef- toruar que aſi no lo hagan: y qualquier q̃ en vida: o en muerte alguna coſa tomare

non eſſet ſpe- cies, in qua poſſet veriſi- car. Cũ hæc lex plures ca- ſus, qui eue- nire poſſent in teſtamen- to nuncupa- tivo hac in le- ge in ſui prin- cipio enume- ravit. Sed ſã te declaratio- ne dicta. l. 3. iſte intelle- ctus non po- teſt procede-

re, cum procedat iſta lex tantum in teſtamento nuncupatio.

¶ Quartus intellectus ſit verior, q̃ valeat teſta- mentũ nũcupatiũ, ſeu nũcupatiue factũ corã ſep- tem teſtibus, quemadmodum ſtatutum eſt à iu- re communi, eſto quod eſſet Notarius in loco, non tamen voluit teſtamentum condere coram eo. Et ſic ponit declarationem ad dicta in capite huius Regiẽ conſtitutionis. Ita Michael Ciſonta. in. l. tertia. Tauri. quæſtio. quarta. num. ſexto. & Antonius Gomez nume. 47. Grego. Lopez in l. 22. tit. l. primo. parti. ſexta. verbo. Cinco teſtigos.

¶ Nec obſtat, quod deſiderat lex iſta, quod cum te- ſtibus tribus interueniat Tabellio, ſi poteſt inue- niri: quia intelligitur, quando ſolum fuerunt tres teſtes, plures ſve, ſed non ſeptem, quo caſu ceſſat ne- ceſſitas prouifionis in priori parte huius legis. In- tellige, quod in caſu noſtræ legis remiſſa eſt ſolen- nitas teſtium in teſtamento, quod procedit quo ad numerum teſtium tantum, non autem quo ad hoc, ſi teſtis fuerit cõpuſus, valeat teſtamentum, nam non valet teſtamentum. l. qui ex teſtamēto. §. ſi. de teſta. Iaſ. in rub. C. ſi quis aliq. teſta. prohibe. Declarat Mencha. li. 2. de ſucceſ. creat. 1. par. §. 18. n. 295. vbi ponit. 19. declarationes notatu di- gnas. §. 19. num. 78. vbi eadem refert ad literam.

¶ Lex. II.

a ¶ Puedan libremente. Pondera verbum, libere, nam denotat omnimodã libertatem, id eſt, quod poſ- ſit teſtari ſecundum leges, iuxta. l. primã. C. de ſa- croſ. eccl. iuncta gloſſ. ibi. & in authenti. de nupt. §. diſponat teſtator, vt dignum eſt, & erit lex,

absque alicuius requisitione, contradictione, vel assensu. text. singu. in extranagan. 1. de emptione & vendi. inter communes. text. in cap. 1. ibi liberā potestatem. iunctis verbis mihi positus absque impedimento alicuius. de offi. ordina. glo. in. c. 1. §. 1. verb. liberè.

de censib. lib. 6. Segura & ibi dixi in. l. si ex legati causa. nu. 195. ff. de verb. obli. Bolog. in authen. habita. C. ne fil. pro patre. nume. 201. Concord. l. 2. titu. 9. lib. 1. supra. & l. 4. tit. 25. part. 1. l. fina. titu. 1. part. 6. authen. Omnes peregrini. ad finē. C. communi. de successiōib. Originaliter habetur in titu. de statutis & consue. contra liberta. ecclē. §. omnes peregrini. ad finem. Comperies in lib.

del dicho Peregrino: mandamos que lo torne con las costas y daños a quien el Romero lo mando a bien visita de los Alcaldes: y lo pechen con otro tanto de lo suyo a nos: y sino tomare cosa alguna del dicho Romero si embargo que no hiziesse la dicha manda^b peche a nos seyscientos maravedis de la buena moneda: y sino ouiere de que los pechar: el cuerpo y sus bienes, sean

testam. nu. 16. Iaf. nu. 9. in. l. fin. C. de hæredi. insti. Limita tamen duobus modis. Primo modo, quando plures testes eo in loco, quo est in peregrinatione, non possunt adhiberi commode. Angel. in authen. de non alienand. §. quod autem. Iaf. in loco proxime

citato. nu. 9. col. fin. versu. Nota etiā casum in quo. ¶ Secundo de clara habere locum, si moriantur durante peregrinatione, secus si superuiuant, secundū Paul. de Cast. in. l. nuntioribus. C. cōia de successiō. Declarat etiā hæc legem Menchacen. lib. 2. de succes. creatio. §. 17. nu. 86. versu. Tertio amplia. vt procedat.

a la nuestra merced y en tal caso sea creydo el Romero y compañeros que con el anduieren.

ADDICION.

¶ *Concuerta con la ley. 2. titu. 12. lib. 1. de la Recopilacion.*

¶ *Ley. III. Que si el Peregrino muriere sin testamento los Alcaldes recauden sus bienes.*

El Peregrino muriere sin hazer testamento: los

Alcaldes del lugar do muriere resciban sus bienes y cūplā dellos

¶ *Si embargo que no hiziesse la dicha manda. Ex eo, quia fuit compulsus ad legandum alteri, vel prohibitus, ne liberam voluntatem haberet legando, vel testando de suis, quod facere, crimen est. l. 1. & l. 2. & vtrobiq; gl. C. si quis aliqui. testat. prohibue. vel coegerit. & sic punitur criminaliter per. d. l. 1. Est etiam lex. 1. ibi, si cum locum fore. ff. eod. tit. Gomez Arias in. l. 1. nu. 147. in ordi. Tauri. Et procedit, si impedit testes, ne accedant ad peregrinum testari volentem. l. si quis dolo. ff. si quis aliquem testa. prohibue. facit. l. si legatarius. C. de lega. l. in lege Aquilia. 41. ff. ad legem Aquil. l. dedi. §. quanquam. ff. de cond. causa data.*

Lex. III.

¶ *Los Alcaldes del lugar.* Adde text. in dict. authen. Omnes peregrini. C. communia de successiō. & Paul. in dict. l. nuntioribus. num. 7. eod. titu. quibus probatur, quod si intestati decesserint, bona ipso iure per Episcopum loci si fieri potest, hæredibus tradi oportet, alias in pias causas erogari debent. l. 3. titu. 1. part. 6. Iustum autē erit fieri per iudicem

2. feudorum fol. 25. col. 1. Bona peregrinorum cui sint applicanda, declarat Rebuff. in consti. Regias Gall. in proem. gloss. 5. num. 82. ¶ *Dubium tamen est, Vtrum peregrini possint testari cum duobus testibus quemadmodum milites? Et est dicendum, quod sic, propter verbum, liberam ordinandi habeant facultatem, positum in dict. authen. Omnes peregrini, & in corpore vnde sumitur, cum concord. hic positus. Quam opinionem tenent Ang. in dict. authen. Omnes peregrini. Rolandi. Passage. in tract. de succes. ab intesta. nu. 24. in. 6. volumi. tract. Paul. de Cast. in. l. nuntioribus. numer. 4. col. 1. C. commu. de successiō. Alex. in additio. ad Bart. in dict. authen. Omnes peregrini. & in. l. & ab antiquis. col. 2. nu. 6. C. isto. titu. Et videtur fauorabilior opinio, & ideo tenenda. Cifuentes in. l. 3. Tauri. quæst. 21. nu. 24. Alexand. in. l. serinarios. col. fi. nu. 6. C. de testam. milit. Guiliel. Benedict. in rep. c. Rainutius. verb. Testamentum. 1. de*

iudicem secularem loci, vt hic habetur. Et notat Gregor. Lopius in dict. l. 31. cū, vt ipse ait, tenere tur auxilium impertiri eis viuētibus, ergo & post mortem. Sed ista ratio magis inest in iudice eccle siastico, qui tenetur exonerare facere consciētias decedētū in sua diocesi, per prædicta iura, & nota. ab Antonio Burg. in ca. 1. nu. 12. de em- ptio. & vēdi. tex. in. c. fin. de sepul. igitur prædicta ratio non est sufficiens, ni statutum es- set contrariū per hanc le- gem. Dubiū hic versari po test, Peregrinus in qua sit ecclesia sepe- liendus? De quo est viden- dus Petrus de Vvaldis in tra- cta. De cano-

lo que fuere menes- terparasuenterramiē to y lo que restare, o sobrare guardenlo y hagan lo saber a nos porque nos mande- mos sobre ello lo que deuieremos hazer.

ADDICION.

¶ Conuerda con la ley. 5. titul. 12. lib. 1. de la Recopilacion.

¶ Ley. IIIII. Que el cabeçalero publique el testamento ante el Alcalde.

¶ Fuero conuerda Enriqué de penas.

nica Episcopali & parochia. ca. 7. nu. 22. Syluest. verb. Sepultura. quæ st. 8. versic. Secundum. scili- cet, quod in ecclesia parochiali, in qua suscepit sa- cramenta. ¶ Cætera, quæ ad materiam peregrino- rum pertinent, sunt videnda in. l. 1. & in. l. 2. tit. 9. lib. 1. supra. quo in loco fule tractauimus. Syluest. in sum. verb. Peregrinus. quæ st. 1. 2. 3. & 4. Archi- episc. 3. part. tit. 17. c. 4. versic. Quartus casus est.

¶ Lex. IIII.

a ¶ Cabeçalero. Executor testamenti tenetur testa- mentum publicare intra mensem coram iudice, si ue alius quilibet possidens illud, sub pœnis hic statutis. Conc ordat ad literam. l. 13. tit. 5. lib. 3. fo- ri legum. facit. l. 2. versic. E si por auentura. tit. 2. par- ti. 6. & l. 3. tit. fina. lib. 8. infra. ¶ Ratio istius le- gis ea potuit esse, vt testamentum sic ostensum iu- dici, ipse iudex possit compellere executores ad soluendum relicta in eo, & creditoribus non fiat fraus, nec dilatio adhibeatur in solutione debito- ram. Et iste intellectus procedere potest in testa- mento perfecto, manuq; publica confecto. Simi- le statutum est Perusij secundum Barto. in. l. is po- test. colum. 2. num. 11 ff. de acqui. hæred. Repetit idem Bart. in. l. facta. §. si quis bonorum. numc. 1.

ff. ad Trebellia. & ibi Alexan. ad eum. Et ita vt si- mus certi de tali testamento perfecto, quod sit in rerum natura, non autem loquitur de informi ad hoc vt perficiatur, prout aliqui existimant, quod ipse non admitto tale nunciarum, quia est contra

Odo hōbre, que fuere ca beçalero^a de algū testamēto mue- stre lo ante el Alcal- de fasta vn mes. Y el Alcalde faga lo leer ante si publicamen- te: y si el cabeçalero esto no cumplie- re pierda lo que de- ue auer^b de la man- da y denlo por el al- ma del defuncto: y esto mesmo sea de to

mentē illius legis. Secun- dus intellectu⁹ sit quod lo- quatur in pu- blicatione, q̄ fit coram iu- dice & Tabel- lione in testa- mento in scri- ptis, vel non- cupatio: nā si ab initio fie- ret corā Ta- bellione, non esset necessa- ria alia infu- nuatio, seu publicatio. gl. verb. Faga la leer. in. l. 13. titu. 13. titu. 5. lib. 3. for. leg. Ioan. Lup. in l. 3. Tauri. nu. 13. Grego. Lo

pūs, qui hanc opinionem communem ceuset in l. tertia. verb. Deuen les mostrar. titu. 2. part. 6. Bart. in. l. 2. colu. 1. ff. que mad. testa. aperi. qui dicit, ita de consuetudine obtentum esse. Bald. in. l. hac cō- sultissima. colum. fin. nu. 13. C. qui testa. face. pos- sunt. & in. l. prima. numc. 15. colum. pen. de testa- ment. C. Debet tamen esse coram Tabellione re- gio, & numerario ad hoc, vt testamentum censea- tur publicū: secus si coram imperialibus, seu ape- stolicis, quia ante publicationem censeatur scri- pturæ priuatæ. Didac. Castell. in dicta. l. 3. verbo. Escriuano. l. 4. titul. De tabellionibus, del número. libr. 1. supra.

b ¶ Pierda lo que dene auer. Scilicet, si testamentum fraudulenter celet, non alias. l. 1. in prin. & l. 3. §. si quis dolo. ff. de tabulis exhibend. Montalu. in. l. 13. verb. Manda. titul. 5. libr. 3. fori leg. Vel si testa- tor prohibuisset publicationem testamenti fieri ex aliqua causa, vt est casus & exemplum in. l. fin. tit. 2. part. 6. ¶ Item etiam fallit, si esset ignorans, & non esset sibi petitum, nam tempus mensis pro- cedere debet à tempore admonitiōis, cum sit lex pœnalis, priuans que suo iure executorem testa- mentarium. argum. tex. in authen. Hoc amplius.

C. de fideicom. & in authent. de hæredi. & falcid. §. si quis autem non implens. ibi, decreto iudicio admonitus. collatio. l. l. 8. ibi, *leyendo amonestados fueren collidos de este officio por juyzio.* & ibi Greg. Lopez titul. 10. part. 6. Tradit etiam Couar. in ca. si hæredes. nu. 6. de testam. ¶ Item intellige, quod non priuabitur legitima, vel prælegato tertiæ partis, quæ loco legitimæ habetur in nostro regno, si est descendens testatoris. Couar. vbi supra num. 9. Et est text. in dict. l. 8. & ibi Grego. Lopius, qui respondet ad cap. licet. de voto. Segur. in repe. l. 3. §. fina. num. 112. ff. de libe. & p. sthu. qui hanc sententiam communem dicit. & Ioan. Lecer. de primogenitura lib. 3. quæst. 6. Loazes in repe. l. filiusfam. §. diui. colum. 12. nu. 71. ff. de lega. 7. Segur. in repe. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. nume. 165. ff. de lega. 2. Quauis contrariam dixerit communem Ioan. de Imol. in cap. si hæredes. colum. 3. num. 13. de testa. & ibi Couar. num. 9. à qua ipsi recedunt. ¶ Si talis exequutor est hæres, & non fecit inuentarium, est dubium, an possit detrudere Trebellianicam? Barto. concludit posse, quauis non fecerit inuentarium, dicens, quod ita obseruatur communiter. Ita Barto. in authen. Sed cum testator. colum. 3. num. 12. C. ad leg. Falcid. & in l. Morellus. colum. 3. numer. 8. ff. ad Trebellia. vbi Alexan. num. 8. & Claud. & Is. num. 43. dicit veriore iuris. Bald. nu. 3. in dict. authent. Sed cum testator. & ibi Corne. colum. 4. Stephan. Auffre. decisio. capella Tholosanæ. 314. subijciens hanc Barto. sententiam fuisse seruata in curia Parlamenti. Et est verior & magis communis secundum Alexan. consi. 29. Perspectis. colum. 3. nu. 6. lib. 5. & Cassador. in decisio. 3. num. 6. sub titu. de testamen. Ioan. Crott. in l. nemo potest. num. 31. ff. de legat. 1. & dicit communem Paul. Parisi. consil. 25. num. 42. lib. 2. Quauis Socin. iunior dicat, quod vix potest reperiri quæ sit communis in consi. 137. num. 9. lib. 4. Calcan. consil. 37. colum. 4. in fine. Bald. in l. filium quem habentem. num. 43. & ibi Salice. nu. 7. C. familiae heredit. Refert alios istam dicendo communem Couar. in cap. Rainutius. §. 11. num. 10. de testamen. Aymon Crauet. consi. 17. colum. fin. Nam in Trebellianica non est inductum à lege quemadmodum in Falcidia quod amittatur propter non confectionem inuentarij, ergo à nobis non est inducenda huiusmodi priuatio. vt præter alios dico ad Segur. de bonis luc. constat. matri. nu. 166. Probatur differentia ex Cassado. vbi supra, & Alciat. lib. 5. Paradox. ca. 19. nempe inter Falcidiz & Trebellianicæ inuentum.

Contrariam opinionem tenet Barto. consi. 234. Cyn. Bald. & Roma. in authen. Similiter. C. ad legem Falcid. Paul. de Cast. in l. cohæredi. §. cum filiz. colum. 2. ff. de vulga. Dicit communem Deci.

consi. 230. num. 16. & consi. 495. num. 24. Curti. Iunior consi. 54. num. 7. quam communem & veriore existimat. Et idem dicit Carolus Molina. ad Alexand. consi. 67. libr. 4. Socin. Iunior consi. 132. nume. 3. lib. 1. Bello. consi. 19. nu. 12. Couar. vbi supra. Grego. Lopius in l. 10. glo. fin. titu. 6. part. 6. & in l. 7. verb. legitimo. titu. 11. ead. part. 6. ¶ Cum in præsentibus de testamentarijs, seu exequutoribus vltimarum voluntatum tractetur, necessarium fore decreui aliqua hic de eis disputare. Prima igitur quæstio sit, Quis dicatur Exequutor, vel Fideicommissarius, seu Albacea, Cabeçalero ve. vt in l. prima titu. 10. parti. 6. vbi dicitur, quod licet per plura nomina vocentur, tamen officium eorum vnum est, ideo que vna definitione experiuntur, quæ talis est, Exequutor est, qui testatoris voluntatem exequi, seu adimplere debet. cap. tua. & cap. Ioannes. de testamen. dicta. l. 1. titu. 10. part. 6. ¶ Secundo dubitatur, Quæ ætate possit quis esse testamentarius exequutor? Respon. quod potest maior decem & septem. ex ratione text. in ca. qui generaliter. §. fina. de procura. lib. 6. quo text. institutum est minorem viginti quinque annis, maiore verò decem & septem posse constitui procuratorem ad negotia, glo. in verb. non iniuste. in l. exigendi. cum qua est communis opinio secundum Iaso. ibi nume. 19. C. de procurat. l. 19. titu. 5. part. 3. Montalu. in l. 9. tit. 10. lib. 1. fori. verb. *Nitomar* Facit. l. 1. ad fin. titu. 22. part. 4. Secundo suadetur ex sententia glo. in c. 2. de testam. lib. 6. quæ hanc quæstionem in terminis decisam reliquit, & est communiter recepta secundum docto. Couar. in cap. tua. col. 4. versu. Minor vero viginti quinque annis num. 4. de testamen. ¶ Tertio dubitatur, Virum mulier possit esse executrix testamenti? Responde quod possit. Barto. in l. à filio. ff. de alimen. & ciba. legatis Ange. in tracta. de testamen. in gl. 16. col. fina. nu. 4. Deci. in l. foemina. nu. 27. ff. de regul. iur. Couar. in dict. cap. tua. num. 3. vbi hanc testatur communem opinionem esse. Deci. in consi. 91. colu. 1. num. 1. Anchar. consi. 202. colum. 1. glo. in cap. 2. de testamen. lib. 6. Specu. titu. de instru. editio. §. nunc verò. num. 76. Bald. in l. id quod pauperibus. colum. 2. num. 4. C. de episc. & cleric. licet. l. 7. titu. 5. lib. 3. for. leg. contrarium dixerit: sed de consuetudine non seruatur secundum Montalum ibi. ¶ Quarto. Vtrum seruus possit esse exequutor testamenti? Respond. quod non. Bald. in dict. l. id quod pauperibus. nu. 3. Bonifaci. in Peregrina. verb. exequutor. quæst. 10. littera. A. super parte, religiosus. ¶ Quinto. Verum excommunicatus possit esse exequutor testamentarius, declarat Bald. vbi supra nume. 6. vbi tenet posse per text. in ca. si vere. de senten. excom. vbi quæ facit excommunicatus quo ad temporalia valent.

let. Facit text. incip. Ad vitandum scandala. de ex. commu. non vitand. ibi, quibuscumque diuinis vel extra. inquit ibi glo. in cibo, potu, negotiatio n. e., & alijs actibus iudicialibus & extraiudicialibus. in pragmatica sanctio. Gallica. Ergo & executor poterit esse ante denuntiationem specialem de tali nominato in exequutore. ¶ Sexto quarto, Vtrum Collegium possit fieri exequutor testamenti? Bald. tenet posse in dict. l. id quod pauperibus. colum. 3. nu. 8. Et Bonifacius loco præcitato. Iacob. à Canibus in tracta. Vltimarum voluntatum. parti. 1. nume. 31. ¶ Septimo nec minus necessarium erit querendum, Quid de religioso mendicante? Respondeo posse. Bald. in dict. l. id quod pauperibus. num. 9. & in authen. Ingressi. num. 3. colum. 1. versu. Secundo quod non potest ei substitui. C. de sacrosan. eccle. text. in ca. 2. & ibi communiter doct. de testa. lib. 6. & Clemen. vni. eod. titu. vbi Anchar. Cardin. Imol. & Bonifa. Speculat. vbi supra. nu. 70. Et est communis secundum Paul. Paris. consi. 26. colum. 1. num. 3. lib. 4. l. 2. titio. par. 6. Fallit in fratribus minoribus. Clemen. exiui. §. proinde. & §. verum. de verb. signifi. Bal. in dict. authen. Ingressi. num. 20. Cardi. in dict. §. verum. num. 14. Anchar. nume. 23. idem Anchar. consi. 202. num. 3. Francus & Domi. in cap. 2. de testamen. lib. 6. Felin. in cap. ex parte. nu. 6. de consti. Barba. consi. 12. colum. 12. nu. 3. lib. 1. versu. Ex istis infert. Iacob. à Canibus in tract. de executione vltimarum voluntatum. 1. part. nu. 23. in. 12. volumi. tracta. nouissima impressionis. 7. qui dicunt nec ius eligendi pauperes committi posse propter generalitatem regulæ, quæ tali nominationi repugnat, tum etiam, quia talis nominatio ad quæstum trahi posset, ergo non est eis permittendum. l. oratio. ff. de sponsal. Ripa tenet sententiam Bald. & sequacium in l. ex facto. §. si quis rogatus. num. 5. ff. ad Trebellia. dicens veriore & salubriorem esse. & Ioan. Duarenus de arte testandi. titu. 7. cautel. 7. num. 3. Et communior est firmat Doctor Duernas in tracta. regular. cum fallen. 1. parte regul. 381. versu. Amplia sexto. Et est communis continens puram veritatem secundum Barba. in cap. tua. nume. 9. de testa. tenet Domi. in dict. cap. 2. colum. 2. nume. 3. & ibi Perusinus, Menchacen. lib. 3. de successio. creatio. §. 21. num. 178. ¶ Contrariam opinionem, imo quod electio pauperum, vel nominatio exequutorum non sit eis prohibita, tenet Barto. in tracta. minoricarum. libr. 3. capit. 4. & 5. nume. 5. cum seq. & in l. cum pater. §. hæreditate. quem sequuntur ibi Paul. de Cast. & Io. de Imol. Idem Battol. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebellia. Ancha. consi. 412. colum. 2. nu. 3. Alex. consi. 57. colum. 3. nu. 8. lib. 12. Ias. in l. 1. §. item acquirimus. num. 52. ff. de acquiren. posses. Et ma-

gis placet. D. Couar in cap. tua. colum. 2. de testamen. Et reputat communior Ioan. Duarenus vbi supra. Sed tamē hanc communem intelligendam esse credimus hærede spore solvente, vel nullo contradicente. vt ex Barba. dict. consi. 12. Colligitur ex Frederico Senens. consi. 293. ad finem. Roma. consi. 409. num. 5. & consi. 235. nu. 4. & in singula. 242. ¶ Octauo est dubium, Esto, quod religiosi possint esse exequutores vltimarum voluntatum de licentia suorum superiorum, an sufficiat, quod sit petita, licet non obtenta, & sic expresse concessa? Et videtur, quod requiratur expressa licentia, & non tacita: nam vbi requiritur licentia superioris, requiruntur verba, & sic non sufficit eo casu tacita licentia, sed requiritur expressa verbisque explicata. Ioannes Andr. in capit. si abbatem. de electio. lib. 6. Lapus allega. 86. colum. penul. Bald. in l. obseruare. §. post hæc. in fin. ff. de offi. Proconsul. & lega. Lancel. Galiaul. in l. prima. in princip. num. 72. ff. de verb. obliga. Sed huiusmodi licentia requiritur pro forma in fratribus mendicantibus, vt in Clementi. vni. isto titul. & in c. fina. in princip. eod. titul. libr. 6. ergo requiritur ad actus validitatem, quod licentia petatur, & sit expresse obtenta cum licentia sic qualificata sit de forma & substantia actus Bald. in l. fina. §. necessitate. colum. 4. versu. Item autoritas. C. de bon. qua. libe. Doct. Didac. del Castillo in l. 55. Tau. verb. *sin licencia*. nume. 3. ¶ Suadetur secundo, Nam legi prohibitiua non potest renuntari: imo renuntiatione non obstante actus in contrarium gestus est ipso iure nullus. gloss. in capit. primo. de regu. iur. lib. 6. & in l. Gallus. in princip. ff. de libe. & posthum. Quarum opinio communis est secundum D. Couar. in cap. tua. nume. 2. de testamen. Quam gloss. conclusionem in dict. capit. primo. verb. non potest. vltra Couar. vbi supra, adnotauit ad hoc Panormi. in cap. si quis contra clericum. colum. 6. de foro compet. Perusi. in cap. religiosus. de testam. libr. 6. Paul. Orianus in reper. l. 1. num. 139. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisdic. Anto. Corset. singul. 219. Andr. Tiraquell. de iure mariti post leges connubiales gloss. 2. n. 34. Et est sententia præmissæ glossæ communis secundum Paul. Paris. consi. 58. nu. 35. volumi. 4. quod quando negatiua, non præcedit verbum, potest, inducit nullitatem actus ipso iure. Quam sententiam etiam communem dicit Robert. Marant. in Lis potest. versu. Secundo principaliter nota. nu. 44. ff. de acquiren. hæredit. Barba. in l. prima. colum. 6. versu. Primo nota & in l. secunda. §. ex his. colum. 2. versu. Item nota quod vbi negatiua. ff. de verbor. obligat. vbi de more plura adducit. Confirmatur ex Barto. per text. ibi in l. fina. nume. 7. ff. de fer. & in l. prima. nume. 3. C. de dilationi & in dict.

in dict. l. Gallus. vbi Iaso. nume. 16. & Fortuni. & Iuniores. Quæ theoretica facit ad multa & in specie ad l. 55. Tauri. & ad legem. 1. tit. 82. lib. 4. ordi. Lufitaniz. ibi, *Determinamos que pessos algũa namfaça venda etc.* nam factum in contrarium, erit nullum ipso iure. l. non dubium. C. de legibus. Sed ita est text. in dict. ca. religiosus. ibi, non potest. vbi Docto. solennis Philipp. Franc. tenet & Couar. in dicto cap. tua nume. 2. Est etiam text. in clem. vni. de testamen. ibi, quod vtique non possunt, nisi à superiori suo, petita super hoc licentia, & obtenta. Et ista est probata in iure, & verior comprobatur ex Alexan. consil. 80. colum. 1. lib. 5. Parisi. cōsil. 19. num. 75. lib. 2. ¶ Contrariam sententiã, imo executionem factam per monachum non obtenta licentia superioris firmam esse, modo non præcesserit contradicatio superioris, firmat Frede. de Senis consil. 293. colum. fina. Roma. consil. 409. colum. 2. & singul. 242. Felin. in ca. 2. colum. 1. de iudi. Deci. in l. in ambigu. §. non est. nume. 4. ff. de regu. iur. Et est communis, etsi iure non probetur secundum Couar. in dict. cap. tua. colum. 3. sequitur Ias. in l. patre furioso. colum. 3. num. 13. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Et est dictum Federi. communiter receptum secundum Deci. consil. 494. colum. fin. nume. 15. & consil. 499. colum. 4. numer. 12. Sed tamen ipse Deci. in dictis consilijs recedit à prædicta communi, reputans priorem veram, & iuridicam, cum quo me subscribo, cum, vt ex eo constat, istam, quam probat contra communem, melioribus rationibus fundatam esse appareat. ¶ Nono quæro, Vtrum testamentarius exequutor teneatur iurare, ac facere inuentarium ad instar tutoris, seu curatoris: Videtur quod sic: nam vna est ratio conficiendi inuentarium in hæredibus, tutoribus, curatoribus immiscere se volentibus in bonis defuncti, nempe propter vitandam præsumptionem surreptionis, & amotionis rerum relictarum à defuncto, iuxta l. fin. C. de iure delibe. Et concord. foro Aragonum lib. 5. constitu. incip. *Officio del Señor Rey es.* Quæ potest esse in isto exequutore, ergo tenebitur cum iuramento inuentarium facere, ne fraus amotionis talium rerum contra eum inducatur. argumen. l. illud. ff. de acquiren. hæredi. capit. cum dilecta. de confir. vt. vel inuti. exequutores testamētorum nomen & vim habent hæredum. Speculat. de instru. editio. §. 13. nume. 16. & nume. 29. Igitur quemadmodum hæres tenetur, & ipse tenebitur, si velit se intromittere in talibus bonis. ¶ Secundo suadetur. Nam testamentarius iurare tenetur, se omnia fide liter peracturum. Specul. vbi supra. §. nunc vero. vers. Sed nunquid debet Lucas in l. per hanc. colum. 1. C. de erogatione milit. anno. lib. 12. quod iuramentum à principio præstabit secundum eun-

dem Luc. de Penna. quanuis præstandum in i. sine dixerit Specu. loco præmisso, & vide Bart. in l. diuus. ff. si cui plusquam per legem Falcid. Platea in dict. l. per hanc. ¶ Tertio, quod teneatur facere inuentariũ, est Regia lex. 5. tit. 10. part. 6. & ibi Gregor. Lopez. Idẽ probat de iure communi Bald. in l. nulli. num. 10. C. de episco. & cleri. & in authen. 1. Sed cum testator. col. fina. n. 23. C. ad leg. Falcid. l. Imol. in l. prima. §. hæc stipulatio. col. 2. & 3. ff. si cui plusquam per legem Falcid. quicquid ibi Angel. in contrarium dixerit colum. 2. & in quæstione de facto rogatus sic respondi. cum Ange. in tracta. de testam. glo. 97. num. 9. Quibus adde Bertachi. in tracta. de episcopis. 4. part. libri. 4. num. 39. quanuis contrarium notauerit glo. fin. in l. 7. tit. 5. libr. 3. fori. & male. ¶ Decimo quærendum videtur, Vtrum non conficiens inuentarium teneatur creditoribus soluere in foro animæ? Est dicendum quod non, cum sit in pœnam omittentis facere inuentarium, pœnæ autem non habet locum in foro animæ. glo. communiter recepta in cap. fraternitas. 12. quæst. 2. de qua per Segur. in repe. l. filius dum in ciuitate. nume. 15. & ibi late remissimus. ff. de verb. obliga. Et hanc partem tenet Imol. in dict. §. hæc stipulatio. colum. 3. quo in loco iuris verior rem existimat Barto. Præterea est doctrina communiter recepta secundum Ias. ibi nume. 23. in rubri. de acqui. hæred. Panor. in cap. tua. de vsur. Angel. in sum. verb. hæres. vers. sexto. Felin. in capi. audiuius. nu. 1. de simoni. ¶ Undecimo hic adiungi potest dubium, Vtrum exequutor assignatus à testatore possit officium exequendi explicare per alium? In quo, cum sit electa industria certę personæ, dicendum est ab ea recedi non posse. l. inter artifices. ff. de solu. ca. fin. de offi. deleg. text. vbi hoc expresse notat Lucas de Penna in l. pen. C. de erog. milita. annonæ lib. 12. colum. 4. vers. Item ad aliam quæstionem. ¶ Duodecimo dubitatur præterea, Vtrum exequutor testamentarius ad soluendum debita possit debitum præscriptũ cum bona fide soluere? Quod non teneatur in foro fori nec animæ post Bald. & Ancharr. in locis ab eo citatis tenet Philip. Corne. consil. 277. col. 4. nume. 4. libr. 4. Confirmatur: nam ipse testator re præscripta cum bona fide seruatis requisitis ad præscriptionis perfectionem, salua conscientia poterat retinere, etiam post completã præscriptionem superueniente malafide. glo. Hosti. & communis in cap. vigilanti. de præscript. Capol. in rubri. C. de vsucap. pro empto. Balb. 2. parte. 3. principa. quæstio. 9. in tracta. præscriptio. Richard. de Media villa in. 4. senten. distin. 41. arti. 2. quæst. 2. Conrad. de cōtracti. quæst. 15. & quæst. 29. cōclu. 4. Archiep. Floren. 2. part. tit. 1. ca. 15. §. septimo. Syluest. verb. Restitutio. §. 13. Tãgit glo. in reg. Possessor.

Possessor. in glo. 1. de reg. iur. lib. 6. Et est opinio communis. Quam etiam probat Anton. Gomez in. l. tertia. Tauri. nu. 125. versi. Sexto infero. Bonifaci. in Peregrina. verb. exequutor. quæstio. 10. verb. soluere. ¶ Decimotertio quæro, Quando exequutor testamenti teneatur soluere legata de suis bonis proprijs. vel testatoris, eo casu, quo fuit honoratus ab eo? Responde vt per Corne. consil. 76. Licet in præfenti. col. 1. lib. 4. vbi videas pertotum illud responsum. ¶ Quæro decimoquarto. Qualis sit potestas exequutorum? Responde tantum esse, in quantum eis est cõcessa à testatore, & non amplius. Ange. in tracta. de testamentis. glo. 97. nu. 4. ¶ Dubitari potest decimoquinto. Quid iuris in casu, quo fuerint plures exequutores simpliciter dati, alter eorum tamen decessit, an eorũ potestas cesset in totum. vt in capi. vno delegatorum. de officio delegat. vel accrescat superstiti? Dicendum est non extingui, sed socio, socijsve accrescere. cap. religiosus. §. primo. de testamen. libr. 6. Regia. l. 38. in ordinationibus Tauri. Iacob. à Canibus in tracta. de executione vltimarum volun. 2. part. §. Quæro tertio. nume. 7. ¶ Decimosexto quærendum censeo, Quod consilium sit sequendum eo in casu. quo exequutores sunt discordes? Dic, quod dispositioni maioris partis stādum sit. l. quod maior. ff. ad municip. dict. l. 38. Tauri. & ibi Dida. del Castillo. verb. *Discordan* Ioan. Lup. in repe. cap. per vestras. §. 43. num. 8. de donat. inter vir. & vxor. docet, quod consilium consanguinei, extranei consilio est præferendum, & masculi vel clerici, fœminæ vel laici. quemadmodum in præsentatione patroni & alijs actibus constitutũ est. ¶ Decimosẽptimo dubitari poterit, Quid si ad exequendum testamentum sit annus à testatore assignatus, constitutione autem synodali sint tantum statuti sex menses, Vtrum vtrunq; tempus currat exequutori? And. Tiraquel. de retract. lib. 2. §. secundo. glo. 1. num. 62. ponit hanc quæstionem, dicendo, quod vnum tempus confundetur cũ reliquo, & per consequens exequutor non habet plus quam annũ. Idem cõsuluit Ancha. consil. 397. nu. 2. Facit gl. in ca. si. de cõst. lib. 6. ¶ Decimo octauo quæro, An petitio exequendi testamẽti competat tantum hæredibus, cõsanguineis, vel omnibus alijs de populo, cum fauore reipublicæ testamenta seruari debeant. l. vel negare. ff. quem admodum testam. aperiantur? Respon. quod quilibet talem petitionem proponens admittendus erit. Interest enim reipublicæ voluntates decedentium adimpleri. argumen. l. 1. C. de sacrosan. eccl. cum simili. Confirmatur ex text. singula. in athen. de eccles. tit. §. si quis autem. versi. Si autem sanctissimus locorum episcopus. ibi, & omni alij licentia sit huiusmodi mouere quæstionem &c.

collatio. 9. Ideoque etiam iudex secularis cum sit mixti fori, poterit exequutores compellere. Bar. l. 1. num. 7. ff. de legat. 2. Gregor. Lopez alios referens in. l. 7. tit. 10. part. 6. Et est lex. 36. in ordin. Tauri. Bald. in. l. nulli. colum. fin. & in. l. id quod pauperibus. C. de episc. & cleri. Roman. consil. 69. colum. 2. versi. Secundo principaliter. Intelliguntur tamen in legatis pijs, & pro redemptione animæ prædicta iura, vt ex eis constat. Tamen ideo locum habet, quia est pium opus, vt prædicta lex partitæ expresse dicit. Text. singul. in. l. 7. tit. 10. parti. 6. ibi, *E demas dezmos, que cada vno del pueblo puede esto fazer saber a los Obispos, porque es obra de piedad.* Facit etiam, Nam retardatio eleemosynarum, inducit retardationem remedij, quo forte defunctus indiget. Sanct. Thomas quodlibet. 6. artic. 13 & artic. 14. Ergo statim debet exequi saltem cum primum potest: & est cõmune bonum, quod animæ defunctorum non remoueantur à remedijs relictis pro suarum redemptione. ¶ Ex qua ratione inferitur, legatum pro pauperibus post mortẽ hæredis fieri posse invita ipsius. non expectata dilatione, cum fauor versetur circa redẽmptionem testatoris, & non circa pauperes futuros: ipse autẽ hæres maximam dilectionem habere significat, cum ratione præmissa pecuniam vel aliam speciẽ pauperibus erogauerit, omisso interusurio sibi puenturo ex re illa hærede viuente. ex mête Bald. num. 10. in. l. post mortem. C. de fideicõ. Si enim de hac restitutione cogitaret, non est dubium, nisi quod rogatus illã amplecteretur, & gratificaret talem hominem amicum suæ saluatõis, ergo pro expressa habenda est. glo. in. l. tale. §. fina. ff. de patris. Segur. in. l. Imperator. nume. 39. & ibi latissimas remisiones posui. ff. ad Trebellia. ¶ Et hanc opinionem Bald. sequitur Anchar. consil. 202. nu. 4. Panormi. consil. 11. dub. 1. nu. 1. colum. 1. lib. 2. Et huic opinioni accedit Couar. in capit. tua nos. nume. 5. de testamen. Et istam dicit communem Hieronym. Cagnol. in. l. cum tempus. nu. 6. versi. Ex quibus. ff. de reg. iur. vbi alios citat, veriorẽq; & rationabiliorem ibi reputat. Et hanc sequitur Menchacen. lib. 1. de successio. creatio. §. septimo. nume. 19. Et ita obtentam fuisse in praxi subiicit, non tamen dixit cõmunem, sed contrariam, quam tenet Bartol. in. l. cum pater. §. à filia. in fin. verb. ff. de legat. 2. Communem eam dixit Alexand. in. l. recusare. §. fina. num. 13. ff. ad Trebellia. Deci. in. l. cum tempus. num. 2. supra allegat. Ias. in dict. l. post mortem. numer. 7. & Couar. vbi supra hanc vltimam dicit communem. Sequitur eam Rip. in. l. serui electione. num. 14. ff. de legat. 1. & Antoni. Gomez in. l. 17. Tauri. num. 7. vbi pluries inquit communem, tamen tenendam in iudicando & cõsulendo asserit priorem communem tanquam a quorem.

zquiorem. ¶ Decimonono dubitari solet, Vtrum quis compelli possit ad exequutionem istius officij? Respond. præcisè non posse. Ioan. Andr. Panor. & communis, teste ibi maximo antistite Doctore Couar. nu. 3. in cap. Ioannes. de testamen. Iacob. à Canibus singulariter probathac partem negatiuam sex modis in tracta. de exequutione vltima. volunta. 1. particula. q. 4. nu. 35. Fallit, si semel tale munus acceptasset, nam posset compelli. d. e. Ioannes. & ibi Couar. & Iacob. à Canib. vbi supra nu. 38. Facit. l. 7. tit. 10. par. 6. ex quodam quali contractu peracceptationem inito cum defuncto compellitur. Barb. d. c. Ioannes. ¶ Queritur insuper vicesimo, Quæ sit exequutorum potestas? Respondeo tantum locum habere, in quantum est à testatore concessa. l. 2. ibi, *en la manera que los fazedores de los testamentos lo ordenaren.* & l. 3. & l. 4. tit. 10. par. 6. l. si à pluribus. & l. quidam. §. si scriptus. ff. de leg. 1. Couar. in dict. c. Ioannes. n. 5. Iacob. à Canib. vbi supra. 2. parte. §. consultis autem. Ideoque debet dicere testator in commissione, adita, vel non adita hæreditate, vel ea repudiata. cum alias ante aditam hæreditatem non possent vendere, vel distribuere. Barto. in l. alio hærede. quæst. 2. nu. 7. ff. de alimentis & ciba. legat. Ideo ante omnia Testamentarius exequutor, ea clausula omissa, cogit hæredem adire hæreditatem, nam non valent in testamento disposita, velut tutela & exequutio. l. si nemo. ff. de testamenta. tutel. Et eodem modo non valent disposita, si hæreditas ab intestato non adeatur. glo. l. qui filio. §. 1. ff. de hære. insti. Late dixi in l. 1. glo. 1. supra eo. per quam, etiam hæreditate non adita, cessant disposita à iure communi. & à Iacobo à Canibus in dict. §. consultis. Ita etiam Gregor. Lopez in l. 6. verb. *Fasta vn año.* titu. 10. part. 6. versu. Ho die vero attenda lege regni. ¶ Vicesimo primo dubitatur, Vtrum exequutor testamentarius possit propria autoritate recipere legatum, quemadmodum & pro soluendis alijs personis contentis in testamento posset? Videtur posse, nam exequutor est designatus ad legatorum solutionem indefinite, ergo & ad satisfationem sui ipsius, cum eius officium ei non debeat esse damnosum. l. si defunctus. C. arbi. tutel. ¶ Secundo hanc sententiam affirmatiuam approbat Alexand. post Bald. in l. non

do hombre que tuuie
re el testamento y no
lo mostrare ante el al
calde como dicho es
aunque no sea cabe
galero. Y si ninguna
cosa ouiere manda

est dubium. nu. 3. C. de lega. vbi ideu tenet Angel. Sali. & Paul. Ioan. Andr. ad Specul. de instru. editio. §. nunc vero aliqua. Philipp. Deci. consil. 607. col. 2. nu. 2. & alia commoda. quæ ex officio exequutoris ipse habeat, acceptando officium, conge

do en el testamento,
pague el diezmo de
lo que montare el te
stamento. Mádamos
que si el lego fiziere
heredero a al clerigo
que sea tenido el tal

rit Iacobus à
Canib. in tra
ctat. de exe
quutio. vlti
ma. volunta.
3. part. col. 1.
cū seq. vbi e
numerat sex.
¶ Incommo
dum autē ne
gligentis hic
habet vnum,
quod priua

tur legato, & commodo sibi prouenturo ex tali testamento, vt hic. Et etiam si monitus nolit exequi intra annum à tempore monitionis decurso. authentici. Hoc amplius. in prin. C. de fideicom. Hoc amplius, inquit text. qui defuncti iudicium lege non representatum monitus à iudice intra annum non implet, excluditur eo, quod præter debitum naturale perceperit ex eodem iudicio. Idem notant ibi communiter docto. & Segur. eam dicens communem in repe. l. 3. §. fina. nu. 105. vbi insigniter deculrat dispositionem dict. authent. Hoc amplius. ff. de libe. & posthum. Ange. de testamentis in glof. 97. verb. Exequutores. Guiliel. Benedi. in repe. c. Rainutius. verb. Si absque liberis. 2. sub tit. de lega. & fideicommissis. numero. 198. de testamen. Grego. Lopez in l. fina. titu. 10. par. 6. verb. *Fasta vn año.* qui omnino est consulendus in hoc articulo. Et Rebuff. in constitu. regias Galliar. 1. tomo. tract. De sententijs prouision. in præfa. nu. 85. pagin. 239. cum sequent. vbi ponit exempla terribilia contra non implentem testatoris voluntatem, & alia huic necessaria adducit. ¶ De ista materia exequutorum adde quæ notat Specula. de instrum. editio. §. nunc vero. Rolandi. in practi. artis notariatus. 2. part. rubri. De formis ordin. cõm. fo. 261 Iacob. à Canib. in dict. tract. de exequutio. vltimarum volunta. decisi. Capel. Tholosanæ. 282. Lap. allega. 306. Angel. cõsil. 164. Rota vlti. 38. Catell. Cotta in memorialibus iuris. verb. Exequutores. Ioan. Lup. in l. 32. nu. 3. in ordin. Tauri. Ioan. Duaren. de arte testandi. tit. 7. cautel. 6. cum aliquibus sequenti. Ex quibus poteris recipere plures quæstiones in hac practicabili exequutorum materia.

¶ *El lego heredere heredero.* Nota insinuandum fore testamentum coram iudice seculari. glof. in verb. ab episcopo, in capit. si hæredes. de testam. Quod procedit, quando testator erat laicus, & minime notum

notum est, vtrum testamentum sit causa pietatis conditum. Ioan. Andr. & Panormi. in cap. fina. de fide instrumen. Stephan. Aufrerius in Clem. 1. de offi. ordi. regul. 2. fallen. 11. Couar. in dicto. c. cum effes. colum. 2. num. 3. etiam si hæres institutus in tali testamen

to sit clericus secundū eodē doctores. Bald. & Corne. in. l. omnia testamēta. C. de testamēt.

Idem Bald. in authen. Clericus. & in. l. repetitas. C. de episco. & cleric. Et est magis cōmunis secundum Couarru. vbi supra colū. 2. num. 3. vbi refert cōtrariā communem dixisse Feli.

¶ Quid esset, si clericus efficitur hæres laici iam conuenti coram seculari iudice, est dubiū, Vtrum teneatur ibi professi?

¶ Angelus, in. l. si hæres. colum. 2. ff. de iudi. & Imol. in. l. si hominem. ff. de fidei iussu. tenent quod sic. Ioan. Lup. in rep. rubri. §. 39. num. 8. de donatio. inter virum & vxorem. Boeri. decisio. 69. nume. 32. Guilliel. Benedi. in repeti. capit. Rainutius. verb. & vxorem. decis. 2. numer. 124. de testamen. l. 57. titu. sexto. part. 1

¶ Hinc est, quod clericus vendens rem laico teneatur illum defendere in foro seculari, per præmissa. Barba. in capit. fina. nume. 16. de emptio. & venditio. vbi Antoni. Burchens. nume. 16. & nume. 20. Et est communis secundum Lancelot. Deci. in. l. venditor. colum. penulti. ff. de iudi. Florian. in. l. fina. nume. quarto. ff. de noxalib. Socin. confi. 9. 1. colum. octaua. numer. 4. libr. tertio. Antoni. Capiet. decisio. 197. numer. septimo. Boeri. decisio. 69. nume. 30. Gregor. Lopez in glossa. fina. Sequi

clerigo heredero de en señar el testamento ante el nuestro juez seglar que es competēte juez de la causa: y deue parecer el clerigo en tal caso ante el juez seglar: y mandamos, que para le fazer leer, y publicar, seã llamados, aquellos a quien el interesse compete.

¶ El Rey don Alóso en Alcala. A Era de mil ccclxxxvj.

Los procuradores de la Trinidad, y de sancta Olalla, y de otras ordenes no puedan apremiar a las gētes que les muestren los testamen

tur hanc opinionem per textum. ibi in dict. l. 57. ¶ Contraria sententia est de iure communior, vterior, & tutior secundum Boerium dict. decisio. 69 numer. 35. Bertachi. in reperto. verbo. venditor. de euictione. versic. 39. Et dicit communem idem

tos de los defunctos para lleuar de los herederos parte de las herencias: segun se cōtiene en este libro en el titulo de los questores y demandadores.

ADDICION.

¶ Esta ley, en quanto dize pague el diezmo de lo que mōrare el testamento, esta alterada por la ley. 14. titu. 4. lib. 5. de la Recopilacion, que dize pague el daño a la parte, y dos mil marauedis para la nuestra Camara, en lo demas conuerda hasta el versiculo (Mandamos que) y desde ay hasta el fin conuerda la ley. 15. tit. 4. lib. 5. de la Recop.

Bertachi. verbo, euictio. vers. 13. Imol. in. l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsucapionib. gloss. in capi. clericum nullus. & ibi Domin. col. fin. 11. quest. 1. & est sequenda. Couar. libr. Practicarum questio. cap. 8. nu. 4. ibiq; agit singu. de materia præsentis legis, proponendo aliquas asserciones.

¶ Sean llamados aquellos. Forte hæredes scriptos, vel venientes ab intestato, vt in publicatione possint scire ius esse ex tali testamento quasi

tum, & hoc, quando publicatio fieret de testamento perfecto manu tabellionis subscripto & signato, vt iudex sciat tale testamentum fuisse conditum, vt dixi supra in glo. 1. argumen. eorum, quæ notantur à Ludouic. Gomezi. regul. de publicandis resignationibus. quest. 9. ¶ Vel loquitur eo casu, quo testamentū est factū sine notario publico, ne pereat fides ipsius per mortē testium. l. publicati. & ibi gl. C. de testib. & sic interesse sibi putates possint videre testes deponētes, an pariantur aliquod vitium, ex quo repelli possint. arg. tex. in. c. Innoie Dñi. de testib. Declarat subtilis Ant. Gomez in. l. 3. nu. 35. & 36. in ordina. Tauri. Et dicta ibi per eum sunt singulariter adnotada pro cōpleto istius particulæ, questores y demandadores. titu. 8. in. l. 1. vbi late scripsi lib. 1. supra.

¶ Titulus.

¶ Titulus.III. De hereditatibus
In rubrica ibi.

¶ Herencias. Ad introductionem istius tituli sciendam est, vniuersalia nomina in nostro iure quinque esse, Hereditas, Bonorum possessio, Patrimonium, Dos, & Peculum. Hereditas autē definitur, quod est successio in vni-

Titulo.III. De
las Herencias^a.

uersum ius, quod defunctus tempore mortis habuit. l. nihil. ff. de verbo. signific. l. hereditas. ff. de regu. iur. Ioan. Corasi. in repe. l. frater à fratre. nume. 84. ff. de condict. indebi. vbi singulariter prædictos terminos sigillatim explicat Iaso. in rubri. ff. de acqui. heredi. nume. 4. colum. 1. Corne. consil. 302. numer. 15. colum. 4. lib. 3. Chassan. in consuetu. Burgund. rubric. 4 §. quarto. verb. *Ne peult*. Adde quod vbi nume. 3. Corne. consil. 346. nu. 8. libr. 1. & consil. 31. num. 15. libr. 3. & consil. 63. n. 2. libr. 2. Socin. consil. 51. nu. 3. libr. 3. ¶ Secundo est querendum, Quot modis inducatur aditio hereditatis? Respondendum est, quod pluribus modis censetur inducitur aditio hereditatis, de quibus singulariter per Robert. Marantan. in l. is potest. nume. 48. ff. de acquiren. hered. vsque ad nume. 88. quo loco ponit triginta & octo modos, ex quibus instituta iudicatur aditio hereditatis, quos per te videas, ne longam relationem iam scriptam hic interponamus. Quo loco est etiam addendus Philipp. Corne. consil. 165. nume. 54. colum. 7. libr. 2. vbi scribit. ex quibus actibus hereditas censetur adita. Et Soci. consil. 131. n. 5. libr. 1. & consil. 195. colum. 2. num. 1. libr. 2. l. pro herede. ff. de acqui. heredi. & ibi per docto. & l. 1. titu. 6. partit. 6. & ibi per Grego. Lopez, Expresse etiam aditur hereditas, explicando animum suum verbis, dicēdo, Accepto hereditatem Titij. vel similia verbaprofert, de quibus per Iaso. indiēt. l. pro herede. nu. 3. Quauis solus animus sufficiat ad aditionem hereditatis. text. & glo. verb. animi. in alleg. l. pro herede. in princ. tamen requiritur actus extrinsecus ad ipsius probationem. Cin. in l. quæ acta. colum. fin. numer. 19. ff. de offi. procur. Cæsar. text. in §. pen. Insti. de hered. qualit. & differ. ibi, Quoquo modo voluntatem suam declarat vel re, vel verbis de adeunda hereditate. Et Ias. in dict. l. pro herede. colum. 3. numer. 12. Præterea requiruntur alia, quæ explicat gloss. in §. Item extraneus. verb. heredem. Insti. de heredum qualit. & differentia. Petrus Ferrarien. in præcti. forma libelli pro hered. ab intest. delat. verb. ipsamque. num. 1. fol. parvæ impressionis. 120. colum. 1. l. 13. l. 14. & l. 15. ti. 6. part. 6. ¶ Quarto. 3. per aditionem vtrū teneatur

heres creditoribus hereditarijs? Respon. affirmative quod sic: quia per aditionem censetur cum eis quasi contrahere. l. apud Iulianum. §. fin. & ibi notat glo. verb. heres. ff. quibus ex caus. in posse. eatur. l. ex maleficijs. §. heres. ff. de actio. & obligatio. §. heres. Insti. de obligatio. ex quasi contract. Corne. consil. 337. colum. 2. num. 14. lib. 1. & consil. 97. num. 5. libr. 2. & est communis secundum Curt. Iuniorum consil. 120. nu. 7. Præposit. in cap. sollicitudinem. num. 25. de appella. Ioan. de Amicis consil. 70. col. 1. nu. 3. Probat Barba. in c. Ioannes. colum. 16. versi. Quintofacit in simili de testamen. citans gloss. in l. is consequenter. §. sed cum monumentum. ff. fami. heriscū Boeri. consil. 53. colum. 3. num. 6. ideoq; manet obligatas heres. l. more. ibi, hereditas autem quin obliget nos æri alieno, etiam si non sit soluendo, plus quam manifestum est. ff. de acqui. heredi. & ibi gloss. & Socinus consil. 4. colum. 1. num. 3. libr. 4. Boeri. consil. 19. col. 1. num. 1. Ias. in §. actiones autem. num. 1. de actio. & ibi Ludo. Gomez. col. 2. nu. 4. ¶ Non tamen teneretur ultra vires hereditatis, si facit inuentarium iuxta formam. l. fina. C. de iure deliberand. gloss. verb. soluendo. in l. more. ff. de acqui. heredita. l. 7. titu. 6. part. 6. Adde doct. Duēnas in tracta. regul. cum fallen. regul. 277. col. fina. nu. 7. & 8. ¶ Ideoq; mulier coniugata poterit a dire hereditatem absque mariti licentia, dum tamen acceptet cum beneficio inuentarij, non alias. l. 54. in ordin. Tauri. ¶ Quarto inquirendum est, quanto tempore duret ius adeundi? Respond. triginta annos durare facultatem istam Philipp. Corneus consil. 90. num. 5. libr. 1. & consil. 202. colum. 6. nu. 16. libr. 2. vbi dicit communem opinionem esse, quod ius adeundi duret de iure civili per. 30. annos, nec lapsus anni à iure prætorio inductus impedit remedium prædictum à iure civili statutū. Sic ergo non minori tempore præscribitur secundum communem sententiam adductam etiam à Paul. Parisi. consil. 48. col. 2. n. 11. libr. 2. text. iuncta gloss. in l. licet. C. de iure deliberand. Balb. de præscriptio. dicit communem, plures referens in. 4. part. quartæ principalis quæst. 19. n. 1. Tiraquel. in repeti. l. si vnquam. verb. reuertatur. nume. 312. C. de reuocand. donat. & in tracta. de vtroque retract. libr. primo. §. 36. gloss. secunda. nume. 37. vbi plures authores pro hac opinione, quam communiter receptam dicit, congerit. Antoni. Gomez libr. primo. Variarum resolutio. cap. nono. num. 27. vbi adducit quinque fundamenta pro hac communi sententia, vide per eum. Ludou. Gozadi. in repeti. l. secund. numer. 75. C. de pactis inter empto. & vendit. Dixi in l. prima. in verb. *Dala ley*. titu. quarto. libr. tertio, supra. ¶ Quinto quarto, An ius adeundi sit in bonis nostris, & sic vtrum possit

possit repudiari in præiudicium creditorum, & si sci: Dicendum videtur non esse in bonis instituti, ac repudiari poterit validè in præiudicium fisci, vel creditorum. l. pretia rerum. ff. ad legem Falcidiam. quam plures dicunt singu, & vni. vt ex relatione Antonij Gomez constat in dict. capit. 9. colum. prima. num. primo. lib. primo. Variarum resolutio. de vltimis voluntatibus. vltra eum est text. probans hanc partem in. l. qui autem. §. vnde si quis. ff. quæ in fraud. credito. ibi, Proinde & qui repudiavit hæreditatem, vel legitimam, vel honorariam, vel testamentariã non est in ea causa, vt huic edicto locum faciat, noluit enim acquirere, non inuam proprium patrimonium diminuit. l. profectitia. §. si pater repudiauert, ibi, profectitiam non esse. & iterum ibi, quia nihil erogauit de suo pater, sed non acquisiuit. ff. de iure dotium. l. si maritus. §. si sponsus. ff. de donatio. inter virum & vxorem. Bartolus in. l. post emancipationem. §. primo. ff. de lib. lega. Iaso. in. l. Galus. §. & quid si tantum. num. 123. ff. de liberis & posthumis. Ioannes Hannibal in. l. post contractum. versicul. Sed retenta declaratione Bartol. numer. 284. ff. de donationib. Angelus. in. §. item si quis in fraudem. colum. tertia. numer. 12. versic. in gloss. rem saam. Institu. de actionib. vbi ait, ibi. l. qui autem, &c. Nota singulariter illam legem, quod si debitor repudiat hæreditatem, vel legatum, vel alio modo & titulo poterat acquirere, & non vult, imò repudiat, etiam in fraudem, & despectum creditorum, an habeat locum ista materia, dicitur ibi quod non: quia dummodo non diminuat de suo patrimonio, non habet locum dispositio huius. §. quod bene nota. Hætenus Angel. loco citato. Lancelot. Galiaul. in dicto. §. Et quid si tantum. numer. 60. Maranta. in repetitio. l. is potest. numer. 216. ff. de acquirenda hæredita. Ioannes Crott. in. l. non solum. §. morte. numer. 40. ff. noui operis nuntiatio. Singularissimè per Petrum Rebuff. in repetitio. l. vnica. versicul. In quantum tenet dominus collega. numer. 414. C. de senten. quæ pro eo quod interest profe. Regia l. quinta. versic. *Casi el marido*. titu. vndecimo. parti. quarta. Segur. in. l. prima. §. si vir. numer. 60. & ibi dixi. ff. de acquirenda possessione. ¶ **Quæro** sexto. Hæreditas non adita vtrum transmittatur ad hæredes instituti? Minimè transmitti firmat Imperator Iustinianus in. l. vnica. §. in nouissimo. C. de caducis tollend. Iaso. in. l. cum filio familias. numer. 107. ff. de legat. primo. & ibi Bald. nouellus. nume. 50. Bald. de Vbaldis in repetitio. l. si filius hæres. colum. tertia. numer. octauo. ff. de liberis & posthum. textus in. l. si ego. ff. de iniusto rupto. & ibi Signoro. de Homodeis. colum. prima. nume. secundo. vbi assignat rationem hu-

ius conclusi Et Antoni. Gomez de vltimis voluntatibus capit. 9. colum. prima. num. primo. etiam subiles rationes huius decisionis adducit. text. in. l. si ex pluribus. in princip. ff. de suis & legi. hæred. l. tertia. §. acquirere. ff. de bonor. possessio. l. quoniam sororem. & l. si infanti. versicul. sin verò. C. de iure deliberand. text. in. l. si emancipata. C. qui admit. quo text. hisce in verbis habetur, Emancipata si non agnouit intra annum, Vnde liberi, bono. possessio. nullam ad hæredes vendicationem successioneis transmittere potuit. Notat Arsendinus Rainerius in repeti. l. si filius qui patri. nume. 26. ff. de vulga. & pupilla. l. secunda. versic. *Pero si murisse despues del plazo*. titu. sexto. parti. sexta. ¶ **Limita** ratione iuratis. Mortuo nempe patre, filius suus ipso iure efficitur hæres, & perinde habetur, si non adeat, atque si verè se immiscuisset. l. prima. §. qui sunt in potestate. ff. si quis omilla causa testamen. l. in suis. ff. de liberis & posthum. l. si filius qui patri. ff. de vulga. & pupilla. §. sui. In situ. de hæred. qualita. & differentia. Quare hæreditas patris non aditam ad quoscunque hæredes etiam extraneos transmittit. l. apud hostes. C. de suis & leg. l. ex militari. §. fina. ff. de testamē. milita. & Bartolus in. l. ventre. ff. de acquirenda hæreditate. Segur. in repetitio. l. cohæredi. §. cum filia. nume. vndecimo. ff. de vulga. & pupilla. nisi nominatim repudiasset. l. vnica. C. de his qui ante apertas tabulas. Bartol. in. l. ventre. colum. secunda. ff. de acquirenda hæreditate. Socin. in regul. 168. fallent. 1. & regul. 173. fallent. 2. Plures effectus, quos iuratus operatur, sunt videndi per Seguram vbi supra, qui refert. 8. à num. octauo, cum sequent & ibi remisimus. ¶ **Est præterea alia species** transmissionis, quæ beneficio dicitur. l. vnica. sanguinisque ratione fit ea ascendentium hæreditas non aditã, in descendentes duntaxat transmittimus. Bartol. in dict. l. ventre. colum. penult. citat dict. l. vnica. & est communis sententia secundum Gregorium Lopez in. l. secunda. verb. *Descendisse*. titu. sexto. parti. sexta. & sic non transmittit in patrem matremve. Quauis contrarium dixerit Doct. del Castillo in. l. sexta. Tauri. verb. *En todos sus bienes*. versic. Tertiò verum est fol. 54. ¶ **Est & alia species** tertia iuris deliberandi. l. cum antiquioribus. C. de iur. deliberan. ea enim lege provisam est, vt hæres institutus, qui annũ habet, vt deliberet, an adire velit, vel repudiare, si intra eũ annũ decedat, ius deliberandi, ad eũ diq; potentiã ad hæredes trãsmittat. Et pro istis tribus trãsmissionũ speciebus est regi. l. 2. ti. 6. par. 6. quã ad hoc existimo vnica iure partitarũ. ¶ **Dubitatur** septimo. Vtrum filius semel repudiã hæreditatẽ possit abstentionẽ reuocare? Tex. est formalis, distinguẽs casus in. l. fin. C. de repud. hæred. cum qua cõcor.

l. fina. tit. 6. parti. 6. Illud tamen adnotandum est, quod requiritur, quod intra triennium eam reuocet. Secundò, quod res sit integra, id est, quod bona non sint alienata, quia vltra triennium, vel citra si bona essent alienata, vel per alium hæredem legitimum sequentē in gradu esset hæreditas adita: cū bona esse alienata, vel hæreditatem esse alteri quesitam, per additionem æqui

¶ Ley. I. De los herederos que no querellā la muerte del q̄ es muerto a trayciō.

El Rey don Alonso en Segouia.
SI algun hombre fue

parentur, secundum Bald. in. l. 2. C. de iur. & facti ignorantia. Non audiretur filius volēs adire, quod semel repudiavit, nisi esset minor viginti quinque annis, qui vltra triennium infra tempus petendæ restitutionis in integrum, quod est quadriennium à die minoris ætatis finitæ computandum, l. fina. C. de tempo. in integr. restit. pet. potest per viam restitutionis, tanquā læsus facilitate minoris ætatis adire paternam hæreditatem semel repudiatā, etiam si bona forent alienata, prout est tex. solennis de his omnibus in dict. l. fina. C. de repudi. hæredi. secundum Guiliel. Benedict. in repeti. capit. Rainutius. verb. mortuo itaque testatore. 2. num. 127. de testamen. vbi optimè declarat, extēdit, & limitat vsque ad num. 142. Et est notabi. secundum Ioan. Lup. in repet. cap. per vestras. §. 26. num. 5. fol. 71. colum. 2. de donationi. inter vi. & vxorē. Alexan. eam declarat in. l. quia poterat. nume. 12. colum. penul. vers. Secundo fallit. ff. ad Trebelli. ¶ Dubitatur octauo. Vtrum beneficium reuocandi abstensionem transmittatur? Videtur quod sic, per text. in dict. l. fin. sic inducendo: æquiparatur enim in illa lege reuocatio abstensionis, quæ fit à maiore, & reuocatio, quæ fit à minore per in integrum restitutionem l. quod si minor. §. Scruola. ff. de minori. Secundo confirmatur, quia ius abstinenti est priuilegium, & ius speciale introductū contra legem. 12. tabularum. gloss. in. l. si quis extraneus. in princi. ff. de acqui. hæredi. Alex. in. l. 1. ff. de condi. ob causam. Sed per reuocationem abstensionis tollitur istud priuilegium, rediturq; ad ius antiquum. 12. Tabularum. Ergo talis reuocatio est favorabilis. argum. gloss. in cap. statutum. de præbend. libr. 6. in verb. numerandum. dicens constitutionem. per quam reuertimur ad ius commune favorabilem esse, ac recipere latissimam interpretationem, etiam cōtra propriam naturam. Dixit notabilem Felin. in capit. cū accessissent. de constit. colum. tertia. num. quinto, vers. Hanc declarationem intellige. Barbat. in capi. secundo.

columna. 8. de foro competen. ac transmittenda. ¶ Tertio probatur ex Vlpiani responso in. l. si is qui. §. 6. ff. de acquiren. hæredi. ibi, eadem cōditio deferenda est hæredi. eius, quæ & ipsi. Eandē sententiam approbant Fulgos. & Deci. in. l. qui se patris. C. vnde liberi. colum. na. 10. nume. 21. vers. Vnde de Fulg. hic.

re muerto a traycion^a, y sus herederos quisieren heredar sus bienes por herencia y los rescis-

His tamen minimè refragantibus fundamentis, cōtrariam sentē

tiam tenendam fore testatur ex Imol. Angel. & Roman. in. l. ventre ff. de acquiren. hæredi. quam magis communem esse fatetur, & verissimam Fabia. à Coromboni. in repeti. l. qui se patris. nume. 125. C. vnde liber. Dixit ante eum esse magis cōmunem Alexan. in. l. si filius qui patri. colum. 14. num. 23. ff. de vulga. & pupilla. & Francisc. Curti. eandem communem in iudicando & consulendo profitetur in addi. ad Alexand. in dict. l. qui se patris. colum. 10. nu. 18. in verb. reuocare abstensionem. & ibi probat. hanc sententiam Alexand. Afferuit communem Aretin. in. l. ventre. colum. 14. vers. Potest etiam elidi suitas. ff. de acquiren. hæredita. Facit, nam fundamentum transmissio- nis ex capite suitatis est fundatum in merum fauorem filij: vnde si filio se abstinente diceremus transmitti hanc facultatem reuocandi abstensionem ad hæredem, conuerteretur in damnum & odium filij contra reg. Quod ob causam. de regu- iur. lib. 6. Nam ex quo filius noluit sibi prodesse suitatem, si prodesset in aliquo contra voluntatem suam, diceretur in damnum suum, & eius præiudicium esse, & ideo non debet fieri transmissio. Barto. in. l. si filius qui patri. ff. de vulga. & pupillari. in fine. & Aretin. loco præcitato. Secundum quem respondeas ad. l. non solum. supra allegat. pro parte affirmatiua contra hanc communem.

¶ Lex. I.

¶ Muerto a traycion. Proditor is dicendus erit homicida, qui sine causa vlla rixæ, & inimicitæ extrinsecus ostensa, nec diffidando alium interfecerit. Barto. in. l. respiciendum. §. delinquent. colum. prima. ff. de poen. & ibi plena additio. Bald. in. cap. secundo. col. 4. vers. de proditore. quib. mod. feud. amitta. Pleniùs per Remigi. Goni. in tracta. de immuni. ecclesiarum. fallent. 14. Facit. l. fin. C. de delato. libr. 10. ibique Lucas de Pen. & l. 4. ff. ad legem Iuliæ maiesta. l. propter insidias. C. de his qui accusa. non possunt. ca. clericus. iuncta glossa. verbo. proditoribus. 46. distinct. l. 4. ibi,

ibi, *de traycion. titul. secundo. partit. tertia.* Optimus text. id diffiniens in capitu. primo. de homicid. & l. quarta. titu. septimo. & l. secunda. & l. v. decima. titu. 13. libr. octauo. infra. ibique de prodicionis crimine latius agam. Et concord. fororum Aragonu libro nono. titu. De proditoribus. constitutiōe. quicunque. & titu. sequent. de prodicionibus. Et nouissimè tradidit Ant. Gomez in tract. De delictis. capit. tertio. nume. quinto. Vtrum autem occidens proditorē ciuitatis fugiens ad alium locum teneatur pœna homicidij? textus in l. tertia. §. fina. ff. de Sicar. dicit quod non. Transfugas vbicunq; inuenti fuerint, quasi hostes interficere licet. Ludouic. Carreri. in practi. criminali. §. homicidium. nume. 193. vbi alios citat.

ben^a: y la muerte no querellan dentro de v. años por q̄rella de justicia ante el Rey: o ante sus alcaldes pierdan la herencia que del finado han recaudado para la nuestra camara: y esto se entienda en aq̄llos que

^a ¶ *Los resciben.* Ergo ante vindicatam mortem defuncti, hæreditas adiri potest. Idem probat. l. 13. titu. septimo. part. sexta. & concord. etiam. l. v. decima. titu. fina. libr. octauo. infra. l. cum fratrem. C. de his quib. vt indig. & ibi est bona gloss. & in dict. l. 13. verb. *querella.* ¶ Priuatur ergo hæres hæreditate si non vindicauerit necem defuncti. l. prima. C. de his quibus vt indig. & in l. hæredem. ff. eod. vbi cautum est, quod etiam cum fructibus perceptis sit facienda restitutio hæreditatis fisco. Et intellige, quod ratione successione ad id teneatur hæres etiam si consanguineus non sit, vt in dictis iuribus. & l. minoribus. & l. quoniam sororē. C. de his quib. vt indign. l. prima. §. omnium. & in §. si fortè. ff. de iniur. Areti. in cap. in præsentia. de probatio. Alexan. in addi. ad Barto. in l. secunda. ff. de accusat. Iaso. in l. 4. §. Cato. col. 59. de verb. obliga. Petrus à Plaça in tracta. de delictis. lib. 1. c. 39. n. 23. vbi hanc conclusionē intelligit aliquibus modis, quos hic explicare non libet, ne rem semel explicatam iterum repetamus. Illud tamen omittendum non est, verum hæres possit facere pacem cum occisoribus? Et videtur quod non, nā tenetur ipsos accusare, vindicareq; necem defuncti. vt hac in lege cum similibus supra adductis constat, ergo transactio, seu pax non poterit habere

locum, quando quidem non sit permessa à iure. Tam attentat. l. 22. titu. primo. part. 7. hinc in regnis permessa est concordia, ergo poterit fieri. Ita Petr. à Plaça dict. cap. 39. nume. 25. Sed intelligendum erit, quando constare non posset de crimine

han edad complida^b y son varones: y si fue re sabido quien fue el matador y que sea en la tierra, y que sea poderoso para demãdar la muerte.

ADDITION.

¶ *Conuerda la ley. 11. titu. 8. lib. 5. de la Recopilacion.*

matador. Parui enim momenti esset lex ista, si in casu, quo constaret de homicidio modo præmisso posset post accusationem interpositam facere pacem & concordiam, & sic esset verbalis, & non realis hæc lex cum similibus. Tum etiã, quia lex prædicta. 22. est intelligenda, quando homicidiū esset commissum absque insultu, & prodicione, quæ qualitas nimis aggrauat delictum. Quæ minimè obstante debet iudex procedere ad vindictam delinquentis Ant. Gomez de delictis. c. 3. nu. 59. Nam venia, seu remissio superioris ita demum locum habet in aliquo delicto, quando delictū non esset commissum cum aliqua qualitate, quæ aggrauaret illud. rex. in l. 1. & ibi dixi super verb. *Saluo alene o traycion.* & in l. 2. verb. *Exceptados los casos.* titu. 11. libr. primo. supra.

^b ¶ *Edad cumplida.* Scilicet, q̄ sit maior. 25. annis. l. minoribus viginti quinq; annis hæredibus nõ obesse crimen inultæ mortis placuit C. de his quib. vt indig. l. si ea in fin. eiusdem titu. Dubitari tamē potest. si postea factus maior teneatur reū criminis accusare, aliàs sit priuandus hæreditate, iuxta formã huius legis, cum cõcordatibus? Et videtur q̄ sic, cum res deueniat ad casum, quo potuit incipere, & legis institutum suum habere effectum contra proditorem. facit. l. sciant. C. de legiti. hæred. cum annotatis in glo. 1. ergo infra quinquenium saltem tenebitur vindicare mortem defuncti, cum in hoc versetur pietas. l. minoribus. C. de his quib. vt indig. tum etiam versatur suor. publicus; vt crimina tantū reipublicæ odiosa puniatur, quia securitas non esset in hominum vita, si prod

in iudicio per testes, tūc fœdere concordia & pacis fieri posset, non aliàs. argumen. text. in. l. si ideo. C. de ijs quibus vt indig. l. cum fratre. eod. tit. dict. l. 13. ibi, *Sabiẽdo esto.* Et est text. hinc ita exponēs, ibi. *E si fuere sabido quien fue el*

tores non punirentur, vt probatur ad sensum. lita vulneratus. ff. ad legem Aquil. c. vt famæ. de sentent. ex com. text. singula. & melior iuris in. l. 3. §. vtrum. ff. ad Senarufconsul. Syllanianum. ibi, hoc quod in communi utile est. quem valde singul. reputat Iaso in. l. si filius familias. colum. 2. nume. 4. ff. si cert. peta. & in. l. prima. colum. 4. nu. 13. C. de sacr. sanctis eccles. Petrus Gerard. singul. 13. Hippolyt. in practi. causa erimi. §. aggredior. num. 58. Reipublicæ fauore ita debemus legem pœnalem & odiosam ampliare quemadmodum & fauorabilem. Sententia est Barto in. l. quemadmodum. colum. 2. num. 4. C. de agricol. & censu. lib. 11. Sequitur Philipp. Deci. in. l. qui se patris. colum. 12. versic. Circa secundum. nume. 26. C. vnde liber. plures eam referentes congerit Hippolyt. in dicto. §. aggredior. num. 58. & in. §. diligente. num. 130. in consil. 85. num. 16. & consil. 94. num. 28. Corse. in singul. Extensio. Iaso. in. l. 1. num. 13. C. de sacro. sanct. eccles. & in. l. si certis. num. 3. C. de pactis. & in. l. si filius. colum. 3. num. 7. ff. si certum peta. & in. l. cetera. §. si quis ad opus. num. 20. ff. de lega. primo. ergo cessante minori ætate, tenebitur reū criminis accusare, si adhuc non fuit accusatus ab alio. per præmissa. ¶ His tamen non obstantibus, erit dicendum, quod ex eo, quod semel fuit liberatus propter minorem ætatem, iuxta text. in dicta. l. minoribus. amplius non tenebitur ad pœnā amissionis hæreditatis propter mortem testatoris inultam: tum quia effectus semel consequutus à sui principio propter aliquam qualitatem existentem, vt est minor ætas, non cessat causa illa cessante, & alia legitima ex cursu temporis superueniente, quæ alias necessaria esset, si existeret eo tempore. l. fina. in principi. C. vnde lib. l. sancimus. C. de administ. tuto. gloss. in. l. si captiui. verb. habere ratum. C. de episcop. & cleric. text. in. l. Deo nobis. §. his ita. versic. quod si fortè. eodem titul. Barto in. l. Titia. §. Imperator. & ibi Alexan. nu. 10. ff. de legat. secundo. Ludou. Gomez. in. §. fuerat. num. 53. Instit. de actioni. l. vlti. in principi. ff. de solutio. l. pluribus. §. & si placeat. ff. de verborum obligatio. l. in ambiguis. §. non est nouum. ff. de regu. iur. Factum legitime. de regulis iur. lib. 6. l. si Gaudentius. C. de contrahenda emptio. Confirmatur latè ex Andr. Tiraquell. in repeti. l. si vnquam. verbo. donatione largitus. nume. 230. & in verb. susceperit liberos. num. 155. C. de reuocan. donatio. Suadet, nam castrum relictum Annæ, si efficiatur vidua, si contingat mulierem effici viduam mortuo illo viro, quæ tamen postea ad secunda vota conuolauit. an legato castri sit priuanda? Et respondetur quod non, per prædicta. sufficit enim conditionem semel impletam, quanuis non duret. Paul. de Castr. in. l. final. C. de indieta

vidui. tollend. Sequitur Ioannes Sainson, dicens pulchrum dubium esse, in consuetudi. Turonen. si. capit. de successione de fief. artic. 28. in fine. fol. 301. colum. tertia. Suadet, nam mulier minor viginti quinque annis non petens tutorem, curatoremve pupillo filio, intra annum etiam si sit facta maior, non priuabitur successione ipsius. Roman. dicit hanc veritatem esse in consil. 279. Visa thematis narratione. Facit text. in sui ratione in. l. vnica. ibi, nam & si mortis tempore tabulæ fuerint, licet postea interierint, competit bonorum possessio, quia verum fuit tabulas extare. ff. si tabulæ testa. extabunt. & gloss. in capitu. statutum. verb. canonicus. de rescript. libr. sexto. dicens, qualitatem necessariam in aliquo actu à principio interfuisse, licet non duret ex post facto, sufficere. gloss. in Clement. secunda. verb. principalis. de rescript. His etiam accedit Capellæ Tholosan. decisio. 459. vbi habetur, quod si filia dotata semel fuit exclusa, eò quod tempore mortis patris extabat masculus, si postea filius moriatur, filia semel exclusa semper censebitur exclusa, per nota. à Barto. in. l. fina. ff. ad Tertullianum. Vide Stephan. Aufreri. in præd. decisio. 459. & suadet ex Barto. in. l. miles. §. quærebatur. ff. de adulter. & Iaso. consil. 10. colum. secunda. libr. tertio. ¶ Confirmatur etiam, nam committens delictum in impuberi ætate, propter quam fuit excusatus à pœna, etiam factus maior, non est amplius ob præmissum delictum puniendus. gloss. prima. in l. sciant. C. de legitim. hæred. Hippolytus in. l. infans. num. 13. C. ad legem Corneliam de Sicar. & in. l. de minore. in princip. num. quarto. ff. de quaestio. Loazes in tracta. matrimonij Regni Angliæ. dubio. 11. numer. 13. ¶ Postremo loco hanc sententiam in expressis terminis tenet gloss. in. l. minoribus. C. de his quibus vt indig. in verb. respondere gloss. sumi. est in. l. minoribus. verb. viciscantur. C. in quibus caus. in integr. restitui. non est necessa. quarum opinio communiter tenetur secundum Iasonem in. l. minoribus. colum. fina. nume. sexto. C. de his quibus vt indign. reprobata contraria opinione Petri & Cyni. ibi. ¶ Dubitatur secundo. Quando tenebitur hæres instituire querelam contra occisorem, ne indignus iudicari possit? Respond. statim cum primum possit. Iaso. in. l. prima. nume. septimo. C. de his quibus vt indign. Sed tamen de iure nostri regni intra quinquennium poterit eam proponere. l. 13. vbi Grego. Lopez. verb. *Falta cinco años.* titu. septimo parti. sexta. ¶ Queritur tertio. Cui sit applicanda hæreditas indigni? Respond. fisco eam esse applicandam. l. 13. & ibi Gregor. Lopez. verb. *Que la no merefca.* titu. 7. parti. 6. Idem Greg. Lopez in. l. 17 titu. 7. parti. sexta. verb. *Cosas ay.* gloss. & ibi Iaso. nume. 6.

nume. 6. in. l. prima. C. de his quib. vt indign. quo loco regulam cum fallentijs constituit. ¶ Quæritur quarto (Vindicare mortem defuncti cum liceat heredi. l. prima. C. de his quib. vt indig. cum fini.) quomodo hæc vindicatio sit accipienda? Respondeo, quòd iudicè, id est, non propria auctoritate, sed iudicis. gloss. in dict. l. prima. quam ibi sequitur Ias. nume. 5. glo. simi. in dict. l. prima. C. in quib. causis in integr. restit. non est necessaria. gloss. in. l. vxor. C. de ijs qui accusa. non possunt. Per prædicta inferunt Docto. in. l. prima. C. de his quib. vt indig. quos refert ibi Ias. & in. l. prima. num. 27. C. de seruis fugiti. quòd minans dicendo, Recipiam de te vindictam, quòd quanuis postea reperiat mortuus, non erit præsumptio aduersus minantem, quia debet assumi de vindicta, quæ solet & debet fieri coram iudice, non autem de extraiudiciali. Idem plura adducens adnotata reliquit Ioan. Lup. in repet. rubri. §. septimo. nume. 8. de donatio. inter virum & vxor. ¶ Quæritur quinto, Vtrum liceat alium accusare ad vindictam publicam absque peccato? Dicendum est quòd sic, cum leges iustè id permittant in foro Cæsaris, ergo & in foro animæ locum habent, Probatur secundo, nam vindicatio auctoritate publica, & accusatio actus est iustitiæ, id est, virtutis, qui prohibitus non est. Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. Caieta. 2. 2. quæst. 68. artic. 1. Ioan. Arboreus lib. 19. Theosophiæ. ca. 3. Ioan. Methymnens. de contractibus. quæst. 29. Domi. à Soto in relectione de secreto. 2. membro. quæst. 5. Nauar. præceptor dignissimus, literis & moribus præstantissimus in repeti. cap. inter verba. 60. corollar. 11. q. 3. Couar. in lib. 2. Variarum resolu. cap. 10. nu. 7. Innocen. Panormi. Aretin. Anani Felin. & communis in cap. accusasti. de accusatio. vbi tenent, quòd accusans bono zelo. gerens in animo iustitiam. potius quam vindictam propriam, non peccaret, secus si animo vindicandi hoc faciat. Vnde infertur occidètem auctoritate propria, sine eo, quòd præcedat sententia iudicis, vxorem adulteram, peccare. Secùdum communem, quam latius refert. D. Couar. in epitom. quarti Decretali. 2. part. cap. 7. §. septimo. nume. 8. vbi ad vtranque partem hanc pulchram quæstionem discutit, ideo latius non agam de ea. Ratio potest esse: quia leges id dissimulant, non tamen præcipiunt mortem inferendam fore adulteræ. Id enim procedere pòt, quando vindictam sumpsit ex iudicis commissione, & absque odio vxoris, sed tantum, vt delicta puniantur, eoq; zelo ductus, qui percutit malos, minister Dei est, ac non peccauit occidendo, quo casu intelligerem contrariam opinionem volentium securum esse maritum vtroque foro. Ex eadem ra dice infertur locum habere statutum de impunè

occidendo bannitum in conscientia, & etiam de iure canonico, nam facit exequutorem contra illum transfugam & inimicum Reipublicæ, alteriusve hominis propter aliquod delictum. Communem fatetur Alberic. in tracta. statutorum. 4. part. quæst. 19. Nellus in tracta. bannitorum. 2. part. 2. temporis. quæst. 11. num. 11. Petrus de Rauēna in alfabeto aureo. verb. Bannitus in fin. Ludo. Gomez. in princip. Insti. de actio. num. 54. hanc magis communem dicit, & declarat locum habere, quando fit zelo iustitiæ, non autem vindictæ, vt paulo ante diximus: tale enim statutum nõ est contrarium iuri etiam diuino, vt probat Ioann. Crott. in repeti. l. omne populi. num. 63. ff. de iustitia & iur. ergo & in conscientia secundum communem, quam etiam ita profitetur Francischinus Curti. in repet. dict. l. omnes populi. nu. 24. col. 4. vers. Secundo principaliter collige. ¶ In contrarium videtur, imò quòd tale statutum permittens occidi bannitum sit contrarius diuinum, ac inducat causam recipiendi vindictam potius occasione odij particularis, quam ex zelo iustitiæ, & ratione Reipublicæ, vt probat Antoni. Rubens in repeti. l. non solum. §. morte. num. 401. versic. Circa id tamen quod Barto. ff. noui oper. nuntia. & Doctor Dueñas in tracta. regularum cum fallent. regul. 68. limita. 2. ergo tanquam præbēs occasionem delinquendi non erit iusta lex id expressè permittens. Sed tamen ego dico eam iustam esse, modo præmisso. Nam si occidens bannitum zelo iustitiæ ex legis præcepto peccaret, sequeretur etiam, quòd quilibet minister, vulgo, Verdugo, peccaret exequendo iudicis præceptum, quod à vero longè est alienum, ergo & in casu præmisso, eum lex committat exequutionem condemnationis cuiuslibet potenti eam facere. Hoc tamen sanctum, & meritorium est exequi, vt fecit Phinees zelo Dei, & reputatum ei fuit ad iustitiam, & miris laudibus commendatur in sacro eloquio. vt habetur lib. Num. cap. 25. & in Psal. 105. Ecclesiasti. 45. & 1. Machab. 2. & Apost. 1. ad Corinthi. 10. & tenet Couar. in dict. Epitom. 4. Decretal. 2. part. ca. septimo. §. septimo. num. 18. Et sic etiam stante iure regni habebit locum seruatis seruandis, de quibus in. l. 47. Styli. & in. l. 76. in ordina. Tauri. ¶ Dubitatur sexto, Vtrum hæres institutus teneatur patrem proprium, fratrem ve accusare, quia testatorem sic proditoriè interemit? Vide tur quòd sic, quia fit ad vtilitatē Reipublicæ, pro qua prius pugnare tenetur, secundum Catonem dicentem, Pugna pro patria. Sed quando principaliter non est contra fidem, vel patriæ desolationem, prius est pugnandum pro parentibus. text. ab ordine literæ hoc probat in lege. veluti. ff. de iustitia & iure. veluti inquit Vlpianus, erga

Deum religio: vt parentibus & patriæ pareamus. Et sic est dicendum non incidere in edictum. quia nemo vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit. &c. vt ait Paulus apostolus. Ita tenet Alberi. in rubri. C. de his quibus vt indign. & sequitur Iaso. reputans

singulare in l. prima. column. prima. ad finem. numer. quarto. eodem titul. Ioannes Andre. ad Specula. in rubr. de successio. ab intestato. co-

lum. prima. & ante eos tenuit Pileus quæst. secunda. Nouissimè Petrus Plaça non indiligens in referendis Doctorum opinionibus libr. primo. de delictis. cap. 39. nume. 24. quæ omnia pro huius legis intellectu sunt annotanda.

¶ Lex. II.

a ¶ *No ayan occasio.* Nota, quòd ante commissum delictum occasiones sunt tollendæ, ne tale facinus perpetretur. l. generaliter. §. si libero homine. ff. de fideicommiss. liberta. quem commendat Iaso in l. si cui legetur. §. si Titio. nume. 13. ff. de legat. primo. ad hoc quòd casus aduersæ fortunæ debent esse in consideratione, ad hoc vt eis provideatur. text. cum gloss. in l. fina. §. ipsum autem filium. in verb. qui eos. C. de bonis quæ liber. l. stipulationes non diuiduntur. §. planè. ff. de verborum obligationib. Ias. in l. si constante. nume. 46. ff. soluto matrimo. Innocen. in cap. cum dilectus. de fide instrumen. Præposit. in capi. ex literis. nume. tertio. de sponsalib. Hippolyt. consi. 21. n. 23. l. vni. ibi, melius est enim occurrere, &c. C. quando lice. sine iudi. vindicar. gloss. in l. prima. verb. vtilem. ff. de eo quod certo loco. dicit. Et sic nota, quòd auferenda est occasio delinquendi. l. secunda. in fin. C. de indiët. vidu. tollen. & l. si quis domum. §. primo. ff. locat. Vnde iudex videns aliquos ad arma venire, debet eos obuiare per incarcerationem, alijsque pœnis, quas viderit competentiores esse. l. a quisimum. ff. de usufruct. Hippolyt. in practi. §. pro complemento. nu. 45. gloss. fina. in capit. constitutionem. de sentent. excolib. 6. Etiam prohibere poterit, ne per talem locum transeat. gloss. 1. in l. quod iussit. ff. de ré iudi. & ita practicat. Turpius enim eijcitur. quàm nõ admittitur hospes. c. quemadmodum. de iureiur. Facit dictum Bald. in l. omnia. §. quies. nu. 3. ff. de offi. præto. quòd si officialis videt aliquos rixari, & non interponit se, quod potest priuari officio.

¶ *Ley. II. Que los hijos de los clerigos no puedan auer ni heredar los bienes de sus padres ni de otros parientes.*

¶ *El Rey don Iuan. I. en Soria. A Era de mil cccc y xvij.*

Porque las mugeres

Cyn. in l. si seruus. num. 1. C. de noxalib. Bald. in l. nullus. C. de sum. Trini. Alexan. ad Barto. in l. illicitas. §. veritas. litera. H. verb. allegata. de offic. præsid. Ideo lege municipali statui non potest, quod filius spurius quicquam consequi possit ex bonis

no ayan occasio^a de fer barraganadas de los clerigos. Ordenamos y mādamos que los hijos de los clerigos^b no ayan ni here

fui patris, vt post Bart. in l. testamenti factio. nu. 7. ff. de testam. Afferuimus, suprà in l. 22 titul. 3. lib. 1. & ad hanc. l. adde concil. Trident. sub Pio Papa. 4.

sepsi. 25. cap. 15. incipien. vt paternæ incotinētix. ¶ *Hijos de los clerigos.* Concord. l. 22. tit. tertio. lib. primo. supra. & l. nona Tauri, quæ hanc regiam dispositionem confirmasse apparet in verb. *Saluo si fueren los hijos de clerigos.* Text. in §. fina. in authent. quibus mod. natur. effi. sui. vbi gloss. in verbo. participium. text. in authent. Ex complexu. C. de incest. nup. vbi spurij indigni iudicatur omni substantia, aded quòd nihil potest eis donari, nec in testamento relinqui à patre. Azo in summa. C. de natur. libe. gloss. in capi. cum haberet. verb. secundum facultates. versic. Tamen filij. de eo qui dux. in matr. quam pollu. per adulter. Paulus. Castren. in l. seruis testamento. nume. tertio. C. de legat. Guido Papæ decisio. 280. vbi dicit ita vidisse iudicari in Curia Parlamenti Dalphinali. & in consil. 17. colum. secunda. & consil. 146. Alexand. consil. 54. numer. primo. & consil. 202. column. prima. in fine. libr. sexto. Aretin. consil. 48. Reuocatur in dubium. colum. prima. nume. tertio. Rolandinus à Valle consil. 74. num. 27. versiculo. Venio ad secundum. Decius consil. 288. & 311. Filij autem sacerdotum in sacerdotio geniti dicuntur incestuosi. gloss. in l. secunda. verbo. filij. C. de episcopis & cleric. Sed tamen sunt improprie incestuosi. ex gloss. verb. adulterinis. in capi. per venerabilem. qui fil. sunt legitimi. quæ eos adulterinos dixit. Couar. in Epitom. 4. decretal. 2. part. capit. 8. §. quinto. num. 14. Et tales filij efficiuntur serui ecclesiæ, de cuius sacerdotibus, vel ministris sunt nati, & ignominia fuit illata ecclesiæ. ex ea. cum multæ. 15. quæf. fin. gl. in c. impudicas. verb. filios. 27. q. 1. Sed tamè id procedere intelligas, cū foemina de facto fuit ducta in vxorè ab aliquo clerico in sacris constituto, qui ipso facto ex cõmunicationè incurrit. Clem. vni. de cõsan. & affi. quia cū fuit maior præsumptio in delinquendo, maiori imponèda est vindieta, vnde tã mulier quã filij

filij ex tali præsumptione geniti rediguntur in seruitutē ecclesiæ notat glo. in ca. eos. 32. dist. & gl. in pragma. sanctio. Gallica. tit. de concubina. §. qui etiā. verb. cohabitare. Et sic cōmuniter intelligitur tx. in dict. ca. cū multæ. teste Panormi. in c. si quisquam.

num. 5. de cohabit. cler. & mulier. Et est pro hoc intel lectu Regia. lex. 3. titu. 21

den^a los bienes de los dichos Clerigos sus padres: ni de otros pa

parti. 4. ibi, *Como si algun clerigo que fuesse ordenado de ordenes sagradas casasse con muger libre, y en aque-lla semejança que los legos denē casar de derecho, ca los hijos que ouieren de tales mugeres, denen ser siervos de la Iglesia en que era beneficiado el clerigo q̄ assi casasse.* Et sic aduertendum est, quod filius punitur ex patris delicto sine culpa, quia in eo nulla fuit, sed in generante. c. nasci, § 6. dist. tamē cū causa, vt euitetur occasio luxuriandi punitur, vt in nostro textu in successione. Item etiam est infamis infamia facti. Angel. in l. fratres. C. de inoffic. testam. & l. 2. tit. 6. part. 7. dicit, *infamado es de hecho aquel, que no nasce de casamiento derecho, segun lo manda la Sancta Iglesia.* ideo ad ordines ecclesiasticos propter talem notam promoueri non possunt sine dispensatione. ca. accedens. ad fin. dicens, quia etsi nō sit nota delicti, est tamen nota defectus impediētis ad sacros ordines promouendum. & ibi glo. si. notat. Et latius dixi in lib. de irregularitate. 1. ca. primo. §. ex quibus causis proueniat irregularitas. fant enim communiter mali, & omni vitiorum la be coinquinati. & si qui boni reperiantur, est de raro contingentibus, ex Rip. in l. quæ dotis. col. sexta. num. 19. ff. soluto matrimo. Nam cū sint ex radice infecta, meritō debent à virtute deficere regulariter. Quia qui primitiua inficit, deriuata vituperat. Et sic etiam filij hæreticorū, Iudæorum, & eorum, qui aduersus maiestatem regiam crimina admiserunt, sunt infames propter præsumptionem, quæ ex sanguine infecto parentis contraxerunt. l. 8. in volu. pragma. dixi in l. 1. gl. fina. titu. 1. isto lib. 5. supra. Et fortē ipsi boni sunt nec repellendi ab honoribus, quia delicta suos debēt tenere authores: & virtus ipsa in persona propria & non in antecessoribus est inspicienda, vt alibi tetigi, scilicet in l. nona. glo. 1. vers. Vnde infertur. titu. 1. lib. primo. supra. capit. eam te. ibi, pro eo verō quod Iudæus extiterit, ipsum dignari. cap. pen. de præbend. Rochus in cap. fin. sectione. 5. num. 32. de consuetu. Tiraquel. de nobilitate. cap. 20. num. 10. Tamen lex, quæ vt in plurimam collegit, hoc potuit ex prædicta causa id statuere. regu. sine culpa. nisi subsit causa, non est

aliquis p̄niendus. de regul. iur. libr. sexto. id probat aperte. Cui est addendus Felio. in cap. ex insinuatione. num. 4. de simoni. Nauar. in ca. fratres. num. 45. de poenit. dist. 5. & in repeti. cap. si quando pagin. 98. de rescript. Ex eadem doctrina infer tur veram esse opinionem, quæ habet, testamentum fratris, in quo excluso fratre inuenitur institutus spurius, posse per fratrem tanquā turpi persona in eo instituta rescindi per querelam inofficiosi testamenti. ex l. fratres. C. de inoffic. testam. quam probat Curti. Iunior consil. 37. colum. prima. num. 3. dixi in l. prima. in glof. 1. tituli. 1. supra isto lib. quinto. Est præterea considerandum id quod dixit glof. in dict. capit. cū multæ. 15. q. 8. verbo. connubio. ecclesiam ius suum amisisse in eo, quod in illo textu habetur, ex eo quod vsa nō fuerit. Pro cuius sententia est tex. in authen. quibus mod. natur. effi. sui. in. §. fin. dum inquit. Sed hanc non recepimus, quoniam & non vtendo pre rempta est. Et eandem sententiam tenuit gloss. in capit. Dominus noster. § 6. distin. verb. repellitur. Sed tamen tenendum est contrarium: quia cū non sit memoria apud nos, quod constitutus in sacris duxerit vxorem, susceperitque filios, non possumus iure fateri, quod tale ius ecclesijs competens sit sublatum, cū casus non contigerit. argumen. sumpto ex notatis à Cyn. in l. secunda. C. quæ sit longa consuet. Ioan. Andr. in capi. Ioannes. de cleri. coniugat. & à me congestis in priori Tomo harum Regiarum constitutionum in principio. quæ st. 12. pro cœmiali. ergo aduersus prædictæ glof. sententiam cum simil. Tum etiam & secundo ex sententia Panormi. qui hanc approbat, reprobata priori in cap. 2. num. 5. col. 1. de cohabit. cleric. & mulier. quem sequitur Cosmas Gumier in pragma. sanctio. Gallican. titu. de concubinarijs. §. qui etiam. verb. Cohabitare. quæ sunt memoria commendanda.

^a ¶ *No ay an ni hereden.* Nota hæc verba, quæ reddūt filios clericorū incapaces omnino à successione parentū. Quia verbū negatiuū præcedens verbo affirmatiuo habeat, hoc inducere est notum iuris documentum. ex ca. 1. de cau. poss. & proprie. ibi, nec nos cōtra inauditā partem aliquid possumus definire. c. 1. de fid. instrum. glo. in reg. beneficiū. de reg. iur. lib. 6. in verb. non potest. quam laudat Panor. in dict. c. 1. de causa poss. num. 4. Et dixit ordinar. Ias. in l. Gallus. in princip. colu. 4. nu. 16. ff. de libe. & posthum. & menti tenendam Anto. Corset. in suis singula. verb. potest. Panorm. in capit. si quis contra clericum. col. 6. de foro compe. Philipp. Franc. in c. religiosus. de testamen. libr. sexto. Paul. Orian. in repet. l. 1. nu. 139. ff. de offi. eius cui mand. est iur. ergo inducit nullitatem actus ipso iure, & sic testamentum erit nullum,

in quo filius spurius fuerit institutus à patre clerico per præmissam theoreticam, & quæ notat Bart. per text. ibi in l. fina. nume. 7. ff. de fer. & in l. prima num. 2. C. de dilatio. & in l. de his. ff. de transactio. Bald. in l. prima. ff. de iniusto rupt. & in l. fina. C. de fideicom. & in l. 1. C. qui admittit. Et latius

rientes ningunos, y

dixi in Clem. non potest. colum. 1. de procurato. quanuis Alciat. hanc iuris peritorum velit reprehendere lib. 3. Paradoxorum. capit. 4. In tantum quòd etiã si statuto caueretur, quòd spurij succederent, nihilominus tale statutum inuolidum esset, tanquam præstans delinquendi & peccandi ansam, in qua ratione nostra Regia lex fundatur, vt iam dixi ex Barto. in glo. 1. Quam sententiam dicit communem Philipp. Decius in cap. in præsentia. colum. 14. num. 43. versic. prædictæ limitationes procedunt. de probat. Imol. & Lancelot. in l. tertia. ff. de testamen. & Ioan. Neuizan. in consil. 34. num. 1. Anto. Gomez in l. 9. Tauri in nu. 16. versic. Dubium tamen est circa materiam. igitur ne occasio delinquendi detur, inuolidum esset tale statutum, seu lex text. in l. conueniri. ff. de patris. dotat. b. l. fina. §. illud. ff. quæ in fraud. cred. l. prima. & hæc aurem actio. ff. si quis testam. liber esse iussus fuerit. & ibi not. Bart. l. fin. C. de nat. lib. in ratione illius legis. in versic. filijs. dum ait, Filijs enim naturalibus relinqui constitutiones quantum voluerint, ideo prohibuerunt, quia vitium paternum refranandum esse existimauerunt. Ergo cum lex nostra fuerit stabilita à regibus Catholicis in odium paternæ incontinentiæ, & libidinis, vt in capit. cum haberet. de eo qui dux. in matri. quã pol' u. per adult. Ias. in l. Gallus. §. & quid si tantum. 2. lectura. colum. 22. fallen. 8. ff. de libe. & posthum. meritò erit fatendum statutum quod contrarium suaderet, iniquum & inuolidum esse, cum peccatum contineret. cap. fina. de præscript. Ampliatur etiam, quòd nec valeret, si ab intestato permitteret successione, quia sic facillimè clerici relinqueret bona suis liberis spuris, quod omnino erit negandum. Et verbum positum in nostra lege, *ni heredes*, intelligitur ex testamento, vel ab intestato. l. 22. titu. 2. lib. 1. supra Ant. Gomez in l. 9. Tan. nume. 15. Sed circa præmissa est dubium, Vtrum filij clericorum in sacerdotio, vel qui sunt in alijs sacris ordinibus succedere possint matri? Videtur quòd non, ex l. 9. Tauri inducta hoc modo: nam cum ipsi loquatur circa successione filiorum ex parte matris, & in fine dicat, quod filij si sint nati ex ea, & clerico, vel religioso, quod obseruandum sit quod continetur in hac lege ordinamenti, sed in ista habetur, quòd patri non suc-

cedant, ergo clarè lex. 9. Tauri voluit similiter disponere circa matris successione. Istam rationem ponit Anto. Gomez. in dict. l. 9. Tauri, per quam tenet istam partem, & sic quòd nostra lex ita locum habeat in successione matris, sicut patris clerici: versatur enim eadem ratio in successione ma-

no vala la manda^a ni

tris ad euitandam occasionem luxuriandi, quæ in patre. Ergo pro expressa habenda est. l. his solis. C. de reuo. donat. capit. cum dilecta. ibi, eiusdem æquitatis similitudine prouocari. de confirm. vtil. vel inut. cap. post transactionem. secundum Baldum ibi. de renunti. cap. 3. de regula. Nauar. in ca. primo. §. labore. num. 14. de pœnit. distin. 6. Iaso cons. 54. col. 1. lib. 1. & hanc sententiam probauit in l. 22. in glo. 1. versic. Quæritur vterius, vtrū mater. titu. 3. lib. 1. supra. Facit. l. 22. ibi, *Sus bienes*, tit. 3. lib. 1. supra. Contrariū tamè videtur tenendum, imò quòd filij clericorum spurij succedant matri, quia tantum lex loquitur in parentibus, eiusque consanguineis, nec iure regni seu communi reperiuntur exclusi. Ergo nec à nobis sunt excludendi, cum priuationis pœna non sit alicui imponenda nisi in iure expressa comperiat. cap. is qui. de sententia excom. lib. 6. vt dixi ad Segur. de bon. lucrat. constât. matri. num. 166. Et hanc opinionem comprobatur Gregor. Lopez respondendo ad obiecta quæ possent opponi ex dict. l. 22. & ex l. 9. Tauri. scilicet in l. 3. verb. *Los de la madre*, titu. 2. part. 4. quem videas. Et facit, nam lex inducens incapacitatem hæreditatis, est pœnalis. I. si is qui hæres. vbi eam notat Paul. Castren. nu. 1. ff. de vulga. & pupilla. vnde dicit talem legem, seu statutum esse pœnale & odiosum, quale est nostra lex, igitur restringenda ad terminos tantum, in quibus loquitur, ibi, *de sus padres clericos*. Ergo à successione proueniente ex parte patris, non autem à matre, eiusque linea repelluntur filij clericorum in quocumque ordine sint geniti, nisi mater esset coniugata, vel concubina publica ipsius clerici: quia in istis duobus casibus est coitus per leges Regias prohibitus, & punibilis, ideo erunt insuccessibiles. Grego. Lopez in l. 3. verb. *Los de la madre*, tit. 2. part. 4. Et sic intelligi poterit opinio posita in gloss. supra proxim. in princi. & est æquior opinio.

^a *No vala la manda*. Quacunque via, siue ex testamento, siue ex contractu, vel quasi prohibetur spuris clericis succedere in bonis sui parētis. l. 22. tit. 3. li. 1. supra. ibi, *ni heredar*. Et inferius, *ni ayan, ni puedan gozar de qualquier manda, o donacion, o vendida que les sea fecha*. Et in præsentis lege sunt verba ferè similia: pater enim prohibetur quicquam filio

filio spurio relinquere. tex. in authentica. quibus mod. natur. effi. sui. §. vltima si quidem. coll. 7. vbi glo. verb. participium, inquit, de hoc nullam esse hodie dubitationem in filio sacerdotis, cū n̄ ipse non possit matrimonium contrahere. Idem dicas eadem ratione in subdiacono & diacono, qui etiā matrimonialiter coniūgi nequeunt hodie. capit. vni. de vot. lib. 6. ibi, per susceptionem sacri ordinis. & in clem. vni. de consangu. & affinit. ibi, ad clericos in sacris ordinibus constitutos. cap. 1. & ibi glo. verb. vxorem. & c. 2. qui cler. vel vouen. Optima sunt iura in cap. erubescant. & in ca. placuit. 32. distinet. refert Ioan. Maior in 4. sent. dist. 37. quæst. vnic. Castr. aduersus hereses lib. 13 verb. Sacerdos. Echius aduersus Luther. c. 19. Albertus Pighius cōtrouer. 15. Ioan. Arbor. lib. 15. Theosophia. ca. 7. Robert. Arboricenf. in tract. de sacerdotij cōlibatu. Ille fonsus à Vera cruce in speculo coniugio. 1. par. ar. 37. pag. 171. & quæ notat Domi. Sotus lib. 7. de iust. & iure. quæst. 6. artic. 1. & 2. vbi de continentia clericorū eorumq; cōlibatu in ecclesia Dei apprimè necessario, eleganter declarat. Cū ergo ipsi debeant esse spirituales, & mūdi, & in sola genitura spirituali animarum debeant versari sacerdotes nouę legis, merito Catholica ecclesia habet quòd sint cōlibes, & absque matrimonio, vt prædicti latiūs explicant. Vnde filij inde nati, vel ex cōcubinis, vt plurimi nostra ætate inuerecundè habent in maximum dispendium animarum suarum totiusque Reipublicæ Christianæ nocumentum & scandalum, tanquam spurij, aduſterini, & nefarij à successione parentum arcētur in nostra lege Regia, cum sibi similibus. Nostris enim sacerdotibus sola, vt dixi, commissa est spiritualis genitura, videlicet animas in Christo renatas, suo verbo, ministerioque, & studio lactare, fouereque, ac nutrire. Id quod egregiè Arator in illo suo carmine, quo Apostolorum acta contexuit, hisce versibus declarauit.

*Ecclesie nunc alma fides sine sine pudicos
Pontifices iubet esse suos: & quarit in omni
Certa tribu, quos rite probet: neque sanguinis iste,
Sed meriti successus erit.*

Ex quo merito clerici impudici, & concubinarij essent seuerissimè castigādi zelo charitatis. vt pure Deo ministrassent, nō vt pecunias ab eis percipi. & possent, vt multi officiales Episcoporū agere contendunt, & plura dona recipiunt, vt dissimulent, & ad correctionem debitam non perducant, quibus stertus, ignis, & stridor dentium est præparatus ab illo, qui nullum malum inultum relinquet. Ideoque filio spurio nec per substitutionem vulgarē à patre quicquā relinqui posset, quia per hanc succedit patri: secus si per pupilla-

rem, quasi pupilli sit hæres. ex glo. insigni, & mēti tenenda in authen. quibus mod. natur. effi. sui. ad fin. verb. participium. Ex qua glo. colligo conclusiones, quarū prior sit, Qui est incapax ad obtinendam hæreditatem ex institutione testatoris, nec ea capere poterit ex substitutione vulgari. Secūda, Prohibitus succedere ex testamento alicuius, non censetur prohibitus ex substitutione pupillari, quæ est testamētum filij, & non patris testatoris. Ad primam conclusionem com. Bald. & Paul. de Castr. prædictam glo. in l. si is qui ex bonis. ff. de vulgar. & pupilla. Pro qua glo. induco subtiliter tex. in l. Gallus. in prin. ff. de liber. & posthum. supposito, quòd institutio nepotis, de qua ibi est substitutio vulgaris, secūdum Bart. in l. prima. colum. 7. num. 4. ff. de vulgar. & ille nepos est incapax ex institutione, vbi specialiter prouidet Gallus, quòd sit capax ex substitutione, ergo in contrariū est ius cōmune. Nec obstat, si quis opposuerit de l. Lucius. ff. de vulga. & pupilla. vbi filius naturalis, qui ex institutione est incognitus, extātibus alijs fratribus legitimis nisi in vna vncia, tamē ex substitutione admittitur in totum, ergo in oppositum. Nam respōdeo, quòd aut causa prohibita est temporalis, qua cessante admittitur, vt in d. l. Lucius. nam ibi impedimentum temporale erat, quòd filius naturalis donec sit legitimatus est incognitus, vt in authen. licet. C. de natu. lib. & in corpore vnde sumitur. Aut est causa perpetua, & tunc non admittitur ex substitutione vulgari, vt in prædicta glo. ex eo quòd neque ex institutione, vt in spurio in casu nostræ legis. Et ad dictam. l. Gallus, in quantum supponit, quòd non erat causa prohibitionis perpetua, & nihilominus capere non potest ex substitutione, nisi, vt dixi, speciali prouisione Galli. Respon. quòd in tantum lex xij. tabularum erat iniqua, & prohibebat institutionem posthumi alieni, quòd non solum à principio, verum etiam ex post facto prohibebat institutionem. Rationem cuius refert Alciat. lib. 3. Paradox. cap. 3. Neuzan. con. fil. 34. num. 62. §. Posterior fundatur conclusio ex l. si is qui ex bonis. ff. de vulga. & pupill. quæ non est alibi secundum Bart. Angel. & Imol. ibi, quam laudat Segur. in repe. l. cohæredi. §. cum filia. nu. 115. vbi plenè notauit in additio. ff. de vulga. & pupilla. Intelligas tamen præmissam conclusionem locum tātū habere, vt spurius ex pupillari substitutione possit consequi bona pupilli, non tamen patris. vt deducit Couar. in epitome. 4. de cretal. 2. patt. ca. 8. §. quinto. num. 4. igitur vulgariter, nec fideicommissariè superius à patre institui poterit. Bald. in l. si is qui. colum. 2. ad fin. ff. de vulgar. Couart. eo non citato tenet vbi supra. num. 4. vers. Tertiò deducitur. Sed cū spurius

fit insuccessibilis patri & agnatis ipsius, & sic ex linea paterna, nō video cur firmari possit in casu nostræ legis, quod possit venire ad bona fratris per talem pupillarem substitutionem, dum dicit, *no ayã ni heredẽ los bienes de los dichos clerigos, sus padres, ni de otros*

parientes ningunos. Et in d. l. 22. tit. 3. li. 1. suprã. Ergo cessat remediũ quod coligi possit ex substitutione pupillari.

donacion ni vendida^a que los dichos clerigos y parientes les fizieren agora y de aqui adelante. Y qua

a ¶ *Ni vendida.* Similem legem habes suprã lib. primo. tit. 3. l. 2. l. prima. C. de natu. lib. Cuius verba sunt. Siue itaq; per ipsum donatum est, qui pater dicitur, vel per alium, siue per interpositã personam, siue ab eo emptum, vel ab alio, siue ipsorũ nomine comparatũ, statim retractum reddatur, quibus insimus, aut si non existant, fisci iuribus vendicetur. Et ista sententiã est tenenda per istam legem volentem, quod nullo modo valeat donatio, nec veditio quam pater faciat filio incapaci, & per cõsequens nullus alius contractus lucrativus, seu onerosus. Quamvis cõtraria opinio de iure cõmuni esset tenenda, nempe ex contractu oneroso veditio non habere locum, si verẽ & realiter absque dolo & fraude seclusa constaret in capax emisse à parte. vt Antoni Gomez docet late & bene in l. 9. Tauri. nu. 35. ¶ Coniecturã autem ex quibus deprehenditur fraus, quã in dubio presumitur inter personas prohibitas. l. qui testamentum. ff. de probatio. Barth. consil. 194. l. 3. tit. 14. part. 3. vsque ad 8. collegit Ioã. Neuiza. consil. 34. num. 13 & 14. vsque ad num. 28. Et doctores varias cautelas solẽt excogitare ad hoc vt spurius à patre possit institui, quas remissivẽ Prepos. in cap. cum haberet. de eo qui dux. in matr. quam poll. per adult. num. 3. colum. 2. posuit, & Ias. in l. 2. colum. fi. C. de hered. insti. ponit. 12. Ludouic. de Sardis in tract. limitationum, fol. vlti. Albert. in l. humanitatis. C. de impub. Adiecit septem & nouem modos Iacobin. in dict. l. qui testamẽtum ff. de probat. Thomas Ferr. in caut. 41. incipien. Doctores conantur inuenire modum. Bertachi. in reperto. verb. Pater naturalis. Neuizan. consil. 34. num. 4. Et aliquas cõscripsi in priori parte harum cõstit. lib. primo. tit. 3. l. 22. col. 163. ¶ Est tamen dubium, Vtrum executores dati ad distribuendum bona pauperibus, possint ea distribuere in filium spurium testatoris. In quo dubio videtur dicendum. Aut ei dantur quatenus vni pauperi dari possent ad alimenta, quia est pauper, & nō

habet aliundẽ alimenta, & cum isto casu possit ea consequi conditione Canonis. cum haberet. Suprà citato, meritò ex distributione executorum habere poterit, & alimẽta à patre relinqui poterunt, quando spurius à seipso ali nō potest. Cur-

tius Iuni. consil. 37. Sacratissimæ Trinitatis. col. 2. nume. 3. Cacialup. in repet. l. si qua il lustris. C. ad Offic. & Philip. Deci. cõ-

lesquier priuilegios, o cartas que tengan ganadas, o ganaren de aqui adelante en su ayuda: o contra e-

fil. 311. num. 4. dicens æquitatem. cap. cum haberet. in vtroque foro seruãdam esse. Idem repetit consil. 576. colum. 1. num. 1. & cõsil. 611. num. 5. Neuizan. cõsil. 34. col. 1. nu. 2. ¶ Dubitari potest, An filius putatiuus in foro animæ possit parenti putatiuo succedere, si sciat ex matris assertione, & credat se talẽ esse? Et quid si nō credat? Et quid de matre & adultero ad quid reneatur, latius dicemus in l. 2. ti. 15. de adulterijs. lib. 8. infrã. ibiq; de illegitimorum filiorum successione sermonẽ faciemus. Interim circa materiam spuriorũ vltra tradita in cap. cum haberet. per tex. glo. & doct. & à me in dict. l. 22. tit. 3. lib. 1. ordina. & Petrum Dueñas nostrum conciuẽ in tract. reg. cum fallẽ. reg. 366. Filius spurius. vbi fusẽ loquitur in materia, & bene. Et aliqua per Petrum à Plaça in tract. de delictis. capit. 41. ¶ Erit inquirẽdum de quæstione vtili, & necessaria nũc in facti contingentia, Vtrum spurius & illegitimus, legitimatus tamen à Summo Põtifice, possit ex cessione seu donatione facta à patre cõsequi ius patronatus? Videtur dicendum nō posse ex nostra lege. ibi, *q los hijos de los clerigos no ayã, ni heredẽ los bienes de los dichos clerigos sus padres, ni de otros parientes ningunos, y no vala manda ni donaciõ, ni vedita.* &c. Et. l. 22. tit. 3. lib. 1. ordi. ibi, *ni ayã, ni puedan gozar de qualquier manda, o donacion, o vendida que les sea hechã,* &c. Ergo vllo pacto nō poterunt habere spurij ius patronatus ex cessione, seu donatione parentis, præsertim cum cõtineat vtilitatem, honorẽ, & commodum temporale, vt ex definitione iuris patronatus cõstat. Et videtur vrgere ratio prohibitionis. ¶ In oppositum tamen facit. Nam ius patronatus & annexum & coniunctum est causis spiritualibus, quod quidem non nisi ecclesiastico iudicio valet diffiniri. cap. quanto. de iudic. l. fina. tit. 15. part. 1. ergo lex ista nec voluit, nec potuit hanc quæstionem circa ius patronatus determinare. cap. decernimus, vt laici ecclesiastica tractare negotia non præsumant. de iudic. ¶ Tum etiam quia

quia lex ista facit incapaces filios clericorū quantum ad successionem bonorum secularium nullam habentium connexitatem cum iuribus ecclesiasticis, & in quibus ipse Princeps secularis potest dispensare, cum sint mere temporalia: sed ius patronatus cum sit spirituale, Romanus Pontifex, & non Princeps secularis ad id ius consequendam potest legitimare. Ergo dispositio ad habilia tantum est referenda, nec erit extrahenda ultra casum in quo loquitur, præsertim cum sit constitutio pœnalis, & contra dispositiones iuris, quæ permittunt unicuique liberam facultatem testandi de suis bonis, & emptionem, venditionem, donationem, seu cessionem suorum bonorum. l. non usque adeo. ff. si à parente quis sue. manumif. ibi, Quia iniquum est ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem. l. nec emere. C. de iure delib. Et ista lex annullat. & incapaces reddit spurios, qui nihil peccauerunt, sed causa parentum, ut eis impediatur occasio luxuriandi, inhabiles redduntur. Causa verò in specie proposta, ex quo est ius patronatus, non est restringenda: est enim favorabilis ecclesijs, ecclesiasticisque personis: nam si prohiberentur à disponendo de tali iure donando, vel cedendo forte retraherentur laici & clerici seculares à constructione, fundatione, & dotatione ecclesiarum, ideoque ad omnes personas, quæ aliàs reperiuntur habiles, est extendenda, potius quam restringenda, præsertim cum priuationem inducat, & pœnam, quæ expressa non reperitur in præsentī lege, nec in alio loco. Ergo à nobis non est imponenda, per ea, quæ dixi ad Segur. de bonis habitis constante matrimonio. num. 66. & cap. odia. de regu. iuris. lib. 6. Et quæ de præscriptione latè notat Roma. consil. 368. Præfens consultatio. colum. 3. versū. Quo ad secundum in quo quæritur, nunquid hic præsentatus. Nam spurius legitimatus à Papa est capax iuris patronatus. Cæsar Lamberti. de iure patro. 28. artic. 2. quæst. princip. 2. partis primi lib. quem citavi in l. 1. in gloss. *denan succeder.* titul. 6. lib. 1. supra. Et post præposit. declaravi in prælezione ordinaria. cap. lege dist. decima. Et ex his quæ ibi fuerunt dicta, comprobari poterit præfens dubium. ¶ Tum etiam, quia ius patronatus est ius mere spirituale, ex opinione antiquorum, de quo dubio agit Rip. in rub. de iudi. & in capi. quanto. eod. tit. l. an ius patronatus sit vel mere spirituale, vel mere temporale, vel mixtum. Et Ioan. de Selua in tract. de beneficio. 1. par. quæst. 7. num. 58. vult ostendere, quòd sit mere temporale. Quæ sententia antiquorum defendi potest ex sequentibus rationibus, quarum prima: quoniam illud pars substantialis alicuius rei dicitur, sine qua res illa existere nequit. facit. l. malum. ff.

de verb. signi. notant docto. in l. pacta quæ contra. C. de pact. Sed institutio non potest existere sine præsentatione. cap. decernimus. ibi, irritam nouerint. 16. quæst. 7. & institutio est mere spiritualis, ergo & præsentatio. Secunda sit. Omnis res denominatur vel à causa effectuali. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. not. in rub. ff. Sol. matri. vel ab effectu. notatur in l. 1. de appella. vel à causa finali ut notatur in l. 1. C. de sacr. sanct. eccle. at si consideres causam efficientem, est spirituale, quoniam est ecclesia, quæ ius patronatus concessit. capit. 3. de iure patr. ex gratia, ut ibi habetur. ibi, in qua eos ecclesia sustinuit. not. gloss. in capit. nemo. 32. quæstio. 4. Anchar. consil. 113. nu. 2. Rebuff. in practica beneficiorum. 3. part. Signaturæ. pag. 166. num. 3. Beroius in rub. de iure patron. num. 58. Dixi supra in l. 1. gloss. 1. tit. 6. lib. 1. ordinam. Ergo si ex gratia ex eo, quia est spirituale, quòd sine speciali priuilegio non potest competere laicis: quòd si tale non fuisset saltem mixtum, de rigore competens esset, & sic ex priuilegio competit ius conferendi Decanatus Regi Hispaniæ, secundum interpretationem Archi. & Alexand. ad gloss. 1. in capit. imperium. 10. dist. quatenus gloss. dicebat, tamen inuenitur, quòd Reges conferunt Decanatus, vbi diximus latè. nec possent laici ex potestatis defectu hoc introducere, si respiciamus effectum, ex ea oritur institutio, & electio, quæ spirituales sunt: si consideremus causam finalem, inuentum enim est in fauorem ecclesiæ, ut laici inuitarentur ad construendas, & dotandas ecclesias: si habeamus considerationem ad ipsam rem, super qua ius istud vertitur, est spirituale, prout est ipsa Ecclesia. Tertia ratio etiam quòd non sit mixtum sed mere spirituale, apparet: nã si esset mixtum, sequeretur, quòd etiam iudex laicus ratione mixti fori iudicare posset, ut in causis vsurarum, blasphemiarum, & huiusmodi, quod tamen est falsum, nisi vertatur sola quæstio facti, secundum Feli. in cap. quanto. ad fin. versū. Vtrum laicus. de iudic. & in capit. significauit. de testib. Ius enim patronatus principaliter consideratur respectu præsentationis, quæ ordinatur ad institutionem præsentati, cuius præsentatio spiritualis est, eo quòd per eam paratur via ad consequendum beneficiū quod spirituale est. Archi. in capit. 11. quæstio. 1. refert Alberi. in suo indice. verb. Patronus, versū. An ius patronatus. Quæ ratio militat etiã à principio, quando militans ecclesia concessit istud ius fundatoribus ecclesiarum. Si ergo ius patronatus spectat ad iudicium ecclesiæ, non debet per leges seculares tractari, nec prohiberi in specie proposta, præsertim cum induceret grauamen ecclesijs, essetque contra libertatem & fauorem ipsarum, quòd certè nec disposuit, aut cogitauit ista lex, quem

quemadmodum aliqui aliquādo opinati fuerunt. Tum etiam, quia istud ius patronatus causam habet ab ecclesia, & Papa de eo disponere poterit ad suum nutum, ac proinde non est ius successiuum, sicut bona merè temporalia, & ideo non est iudicandum de isto iure, sicut de bonis prophanis. Ideo quod si pater clericus instituerit Capellaniam, & omnia bona sua reliquisset in dotem ipsius cum cōditione, ut spurius esset patronus & Capellanus ad vitam, valeret talis fundatio & institutio etiam quo ad spurium, quia tractamus de iure spirituali, & non de iure temporali, eiusque successione, & erit optimus modus relinquendi bona filio spurio, & deinceps cognatis, seu agnatis suis ordine successiuo: sunt enim iam bona ecclesiarum, & non fundatoris, postquam semel fuerunt consecrata Deo per talem institutionem, ideoque poterit etiam spurius legitimatus venire ad tale ius spirituale, sicut quilibet alius fidelis & legitimus possit. Cum igitur ius patronatus sit spiritualis, & sit materia spectans ad ecclesiam, & Princeps secularis nullam ad id habeat potestatem cap. ecclesia Sanctæ Mariæ. vbi Panor. notabi. 3. de consuet. Rolandi, à Valle. cōsil. 75. nu. 48. est credendum quod Principes Catholici non cogitarunt in nostra lege de iure Patronatus, sed de propria bonorum successione ad reprimendam causam luxuriantis concubinis clericorum, ut in ea habetur, & diximus in prima glossa.

¶ *Damos por ningunas.* Et sic poterit à tali dispensatione supplicari, quia præsumitur ex importunitate potius, quam ex voluntate talis dispensatio processisse à Principe. ut in l. 1. & que ibi dixi tit. 12. li. 3. supra. Si tamen cōstaret de voluntate Principis, illa esset obtemperanda, cum sit ius positivum, contra quod est plenissima potestas Principis, quāvis cum difficultate id concedat, propter huius legis prohibitionem, nec etiam sibi possit imponere legem, à qua non liceat recedere, cum sit in sua voluntate eam reuocare, ut est notum, & dixi in l. 17. in glo. fi. tit. 3. lib. 1. supra.

¶ *Concuera la ley. 6. tit. 8. libro. 5. de la Recopilac.*

ADDICION.

¶ *Concuera la ley. 6. tit. 8. libro. 5. de la Recopilac.*

Titul. IIII.

¶ *Titulus. IIII. De conquestis inter maritum & vxorem.*

¶ *Lex. I.*

¶ *Tota cosa.* Omnis res empta constante matrimonio, efficitur communis inter virum & vxorem.

Titu. IIII. De las ganancias del marido y de la muger.

¶ *Ley. I. Como deuen partir las ganancias el marido y la muger.*

¶ *Fuero.*

Oda cosa bñ q̄ el marido, & la muger cō prarē de con

Si autem donatio fuerit facta à Principe ambobus, similiter illa erit communis & diuidenda inter eos: sin verò vni eorū tantū, is solus, cui est donata, habebit. Hoc dicit. Tota ista lex habet ad literam in l. prima titu. 3. lib. 3. for. le-

gum. vbi ex Montaluo eius interpretationem (si placuerit) facile recipere poteris. Et ex Roderico Suario in repet. di. l. 1. titu. tertio. *De las ganancias.* que quidem excusa est cum allegat. suis fo. 7. colum. 1. Et has leges refert Antoni. Gomez in l. 51. Tauri. nu. 69. Ex quibus legis huius materiam accipere ad amussim poteris. ¶ Pro declaratione tamen totius materię in primis aduerto, quod inter maritum & vxorem matrimonio de presenti sequito contrahitur quædam societas. cap. cum societas. 27. quæst. 2. l. aduersus. C. de crimi. expilata hered. cuius verba Imperatoris Gordiani sunt. Aduersus vxorem, quæ socia rei humanæ atq; diuinæ domus suscipitur, mariti diem suum functi, successores expilatæ hæreditatis crimen intendere non possunt. glo. in l. quanuis. C. de furt. Ioan. Monthol. in promptuario. verb. vxor. in parte. relinquet. cap. 2. ibi: ad instar eorum, qui societate interpositione fidei contrahunt. de spōsalib. cap. secundo. de donat. inter vir. & vxor. l. cum hic status. §. inter virum. ff. eod. tit. l. alimenta. §. fina. & ibi glos. ff. de alimen. & cibar. legat. l. prima. ff. de ritu nup. l. prima. ff. rerum amotarum. Ioan. Lup. in lib. 1. de regni gubernatio. cap. secundo. & in repe. rubr. de donat. inter vi. & vxor. §. 61. Chassan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. secundo. nume. 4. Segur. vbi dixi in repe. l. tertia. §. fin. num. 10. ff. de libe. & posthu. Et ista societas quamuis sit cæcitate, non est minoris virtutis & privilegij quam sit societas, quæ expresse fuit contracta ex Bal. in l. rei iudicatæ. §. focero. ff. soluto mati. quem ibi sequuntur communiter moderni secundum Segur. in repe.

in repe. dicti. §. fin. num. 77. & in tracta. de bonis
 lucrativis constante mari. inter virum & vxor. nu.
 27. quo fit ex coniugali cohabitatione contracta
 esse quandam societatem non solum cohabitatio
 nis, sed etiam in bonis acquirendis, vt placuit glo.
 in cap. cum societas. 27. quaest. 2. in glo. 1. & in ca.
 2. de donat. inter virum & vxor. quas ad hoc citavit
 Ioan. Lupus in repe. rubr. de dona. inter virum &
 vxor. §. 61. & in §. 52. in prin. & gl. in l. prima. tit.
 tertio. lib. 3. for. legum. dixit ad praemissam asser
 tionem esset tex. celebrem in citato. cap. 2. de do
 nat. inter vi. & vxor. Nicola. Boeri. in consuet. Bi
 turicensi. titu. *Des costumes concernans les mariages.*
 §. secundo. in princ. fol. 59. colu. 1. vbi agit de si
 mili consuetudine, quae est apud Bituricenses, &
 in partibus Gallicanis seu regni Franciae extat no
 stra consuetudo secundum eum vt lucra commu
 nia sint inter coniuges constante matrimonio. Et
 de hac societate est optimus tex. in cap. ex parte
 vetra. de consuetudin. quo fit, quod vxor dicitur
 iugalis. in l. i. ubi. tam pro se, quam pro iu
 gali sua. C. de aduoca. diuersi. iudic. & in l. petiti
 ones. §. ad haec. eod. titu. & dicitur vna caro cum vi
 ro Gen. 2. Matth. 19. Marc. 10. & ad Ephes. 5. ca.
 gaudemus. de diuor. Hoc nuc os de ossibus meis,
 & caro de carne mea. cap. sunt qui dicunt. cap. nul
 lum. cap. sanè. & cap. sicut vir. & ca. fraternitatis.
 27. quaestio. 2. Et ideò de costa viri fuit facta mu
 lier, ad denotandum quod nec erat domina, nec
 famula, sed socia, ideò non de capite, nec pedibus
 fuit facta Magist. in. 4. senten. dist. 28. ca. fin. glo.
 in ca. nec illud otiosum. in verb. costa. 33. q. 5. &
 alijs rationes cum ista ponit Matth. de Afflict. in
 consti. regni Siciliae & Neapol. in praesud. in con
 stitu. post mundi machinam. nu. 10. lib. 1. vbi glo.
 in verb. partem. ait, ideò vir & vxor debent inui
 cè alter alterius esse participes in prosperis & ad
 uersis. vt. C. de nupt. l. si libertam. & ff. soluto ma
 trim. l. si cum dotem. §. si maritus. vt vnus inopis
 coniugis per diuitias alterius seruetur. vt in auth.
 de exhiben. & introd. reis. colum. 5. ad finem. &
 ideò ad paria iudicantur maritus & vxor. c. sicut.
 & ibi glo. 7. quaest. 1. in verb. fornicatus. c. penul.
 & si. de adult. nec ipsam debet malè tractare, nec
 verberare si est bona, sed sicut se ipsum diligere,
 nam hoc est probandū coram Deo, vt habetur in
 sacris Ecclesiasti. 25. in tribus, inquit. placitum est
 spiritui meo, quae sunt probata coram Deo & ho
 minibus, Concordia fratrum, & Amor proximo
 rum, & vir & mulier sibi consentientes. Aliena
 sunt ab ingenuis verberare vel aliter castigare suas
 vxores. glo. in cap. sicut alterius. verb. iudicari. 7.
 quaest. 1. Ex causa tamen licebit modicè eā corri
 gere, quia est de familia sua. vt habetur per dict.
 glo. in cap. sicut alterius. Est simi. glo. in cap. pla

cuit. in glo. 2. 33. quaest. 2. Panorm. in c. cum con
 tingat. num. 20. col. 6. versu. Venio ad secundum
 vbi Felin. num. 7. colum. fin. de for. compet. Ad
 ditio. ad Christophor. Porti. in princ. Insti. de his
 qui sunt sui vel alien. iur. nu. 1. verb. cedere. & quae
 notat Boeri. decisio. 275. nume. 2. Matth. de Af
 flict. decisio. 246. num. 1. dicit maritum, qui sine
 causa verberat vxorem, ignobilè esse, & ideò ma
 ritus contra vxorem aliquid sibi surripientè non
 poterit agere actione furti, quia infamat, sed de
 bet agere actione rerum amotarum, & hoc pro
 pter promiscuum vsu, quem habet mulier in re
 bus viri. vt in l. quanuis. vbi glos. verb. exemplo.
 assignat alias duas rationes. C. de furt. Et praedi
 ctam rationè promiscui vsus assignauit Iacobin. à
 Sancto Georg in l. manifestissimi. §. sed cum in
 secundam. num. 6. versu. Nota quod maritus. C. de
 furt. Et in nostro Regno est absque dubio societa
 tem inter coniuges quo ad habitationem, & quod
 ad bona contractam esse, vt omnia bona super lu
 crata constante matrimonio sint diuidenda inter
 eos, vt hic habetur. & in l. 203. & l. 205. Styli. &
 in l. 1. tit. 3. lib. 3. for. leg. l. 16. ibi, *no se le cuente
 en la parte que la muger ha de auer de los bienes multi
 plicados durante el matrimonio.* Et l. 77. ibi, *ni la mi
 rad de las ganancias auidas durante el matrimonio.* Et
 in l. 78. ibi, *o de ganancia.* in legibus Tauri. Quan
 uis attèto iure Canonico vel Caesareo falsam exi
 stimem opinionem Doctorum dicentium societa
 tem etiam quo ad bona inter maritum & vxo
 rem esse initam. Et tex. in ca. 2. de dona. inter vi.
 & vxor. ab eis citatum id non probat: nam est in
 telligendus de bonis, quae matrimonio constan
 te simul ex pecunia vxoris & mariti acquiruntur,
 ea enim iure communi diuidenda sunt, eo quod
 ex vtriusq; bonis simul acquisita fuerunt. vt per
 glo. Panorm. & docto. in dict. cap. 2. nec text. in
 dict. cap. eum societas. 27. quaest. 2. nam loquitur
 de societate cohabitationis, & non bonorum. Et
 hanc partem, quod non veniat quo ad bona, Ioan.
 Lup. in repe. rubr. de dona. §. 62. num. 5. versu. Ex
 ista tamen societate. approbat, & Pyrrhus in con
 suetu. Aurelianensibus. de societ. inter vi. & vxor.
 ca. primo. fol. 118. & sic probat inter eos societa
 tem animarum & non corporum esse inter con
 iuges de iure communi. nec ob stare. l. ex diuerso.
 §. idem Proculus. ff. solu. matri. quae lex hoc mi
 nimè probat, quia loquitur, quando mulier con
 traxit societatem, sed non dicit contraxisse cum
 viro, nec dixit, quod ipso iure sit contracta inter
 coniuges. Praeterea nec id probatur ex l. alimenta.
 §. fina. ff. de alim. & ciba. legat. nec per. l. cum
 hic status. §. si inter virum & vxorem. ff. de dona.
 inter vir. & vxor. quia loquuntur. quando ita erat
 actum & conuentum inter eos non donationis
 modo,

modo, sed societatis, & communitatis, per quam non seruantur, nec expoliantur mutuo amore. Alioquin de iure præsumitur ex bonis mariti esse, vt turpis lucri suspicio cesset. l. Quintus Mutius. ff. de dona. inter vir. & vxor. l. etiam si vxoris. C. eod. tit. ibi, nec est ignotum, quod cum probari non possit vnde vxor matrimonij tempore honestè quæsierit, de mariti bonis eam habuisse, veteres iuris authores meritò crediderint. Et ibi glo. fina. & Salicet. Optim. l. 2. tit. 14. part. 3. De cuius declaratione & materia plura trahuntur à Ioan. Neuiz. in Sylua nuptial. lib. 4. num. 20. vbi ampliat. 4. modis prædictam regulam. l. Quintus Mutius. & limitat vndecim modis Alciat. de præsumptio. regu. 3. præsumpt. 26. Additio ad Panor. mit. in cap. literas. num. 28. colum. 7. de restitut. spol. Rip. lib. 3. responso. capit. 4. Ioan. Coraf. in lib. 3. Miscellan. ca. 5. Parisi. conf. 80. nu. 12. lib. 1. Tamen in nostro regno omnia bona, quæ reperiuntur tempore mortis alterius, vtriusq; coniugis præsumuntur cõmunia per. l. 203. styli. quæ est in vsu secundum Grego. Lopi. in l. 2. veb. *Aquellas cosas*. tit. 14. part. 3. quæ consuetudo est laudabilis, & æquior, per quam æqualitas, quæ amorem conciliat, & confirmat inter coniuges inducitur, vt mutua sint inter eos lucra propter illam societatem diuinæ & humanæ, per quæ etiam cessant præsumptiones iuris communis, de quibus supra. Et similis consuetudo habetur apud Aurelianenses. titu. de societate inter vir. & vxor. cap. 1. in hæc verba. Inter coniuges omnium bonorum mobilium societas communitas esto, &c. vbi per Pyrrhum. Et apud Burgundiam Cassan. in consuetu. Burgund. refert rub. 4. §. secundo. quasi iniquum fit ex eadem societate aliū plus, alium minus consequi. Sed magis est vt pro socio actione cõsequi possit, vt vtriusq; portio ex æquetur. Quæ sententia habet equitatem. Verba sunt Vlpiani in l. verum. 64. §. si cum tres. ff. pro socio. ¶ Quæro igitur primò, Quid appellatione quæstus, seu conquestuum veniat, scilicet, dicendo rubri. nostra, *De las ganancias entre el marido y la muger?* Respondeo illa tantum comprehendere & venire, quæ ex industria hominis, & opera, solertia, vel industria per alterum coniugum constante matrimonio acquiruntur. Vt satis notatur ex l. quæstus. ff. pro socio. Et verbum, acquirere, lucrari est. cap. transmissa. & cap. Pastoralis. de decim. Anchar. consil. 65. colum. 1. num. 1. lib. 1. Quò fit in casu nostræ legis, quòd acquisita titulo emptionis, & sic ex industria acquisita de bonis communibus sunt communicanda, etiam si suo nomine alter coniugum emisset, propter nostram legem: nam si quis societatem cõtraxerit, quòd emit, ipse fit, non commune, sed societatis iudicio cogitur rem commu-

nicare. l. si quis societatem. 75. ff. pro soci. quem text. optimum dixit Couar. lib. 3. Variarum resolut. cap. 19. num. 1. Et meliorem iuris. Ias. in l. si socius. ff. si cer. peta. & ibi est etiam tex. secundum Bald. & Iacobi à Sancto Georgio. num. 2. Quòd si sunt quatuor socij omnium bonorum, & vnus ex eis emat prædia, & faciat conceipi instrumenta pro se tantum, licet illa prædia efficiantur de dominio ementis, tamen iure societatis tenebitur ea communicare. l. si patruus. vbi glo. & Bal. C. communia vtriusque iudi. l. 1. C. si quis alteri vel sibi. Ioan. Lup. in rep. rubr. de don. §. 65. num. 12. Ioan. de Anani. consil. 65. Ang. qui loquitur in terminis nostræ legis in consil. 141. incip. Super primo puncto dico quòd bona empta sunt vxoris. colum. 1. Philipp. Deci. consil. 2. r. colum. 4. num. 10. lib. 1. cum alijs pluribus cõcor. adductis per Tiraquel. in tract. de vtroq; retract. lib. 1. §. 32. gl. vnica. nu. 17. ergo communicanda sunt iure societatis omnia bona quæ reperiuntur tempore soluti matrimonij. per d. l. 203. styli. nisi probet ex proprijs pecunijs emptum, vt puta, quia vendidit fundum, vel aliam rem propriam, quam probat adduxisse tempore quo traduxit mulierem ad domum, vel fuisse vxoris, quia ex natura subrogationis ista cõsetur esse, quam ex pecunijs primæ rei venditæ emit. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. l. si filia. §. Titia. ff. de conditionibus & demonstrationib. l. si donatæ res. §. sponfus. & ibi Bald. ff. de donatio. inter vir. & vxor. l. pater. ff. de adimen. legat. quæ loquitur de pecunia legata, & postea cõuerfa in emptionem prædiorum. & l. si cum dote. §. fina. ff. solut. matr. quæ facit sermonem de rebus ex dote comparatis. Et sic per præmissa apparet, quòd si alter coniugum vendat aliquam domum, seu fundum, & pecunia in aliqua alia domo conuertatur, quòd ista non veniet in diuisione, sed domino pecuniæ per præmissa dabitur. ita Chassan. in consuetu. Burgund. rubr. 4. §. secundo. verb. *Et acquiesz*. num. 6. Et hoc vult dicere. d. l. 203. styli. ibi, *Saluo los que prozare cada vno que son suyos apartadamente*. In dubio tamen quicquid fuerit emptum, commune erit. l. coiri. ff. pro socio. ibi, si quòd lucrum ex venditione, emptione rerum prout in præsentibus statutum est, in illis verb. *Toda cosa que el marido y la muger cõpraren de cõsuno, &c.* Licet contrarium annotauerit Boeri. in consuetu. Bituricen. titu. de consuetu. matri. §. secundo. colum. 2. vbi additio refert has duas opiniones contrarias. Amplia etiam locum habere, quòd acquisita ex causa onerosa non solum communia fiunt inter coniuges, sed ex titulo lucratiuo donationis ex causa remuneratoria, quasi tunc non censetur ex donatione, sed potius ex causa onerosa, & gratificationis, de quibus meritis constat, puta quia

quia pater tuus fecit seruitia æstimabilia alicui eū alimētando, curando, pecunias ei erogando, quæ omnia alias ab eo repeti possent in iudicio, certè erit cōmunicāta talis donatio. vt per Couar. in c. cū in officijs. ad fi. de testam. assignādo hāc declarationē ad l.

infra. eo. titu. & Suar. in ti. de lucris. lib. 3. for. limi. 3. D. Pinel. in l. 1. par. 3. i. lat. 23. d. bon. ma. ter. Quam in telligas in do

luno ayā lo ambos por medio: y si fuere donatio de Rey a o de otri, y lo diere a ambos ayan lo marido y muger: y si

natione quā facit aliquis particularis, non tamen de donatione, quæ Castrensis est, aut quasi castrens. siquidem manifestè distinguit. l. 4. infra eodē. Secundò intellige, quando essent merita, ex quibus daretur actio ad repetendum, secus tamen si essent communia ex quibus denegaretur, quo casu contrarium iudicandum foret, vt pulchrè colligitur ex Aymone consi. 167. colum. secūda. quæ refert Couar. vbi suprā. & est ex mente Segur. in repeti. l. cohæredi. §. cūm filia. num. 81. ff. de vulga. Quauis minus bene reprehendatur à Couar. vbi suprā. & Corne. idem probat consil. 144. nu. 11. lib. 2. & Antoni. Gomez in l. 29. num. 23. Tauri. & non ineleganter doctissimus Pinel. vbi suprā sensit.

a § *E si fuere donatio de Rey.* Quæritur, vtrum donatio facta marito sit communicanda inter virum & vxorem, vel e conuerso si fuerit facta vxori, cum ad paria iudicentur? Lex nostra videtur dicere extra casum in ea expressum, scilicet, quando donatio fuit facta ab alio, quàm à Rege, quòd erit cōmunicanda, cum contrarium in Regis donatione fuerit expressum, dicendo (*E si fuere donatio de Rey*) nam expressio vnus, est exclusio alterius. l. cum Prætor. ff. de iudic. ca. nonne bene dicimus. de præsumptionibus. Sed tamen idem est respondendum in donatione facta ab alio quocunque, quia donatio non est acquisitio, ideò non est cōmunicanda inter socios. l. nec adiecit. ff. pro soci. l. si fratres. in princi. in illis verbis, quod aliunde quæsierint, in commune non redigetur. ff. eod. Bald. in l. cum oportet. in princi. C. de bonis quæ liber. col. prima. vbi tenet, quòd quando est donatum socio, vel dubitatur, sibi soli acquiritur, si tamen societati, tunc socijs. Sequitur Alexan. consil. 49. maturè ponderatis. colum. secūda. nume. secūdo. vers. Tertio confirmo. lib. primo. Chastanæ. in cōsuetud. Burgund. rubric. 4. §. secūdo. fol. 133. colum. secūda. Roder. Suarez in repe. l. prima. tit. 3. fol. 15. colum. secūda. lib. 3. for. vbi

ponit conclusionem Donationem siue factam à Rege, siue ab alio quocunq; etiam extraneo coniugibus, communicandā nō esse cum altero coniuge, sed efficitur præcipua illius coniugis, cui facta est. Quam tamen intelligit in donatione quæ

diere al vno aya lo solo
aquel a quien lo diere.

ADDICION.

§ *Conuerda la ley. 2. tit. 9. lib. 5. de la Recopilacion.*

processit ex mera liberalitate donatis: Si tamen ex causa remuneratoria, quasi accedens causa onerosæ, erit communicada, quia

ex opera, & industria coniugis prouenit, & fortè vtriusque, vt aliquando vididonationem factam cuidam marito, qui multas pecunias erogasse fuit ostensum donatori, ob quam rem donationem ei fecisse apparuit, certè hanc potius emptionē ipse iudicarem, quàm donationem. Si tamen exigua adeò essent merita & seruitia, ex quibus non posset deprehendi fraus ipsius mariti, sed ex mera liberalitate processisse, quia merita erant communia, ex quibus non daretur actio ad exigēda, contrarium responderem, vt dixi suprā in. 1. glossa. Nec nostra lex exemplificando in donatione Regis, voluit negare idem esse in donationibus alijs factis siue à consanguineis, siue à quibusuis alijs extraneis, sed gratia demonstrationis voluit nobis hoc idem locum habere in donationibus Regijs, nisi contrarium appareret per eius dispositionem, & sic per inclusionem vnus, non negat id quod erat admissum à iure, cum sit vna ratio, vt habeat ille, cui fuerit facta donatio, quippe cum per nostram legem tantum veniāt acquæstus, qui tantum dicuntur venire ex industria hominis, & opera quæruntur, alia quæ donata relictaue sunt, aduētitia dicuntur, non quæstus, nec de his intelligitur ista lex, ex Ioan. Pyrrho in consue. Aurelianen. tit. de societate inter virum & vxor. cap. 1. col. 3. & notauit in superiore gl. & vtrāque donationem expressit lex, à qua ista fuit deprompta in l. prima. titu. tertio. lib. 3. for. legum. dicēdo, *Si fuere donatio de Rey, o de otri, &c.* vt posui in litera legis. & l. secūda. eod. tit. dicit, *Si el marido alguna cosa ganare de herencia de padre, o de otro propinquo, o donacion, o de Señor, o de pariente, o de amigo, o en hueste en que vaya por su soldada de Rey, o de otro, ayalo todo quanto ganare por suyo.* & l. 8. tit. 12. eod. lib. 3. for. vbi citat Montalu. l. 2. titu. 2. lib. 5. for. juzgo. alias est l. 3. Cuius verba sunt. *Nos establescemos, especialmente que la donacion que el Rey fizier al marido, que la muger non pueda ende auer nada, fueras, lo quel diere por arrhas. & otro si lo quel Rey diere*

dier a la muger, el marido non pueda ende nada deman-
dar despues de muerte de la muger, si nõ lo quel ella die-
re. Et est. l. secunda. infrà ibi (o de donadio de señor,)
De materia lucrorum, Iatius dicemus in l. finali.
infrà eodem. ¶ Lex. II.

^a ¶ Si el marido
alguna cosa ga-
nare. Nomi-
ne acquæstus
non venit hæ-
reditas, & si-
milia. l. nec
adicit. ff. pro
soci. gloss. in
l. quæstus. ff.
eodẽ. sue ei
proueniat ex

¶ Ley. II. De las cosas que denen-
ser del marido, o de la muger: en
que ban ambos parte.

¶ Fuero.

M I E L mari-
do alguna co-
sa ganare a de

testamento, vel ab intestato, nam sibi soli acquiri-
tur, nec venit communicanda. l. si societatem. C.
pro soci. vbi habetur, quod causa testati, vel abin-
testato nõ pertinet ad societatem, vt hinc habetur.
& in l. secunda. tit. tertio. lib. tertio. for. Roderi-
cus Suarius in l. prima. titu. de lucris. 8. limitatio.
fol. 19. lib. tertio. for. leg. Et sic constitues differẽ-
tiam inter contractus & quasi cõtractus donatio-
nis & vltimas voluntates. Quia habita ex contra-
ctu oneroso constante matrimonio communican-
tur, non tamen lucra habita ex titulo donationis.
vt habetur in l. prima, & ibi dixi nec ex causa te-
stati vel intestati, vt in præsentī lege. Nouem dif-
ferentias inter contractus, & vltimas voluntates
posuit satis latè & bene Segur. in repetitio. l. si ex
legati causa. num. 11. vsque ad num. 106. de verbo-
rum obligat. Deci. l. cum quid. num. 42. ff. si cer-
tum petatur.

^b ¶ De padre, o de madre, Hæreditas enim ex parte
patris, seu matris iure naturæ, & ratione naturali
debetur filiis: nam si filius, ergo hæres, ex Aposto-
lo. cap. si pater. de testam. lib. 6. Dixi in l. pri-
ma. tit. 2. lib. isto quinto supra. quanuis verè ei nõ
sit debita legitima in vita patris, tamen est quasi
debita. gloss. in l. tertia. C. de iur. & facti ignoran.
quam commend. Segur. in repeti. l. tertia. 6. fina.
num. 115. ff. de libe. & posthu. dicens approbari à
Docto. & ibi plenissimas remissiones congesti
ad eam. l. & quia plerumque. ff. pro soci. ibi, quasi
debita nobis hæreditas obuenit:

^c ¶ De pariente. Præsumitur enim relicta hæreditas
affectione sanguinis, & ex naturali affectu, po-
tius, quam propter aliam causam extrinsecam be-
ne meritorum. Tex. in l. tutor petitus. §. quæ tu-
toribus. ff. de excusa. tuto. Decius in l. cum quid.
num. fin. ff. si certum petat. ipsum text. citat ad
hoc, quod in dubio legatum factum censetur ra-
tione conjunctionis. tex. in l. Aurelius. 28. §. Ti-

tius testamento. ff. de liber. legat. vbi Iuriconsul.
ait, Præsumptio enim propter naturalem affectu
facit omnia patri concessa, nisi aliud sensisse testa-
torem ab hæredibus probaretur. Quem notabil.
dixit Alciat. in tracta. præsumptio. regul. prima.

herencia de padre, o
de madre^b: o de otro
propinquo, o de do-
nadio de Señor: o de
pariente^c, o de ami-
go^d: o en hueste del

præsumptio.
sexta. & citat
Montal. in l.
secunda. glo.
tertia tit. ter-
tio. lib. ter-
tio. for. leg. ¶
¶ O de amigo.
Amicitia eni
habet effectũ
fraternitatis,
vt Iuriconsul.

Paulus adnotauit in l. nemo dubitat. §. primo. ff.
de hæred. instit. in hæc verba. Qui frater non est,
sed fraterna charitate diligitur, rectè suo nomine
sub appellatione fratris hæres instituitur. l. verũ.
in princip. ff. pro socio. Et ait Valerius. tit. de a-
micitia. Contemplemur nũc amicitie vinculum,
potens & præualidum, nec vlla ex parte sangui-
nis vitibus inferius. Hoc etiã certius & explora-
tius. Et amicitia dicitur quædam societas. Ias. in l.
apertissimi. colum. 3. C. de iudic. Vnde Salomon
Prouerb. 18. Vir amicabile, ad societatem plus est
diligendus quàm frater. Plures effectus amicitie
tradit Segur. in repeti. l. Imperator. num. 17. ff. ad
Trebellianum. Ias. consil. 70. colum. fina. libr. pri-
mo. Guilliel. Benedict. in repeti. capit. Rainutius:
verb. Testamentum. 3. num. 46. de testamẽ. Plu-
ra notat Iacobi. à Sancto Georgio, quæ videnda
sunt in l. exigendi. nume. 22. colum. 2. versu. Nũc
quæro de quæstione pulchra. C. de procura. & in
l. cum alienam. num. 5. C. de legat. Vtrum autem
amicitia excludat aliquem à testimonio, vide ip-
sum Iacobi in l. testium. colum. 1. num. 3. ff. de te-
sti. vbi distinguit. Aut amicitia procedit ex chari-
tate, & non repellit. Aut est talis, quæ inducit ho-
minem ad corruptionem, quæ qualis sit, arbitrio
iudicantis est relinquenda, & repellit. Et vtrum
amicitia seu magnitudo amoris habeat vim clau-
sulæ derogatorie, tradit Marcus Anto. Nata. con-
sil. 402. numer. 38. Ergo ob meritum præsumitur
reliquisse hæreditatem, seu legatum, scilicet, ami-
citie, vel etiam si relinqueret extraneo, nam idẽ
respondendum est, si ab extraneo quocunq; fue-
rit relicta. l. aditio. ff. de acquirend. hæredita. quia
non sine causa obuenit, sed ob meritum, scilicet,
amicitie, vel propter virtutem hæredis, vel lega-
tarij, quibus applicatur virtuosus & nobilis testa-
tor ad relinquendum: quia similis similem dilige-
re solet. Facit. l. nec adiecit. ad finem. ff. pro soci.
in illis

in illi verbis, quia non sine causa obueniunt, sed ob meritum aliquod accidunt.

¶ *En hueste del Rey.* Id est, cum quis in bellum Regis salario ipsius est conductus sine aliqua expensa communis substantiæ, scilicet vxoris & viri, secus tamen si

expensa fuerint communes viri & vxoris, & absque salario, nã isto casu lucra erunt communia, sicut expensæ, & damna, vt in hac lege cau-

tum est. Et hoc intelligas, siue expensæ fuerint ex bonis communibus, vel ex labore vxoris, siue ex pecunia, quam maritus habuit vendendo ad hoc rem communem & lucrata constanti matrimonio titulo oneroso. argum. eorum, quæ notat Bal. in cap. 1. num. 2. de duobus fratribus. lib. feudorũ. & per pretium subrogatur res ipsa communis. l. si & rem. 25. ff. de peti. hæred. ibi, quia potest existimari in locum hæreditariæ rei venditæ pretium eius successisse, & quodammodo ipsum hæreditarium factum. Non ergo debet maritus cum vxoris iactura lucrum facere. l. planè. 41. ff. de pet. hæred. Cum ergo ex communi impensa fuit aliquid lucratus in bello iusto, debet cum vxore communicari. Et istam legem in istis verbis declarat Roderi. Suari. in repeti. l. 1. titul. 3. libr. 3. for. limita. 3. fol. 14. vbi sunt verba similia. Quæri potest de ratione huius legis in constituenda differentia, si maritus pergit ad bellum, salario, seu stipendio sibi dato, vt isto casu lucrum non sit communicabile cum vxore: si tamen fuisset absque stipendio expensæ vtriusque coniugis communicandis sit totum lucrum in bello conquestum? Dicendum est, quod in priori casu propter stipendium Regis præsumptio colligitur, quod nihil erogauerit ex bonis communibus, sed quod stipendium Regis fuit idoneum & sufficiens ad impensas factas in bello. In posteriori verò cum sit absque salario, necessario aliunde debet se sustentare & alere, cum non sit mendum ex vento vixisse prout ait. l. quod præsumptio. C. de alim. pupillo. præstand. ibi, nec fe-
 plerunq; est iuuenis, qui cum præsens esset, studijsq; reudus, atque alitus esset, si ea per alium se con-
 erndit non probet, sumptus recuset, quasi ven-
 curum it. Bartolus, Imol. Alexand. & Iason in
 ro vixerunt. ff. de verborum obligationibus. Al-
 l. cum seractat. de præsumptio. regul. prima. præ-
 ciat. in r. 50. Ergo cum expensæ fuerint factæ

ex bonis communibus, æquum & iustum est, vt lucra etiam communiter diuidantur, quæ in bello habita fuerunt durante matrimonio, vt in præfenti lege iuridicè dispositum est. & in l. secunda. titulo tertio. libro tertio. for. per quam etiam

de su muger quanto ganare desta guisa todo sea del marido y de la muger. Ca asi como la costa es communal de ambos: lo

firmat Rodericus Suarez in. l. prima. eiusdem tituli. limitatio. tertia. Sicut enim sunt socij in damnis, ita & in lucris. Nec enim ferendus est is qui lu-

crum amplectitur, onus autè ei annexum recusat, seu contènit. l. vnica. §. pro secundo. C. de caduca. tollend. Et ista lex duo ponderat, quòd eat sine stipendio ad bellum, & quòd expensis communibus, vel cum salario. Et sic videtur solum loquutã fuisse nostram legem in lucris, quæ ex salarijs & stipendijs, quæ occasione belli conceduntur militibus, vt probat principium nostræ legis, dicendo, *Si el marido alguna cosa ganare.* iuncto sine. ibi, *ò en hueste que vaya por su soldada de Rey, o de otro que vaya por su soldada a costa de si è de su muger, quanto ganare desta guisa, sea del marido y de la muger. Ca asi como la costa es communal de ambos. &c.* Et de salarijs & stipendijs habes text. notabilem in. l. si fratres. §. 3. §. Idem Papinianus libr. eodem. ait si inter fratres. ff. pro soci. vbi gloss. in verbo. Salaria. inquit, quæ vexillarijs, vel similibus dantur. quo textu cautum est, huiusmodi salaria, quæ castrensia sunt, iure societatis diuidenda esse inter socios. Cuius litera est, Si inter fratres voluntarium consortium inritum fuerit, & stipendia cæteraque salaria in commune redigi iudicio societatis. Cuius contrarium habetur in. l. quarta. infra eodem. vbi vult lucra Castrensia non esse diuidenda inter coniuges. & l. quinta. titul. 15. parti. sexta. subijciens rationem, dicendo. *non fazen esto ransolamente por pro de si mesmas, mas aun por pro communal de la gente, è de la tierra en que bien.* Ergo non faciunt leuem difficultatem, nisi dixeris aliud esse constitutum inter socios in dicto. §. Idem Papinianus. quia eo modo fuit ibi celebrata societas, vt ex quacunque causa acquisitum siue Castrense, siue non communicaretur: si tamen simpliciter esset societas, nihil dicendo, Castrensia non venient. l. coiri. ff. pro loci. Vel quãuis societas inter socios expressa in multis conueniat cum societate inita inter coniuges, non tã semper, vt in præmissa. l. 4. infra eo. Quæritur vltèrius, Vtrum

hæc lex non solum debeat intelligi in casu belli, sed etiam in quocunque salario consequuto à Curialibus, qui adsunt ministerio & seruitio Regis tempore pacis, vt ij, qui assunt Regi in Camera, vel in alio officio suæ domus, vel auditores & aduocati Curia Regis? Videtur dicendum in Castrensibus locum habere, non tamen in quasi Castrensibus, quia diuidi debent sicut alia bona superlucrata. ex. l. fin. infra. cod. titu. Tum etiam, quia talia beneficia illis facta sunt propter remunerationem, & sic accedunt ad eam onerosam, ideo diuidenda suat inter coniuges, cum ex communi expensa fuerint quæstæ. per rationem generalem nostri text. in quantum dicit, *quanto ganare desta guisa sea del marido y de la muger. Ca. assi como la costa es communal de ambos. lo que assi ganaren, sea communal de ambos.* Id enim quod maritus vel vxor acquirunt ex mera liberalitate Principis, vel alterius, acquirunt donatario quo ad proprietatem fructus, tamen inter eos diuiduntur. vt in. l. 1. & in hac lita intellecta, prout debet intelligi per. l. fin. ibi. in versu, *Pero que los fructos.* infra. eod. l. Secus tamen de donatione remuneratoria propter seruitia, opera, & industria viri. vt in. l. 1. aduertimus supra hoc titu. Et late Suarez in. l. 1. fol. 14. col. 2. tit. 3. lib. 3. for. legum. Sit ergo conclusio. Donatio simplex facta vni ex coniugibus constante matrimonio à Rege, vel à consanguineo, vel ab alio extraneo, quo ad proprietatem ipse donatarius debet habere præcipua pro sua parte, secus si fuerit ex causa remunerationis, quia censetur ex causa onerosa; fructus tamen ex bonis sic lucratis siue castrensibus, siue quasi, communicari debent. Et ita practicatur secundum Suarez loco citato. Quæ autem requirantur ad hoc vt donatio remuneratoria dicatur, est videndus Segur. & ibi dixi de bonis lucratis constant. matrimon. nume. 34. ¶ Quæritur de quibus lucris sit intelligenda nostra consuetudo de licite acquisitis, vel illicitè, vt pote per rapinam, furtum, vel violentiam in iniusta guerra, seu bello? Respondendum cenfeo solum intelligendam esse de acquisitis licite, & iuste, non de alijs iniuste, & ex iniusto titulo: quia in rebus inhonestis nulla datur societas. l. quod autem. 54. ff. pro socio. vbi Iuriconsul. Papinianus in hæc verba respondet, Quod autem ex furto, vel ex alio maleficio quæsitum est, in societatem non oportere conferri, palam est, quia delictorum turpis atque fœda communio est. & est. l. quod enim & l. si igitur. eod. titu. l. si à reo. §. fina. ibi, Cum flagitiosæ rei societas nullam vim habeat. ff. de fideiusorib. l. si fratres. 53. §. socium vniuersa. ibi, Socium omnium bonorum non cogi conferre quæ ex prohibitis causis acquisierit. ff. pro socio. Est etiam tex.

Iabolenij Iuriconsul. in. l. quod seruus. vers. quod vero ex maleficio apprehenditur &c. ff. de acquiren. possess. vbi cautum est, acquisitum illicitè à filio, vel à seruo, nullatenus patri, vel domino acquiri. Per quem tex. idem erit dicendum in quæstis à monacho, siue sit in monasterio, siue vaget extra. Quauis ex causa licita contrarium sit respondendum cum gloss. in capit. Abbates. verb. quæ acquisierit. 18. quæst. 2. Panormi. in capi. religiosi. colum. 2. nume. 3. de regula. vbi ponit distinctionem circa eius intellectum. Et intelligas etiã, nisi monachus talis rediens ad monasterium, non fuerit per Prælatum suum receptus, quia tunc si permanens in seculo aliqua acquirat, & moriatur, monasterium tale ex eo quod ipsium neglexit recipere, ab ipsius bonis erit segregatum. glo. cap. 1. verb. Languidis. de infantibus exposit. Roman. dixit ordinari. in. l. prima. §. per seruum qui in fuga. colum. secunda. nume. 3. ff. de acquiren. possessio. Ioan. Lup. in repet. ca. per vestras. §. Tertio sequitur in textu. nume. 3. de donatio. inter vir. & vxor. ¶ Item Leo Papa in capit. fina. 46. distin. dicit, sicut non suo, ita non alieno nomine aliquis clericorum exercere fœnus attentet: indecens est enim crimen suum comodis alienis impendere, & exercere. In terminis notat Barba. in cap. conquestus. colum. 4. num. 23. de foro comp. dicens, Nota ibi, vel alijs iustis modis. quia exponit Hostiens. emptione, & permutatione, & vsucapione. In l. de rer. diuisio §. per traditionem. l. traditionibus. C. de pact. Sed domi. Cardin. dicit, quod generaliter comprehendit omnes iustos modos acquirendi. Sed ego colligo, quod hinc probatur, quod lex vel statutum loquens de rebus acquirendis, intelligitur, si iustis modis acquirantur, alijs secus. Facit. l. quod seruus. ff. de acquiren. possessio. l. cum oportet. C. de bonis quæ liber. l. ceteræ. §. mala medicamenta, ff. famil. ercisc. Quod est bene notandum. Hactenus vbi supra verba facit Barba. quem sequitur Ioan. Lup. in repeti. rubri. de dona. inter virum & vxor. §. 65. in princip. Roderi. Suarez in repet. l. 1. ti. de lucris. §. Possit assignari pro quarta limitatione. fol. 16. colum. 1. libr. 3. for. vbi dicit hanc quæstionem multoties habuisse de facto. Et salarij nomen de licito, non de illicito est accipiendum. text. cum gloss. verb. petere debes. in. l. prima. §. in honorarijs. ff. de var. & extraordi. cognitioni, quæ probat, quod illicitum salarium repeti potest. Quauis contrarium annotauerit Guido Papæ decisi. 190. col. pen. vers. Sed iuxta præmissa quæro, Clientulus ex pacto. Vtrū aut capta in bello iuste detineantur, & efficiantur capiētū? Sit rñ sum. Res captæ in iusto bello immobiles, Principi seu Regi indicenti bellū acquiruntur, nec efficiuntur capientis militis, seu Ducis. l. si captiuus. §. 1. ff. de captiui.

capitulum glossa in l. diuus ff. de iure fisco Bartolus in l. si quid in bello ff. de capti. Alexand. & Ia. in l. prima ff. de acquiren. possess. Marti. Laudens. in tract. de bello §. quarto. quorum opinionem communem dicit Couar. in regul. Peccatum §. vndecimo numero. 6.

de regul. iur. libr. 6 Est regia. l. 19. titul. 26. parti. secunda. Res vero mobiles efficiuntur capiendum, debent tamen traduci exercitus, ut is ea diuidat inter milites, iuxta cuiuslibet dignitatem & merita. dict. l. 19. cap. ius militare. distin. 1. vbi dixi isto anno in ordinaria lectione. glo. in cap. dicat aliquis 23. quæst. 5. l. si quis pro redemptione. C. de donati. Et iure regni quinta pars eorum, quæ in bello capta fuerint, eis debentur.

l. 4. titul. 26. parti. secunda. l. fina. titu. primo. libr. sexto. infra. Quandoque dimidia. dict. l. 19. Quandoque tertia pars. l. 20. titu. 26. parti. secunda. Sed in hac specie semper erunt consideranda leges & consuetudines legitime instituta, quæ de his lucris bello acquisitis disponere videntur, attento tempore & loco, quo bellum indicitur, quia augeri oportet præmium inter milites, quando necessitas causæ & belli futuri id suadet, quia præmiu alliciet ipsos, fortioresque reddit. Sed contrarium sapienter, imo in salarij solutione defraudantur, & dispendiosiores in maximam cladem reipublicæ id faciunt, ut experientia docet, & retinent sua stipendia, & eis non contentis, deuorant aliena. & sic sunt in peccato & statu damnationis, nisi restituerint. regu. Peccatum non dimittitur. & ibi late dixi. de

que así ganaren sea comunal de ambos. Esto que es dicho de suso de las ganancias de los maridos, y esso mesmo sea de las mugeres.

ADDITION.

Conuerda la ley. 3. titu. 9. libro. 5. de la Recopilacion.

Ley. III. Que los frutos de los bienes son communes de marido y muger.

Fuero.

M Aguer q el marido aya mas q la muger, o la muger mas que el marido quier en heredad, quier en

regu. iur. lib. 6. negligentes præceptum Apostoli ad Roma. 13. dicentis, Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Nemini quicquã debeat, nisi ut inuicẽ diligatis.

mueble los fructos sea comunal de ambos a dos: y la heredad, o las otras cosas do vienen los fructos aya los el marido: o la muger cuyas erã antes

ADDITION.

Conuerda la ley. 4. titulo. 9. lib. 5. de la Recopilacion.

Ley. III. Declaracion de las leyes susodichas.

El Rey don Enrique. iiii. en Nieua. Año. lxxiiij.

E N las cortes que hizo el Señor Rey don Enrique nuestro hermano que sancta gloria aya en Nie-

tu inter eos p æqualibus partibus: proprietas rei in solidu dno reseruati, & ei erit restituenda soluto matrimonio. h. d. Rõ, quæ fructus sunt acquisiti, nõ vero quæ iure hæreditario, seu donatiõis cõiugis habuit, etiã matrimonio cõstãte, ideoq; propriu manet, nec diuidit cõ alio cõiuge, habitu ex hæreditario seu donatiõis titulo, primum vero sic, ex declaratione, quæ colligitur ex tex. & gl. in l. quæstus. ff. pro socio. l. fin. infra. eod. Lex. III.

In præsentí lege agitur de interpretatione legu, quæ circa lucra cõstãte matrimonio tractat. Regula igitur est, Lucra habita inter cõiuges cõstãte matrimonio, inter eos æquis partibus diuidenda sunt. l. 1. & ibi tradita supra eod. Gregor. Lopez in l. 17. titu. 11. part. 4. verb. todos los bienes. Couar. libr. 3. Varia. resolu. ca. 19. n. 2. citat istam legem.

a ¶ Ezzo mesmo sea de las mugeres. Fructus ergo rei ppter vxoris, de bonis hæreditarijs quocũq; aliove titulo iusto quæstis diuiduntur, & cõicantur cõ marito, cõ ad paria iudicentur in societate. ex dictis in l. 1. supra hoc titulo alias esset societas leonina, quæ impbata est. Nec enim ferẽdº est is, qui lucrũ quidem amplectitur, onus autẽ ei annexu contemnit. ut habet in. l. vni. §. p secundo. C. decad. toll. Lex. III. Fructus reru cuiuscũq; cõiugis cõicantur inter eos p æqualibus partibus: proprietas rei in solidu dno reseruati, & ei erit restituenda soluto matrimonio. h. d. Rõ, quæ fructus sunt acquisiti, nõ vero quæ iure hæreditario, seu donatiõis cõiugis habuit, etiã matrimonio cõstãte, ideoq; propriu manet, nec diuidit cõ alio cõiuge, habitu ex hæreditario seu donatiõis titulo, primum vero sic, ex declaratione, quæ colligitur ex tex. & gl. in l. quæstus. ff. pro socio. l. fin. infra. eod. Lex. III.

Idem obseruatur in regno Aragonum, vt habetur lib. 5. obseruantiarum rubri. De iure dotium. cuius verba sunt. Nota, quod de consuetudine regni in bonis mobilibus, quæ acquiruntur viri titulo lucratio, puta ex testamento, legato, donatione, vel si milibus, nihil lucratur mulier, vel e contra. Secus tamen si acquiratur titulo oneroso, puta, quæ emit aliquam vineam, vel agrum vel hereditatem de bonis communibus, medietatem lucratur vxor, etiã si nomine viri solum res fuerit empta

de diuisione bonorum, & quæ debent superstitibus habere ex coniugis præmortui. Videas ibi, & libr. quinto fororum titu. de iure dotium. constitutione. 1. & 2. de iure Lusitanæ habetur in lib. 4. ordin. suarum titu. septimo. vbi omnia bona coniugum statim contracto matrimonio efficiuntur communia quo ad partem dimidiam proprietatis & vsusfructus, nisi tempore contractus aliud inter eos sit actum. ¶ Intelligitur tamen procedere inter coniuges ab eo tempore, quo simul cœperunt cohabitare text. in l. prima. ibi. de consuno. supra hoc titulo. & in l. 205. Styli. ibi. estando en vno tou su muger. Optime per Segur. in repeti. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. num. 24. ff. de lega. 2. Ioan. Lap. in repeti. rubri. de donatio. inter vi. & vxorem. §. 62. colum. 1. Nicola. Boeri. decisio. 22. numer. 33. subiiciens hanc interpretationem receptam à iure & Doctoribus esse, & comprobatam fuisse in iudicio Prætorio Parisiensi. testatur ipse Boeri. in consuetudi. Bituricensibus. de consuetudine matri. §. primo. col. 5. & Bartholo. Chassan. in consuetud. Burgundiæ rubri. 4. §. 6. Couarr. in Epitome. 4. decret. 2. par. capi. 7. §. primo num. 6. ¶ Quid autem erit eo casu, quo mulier separata est à viro propter viri sæuitiam, vel ex alia causa, & sic culpa mariti, debeat ne consequi quæstio constante matrimonio seorsum per talem maritum? Videtur quod non: quia ipsa mulier petijt separationem quo ad mutuum viri cohabitationem, quæ quauis ex viri sæuitia originem duxerit, iam non est in societate, prout leges Regni desiderant, vt sint de consuno, & sic cessat causa propter quã

præstantur, & industria vtriusque coniugis siue in acquirendo, siue in custodiendo, ergo ei non communicabuntur. capit. cum cessante. de appellatio. capitu. magnæ. de vot. l. adigere. §. quauis. de iure patronat. Et hanc partem tenet Doctor

señor Rey nuestro hermano: declarando las leyes del fuero y lo contenido en el libro del estilo de corte y las otras leyes q̄ sobre esto disponen mado e ordeno que todos, y qualesquier bienes castrenses: e officios

Segur. in repeti. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. numer. 29. ff. de leg. secundo. Sed tamē tenenda est contraria sententia, ne maritus ex suo dolo commo dum reportet, cum ipsa mulier separationem iuste petierit ob mariti sæ-

uitiam propter euitandum periculum vitæ, nec per eam stetit, quominus esset in domo mariti, cum ipse ansam dederit diuortio, quod ei minime iuuare debet quo ad retentionem prædictorum lucrorum, nec mulier absque sua culpa erit priuanda dimidietate lucrorum: igitur ac si esset in domo ipsius viri ea lucra consequi debet. Et hanc partem probat Ioannes Lup. in repeti. rubri. de donatio. inter virum & vxor. §. 62. num. 10. Et idem tenet in l. 16. Tauri. num. 35. Fernandus Gomez Arias in l. 12. nume. 15. Tauri. & Couar. loco præcitato. ¶ Eadem etiam erit respondendum, si mulier ob furoris infirmitatem non cohabitaret cum viro, sed separatim in alio loco, seu domo: quia cum priuatio sit poena, non debet imponi, nisi adsit culpa. capit. secundo. de constitutionibus. Culpa autem abest, nec afflictio est addenda afflictio. capit. cum percussio. septima. quæst. prima. cap. primo. de cleri. a grotan. capi. vnico. de cleri. non resident. lib. sexto. & satis suo furore punitur. Et idem erit respondendum e conuerso, cum diuortium fieret absque culpa mariti, & mulier plura lucrata esset ex licita negotiatione, pro vt pluries contingit, quia sunt industriose circa plura opera, & lucrari solent multa.

Dubitari sæpe vidi de questione, Vtrum hæ leges de cõicandis lucris locum habeant in matrimonio putatiuo, dissoluto tamē ppter aliquod impedimentum iuris, siue culpa alterius cõiugis, quæ forte erat cõiugatus eodē tempore bis, vel propter impedimentum cõsanguinitatis, vel affinitatis, vel huiusmodi? In quo dubio respondendum duxi, quoniam matrimonio-

rimonium in facie ecclesie fuit contractum bona fide, saltem ex parte alterius vtriusque ex contrahentibus. quauis ex aliquo iuris impedimento postea comperto disjungatur, lucra vltque ad tempus dissolutionis communicabuntur, tanquam si matrimonium fuisset verum, & non putatiuum. textus gloss. & Panormit. in cap. secundo. de donat. inter virum & vxorem. Bar. ba. in cap. ex literis. num. 19. de pigno. Doctor Didac. Segur. in tracta. de bonis lucratiscōstante matrimonio. nume. 97. versic. Cum ergo inter iam dictas. Roderi. Suarius in repeti. l. 1. titul. De lucris inter maritum & vxor. quæst. 1. libr. tertio. for. & Ioã. Lup. in repe. rubr. de donat. inter virum & vxor. §. 36. nume. primo. & §. 62. num. 23. & est. l. 4. tit. 6. libr. 3. for. leg. quæ ait, *Si ome que ouï re muger, e casare con otra, e oniereijos della, si esta cõ que e casa, no se piere que era casado, estos hijos sean herederos, y ella aya la meytad de sus bienes que ganaren de conyuno. E si por ventura ella lo sabe que era casado, los hijos no sean herederos.* Et ibi Montal. eam declarat. Antonius Gomez in l. 5. 1. Tauri. nume. 61. ¶ Dubium censeri solet non vulgare, quando maritus constante matrimonio tanquam proximior consanguineus, vel societatis & communionis retraxit rem venditam pro eodem pretio, an ex illa vxor consequi debeat medietatem eius soluto matrimonio virtute huius legis cum similibus, quibus cautum est lucra constante matrimonio diuidenda fore inter vtrunque coniugem, vel an tantum debeat habere partem dimidiam pretij, pro quo fuit retracta? Et videtur quod non, nam istud ius marito seu vxori competens fuit gratia generis, seu iuris inherētis in altero istorum coniugum absque opera alterius, titulo enim lucratiuo respectu cause primordialis lucris & acquisitionis: igitur sicut acquisita titulo hereditatis, vel huiusmodi non communicatur quo ad proprietatem. l. tertia. supra, ergo nec in specie proposita, & sic pretium quod fuit datum cum censeatur commune vtriusque diuidendum erit. l. 203. Styli. & res retracta erit apud retractantem suo iure relinquenda. ¶ Confirmatur,

de rey y donados de los que fueron ganados y mejorados y auidos durante el matrimonio entre marido y muger por el vno dellos que sean e finquen de aquel que los ouo ganado, sin que el otro aya parte

nam ratio inducens retractum, fuit affectio, quam quis habet ad res maiorum suorum & ascendentium, & sua interest eam rem consequi, etiam per remedium restitutionis in integrum. vt eu. l. si in emptionem. & ibi gloss. verb. maiorum eius. ff. de minorib. quem

dellos segun lo quieren las dichas leyes del fuero. Pero q los fructos y rétas dellos y de todos otros qualesquier officios: aun de los que el derecho ouo por quasi castrales: y los bienes q fueron ganados, o mejo

text. not. bi. dixit Panthaleo de Crema in repeti. l. 2. col. m. 72. C. de resc. vendi. omnino p. Iaf. in l. prima. col. pen. versic. Capio. gloss. fina. ff. de in lit. iur. Andr. Tiracuell. in libr. primo. de retract. in prin. nume. 34. fo.

7. colum. prima. Alciat. de præsumptio. regul. 1. in præsumptio. 20. Et sic præfertur per leges regni. libr. tertio. for. titul. 10. l. 13. cum similibus. Sed si vxor medietatem rei habitæ ex retractu, & ab eo consequi posset, cessaret præscripta ratio, ergo diuidi non debet. ¶ Tertio his accedit, quod quando finis habet necessariam causam cum principio, semper attenditur principium, & non finis. text. in l. damni infecti. §. Sabini. ff. de minorib. & in l. 3. §. scio. eo. tit. l. in ratione. 1. §. Imperator. ff. ad l. Falcid. Sed in casu nre questionis licet retractus fiat cōstante matrimonio, tñ causa primordialis & originalis eius habet ortum, principium & fundamentum ex antiquiori causa, nempe sanguinis & originationis mariti, quæ nullo iure adimi potuit, eo ipso quod semel natus fuit scilicet, ius agnationis. & ibi gloss. ff. de pact. l. 34. & ibi Greg. Lopez. fin. par. 3. ¶ Quarto facit, nã ea, quæ sunt introducta expriui legio, non censent per legis dispositionem generalem abrogata, nisi expresse dicatur in lege, nec talis generalitas inducit inclusionem casuum particulari priuilegio cōcessorū in iure. l. qui officij. ff. de contra. empti. gl. in l. minor. ff. de euct. text. omnium expressus & notandus est in l. decuriõibus. in illis verbis, legis illius præceptioe nouerint esse firmata, non præiudicatura quacūq; gñalitate pragmatica. C. de silentarijs & decurio. eorū lib. 12. phās, quod si Princeps cōcedit alicui immunitatem à tributis vel gabellarū solutioe, deinde generali lege imponat onera, non censent tale priuilegium derogasse, nisi de eo mentione fecerit. not. t. Iaf. in l. 1. n. 6. ff. de constit. Princip. & in l. sicut. nu. 10. col. pen. C. de

restam. milit. & in. l. prima. numer. 80. C. de sum. Trinita. & in. l. fina. colum. 2. C. de inoff. testam. optime Ludo. Roma. confi. 436. versi. Tertia principalis ratio. Paul. Castren. confi. 146. nume. primo. libr. 1. Andr. Tiraquel. lib. 1. de retract. fo. 133 colum. secunda. §. primo. gloss. 14. numero. 104.

¶ Quinta ratio est, quia acquisita contemplatione propriæ personæ, & ex causa speciali alterius vtriusque ex socijs, non communicantur alteri socio, text. insignis in. l. vere. §. si seruo. ff. pro soci. Sed ista concessio est ratione qualitatis inhærentis marito, scilicet cognationis & sanguinis. ergo &c. ¶ Sexto fundatur in terminis ex sententia lo. Fab. in princi. Instit. de acquis. per arrogat. col. fin. nume. 7. versic. Et hæc faciunt ad quæstionem, quæ proximior de genere &c. quod ius retrahendi descendens à lege ex aliquo beneficio, vel privilegio speciali non transit in patrem arrogantem, quamvis bona quæ sita per filium, transeant in eum: quia dictum privilegium datur ei, qui est de genere, & talia non transeunt ad extraneum, sicut nec iura sepulchrorum. l. quia perinde. §. primo. ff. ad Trebellianum. & Instit. de acquis. per arrogat. in princi. Item, quia cessaret ratio consuetudinis, ut dixi, quæ fuit inuenta, ut res permaneret in linea consanguineorum. Vnde si ius retrahendi posset in extraneum, & sic non consanguineum, fieret fraus consuetudini, & contra eius mentem, & ideo non potest transferri, etiam cum vniuersitate. l. peto. §. fratre. ff. de lega. secundo. l. si ita quis. §. ea lege. eod. titulo. Ita Ioan. Fab. loco proximo adducto. Quo fit, ut ius patronatus vxori competens, non transeat ad maritum. Panormi. & Imol. in cap. fina. de concess. præbend. ¶ Septimo suadetur, quia si maritus ante matrimonium habebat fundam, vel domum in proprietate nuda absque usufructu, non iudicatur diuersa res, vel de nouo quæ sita, cum habeat causam de præterito, nec vxor habebit partem eius. l. fin. C. de alluioni. vbi Bald. l. qui in aliena. §. fina. ff. de negotijs gest. l. via constitui. §. si fundus. ff. de serui. rustic. prædio. l. si is cui. §. finali. ff. quemadmo. serui. amitt. l. 4. ff. de iure dotium. Quam sententiam tenet Carol. Molina. in consuetudi. Parisiæ. 1. part. titul. primo. §. 30. nume. 175. Couar. in epito. quart. Decreta. 2. part. capi. 7. §. primo. num. 9. Anto. Gomez in l. 51. Tau. nume. 78. Gregor. Lopez in l. 18. verb. *O estimada*. titu. 11. par. 4. Ioannes Lup. in repeti. rubri. de donatio. inter vi. & vxor. §. 62. num. 13. fol. 38. colum. 3. versic. Ex quo infero. Licet contrarium sequendo Fabri sententiam ab eo relatam in prin. nu. 13. senserit. Idem tenet Anto. Gomez decidendo in terminis quæstionem istam principalem. Et contenta in isto fundamento sunt tenenda, quamuis Ioan. Fab. & Ange. in. §. si cui. In

stit. de legat. Chassa. in consuetu. Burgun. rub. 4. §. secundo. versi. Additio. num. 12. & Nico. Boeri. in consuetu. Bituricen. rub. de consuet. matrimonij. fo. 6. §. secundo. & Motalu. l. 1. verb. *por medio*. col. fin. versi. Vnum nota. titu. 3. lib. 3. for. legum. Suarez in. l. 1. ti. *De las ganancias*. fol. vlti. lib. 3. for. legum. versi. *Pone. quod maritus*. And. Tiraquel. libr. 1. de retract. §. 19. gloss. 2. num. 2. Prima ratio pro ista sententia, quod mulier non debeat habere partem in usufructu consolidato constante matrimonio cum re propria mariti est, quia absque labore & industria vxoris ex causa sanguinis prouenit à iure ipsi marito. l. verum. §. pen. ff. pro socio. vbi ea, quæ accedunt ex natura, ac propria vi, non sunt inter socios communicanda. Nam si maritus tempore contractus matrimonij habeat fundum æstimationis publicæ mille aureorum, qui tamen constante matrimonio idem fundus effectus est extrinseca ratione valoris duorum millium aureorum, puta, lapsu temporis, hoc augmentum proueniens rei suapte natura sine melioratione, sed intrinsece, communicandum non erit cum vxore eiusve heredibus, soluto matrimonio: quia istud augmentum non est quid diuersum à fundo, sed intrinsecum, & sicut diminutio & periculum ad eum spectaret ratione dominij, ita & augmentum. l. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. tollend. & vnus quisque ex cõiugibus debet habere omnia ea, quæ probauerit se adduxisse tempore contracti matrimonij, & propria esse. Constat præterea, nam domino proprietatis in solidum pertinere debent fructus & accessiones rei suæ, & nõ alteri, qui nullam partem, nec communionem habet in re, usufructus autem consolidatus proprietati, iure proprietatis cõsetur. l. usufructus in multis. ff. de usufruct. l. si proprietati. ff. de iure dot. Tum etiam, quia consolidatio, seu accessio augmenti cõtingit ex causa præterita absque facto nouo, ideoque ad tempus primæ causæ, & præteritæ, referri debet omnino. l. Iulianus. §. non solum. ff. ad Macedon. l. Pomponius. in. 2. ff. de nego. gest. l. in ratione. in 1. §. Imperator. ff. ad Trebelli. Igitur in proposita specie hic usufructus, ratione præuia proprietatis obueniens, non dicitur ex causa lucri euenire, sed ratione illius tituli, quo proprietatis fuit acquisita. Idem etiam iudicandum censeo in re æstimata data in dotem marito, quæ aucta fuit in pretio intrinseco, ut dixi in superiori quæstione, & sequuto matrimonio res sua fuit ratione æstimationis, quæ fecit veram emptionem, & ad eum pertinebat damnum, & interitus rei periculum, ergo & commodum. ¶ Sed huic vltimo dubio obstare videtur, quod imo mulier debeat habere pretij dimidietatem augmenti ipsius fundi dati in dotem, quia talis venditio non fuit facta marito simpliciter ex nunc, sed tunc cum societas sequuto

matrimonio inter eos fuit contracta, ipsi societati contrahenda. Et sic commune erit lucrum societati, & tantum mille aureos, quibus aestimatum fundum, erit capitale, accessiones vero & augmentum commune. Quippe cum etiam damnū proveniens in re etiam aestimata ex casu commune sit inter socios. l. cum duobus. §. damna. versic. Ideoque si pecus aestimatum datum sit, & id aut laetrocinio, aut incendio perierit, commune damnū est, si nihil dolo, aut culpa acciderit. ff. pro socio. Ergo ut in fine ibi tex. habetur, sicuti lucrū (hoc est restitutio damni ei solvenda est) ita damnū quoque commune esse oportet, quo non culpa socij contingit. hoc est, ut teneatur emptor socius communicare valorem auctum in re, in illo lucro, cum si perisset casu de rebus communibus utriusque coniugis esset solvendum, & refarciendum de bonis lucratis. Ex quo post Ioan. Lup. dicit Gregorius Lopez in l. 18. verb. *El proyo el daño.* titu. vnde cimo. parti. 5. quod damna refarciuntur de bonis superlucratis constante matrimonio de consuetudine huius regni. Et esse satis rationabile firmat per text. in l. si merces. §. vis maior. ff. locat. l. cum duobus. §. quidam Sagariam. ff. pro socio. quem singul. dixit Montalu. in l. 6. titu. decimo. parti. 5. & ibi Gregorius Lopez. Item resdata in dotem aestimata venditionem faciunt in favorem vxoris, non in suum odium, ut optime probat Antoni. Gomez in l. 51. Taur. 44. vbi vid. Sed dic quod est, quando alia bona non supersunt, ex quibus dos solui possit, non alias. Item hæc sunt accipienda, cum vir fecit expensas ambulando bona fide in seruitio societatis, ut Gregor. Lopez advertit in l. penulti. verb. *De expensas.* tit. 10. parti. 5. Et ista consuetudo quod sit in eius favorem introducta, nimirum, cum omnes fructus rei dotalis, & paraphernalium vxoris ad eum pertineant, & si qui superfluit sunt acquisita, & communicantur, ut tradit Suarez in l. prima. ad finem. titu. *De las arryas.* libr. tertio. for. legum. fol. 23. colum. 1. versic. In fine huius tituli. Tum etiam, quia lucrata constante matrimonio, ad virum, & non ad mulierem pertinere, ut præsumptio turpis quæstus euitetur, plus quam manifestum est in iure. l. Quintus Mutius. ff. de donatio. inter vir. & vxor. & cum maritus teneatur ad communicandum lucra, tenetur ad ea, quæ opera, & in dultia contingere solent, non tamen ad ea, quæ sine eorum labore proveniunt in ipsa re excursu temporis: & cum in fundo aestimato augmentum & diminutio ad ipsum spectet. l. plerunq;. §. sed si ante. ff. de iure dori. l. cum dotem. C. eodem titu. l. 18. titu. 11. par. 5. quæ tollit obiectionem, dicendo dominium dotalis rei aestimatae trāsire in maritum sequutis nuptijs, non ante, & ideo ad mulierem pertinet damnū

vel commodum ipsius, etiam si res tradita effec marito. Et sic omnia debent intelligi favore maritorum, ut in quantum minus fieri possit, indemnes conferentur, & consuetudo ultra suos limites non est protrahenda, nec præsumenda, nisi de ea constet. Lucra ergo extrinseca diuidenda, non tamen capitale, quod præcipuum habere debet, qui illud adduxit societati. l. cum duobus. §. qui in cocunda. & l. coiri. ff. pro soci. Suarez in titulo. de arthi. fol. 23. in §. Ad finem accedens. in dict. l. prima. lib. 3. for. & l. 203. Styli hoc denotatur, ibi, *que son de ambos por medio, salvo los que prouare cada vno, que son suyos apartadamente.* Sed in quæstione proposita constat domum esse mariti, seu fundum, ergo ipsum simpliciter habere debet, cum sua causa intrinseca augmenti, quemadmodum & ipsa vxor res, in quas dominium habet consequeretur, cum augmentum soluto matrimonio debeatur domino ipsius rei inseparabiliter, & sic pars domini, ut dixi supra. ¶ Hinc etiam respondendum erit ad quæstionem, Maritus vendidit rem propriam cum pacto redimendi, si vtatur facultate redimendi constante matrimonio, & res sit effecta maioris valoris quam fuit vendita, illud lucrum proueniens in re, non erit commune inter coniuges: quia ex causa de præterito intrinseca euenit, & res recuperata & redempta vt pacti dicitur esse apud virum ex causa prima secundum Barto. in l. in diem. ff. de aqua pluuiæ arcend. Gregor. Lopez de hac quæstione interrogatus se ita respondisse dicit in l. 18. verb. *O estimada.* titu. 11. parti. 5. Quem videas. Andr. Tiraquel. in tract. de retract. libr. primo. §. 19. gloss. secunda. num. quarto. vbi plures rationes adducit in confirmationem huius rei. ¶ Quid autem erit, cum maritus emit domum ante matrimonium cum titulo & bona fide à non domino, quam matrimonio constante cursu temporis præscriptioe acquisiuit, vt cum sit cum vxore communicanda? Ioannes Lup. in repeti. rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 62. num. 13. hanc quæstionem cogitandam reliquit. Couarru. autem in epitome quarti Decretali. 2. parti. §. primo. numer. decimo. dicit communem censendam esse, ex eo, quia suam vim ex cursu temporis cum possessione dominium ipsius & acquisitio contingit constante matrimonio. Sed videtur tenendum contrarium, inspecta causa prima, à qua initium sumpsit contractus, & pariformiter debet iudicari in fine. argum. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ibi sed forma suæ redditur. ff. de pactis. & quæ Tiraquell. de retract. libr. primo. §. 19. gloss. 2. num. 4. tractat, confirmari poterit. ista præscriptio inchoata virtute contractus celebrati ante matrimonium posuit quandam rei irreuocabilitatem, firmitatem, & securitatem,

non tamen induxit nouum contractum, nec augmentum, cum res succedat loco pretij soluti ab ipso marito, quod fuit proprium ipsius, & capitale adductum in societate. l. Imperator. §. vlti. cum l. seq. ff. de lega. 2. cuius hæc sunt verba. Cum autem rogatus quicquid ex hereditate supererit, post mortem suam restituere, de pretio rerum venditarum alias comparat, diminuisset quæ vendidit non videtur, sed quod inde comparatum est, vice permutati dominij restitueretur. l. si & rem. ff. de peti. hæred. Tiraquell. de retract. hæc iura citat libr. 1. §. 32. glo. vnica. nu. 23. Si ergo pretium probatur marito fuisse ante contractum matrimonij, & ipsa res ex eo illo tempore emptæ ratione subrogationis §. fuerat. Instit. de actio. & sic erit capitale mariti, & non erit commune. l. 203. styli iam supra ponderata. Et suaderi poterit, quoniam ex pecunia communi, nec labore seu industria coniugum, sed beneficio legis in odium primi domini negligentis fuit quæsitum dominium irrevocabiliter marito, ex causa prima, vt superius diximus. Suaderi, & declarari poterit ex his, quæ nouissime singularis & illustri præceptor Petrus à Peralta in gratiam studentium reliquit scripta in. l. hæred. num. 101. versic. Ex his potest inferri. ff. de legat. vbi aliam quæstionem notandam ad istam legem ponit. Fateor tamen, quod valor rei & æstimationis factum in re constante matrimonio proueniens ex opera & industria coniugum, vt pote multiplicatum constante matrimonio, & ex quo res pluris valuerit, communicabitur inter coniuges, & similiter pretium impensum in ædificijs, res tamen penes dominum, qui erat ante contractum matrimonij in tegra manebit soluto interesse alteri coniugi pro parte dimidia augmenti, & valoris extrinseci, vt sensit Doctor Peralta, ita meo sensu accipiendus loco præcitato. colum. fina. & exinde erit usufructum commune esse viro & uxori, si matrimonio constante fundo accedat, nõ ex iure proprietatis, sed causa emptionis vsusfructus eiusdem. Item meliorationes in re mariti factas constante matrimonio, ipsi marito cedunt, earum tamen æstimationem communem esse etiam uxori. l. nona. titul. 4. lib. 3. for. legum. Couar. in epitome quarti decretal. cap. 7. §. primo. numer. 10. nisi res, in quibus meliorationes fiant, sint ad primo-

rados durante el matrimonio y los frutos y rentas de los tales bienes castrenses y officios e donados que ambos lo ayã de

genium pertinentes. l. 46. Taur. Quam legem correctoriam, & contra æquitatem & rationem esse, & ideo cum adesset ad cõstitutionem illius legis exclamauit, quod non fieret, & non potuit obtinere, dicit Ioan. Lup. in repeti. rubri. de dona. in-

ter vir. & vxorem. §. 62. nu. 16. Quoniam qui habet dominium reuocabile, repetit expensas factas in re subiecta restitutioni, vt per ipsum ibi. text. valde notan-

confuso. Otrofi que los bienes que fueron ganados, y mejorados y multiplicados durante el matrimonio entre el marido,

duus est in capi. primo. §. si vassallus. hic finitur lex. deinde conuict. reg. incipiunt. lib. 2. feudo. secundum Bald. in authen. excipitur. colum. 1. nume. 2. C. de bonis quæ libe. & in. l. fia. §. emptor. nu. 2. C. communia deleg. colum. 1. Iaf. in. l. 2. nu. 27. C. de iure emphy. & in. l. 1. num. 16. eo. tit. Facit. l. domos hæreditarias. ff. de leg. 1. l. quod dicitur. ff. de impens. in reb. dotal. fact. l. vni. §. ob impensas. C. de rei vxor. actio. tex. gl. & doct. in. §. item si pro dote. vers. Per retentionem. Instit. de actio. vbi dixi. & l. sed & si quis. ff. de usufructu. tex. notab. in. l. si intra. §. vendentibus. ff. de minori. & in. l. 4. tit. 15. part. 2. Et sic de iure expensæ factæ in re maioræ, repeti possent, nisi lex. 46. Tauri disponderet, quod impensæ necessariae non possint repeti. Sed intellige tantum procedere in casu, quo loquitur, scilicet. in debito contracto ratione ædificij, quod quanuis necessarium, non tenetur impendenti soluere successor. Et sic isto casu correctoria erit, in alijs autem casibus minimè, vt pote si litigabit ad defensionem maioratus, vel alias in eius vtilitate extra casum ædificij. Ex quo dicebam de quæstione consultus in facti contingentia, successorè maioricatus teneri ad satisfaciendum vxori defuncti prædecessoris pro parte dimidia de pecunia impensæ pro redemptione tributæ & census constituti supra rebus maioræ, quemadmodum Emphyteuta, seu eius hæres recuperat, cū melioramenta sint quid proprium, & hereditarium. l. senatus. §. Marcellus. & ibi Ange. ff. de legat. 1. Bald. in l. penult. C. de solut. Et dixit verissimam conclusionem esse Nicol. Boeri. decis. 19. nu. 3. Tum, quia est in præiudicium vxorum talis lex, & tanquam irrationalis, extra suum casum non est extendenda. Bald. in. l. quicumque. C. de seruis fugit. n. 11. ergo. &c. ¶ Dubitatur, Aliquis contraxit matrimonium Salmanticæ, quo in loco lucra communicantur inter coniuges, & illo in loco habitauerunt coniugum,

& in l.

& in simul, seu de consuno per spatium decem annorum, deinde se transfulerunt Cordubam, ubi non est in usu ista communicatio lucrorum cum vxore, est dubium nunc, seu quæstio, quæ consuetudo, vel lex sit seruanda, an illius ciuitatis, in qua contraxerunt matrimonium, an domicilij mariti, vel loci illius, ubi se postea contulerunt? Greg. Lop. agit de hac quæstione in l. 24. verb. *Ganancias*. tituli. 1. part. 4. & Ant. Gomez in l. 51. nu. 75. in constitu. Tauri. ubi plura scribunt. Tamen resolutiue est dicendum, lucra quæ sita in quocunq; loco diuidenda fore, vel non, secundum Stylum & consuetudinem illius loci. Itaque si contraxerunt Salmanticæ, bona ibidem superlucrata communicabuntur: bona verò lucrata Cordubæ, minime, & sic e conuerso. Constat, quia uerba inducenda hanc consuetudinem de lucris communicandis, disponunt in rem, & non circa personam, & sunt in rem scripta. ut patet in l. prima. supra isto titulo quæ est translata ex libr. 3. for. legum. tituli. 3. in l. prima. dicens, *Toda cosa, que el marido y la muger ganaren, o compraren de consuno, ay an lo ambos de por medio*. Et quando uerba statuti, consuetudinis uel disponunt circa rem, tunc de bonis iudicandum est secundum loci consuetudinem, ubi res sunt situate: quia consuetudo afficit res ipsas, siue possideantur à eius, siue ab alienigena, seu forensi. l. rescripto. in fin. ff. de mu. & honori. Secus tamen esset, cum consuetudo disponeret in personam, ut tradit Bart. in l. cunctos populos. col. 17. versi. Sed posset dubitari. Et in terminis, in casu nostræ consuetudinis tenet post Specula. Anchar. consil. 163. col. 1. nu. 1. Aymon Crauett. consil. 30. & ex octo fundamentis ab eo adductis comprobada erit præsentis quæstionis decisio.

Utrum autem bona lucrata constante matrimonio inter ueros coniuges, sicut communicatur ex harum legum dispositione, locum etiam habeant inter putatiuos bona fide, & iusta ignorantia inter coniuges contracto matrimonio? Respondeo eodem modo dicendum esse communicanda lucra fore sicut inter ueros coniuges soluto matrimonio fieri conueuit. per text. in capit. secundo. de donatio. inter vi. & vxor. ubi Pan. & doct. Roderi. Suarez in rep. l. primæ. tituli. *De las ganancias*. fol. 7. lib. 3. foro leg. quæst. 1. Ioan. Lup. in repe. rubri. de dona. inter vi. & vxor. §. 36. fol. 19. col. 2. nume. 2. versi. Et hinc est. & fol. 39. col. 2. n. 23. §. 62. versi. Ampliabis ista, ut procedant etiam. Anton. Gomez. in l. 51. Tauri. nu. 77. Couarr. in epitome quarti decretali. 2. part. cap. 7. §. primo. nu. 7. Probat Segura in tracta. de bon. lucrata. constante matrimonio. nume. 97. fol. 223. colum. 4. versicu. Cum ergo inter iam dictas personas, De hac quæstione latius scripsi in dict. cap. secundo. de dona.

inter vir. & vxor. quem tituli. legi. Salmanticæ Anno 1546. ideo ibi congesta non repero. ¶ Dubitatur ulterius, An alter ex coniugibus possit renuntiare lucra constante matrimonio quæ sita? Gloss. in cap. secundo. verb. non est aliud. de donatio. inter vir. & vxor. tenet pacto remitti posse. Quam laudat Roder. Suarez in repe. l. primæ. tituli. de lucris. limitat. 1. lib. 3. for. legum. & Couarr. in epitome quarti Decret. 2. part. cap. 7. §. primo. num. 11. & in expressis terminis probat Domine de Rota in antiqui. decis. 841. incip. Consuetudo est in quodam loco. nume. 1. l. 60. in decisio. Tauri. ubi Antoni. Gomez. assignat rationem dubitandi, & decidendi ad hoc dubium. Facit ad hoc. l. 223. Styli. atque etiam matrimonio iam constante, dicta renuntiatio fieri poterit. Boeri. decis. 244. num. 2. ubi plures ad id referret auctores. & Ioan. Lup. in repe. rubri. de dona. inter virum & vxor. §. 47. nume. 13. & 63. Ratio est, quia maritus donationis causa potest repudiare hæreditatem ei delatam, nec ex hoc vxori donatarie facta donatio, erit nulla censenda. non enim is, qui donat casu prædicto, efficitur pauperior. l. si sponsus. §. si maritus hæres. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. 5. tit. 11. part. 4. Ad idem est text. in l. profectitia. §. si pater repudiauerit. ff. de iure doti. in illis uerbis, profectitiam non esse. &c. & inferius. quia nihil erogauit de suo pater, sed non acquisiuit. l. pretia rerum. ad fin. ff. ad legem Falcid. l. qui autem. §. primo. ibi, Noluit enim acquirere: non suum proprium patrimonium diminuit. ff. quæ in frau. credit. l. cum oportet. §. si autem. C. de bon. quæ liber. l. penul. ff. de colla. bono. cum ijs, quæ dixi supra isto libr. 5. tituli. 3. in rubri. & Antoni. Gomez. in l. 60. Tau. num. 1. Ioan. Lup. in repe. rubri. de dona. inter vi. & vxor. §. 47. num. 18. Ista tamen regula, quod lucra constante matrimonio habita inter coniuges sint diuidenda, patitur aliquas limitationes. Et prima est, non habere locum in sponsis de præsentia ante traductionem, & simultaneam cohabitationem. Quia ratio huius Consuetudinis militat ex cohabitatione & societate (de consuno) inter eos contracta. Tum etiam, propter curam & diligentiam, quam præstat vxor. gloss. in l. prima. tituli. 3. lib. 3. for. legum. quam ordina. dixit Antoni. Gomez. in l. 51. Taur. nume. 72. Segur. in repe. l. 1. §. sed si fundum. num. 24. ff. de legat. 2. Io. Lup. in repet. rub. de dona. inter vi. & vxor. §. 62. nume. primo. ubi late loquitur. Facit quæstio notabilis, quam post Paul. examinat Iaso in l. si donaturus. §. si quis indebitam. colum. fina. num. 18. ff. de con. causa data. Utrum statutum de lucranda dote habeat locum, quando matrimonium est contractum per uerba de præsentia, sed mulier est mortua antequam traduceretur ad domum mariti. ibi

vide. Si tamen vxor iudicio ecclesie esset separata à viro propter scuitiam ipsius mariti quo ad totum & mutua[m] collocationem, marito mortuo communicanda erunt lucra, et am si seorsum habitauerint. Ioan. Lap. in repe. rubr. de dona. §. 64. numer. 10. & in. l. 16. Taur. nume. 35. Gomez Arias in l. 12. Tau. nu. 15. Couarr. in epito. quarti decret. 2. par. capi. 7. §. primo. nume. 6. Antoni. Gomez in dict. l. 51. num. 72. Tauri. Secus si culpa vxoris esset factu[m] diuortiu[m], vel

non habitaret de consuno. ex mente prædictorum doctorum. Et est cauendum à Didaco Segura oppositam sententiam firmante in repet. l. vnũ ex familia §. sed si fundum. nume. 39. ff. de lega. 2. Item etiam si mulier propter aliquam infirmitatem esset separata à viro, puta propter furorem, vt saepe contingere comperimus, certè bona super lucrata à marito constante matrimonio, cum proueniant ex beneficio legis, vt in tract. de bonis lucra constant. matrimonio. firmat Segur. & in dicto. §. sed si fundum. nume. 3. erunt communicanda vxori, quia censetur esse in societate, & seruitio mariti. Serui enim ægri quos curamus, nobis serui re intelliguntur. Et afflicto non est addenda afflictio. cap. cum percussio. 7. quæst. 1. cap. ex parte. de clerico ægrot. glo. fin. in capi. primo. cod. titul. cap. vnico. de clerico non residen. libr. 6. & quæ late notat Couarr. in lib. 3. Variarum resolut. cap. 13. nu. 9. versu. Quanto ad prædictæ constitutionis intellectum. Facit text. in sui ratione in capit. secundo. de coniugio leproforum. Plures limitationes ad hanc legem videbis per Roderi. Suarez in rep. l. 1. titu. de lucris. lib. 3. for. legum fol. 10. versu. Quæritur & secundo. Et practicam huius legis ponit fo. 22. colum. 2. versu. Ad finem accedens. Et sis cautus, vt facias inuentarium omnium bonorum tempore contracti matrimonij, vt per illud probare possis esse bona propria adducta eo tempore, quo contraxisti, & non lucrata constante matrimonio, & sic deduces ea ante omnia tanquam capitale, aliis præsumuntur super lucrata omnia. l. 203. Styli Ioan. Fab. in rubri. de nuptijs. etiam docuit, referendo huic similem consuetudinem.

Pueda enagenar el marido. Dubitari solet, vtrum hæc lex. locum habeat in alienatione facta titulo gratuito donationis à marito, vt ipsa mulier auocare possit rem donatam à donatario, & eam recuperare pro dimidia parte, quæ ei competit ratio.

contracto de enagenamiento vala: saluo si fuere prouado q̄ se hizo cautelosamente por defraudar, o damificar a la muger. Otro si mando y ordeno en las dichas cortes que si la mu-

ne consuetudinis de diuidendis lucris? Videtur, q̄ non, quia verbum, Alienare, comprehendit etiam donationem. ca. nulli. de reb. eccle. non alien. ergo sicut non licet in materia prohibitiua, vt ibi, ita liceat in materia per-

missiua & fauorabili, quæ deducit rem ad ius commune, quo lucra marito, & non vxori cedebant. per. l. Quintus Motius. ff. de donatio. inter vir. & vxor. Potentius enim est ius commune, quam speciale, ideo facilius ad id reducimus. Paul. in. l. prima. nume. 2. C. si sc̄p in integ. restit. gloss. in. l. prima. C. si aduersus vend. l. eius militis. §. militia. ff. de testa. militis. ergo &c. Et facit. l. 1. versu. fina. C. de fund. dotal. & l. fina. C. de reb. alien. non alien. vbi prohibita alienatione, videtur prohibita donatio, & omnis actus, per quem dominium transfertur, imò solavenditione prohibita, videtur prohibita donatio, & omnis actus, per quem dominium transferitur. gloss. iuncto text. in. l. secunda. C. de vsucap. pro empto. quam vltra doct. ibi reputat vnicam Bald. in rubr. extra de pact. colum. secunda. & in cap. literæ. de dilatio. las. in. l. filius familias. §. diui. nume. 7. ff. de legat. 1. Anto. Gomez in. l. 51. Taur. num. 73. Ripa in dicto. §. diui. nume. 100. versu. octauo quærit. Bart. dicit communiter receptam esse opinionem prædictæ glo. l. 2. quæ est. 1. C. de vsucap. pro empto. Ergo per contractum permissa alienatione & venditione absq; dolo & fraude censetur permissa donatio. Et hanc sententiam approbat Anto. Gomez in. l. 51. Taur. nume. 73. & verba huius nostræ constitutionis referuntur à Docto. de Segur. in tract. de bonis lucra constant. matrimonio. num. 111. versu. Restat nunc & sexto respondere. Sed tamen cum sic donatio sine aliqua causa, puta remunerationis, vel taliter, quod intendat maritus aliquod lucrũ & interesse circa suos, & augmentum suum, & familiæ, videtur quod non possit alienare per viam

donationis talia bona, quia donationis actus dissipationem substantiæ, & perditionem notat. l. filius familias. ff. de donationib. ibi, non enim ad hoc ei conceditur libera peculij administratio vt perdat vbi constat, quod donare est perdere. Quæ textum notat

Chassanæ. in consuet. Burgund. fo. 222. nume. 25. rubri. 6. §. 6. verficu. Sed quæro, tutor, aut curator. Et cū maritus in istis lucris liberā alienandi facultatem habere noscimus, non tamen poterit talia bona do-

ger finire biua y seyendo viuda viuere luxuriosamente aq pier da los bienes que ouo por razon de su meytad de los bienes q fue rō ganados y mejorados por su marido: y por ella durāte el ma-

nare, seu dilapidare, cū procurator generalis, & cum libera administratione facere non possit, quā tum cūque ei dictum sit, vt faciat de illis rebus. vt de re propria. ex Bald. in. l. fina. C. de contrahend. emptio. ad fin. & in. l. prima. C. de bon. quæ libe. Est text. in dict. l. filius familias. in principi. ff. de donationi. Segura in terminis nostræ legis in tracta. de bonis lucratis constante matrimonio. num. 108. verfi. Nam quantumcunque maritus. & Ioan. Lup. in. §. 6. in legib. Tauri. nume. 5. glo. in. l. mandato generali. ff. mandat. l. procurator cui generaliter libera administratio. ff. de procurat. l. 1. §. primo. ff. de offi. procura. Casa. l. creditor. §. Lucius. ff. mandat. nam talis potestas censetur ei tributa secundum rationem & vtilitatem vero similem, non cum perditione & fraude bonorum, & in societatis incommodum, vt ex dictis iuribus constat. gloss. verb. necessariō. in extrauagant. Quia quorundam. Ioan. Papæ. 22. sub titul. de verborū signifi. est addendus Ial. in. §. in bonæ fidei. num. 4. Instit. de actionib. & constat in hac lege. ibi, *Saluo si fuere prouado que se hizo cautelosamente por defraudar, o dānificar a su muger.* Sed aperta est fraus, quando donat sine aliqua vtilitate considerabili homini negotiatori & industrioso. & maximè, quando est discordia inter cōiuges, vel caret liberis, ex quibus coniecturis malitia colligi poterit. Ad idem est. l. 205. ibi, *puedelos el marido vender, si menester le fuere, en tal que no lo faga el marido maliciosamente.* & l. 208. ibi, *en tal que no sea destruydor.* in legibus Styli. Roderi. Suarez in dict. l. prima. fol. 20. colū. secunda. §. vltorius quæro. verficu. Ex prædictis potest inferri. titul. tertio. libr. tertio. for. legum.

vbi in expressis terminis tenet maritum donare minimè posse ea bona, quæ lucrata sunt constante matrimonio in præiudicium partis dimidiæ, quæ pertinet vxori. & Ioannes Lup. in repeti. rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 66. num.

28. fol. 47. colum. secunda. Quam teneo eo modo, quo ipsam sententiam in probationibus refero, dum tamen possit fraudis præsumptio colligi aduersus vxorem, eiusque bona, vt sæpe vidi per maritos malæ conscien-

trimonio entre ellos y sean bueltos los tales bienes a los herederos d su marido defuncto en cuya cōpañia fueron ganados.

ADDICION.

¶ *Concuerda la ley. 5. titulo. 9. libr. 5. de la recopilacion.*

tix fieri, alias secus.

¶ *Viuere luxuriosamente.* Nota viduam luxuriosam vitam agentem post mortem viri, omnia bona, quæ fuit consequuta de lucris constante matrimonio habitis, amittere, ac hæredibus viri reueriti, etiam si committat stuprum post annum luctus. Ponderando literam huius legis, *si la muger finire, y seyendo viua viuere luxuriosamente.* Ergo durante omni tempore viduitatis, quo durante intelligitur nomen mariti prædefuncti, & sic priuilegijs ipsius honoratur, quia censetur esse in eo matrimonio. Ad idem notat Ioannes Lup. in repetitio. rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 67. numero primo. & §. 82. colum. penult. numero sexto. fol. 60. & ea, quæ ibi dicta sunt pro confirmatione, & ratione decisionis huius legis in præfenti sunt adducenda. & l. fina. & ibi Bartolus. C. de adulterijs. vbi habetur, quod vidua non debet viduitatem stupro maculare, & contrarium faciens, est grauiter punienda. l. nona. & ibi gloss. fina. titul. 12. libr. tertio. foro legum. Cifontan. in. l. 14. numer. quarto. in legibus Tauri. Dixi in priori parte horum commentariorum, vbi citavi hanc legem, scilicet in. l. sexta. verbo. *E mantuuieren.* pagin. 1377. cum sequenti. titul. sexto. libr. quarto. supra. vbi tractavi quæstionem illam, An mulier committens adulterium intra annum, vel post amittat dotem, & alia bona sua, sicut si marito viuente commissum fuisset, in lucris tamen ista lex est aperta, ideo in ea immorari non licet. Et notat Antonius Gomezius in. l. 51. Taur. col. fin. num. 80. Adde Felin. in capit. Pastoralis. num. 2. de iudic.

Titul. V. De custodia orphanorum.

Huerfanos. Orphani dicuntur miserabiles personæ. Et dicitur orphanus, qui est utroque parente privatus, ut dixi in l. prima. verb. *Pobres.* pagin. 770. titul. primo. lib. tertio. supra. Ideoque oportet intendere circa res ipsorum, ne cum collusione & fraude alienentur, que contingere poterit, cum Tutor, leucarator, vel executor testamentarius vel let res orphani emere, ut experientia docet, ideo malitiosus hominum merito obviare licet per legem Regiam infra positam a regibus catholicis.

Lex. I.

Qualquier q̄ sea no pueda, ni deua comprar. Nota, quod Tutor, Curator, seu Custos pupilli, vel executor Testamentarius, non potest villo modo secretè, vel publicè rem pupilli emere sub pœna hinc sancita contrarium facienti. Sed in oppositum est lex. 4. tit. quinto. part. 5. vbi interueniente iusta causa, tutor potest emere rem pupilli publicè. Sed tamen remera nulla correctio ad illam legem partitæ per illam inducitur, imo ista per illam explicatur: nã hæc lex locum habet, quando abest bona fides. Secus vero quando constat de bona fide. I. cum ipse. C. de contrahen. empt. n. in tunc autore Prætoris seu cõtutose in rebus mobilibus, vel iunctum in his decreto cum cõtutore poterit emere. ex dicit. l. 4. & ibi Gregor. Lopez, alias sequeretur, quod licet iuratum esset ei damnosum, quod iura negat. ut in ea. cum non deceat. de elect. lib. sexto. l. 12. C. de arbitri. tutela. Cum decisione huius Legis concordat. l. si in emptione. §. fina. ff. de contrahen. empt. vbi habetur pupilli rem emi non posse à tutore, aliove administratore. glof. in. l. cum ipse. C. eod. titu. in verb. Comparare. dicit, & habeat locum in omni officio publico, vel privato, aliter puniatur. l. non licet. ff. eod. vbi iuriscõ. Mar-

Titul. V. De la guarda de los Huerfanos.

Lex. I. Quæ el tutor o cabeçalero no compre los bienes de su menor.

El Rey dõ Alõsõ en Segouia.

Odo hombre q̄ es cabeçalero, o guarda de huerfanos o otro hombre o mager qualquier q̄ sea no pueda, ni deua comprar ninguna

rianus ex lib. singulari de delatoribus ait, Non licet ex officio quod administrat quis, emere quid vel per se, vel per aliam personam, alioquin non tantum rem amittit, sed & in quadruplum conuenitur. Facit. l. qui officij causa in prouincia agit,

cosa de sus bienes de aq̄lo aquellos q̄ administrar: y si la cõpra re publica, o secretamente pudiendo se prouar la compra que assi fue hecha no vala y sea deshecha y torne el quatro tanto de lo que valia lo que cõpro: y sea para la nuestra camara.

ADDICION.

Conuerda la ley. 23. titul. 11. lib. 5. de la Recopilacion.

capitibus Prætorum. in verb. *heredat.* Est addendus Sabiet. in dict. l. cum ipse. C. de contrahen. empt. Deci. in. l. singulari. colum. 4. nume. 8. vbi per Curti. Iunio. num. 10. ff. si cert. petat. Barto. in l. alio. ff. de alim. & ciba legat. & in. l. si in emptione. §. tutor. ff. de contrahen. emptio. Barba. in cap. penul. nume. 39. de testam. Socin. regul. 278. & in l. prima. §. fuit qua situm. colum. 1. notabi. 1. ff. ad Trebellianum. Duenas in tract. regularum. reg. 31 l. 14. titul. fin. libr. 8. ordinam. Ratio huius statuti est, quia tutores in hoc casu auctoritatem pupillis præbere debent, & tanquam in facto & re propria ad suam vtilitatem interuenire non debent. l. prima. ff. de aucto. tuto. quia tutor datur pupillo ad eum tuendum, non ut cum suis rebus spoliatur. §. Tutores. l. in t. de tutel. l. 1. ff. eod. Secunda ratio est, ne per metum, & impressionem, & reuerentiam, quam pupilli habere solent tempore tutelæ propter ius tutelæ ipsius, vel administrationis, & iste metus deductus ex reuerentia inducit rescissionem contractus. glof. in. l. prima. §. quæ oneranda. verb. metu. ff. quar. re. actio non datur. quam hõg. dixit Panormi. in cap. primo. de offi. delegat. notabi. 2. & in. c. cum dilectus. quod met. cau. sa. Capol.

fa. Capol. in. l. sicut. nume. 44. C. de usucapio. pro empto. Suarez allega. 24. Tum etiam, quia est introducta, vt minores non decipiantur. l. i. ff. de minorib. alias daretur occasio depradandi & spoliandi pupillos a suis tutoribus durante administratione secundum

Alberic. in. l. prima. ff. de tutel. argum. l. i. ff. de don. inter viru & vxor. ita optime dispositu est, ne possint clam, nec palam emere re pupilli, vt euntur omnis fraus, & occasio tolleretur spoliandi orphanos, quibus est miserendum. Et dico legem istam

correctionem nullam inducere. l. cum ipse. C. de cont. emptio. Cum ait, Cum ipse tutor nihil ex bonis pupilli, quae distrahi possunt, comparare palam, & bona fide prohibetur. Nec text. in dict. l. 4. tit. 7. part. 7. quia palam & bona fide poterit emere, dum tamen adsit auctoritas alterius venditoris, scilicet, contutoris, si sunt plures, & si non fuerint, assignetur defensor rei distrahendae auctoritate iudicis si res mobilis sit, sin vero immobilis seruata forma iuris cum eius auctoritate, & praemissa iuris cognitione utilitatis, seu necessitatis pupilli, & licentia iudicis, & eius decreto, alias nulla esset venditio. Amplia, & limita vt per Petrum Duchnas in tract. regul. cum fallent. regul. 31. Dixi in arte testandi. gloss. 20. Adde Curti. l. unior. consil. 29. nu. 12. & l. tut. in fin. ff. de adm. tuto. Et fraus quando dicatur committi, & quando praesumatur, declarat Bald. in cap. 1. 9. beneficiu. Si de feudo fuerit controuersia inter dom. & agnat. n. 1.

¶ Titulus. VI. De exheredationibus.

¶ Lex Prima.

a ¶ Si casare sin voluntad del padre. Clandestine contrahens matrimonium, hoc est, sine scientia patris, vel fratrum, amittit hereditatem parentum. Concord. l. 4. tit. 1. supra isto lib. 5. Et haec leges sunt iustae, & seruandae, & qui contraueniunt, rigore puniendi. De quo late actum est in l. prima. gloss. 1. tit. 1. supra isto lib. 5. ordin. & est. l. 49. Taur. l. 2. tit. 1. lib. 3. for. leg. & quae notat gl. Concejramente. titu. primo. lib. tertio. for. leg. vbi agit, quod tunc

Tit. VI. De los desheredamientos.

¶ Ley I. Que se a desheredada la msa que casare contra voluntad dell hermano, que la tuuere en poder.

¶ El rey don Iuan. ij. en Ocaña. Año de mil cccc y xxiij.

A muger q despues del finamięto del padre, o de la madre

dicitur matrimonium clam contractum, cum non fit eo modo, quo possit ad notitiam eorum, quorum interest, peruenire. l. clam possidere. & ibi not. ff. de acqui. poss. Et sic in praesenti si fiat sine patris consensu, de cuius iniuria agitur, & ex hoc

quedare en poder de sus hermauos si casare sin voluntad del padre, o de sus hermanos en cuyo poder quedo pierda la herencia del padre, o de la madre, segun que se contiene en este libro en el titulo del matrimonio.

multa mala, & iniuriam euenire solent inter consanguineos & fratres puellas, & generi. Quae euitanda erunt sanctione Pontificis summi inuadendo matrimonia clandestine contracta tam respectu cap. cu inhibitione. de clandest. despõ. & sic ecclesiae quam respectu harum legum.

Spero fieri temporibus futuris, vt perditiones & iniuriae obuientur apud orthodoxos, & non uisimè constitutum esse in sacro Concilio Tridentino dictum est, vt dicere possint statuentes cum Bonifacio. 8. in ca. 1. de praeb. lib. 6. suscepti regiminis nos cura sollicitat, vt utilitatibus subiectorum in illis praecipue per quas animarum saluti consulitur, nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum inuolutione solcite providere curemus. vt habetur sub Pio Papa III. sessio. 24. pagin. 222. cu seq.

b ¶ Herencia que le podra pertenecer. Ex istis verbis colligitur sororem amittere per talem contractum matrimonij hereditatem ad eundam, non autem aditam, quae postquam fuit adita, non amplius dicitur hereditas, sed proprium patrimonium haereditis. Et verba debent proprie intelligi, & non sint extendenda in materia poenali. l. penul. ff. de poen. ca. odia. de regul. iur. lib. 6. glo. in. ca. fin. de iure patrona. cum adductis ad Segur. de bonis lucrativis constante matrimonio. nu. 166. & est nouus & memoriam mandandus iste intellectus.

c ¶ Hermados. Ad fratres existimo non extenditur haec potestas exheredandi sorore, sine parentu, vel eis mortuis, sine fratru voluntate contrahentem matrimonium. ex. l. 49. Tauri, quae eam potestatem limitauit, & ad parentes tantum potuisse apparet. ibi, E que esta sea in esta causa, para que el padre, y la madre puedan desheredar si quisieren a sus hijas que el tal matrimonio contraxeren. Lo qual otro ninguno no pueda acusar sino el padre, y la madre muerto el padre. Et sic excludit

excludit fratres. Nam inclusio vnus, est exclusio aliorum. l. cum prator. ff. de iudic. capi. nonne. de presumptio. Facit. l. 28. in Curijs Pincianis ann. 1548. in qua fuit peritum coram Imperatore Carolo Quinto Hispaniæ Rege auctoritate legis. 49.

Tauri. quod fratres pael-
la contrahen-
tis clandestini
matrimonium,
& curatores mor-
tuis parentibus
possent ipsam accusare,
& tamē nihil
decisum fuit, sed dixit
ex legibus nostris
regni quid fieri oporteat,
iam prouisum esse.
Tum quia odiosa,
tū quia pœnalis,
& quia fratres, ut sæpe
suspiciamus, sunt
negligētes in quærendo
viri forori, ut eius per
gressum religionis conse-
quantur aliquam partem
bonorum ei pertinentiū,

vel ut frui valeant eius ministerio & fructuum legitime. adde. l. 4. titu. 1. lib. isto. §. supra. existimo has leges non esse in usu, quæ tamen. l. taurina hodie est sub tit. *De los casamientos.* lib. 5. Recopil. & est. l. prima Quæ tamen legis dispositio & pœna est ampliata & extensa ad filios masculos, ut in dicta. l. prima. Recopilationis. Vnde filij contrahentes possunt per parentes exheredari, quod verum intelliges in legitima bonorum quæ prouenit ex ipsis met patribus exheredantibus. Secus autem ex alijs. Quia de illis cum deferatur ex voluntate aliorum, vel à natura ea manere eis debent incolumia, ita probat text. intimis memorie thesauris condendus in. l. cum qui ciuitatē. ff. de interd. & relegat. Nec huic obstat text. in cap. licet. de voto. vbi habetur quod filius Regis potest priua-

Titul. VII. De las vendidas y compras.

¶ Ley. I. Que los pesos y las medidas sean yguales en todo el Reyno

¶ El Rey don Alonso en Alcalá. A Era de mil ccc y lxxxv. El mismo en Segouia.

POrque en nuestros reynos y Señorios, ay medidas y pesos de partidos por donde las mercaderias se venden y compran y muchos resciben muchos daños y en gaños. Porende ordenamos y mandamos que en todas las

ri regno, & sic videtur priuari bonis, quæ sibi à natura proueniunt, ut in casu illius textus, & sic videtur non esse incolumia ea quæ deferuntur iure sanguinis. Quia respondendum est, quod ideo in casu illius textus priuatur regno Regis filius quia

ibi successor in dicto Regno sponte sua recepit hoc onus sibi à patre iniunctum, ut constat ex litera illius textus. ibi, Ne si on tibi à patre iniunctum & à te sponte susceptum iuncto verbo maledictiois, in quem sensum ita doctè explicat D. Anto. de Quesada lib. 1. diuersarū quæstionum iuris. capit. 32. nu. 14 qui plures alios citat.

¶ Titul. VII. De emptioe et venditione.

¶ Lex Prima.

ciudades e villas e lugares de nuestros reynos los pesos y medidas sean todos vnos en la forma siguiente: que el oro y la plata y vellon de moneda que se pese por el marco de Colonia q̄ aya en el siete onças. Y cobre y fierro: y estaño y plomo y azogue, y miel, y cera, y todas las otras mercaderias que se venden a peso: que se pesen por el marco de teja, que aya en el marco ocho onças, y en la li-

¶ Se venden y compran. Materia venditionum & emptionum quam sit necessaria in republica, satis omnibus cõpertum esse videtur ex usu quotidiano: tum etiã, quia contractus emptionis fuit inuentus de iure gentium post pecuniæ usum: nam absque pretio consistere non potuit, cum sit de essentia & substantia huius contractus, ut interueniat pretium pro ipsa re quæ venditur, & non pro usu ipsius, ut discrimen assignemus inter contractum locationis, & conductionis. l. 1. in princ. ff. de contrah. emptio. §. pretium autem. Insti. de empt. & vend. l. 10. ibi. *Porque la vendida no se puede hazer sin precio.* titu. 5. par. 5. Anto. Gomez in tract. de contractibus. capi. 2. nu. 1. Et sic oportet vocari contractum emptionis à iure gentium, ut in. l. ex hoc iure. vbi Cyn. Albe. & alij hoc contendunt. ff. de iust. & iur.

Iuris gentiū. ff. de pact. ¶ Sed in hoc dubium est, Vtrum sit à iure gentiū, an à iure civili? Quod autem magis inuentū iuris civilis quam iuris sit gentiū esse emptiones, apparere videt. Qui pretij mētio in dubio emptionē arguit. gl. in l. curiales. verbo. intelligi.

C. de p̄d. curial. lib. 10. & in. l. si inter. verb. aestimata. C. de iure dotiū. l. quoties. & l. cum dotē. eo. titu. vbi aestimatio facta sup̄ re assignata in dotē genero, vel alteri, indubio, ex pretij mentione, inducit cōtractū emptionis. Et hāc p̄positionē probat etiā multi adducti à Philip. Deci. in. l. ex cōuentione. col. 1. num. 6. verfi. vltimo nota. C. de pactis. lo. Bernar. in tract. regu. cū fallent. regu. 278. Tamen est intelligendū, cū pretiū est correspōdēs valori rei, de qua fit mē

tio, alias non esset iudicandus cōtractus emptionis, sed forte donatiōis, locationis, vel emphytenfis. ex theotica glo. in. l. 1. verb. agendo. posita sub §. primo. ff. de superficieb. quam ibi valde notandam proficitur. Bart. num. 3. & in quæst. 4. col. 3. in princi. nu. 10. la so in. l. filius familias. §. diui. col. 21. n. 245. ff. de lega. 1. Bartholo. à Cēpoi. in tract. de serui. rusticorum p̄dico. ca. 9. colum. 3. num. 9. Anto. Corset. in suis singularibus. verb. cōtractus. glo. est simil. in l. per diuersas. in verb. quam alijs. C. manda. & in. l. apud Celsum. §. si quis autem. verb. causa. ff. de doli exceptio. quæ probat, quod quando res modico pretio fuit empta po-

bra dos marcos. Y en el arroba. xxv. libras destas : y en el quintal cien libras destas , saluo el Quintal de fierro que se vsa y pesa en las ferrerias , y puerros de la mar do se haze y se carga que se vse segun que falta aqui se vfo. Y el quintal del azeyte en Seuilla : y en la frontera de diez arrobas el quintal, como se vfo falta aqui. Y en las villas y lugares que ay arrelde , que aya en el arrelde quatro libras del dicho peso. Otro si tenemos por bien que el pan y el vino , y las otras cosas todas q̄ se suelen medir que se midan y se vendan por la medida toledana,

tius dicitur prouenire ex titulo lucratiuo , quam oneroso, & sic donationis cōtractus. Quam notabilem dixit Didac. Segur. in repeti. l. coharedi. §. cum filiam. 163. vbi alios plures eam glo. laudātes adduxi in additio. ff. de vulgar. & pupillar. Faciunt etiam,

q̄ tradit Corne. consil. 12. libr. 4. & Ripa in tracta. de peste. in princi. vbi omnino vide. Nā verba ex qualitate cōtractus, contra propriam significationem sunt accipienda. l. si vno. verficu. Sed & si. verbo. donationis. & ibi gl. verb. sed tranfactio. ff. loca. & in. l. in lege. eod. titu. l. si cum duo. & l. si stipulatus. ff. d̄ vsur. notat Signorol. d̄ Homo deis. in repe. l. cunctos populos. nume. 3. C. de sum. Trinita. Ex quodicebam, donatorem teneri ad solutionē gabel-

que es en la fanega. xij. celemines y en la cantara. viij. açumbres. Y que en esta manera se faga media hanega y celemin y medio celemin , e media cantara , y açumbre y media açumbre a esta razon. Y otro si , que el paño e lienço e sayal , y las otras cosas que se venden a varas que se vendan por la vara castellana , y en cada vara que den vna pulgada de tirar, y que midan el paño por esquina. Y qualquier que vsaren por otros pesos o por otras medidas, saluo de aquellas que dichas son, o en otra manera de la que dicha es, que cayan e incurran en las penas

la, quando donatarius ei dedit pretium correspondens rei: nam licet nomen sonet in cōtractum donationis, tamen verē est onerosus, & ad defraudandam gabellam. Hac forma sapius vidi fieri , non absque maximo dispendio contrahentium , cum ea, quæ sunt Cæsaris, ei sint danda ex Dei p̄cepto. Idem erit, si in locationem sonet. p̄cipue colligi poterit, quando periculū vuarum, vel herbarum ex forma talis cōtractus pertinet ad nominatum conductorem, & non ad locatorem, cum in cōtractu emptionis, & venditionis, commodum, & periculum perfecta venditione pertineat ad emptorem. l. fin. C. de peri. & commo rei ven-

in locatione autem ad conductorem, si aliter ex forma contractus cautum non esset. l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrahenda emptio. iuncta. l. ex conducto. §. primo. ff. locat. Sic ergo natura contractus magis inspicienda est, quam verba. l. si insulam. ff. de

† Pefos falsos. Si milis pona habeatur in. l. seq.

præser. verb. l. si olei. C. locat. Nam verbum, locavit exponendum erit, id est, emit. sicut ecõuerfo. l. ea lege. §. locationis. ff. locat. l. hi qui. C. eodem tit. l. contem ferro. §.

qui maximos vbi Bar. ff. de publica. & vetigal. Et ita iudicatum, & obtentum fuit per confirmacionem nostræ sententiæ in contractu plus valoris mille aureorum, qui in forma locationis, confectus fuerat,

sed in essentia & substantia erat emptiois, & iuxta præmissa, & disposita in l. tertia. quaterni gabelarum in consequentiam ad solutionem gabellæ, gabellario soluendæ condemnauit. Et adeo verum est, quod pretium sit requisitum necessarium in isto contractu emptiois, eo quod pretium dicitur solennitas substantialis, sicut consensus. gl. in l. pacta conuenta. verb. ex pretio. ff. de contrahend. emptio. Sed sic est, quod pecunia sine principis autoritate cudi non potest. l. fin. C. de fals. monet. l. 1. C. de vet. numismatis. lib. vndecimo. l. 20. tit. primo. parti. septima. l. 23. tit. fina. infra. lib. octauo. ordin. Ergo cur magis contractus emptiois à iure gentium, quam à iure ciuili, à nobis fatendum est. Dicamus ergo, quod origo à iure gentium secundo, forma vero, cudi que licentia à iure ciuili est, quam sententiam amplectitur Ioannes Orosci. in l. ex hoc iure. nume. 45. ff. de iustitia & iure. & ita accipiendū est illud quod dici solet, emptioem iuris gentium contractum

que las leyes, y los derechos, y fueros disponen contra los que vsan de medidas, y pesos falsos †, y que las penas sean para aquellos que las acostubrá llevar.

AD D I C I O N.

¶ Concuerta esta ley. 1. tit. 13. lib. quinto. de la Recopilacion. Y añade que la vara de que se ha de vsar, sea la de Burgos. Y en quanto esta ley dize que midan el paño por esquina, esta alterada, y cor

esse. Quod etiam explicat Cantiuncula. in princ. Instit. de loca. & con. du. colum. §. secunda. versicul. Venditio & emptio. Arias Pinel. in repe. l. secūd. in princip. nume. primo. C. de rescin. vend. vbi reputat hoc dubium difficile. ideo not. Et cum de

regida por la ley segunda deste mismo titulo, y libro, en el versiculo (Item que todo paño.) Y por la ley tertia, titulo duodécimo, libro quinto, de la dicha Recopilacion. Y en quanto dize que el pan se mida por la medida Toledana, esta alterada y corregida por la ley segunda deste titulo, y libro, que dize se mida por la de Auila. Y lo mesmo dispone la ley segunda del dicho titulo decimotercio, libro quinto de la Recopilacion, versiculo. Item que todo el pan. De suerte que la vara sera de Burgos, el cantaro Toledano, la medida de Auila.

origine contractus emptio nis dictū est, merito statui potest. Secū dum dubium, ne principia ignoremus de definitione, quæ periculo sa est in iure. l. omnis definitio. ff. de regulis iur. Dicamus ergo, quod contractus emptio nis, & venditio nis est contractus bonæ fidei, vltro, citroque obligatorius, qui consensu, re, & pretio ipsius rei, perficitur. Ita Fabian. à Monte in tract. de empti. & venditio. quæ st. prima. numer. primo. Quam refellit Arius Pinell. in repe. l. secunda. 1. part. rubri. ca. final. nume. 28. C. de rescin. vendi. dicendo, quod ista definitio non continet suas partes, vt Dialectici requirunt, & nostri in. l. prima. §. primo. ff. de dol. Cagnol. in dict. l. omnis definitio. Licet enim in venditione concurrant illa omnia, concurrunt etiam in locatione, quæ vtrunq; obligat, & bonæ fidei est, & re, consensuq; perficitur, vt etiā aduertit ipse Pinell. vbi supra. 2. part. rubri. ca. primo. nume. 24. ideoque aliam refert in dict. ca. final. colum. vltima. quam meliorem dicit ex Domin. Sot. libr. sexto. de iustitia & iure. quæ st. secunda. articulo. primo. ad finem. Sed supplendo ad diffinitionem in illa particula, & pretio rei ipsius, erit bona intelligendo definitionem de pretio rei, nõ de pretio vsus. Et ita ad excludendam omnem ambiguitatem, addendum est prædictum verbum. Et sic declarando per particulas, vltra Fabianum loco præcitato. quæ st. 1. princ. col. 1. Dico, contra

Quis; ad differentiam vltimarum voluntatum, quæ non veniunt sub nomine contractus. l. verba. ff. de verb. significa. Notat Euerard. in locis legalibus. capit. 17. Plures differentie assignantur à Segur. inter contractus & vltimas voluntates in rep.

l. si ex legati causa. nu. 96.

ff. de verb. obliga.

¶ Dixi bonæ fidei,

ad differentiam stipulationis, & aliorum contractuum inter viuos, qui sunt stricti iuris, non bonæ fidei. vt in. §. actionum. Insti. de actio.

Et hoc ponitur loco generis: nam omnis emptio & venditio est contractus bonæ fidei, non tamen econ-

uerso. Et ideo bonæ fidei dicitur, quia exuberantior bona fides requiritur, quam in stricti iuris. l. si dolo. C. de resc. vñ l. bonæ fidē. C. de acti. & obligat. Declarat Ioā. Coraf. cur sic dicte actiones bonæ fidei, & stricti iuris in libr. 2. miscellanæ. iuris. c. 8. & latius dixi in dict. §. actionū. quæ legi anno superiore. 1560. cum tit. de actioni.

¶ Dixi, vltro citroq; obligatorius, ad differentiā aliorū, qui non sunt adeo obligatorij ex vtraq; parte. Sed tamen regulariter nō cadit obligatio nisi ex vna parte tantū. l. Aristo. §. fin. ff. de don. l. ad res donatas. ff. de ædili. edict. contractus enim emptionis & venditionis, ideo est vltro citroq; obligatorius, quia in eo ex bono & æquo alter alteri obligatur ex consensu: emptor enim obligatur ad solutionem pretij; venditor ad rei venditæ traditionem. l. ex empto. ff. de actio. emp. ita inter ipsos actiones & obligationes oriuntur. §. 1. Insti. de aut. tuto. l. Labeo. §. contractum. ff. de verb. signifi. & quando contractus emptionis & venditionis, vel aliqua pars substantialis confertur in voluntatem vnius ex contrahentibus, totus contractus est nullus. Secus autem, si fortē pretium conferatur in arbitrium, vel taxationem alicuius tertij. l. final. C. de contrahend. emptio. Paul. & docto. in. l. s. p. §. primo. eod. titul. Resoluit Antoni. Gomez in tracta. de

¶ Ley. II. De que peso y ley ha de ser la plata.

¶ El Rey dō Iuan. II. en Madrid Año de mil. cccc. xxxvj.

¶ Confirmola en Toledo. Año de mil. cccc. xxxvj.

¶ En Madrigal. Año de. xxxvij.

ORdenamos & mandamos que el marco de la plata segun dicho es ante desto: sea el de la ciudad de Burgos de ocho onças el marco. Y esso mismo la ley

contractib. capitulo secundo. numer. 19. versicul. Item principaliter quæro. In quo omnino pro intellectu ad Arium Pinellum recurrendum est in repet. l. 2. in. 2. part. rub. capitulo primo. numero quarto. versicu. Quauis autem certum pretium,

que la dicha ciudad de Burgos tiene que la plata sea de ley de onze dineros y seys granos: y q̄ ningun o-repeze ni platero sea osado de labrar plata pormarcar de menos ley de los dichos onze dineros y seys granos en todos nuestros reynos so las penas en que caen los que vsan de pesas falsas.

¶ Dixi vltorius in defini-

tione, qui re-

nam de essen-

tia est, vt in-

terueniat res

quæ vendi-

tur, & emi-

tur. l. nec em-

ptio. ff. de cō-

trahend. emp-

tio. ¶ Dixi,

consensu, ad diffe-

rentiam con-

tractuum, qui

re, & literis

contrahun-

tur: nam iste

sine alia so-

lennitate præ-

ter consen-

suum partium

vna cum præ-

tij interuentione perficitur. vt Insti. de obligat. ex consens. ex Fabiano de Monte de emptione. & venditione. 1. quæstion. columna prima. numero primo. Et est notandum quod emptio & venditio sunt correlatiua & relatiua: nam præsupponendo emptorem, declaramus venditorem esse in casu expresso, & e contra. Gabriel in. 4. senten. distinction. 15. quæstion. 10. notab. 1.

Est præterea notandum, quod regulariter quælibet res potest vendi, nisi expresse prohibeatur vendi à lege, vel testatore, vt sunt res sacræ, res ecclesiæ, res subiectæ restitutioni. text. in lege. si in emptione. §. omnium. ff. de contrahenda emptione. Probat Antonius Gomez de contractib. capitulo secundo. numero. 50. versicu. Item quæro quæ res.

Quæritur, Vtrum quis compellatur, vel compelli possit rem suam vendere? Respon. quod regulariter nullus compelli potest ad emendum, nec vendendum. l. nec emere. C. de iur. delibe. l. inuitum. & l. final. eod. titul. l. inuitus. C. locat. l. nec ab initio. C. de nupt. l. possessores. C. defund. patrimonij. libr. 1. l. non enim. ff. de ré. amota. Fal-

lit tamen in pluribus casibus, de quibus per Antoni. Gomez vbi supra. capitul. 2. numer. 51. quæstia

fina. Nouem casus posuimus supra libr. 2. titul. 23.

Tom. ij.

M in. l. a.

in. l. 2. gloss. 1. pagin. 713. versicu. Tadem quæro. vbi plenius tractauimus. ¶ Dubitatur præterea, Pretium ratione emptionis debitum venditori, qua actione, vel iudicis ne officio peti possit? Respon. quod actione ex vendito. vt patet de actio. empt. & ven-

dition. ff. per totum. præsertim in. l. Iulianus. §. ex vendito eiusdem titul. notat Hierony. Cagnol. in re peti. l. curabit. num. 14. C. de action. empti. Quæri etiam potest non minus eleganter, Vtrum venditor petens

Item q̄ el platero q̄ labrare la dicha plata: sea obligado de tener vna señal conoci-da para poner debaxo de la señal que hiziere para tener debaxo del marco de la tal ciudad o villa don de se labrare la dicha

pretium conuentum ab emptore, censetur eo ipso renuntiasse remedium illi pertinens ratione deceptionis vltra dimidiam ex. l. 2. C. de rescindenda venditione & l. 4. cum ibi traditis concord. infra hoc titulo? Videtur quod non, quia habet duo remedia: vnum ratione contractus ad pretium conuentum petendum actione ex vendito: aliud ratione læsionis, quæ forte non est sibi cognita, eo tempore, quo vendicat pretium, & ideo ei est concessum certum tempus ad agendum, comper-ta læsione vt in. l. 2. C. de rescindenda venditione. & in. l. 56. tit. 5. part. 5. & l. 4. infra illo titul. Igitur pro hac parte negatiua. Item etiam ignorans & errans circa rei valorem agendo ad recuperandum pretium conuenti, non est visus suum ius remisisse, nec præsumendum est. l. 1. C. si maior fact. alieni ratam habuerit. Et istam partem approbat Bald. in dict. l. 2. nu. 65. versu. Sed quid si deceptus. vbi Panthaleo Cremonensis. num. 135. versu. Trigesimo quinto. Secus tamen esset, si sciret, vel lis iam cœpta esset, & peteret simpliciter pretium conuentum sibi restitui, nam visus esset. renuntiasse prædictum beneficium. dict. l. 2. & liti & instantiæ eius vigore cœpta per dictam simplicem petitionem pretij, quia actus contrarius pendentis litis, eius desertionem inducit. l. si filius ff. de minori. gloss. in clem. Græcia. verb. renuntiare. de resc.

Quæri potest, Quod pretium dicatur in rebus vendendis, & emendis iustum? In quo die, quod tripliciter considerari potest pretium iustum, nempe pium, medium, & rigorosum: nam contractus non consistit in puncto indiuisibili, & sic

res valens iustè & piè decem, valere potest duode-cim, & quatuordecim, quæ pretia censenda sunt iusta, dum tamen sint intra latitudinem iusti pre-tij secundum Scot. in. 4. senten. distincti. 15. quæ-stion. 2. & Ioan. maior. quæst. 32. Contad. in tract.

de contracti. quæst. 56. cõ-clus. 5. Tho. 2. 2. quæst. 77. artic. 1. Add. 1. versu. Quod ideo dico, quia iustum pre-tium: Anto-ni. Bursen. in. capitulo. cum causa. co-lumna terti. numer. quin-to. de empt. vend. Nauar. in cap. qua-litas. numer.

plata. Y q̄ el dicho pla- tero sea tenido de no tificar esta señal ante el escriuano del cõce- jo: por q̄ sepa q̄ el pla- tero labra la dicha pla- ta: por q̄ si alguna fue- re de menor ley q̄ la susodicha sea sabi- do. E si otro platero

34. de poenitentia. distincti. 5. & tangit in manua- li Confessorum. capitu. 23. & 82. expressius nu- mer. 78. & capitulo. 17. numer. 228. Domini. Sotus lib. 6. de iusti. & iure. quæstion. 2. articulo tertio. versu. Ad huius autem conclusionis intellectum. Carol. Moli. de contractib. quæstio. 14. Ioan. Me- thymment. de restitution. quæstio. 31. Couar. lib. 2. Variar. resolutio. capitulo. 3. numero primo. Ex quo inferuntur plura singularia videnda per eum numer. 2. cum seq. Quod intellige in pretio, quod non à lege impositum est, quod non est indiuisi- bile, quippe cum latitudinem habeat, cuius vnum rigidum, id est, extremum dicitur alterum verò medium, & alterum pium. Secus tamen in pretio à lege statuto, quod postquam est positum, est in diuisibile, nec in se continet latitudinem, cum sic pretium legitimum. vt Domini. Sotus declarat lib. 6. de iust. & iur. q. 2. ar. 3. pa. 532. col. 2. & latius declarauit in. l. 2. gl. 1. tit. 23. lib. 2. ordi. vbi de iusto pretio tã à lege, quàm à nõ lege statutu, quale sit, aperui. Quo sit illicitu esse, quicquã vltra latitu- dinẽ iusti pretij pro te vendita recipere, nec vltra legitimu, id est, taxatum à lege, seu republica pro- pter vtilitatẽ reipublicæ, quæ vtilitati priuatæ est præferenda. auth. resquæ. C. cõmunia deleg. c. ra- tio nulla. vbi Deci. de præbend. l. 3. in fin. titul. 28. part. 3. Et hanc propositionẽ probaui ex pluribus in. d. l. 2. gl. 1. pag. 712. in versu. Prior pars. Nauar. in manuali confesso. ca. 23. nu. 83. vbi de legitimo loquuti sumus. De alio tradit. Sanct. Thom. 2. 2. quæstion. 77. artic. 1. Nauar. in rep. canouit not. 6. de iudi. & in manuali confesso. cap. 23. num. 80.

Qui tenent, quod vbi interuenit inæqualitas in pretio inter contrahentes, etiam intra dimidiam iusti pretij, si notabile damnum sit, teneri ad restitutionem læso. Idem notat Conrad. de contractib. quæstion. 36. versic. Primum exemplum. & quæstion. 56. Adrian. quodlibet. 6. Ioann. Methymnen. de restitut. quæstion. 32. Alphons. à Castro. libro primo. de potestate legis poen. capitul. quinto. foli. 33. columna prima. Panormi. in capitulo. quia plerique numero. 28. quæstion. 9. de immuni. eccle. Burgens. in capitul. cum dilecti. de emption. & vendi. Nauar. in capitul. qualitas. numero. 26. de penitentiâ. distinctio. 5. & in dicto capitulo. nouit. notab. 6. numer. 47. & in rep. capitul. final. 14. quæstion. 6. in princi. versic. Lo vndecimo. Iason. in. §. Sed iste quidem. nume. 104. Insti. de actio. Er est communis opinio secundum Gabriel. in. 4. senten. distincti. 15. quæstion. 2. Et hoc accipiendum est, quando re ipsa contingit deceptio. Si vero fuit in ductus dolo, & ex proposito, etiam in foro exteriori, compellendus erit decipiens ad damni satisfactionem læso, secundum Panor. in capitul. in ciuitate. columna secunda. num. 6. de vsur. Quod dictum bene notandum dixit esse Antoni. Burgens. in capitul. cum dilecti. columna quinta. numer. 21. de emptio. & vend. vbi ait inductum per dolum vti posse remedio. l. & eleganter. ff. de dol. vt liberetur à contractu præcise, nec iustum pretium rei suppleri possit. vt est text. in. l. pen. C. si vend. pigno. agatur. Paul. Castren. in. l. 2. in prin. C. de rescindenda venditione. Grego. Lop. in. l. 56. verb. Desampararla. titul. 5. part. 5. Pinel. in rep. dict. l. 2. capitulo. 2. Et sic cum contractus sit nullus propter dolum contrahentis, petitur, vt declaratur nullus, quatenus de facto, & non iure processit, vel si velit stare deceptus contractui in suu fauorem & in odium dolosi, poterit, & petere actione ex contractu, ne decipiatur. gloss. in. l. & eleganter. versic. Si in hoc ipso. ff. de dol. Iason. in §. actionum. numer. 41. Insti. de actioni. vbi Gomez. numer. 12. gloss. in. Liurisgentium. §. prætor

viniere a labrar plata a la tal ciudad, villa o lugar que sea obligado de yr a lo mostrar y declarar ante el escriuano del dicho concejo la señal y marco que quiere hazer en aquella misma plata q aysi labra-

ait. verb. dolo malo. vbi Paul. nume. 2. ff. de pact. Est etiam gloss. in dict. l. eleganter. verb. nullam. & glo. in. l. si dolo. C. de rescin. vendi. & glof. in. l. item si pretio. §. final. verb. circumscribere. ff. locat. inquit, illicitam esse deceptionem cum dolo

re. Y el q̄lo contrario hiziere y labrare plata sin hazer lo susodicho que incurra en las penas susodichas. Itē q̄el peso de oro q̄ sea en todos nuestros reynos y señorios y-gual con el peso de la ciudad de Toledo aysi

inter contrahentes. Quam gloss. ad hoc peregrinã esse dixit Sebastian. Sapi. in additio. ad Panor. in. capit. quia plerique. nu. 28. de immu. eccle. Imol. Cõ fil. 109. colũna secunda. nu. 2. Barbat. consil. 56. column. 3. nume. 11. libro secũ-

do. Ergo statim cum primum cognita fuerit inæqualitas & deceptio ab vno ex contrahentibus, debet satisfacere secum contrahenti, etiam intra dimidiam iusti pretij, siue dolo sit re ipsa, siue ex proposito in foro conscientie, ex supra dictis. Et probat Fortun. Garf. in tractat. de vltimo fin. vtriusque iur. column. 82. in illatio. 17. Probat ex Paul. 1. ad Thessalonicenses. 4. ne quis supergrediatur fratrem suum, & circumueniat in omninogotio: vindex enim est dominus de his omnibus. vbi beatus Anselm. ait, Supergressio est, vbi pro minori pretio illud quod maioris est, elicitur. Circumuentio autem, vbi per dolum frater in ipsa venditione, vel emptione decipitur. Ex quibus constat à Paulo vtramque pretij inæqualitatem interdiciam esse, siue ex industria, siue præter intentionem, & vtramque esse peccatum, apertè conuincitur per id, quod statim Paul. subiungit, dicens, quoniam vindex est de omnibus his: nisi enim vtraque esset peccatum, dominus de illis non vindicaret. reg. Sine culpa. de regul. iur. libro sexto. Ex quo inferitur, nullam deceptionem & inæqualitatem etiam intra dimidiam iusti pretij licitam esse de iure Canonico, nec permissam. Constat. Lex Canonica nihil permitit cum peccato, inò legem nutritiuam & inducentem peccatum tollit, & derogat. capitul. fin. de præsc. Sed huiusmodi est præmissa deceptio, igitur, &c. Quia quauis ius Canonicum illi soli, qui ultra dimidiam iusti pretij deceptus est, per sufficiens remedium subueniat, alijs tamen, qui infra dimidium iusti pretij decepti sunt, non præcipit,

vt damnum illatum deceptoribus remittant, nec decipientibus permittit, vt sic decipere possint. Nisi fortè quis dixerit ex eo permittit, quòd pro præmissa deceptione nullam in iudicio admittit actionem. Sed hæc permissio nullam tri-

buit conscientie securitatem, sed solum imponit litibus terminum: quoniã nisi id fieret, innumeræ quotidie in re publica lites orirètur. Quã sic litibus obuiat, nil hac ratione concedit decipienti, sed illum suæ conscientie relinquit, non quidem vt liberè qd

voluerit agat, sed vt iuxta diuinam legem operetur, à Deo solo, & non iam ab hominibus in foro exteriori iudicandus. argu. capitul. cum iam dudum. de præbend. Tenetur ergo sic decipiens reddere id, in quo à iusto pretio defecit, quanuis deceptus pro hac re, non possit contra illum actionem in iudicio deducere. Alphons. Castrensis in lib. 2. de potest. legis poenalis. capi. 10. fol. 187. colum. 1. Cum autem sit contra ius naturale, ne quis cum alterius damno locupletetur, & diuinum prohibens alienum detineri. facit. capitul. 1. distin. 1. & capit. final. distin. 9. ergo à iure Canonico tolli non poterit peccatum, nec permitti aliqua deceptio. Inò etiam læso non petente, postquam contrahens cognouerit deceptionem, tenebitur restituere statim. Panormi. in capitul. quia plerique. nume. 30. de immu. ecclesia, Conrad. de contractu. quæstion. 57. conclu. 1. Sotus de iusti. & iure. lib. 6. quæst. 3. artic. 1. pagi. 538. col. 2. ¶ Deducitur etiam ecclesiam in suis contractibus neminem debere, nec posse vltra pretium iustum rei venditæ, seu datæ in emphyteusim, vel alias recipere, & aperta læsione tenetur læso ad restitutionem & satisfactionem, cum sit cultrix iustitiæ, & omnibus prodesse, & non damnum inferre debeat, & cuilibet catholico hoc ipsum facere tenetur: ergo multò magis ecclesia, & ecclesiastica personæ, per præmissa. Tum etiam ex notatis à Domini. Soto loco præcitato. artic. 1. versic. Est ergo quæstio vtrum lex id permittat. Est gloss. memo-

de doblas como de coronas y de florines y ducados y todas las otras monedas de oro segun que lo tienen los cambiadores de la ciudad de Toledo. Y que el cambiador o otra persona que de otra manera: o con otro peso

rabilis in capit. ea enim verb & plus. 10. quæst. 2. dicens ecclesiam iustum tantum pretium, & non vltra, etiam ab vltro offerente ratione contractus cum ea celebrati debere recipere. Eam gloss. laudat Ambrosi. Bignat. in repe. cap. salubriter num.

86. de vsur. Conrad. de contractibus. quæsti. 57. in additione impressa in indice dicti libri. super ead. quæst. Deci. in. 1. si quis in conscribendo num. 7. C. de pact. Henri. de Gandauo quod lib. 3. q. 28. colū. 2. & est communis secundum Nauar. in rep. cap. nouit. 6.

pesare que incurra en las dichas penas.

Item que todos los pesos que en qualquier manera ouiere en nuestros reynos y señorios que sean las libras y iguales. De manera que ay an en cada libra diez y seys on-

notab. num. 47. de iudi. Bono enim viro illicitum est aliquem decipere. gloss. singu. & menti tenèda in. 1. semper in contractibus. de regul. iur. Quam ibi adnotauit Deci. numer. 7. & ordinariam dixit Ioan. Anani. in capi. in ciuitate. colum. 5. num. 11. de vsur. & est vera conclusio secundum Antoni. Burgens. in. capit. cum dilecti. column. 5. num. 15. de emptio. & vendi. Conrad. de contract. quæst. 57. conclus. 3. Ex quo deducitur, quòd cum supergressio, vltra iustitiam commutatiuam contra diuinam & naturalem iustitiam sit, omnis deceptus laicus, siue ecclesiastica persona sit, poterit recuperare læsionem per viam denuntiationis euangelicæ, vt peccato obuietur. argu. capi. nouit. de iudi. cap. si peccauerit. 2. quæsti. 1. capitul. final. de for. compet. libr. 6. & tex. & ibi Panormi. in. capitul. ex literis Syluani. de sponsa. & egregie declarat Martin. Nauar. in dicta repetit. capitul. nouit. notab. 6. numer. 79. Nec ex hoc si per viam euangelicæ denuntiationis laicus agat contra laicum in foro ecclesiæ, existimandus est illam traxisse ad vetitum tribunal, nec locum fore poenæ. l. 3. titulo primo. libro tertio. ordinamen. quippe cum in specie deducta, causa non sit profana, sed spiritualis, vt homo exeat à peccato, & restituat, quod remedium in foro Cæsaris non inuenitur, nec datur: ergo recursus fieri debet ad ecclesiam absque aliqua poena, quia non tendit ad defraudandam iurisdictionem, sed ad præmissa. Et si restitutio veniat, nihilominus non venit in considera-

considerationem tanquam incidens, sed id quod principalis est. l. si quis nec causam. ff. si certum petatur. Vnde gloss. in capitul. vnico. de cleric. non reside. lib. 6. in verb. receperit. dicebat, accedentem ad ecclesiam principali consideratione propter luctum, peccare, non tamen secundario, nec simoniam ex hoc committere. Panormi. eam approbat in capitul. consulti. numer. 2. & ibi Addit. de celebr. missar. & in cap. sua. ¶ Deci. in. ca. ex parte. numer. 6. de officii. de legat.

Nauarr. in repet. capitul. quando. notabili. 6. numer. 12. Couarruuias. lib. 2. Variarum resolution. capitul. 20. numer. 5. Et sic causa inducens liberationem efficacior esse apparet, & operatur effectum, & non illa, quæ inducta est ad obligandum l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. Consulem tamen, vt denunciatio ista fiat per aliquem clericum, vel fideum ecclesiæ, ne incidas in dubium quia vbi est luctum istorum officialium, non est quæstio iuris, sed tyrannidum, & deuorum pecuniarum innocentium. ¶ Ex quibus non obstat dicere, constat quod leges permittunt deceptionem, quæ est intradimidiam iusti pretij, cum nec permittantur expresse, nec denegent actionem præcipiendo, sed dissimulant ob maius malum in republica vitandum, nempe vt lites finiantur nam ex duobus malis, minus eligendum est capitul. duo mala. 13. distincti. vbi declaravi in lectione ordinaria decreti, Anno. 1562. Et minimè censetur malum iuxta illud Cicero lib. 3. officiorum. Primum, minima de malis. Et in libro. 5. in Verrem. & in epistola ad Octauium. In duobus autem malis cum fugiendum maius sit, leuius est eligendum. Et quod ius ciuile id non permittat, clarè constare videtur: quia quando rescindit contractum ob prædictam læsionem vltra dimidiam iusti pretij, vel iubet iustum pretium suppleri, totus excessus vltra iustum pretium venit restituendus, quod non veniret, si licitum esset inclusiuè vt ad dimidiam, vt punctuauit Dominicus. Sotus lib. 6. de iustitia & iure. quæstione tertia. articulo. primo. versu. Atque hinc sumitur quartum argu-

mentum. ¶ Nec etiam obstat nobis videntur, quæ adnotari solent ex l. in causa. 2. §. idem Pomponius. ff. de minorib. nempe in emptionibus & venditionibus licere naturaliter contrahentibus se adinuicem circumuenire. text. in. l. item si pretio. §. fina. ff. locat. Nam pro dissolutione huius difficultatis præmittere oportet, duplicem esse dolum, alterum deceptiuum, consilio & industria adhibitum, alterum re ipsa nulla interueniente caliditate. l. si quis cum aliter. ff. de verborum obligationibus. vterque dolo frequentius significatur hoc verbo, fraudis, vt ostendit text. in. l. iurisdictionum. §. sed si fraudandi. ff. de pact. vbi Ioan. Orosci. l. 1. vbi gloss. ff. de his quæ in fraud. credi. Platea in. §. in fraudem. Institui. quibus. ex caus. manumitter. non licet.

que lo contrario fizie re caya y incurra en las dichas penas. Item que todo paño de oro y seda y de lana : y de lienço y de picote y de sayal: y de xerga: y de todas otras qualesquier cosas que se venden a varas

Vtrumque sensum habent verba, fraudare, circumscribere, circumuenire, quibus vtuntur Iuriconsulti locis præmemoratis. His sic præmissis, text. in. §. idem Pomponius. l. in causa. 2. ff. de minori. est intelligendus in dolo reali, non in deceptiuo. vt est gloss. in dicto. §. verb. naturaliter. & gloss. in. l. sed & si pupillus. §. item si cum plures. ff. de institor. & in leg. & ideo. ff. locat. & in. leg. Iulianus. §. si venditor. & §. idem Iulianus. ff. de actionibus empti.

Et hæc est regula vniuersalis in iure, quod nullus dolo deceptiuus permissus est à iure, vt in iuribus præcitatis. & in lege. & eleganter. ff. de dolo. & in lege. si dolo. C. de rescindenda venditione. Probatum & a Ioann. Igneo in repetitione legis. contractus. numero. 105. ff. de regulis iuris. & in lege. si ex hæredatus. numero. 29. ff. ad. Senatus Consultum. Syllanian. Iaso. in. §. actionum. numero. 28. Insti. de actio. Stephan. Forcatul. in necymantia iur. dialogo. 99. Sed huic responsioni obstat difficultas. Nam licet dolo non interueniat. iniquum est aliquem cum aliena iactura locupletari. lex. nam hoc natura. ff. de cond. indebi. lex. iure succursum. ff. de iur. doti. lege. iure naturæ. ff. de regul. iur. capitulum. locupletari. cod. titul. lib. 6. & leg. 17. titu. fina. part. septima.

Alciat. de præsc. in rubri. numer. 7. quod repugnare minime dubium est, dicto. §. Idem Pomponius, dum dicit naturaliter, Sed omisis alijs solutionibus, dicendum est, quod text. ille loquitur intra latitudinem iusti pretij, de quo supra habitum est ex

Conrado. in tracta de contractibus. q. 56. articu. primo & non est visus ab hac solutione recedere Natur. in capitul. qualitas. de pœni. distin. 5. Sed hæc solutio nõ placet Soto loco supra citato, & merito: quia intra hanc latitudinem nullum est præiudicium,

que el que lo vendiere sea tenido de lo tender sobre vna tabla y poner la vara encima y haga señal de cada vna vara: porque el que lo comprar no reciba engaño y se venda por la vara toledana. Y

turaliter, interpretatur, id est, iuris gentium, hoc est de consensu populorum. Quæ solutio placuit Forcatul. in Ne cyomantia iur. dialogo. 37. num. 5. Quæ solutiones manifestè explicant, cur in exteriori foro permittantur huiusmodi læsiones.

que el que lo contrario hiziere que incurra en las penas en que caen los que venden paños por varas falsas. Item que las medidas del vino así de arrobas como de cantaras y açumbres y medias açumbres y

itaque ad resolutionem considerandum est, quod natura contractus emptio- nis & venditionis efficit, ut aliqua læsio toleretur in pretio, quæ præter Carol. Molinæ. & alios supra citatos ostendit elegantissimus Aristotel. locus lib.

2. Metaphysi. ad finem. capitul. 9. Sunt enim & in ratione nonnullæ partes, ut materia rationis. Quæ læsionem videntur contrahentes per consequentias subire. arg. l. 2. ff. de iur. om. iud. Atque etiam ius ipsum naturale patitur in huiusmodi contractibus aliquam læsionem, dummodo notabilis non sit, sed modica. Et hoc denotat text. in dicto. §. Idem Pomponius. Quod sensisse visus est beatus Thom. 2. 2. quæstion. 77. articulo primo. Hoc autem principium iuris naturæ allegat ibi Iurisconsultus, ut ostendat contractum per se validum esse ipso iure, etsi deceptio in pretio interueniat. Quod colligitur ex proposito Iurisconsulti in tota illa lege à principio, in qua Iurisconsultus tonatur ostendere restitutionem minori non esse concedendam, nisi ubi aliqua ratio non est quia succurratur ei, ac proinde in casu proposito restitutionem esse necessariam. Quod bene præter gloss. & docto. explicat Pinel. in rep. l. 2. part. 2. capit. 1. nu. 32. C. de rescind. vend. Ex quibus duo inferuntur. Primum, quod iure naturæ læsio modica, quæ permittitur, remanet arbitrio boni viri: at verò hæc læsio modica iure civili redacta est ad dimidium iusti pretij. ut in l. 2. C. de resc. vend. & in l. 4. infra hoc met. tit. 7. Ex quo inferri possit, cum à iure Canonico & regio id sancitum est, vendens, vel emens rem intra dimidium iusti pretij, nisi fuerit exactus à parte læsa, non teneri in conscientia foro ad restitutionem contra opinionem communem Canonitarum & Theologorum, quam in contrariu huius illationis supra probauit. Tunc, quia Canon non nil cum peccato permittit, cum semper con-

† Téder sobre vna tabla. ad de. l. 1. su. pr. eo. tit. in vers. y otro si q. el paño. que aliter disponit, sed d. c. h. h. us l. est seruada. & practi- carur.

nulla fraus, cum tota sit iustum pretium. Potest etiam alio modo text. ille intelligi secundum Alber. & Bald. ibi, quatenus ait licere, ex permissione iuris in foro exteriori, non quia licitum honestumque sit, ut supra diximus. Pinel. in rep. l. 2. part. 2. capitul. primo numer. 36. C. de rescindenda venditione. Sed & si verissimam esse sentiam istam solutionem, tamen repugnat verbo, Naturaliter, in dicto. §. Idem Pomponius. posito, quippe cum forum interius & conscientia nihil aliud sit, quam natura, & ius naturale capitul. primo. distinctione prima & capitulo non est. distinction. 6. Ideo intelligi aliter solet text. ille, quod verbum, naturaliter, sit accipiendum ex natura contractus emptio- nis, & venditionis, hoc est, quod natura emptio- nis, & venditionis habet in se difficultatem, ut vix adhiberi possit, & in vsu esse, nisi inuicem remittatur præiudicium. ex l. si voluntate. C. de rescindenda venditione. Quæ solutio reddit rationem, cur in foro exteriori permittatur huiusmodi læsio in his contractibus, atque ita non tollit difficultatem: fuit autem Carol. Molinæ. de contractibus quæstion. 56. refert. Couar. libr. 2. Variarum. resoluti. capitul. 1. numero. 2. Balduinus in princ. Insti. de rer. diuisi. Sed quatenus præsupponere videtur, quod natura contractus est contraria iuri naturæ, est positio falsissima, cum hic contractus sit iustissimus, & de iure gentium, atque eodem pacto non tollit difficultatem, quam ponit Pinel. in dicta. leg. 2. part. capitul. 2. ad fin. ubi verbum, na-

filium det animæ. glossi. in capitul. cum contingat. de iur. iur. & iure Canonico constat permissum esse in capitul. cum dilecti, & in capitul. cum causam. de empti. & vend. dum tamen re ipsa contingeret læsio, & intra dimidiam. Tum quia istud pretium iustum potuit censeretur, ne animam vnus contrahentis illaquearet, nã pluris momenti est, quã mille corporum, & a fortiori rerum. Si potest ex causa iusta & vtilitatis communis, vt caristia euitetur, res particularium ta-

xare, & legitimum ac iustum censeatur pretium, quanto magis animarum fauore? Nam homines id pretium iustum esse in rebus censeant, quantum vendi possunt. Si verò alter vtriusque censeatur læsus, instituat contra decipientem re ipsa remedium legis secundæ. C. de resc. vend. Sin verò non petat ex natura contractus, vt dixi, censeatur pretium iustum fuisse, & non subiectum restitutioni dum tamen dolus deceptiuus, & partis petitio cefset. In foro etiam animæ crederem posse defendi contra communem. Et hanc sententiam nouissimè. 8. annorum cursum quod hæc scripta & approbata erant à sacro Concilio, reperi tetigisse Dominum Anto. Menesi. in dicta. l. 2. numer. 73. quam hoc Anno in lucem edidit, scilicet. 1563. Cætera, quæ pro intellectu dicti. §. Idem Pomponius annotare possemus, sunt videnda apud Carol. Molinæ. in tracta. De commercio & vsura. quæstion. 14. numer. 171. Nauar. in capitul. qualitas. numero. 42. de pœni. distin. 5. Couar. libro. 2. Variar. resolu. capitul. 3. nume. 2. Domini. Sot. lib. 6. de iusti. & iur. quæstio. 3. articul. 1. versicul. Primum igitur. & per ea, quæ optimè in proposito tradit Ioan. Methymnen. in. C. de restitu. quæst. 32. & 33.

Quæri potest, Vtrum vendens rem, & eam tradens antequam solutum ei sit pretium conuentum, transferat dominium in emptorem? Videtur quod sic, cum habuerit fidem de pretio venditor: quoniam res corporalis, quæ à domino venditur & traditur, non aliter fit accipientis, quàm si aut pretium venditori solutum sit, aut ei satis eo

nomine factum, putà ex promissore, fideiussore, aut pignore ipsi venditori ex ipsius voluntate constituto. l. 2. §. 1. in fin. ff. si cert. petat. vel nisi venditor fidem habuerit emptori sine vlla satisfactio- ne. l. quod vendidi. ff. de contrahenda emptione.

dades: villas e lugares y comarcas que lo tienen por priuilegio y vfo y costumbre véder y comprar por mayor y menor medida que toda via se venda por la dicha medida toledana so las dichas penas.

Quod si nihil horum véditori præstetur, quasi pignus (nam proprie pignus esse nequit. l. neque pignus. ff. de reguli. iuris) retinere potest eam rem quam vendidit. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio- nibus empti. Id ergo vnũ

poterit emptor, nisi res eadem alteri emptori vendita, ac tradita sit. l. quoties. C. de rei vendi. vt vniuerso pretio venditori oblato soluto que actione ex empto contra eum experiatur dicto. §. offerri. nec enim ex sola traditione, quantumuis ex venditionis causa facta, statim iudicatur venditor pretij solutionem emptori fideicommississe, si aliud colligi posset, quia emptor dixit se promptam pecuniam solutioni habere, cum non haberet rem, vendicare poterit. ex glossi. in §. venditæ. Insti. de re. diuisio. vbi Fabian. Angel. Plat. & Iaso. ad Porchum. columna. 2. glossa. in dict. l. quod vendidi. ff. de contrahenda emptione glossi. in l. procuratoris. §. planè. verb. vendicare. ff. de tributor. ex Bartol. & glossi. in leg. si seruus communis. §. locauit. ff. de furt. & ex Gregor. Lopez in. leg. 46. verb. Se fiasse del. titulo vigesimo octauo. partita tertia. Si tamen simpliciter venditor rem tradidit emptori, videtur habuisse fidem de pretio, & sic dominium transtulisse, si nihil dicit, vel excipit. ex glossa. in dicta lege quod vendidi. & in. §. venditæ. & in dicto. §. planè.

Et confirmatur ex. l. quadragesimasexta. & ibi Grego. Lopez. verb. Con intention. titulo. decimo quarto. partita. 5. Et tenent communiter docto. secundum Fabian. de monte. in tracta. de empti. & vend. §. quæstion. principa. nu. trigesimo septimum. quanuis ipse strenuè contendere velit contra rium, quod non dicatur habita fides de pretio, nisi expresse actum fuerit inter contrahentes. Quem vide. Nam si vera est hæc opinio, sequeretur, Tom. ij. M 4 quod

quòd venditor posset rem suam vendicare, si non solvatur ei pretium conuentum, quod inest naturaliter ex natura contractus, quod emptor tradat rem, si modò pretium fuerit solutum. l. ex empto. ff. de actio. empt. ergo ante pretij solutionem cum veniat ex natura contractus bonæ fidei, non intelligitur translātū dominium, quia tacitum haberi oportet pro expresso. l. cum quid. ff. ficer. petā. Nec est vero simile, quòd venditor, maxime si diligens est velit dominium transferri in emptorem ante realē numerationem pretij. l. cum de indebito. ff. de probat. Ergo non est dicendum per argumentū à verosimili, quod est receptum in iure. c. quia verisimile nō est. de præsumpt. Tiracquel. in rep.

Item que todo el pá que se ouiere de cōprat y vender: que se venda y compre por la medida de la ciudad de Auila: y esto afsi en las hane gas: como en los celemines y quartillos. Y mandamos que se guarde afsi en todos nuestros reynos y señorios no embargante que digā que lo tienen de priuilegio vso y costumbre como dicho es.

ADDICION.

¶ Esta ley, en el principio y en el versiculo, iñe, que el peso de oro concuerda con la ley. 1. tit. 22. lib. 5. de la Recopi la qual corrige a esta ley. en quāto dize (seys granos) y dize quatro, y tãbiē dize quatro,

l. si vnquam. in princ. num. 37. C. de reuocan. dona. & Euerard. in locis legali. loco. 5. & Fernand. Loazes in tract. super noua pagan. conuers. regni Valentix. colum. 8. §. nec prædictis obstat. num. 26. cum seq. vbi plura singularia decisa comperies gratia huius argumenti, quæ faciunt etiam ad. l. non est verisimile. ff. de eo quod met. causa gestū est. Item etiam, quia oratio respiciens plurā deteminabilia, debet ea æqua lance definire ac terminare. l. iam hoc iure. ff. de vulg. l. quantis. C. de impube. & alijs substi. Sed hæc tria ponuntur exceptiue à regula in. dict. l. quod vendidi. dicendo, quod vendidi & tradidi non aliter sit accipientis, quam si aut pretium nobis solutum sit, aut satis eo

nomine factum, vel etiam fidem habuerimus emptori sine vlla satisfactione vel datione. Tamen satisfactū nisi probetur, non præsumitur. l. si duo patroni §. si quis iurauerit. ff. de iure doti. l. quinquaginta. ff. de probat. ibi, nam si creditum petā,

ille respondeat solutam pecuniā, ipse hoc probare cogendus est. l. inciuile. in fi. C. de rei vñ di. l. 45. ad. fi. tit. 9. parti. 6. Ergo non habita fides de pretio, non præsumitur, nisi probetur. Item fundās intentionem suam in aliquo, siue sit in substantia siue in qualitate, ad obtinendum illud probare debet. l. 2. ff. de probat. l. si rē minorem. ff. de integ. resti. & dicitur in. l. 4. infra. Ergo emptori conuēto à venditore rei vendicatione, dicenti habitā fidem de pre-

la ley 1. 2. 3. tit. 24. del dicho libro 5. en el versicu. (iñe q̄ el platero) cōcuerda cō la ley. 1. tit. 24. lib. 5. de la Recopi. en el versu. (iñe q̄ todos los pesos) cōcuerda la ley. 1. tit. 13. lib. 5. de la Recopi. en el principio, y en quāto dize en el marco, ocho onças, y en la libra dos marcos en el versu. (iñe, q̄ todo paño) cōcuerda la ley. 3. titulo 12. lib. 5. de la Recop. y en quāto esta ley, dize q̄ se mida por la vara Toledana esta aliterada por la ley 1. tit. 13. lib. 5. de la dicha Recopi. (q̄ dize q̄ sea la de Burgos, en el versu (iñe q̄ las medidas) cōcuerda cō la ley. 1. tit. 13. del dicho libro. 5. y con la ley. 2. versiculo. item que la medida, en el versiculo (item que todo el pan) concuerda con la dicha ley. 2. versiculo, item que todo el pan.

tio, cum in eo se fundet, debet illud ostendere aperte. Præterea facit: nam translatio dominij est magni præiudicij, ac difficilior, quàm possessionis. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acquiren. poss. & ideo quod nostrum est, sine facto nostro à nobis tolli non potest. l. id quod nostrum. ff. de regul. iur. igitur per simplicem traditionem rei non debet induci factum longè aduersum voluntati venditoris, & contra eius mentem. Confirmatur: nam contractus emptionis & venditionis est reciprocus, id est, vtro citroque obligatorius, & non debet claudicare. gloss. in. capit. de illis. i. in gloss. fin. de despōsa. impub. l. Iulianus. §. si quis colludente. ff. de actio. emp. & emptio &

venditio definiuntur, quod sunt contractus bonæ
 fidei vltro citroque obligatorius, qui consensu,
 re, & pretio perficitur, vt explicat Fabian. de mō
 te in tract. de empt. & vend. in princ. 1. quæstio-
 nis principal. Definitur etiam alijs modis, de qui-
 bus supra. Sed si dicimus dominium translatum,
 & pretium non solum, claudicabit, igitur, &c.
 ideo vt cesset omnis scrupulus, cautela erit ele-
 gans, quod semper in instrumento dicatur, quod
 venditor tradidit rem, seruato sibi dominio rei,
 & quod sit speciali hypotheca affecta, quousque
 pretium sibi solum sit. Quod pactum valet, &
 impedit dominij translationem, vel reseruare si-
 bi manuum iniectionem, nempe non soluto pre-
 tii absq; autoritate alicuius, siue emptoris, siue
 iudicis liberè possit apprehendere, & sic retinet
 semper dominium & precario interim tantum pos-
 sidere dicitur emptor ipsam rem. l. qui ea lege.
 iunct. glossa. final. C. de pactis. inter empto. & vē-
 dito. & ratione retenti dominij, vēdicare poterit
 secundum Azo. in sum illius tit. quē sequitur Fa-
 bian. hāc cautela optimā dicēdo in tract. de emp.
 & vend. quæst. 5. princip. num. 39. posuit Bald. li-
 cēt non ita apertè in rubri. C. de contrahen. emp-
 tio. quæstio. 13. num. 13. Ioan. Andre. ad specul.
 de empt. & vend. in rub. versic. Sed an possit sibi
 proquideri hoc facto. Grego. Lopez in l. 28. verb.
Entregar. titu. 5. part. 5. Sin vero solutionis tem-
 pus conceditur emptori, si emptor intra illud tē-
 pus, fidem suam apud venditorem non liberaue-
 rit, non propterea poterit venditor (seclusa dicta
 cautela) ipsam rem vendicare, sed actione ex eo
 cōtracta, nempe ex vendito agere. l. 1. C. de actio.
 empt. l. quia à lege. C. de pact. inter emp. & vend.
 etiam translato termino assignato ad soluendum
 quia initium est spectandum. l. 1. ff. de poen. quic-
 quid Fabianus attentare in contrarium velit vbi
 supra num. 40. Quæ omnia sæpe versantur in pra-
 ctica, imò quotidie, ideoque diligenter sunt me-
 moria tradenda. Cætera ad hanc quæstionem
 & pro eius declaratione necessaria sunt videnda
 vltra Plat. & doct. in dist. 5. vendita. Per Fabian.
 loco præcitato. Procurator fisci nō potest fidem
 habere de pretio vt trāseat dominium. l. si procu-
 rator. in fin. ff. de iur. fisc. gloss. in l. 4. verb. debes.
 C. vbi caus. fiscal. ¶ **Quæritur,** Vtrum vsura com-
 mittatur in contractu emptionis & venditionis?
 Et videtur dicendum quod non: nam deceptio,
 & non vsura supergressio iusti pretij dici debet. l.
 2. C. de res. vend. quia sedes vsuræ est in mutuo,
 iuxta illud Mutuum date, nihil inde sperantes.
 Luc. 6. & cap. consuluit. de vsur. ergo, &c. Ex quo
 infertur, quod emens redditus perpetuos, nō cō-
 mittit vsuram: quia de substantia mutui est, quod
 sit officium gratuitum, & quod recipiens oblige-

tur ad restituendum idem genus tantum, non ta-
 mē potest in plus obligari. l. si tibi decē. in princ.
 ff. de pact. & ibi gloss. verb. re. & glo. verb. condi-
 ci. per rex. ibi in l. rogasti. §. si tibi. ff. de reb. cred.
 Si verò paciscatur, quod teneatur aliquid reddere
 vltra sortem, ipso iure non valet tale pactum, nul-
 laque oritur obligatio dictis legibus, quia est con-
 tra substantiam actus: non autem sufficit, nec effi-
 cere potest, vt actus transeat in alium contractū.
 Tum, quia nec natura contractus qui re contrahi-
 tur, nec verba patiuntur. Faciunt notata per Bar.
 in l. vbi ita donatur. ff. de do. caus. mor. colum. 2.
 & ibi Ad. Tum, quia tale pactum est vera, & pro-
 pria vsura. Patet, quia illud solum præstatur pro-
 pter vsum, & temporalem retentionem pecuniæ
 mutuata, & sic ex definitione vsuræ in dist. 5. si
 tibi. quæ dicit, quod est quicquid accedit Sorti. c.
 plerique. 14. quæst. 3. est vera & propria vsura, &
 pactum remanet prorsus nullum. Quæ omnia
 cessant in emptione redditus, vbi fors nunquam
 restituitur, saltem non obligatur venditor ad vllā
 restitutionem. Et sic verè dici non potest, quod
 aliquid præstetur, vel percipiatur vltra sortem,
 sed bene quod aliud loco sortis prorsus alienatæ
 percipitur, videlicet ius annui redditus, & sic nō
 potest hic cadere vera vsura, quia cum vsura non
 fit, nisi quod accedit forti, semper præsupponit
 fortē deberi, & posse repeti, licet interim habeat
 in creditum, vt fit in mutuo. Secundò præsuppo-
 nit interim aliud solui pro vsum, vel retentione sor-
 tis, quæ est propria ratio vsuræ, vnde non potest
 proprie cadere in contractu emptionis redditus,
 vbi fors, siue pretium nullo modo abijt in creditū
 prout abijt in mutuo, sed prorsus abalienatur, &
 omnino recipienti acquiritur, qui non obligatur
 ad aliquam restitutionem pretij, sed tantum ad
 præstationem redditus pro pretio recepto vēditi
 ergo redditus pecunia emptus, etiam de nouo ad
 hoc constitutus, dummodo valorem & commen-
 surationem pretij seu sortis, tempore contractus
 inspecto, non excedat, alio cessante vitio, non est
 illicitus, nec verè, nec præsumptiuè vsurarius, sed
 omni iure, etiam positiuo licitus, & permissus. vt
 ex pluribus probat Andr. Tiracquell. lib. 1. de re-
 tract. §. 1. gloss. 6. num. 15. Carol. Molinæ. in trac-
 commerciorum, & vsurarum, & reddituum. pag.
 8. num. 20. D. Cour. lib. 3. Variarum. capit. 7. nu-
 2. versic. Contrariam sanè opinionem. Gregori-
 Lopius in l. 28. verb. *A censo.* titul. 8. part. 5. Et
 ista est communis docto. resolutio. Tamen quan-
 do contractus emptionis, seu venditionis fit in
 fraudem vsurarum, vsurarius erit, non ex eo, quia
 contractus emptionis excedit pretium iustum,
 sed quia continet mutui rationem, nempe, si rem
 valentem decem iusto valore tempore contra-

Aus, vendiderim ad creditum pro quatuordecim
 quia lex fingit, quod pecuniam statim connume-
 rari emptori, hoc est decem, per viam mutui su-
 per quatuor aureorum foenore. ex S. Thom. 2. 2.
 quæst. 78. artic. 2. ad 7. Domi. Sotus lib. 6. de iusti:
 & iure, quæstio. quarta. artic. 1. Quod illicitum
 ac in fraudem vsurarum esse nullus dubitat. Et
 hoc voluit regia. l. 1. ibi. *E porque algunos no dan de*
rechamete a vsuras, &c. Et inferius ibi, *Tenemos por*
bien, que si alguno vendiere a otro, &c. tit. 2. lib. 8.
 ordinam. vbi (Deo dante) plenius agendum erit
 de his contractibus, quando liciti, vel illiciti iudi-
 candi sint, nunc autem sufficiat investigare, vtrū
 vsura sit in contractibus emptionis & venditio-
 nis. Nam si vsura est vsus pretium mutuatae rei,
 prout Domi. Sotus verè definit lib. 6. de iust. &
 iur. quæst. 1. artic. 1. per verbum, pretium vsus,
 secluditur contractus emptionis, vbi non pro vsu
 tantum, sed pro re emptamittitur pretium. Et
 etiam per verbum, mutuatae rei, semouentur à de-
 finitione contractus locationis & emphyteusis,
 quibus res non mutuatur: ergo, &c. Quod est sin-
 gulare & notandum. Item si vendas triticum non
 dum collectum, hoc est, in herba, illicitus contra-
 ctus iudicatus est à Caietano, verb. *Vsura, versic.*
 Quartus casus, & est. l. 48. in curijs Pincianis à Ca-
 rolo. V. celebratis anni. 1523. Sed intelligerè (sal-
 ua meliori censura) cum vendunt ad mensuram,
 dicendo, tibi decem fanegas tritici ex tali fundo
 ad nouem argenteos vendo. Secus tamen si loca-
 ui tibi fructus talis fundi pro decem. nam spes po-
 test vendi, & locari. l. si iactum retis. ff. de actio.
 empt. & vend. vbi ratione dubij euētus licet eme-
 re spem, vt ibi habes, quem declarat Deci. in l. cer-
 ti conditio. colum. 8. num. 12. ad fin. ff. si cert. pe-
 tat. & cōpetit emptori remedium. l. 2. C. de resc.
 vend. Quod notandum inquit pro declaratione
 dict. l. si iactum. retis. Antoni. Burgensi. in. c. cum
 causa. colum. 7. num. 18. de empt. & vendi. Quod
 dictum fuit Anchar. & Imol. ibi. Et etiam de eius
 intellectu agit Pinel. in rep. l. 2. prima par. capit.
 4. num. 16. C. de resc. vendi. vbi spem vendi posse
 propter dubium euentum constat. Et ad fraudem
 re ipsa vltra dimidiam iusti pretij probādam. cre-
 derem illam esse, quæ à limitibus iusti pretij, secū-
 dum communem & iuridicum euentum illius rei
 fuit datum. Putà, solitus erat dare homini indu-
 strioso fundus tot corbes, vel fanegas tritici, nūc
 casu, & absque facto conductoris, vt in hoc anno
 non dedit illas, verum etiam dimidia pars fru-
 ctuū, in specto igitur pretio, & redditibus, qui iu-
 re communiter percipi solebant, potest dici dece-
 ptus vltra dimidiam iusti pretij. Quæ læsio pro-
 banda erit per homines peritos, & liquidanda im-
 primis erit, vt locator recipiat læsionem in parte

pretij, nam vltra sibi debitum, ius naturæ repug-
 nat, vt recipiat, per præmissa de iusto rei pretio.
 ex. l. 4. Conductor autem prædiorum remediū
 datur in signe, quod si penitus per casum fortuitū
 & in consuetū fructus corrumpantur, erit omni-
 no liber, sufficit enim quod ipse laborator semen
 amiserit, sin verò omnes fructus non corrumpantur,
 tenebitur soluere pensionem locatori, vel ei
 restituere fructus perceptos omnes deductis sibi
 expensis, quia id euenit casu inopinato, & præter
 eius cōductoris culpam. Secus si proueniret eius
 facto, nam non iuuaret. l. 22. incipien. *destruendo-*
se, tit. 8. part. 5. confirmata per. l. 106. data in Cu-
rijs Pincie Anno. 1537. Quod est pulchrum, & in
practica sæpe vsitatum remedium. ¶ Est tamē du-
bium, si in cōtractu locationis conductor renun-
tiauit casus fortuitos, vtrū iuuandus sit aliquan-
do remedio aduersus cōtractum præmissum, vel
similem? Videtur quod sic: nam vnusquisque po-
test liberè per pactū conditionem suam deterio-
rem facere, renuntiando iuri pro se introducto
capit. quam periculosum. 7. q. 1. l. si quis in cōscri-
bendo. C. de pact. Felin. consil. 43. nu. 7. siue ius
sit in re, siue ad rem, renūtiari potest, vt latè ostē-
dit Paul. Paris. cons. 76. col. 1. nu. 1. lib. 4. Quo fit
q̄ eo casu, quo venditor renuntiat exceptionē de
ceptionis, & damni enormis, seu enormissimi, q̄
censetur renuntiasse beneficium. l. 2. C. de resc.
vend. secundum Bald. ibi. q. 4. & reliquos omnes
teste Paul. Parisi. cons. 20. num. 36. lib. 1. Corne-
conf. 189. in princ. lib. 1. Matth. de Afflict. decis.
220. nu. 1. vbi tenet partes renūtiare posse specifi-
cè remedium. l. 2. C. de resc. vendi. Gregori. Lo-
pez in. l. 56. verb. mayor de 14. años. ad fi. tit. 5. par.
5. & est cōmunis, etiam si in eodem cōtractu re-
nuntiauerit, cōtra Calcane. cons. 25. num. 27. Pro
quo plura, quæ ei suffragari videntur, recolit Co-
uar. & refutat. lib. 2. variarū. c. 4. Si tamen renun-
tatio fuisset facta in cōtractu emptionis, vendi-
tionis, seu locationis, in quo etiam fuisset adiectū
iuramentum si enormissimam contineret læsio-
nē, ea non obstante, nec iuramento, esset læsus iu-
uandus, secundum eum ad id citātem alios, & ita
profitentē in prætorio Rotæ, ac Granatensi obtē-
tum fuisse in contradictorio iudicio. Et cōmunem
firmat Antõ. Capici. decis. 159. nu. 24. post De-
ci. cōsi. 180. Ergo renuntians casus fortuitos, vel
remedium. l. 2. de rescind. vend. nō poterit citare
aliquod remedium pro se, cum eos præuiderit, &
quamuis de stylo notariorum apponi soleant, &
sic non inducant dispositionem, vt per Felin. cōsi.
43. nu. 18. col. fin. tamen legi soleant & debeant
iuxta leges nostri regni de verbo ad verbum ante
conclusionem, & finalem perfectionē cōtractus
per contrahentiū consensum, non poterit pars re-

nuntians allegare dissentium, nec ignorantiam casuum, ex mente Couar. vbi supra. c. 4. vers. Quinto Calcanei sententia. & in rub. de testam. 2. par. nu. 14 & Menchae. de succes. creat. lib. 1. §. 6. nu. 73. Et dixi ad Segur. in l. 3. §. fi. nu. 31. ff. de vulg. & pupilla. & quæ dicit Castell. in l. 50. Tauri. n. 14. l. 9. tit. 1. 9. part. 3. & c. 1. fol. 190. Pragma. Regū Cathol. Cæpol. caut. 192. Nota quod ea quæ Ergo sterilitas allegari non poterit eo casu, quo maior 25. annis, & sanus mente sine vi, dolo, vel fraude renuntiauerit, est secundum stylum notariorum, qui has renuntiationes ex suis formulis firmissimè scribere & apponere solent in contractibus aliàs derisoriaræ essent, ac superflua, quod dicendum non est, cum veniant ibi ex consensu partium: & sic nullum verbum positum in contractibus debet esse sine effectu operandi, etiam si verba impropriarentur. ex Bal. in rub. C. de contrahen. empt. quæst. 9. l. diuus. ff. de vsu. & habita. Pro cuius intellectu est videndus Pinel. in l. 1. part. 2. nu. 56. vers. Sed ultra glossam. & doctores C. de bon. mater. Præterea renuntiatio casuum fortuitorum valet, si specialiter fuerit facta. l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis caut. & l. 23. tit. 8. part. 5. & l. 3. titu. 2. & l. 8. vers. *el primero es.* eod. tit. 8. par. 5. Et generalis renuntiatio post aliquos casus expressos tenet in contractibus ex iudicijs secundum communiorē sententiam teste Gregorio Lopio in d. l. 3. in glo. fin. & in l. 23. verb. *Por qualquier ocasion.* tit. 8. part. 5. Et sunt addenda, quæ notat Tiraquel. in rep. l. si vnquam. in prin. num. 112. cum seq. C. de reuo. dona. Boeri. decis. 147. nu. 12. & ad remittendam pensionem ex causa sterilitatis in terminis. l. 2. C. de resc. vñ. ultra Bart. in l. licet. C. locat. est videndus Corn. consil. 128. n. 26. lib. 2. Gregor. Lopez in l. 22. tit. 8. part. 5. in verb. *En su escogencia.* vbi est. l. optima & apud Lusitanos. l. 1. ti. 61. lib. 4. ord. Pinel. in rep. l. 2. c. 3. nu. 21. vers. ex præcedentibus. C. de resc. vend. vbi referunt opinionum varietatem in hoc. vide apud ipsos. & remedium. d. l. 2. competere etiam finito contractu locationis ad repetendum quod dedit ultra iustam pensionem, probando se læsum ultra dimidiam ipsius iustæ mercedis. Contra Decium se obtinuisse fatetur Pinel. vbi supra. cap. 3. nu. 20. Et nos etiam obtinimus in quadam causa cuiusdam ciuis Zamorensis in audientia metropolitana Reuerendissimi Archiepiscopi sancti Iacobi. ¶ Nunc queritur. An contractus emptionis & venditionis requirat ad sui perfectionem scripturam, vt ante eius perfectionem contrahentes pœnitere possint? Videtur dicendum, quod si partes dixerunt quod fiat scriptura illius rei vendite gerentes in animo non prius contrahere, quam scribatur contractus, non erit perfectus ante con-

fectionem scripturæ. ex gloss. in l. contractus. verb. in scriptis. C. de fide instru. & sequuntur doctores secundum Salicet. in authen. Sed nouo iure. colum. 3. C. si cert. pet. gloss. Insti. de empt. & vend. in §. 1. verb. scriptura conficiuntur. Specul. de emptio. & vendi. §. 1. vers. Sed dictum. Boeri. decis. 183. nu. 10. vers. propterea dicit Specul. Soci. consil. 120. num. 17. lib. 4. communis secundum Boeri. decis. 48. num. 18. Antoni. Gomez in lib. de contractibus. capit. 2. num. 17. Et eam in puncto rationis veriorē dicit Gregor. Lopez in l. 6. vbi est casus approbans istam communem titu. 5. part. 5. & nos diximus in l. 3. titu. 8. lib. 3. ordina. in gloss. 1. colum. 1054. cum sequen. vers. Quæro, vtrum eo casu, quo quis vendidit. Et ex partium intentione constat eo ipso, quod in ipso contractu, vel antè dixerunt quod fieret scriptura, quod sine ea contractus non esset perfectus: ergo quamuis non sit necessaria alias, in præmissis casu erit, & erit locus pœnitentiæ ante confectam & absolutam scripturam. vt dixi in dict. l. 3. in gl. 1. Si enim quis dicit quod aliquid nõ fecit animo litem contestandi, nec per illud quod dixerit intendit litem cõtestari, non erit contestatio actus talis. licet alias idoneus esset ad faciendam contestationem, ex communi sententia, quam retuli in l. 1. tit. 3. lib. 3. ordina. in gloss. 1. quæst. 15. col. 867. quamuis. glo. fin. notet oppositum. in ca. solitudinem. de appella. Ergo & in specie proposita, cum partes id constituere possint. d. l. contractus. ibi, quas tamen in scriptis fieri placuit. Et ista volūtas clare deducitur ex præmissis verbis, quæ opinio fuit Azō. in sum. de fide instru. col. fin. num. 27. Quamuis alia sit opinio Ioannis, dicitis, quod licet præmissa verba apponantur à contrahentibus, non per hoc dicitur venditio facta in scriptis, nisi adiectū sit, quod fiat inde scriptura, & quod alio modo non valeat contractus. refert glo. in dict. l. contractus. verb. in scriptis. quæ communem dixit Angel. in prin. Insti. de empt. & vendi. & Decius consil. 340. nu. 3. lib. 3. Et has duas communes alios referendo adduxi in dict. l. 3. in glo. 1. Tamen tenenda est prior communis. Quam limita, nisi ex aliquot cõiecturis constaret de intentione partium, quod noluerunt per hoc in scriptis contrahere, sed voluerunt tantum scripturam ad probationem. ex gloss. verb. in scriptis. in dict. l. contractus. Areti. consil. 159. Decius consil. 340. Gregor. Lop. in dicta leg. 6. verb. *Quiero.* ad finem. Anton. Gomez de contractibus capitulo secundo. numero decimosextimo. vbi dicit communem glossa. 1. in l. 2. tit. 10. libro. 3. foro legum. vbi tenet priorem communem opinionem. Ex præmissis ergo colligitur conclusio. In contractu emptionis, venditionis, vel alio quo-

libet, regulariter non est necessaria scriptura, nisi in casibus expressis in iure, vel ex pacto partiū. Et est notandum, quod contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium. I. in conuenientibus. ff. de verb. obligat. & ibi Iaso. numero. 3. colum. secunda. l. sed & Celsus. ff. de contrahenda emptione. l. fina. C. quæ res pigno. obliga. posse. & ibi notat gloss. l. in conuenientibus. ff. de verborum signific. l. Blanditus. C. de fideius. gloss. in l. si in venditione. ff. communia prædio. Iaso. in leg. iurisgentium. §. prætor ait. not. 6. ff. de pact. & in l. si tibi pecuniam. columna prima. ff. si certum petat. Angel. consi. 2. col. 2. Quod etiam locum habet in contractibus stricti iuris, vt latius agit Alexan. consi. 34. ad fin. lib. 2. Si ergo fuit dictum ad probationem, consequens erit, quod non voluerunt quo ad perfectionem, & sic ante scripturæ confectioem non poterunt recedere, cum contractus sit perfectus. l. sicut. C. de actioni. & obligati. l. perfecta donatio. C. de don. quæ sub mod. l. si donationem. C. de reuocand. donation. & præmissio casu, res erit clara.

¶ Dubium est, si quis vendat rem, si post perfectum contractum res pereat, vel deterioretur, an periculo venditoris, vel emptoris pereat? Videtur quod periculo venditoris: quia ante traditionem quauis res sit vendita, adhuc non dicitur alienata, cum sit in eius dominio. l. traditionibus. C. de pact. l. alienatum non propriè dicitur, quod adhuc in dominio venditoris manet, venditum tamen rectè dicitur. ff. de verbo. significat. ergo etiam non sit dominus, periculum erit domini, hoc est venditoris. Sed perfectione venditione etiam ante translatum dominium periculum esse emptoris, probat gloss. in dicta. l. alienatū. verb. venditum. iuncta gloss. verb. dicitur. l. quod sæpe. §. si res vendita. ff. de contrahenda emptione. Nam quando contractus est perfectus quo ad obligationem, & habet omnia substantialia, periculum, & damnum est emptoris: & sic mortua, perempta, seu deteriorata re, emptor tenetur ad pretium, licet res sibi non tradatur. l. si in emptione. §. si emptio. ff. de contrahenda emptione. l. Lucius. ff. de euictio. l. cum emptor. ff. de rescindende venditione. l. necessariò. & l. si vendita. ff. de pericul. & commod. rei vend. l. 23. titulo quinto. part. quinta. l. 17. titu. 10. libro tertio. for. legum. vbi per Montaluum. Alcia. in l. vnica. numero. 57. C. de sent. quæ pro eo quod interest profer. citat. l. 1. C. de peri. & commod. rei vend. Confirmatur, quia venditor est debitor in spem, qua perempta, liberatur debitor. l. quod te mihi. ff. Si certum petat. l. si ex legati causa. ff. de verborum obligationibus. quia cum in potestate emptoris fuit agere ad rem, & eam consequi, & post tradi-

tionem periculum rei ad ipsam pertineret, ita & eodem modo antè, cum nulla culpa possit venditori imputari. Bald. in rub. columna secunda. C. de pericu. & commod. rei vendi. & Anto. Gomez de contractibus, capitulo secundo. numero 32. vbi vide de hac ratione. Item etiã eocasu, quo res fuit tradita vere vel fictè, cum in emptorem fuerit translatum dominium, & venditor ex sua parte adimpleuerit totaliter omne id, quod ratione contractus venditionis astringitur, si pereat naturaliter vel accidentaliter, periculum erit emptoris. l. quod si neque. & l. lectos. ff. de peri. & comod. rei vendi. & censeretur res mobilis tradita per sigilli appositionem, vt quia signasti librum tuo signo, vel aliam rem, &c. text. singul. in dict. l. quod si neque. §. materia. ibi, videri autem trabes traditas, quas emptor signasset. secundum Ludo. Roma. singul. 281. Tuscis, quod traditionibus. Ias. in leg. traditionibus. columna secunda. numer. 8. C. de pact. Intellige tamen dupliciter. Primo modo, quod signum præsentè & consentiente veditore fiat, tacitè, vel expressè, cum absque voluntate venditoris traditio fieri non possit. l. si ex stipulatione. ff. de acquir. possessio. Secundo, in dolio vini, quia traditio facta non videtur, licet signatum fuerit. l. 1. §. si dolium. ff. de pericul. & commod. rei vend. Bald. notat in rub. eo. titu. Roma. in dict. singu. 281. Et considerandum est ad rationem Iurisconsulti Vlpiani in dicto. §. si dolium. dum ibi dicit, magis potest videri signatum, ne submitteretur, quam vt traditum videatur. Nam hæc ratio etiam videtur militare in trabe, vel in arbore: nisi dixeris aliam esse rationem in his, quæ mensuranda sunt, cum ante mensurationem vini, olei, vel huiusmodi, venditio sit inpendenti, & conditionalis. l. quod sæpe. §. in his. ff. de contrahen. emptio. Decius in dicta. l. traditionibus. nume. 6. & 7. Couar. in practicis quæstion. capitulo tertio: numero. 7. versic. Nonò ex his constat. & in numero. 6: agit ante mensuram adhibitam, an sit rei periculum venditoris, vel emptoris & per totum caput. 3. agit, quando res immobilis seu mobilis venditur, conceditur, seu donatur ad mensuram vel corporis certi, qualiter interfit inter se plurimum, ac plures casus ponit, quos legere poteris. Adde his. l. 24. titulo quinto. part. quinta. & quæ ibi notat Grego. Lopezius, maxime in gloss. *de pesadas*. & in gloss. *La mejoría*. ¶ Quando tamen culpa, vel negligentia venditoris, & sic eius culpa res deterioraretur, vel periret, siue culpa esset in omittendo, siue in faciendo, tenebitur resarcire damnum, vel æstimationem soluere. Ratio, Quia venditor antequam tradat rem, censeretur tanquam procurator eius, qui à lege habet mandatum. l. quod sæpe. §. si res. ff. de